LUONNOS
30.6.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, jolla kumotaan voimassa oleva saman niminen laki. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön EU:n uusi rahanpesun vastainen sääntely, eli EU:n rahanpesun torjuntaviranomaista koskeva asetus, rahanpesuasetus ja kuudes rahanpesudirektiivi. Osa ehdotetuista muutoksista liittyy myös kansainvälisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaryhmän Financial Action Task Forcen (FATF) suositusten noudattamisen vahvistamiseen ja kansallisiin muutostarpeisiin.

Ehdotetussa rahanpesulaissa säädettäisiin kansallisesta riskiarviosta, tilastoinnista, edunsaajarekisteristä, valvojien toimivaltuuksista ja yhteistyöstä sekä hallinnollisista seuraamuksista.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia liittyen kuudennen rahanpesudirektiivin säännöksiin muun muassa selvittelykeskuksen toimivaltuuksista ja tietojenvaihdosta.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettuun lakiin tehtäisiin muutoksia liittyen kuudennen rahanpesudirektiivin pankkitilirekistereitä koskevan sääntelyn muutoksiin, jotka koskevat muun muassa uusia vaatimuksia rekisterien tietosisällöstä.

Kaupparekisterilakiin ehdotetaan muutoksia, joilla laki yhteensovitettaisiin rahanpesulain edunsaajarekisteristä ehdotettujen säännösten kanssa ja osan kaupparekisterilain nykysääntelystä kumottaisiin päällekkäisenä rahanpesulakiin ehdotettujen säännösten kanssa.

Ehdotuksessa esitetään lisäksi muutettavaksi muun muassa vakuutusyhtiölakia, luottolaitostoiminnasta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, maksulaitoslakia, sijoituspalvelulakia ja varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettua lakia. Edellä mainittuihin lakeihin liittyvät muutokset ovat pääasiassa lakiteknisiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 10.7.2027, jolloin rahanpesuasetuksen soveltaminen alkaa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
PERUSTELUT....5
1 Asian tausta ja valmistelu....5
1.1 Tausta....5
1.1.1 Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen....5
1.2 Valmistelu....8
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu....8
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu....10
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....11
2.1 EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen lainsäädäntöpaketti....11
2.2 AMLA-asetus....11
2.2.1 AMLA-asetuksen pääsisältö....11
2.3 Rahanpesuasetus....16
2.3.1 Yleistä....16
2.3.2 Rahanpesuasetuksen liikkumavara....17
2.3.3 Rahanpesuasetuksen pääsisältö....18
2.4 Kuudes rahanpesudirektiivi....49
2.4.1 Kuudennen rahanpesudirektiivin pääsisältö....49
2.4.2 Kuudennen rahanpesudirektiivin liikkumavara....49
3 Nykytila ja sen arviointi....75
3.1 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva EU-sääntely....75
3.2 Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntely....76
3.2.1 Rahanpesulaki....76
3.2.1.1 Ahvenanmaa....86
3.2.2 Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki....86
3.3 Rahoitustietodirektiivin muutos....87
3.3.1 Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä....88
3.3.2 Kaupparekisterilaki....92
3.3.3 Laki Finanssivalvonnasta....93
3.3.4 Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi....93
3.3.5 Vakuutusyhtiölaki....93
3.3.6 Laki luottolaitostoiminnasta....94
3.3.7 Maksulaitoslaki....94
3.3.8 Sijoituspalvelulaki....94
3.3.9 Arpajaislaki....94
3.3.10 Päästökauppalaki....94
3.3.11 Rikoslaki....95
3.4 Rahanpesulainsäädännön valvonta ja resurssit....101
3.5 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vastaavat viranomaiset....102
3.6 Kansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviot....103
3.7 Financial Action Task Force - FATF....104
3.8 Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes....106
4 Tavoitteet....107
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....108

5.1 Keskeiset ehdotukset 108
5.1.1 Soveltamisala 108
5.1.2 Rahanpesun valvojat ja huolehtimisvelvolliset 108
5.1.3 Rahanpesun kansallinen riskiarvio ja tilastot 109
5.1.4 Edunsaajarekisteri ja eräiden oikeushenkilöiden tosiasialliset edunsaajat 109
5.1.5 Rahanpesuntorjunnan valvonta 110
5.1.6 Rahanpesun valvontarekisteri 110
5.1.7 Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettu laki 110
5.1.8 Rahanpesun selvittelykeskusta koskeva laki 110
5.1.9 Kaupparekisterilaki 111
5.1.10 Muut lait 111
5.2 Säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia 111
5.2.1 Kuudennen rahanpesudirektiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön 111
5.2.2 Muutetun rahoitustietodirektiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön 112
5.3 Pääasialliset vaikutukset 113
5.3.1 Komission vaikutustenarviointi 113
5.3.2 Taloudelliset vaikutukset 114
5.3.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen 114
5.3.2.2 Taloudelliset vaikutukset ilmoitusvelvollisiin 118
5.3.3 Vaikutukset kotitalouksiin ja kuluttajiin 121
5.3.4 Vaikutukset yhdistyksiin ja säätiöihin 121
5.3.6 Vaikutukset viranomaisten toimintaan 122
5.3.7 Vaikutukset tietosuojaan 125
5.3.8 Vaikutukset rikoksentorjuntaan ja turvallisuuteen, järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen 126
5.3.9 Yhteiskunnalliset vaikutukset 127
5.3.10 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset 128
6 Muut toteuttamisvaihtoehdot 128
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset 129
6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot 135
7 Lausuntopalaute 138
8 Säännöskohtaiset perustelut 138
8.1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 138
8.2 Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta 193
8.3 Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä 212
8.4 Kaupparekisterilaki 224
8.5 Vakuutusyhtiölaki 226
8.6 Laki luottolaitostoiminnasta 226
8.7 Laki Finanssivalvonnasta 227
8.8 Maksulaitoslaki 228
8.9 Sijoituspalvelulaki 228
8.10 Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi 228
8.11 Päästökauppalaki 228

8.12 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä ... 229
8.13 Laki asianajajista ... 229
8.14 Laki panttilainauslaitoksista ... 229
8.15 Laki vaihtoehtorahastojen hoitajista ... 229
8.16 Sijoitusrahastolaki ... 229
8.17 Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta ... 229
9 Voimaantulo ... 230
10 Toimeenpano ja seuranta ... 230
11 Suhde muihin esityksiin ... 230
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys ... 231
12.1 Merkittävä julkisen vallan käyttö ja hallinnolliset rahamääräiset seuraamukset ... 231
12.2 Omaisuuden suoja ... 232
12.3 Yksityiselämän suoja ... 234
12.4 Oikeusturva ... 238
LAKIEHDOTUKSET ... 240
1. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ... 240
2. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta ... 284
3. Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ... 294
4. Laki kaupparekisterilain muuttamisesta ... 301
5. Laki vakuutusyhtiölain 6 luvun 13 §:n kumoamisesta ... 304
6. Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta ... 305
7. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ... 306
8. Laki maksulaitoslain muuttamisesta ... 309
9. Laki sijoituspalvelulain muuttamisesta ... 310
10. Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi ... 311
11. Laki päästökauppalain muuttamisesta ... 312
12. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta ... 313
13. Laki asianajajista annetun lain 6 §:n muuttamisesta ... 314
14. Laki panttilainauslaitoksista annetun lain 28 §:n muuttamisesta ... 315
15. Laki vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 12 luvun 8 §:n muuttamisesta ... 316
16. Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta ... 317
17. Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 3 §:n muuttamisesta ... 318
LIITE ... 320
RINNAKKAISTEKSTIT ... 320
[Kopioi säädöksen nimi tähän] ... 320

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

1.1.1 Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen

Rahanpesu

Rahanpesu ja terrorismin rahoitus muodostavat huomattavan ongelman rahoitusjärjestelmälle, jonka seurauksena voi olla vakavia talouden, rahoitusmarkkinoiden ja yhteiskunnan vakauteen liittyviä ongelmia. Seuraukset voivat ilmetä taloudellisina vaikutuksina, kuten kansainvälisten pääomavirtojen häiriöinä. Rahanpesu ja terrorismin rahoitus voivat heikentää luottamusta rahoitusjärjestelmään, mikä voi johtaa pääomien poistumiseen maasta ja vaikeuttaa ulkomaisten sijoitusten saamista. Epävarmuus ja riskien kasvu voivat vähentää kotimaisten ja ulkomaisten sijoitusten määrää, mikä hidastaa talouskasvua. Rahanpesu ja terrorismin rahoitus voivat heikentää talouden kilpailukykyä ja kasvunäkymiä. Epäilyttävän toiminnan leviäminen voi estää rehellisiä toimijoita osallistumasta markkinoille ja rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen yhdistetty mainehaitta voi vahingoittaa maan taloudellista mainetta ja heikentää sen vetovoimaa sijoituskohteena.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen tehoton estäminen voi heikentää kansalaisten ja muiden sidosryhmien luottamusta rahoituslaitoksiin ja koko järjestelmään. Rahanpesuun liittyvä rikollisuus voi vaikuttaa negatiivisesti rahoituslaitosten vakauteen ja lisätä riskiä niiden toiminnan keskeytymiselle.

Rahanpesu on usein yhteydessä muihin rikollisiin toimintoihin, kuten huumekauppaan ja ihmiskauppaan. Sen salliminen voi johtaa rikollisuuden lisääntymiseen ja yhteiskunnallisen epävakauden kasvuun, mikä voi heikentää luottamusta oikeusvaltioon ja lisätä poliittista epävakautta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa 20.6.2023 ”Vahva ja välittävä Suomi” todetaan, että hallitus ryhtyy estämään lainsäädännöllisin toimin rahanpesua ja tehostaa erityisesti rahanpesuun liittyvää rikoshyödyn takaisinsaamista.

Rahanpesulla tarkoitetaan rikoslain (39/1889) 32 luvun 6 §:n mukaista toimintaa, jossa rikoksella hankitut varat pyritään kierrättämään laillisen maksujärjestelmän läpi varojen tosiasiallisen luonteen, alkuperän tai omistajien peittämiseksi tai häivyttämiseksi. Rahanpesu edellyttää esirikosta, pyrkimyksenä on peittää varojen tosiasiallinen luonne, alkuperä tai omistajat. Esirikos voi olla mikä tahansa rangaistavaksi säädetty teko, josta on koitunut tekijälle taloudellista hyötyä. Rahanpesua on tällaisten varojen vastaanottaminen, käyttäminen, muuntaminen, luovuttaminen, siirtäminen, välittäminen tai hallussapito. Henkilöllä pitää olla rahanpesutarkoitus eli tarkoitus hankkia hyötyä, avustaa rikoksentekijää tai peittää omaisuuden laiton alkuperä. Rahanpesua on myös se, että peittää ja häivyttää rikoksella saadun omaisuuden todellista luonnetta, alkuperää, sijaintia tai siihen kohdistuvia määräämistoimia tai oikeuksia.

Rahanpesu katsotaan vakiintuneesti kolmivaiheiseksi prosessiksi, joka jakautuu sijoittamiseen, häivyttämiseen ja integrointiin. Aluksi varat tuodaan laillisen rahoitusjärjestelmän piiriin esimerkiksi käteistalletuksina. Tämän jälkeen laiton alkuperä pyritään häivyttämään esimerkiksi monimutkaisilla transaktioilla. Rahoja esimerkiksi liikutellaan useiden tilien ja useiden maiden

kautta kauemmaksi niiden alkuperästä. Lopulta varat integroidaan takaisin osaksi laillista taloutta (Hyttinen Tatu, Rahanpesu ja rikosvastuu, Alma Talent, 2021, s. 24.).

Estämällä rahanpesua voidaan estää myös muuta rikollisuutta, koska rahanpesijä saattaa rahoittaa varoilla uusia rikoksia. Rahanpesu on usein osa järjestäytynyttä ja kansainvälistä rikollisuutta. Rahanpesu voi uhata rahoitusjärjestelmän vakautta, luotettavuutta ja kilpailukykyä. Epävakaus voi nostaa esimerkiksi lainojen, maksuliikenteen ja vakuutusten kustannuksia ja vaikutukset voivat heijastua talouteen laajemminkin.

Financial Action Task Forcen, jäljempänä *FATFin* mukaan on mahdotonta arvioida tarkasti, kuinka paljon rahaa pestään vuosittain. Esimerkiksi UNODC on kuitenkin arvioinut, että vuosittain rahaa pestään noin 2–5 prosenttia koko maailman bruttokansantuotteesta. Mikäli ilmiön oletetaan olevan yhtä laaja kansallisesti kuin muualla maailmassa, on rahanpesun kohteena olevien varojen kokonaismäärä Suomessa vuosittain noin 5,3–13,4 miljardia euroa. Syyskuussa 2017 Europol varoitti, että 0,71–1,28 prosenttia EU:n vuotuisesta bruttokansantuotteesta ”havaitaan syyllistyneen epäilyttävään taloudelliseen toimintaan” (Europol Financial Intelligence Group, From suspicion to action, 2017). Pelkästään vuonna 2019 kyse oli EU:n rahoitusjärjestelmän ja talouden kautta tapahtuvasta epäilyttävästä toiminnasta ja liiketoimista, joiden arvo oli 117–210 miljardia euroa. Arvion mukaan epäilyttävistä liiketoimista vain pieni osa havaitaan, noin 2 prosenttia epäilyttäviin liiketoimiin liittyvästä omaisuudesta jäädytetään ja lopulta vain yksi prosentti takavarikoidaan, jolloin rikolliset voivat investoida rikollisen toimintansa laajentamiseen ja lopulta soluttautua lailliseen talouteen. (Europol, criminal_asset_recovery_in_the_eu_web_version.pdf)

Luotto- ja maksulaitoksille aiheutuu kustannuksia niitä koskevan sääntelyn noudattamisesta, mukaan lukien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö. Euroopan pankkiviranomainen on julkaissut 7.6.2021 raportin Study of the cost of compliance with supervisory reporting requirements (EBA/Rep/2021/15), jossa on arvioitu luotto- ja maksulaitoksille sääntelyn noudattamisesta ja raportoinnista syntyviä kustannuksia. Raportin mukaan kustannukset ovat Euroopan talousalueella 0,9 biljoonaa euroa.

Suomessa suuri osa oikeuteen päätyvistä rahanpesutapauksista liittyy melko vähäiseen rikoshyötyyn ja valtaosa syytteistä ja tuomioista liittyy tavanomaiseen tai tuottamukselliseen rahanpesuun. Törkeitä rahanpesutapauksia on tavanomaiseen ja tuottamukselliseen rahanpesuun verrattuna vähän. Rahanpesun selvittelykeskuksen laatiman raportin ”Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä - Törkeä rahanpesu -tuomiot Suomen käräjä- ja hovioikeuksissa 6/2022–4/2024” törkeää rahanpesua koskevia ratkaisuja on annettu Suomessa aikavälillä 1.6.2022–31.4.2024 yhteensä 186, joista 120 oli käräjäoikeuksista ja 66 hovioikeuksista.

Terrorismin rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisessa on kyse varojen hankkimisesta tai keräämisestä terroristiseen tarkoitukseen. Rahaa hankitaan tai kerätään terroristista rikosta varten, varat voivat olla laillista tai laitonta alkuperää. Terrorismin rahoittaminen on määritelty rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä ja siihen katsotaan kuuluvan terroritekojen tai niiden valmistelun rahoittaminen sekä muu terroristisen toiminnan tai terroristiryhmän taloudellinen tukeminen ja terroristisen toiminnan edistäminen. Terrorismin rahoittamisen vaiheita ovat varojen kerääminen, siirtäminen ja käyttäminen. Terrorismia rahoitetaan pääosin laillisista lähteistä saaduilla varoilla ja rahaliikenne tapahtuu tilisiirroin, käteisellä tai rahanvälityspalveluiden välityksellä. Rahaliikennettä tapahtuu useiden eri maiden välillä.

Yksittäisen terroristi-iskun kustannukset suhteessa sen aiheuttamiin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kustannuksiin voivat olla pienet. Terroristisen teon suunnitteluun liittyvät kustannukset saattavat sisältää ainoastaan tekijöiden värväykseen ja koulutukseen sekä materiaalihankintoihin liittyviä kuluja ja Lontoon vuoden 2005 pommi-iskujen kustannusten arvioidaan olleen noin 10 000 euroa, Madridin junaiskujen kustannusten noin 8 000 euroa ja New Yorkin vuoden 2001 iskujen kustannukset noin 400 000 euroa.

Terrorismin torjumiseksi ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi voidaan luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistaa varojen jäädytys siten kuin varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetussa laissa (325/2013) säädetään. Varojen jäädyttämisen tarkoituksena on estää päätöksen kohdetta kanavoimasta varoja terroristiseen tarkoitukseen. Suomessa keskusrikospoliisi tekee varojen jäädyttämispäätökset ja ylläpitää julkista luetteloa jäädyttämispäätöksistä. Jäädyttämispäätöksen panee täytäntöön ulosottoviranomainen. Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus teki yhteensä 10 hallinnollista jäädyttämispäätöstä, joista yksi kumottiin myöhemmin samana vuonna. Vuonna 2023 Rahanpesun selvittelykeskuksessa käynnistettiin yhteensä viisi hallinnollista jäädytystä, joista yksi luonnollista henkilöä koskeva jäädytyspäätös kumottiin myöhemmin samana vuonna. Vuonna 2022 ei tehty yhtään uutta päätöstä, vaan vuoden 2022 aikana kumottiin neljä aikaisempaa jäädyttämispäätöstä, joista yksi koski luonnollista henkilöä ja kolme oikeushenkilöä.

Terrorismin torjumiseksi ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi määrätään myös pakotteita, jotka tarkoittavat käytännössä nimettyihin tahoihin kohdistuvia taloudellisen tai muun yhteistyön rajoituksia. Pakotteilla pyritään vaikuttamaan toimintaan, jonka katsotaan olevan uhka esimerkiksi turvallisuudelle. Terrorismin torjunnassa pakotteet voivat olla esimerkiksi varojen jäädyttämistä tarkoittavia finanssipakotteita. Ulkoministeriö listaa verkkosivuillaan muun muassa terrorismin vastaisia pakotteita.

Suomessa tuomioistuinkäsittelyssä on toistaiseksi ollut vain yksi terrorismin rahoittamista koskeva tapaus, joka liittyi al-Shabaabin rahoittamiseen pääosin hawala-toimijoita, eli epävirallista rahansiirtojärjestelmää hyväksi käyttäen. Tapauksessa Helsingin käräjäoikeus tuomitsi syytetyt ehdolliseen vankeuteen, mutta Helsingin hovioikeus hylkäsi syytteet terrorismin rahoittamisesta ja muista terroristisista rikoksista (Helsingin hovioikeus 23.3.2016, R 15/526). Rahanpesun selvittelykeskuksen 26.4.2021 julkaistussa selvityksessä ”Terrorismin rahoittamiseen liittyvät tuomiot Euroopassa 2015–2020 - julkinen lyhennelmä” -raportista on katsottu, että syynä tuomioiden ja tapausten puuttumiseen voi olla rikoslain terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistö, esitutkinnan käynnistämisen kynnys terrorismirikoksissa sekä haasteet näytön ja todisteiden keräämisessä kansainvälisesti.

Lotta Järvisen ja Juha Saarisen vuoden 2021 artikkelissa “*Crime and Punishment: Jihadist Financing and Criminal Accountability in Finland*” todetaan, että 2010-luvulla jihadistien rahoitus Suomessa on yleistynyt ja monipuolistunut. Artikkelissa on tunnistettu ainakin kolme erilaista jihadistien rahoitustapaa Suomessa. Ensinnäkin varoja on kerätty ja siirretty ulkomailla sijaitsevilla konfliktialueilla toimiville aseistetuille jihadistiryhmille. Toiseksi Syyriaan ja Irakiin matkustavat vierastaistelijat ovat rahoittaneet matkansa ja varusteensa itse osittain laittomin keinoin, ja ainakin yhdessä tapauksessa he ovat myös siirtäneet varoja ryhmänsä hyödyksi. Lisäksi Suomessa on kerätty varoja, jotka on siirretty jihadistiseen toimintaan osallistuville henkilöille ulkomaille.

Keväällä 2025 keskusrikospoliisi tutki kolmen Suomessa oleskelleen henkilön osallistumista radikaali-islamistisen ISIS-järjestön toimintaan. Lisäksi keskusrikospoliisi tutkii neljän henkilön osallisuutta terroristisiin rikoksiin kokonaisuudessa, jossa on kyse epäillystä nigerialaisseparatistisesta toiminnasta.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Valtioneuvosto antoi kesällä 2020 selvityksen eduskunnalle (E 67/2020 vp) komission toimintasuunnitelmasta koskien kokonaisvaltaista EU:n toimintapolitiikkaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Kirjelmässä kuvailtiin komission toimintasuunnitelman pääasiallinen sisältö ja taloudelliset vaikutukset. Toimintasuunnitelmassa esitettiin EU-tason toimenpiteitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien EU:n sääntöjen noudattamisen, valvonnan ja koordinaation parantamiseksi.

Toimintasuunnitelmassa esitettiin kuusi osa-aluetta, joilla unionin toimenpiteet olisivat tarpeen järjestelmän kehittämiseksi:

- EU:n nykyisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon varmistaminen,
- EU:n yhteisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelyn laatiminen,
- EU:n tasoisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontajärjestelmän toteuttaminen,
- Kansallisille rahanpesun selvittelykeskuksille tarkoitetun koordinointi- ja tukimekanismin perustaminen,
- Unionin tason rikosoikeudellisten säännösten täytäntöönpano ja tietojenvaihdon tehostaminen,
- EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan toimintapolitiikan kansainvälisen ulottuvuuden vahvistaminen.

Neuvoston joulukuussa 2019 ja marraskuussa 2020 hyväksymissä päätelmissä neuvosto näki komission tavoin tarpeelliseksi rahanpesun estämisjärjestelmän kehittämisen ja tehokkuuden parantamisen. Myös Euroopan parlamentti antoi syyskuussa 2019 ja heinäkuussa 2020 päätöslauselmat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tehokkuuden tarpeellisuudesta. Komission toimintasuunnitelman julkistamisen jälkeisessä julkisessa konsultaatiossa eri sidosryhmät jakoivat niin ikään laajasti komission näkemykset olemassa olevista ongelmista ja hahmotelluista keinoista niihin vastaamiseksi.

Komissio antoi 20.7.2021 neljä lainsäädäntöehdotusta vuoden 2020 toimintasuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseksi siltä osin, kuin niiden toteutuminen edellyttää olemassa olevan lainsäädännön muuttamista:

- asetusehdotus rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, COM(2021) 420 final,
- direktiiviehdotus jäsenvaltioissa toteutettavista toimenpiteistä rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen ja direktiivin (EU) 2015/849 kumoamisesta, COM(2021) 423 final,

- asetusehdotus varainsiirtojen ja tiettyjen kryptovarojen siirtojen mukana toimitettavista tiedoista (uudelleenlaadinta), COM(2021) 422 final, jäljempänä *maksun tiedot -asetuksen muutosasetus*,

- asetusehdotus eurooppalaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisviranomaisen perustamisesta, COM(2021) 421 final.

Samana päivänä annettiin lisäksi ehdotus säännöistä, joilla helpotetaan rahoitus- ja muiden tietojen käyttöä tiettyjen rikosten ennalta estämistä, paljastamista, tutkimista tai niihin liittyviä syytetoimia varten, ja neuvoston päätöksen 2000/642/YOS kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1153, jäljempänä *rahoitustietodirektiivi*, muutoksesta, COM(2021) 429 final.

Ehdotusten käsittely neuvoston rahoituspalvelutyöryhmässä aloitettiin 22.7.2021. Rahoitustietodirektiivin muutosta käsiteltiin neuvoston lainvalvontatyöryhmässä. Valtioneuvosto laati rahanpesun estämistä koskevista ehdotuksista eduskunnalle U-kirjelmän (U 42/2021 vp), jossa todettiin, että valtioneuvosto kannatti komission asetus- ja direktiiviehdotuksia EU:n rahanpesusääntelyn yhdenmukaistamisesta ja kehittämisestä. Ehdotukset sisältävät nykysääntelyyn nähden tarkennuksia viranomaisten toimivaltuuksien, yhteistyön ja tiedonvaihdon osalta, mikä on keskeistä järjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi. Valtioneuvosto piti tärkeänä, että tulevissa neuvotteluissa huomioidaan ilmoitusvelvollisten keskinäistä tiedonvaihtoa sekä ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa koskevien säännösten keskeinen merkitys osana tehokasta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoimintaa. Valtioneuvoston mielestä oli tärkeää varmistua siitä, että sääntely noudattaa EU:n tietosuojasääntelyä ja kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia. Valtioneuvosto piti myös tarpeellisena komission aikomusta pyytää Euroopan tietosuojavaltuutetulta lausunto sen varmistamiseksi, että ehdotukset ovat yhteensopivia tietosuojaan liittyvien vaatimusten kanssa.

Rahoitustietodirektiivin muutoksesta valtioneuvoston laati eduskunnalle U-kirjelmän (U 62/2021 vp), jossa todettiin, että valtioneuvosto suhtautui lähtökohtaisesti myönteisesti komission direktiiviehdotukseen rahoitustietodirektiivin muuttamiseksi liittyen pankkitilirekisterien yhteenliittämiseen keskitetyn yhteyspisteen kautta. Valtioneuvosto kannatti sitä, että jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille luodaan työkalu selvittää ja puuttua tehokkaammin rikollisuuden rahoittamiseen rajat ylittävissä tapauksissa ja katsoi, että on tärkeää, että rikoksentekovälineiden ja rikoshyödyn takavarikoinnin osuutta EU:ssa voitaisiin kasvattaa nykyisestä. Talousrikosten selvittämisessä ja rikoshyödyn takavarikoinnissa keskeisessä asemassa ovat pankkitilitiedot ja rajat ylittävissä tapauksissa on keskeistä saada selville, mikä taho on muussa kuin tutkintaa suorittavassa jäsenvaltiossa olevan pankkitilin haltija. Valtioneuvosto piti olennaisena sitä, että ehdotus mahdollistaisi toimivaltaisten viranomaisten suoran ja välittömän pääsyn toisissa jäsenvaltioissa oleviin pankkitilitietoihin ja edistäisi siten talousrikosten selvittämistä ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa.

Neuvottelujen jatkuessa ja neuvoston kanna täsmentyessä ehdotuksista annettiin U-jatkokirjelmä (UJ 37/2022 vp), jossa kuvailtiin neuvottelutilannetta keskeisten ehdotusten osalta ja täsmennettiin Suomen kantoja. Neuvottelut säädösehdotuksista saatiin päätökseen 2023–2024. Maksun tiedot -asetuksen muutosasetus implementointiin kansalliseen sääntelyyn hallituksen esityksellä laiksi kryptovarapalvelun tarjoajista ja kryptovaramarkkinoista sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE 31/2024 vp) esitettyjen muutosten yhteydessä, jotka tulivat pääasiassa voimaan 30.6.2024. EU:ssa hyväksyttiin vuonna 2024 neljä uutta säädöstä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1640 jäsenvaltioissa käyttöön otettavista mekanismeista rahoitusjärjestelmän käytön estämiseksi rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen, direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2015/849 muuttamisesta ja kumoamisesta (jäljempänä *kuudes rahanpesudirektiivi*)

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1624 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen (jäljempänä *rahanpesuasetus*)

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1620 rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1093/2010, (EU) N:o 1094/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta (jäljempänä *AMLA-asetus*) sekä

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1654 direktiivin 2019/1153 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse toimivaltaisten viranomaisten pääsystä keskitettyihin pankkitilirekistereihin yhteenliittämisjärjestelmän kautta ja teknisistä toimenpiteistä tilitapahtumatietojen käytön helpottamiseksi (jäljempänä *rahoitustietodirektiivin muutos*).

Edellä mainitut säädökset julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 19.6.2024. Rahanpesuasetus, kuudes rahanpesudirektiivi ja rahoitustietodirektiivin muutos ovat tulleet voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun ne on julkaistu virallisessa lehdessä, eli 9.7.2024 ja AMLA-asetus seitsemäntenä päivänä, eli 26.6.2024 virallisessa lehdessä julkaisun jälkeen. Rahanpesuasetusta sovelletaan pääosin 10.7.2027 lähtien ja kuudennen rahanpesudirektiivin osalta jäsenvaltioiden tulee pääosin saattaa direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10.7.2027. Kuudennen rahanpesudirektiivin artiklat 11, 12, 13 ja 15, jotka koskevat tosiasiallisia edunsaajia, tulee kuitenkin implementoida viimeistään 10.7.2026 ja artikla 18, joka koskee keskitettyä yhteyspistettä kiinteistötietoja varten, viimeistään 10.7.2029. Rahoitustietodirektiivin muutoksen osalta jäsenvaltioiden tulee implementoida sen edellyttämät muutokset kansallisesti 10.7.2027 mennessä. AMLA-asetuksen osalta asetusta sovelletaan osin 1.7.2025 lähtien, kuitenkin niin, että AMLAn perustamiseen ja hallinnointiin liittyviä 1, 4, 49, 53, 54, 55, 57–66, 68–71, 100, 101 ja 107 artiklaa sovelletaan 26.6.2024 lähtien ja Euroopan pankkiviranomaista koskevaa 103 artiklaa sovelletaan 31.12.2025 lähtien.

Uusi EU:n rahanpesusääntely korvaa aikaisemmat rahanpesudirektiivit ja asettaa muutostarpeita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan kansalliseen sääntelyyn. Suoraan sovellettavan asetustasoisen sääntelyn kanssa ei saa olla päällekkäistä tai ristiriidassa olevaa kansallista sääntelyä. Kuudes rahanpesudirektiivi sisältää yksityiskohtaisempaa sääntelyä verrattuna aikaisempiin direktiiveihin muun muassa kansallisesta riskiarviosta ja tilastointivelvoitteista, pankkitilitietoja koskevista rekisteistä ja tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevista rekistereistä sekä valvonnasta.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esityksen valmisteluksi valtiovarainministeriö asetti työryhmän ajalle 10.5.2024-30.6.2025. Työryhmässä olivat jäseninä edustajat valtiovarainministeriön rahoitusmarkkina- ja vero-osastolta, sisäministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Etelä-Suomen aluehallintovirastosta, Finanssivalvonnasta, rahanpesun selvittelykeskuksesta, Patentti- ja rekisterihallituksesta, Poliisihallituksesta ja Poliisihallituksen Arpajaishallinnosta, suojelupoliisista, Tietosuojavaltuutetun toimistosta, Tullista, Ulosottolaitoksesta, Verohallinnosta, Suomen Asianajajista sekä Finanssiala ry:stä.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sääntelyn kokonaisuudistamiseksi hallituksen esitys, jolla implementoidaan AMLA-asetus, rahanpesuasetus, kuudes rahanpesudirektiivi ja rahoitustietodirektiiviin tehdyt muutokset. Lisäksi työryhmän mandaatissa oli valtuus arvioida myös muita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sääntelyä koskevia muutostarpeita ja sisällyttää niitä koskevia muutosehdotuksia valmisteltavaan hallituksen esitykseen.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen lainsäädäntöpaketti

EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisella lainsäädäntöpaketilla, joka koostuu AMLA-asetuksesta, rahanpesuasetuksesta, kuudennesta rahanpesudirektiivistä sekä rahoitustietodirektiivin muutoksesta, pyritään vahvistamaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa unionin kehystä. Rahanpesurikos ja sen esirikokset on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2018/1673 ja unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvat talousrikokset, jotka ovat myös rahanpesun esirikoksia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2017/1371 sekä terrorismin rahoittamisesta muodostuva rikos Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2017/541, joten lainsäädäntöpaketissa ei määritellä rahanpesua ja sen esirikoksia eikä terrorismin rahoitusta. Lainsäädäntöpaketin tarkoituksena on huomioida FATFin suositukset ja niihin tehdyt muutokset niin, että EU-sääntely olisi yhdenmukaista FATFin suositusten kanssa. FATFin jäsenten näkemys EU-sääntelyn yhdenmukaisuudesta FATFin suositusten kanssa selvenee, kun EU-jäsenvaltiot ovat FATFin arvioitavina uudella jo käynnissä olevalla maa-arviointikierroksella. Tarkoituksena on, että uudella arviointikierroksella FATFin EU-jäsenvaltioita arvioitaisiin aikaisempaa yhdenmukaisemmin EU-tasolla harmonisoidun sääntelyn osalta.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelyn perusperiaatteet säilyvät uuden EU-sääntelyn myötä samoina – ilmoitusvelvollisten on tunnistettava asiakkaansa ja tosiasialliset edunsaajat ja arvioitava toimintaansa ja asiakkaisiinsa liittyvät riskit. Epäilyttävistä liiketoimista ilmoitusvelvollisten tulee tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle. Uutta sääntelyssä on erityisesti säännösten asetuspohjaisuus, uusi EU:n rahanpesun torjuntaviranomainen ja sen kohdistama suora valvonta riskillisimpiin ilmoitusvelvollisiin, sääntelyn yksityiskohtaisuus ja vielä valmisteltavana olevan alemman asteisen suoraan sovellettavan EU-sääntelyn suuri määrä.

2.2 AMLA-asetus

2.2.1 AMLA-asetuksen pääsisältö

AMLA-asetuksen tarkoituksena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen liittyviä unionin rahoitusjärjestelmän toimia perustamalla yhdenmukaistettujen sääntöjen täytäntöönpanosta tällä alalla vastaava viranomainen, Anti-Money Laundering Authority eli rahanpesutorjuntaviranomainen, jäljempänä *AMLA,* jonka on noudatettava yhdenmukaistettua lähestymistapaa, jotta voidaan vahvistaa unionin nykyistä ennaltaehkäisevää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan kehystä ja erityisesti rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontaa sekä rahanpesun selvittelykeskusten välistä yhteistyötä. Yhdenmukaisella lähestymistavalla on tarkoitus vähentää eroja kansallisessa lainsäädännössä ja valvontakäytännöissä, ja ottaa käyttöön rakenteita, joilla edistetään määrätietoisesti sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

AMLAn perustamisella pyritään varmistamaan sellaisten ilmoitusvelvollisten tehokas ja riittävä valvonta, joista aiheutuu suuri rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyvä riski, vahvistaa yhteisiä lähestymistapoja kaikkien muiden ilmoitusvelvollisten valvonnassa ja helpottaa rahanpesun selvittelykeskusten yhteisiä analyyseja ja niiden välistä yhteistyötä.

AMLAlla, on kaksi pääasiallista toiminta-aluetta: rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta ja kansallisten rahanpesun selvittelykeskusten tukeminen. AMLAn toimialasta, tehtävistä ja valtuuksista säädetään AMLA-asetuksella, joka on sellaisenaan sovellettavaa sääntelyä. AMLA on velvollinen noudattamaan toiminnassaan EU:n rahanpesunsääntelyä koskevia säännöksiä ja niihin perustuvia alemman asteisia säännöksiä sekä siltä osin kuin vaatimukset sisältyvät kuudenteen rahanpesudirektiiviin, AMLA on velvollinen soveltamaan kansallista lainsäädäntöä, jolla kuudes rahanpesudirektiivi on jäsenvaltiossa pantu täytäntöön.

Asetuksessa luodaan eurooppalainen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontajärjestelmä, jossa AMLA ja kansalliset valvontaviranomaiset tekevät yhteistyötä. AMLAlla on myös keskeinen rooli rahanpesun selvittelykeskusten tuki- ja koordinaatiomekanismista vastaavana tahona.

AMLAlla on käytössään pääosin samat tarkastus-, tietojensaanti- ja sanktiointioikeudet kuin kansalliselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaviranomaiselle on säädetty rahanpesuasetuksessa ja kuudennessa rahanpesudirektiivissä. Rahanpesuntorjuntaviranomaiselle on asetuksen artiklassa 6 annettu tehtäviensä hoitamiseksi valtuudet suoraan valvontaan valittujen ilmoitusvelvollisten, valvojien ja valvontaviranomaisten sekä rahanpesun selvittelykeskusten osalta. Valituilta ilmoitusvelvollisilta ja kolmansilta, ulkoistettuja tehtäviä tai toimintoja hoitavilta tahoilta AMLA voi pyytää tietoja tehtäviensä suorittamiseksi. Se voi myös kohdistaa tutkimuksia ja tehdä tarkastuksia valituissa ilmoitusvelvollisissa. AMLA voi myös määrätä hallinnollisia ja taloudellisia seuraamuksia.

Valvojilta ja valvontaviranomaisilta AMLA voi pyytää tietoja, asiakirjoja ja selvityksiä, antaa niille ohjeita ja suosituksia, toimia sovittelijana ja ratkaista valvojien välisiä erimielisyyksiä. Rahanpesun selvittelykeskuksien tulee antaa AMLAlle sen pyytäessä mm. muita kuin operatiivisia tietoja ja analyysejä, selvittelykeskuksien tehtäviin ja toimintaan liittyviä tietoja ja tilastoja sekä analyysien käynnistämiseen, toteuttamiseen ja koordinointiin tarvittavia tietoja.

Asetuksen noudattamisen ja yhteisen valvontakäytännön luomiseksi asetuksessa AMLAlle annetaan oikeus antaa valvontamenettelyjä täydentäviä säännöksiä, kuten tekniset sääntelystandardit artiklassa 49 ja tekniset täytäntöönpanostandardit artiklassa 53 sekä oikeus ohjeistaa kansallisia valvontaviranomaisia, rahanpesun selvittelykeskuksia ja ilmoitusvelvollisia.

AMLA-asetuksen 11 artiklan nojalla AMLA perustaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan keskustietokannan, josta se voi jakaa tietoa lukuisille viranomais- ja valvojatahoille. Euroopan pankkivalvontaviranomainen (European Banking Authority, jäljempänä *EBA*) jatkaa sille allokoitujen rahanpesun estämistehtävien suorittamista ja hallinnoi AML-tietokantaa vuoden 2025 puoleenväliin saakka. Sen jälkeen EBAlle kuuluneet rahanpesun estämiseen liittyvät tehtävät siirtyvät AMLAlle.

Finanssialojen ulkopuolisten alojen valvonnassa AMLA suorittaa vertaisarviointeja finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien ja valvojana toimivien itsesääntelyelinten valvojien kanssa. AMLA avustaa valvontakollegioiden perustamisessa. Se voi myös antaa varoituksia valvojille sekä toimia sovittelijana valvojien välisissä erimielisyystilanteissa.

Rahanpesun selvittelykeskusten tuki- ja koordinaatiomekanismissa AMLA ja kansalliset rahanpesun selvittelykeskukset tekevät yhteistyötä mm. tekemällä yhteisiä analyysejä. Kansallisten selvittelykeskusten on lähetettävä yksi tai useampi asiantuntija AMLAan. Rahanpesun selvittelykeskusten tiedonvaihtoa varten perustettu FIU.net-verkko siirtyy AMLAn hallinnoitavaksi, ylläpidettäväksi ja kehitettäväksi. Rahanpesuasetuksen 48 artiklassa säädetyn mmukaisesti AMLA perustaa myös vertaisarviointiprosessin rahanpesun selvittelykeskusten toiminnan johdonmukaisuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi ja parhaiden käytänteiden vaihdon helpottamiseksi.

AMLAlle on rahanpesuasetuksen 93 artiklassa annettu myös mahdollisuus luoda rajat ylittäviä tietojenvaihtokumppanuuksia sekä se voi osallistua yhteen tai useampaan jäsenvaltioon jo perustettuihin tietojenvaihtokumppanuuksiin.

AMLA perustettiin virallisesti heinäkuussa 2024, henkilöstön merkittävää rekrytointia ja kakkostason menettelyjen luonnostelua oli suunniteltu perustamisesta 2025 puoliväliin saakka. Tarkoituksena on käynnistää useimmat viraston tehtävistä 2025 vuoden puolivälin ja 2026 alkuvuoden aikana, lukuun ottamatta rahoitussektorin ilmoitusvelvollisten suoraa valvontaa ja tiettyjä AMLAn ei-finanssisektoriin liittyviä tehtäviä. Tammikuusta 2027 joulukuulle 2027 suunnitellaan suoraan valvontaan tulevien ilmoitusvelvollisten valintaa ja tammikuussa 2028 AMLA aloittaa rahoitussektorin suoran ja epäsuoran valvonnan. AMLA-asetus jaetaan 6 lukuun, joista I koskee perustamista, oikeudellista asemaa ja määritelmiä, II luku rahanpesutorjuntaviranomaisen tehtäviä ja valtuuksia, III luku rahanpesutorjuntaviranomaisen organisaatiota, IV luku varainhoitoa koskevia säännöksiä, V luku henkilöstöä ja säännöksiä ja VI luku yleisiä säännöksiä.

Perustaminen, oikeudellinen asema ja määritelmät

I luvun 1 artiklassa säädetään AMLAn perustamisesta ja toimialasta. Artiklassa 2 säädetään määritelmistä, joiden osalta viitataan myös rahanpesuasetuksen 2 artiklassa ja kuudennen rahanpesudirektiivin 2 artiklassa säädettyihin määritelmiin. Artiklassa annetaan muun muassa valittua ilmoitusvelvollista ja muuta kuin valittua ilmoitusvelvollista koskevat määritelmät sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontajärjestelmän määritelmä. Artiklassa 3 AMLA määritellään oikeushenkilöksi ja 4 artiklassa AMLAn kotipaikaksi todetaan Frankfurt am Main.

Rahanpesutorjuntaviranomaisen tehtävät ja valtuudet

II luvussa säädetään AMLAn tehtävistä ja valtuuksista. Luku jaetaan 7 jaksoon, joita ovat tehtävät ja toimivalta, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontajärjestelmä, valittujen ilmoitusvelvollisten suora valvonta, muiden kuin valittujen ilmoitusvelvollisten välillinen valvonta, finanssialan ulkopuolisten alojen valvonta, rahanpesun selvittelykeskusten tuki- ja koordinaatiomekanismi ja yhteiset välineet. Ensimmäisen jakson viidennen artiklan 1 kohdassa säädetään AMLAn mukaan tehtävistä, jotka liittyvät sisämarkkinoihin vaikuttaviin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin liittyvät tehtävät, näitä ovat muun muassa kehityksen seuranta sisämarkkinoilla ja rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyvien uhkien, haavoittuvuuksien ja riskien arviointi sekä kehityksen seuranta kolmansissa maissa ja kolmansien maiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmiin liittyvien sellaisten uhkien, haavoittuvuuksien ja riskien arviointi, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa sisämarkkinoihin.

Edellä mainitun artiklan 2 kohdassa säädetään AMLAn tehtävistä valittuihin ilmoitusvelvollisiin liittyen, joita ovat muun muassa sen varmistaminen, että valitut ilmoitusvelvolliset noudattavat niihin rahanpesuasetuksen ja varainsiirtojen ja tiettyjen kryptovarojen siirtojen mukana

toimitettavista tiedoista ja direktiivin (EU) 2015/849 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1113, jäljempänä *maksun tiedot -asetus*, nojalla sovellettavia vaatimuksia, mukaan lukien kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanoon liittyvät velvoitteet sekä valvontatarkastusten ja arviointien suorittaminen yksittäisten ilmoitusvelvollisten ja konsernin tasolla sen määrittämiseksi, ovatko valittujen ilmoitusvelvollisten käyttöön ottamat sisäiset toimintaperiaatteet, menettelyt ja valvontatoimenpiteet riittävät niihin sovellettavien vaatimusten noudattamiseksi, ja erityisten vaatimusten määrääminen, hallinnollisten toimenpiteiden soveltaminen ja taloudellisten seuraamusten ja uhkasakkojen määrääminen kyseisten valvontatarkastusten ja arviointien perusteella 21, 22 ja 23 artiklan mukaisesti. Artiklan 3 kohdassa säädetään AMLA:n suorittamista tehtävistä finanssialan valvojiin liittyen ja 4 kohdassa AMLAn finanssialan ulkopuolisten alojen valvojia koskevista tehtävistä. Artiklan 5 kohdassa säädetään AMLAn rahanpesun selvittelykeskuksia ja niiden toimintaa jäsenvaltioissa koskevista tehtävistä. Artikla 6 koskee rahanpesutorjuntaviranomaisen valtuuksia.

Asetuksen II luvun 2 jaksoon kuuluvat artiklat 7–11, joista 7 artiklassa säädetään yhteistyöstä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontajärjestelmän puitteissa. Artiklassa 8 säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontamenetelmistä, artiklassa 9 temaattisista arvioinneista ja artiklassa 10 keskinäisestä avusta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontajärjestelmässä. Artiklassa 11 säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan keskustietokannasta, jonka AMLAn tulee perustaa kyseisessä artiklassa säädettyjen tietojen tallentamiseksi.

Kolmanteen jaksoon sisältyy sääntely valittujen ilmoitusvelvollisten suorasta valvonnasta artikloihin 12–29. Artiklassa 12 säädetään luotto- ja finanssilaitosten arvioinnista suoraan valvontaan valitsemista varten. AMLA-asetuksen 12 artiklan mukaan AMLAn välittömään valvontaan siirtyvät ne luottolaitokset ja finanssilaitokset, jotka täyttävät artiklan mukaiset valintakriteerit. AMLA tulee antamaan komissiolle luonnokset teknisiksi sääntelystandardeiksi valintakriteerien täsmentämiseksi viimeistään 1.1.2026. Artiklassa 13 säädetään valittujen ilmoitusvelvollisten sisällyttämisestä luetteloon, 14 artiklassa suorasta valvonnasta tehtävien ja valtuuksien lisäsiirroista poikkeuksellisissa olosuhteissa finanssialan valvojan pyynnöstä, 15 artiklassa yhteistyöstä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontajärjestelmän puitteissa suoraa valvontaa varten, 16 artiklassa yhteisistä valvontaryhmistä, 17 artiklassa tietopyynnöistä, 18 artiklassa yleisistä tutkimuksista, 19 artiklassa paikalla tehtävistä tarkastuksista, 20 artiklassa oikeusviranomaisen luvasta, 21 hallinnollisista toimenpiteistä, 22 artiklassa taloudellisista seuraamuksista, 23 artiklassa uhkasakoista, 24 artiklassa niiden henkilöiden kuulemisesta, joita menettely koskee, 25 artiklassa hallinnollisten toimenpiteiden, taloudellisten seuraamusten ja uhkasakkojen julkaisemisesta, 26 artiklassa taloudellisten seuraamusten ja uhkasakkojen täytäntöönpanosta ja näiden seuraamusten ja maksujen määrien jakamisesta, 27 artiklassa menettelysäännöistä valvontatoimenpiteiden toteuttamiseksi ja taloudellisten seuraamusten ja uhkasakkojen määrittämiseksi, 28 artiklassa muutosten hakemisesta Euroopan unionin tuomioistuimelta sekä 29 artiklassa kielijärjestelyistä suorassa valvonnassa.

AMLAlla on tehtäviä myös muiden kuin valittujen ilmoitusvelvollisten valvonnassa, joista säädetään välillistä valvontaa koskevan 2 luvun 4 jaksossa, johon on koottu sääntely muiden kuin valittujen ilmoitusvelvollisten välillisestä valvonnasta artikloihin 30–34. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa valvojien valvontatyön arviointi, valvontakollegioiden työn koordinointi ja helpottaminen ja mahdollisuudet toimia tilanteissa, jossa muun kuin valitun ilmoitusvelvollisen tilanne on kriittinen (32 artikla). Artiklassa 30 säädetään arviosta valvonnan lähentymisen tilasta, artiklassa 31 finanssialan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden työn koordinoinnista ja helpottamisesta, artiklassa 32 pyynnöistä toimia poikkeuksellisissa olosuhteissa vakavista, toistuvista tai järjestelmällisistä rikkomisista saatujen viitteiden jälkeen, artiklassa 33 finanssialan valvojien välisten erimielisyyksien ratkaisemisesta rajat

ylittävistä tilanteissa ja artiklassa 34 toimista tapauksissa, joissa valvontaa on järjestelmällisesti laiminlyöty. AMLAlla on mahdollisuus 3 artiklan nojalla pyynnöstä auttaa valvojia ratkaisemaan keskinäisiä erimielisyyksiään sekä 34 artiklan nojalla ryhtyä toimiin tapauksissa, joissa kansallista valvontaa on järjestelmällisesti laiminlyöty. T

Viidennessä jaksossa säädetään finanssialan ulkopuolisten alojen valvonnasta artikloissa 35–38, joissa on sääntelyä vertaisarvioinneista (35 artikla), valvontakollegioista (36 artikla) ja varoituksista unionin oikeuden rikkomisesta (37 artikla) sekä valvojien välisten erimielisyyksien ratkaisemisesta rajat ylittävissä tilanteissa (38 artikla).

Kuudes jakso koskee rahanpesun selvittelykeskusten tuki- ja koordinaatiomekanismia ja siinä säädetään artikloissa 39–48 muun muassa AMLAn ja rahanpesun selvittelykeskusten välisestä yhteistyöstä (39 artikla), yhteisten analyysien tekemisestä (40 artikla) sekä yhteisten analyysien tulosten raportoinnista ja toimittamisesta (41 artikla). Artiklan 44 1 kohdassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta lähettää yksi tai useampi henkilöstön jäsen AMLAan. Artikla 47 koskee FIU.net verkkoa, jota AMLAn tulee ylläpitää ja artikla 48 vertaisarviointeja.

Seitsemännessä jaksossa säädetään yhteisistä välineistä artikloissa 49–55. Käytännössä artiklat koskevat teknisiä sääntelystandardeja (49 artikla), komissiolle siirretyn säädösvallan käyttämistä (50 artikla), teknisten sääntelystandardien vastustamista (51 artikla), teknisen sääntelystandardin luonnoksen hyväksymättä jättämistä tai muuttamista (52 artikla), teknisiä täytäntöönpanostandardeja (53 artikla), ohjeita ja suosituksia (54 artikla) sekä lausuntoja ja teknistä neuvontaa (55 artikla).

Rahanpesutorjuntaviranomaisen organisaatio

Rahanpesutorjuntaviranomaisen organisaatiosta säädetään III luvussa, joka asetuksen suomenkielisessä käännöksessä on virheellisesti käännetty II luvuksi. Artiklassa 56 säädetään AMLAn hallinto- ja johtamisrakenteesta, joka koostuu a) hallintoneuvostosta, jonka tehtävistä säädetään 60 artiklassa; b) johtokunnasta, jonka tehtävistä säädetään 64 artiklassa; c) rahanpesuntorjuntaviranomaisen puheenjohtajasta, jonka tehtävistä säädetään 69 artiklassa; d) pääjohtajasta, jonka tehtävistä säädetään 71 artiklassa sekä e) oikaisulautakunnasta, jonka tehtävät luetellaan 74 artiklassa. Luku on jaettu edellä olevan artiklan mukaisesti viiteen jaksoon, joita ovat hallintoneuvosto, johtokunta, rahanpesutorjuntaviranomaisen puheenjohtaja, pääjohtaja ja oikaisulautakunta.

Valvontaan liittyvässä päätöksenteossa ylimpänä elimenä toimii hallintoneuvosto valvojakokoonpanossa. Sen jäsenet koostuvat AMLAn puheenjohtajasta, komission edustajasta sekä jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten johtajista. Rahanpesun selvittelykeskusten kokoonpanossa hallintoneuvostoon kuuluvat AMLAn puheenjohtaja, kansallisten rahanpesun selvittelykeskusten johtajat sekä komission edustaja.

Johtokunnassa on viisi kokoaikaista jäsentä ja AMLAn puheenjohtaja. Oikaisulautakunta voi käsitellä AMLAn tekemien päätösten menettelyjen ja sisältöjen asetuksenmukaisuutta.

Varainhoito

Asetuksen neljännessä luvussa säädetään AMLAn varainhoidosta artikloissa 76–84. AMLAn kaikista tuloista ja menoista laaditaan kutakin kalenterivuotta vastaavaa varainhoitovuotta varten arvio, jonka perusteella tulot ja menot otetaan AMLAn talousarvioon. AMLAn tulonlähteinä ovat unionin yleiseen talousarvioon otettu unionin rahoitusosuus, valvontamaksut, joita valitut ja muut kuin valitut ilmoitusvelvolliset maksavat, jäsenvaltioiden mahdollinen vapaaehtoinen

rahoitusosuus, sekä muun muassa julkaisuista, koulutuksista ja muista AMLAn tarjoamista palveluista sovitut maksut, joita rahanpesun selvittelykeskus tai rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta vastaavat viranomaiset ovat pyytäneet.

Henkilöstö ja yhteistyö

AMLA-asetuksen V luvun 1 jaksossa säädetään henkilöstöstä ja 2 luvussa yhteistyöstä artikloissa 85–95. Henkilöstön osalta sääntelyä on muun muassa salassapitovelvollisuudesta (88 artikla) sekä rahanpesuasetuksen, maksun tiedot -asetuksen ja kuudennen rahanpesudirektiivin tiettyjen säännösten rikkomisesta ilmoittamisesta ja ilmoituksen tehneiden henkilöiden suojelusta (90 artikla). Yhteistyön osalta säädetään muun muassa yhteistyöstä Euroopan valvontaviranomaisten, OLAFin, Europolin, Eurojustin ja EPPOn kanssa.

Yleiset säännökset ja loppusäännökset

AMLA-asetuksen viimeinen luku koskee yleisiä säännöksiä ja loppusäännöksiä ja siihen kuuluvat artiklat 96–108. Artikloissa säädetään muun muassa asiakirjoihin tutustumisesta (96 artikla), tietosuojasta (98 artikla), AMLAn vastuusta (99 artikla) sekä voimaantulosta ja soveltamisesta (108 artikla).

AMLA-asetus on suoraan sovellettava, eikä sen osalta ole pääasiassa tunnistettu muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Poikkeuksen tästä muodostavat eri viranomaisten tiedonluovutusoikeudet, sillä AMLAlla on laajat toimivaltuudet saada tietoja kansallisesti toimivaltaisilta viranomaisilta ja viranomaisilla tulee vastaavasti olla toimivaltuudet luovuttaa tietoja AMLAlle.

2.3 Rahanpesuasetus

2.3.1 Yleistä

Rahanpesuasetus sisältää suurimman osan aikaisempien rahanpesudirektiivien sääntelystä. Rahanpesuasetuksen tavoitteena on yhtenäistää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn soveltamista, sillä aikaisempiin rahanpesudirektiiveihin pohjautunut sääntelyn täytäntöönpano ei ole ollut täysin yhdenmukaista yhdentyneiden sisämarkkinoiden vaatimusten kanssa. Sääntelyn yhtenäistämisellä pyritään lieventämään rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyviä riskejä riittävästi ja tosiasiallisesti havaitsemaan rikollisten yrityksiä unionin rahoitusjärjestelmän väärinkäyttöön.

Rahanpesuasetuksessa vahvistetaan säännöt, joita ilmoitusvelvollisten on toteutettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi, oikeushenkilöille, express trust -järjestelyille ja vastaaville oikeudellisille järjestelyille asetettavat tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyyttä koskevat vaatimukset sekä anonyymien instrumenttien väärinkäytön vähentämistä koskevat toimenpiteet.

Rahanpesuasetuksessa määritellään ilmoitusvelvolliset ja annetaan jäsenvaltiolle mahdollisuudet soveltamisalapoikkeuksiin. EU:n rahanpesuasetuksen myötä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn piiriin tulee uusia ilmoitusvelvollisia, joiden osalta tulee kansallisesti määritellä, kuka valvoo näitä toimijoita. Lisäksi asetuksessa säädetään ilmoitusvelvollisten sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä, mukaan lukien riskienarviointi. Asetuksessa säännellään ulkoistamista, asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyyttä ja ilmoitusvelvollisuutta. Lisäksi asetuksessa säädetään anonyymeistä rahoitusvälineistä johtuvia riskejä lieventävistä toimenpiteistä ja annetaan säännökset muun muassa rahanpesun selvittelykeskusten ja Euroopan

syyttäjäviranomaisen EPPOn välisestä yhteistyöstä sekä rahanpesun selvittelykeskusten ja Euroopan petostentorjuntaviraston OLAFin välisestä yhteistyöstä.

2.3.2 Rahanpesuasetuksen liikkumavara

Rahanpesuasetuksessa on kansallista liikkumavaraa artiklassa 2 koskien poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmän laajentamista, sekä artikloissa 4–6 koskien rahapelaamista, vähäistä taloudellista toimintaa ja ammattimaisia jalkapalloseuroja. Liikkumavaraa on myös rahanpesuasetuksen artiklan 34 kohdassa 6 koskien jäsenvaltioiden kuudennen rahanpesudirektiivin 8 artiklan sekä jäsenvaltioiden suorittamien alakohtaisten riskinarviointien tulosten nojalla määrittämiä suuririskisiä tilanteita, joiden osalta jäsenvaltio voi päättää, että ilmoitusvelvollisten tulee soveltaa tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, ja voivat täsmentää kyseiset toimenpiteet tarvittaessa. Lisäksi liikkumavaraa on 67 artiklan 7 kohdassa ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä, joiden osalta jäsenvaltiot voivat riskin perusteella päättää soveltaa aikaisempaa päivämäärää, kuin asetuksessa säädetty 1.1.2014 ja ilmoittaa tästä komissiolle, sekä saman artiklan 8 kohdassa, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat riskin perusteella ulottaa 1 kohdan a alakohdassa säädetyn velvoitteen koskemaan sellaisia ulkomaisten oikeushenkilöiden kanssa solmittuja liikesuhteita, jotka ovat olemassa 10 päivänä heinäkuuta 2027, ja ilmoittavat tästä komissiolle. Komissio ilmoittaa tällaisista päätöksistä muille jäsenvaltioille. Liikkumavaraa on jätetty myös rahanpesuasetuksen 70 artiklassa koskien erityissäännöksiä, joita sovelletaan, kun epäilyistä ilmoittavat tiettyihin ryhmiin kuuluvat ilmoitusvelvolliset. jonka 1 kohdan mukaan poiketen siitä, mitä 69 artiklan 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat antaa 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille, eli muun muassa tilintarkastajille, ulkopuolisille kirjanpitäjille, veroneuvojille, notaareille, juristeille tai muille itsenäisille juristiammattien harjoittajille mahdollisuuden toimittaa rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot, eli epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset jäsenvaltion nimeämälle itsesääntelyelimelle. Nimetyn itsesääntelyelimen on toimitettava ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut tiedot rahanpesun selvittelykeskukselle viipymättä alkuperäisessä muodossaan.

Lisäksi rahanpesuasetuksen 70 artiklan 3 kohdassa säädetään jäsenvaltioille poikkeusmahdollisuudesta liittyen saman artiklan 2 kohdassa säädettyyn. Artiklan 70 kohdan 2 mukaan notaareihin, juristeihin, muihin itsenäisiin juristiammatin harjoittajiin, tilintarkastajiin, ulkopuolisiin kirjanpitäjiin ja veroneuvojiin ei sovelleta 69 artiklan 1 kohdassa säädettyjä vaatimuksia niiden tietojen osalta, jotka nämä ovat saaneet joltakin asiakkaalta tai jostakin asiakkaasta selvittäessään kyseisen asiakkaan oikeudellista asemaa tai suorittaessaan kyseistä asiakasta koskevaa puolustus- tai edustamistehtävää oikeuskäsittelyssä tai siihen liittyen, mukaan luettuna oikeuskäsittelyn käynnistämistä tai välttämistä koskeva neuvonta, riippumatta siitä, saadaanko tai hankitaanko tällaiset tiedot ennen käsittelyä, sen aikana vai sen jälkeen.

Ensimmäisessä alakohdassa säädettyä poikkeusta ei sovelleta, jos siinä tarkoitetut ilmoitusvelvolliset a) osallistuvat rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen; b) antavat oikeudellista neuvontaa rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta varten; tai c) tietävät, että asiakas pyytää oikeudellista neuvontaa rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta varten; tietoisuus tai tarkoitus voidaan todeta objektiivisten tosiseikkojen perusteella.

Artiklan 70 kohdan 3 mukaan jäsenvaltiot voivat, edellä 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi, jos se on perusteltua tietyntyyppisiin liiketoimiin liittyvien suurempien rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riskien perusteella päättää, että 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua poikkeusta ei sovelleta tällaisiin liiketoimiin, ja tarvittaessa asettaa kyseisessä kohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille

lisäraportointivelvoitteita. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle kaikista tämän kohdan nojalla tehdyistä päätöksistä. Komissio antaa päätökset tiedoksi muille jäsenvaltioille.

Liikkumavaraa sisältyy myös tietojen säilyttämistä koskevaan 77 artiklaan, jonka 4 kohdan mukaan, jos jäsenvaltiossa on 10.7.2027 meneillään epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämiseen, paljastamiseen tai tutkimiseen taikka niihin liittyviin syytetoimiin liittyvä oikeudellinen menettely ja ilmoitusvelvollisella on hallussaan tuohon meneillään olevaan oikeudelliseen menettelyyn liittyviä tietoja tai asiakirjoja, ilmoitusvelvollinen voi säilyttää kyseisiä tietoja tai asiakirjoja viiden vuoden ajan 10.7.2027 lukien. Jäsenvaltiot voivat sallia tällaisten tietojen tai asiakirjojen säilyttämisen viiden lisävuoden ajan tai edellyttää sitä, kun säilyttämisen jatkamisen on todettu olevan tarpeellista ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämisen, paljastamisen tai tutkimisen taikka niihin liittyvien syytetoimien vuoksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta meneillään olevaan rikostutkintaan ja oikeudellisiin menettelyihin sovellettavan todistusaineistoa koskevan kansallisen rikoslainsäädännön soveltamista.

Jäsenvaltioille on jätetty liikkumavaraa rahanpesuasetuksen 80 artiklassa, joka koskee tavaroista tai palveluista suoritettavien suurten käteismaksujen enimmäismääriä, jonka 1 kohdan mukaan tavarakauppaa käyvät tai palveluja tarjoavat henkilöt voivat hyväksyä tai suorittaa käteismaksun, jonka määrä on enintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena tai ulkomaanvaluuttana, riippumatta siitä, suoritetaanko liiketoimi yhdellä kertaa vai useina erillisinä suorituksina, jotka näyttävät olevan toisiinsa kytkeytyneitä ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön matalamman ylärajan kuultuaan Euroopan keskuspankkia neuvoston päätöksen 98/415/EY 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Matalammista ylärajoista on ilmoitettava komissiolle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ne on otettu käyttöön kansallisella tasolla.

Lisäksi artiklan 80 kohdassa 7 säädetään, että jos maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366, jäljempänä *maksupalveludirektiivi*, 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjä muita maksuvälineitä kuin seteleitä ja metallirahaa ei ole ylivoimaisen esteen vuoksi käytettävissä kansallisella tasolla, jäsenvaltiot voivat väliaikaisesti keskeyttää tämän artiklan 1 kohdan tai tapauksen mukaan 2 kohdan soveltamisen, ja niiden on ilmoitettava asiasta komissiolle viipymättä. Jäsenvaltioiden on myös ilmoitettava komissiolle arvio siitä, kuinka kauan maksupalveludirektiivin 4 artiklan 25 alakohdassa määritellyt muut maksuvälineet kuin setelit ja metallirahat eivät ole käytettävissä, sekä toimenpiteistä, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet niiden palauttamiseksi käyttöön.

2.3.3 Rahanpesuasetuksen pääsisältö

Rahanpesuasetus jaetaan 9 lukuun, joita ovat yleiset säännökset, ilmoitusvelvollisten sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet, asiakkaan tuntemisvelvollisuus, tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyys, ilmoitusvelvollisuudet, tietojen jakaminen, tietosuoja ja tietojen säilyttäminen, anonyymeistä rahoitusvälineistä johtuvia riskejä lieventävät toimenpiteet sekä loppusäännökset.

Yleiset säännökset

Rahanpesuasetuksen yleisiä säännöksiä koskeva luku on jaettu 3 jaksoon, joita ovat kohde ja määritelmät, soveltamisala ja rajat ylittävät operaatiot. Ensimmäiseen jaksoon kuuluvat artiklat 1–2, joista 1 artiklassa säädetään asetuksen kohteesta. Asetuksessa vahvistetaan säännöt, jotka koskevat toimenpiteitä, joita ilmoitusvelvollisten on toteutettava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, oikeushenkilöille, express trust -järjestelyille ja vastaaville

oikeudellisille järjestelyille asetettavia tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyyttä koskevia vaatimuksia sekä anonyymien instrumenttien väärinkäytön vähentämistä koskevat toimenpiteet. Artiklassa 2 säädetään asetuksessa käytettävistä määritelmistä. Uudet määritelmät liittyvät muun muassa uusiin ilmoitusvelvollisiin, joita käsitellään jäljempänä rahanpesuasetuksen artiklan 3 käsittelyn yhteydessä, sekä esimerkiksi tietojenvaihtokumppanuuteen, jota käsitellään jäljempänä rahanpesuasetuksen 75 artiklan käsittelyn yhteydessä. Rahanpesuasetuksen artiklan 2 kohdan 35 poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmään liittyvää perheenjäsenen määritelmää on laajennettu niin, että se kattaa myös sisarukset. Edellä mainitun artiklan 3–5 kohdissa annetaan mahdollisuus jäsenvaltiolle vielä laajentaa poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön ja hänen perheenjäsenensä määritelmää. Kohdan 3 mukaan jos se on perusteltua jäsenvaltioiden hallinnollisen organisaation ja riskien vuoksi, jäsenvaltiot voivat asettaa alempia kynnysarvoja seuraaviin merkittäviin julkisiin tehtäviin nimeämiselle: a) edellä 1 kohdan 34 alakohdan a alakohdan iii alakohdassa tarkoitetut alue- tai paikallistasolla edustettuina olevien poliittisten puolueiden johtoelinten jäsenet; b) edellä 1 kohdan 34 alakohdan a alakohdan viii alakohdassa tarkoitetut alue- ja paikallisviranomaisten johtajat. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava kyseisistä alemmista kynnysarvoista komissiolle. Kohdan 4 mukaisesti tämän artiklan 1 kohdan 34 alakohdan a alakohdan vii alakohdan osalta jäsenvaltiot voivat asettaa alue- tai paikallisviranomaisten määräysvallassa olevien yritysten yksilöinnille alempia kynnysarvoja kuin ne, jotka on määritelty direktiivin 2013/34/EU 3 artiklan 3, 4, 6 ja 7 kohdassa, jos se on perusteltua jäsenvaltioiden hallinnollisen organisaation ja riskien vuoksi. Lisäksi edellytetään, että jäsenvaltioiden on ilmoitettava kyseisistä alemmista kynnysarvoista komissiolle. Kohdan 5 mukaan jäsenvaltiot voivat soveltaa laajempaa soveltamisalaa 1 kohdan 35 alakohdan d alakohdassa tarkoitettujen sisarusten nimeämiseen poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäseniksi, jos se on perusteltua niiden sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden ja riskien vuoksi. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava kyseisestä laajemmasta soveltamisalasta komissiolle.

Rahanpesuasetuksen 2 artiklassa määritellään, mitä asetuksessa tarkoitetaan esimerkiksi rahanpesulla, terrorismin rahoituksella, finanssilaitoksella, liikesuhteella ja kolmannella maalla. Rahanpesuasetuksen määritelmiä sovelletaan myös kuudennessa rahanpesudirektiivissä, joka sisältää muutamia lisämääritelmiä. Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 5 ja 6 alakohdissa määritellään luotto- ja finanssilaitokset. Luottolaitoksen määritelmä vastaa 4 rahanpesudirektiivin määritelmää, tosin kotipaikan sijaan sivuliikkeen osalta mainitaan päätoimipaikka.

Finanssilaitoksen määritelmän osalta määritelmät ovat neljättä rahanpesudirektiiviä tarkempia. Määritelmiä koskevan 2 artiklan 1 kohdan 6 a alakohdassa mainitaan uutena yritykset, joiden pääasiallisena toimintana on hankkia omistusosuuksia, mukaan lukien rahoitusalan holdingyhtiöt, rahoitusalan sekaholdingyhtiöt ja rahoitusalalla toimivat monialan holdingyhtiöt. Saman artiklan 1 kohdan 6 b alakohdassa mainitaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY 13 artiklan 1 kohdassa määriteltyjen vakuutusyritysten, siltä osin kuin se harjoittaa kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa, lisäksi muu sijoitusvakuutustoiminta, mukaan lukien direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan f ja g alakohdassa määritellyt vakuutushallintayhtiöt ja sen g alakohdassa määritellyt sekavakuutushallintayhtiöt. Henkivakuutustoiminta on ollut myös neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalassa.

Myös yhteissijoitusyrityksen määritelmää on tarkennettu 2 artiklan 1 kohdan 6 e alakohdassa neljännessä rahanpesudirektiivissä säädetystä niin, että sen i ja ii kohdissa määritellään tarkemmin, että yhteissijoitusyrityksillä tarkoitetaan erityisesti i) direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyä siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavaa yritystä ja kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä sen rahastoyhtiötä, tai kyseisen direktiivin mukaisesti toimiluvan saanutta sijoituspalveluyritystä, joka ei ole nimennyt rahastoyhtiötä, jos se asettaa siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvan

yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavan yrityksen osuuksia ostettavaksi unionissa; ii) direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoista sijoitusrahastoa ja kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajaa, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädettyyn direktiivin soveltamisalaan.

Finanssilaitoksiin kuuluvat myös 2 artiklan 1 kohdan 6 f alakohdan mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) N:o 909/2014 (35) 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritellyt arvopaperikeskukset, alakohdan mukaan g) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/17/EU (36) 4 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (37) 3 artiklan b alakohdassa määritellyt luotonantajat sekä h alakohdassa direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 5 kohdassa ja direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan f alakohdassa määritellyt luotonvälittäjät, kun direktiivin (EU) 2015/2366 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjä varoja pidetään hallussa luottosopimuksen yhteydessä, lukuun ottamatta luotonvälittäjää, joka harjoittaa toimintaa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla.

Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 i alakohdan mukaan finanssilaitoksia ovat myös kryptovarapalvelun tarjoajajat ja edellä mainitun kohdan j) alakohdassa määitellään, että finanssilaitoksiin kuuluvat myös a–i alakohdassa tarkoitetun finanssilaitoksen unionissa sijaitsevat sivuliikkeet, riippumatta siitä, sijaitseeko finanssilaitoksen kotipaikka jäsenvaltiossa vai kolmannessa maassa. Kryptovarapalavelun tarjoajat on määritelty myöhemmin samassa artiklassa (2 artikla 1 kohta 9 alakohta) viittaamalla EU:n kryptovaramarkkina-asetuksen (EU) 2023/1114 artiklan 3 kohdan 1 15 alakohdan määritelmään, jonka mukaan kryptovarapalvelun tarjoajalla tarkoitetaan oikeushenkilöä tai muuta yritystä, jonka ammatti- tai liiketoimintana on yhden tai useamman kryptovarapalvelun tarjoaminen asiakkaille ammattimaisesti ja joka saa tarjota kryptovarapalveluja 59 artiklan mukaisesti. Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdassa on määritelty myös toimivaltaiset viranomaiset, joilla tarkoitetaan a) rahanpesun selvittelykeskusta; b) valvontaviranomaista; c) viranomaista, jonka tehtävänä on rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen tutkiminen tai näihin liittyvät syytetoimet tai jonka tehtävänä on rikoksella saatujen varojen jäljittäminen, takavarikointi tai jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen sekä d) viranomaista, jolle on osoitettu rahanpesun tai terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia velvollisuuksia. Edellä mainitun artiklan 1 kohdan 45 alakohdassa määritellään valvoja, jolla tarkoitetaan elintä, jonka tehtävänä on varmistaa, että ilmoitusvelvolliset noudattavat tämän asetuksen vaatimuksia, mukaan lukien rahanpesuntorjuntaviranomainen suorittaessaan sille asetuksen AMLA-asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa annettuja tehtäviä ja 46 alakohdassa valvontaviranomainen, jolla tarkoitetaan valvojaa, joka on julkinen elin, tai viranomaista, joka valvoo itsesääntelyelimiä näiden hoitaessa valvontatehtäviä kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklan mukaisesti, tai rahanpesuntorjuntaviranomaista sen toimiessa valvojana sekä 47 alakohdassa itsesääntelyelin, jolla tarkoitetaan elintä, joka edustaa ammatinharjoittajia ja sääntelee heidän toimintaansa, suorittaa tiettyjä valvonta- tai seurantatehtäviä ja varmistaa ammatinharjoittajia koskevien sääntöjen noudattamisen.

Ensimmäisen luvun toiseen jaksoon on sijoitettu sääntely soveltamisalasta ja siihen sisältyvät artiklat 3–7. Rahanpesusääntelyn soveltamisalasta koskien ilmoitusvelvollisuutta säädetään rahanpesuasetuksen 3 artiklassa. Säännös on yksityiskohtaisempi kuin voimassa olevan neljännen rahanpesudirektiivin 2 artikla. Asetukseen on lisätty uusia ilmoitusvelvollisten kategorioita, mikä tarkoittaa sitä, että näiden ilmoitusvelvollisten osalta tulee päättää kansallisesti siitä, mikä taho valvoo niiden toimintaa.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklassa määritellään ilmoitusvelvolliset, joita ovat

1) luottolaitokset

joilla tarkoitetaan

a) asetuksen (EU) N:o 575/2013 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyä luottolaitosta;

b) luottolaitoksen sivuliikettä sellaisena kuin se on määritelty asetuksen (EU) N:o 575/2013 4 artiklan 1 kohdan 17 alakohdassa, kun se sijaitsee unionissa, riippumatta siitä, sijaitseeko sen päätoimipaikka jäsenvaltiossa vai kolmannessa maassa

2) finanssilaitokset;

finanssilaitoksella tarkoitetaan

a) yritystä, joka ei ole luottolaitos eikä sijoituspalveluyritys ja joka harjoittaa yhtä tai useampaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/36/EU, jäljempänä *luottolaitosdirektiivi* liitteessä I olevassa 2–12 kohdassa sekä 14 ja 15 kohdassa lueteltua toimintaa, mukaan lukien valuutanvaihtotoimistojen toiminta, mutta pois lukien maksupalveludirektiivin liitteessä I olevassa 8 kohdassa tarkoitetut toimet, tai yritystä, jonka pääasiallisena toimintana on hankkia omistusosuuksia, mukaan lukien rahoitusalan holdingyhtiöt, rahoitusalan sekaholdingyhtiöt ja rahoitusalalla toimivat monialan holdingyhtiöt;

b) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY 13 artiklan 1 kohdassa määriteltyä vakuutusyritystä, siltä osin kuin se harjoittaa kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa tai muuta sijoitusvakuutustoimintaa, mukaan lukien direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan f ja g alakohdassa määritellyt vakuutushallintayhtiöt ja sen g alakohdassa määritellyt sekavakuutushallintayhtiöt;

c) direktiivin (EU) 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa määriteltyä vakuutusedustajaa, jos tämä tarjoaa henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä vakuutuspalveluja, lukuun ottamatta vakuutusedustajaa, joka ei kerää vakuutusmaksuja tai asiakkaalle tarkoitettuja korvauksia ja joka toi-mii yhden tai useamman vakuutusyrityksen tai - edustajan vastuulla niitä koskevien tuotteiden osalta;

d) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyä sijoituspalveluyritystä (34);

e) yhteissijoitusyritystä, erityisesti

i) direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyä siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimin-taa harjoittavaa yritystä ja kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä sen rahastoyhtiötä, tai kyseisen direktiivin mukaisesti toimiluvan saanutta sijoituspalveluyritystä, joka ei ole nimennyt rahastoyhtiötä, jos se asettaa siirto-kelpoisiin arvopapereihin kohdistuvan yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavan yrityksen osuuksia ostettavaksi unionissa;

ii) direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoista sijoitusrahastoa ja kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajaa, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädettyyn direktiivin soveltamisalaan;

f) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyä arvopaperikeskusta;

g) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan b alakohdassa määriteltyä luotonantajaa;

h) direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 5 kohdassa ja direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan f alakohdassa määriteltyä luotonvälittäjää, kun maksupalveludirektiivin 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjä varoja pidetään hallussa luottosopimuksen yhteydessä, lukuun ottamatta luotonvälittäjää, joka harjoittaa toimintaa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla;

i) kryptovarapalvelun tarjoajaa;

j) a–i alakohdassa tarkoitetun finanssilaitoksen unionissa sijaitsevaa sivuliikettä, riippumatta siitä, sijaitseeko finanssilaitoksen kotipaikka jäsenvaltiossa vai kolmannessa maassa;

3) seuraavat luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt näiden harjoittaessa ammattitoimintaansa:

a) tilintarkastajat, ulkopuoliset kirjanpitäjät ja veroneuvojat sekä kaikki muut luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, mukaan lukien itsenäiset ammatinharjoittajat kuten juristit, jotka antavat joko suoraan tai muiden henkilöiden, joihin kyseinen toinen henkilö on etuyhteydessä, välityksellä aineellista apua, tukea tai neuvontaa veroasioissa pääasiallisena elinkeino- tai am-mattitoimintana;

b) notaarit, juristit ja muut itsenäiset juristiammattien harjoittajat, jos nämä joko toimivat asiakkaansa puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistuvat asiakkaansa puolesta jonkin seuraavassa luetellun liiketoimen suunnitteluun tai suorittamiseen:

i) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen ja myynti

ii) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarat, hoitaminen,

iii) pankki-, säästö-, arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaaminen tai hoitaminen,

iv) iv) yhtiöiden perustamista, toimintaa tai hallinnointia varten tarvittavien varojen järjestely,

v) trustien, yhtiöiden, säätiöiden tai vastaavien rakenteiden perustaminen tai johtaminen taikka niiden toiminnasta vastaaminen;

c) trusti- tai yrityspalvelujen tarjoajat;

d) kiinteistönvälittäjät ja muut kiinteistöalan ammattilaiset, silloin kun nämä toimivat välittäjinä kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa, mukaan lukien sellaisen kiinteän omaisuuden vuokrauksen osalta, jonka kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, maksuvälineestä riippumatta;

e) jalometalli- ja jalokivikauppaa1 säännöllisenä tai pääasiallisena ammattitoimintanaan harjoittavat henkilöt; arvotavaroiden kauppaa säännöllisenä tai pääasiallisena ammattitoimintanaan harjoittavat henkilöt;

g) rahapelipalvelujen tarjoajat;

h) joukkorahoituspalvelun tarjoajat ja joukkorahoituksen välittäjät;

i) kulttuuriesineiden kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat henkilöt, myös silloin, kun tätä tekevät taidegalleriat ja huutokauppakamarit, kun liiketoimen ja toisiinsa kytköksissä olevien liiketoimien arvo on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

j) kulttuuriesineitä ja arvotavaroita säilyttävät taikka niiden kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat henkilöt silloin, kun tätä tehdään vapaa-alueilla ja tullivarastoissa, kun liiketoimen ja toisiinsa kytköksissä olevien liiketoimien arvo on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

k) asunto- ja kulutusluottojen välittäjät, jotka eivät ole luottolaitoksia eivätkä finanssilaitoksia, lukuun ottamatta luotonvälittäjiä, jotka harjoittavat toimintaansa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla;

l) sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeusjärjestelyjä välittävät toimijat, joilla on lupa edustaa sellaisia kolmansien maiden kansalaisia tai tarjota välityspalveluja sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka pyrkivät saamaan oleskeluoikeuden jäsenvaltiossa jonkinlaisen sijoituksen vastineena, mukaan lukien pääomansiirto, kiinteistön osto tai vuokraus, valtion velka-kirjoihin sijoittaminen, yhtiöön sijoittaminen, lahjoitus yleistä etua edistävään toimintaan tai rahoitusosuus valtion talousarviossa;

m) rahoitusalan ulkopuoliset monialan holdingyhtiöt;

n) jalkapalloagentit;

o) ammattilaisjalkapalloseurat seuraavien liiketoimien osalta:

i) liiketoimet sijoittajan kanssa;

ii) liiketoimet sponsorin kanssa;

iii) liiketoimet jalkapalloagenttien tai muiden välittäjien kanssa;

iv) liiketoimet jalkapalloilijan siirtoa varten.

Ilmoitusvelvollisia ovat, kuten neljännessäkin rahanpesudirektiivissä, luotto- ja finanssilaitokset, edellä 2 artiklan osalta on kuitenkin kuvattu, kuinka finanssilaitoksen määritelmää on rahanpesuasetuksessa tarkennettu neljännen rahanpesudirektiivin määritelmästä.

Uusia ilmoitusvelvollisia ovat ensinnäkin itsenäiset ammatinharjoittajat kuten juristit, jotka antavat joko suoraan tai muiden henkilöiden, joihin kyseinen toinen henkilö on etuyhteydessä, välityksellä aineellista apua, tukea tai neuvontaa veroasioissa pääasiallisena elinkeino- tai ammattitoimintana, aikaisemmassa neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalassa ovat olleet vastaavia palveluja tarjoavat tilintarkastajat, ulkopuoliset kirjanpitäjät ja veroneuvojat sekä kaikki muut henkilöt. Notaarien, juristien ja muiden itsenäisten juristiammattien harjoittajien osalta määritelmää on tarkennettu niin, että listaa niistä liiketoimista, joiden suunnitteluun tai suorittamiseen osallistuessa edellä mainitut ovat ilmoitusvelvollisia, on tarkennettu niin, että listassa mainitaan kryptovarojen hoitaminen sekä kryptovaratilien avaaminen ja hoitaminen. Tältä osin on huomattava myös, että suomenkielisessä versiossa notaarit, juristit ja muut itsenäisten juristiammattien harjoittajat ovat soveltamisalassa, kun ne joko toimivat asiakkaan puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa.

Tältä osin kyseessä on käännösvirhe, joka laajentaa soveltamisalaa tahattomasti, sillä englanninkielisessä versiossa edellytyksenä on, että toimitaan asiakkaan puolesta ja lukuun. Valtiovarainministeriö on ollut yhteydessä komissioon rahanpesuasetuksen käännöksessä olevan virheen korjaamiseksi.

Rahanpesuasetuksessa on ilmoitusvelvollisiksi määritelty myös kryptovarapalvelun tarjoajat, jotka on lisäksi määritelty rahanpesuasetuksessa finanssilaitoksiksi. Suomessa kryptovarapalvelun tarjoajat on lisätty rahanpesulain soveltamisalaan jo viidennen rahanpesudirektiivin muutosten implementoinnissa ja näin kansallisesti laajennettu soveltamisalaa siitä, mitä neljäs rahanpesudirektiivi edellytti.

Uusia ilmoitusvelvollisia ovat myös muut kiinteistöalan ammattilaiset, silloin kun nämä toimivat välittäjinä kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa, mukaan lukien sellaisen kiinteän omaisuuden vuokrauksen osalta, jonka kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, maksuvälineestä riippumatta, aikaisemmin ilmoitusvelvollisiksi oli neljännessä rahanpesudirektiivissä määritelty kiinteistönvälittäjät, myös niiden toimiessa välittäjinä kiinteän omaisuuden vuokrauksessa, mutta ainoastaan liiketoimissa, joiden osalta kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa.

Lisäksi uusia ilmoitusvelvollisia ovat jalometalli- ja jalokivikauppaa säännöllisenä tai pääasiallisena ammattitoimintanaan harjoittavat henkilöt sekä arvotavaroiden kauppaa säännöllisenä tai pääasiallisena ammattitoimintanaan harjoittavat henkilöt. Arvotavarat ja jalometallit sekä jalokivet on lisätty myös rahanpesuasetuksen 2 artiklan määritelmiin, joiden osalta viitataan asetuksen liitteisiin IV, jossa on luettelo 2 artiklan 1 kohdan 54 alakohdassa tarkoitetuista arvotavaroista sekä liitteeseen V, jossa luetellaan jalometallit ja jalokivet.

Rahanpesuasetuksen liitteessä IV lueteltuja arvotavaroita ovat:

1) korut, kulta- ja hopeaesineet, joiden arvo on yli 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

2) kellot, joiden arvo on yli 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

3) moottoriajoneuvot, joiden hinta on yli 250 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

4) ilma-alukset, joiden hinta on yli 7 500 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

5) vesikulkuneuvot, joiden hinta on yli 7 500 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana.

Rahanpesuasteuksen liitteessä V lueteltuja jalometalleja ovat:

a) kulta,

b) hopea,

c) platina,

d) iridium,

e) osmium,

f) palladium,

g) rodium sekä

h) rutenium,

ja jalokiviä

timantti,

b) rubiini,

c) safiiri sekä

d) smaragdi.

Soveltamisalaan on myös lisätty kulttuuriesineiden kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat henkilöt, aikaisemmin soveltamisalassa ovat olleet muut tavarakauppaa käyvät henkilöt, taideteosten kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat sekä taideteoksia säilyttävät taikka taideteosten kauppaa käyvät, kun tätä tekevät vapaasatamat, kaikissa edellä mainituissa neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalan tapauksissa edellytyksenä on lisäksi ollut, että liiketoimen tai toisiinsa kytkeytyneiden liiketoimien sarjan arvo on vähintään 10 000 euroa. Kulttuuriesineiden osalta rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 56 alakohdassa viitataan neuvoston asetuksen (EY) N:o 116/2009 liitteessä I lueteltuihin esineisiin, joita ovat:

1. Arkeologiset esineet, jotka ovat yli 100 vuotta vanhoja ja jotka ovat peräisin:

    a) maalla ja veden alla tehdyistä kaivauksista ja löydöistä,

    b) arkeologisilta paikoilta

    c) arkeologisista kokoelmista

2. Taiteellisiin, historiallisiin tai uskonnollisiin monumentteihin olennaisena osana kuuluvat osat, jotka on saatu niitä hajottamalla ja jotka ovat yli 100 vuotta vanhoja

3. Taulut ja maalaukset, jotka eivät kuulu 4 tai 5 luokkaan, ja jotka on tehty kokonaan käsin mille tahansa materiaalille ja käyttäen mitä tahansa tekniikkaa

4. Vesiväri-, guassi- ja pastellimaalaukset, jotka on tehty kokonaan käsin mille tahansa materiaalille

5. Mosaiikit, jotka on tehty kokonaan käsin mistä tahansa aineesta ja jotka eivät kuulu 1 tai 2 luokkaan, sekä piirustukset, jotka on tehty kokonaan käsin mille tahansa materiaalille ja käyttäen mitä tahansa tekniikkaa

6. Alkuperäiset kaiverrukset, painotyöt, serigrafiat ja litografiat ja niiden matriisit sekä alkuperäiset julisteet

7. Alkuperäiset patsaat ja veistokset ja niistä alkuperäistä menetelmää käyttäen tehdyt jäljennökset (1), lukuun ottamatta 1 luokkaan kuuluvia

8. Valokuvat, filmit ja niiden negatiivit

9. Inkunaabelit ja käsikirjoitukset, joihin kuuluvat maantieteelliset kartat ja musiikkisävellykset, joko yksittäin tai kokoelmina

10. Kirjat, yli 100 vuotta vanhat, yksittäin tai kokoelmina

11. Painetut maantieteelliset kartat, yli 200 vuotta vanhat

12. Kaikenlaiset arkistot, joihin kuuluu yli 50 vuotta vanhoja osia ja jotka on tehty millä välineellä tahansa

    a) Kokoelmat ja eläintieteellisten, kasvitieteellisten, mineralogisten ja anatomisten kokoelmien näytekappaleet

    b) Kokoelmat, jotka ovat historiallisesti, paleontologisesti, etnografisesti tai numismaattisesti kiinnostavia

13. Kulkuneuvot, yli 75 vuotta vanhat

14. Muut antiikkiesineet, jotka eivät kuulu A.1–A.14 luokkaan ja jotka ovat:

    a) 50–100 vuotta vanhoja
    lelut ja pelit
    lasiesineet
    kulta- ja hopeasepänteokset
    huonekalut
    optiset, valokuvaus- ja elokuvakojeet ja laitteet
    soittimet
    kellot
    puusta valmistetut tavarat
    keraamiset tuotteet
    kuvakudokset
    matot
    paperitapetit
    aseet
    b) yli 100 vuotta vanhoja

On huomattava, että neuvoston asetuksen EY N:o 116/2009 liitteessä I B. luetellaan myös ne rahalliset kynnykset, joiden täyttyessä asetusta sovelletaan A.1- A.15 luokkaan kuuluviin kulttuuriesineisiin, mutta tähän kynnykseen ei viitata rahanpesuasetuksen määritelmässä. Rahanpesuasetuksessa ilmoitusvelvollisiksi on määritelty myös asunto- ja kulutusluottojen välittäjät, jotka eivät ole luottolaitoksia eivätkä finanssilaitoksia, lukuun ottamatta luotonvälittäjiä, jotka harjoittavat toimintaansa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla, joukkorahoituspalvelun tarjoajat ja joukkorahoituksen välittäjät, sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeusjärjestelyjä välittävät toimijat, joilla on lupa edustaa sellaisia kolmansien maiden kansalaisia tai tarjota välityspalveluja sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka pyrkivät saamaan oleskeluoikeuden jäsenvaltiossa jonkinlaisen sijoituksen vastineena, mukaan lukien pääomansiirto, kiinteistön osto tai vuokraus, valtion velka-kirjoihin sijoittaminen, yhtiöön sijoittaminen, lahjoitus yleistä etua edistävään toimintaan tai rahoitusosuus valtion talousarviossa. Edellä mainitun osalta on huomionarvoista, että Suomessa ei myönnetä sijoittamiseen

perustuvia oleskelulupia. Lisäksi soveltamisalaan on lisätty rahoitusalan ulkopuoliset monialan holding-yhtiöt ja jalkapalloagentit sekä ammattimaiset jalkapalloseurat.

Rahanpesuasetuksen soveltamisalasta on mahdollista poiketa rahapelaamisen, jalkapalloseurojen sekä satunnaisen tai hyvin vähäisen taloudellisen toiminnan osalta tietyin edellytyksin ja riskiperusteisesti ja toisaalta jäsenvaltioille on säädetty mahdollisuus laajentaa kansallisesti riskiperusteisesti ilmoitusvelvollisten joukkoa.

Rahanpesuasetuksen artiklat 4–7 sisältävät poikkeukset ilmoitusvelvollisuuteen ja niiden soveltamista koskevat menettelyt. Lisäksi rahanpesudirektiivin 3 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus laajentaa kansallisesti rahanpesuasetuksen soveltamisalaa määrittämällä rahanpesulle ja terrorismin rahoittamiselle alttiit alat, joista ei säädetä rahanpesuasetuksessa.

Rahapelipalvelun tarjoajat

Rahanpesuasetuksen 4 artiklassa säädetään tiettyjä rahapelipalvelujen tarjoajia koskevista poikkeuksista. Jäsenvaltiot voivat päättää sulkea rahapelipalvelujen tarjoajat kokonaan tai osittain asetuksessa säädettyjen vaatimusten soveltamisalan ulkopuolelle näiden palvelujen luonteesta ja, soveltuvin osin, toiminnan laajuudesta johtuvan todistetun alhaisen riskin perusteella.

Poikkeusta ei sovelleta:

a) kasinoihin;

b) sellaisiin rahapelipalvelujen tarjoajiin, joiden pääasiallisena toimintana on sähköisten rahapelipalvelujen tai urheiluvedonlyöntipalvelujen tarjoaminen, lukuun ottamatta

i) sähköisiä rahapelipalveluita, joita valtio harjoittaa joko viranomaisen tai valtion määräysvallassa olevan yrityksen tai elimen välityksellä

ii) sähköisiä rahapelipalveluita, joiden organisointia, toimintaa ja hallintoa sääntelee valtio.

Kun jäsenvaltio soveltaa poikkeusta, sen on tehtävä rahapelipalveluista riskinarviointi, jossa tarkastellaan rahapelipalveluihin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen uhkia, niille altistavia tekijöitä ja riskiä lieventäviä tekijöitä ja maksutapahtumien suuruuteen ja käytettyihin maksutapoihin liittyviä riskejä sekä maantieteellistä aluetta, jossa rahapelipalveluja hallinnoidaan, mukaan lukien palvelujen rajatylittävä ulottuvuus ja niihin pääsy muista jäsenvaltioista tai kolmansista maista.

Jäsenvaltion on riskiarviointia tehdessään otettava huomioon komission ylikansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen riskiarviossa tehdyt havainnot. Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön riskiperusteiset valvontatoimet tai toteutettava muut riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei artiklan mukaisia poikkeuksia käytetä väärin.

Hallituksen esityksen valmistelussa ei ole tunnistettu tarvetta käyttää rahapelaamista koskevaa soveltamisalapoikkeusta, vaan kaikki rahapelipalveluntarjoajat säilyisivät ilmoitusvelvollisuuden piirissä myös jatkossa.

Ammattimaiset jalkapalloseurat ja -agentit

Ammattimaiset jalkapalloseurat ja agentit otettiin rahanpesuasetuksen soveltamisalaan Euroopan parlamentin esityksestä. Soveltamisalan laajennuksesta ei tältä osin ole tehty vaikutusarviointia, koska ehdotus ei sisältynyt komission alkuperäiseen säädösehdotukseen.

Ammattilaisjalkapalloseura ja jalkapalloagentti on määritelty rahanpesuasetuksen 2 artiklassa ja sen mukaan ”ammattilaisjalkapalloseuralla” tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on sellainen jalkapalloseura tai omistaa sellaisen jalkapalloseuran tai johtaa sellaista jalkapalloseuraa, jolle on myönnetty lisenssi ja joka osallistuu kansallisiin jalkapalloliigoihin jossakin jäsenvaltiossa ja jonka pelaajat ja henkilöstö ovat sopimusperusteisesti palkattuja ja saavat korvauksen palveluistaan. Määritelmän mukaan ”jalkapalloagentilla” tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka maksua vastaan tarjoaa välittäjäpalveluja ja edustaa jalkapalloilijoita tai ammattilaisjalkapalloseuroja neuvotteluissa, joiden tarkoituksena on tehdä sopimus jalkapalloilijasta, tai edustaa ammattilaisjalkapalloseuroja neuvotteluissa jalkapalloilijan siirtoa koskevan sopimuksen tekemiseksi;

Ammattilaisjalkapalloseurat ovat soveltamisalassa vain tiettyjen liiketoimien osalta, joita ovat:

- liiketoimet sijoittajan kanssa;
- liiketoimet sponsorin kanssa;
- liiketoimet jalkapalloagenttien tai muiden välittäjien kanssa;
- liiketoimet jalkapalloilijan siirtoa varten.

Rahanpesuasetuksen 5 artiklassa säädetään ammattilaisjalkapalloseuroja koskevista poikkeuksista, edellytyksenä on luonne ja toiminnan laajuuden aiheuttama todistetusti alhainen riski.

Poikkeuskategorioita on 2:

1. ammattilaisjalkapalloseurat, jotka kilpailevat kansallisen jalkapalloliigan korkeimmalla sarjatasolla ja joiden vuotuinen kokonaisliikevaihto on kahtena edeltävänä kalenterivuonna ollut vähemmän kuin 5 000 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana.

2. ammattilaisjalkapalloseurat, jotka kilpailevat kansallisen jalkapalloliigan korkeinta sarjatasoa alemmassa sarjassa

Ensimmäisen kategorian osalta edellytetään, että jäsenvaltiot tekevät riskinarvioinnin, jossa tarkastellaan:

a) ammattilaisjalkapalloseuroihin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen uhkia, niille altistavia tekijöitä ja riskiä lieventäviä tekijöitä;

b) liiketoimien kokoon ja rajatylittävään luonteeseen liittyviä riskejä.

Toisen kategorian osalta edellä mainittua riskiarviointia ei edellytetä, mutta silti edellytyksenä on luonne ja toiminnan laajuuden aiheuttama todistetusti alhainen riski. Lisäksi edellytetään, että jäsenvaltioiden on otettava käyttöön riskiperusteiset valvontatoimet tai toteutettava muut riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei artiklan mukaisia poikkeuksia käytetä väärin.

Suomen ammattimaisista jalkapalloseuroista tehdään riskiarvio vireillä olevan rahanpesun ja terrorismin rahoittamista koskevan riskiarvioinnin yhteydessä ja tuolloin arvioidaan tarve

sisällyttää edellä mainittuja toimijoita ilmoitusvelvollisiksi riskiperusteisesti. Jäsenvaltioilla on aikaa implementoida jalkapalloseuroja ja -agentteja koskeva ilmoitusvelvollisuus 10.7.2029 mennessä ja hallituksen esitystä valmistellessa on katsottu, että tässä esityksessä ei ole vielä tarkoituksenmukaista tarkastella ammattimaisten jalkapalloseurojen ja -agenttien ilmoitusvelvollisuutta koskevaa kysymystä tarkemmin, mukaan lukien kysymystä näiden toimijoiden valvonnasta, vaan asian valmistelu siirretään riskiarvion valmistumisen jälkeiseen aikaan, riskiarvion on tarkoitus valmistua vuonna 2026.

Satunnainen tai hyvin rajallinen taloudellinen toiminta

Rahanpesuasetuksen 6 artiklassa säädetään edellytyksistä poiketa soveltamisalasta taloudellisen toiminnan osalta, joka on satunnaista tai hyvin rajallista ja jossa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on pieni, pois lukien maksupalveludirektiivin 4 artiklan 22 alakohdassa määritelty rahansiirtotoiminta.

Jotta poikkeusta voidaan soveltaa, tulee täyttää seuraavat kriteerit:

a) taloudellinen toiminta on vähäistä absoluuttisina lukuina (ja kokonaisliikevaihto ei saa ylittää riittävän alhaista kynnysarvoa, joka vahvistetaan kansallisella tasolla toiminnan tyypin mukaan);

b) taloudellinen toiminta on vähäistä liiketoimien perusteella (ja on sovellettava enimmäismääräksi asetettua kynnysarvoa asiakasta ja yksittäistä liike-toimea kohden riippumatta siitä, suoritetaanko liiketoimi yhtenä suorituksena vai toisiinsa kytköksissä olevina suorituksina, kynnysarvon on oltava riittävän alhainen sen varmistamiseksi, että kyseisen tyyppiset liiketoimet ovat epäkäytännöllinen ja tehoton keino pestä rahaa tai rahoittaa terrorismia, eikä se saa olla korkeampi kuin 1 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, maksuvälineestä riippumatta.

c) taloudellinen toiminta ei ole tällaisten henkilöiden pääasiallista toimintaa (taloudellisen toiminnan liikevaihto ei ylitä viittä prosenttia kyseisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kokonaisliikevaihdosta);

d) taloudellinen toiminta on oheistoimintaa, joka liittyy suoraan tällaisten henkilöiden pääasialliseen toimintaan;

e) tällaisten henkilöiden pääasiallinen toiminta ei ole tämän asetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a–d alakohdassa tai g alakohdassa tarkoitettua toimintaa (eli ei voi soveltaa esim. tilintarkastajiin, notaareihin, trusti- ja yrityspalvelun tarjoajiin, kiinteistövälittäjiin tai rahapelipalveluihin);

f) taloudellista toimintaa tarjotaan ainoastaan tällaisten henkilöiden pääasiallisen toiminnan asiakkaille eikä sitä tarjota yleisesti yleisölle.

Lisäksi edellytetään, että jäsenvaltioiden on kiinnitettävä erityistä huomiota kaikkeen taloudelliseen toimintaan, joka on luonteeltaan sellaista, että sen käyttöä tai väärinkäyttöä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen pidetään erityisen todennäköisenä. Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön riskiperusteiset valvontatoimet tai toteutettava muut riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei artiklan mukaisia poikkeuksia käytetä väärin.

Satunnainen tai hyvin rajallinen taloudellinen toiminta on ollut mahdollista jättää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle myös neljännen rahanpesudirektiivin nojalla, ja Suomi on aikaisemmin hyödyntänyt tätä poikkeusta.

Hallituksen esityksen valmistelussa on päädytty siihen, että poikkeuksen hyödyntämisen jatkaminen on perusteltua.

Luvun I kolmannessa jaksossa rajatylittävät operaatiot säädetään 8 artiklassa ilmoituksista, joita ilmoitusvelvollisten tulee tehdä, jos ne haluavat harjoittaa toimintaa toisen jäsenvaltion alueella.

Ilmoitusvelvollisten sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet

Rahanpesuasetuksen II luku jaetaan kolmeen jaksoon, joita ovat sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet, riskien arviointi ja henkilöstö, konserneihin sovellettavat säännökset ja ulkoistaminen. Ensimmäiseen jaksoon kuuluvat artiklat 9–15. Artiklassa 9 säädetään sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteiden soveltamisalasta, joita ilmoitusvelvollisilla on oltava käytössään rahanpesuasetuksen, maksun tiedot -asetuksen ja kaikkien valvojien antamien hallinnollisten sääntöjen noudattamiseksi. Artiklassa 10 velvoitetaan ilmoitusvelvollisia tekemään koko liiketoimintaa koskeva riskinarviointi, ellei valvoja ole 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti päättänyt, että yksittäisiä dokumentoituja koko liiketoimintaa koskevia riskiarviointeja ei tarvita, poikkeus ei koske luotto- ja finanssilaitoksia, joukkorahoituspalvelujen tarjoajia ja joukkorahoituksen välittäjiä.

Rahanpesuasetuksen 10 artiklan mukaisesti ilmoitusvelvollisten on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, jotka ovat oikeassa suhteessa niiden liiketoiminnan luonteeseen, sen riskit ja monimutkaisuus mukaan luettuna, ja niiden kokoon nähden, niihin kohdistuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi, ja otettava huomioon ainakin

- liitteessä I luetellut riskimuuttujat sekä liitteissä II ja III luetellut riskitekijät;

- komission unionin tason riskiarvioinnissa tehdyt havainnot;

- jäsenvaltioiden laatimissa kansallisissa riskinarvioinneissa tehdyt havainnot sekä jäsenvaltioiden mahdollisesti laatimissa asiaankuuluvissa alakohtaisissa riskinarvioinneissa tehdyt havainnot;

- rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan alan kansainvälisten normeja hyväksyvien tahojen julkaisemat asiaankuuluvat tiedot tai unionin tasolla komission tai rahanpesuntorjuntaviranomaisen asiaankuuluvat julkaisut;

- toimivaltaisten viranomaisten toimittamat tiedot rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä;

- asiakaskuntaa koskevat tiedot.

Ennen uusien tuotteiden, palvelujen tai liiketoimintakäytäntöjen lanseeraamista, mukaan lukien uusien jakelukanavien ja uusien tai kehittymässä olevien tekniikoiden käyttö, yhdessä uusien tai aikaisempien tuotteiden ja palvelujen kanssa tai ennen kuin aloitetaan aikaisemman palvelun tai tuotteen tarjoaminen uudelle asiakasryhmälle tai uudella maantieteellisellä alueella, ilmoitusvelvollisten on tunnistettava ja arvioitava erityisesti niihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit ja toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä näiden riskien hallitsemiseksi ja lieventämiseksi.

Koko liiketoimintaa koskeva riskinarviointi on dokumentoitava, se on pidettävä ajan tasalla ja sitä on tarkasteltava säännöllisesti uudelleen, myös silloin, kun sisäiset tai ulkoiset tapahtumat

vaikuttavat merkittävästi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin, jotka liittyvät ilmoitusvelvollisen toimintaan, tuotteisiin, liiketoimiin, jakelukanaviin, asiakkaisiin tai maantieteellisiin toiminta-alueisiin. Riskiarvio on asetettava valvojien saataville pyynnöstä.

Vaatimustenmukaisuudesta vastaavan toimihenkilön on laadittava koko liiketoimintaa koskeva riskinarviointi, ja hallintotoimintoaan hoitavan ylimmän hallintoelimen on hyväksyttävä se, ja siitä on ilmoitettava valvontatoimintoaan hoitavalle ylimmälle hallintoelimelle, jos sellainen on olemassa.

Lukuun ottamatta luottolaitoksia, finanssilaitoksia, joukkorahoituspalvelun tarjoajia ja joukkorahoituksen välittäjiä valvojat voivat päättää, että yksittäisiä dokumentoituja koko liiketoimintaa koskevia riskinarviointeja ei tarvita, jos tietylle alalle ominaisista erityisistä riskeistä vallitsee selkeä käsitys. Asiasta säädetään myös kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklan 5 kohdan b alakohdassa, jonka mukaan kansalliset valvojat päättävät tapauksista, joiden osalta alalle ominaisista erityisistä riskeistä on saatu selkeä käsitys, eivätkä rahanpesuasetuksen 10 artiklan mukaiset yksilölliset dokumentoidut riskiarviot ole välttämättömiä.

AMLA antaa viimeistään 10.7.2026 ohjeet ilmoitusvelvollisen koko liiketoimintaa koskevan riskinarvioinnin sisältöä koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä muista tietolähteistä, jotka on otettava huomioon koko liiketoimintaa koskevaa riskinarviointia tehtäessä.

Rahanpesuasetuksen artiklassa 11 säädetään vaatimustenmukaisuuden valvontaa koskevista tehtävistä, artikla velvoittaa ilmoitusvelvollisen nimittämään yhden hallintotoimintoaan hoitavan ylimmän hallintoelimen jäsenen, joka vastaa vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta, eli toimii vaatimustenmukaisuudesta vastaavana johtajana. Edellä mainitussa artiklassa asetetaan velvoite nimetä vaatimustenmukaisuudesta vastaava johtaja (engl. c*ompliance manager*), joka on "*management body in its management function*" -toimielimen jäsen.

On tulkinnanvaraista, mitä tarkoitetaan hallintotoimintoaan hoitavalla ylimmällä hallintoelimellä ja mikä ero sillä on kansallisesti valvontatoimintoaan hoitavaan ylimpään hallintoelimeen. Suomessa osakeyhtiöiden kohdalla hallintotoimintaan hoitavalla ylimmällä hallintoelimellä voidaan katsoa tarkoitettavan hallitusta ja hallintotoimintoaan hoitavalla ylimmällä hallintoelimellä voidaan katsoa tarkoitettavan toimitusjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivaa johtoryhmää, jonka jäsenten tehtäviin sopii päivittäisistä hallintotehtävistä vastaaminen.

Vaatimusten tuntemisesta säädetään 12 artiklassa, jossa säädetään muun muassa, että ilmoitusvelvollisten on toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että niiden työntekijät tai vastaavissa asemissa olevat henkilöt, joiden tehtävät sitä edellyttävät, mukaan lukien niiden asiamiehet ja edustajat, tuntevat rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksesta ja kaikista valvojien antamista hallinnollisista säädöksistä johtuvat vaatimukset. Artiklassa 13 säädetään työntekijöiden luotettavuudesta, artiklassa 14 rikkomisesta ilmoittamisesta ja ilmoittavien henkilöiden suojelusta ja artiklassa 15 yksittäisten työntekijöiden asemasta.

Rahanpesuasetuksen II luvun 2 jaksossa ovat 16 ja 17 artiklat konsernin laajuista vaatimuksista, joihin kuuluu muun muassa se, että emoyrityksen on varmistettava, että luvun 1 jaksossa tarkoitettuja vaatimuksia koskien sisäisiä menettelyjä, riskien arviointia ja henkilöstöä, sovelletaan kaikkiin konsernin sivuliikkeisiin ja tytäryrityksiin (16 artikla 1 kohta) ja velvoite emoyritykselle varmistaa, että kolmansissa maissa sijaitsevat sivuliikkeet ja tytäryritykset täyttävät rahanpesuasetuksen vaatimukset (17 artikla 1 kohta).

Ulkoistaminen

Rahanpesuasetuksen ilmoitusvelvollisen sisäisiä toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontatoimenpiteitä koskevan II luvun kolmannessa jaksossa, joka koostuu ainoastaan 18 artiklasta, annetaan säännökset asetuksessa säädettyjen velvoitteiden ulkoistamisesta. Ulkoistaminen on pääasiassa mahdollista lukuun ottamatta tiettyjä poikkeuksia, kuten epäilyttävistä liiketoimista tehtäviä ilmoituksia, mutta vastuu myös ulkoistettujen velvoitteiden osalta säilyy ilmoitusvelvollisella. Ulkoistamista käsitellään lisäksi rahanpesuasetuksen johdantokappaleissa 47–50. Ulkoistamisen on kuuluttava rahanpesuasetuksen 9 artiklan 2 a kohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisen sisäisiin toimintaperiaatteisiin ja menettelytapoihin.

Rahanpesuasetuksen artiklan 18 kohdassa 1 säädetään, että ilmoitusvelvolliset voivat ulkoistaa asetuksesta johtuvia tehtäviä palveluntarjoajille. Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava valvojalle ulkoistamisesta ennen kuin palveluntarjoaja aloittaa ulkoistetun toiminnan.

Artiklan 2 kohdan mukaan artiklan mukaisia tehtäviä suorittaessaan palveluntarjoajaa on pidettävä osana ilmoitusvelvollista, myös silloin, kun palveluntarjoajien on tehtävä hakuja rahanpesudirektiivin 10 artiklassa tarkoitettuihin keskitettyihin rekistereihin eli BO-rekisteriin, asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden toteuttamiseksi ilmoitusvelvollisen puolesta.

Ilmoitusvelvollinen on edelleen täysin vastuussa kaikista toimista, olivatpa ne sitten toimen toteuttamisia tai laiminlyöntejä, jotka liittyvät palveluntarjoajien suorittamiin ulkoistettuihin tehtäviin. Ilmoitusvelvollisen on kunkin ulkoistetun tehtävän osalta pystyttävä osoittamaan valvojalle, että se ymmärtää palveluntarjoajan suorittamien toimien perustelut ja niiden toteuttamisessa noudatetun lähestymistavan ja että tällaiset toimet lieventävät erityisiä riskejä, joille ilmoitusvelvollinen altistuu.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että artiklan 1 kohdan nojalla ulkoistettuja tehtäviä ei saa toteuttaa siten, että niillä vaarannetaan olennaisesti niiden toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen laatu, joita ilmoitusvelvollinen toteuttaa rahanpesuasetuksen sekä maksun tiedot asetuksen vaatimusten täyttämiseksi, ja niiden valvontatoimenpiteiden laatu, jotka ovat käytössä kyseisten toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen testaamiseksi.

Ulkoistamiskiellot

Edellä mainittu 18 artiklan 3 kohta sisältää luettelon tehtävistä, joita ei saa ulkoistaa missään olosuhteissa:

a) ilmoitusvelvollisen koko liiketoiminnasta laadittavaa riskinarviointia koskeva ehdotus ja riskinarvioinnin hyväksyminen 10 artiklan 2 kohdan nojalla;

b) ilmoitusvelvollisen sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden hyväksyminen 9 artiklan nojalla;

c) päätös asiakkaalle vahvistettavasta riskiprofiilista;

d) päätös liikesuhteen aloittamisesta tai yksittäisen liiketoimen suorittamisesta asiakkaan kanssa;

e) ilmoittaminen rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä toiminnasta 69 artiklan mukaisesti tai 74 ja 80 artiklan mukaiset kynnysarvoon perustuvat ilmoitukset, paitsi jos tällaiset toimet ulkoistetaan toiselle samaan konserniin kuuluvalle ja samaan jäsenvaltioon sijoittautuneelle ilmoitusvelvolliselle;

f) epäilyttävän tai epätyypillisen liiketoimen tai toiminnan havaitsemisessa käytettyjen kriteereiden hyväksyminen.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että ennen kuin ilmoitusvelvollinen ulkoistaa tehtävän 1 kohdan nojalla, sen on varmistettava, että palveluntarjoajalla on riittävä pätevyys ulkoistettavien tehtävien suorittamiseen. Jos ilmoitusvelvollinen ulkoistaa tehtävän 1 kohdan nojalla, sen on varmistettava, että palveluntarjoaja ja mahdolliset myöhemmät palveluntarjoajat, joille tehtävä myöhemmin ulkoistetaan, soveltavat ilmoitusvelvollisen hyväksymiä toimintaperiaatteita ja menettelytapoja.

Tällaisten tehtävien suorittamisen edellytykset on vahvistettava ilmoitusvelvollisen ja palveluntarjoajan välisessä kirjallisessa sopimuksessa. Ilmoitusvelvollisen on toteutettava säännöllisin väliajoin tarkastuksia varmistuakseen siitä, että palveluntarjoaja tosiasiallisesti toteuttaa tällaiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat. Tarkastusväli määritetään ulkoistettujen tehtävien kriittisen luonteen perusteella.

Artiklan 18 kohdan 5 mukaan ilmoitusvelvollisten on varmistettava, ettei ulkoistamista toteuteta siten, että sillä vaarannetaan olennaisesti valvontaviranomaisten kyky valvoa ja todentaa, että ilmoitusvelvollinen noudattaa rahanpesuasetusta ja maksun tiedot asetusta.

Ulkoistaminen riskillisiin kolmansiin maihin

Artiklan 6 kohdassa säädetään edellytyksistä ulkoistamiselle riskillisiin kolmansiin maihin. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, ilmoitusvelvolliset eivät saa ulkoistaa tämän asetuksen vaatimuksista johtuvia tehtäviä asetuksen III luvun 2 jakson mukaisesti määritetyissä kolmansissa maissa asuville tai niihin sijoittautuneille palveluntarjoajille, elleivät kaikki seuraavat edellytykset täyty:

a) ilmoitusvelvollinen ulkoistaa tehtävät yksinomaan samaan konserniin kuuluvalle palveluntarjoajalle;

b) konsernissa sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ja tietojen säilyttämistä koskevia sääntöjä, jotka ovat kaikilta osin tämän asetuksen mukaisia tai vastaavien kolmansissa maissa voimassa olevien sääntöjen mukaisia;

c) kotijäsenvaltion valvontaviranomainen valvoo rahanpesudirektiivin IV luvun mukaisesti tämän kohdan b alakohdassa tarkoitettujen vaatimusten tosiasiallista täyttymistä konsernin tasolla.

Artiklan 7 kohdassa säädetään, että poiketen siitä, mitä 3 kohdassa säädetään, jos yhteissijoitusyritys ei ole oikeushenkilö tai sillä on ainoastaan hallitus ja se on siirtänyt merkintöjen käsittelyn ja maksupalveludirektiivin 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjen varojen keräämisen sijoittajilta toiselle yhteisölle, se voi ulkoistaa 3 kohdan c, d ja e alakohdassa tarkoitetut tehtävät jollekin palveluntarjoajistaan. Tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu ulkoistaminen voidaan toteuttaa vasta sen jälkeen, kun yhteissijoitusyritys on ilmoittanut valvojalle 1 kohdan mukaisesti aikomuksestaan ulkoistaa tehtävä ja valvoja on hyväksynyt tällaisen ulkoistamisen ottaen huomioon seuraavat:

a) palveluntarjoajan resurssit, kokemus ja tietämys rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä;

b) palveluntarjoajan tietämys yhteissijoitusyrityksen harjoittaman toiminnan tai liiketoimien tyypistä.

AMLAn ohjeet ulkoistamisesta

Artiklan 8 kohdassa velvoitetaan AMLA antamaan ilmoitusvelvollisille viimeistään 10.7.2027 ohjeet seuraavista seikoista:

a) ulkoistamisen ja myös mahdollisen myöhemmän ulkoistamisen toteuttaminen tämän artiklan mukaisesti, ulkoistamisen hallinnointi ja palveluntarjoajalle annettujen tehtävien, erityisesti ratkaisevan tärkeinä pidettyjen tehtävien, toteuttamisen seurannassa noudatettavat menettelyt;

b) ilmoitusvelvollisen ja palveluntarjoajan tehtävät ja vastuu ulkoistamissopimuksessa;

c) ulkoistamisen valvontamenettelyt sekä ratkaisevan tärkeinä pidettyjen tehtävien ulkoistamista koskevat valvontaodotukset.

Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Asiakkaan tuntemista koskeva sääntely on sijoitettu rahanpesuasetukseen III lukuun artikloihin 19–50. Sääntely on huomattavasti yksityiskohtaisempaa kuin aiempien rahapesudirektiivien sääntely ja säännöksiä on yhteensä 31. Lisäksi alemman asteista sääntelyä asiakkaan tuntemiseen liittyen, kuten teknisiä standardeja, ohjeita ja suosituksia, voidaan tai tulee antaa artiklojen 19–21, 26, 28–32, 34, 37, 38, 42, 43 ja 50 nojalla.

Rahanpesuasetuksen III luku on jaettu 6 jaksoon, joita ovat yleiset säännökset, suhtautuminen kolmansiin maihin ja unionin ulkopuolelta tulevaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen uhkaan, yksinkertaistettu tuntemisvelvollisuus, tiukennettu tuntemisvelvollisuus, joka oli aikaisemmin käännetty tehostetuksi tuntemisvelvollisuudeksi, asiakkaan tuntemista koskevat erityissäännökset ja tukeutuminen toisten ilmoitusvelvollisten toteuttamiin asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin toimenpiteisiin.

Yleisiin säännöksiin kuuluvat artiklat 19–28. Artiklassa 19 säädetään asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamisesta ja 20 artikla asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä. Artiklassa 21 säädetään kykenemättömyydestä noudattaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden toteuttamista koskevia vaatimuksia. Säännöksen 1 ja 2 kohdat vastaavat neljännen rahanpesudirektiivin 14 artiklan 4 kohtaa. Uutta 21 artiklassa on muun muassa vaatimus perustelujen kirjaamisesta koskien asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Rahanpesuasetuksen 22 artiklassa säädetään asiakkaiden sekä tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta, 23 artiklassa asiakkaan sekä tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentamisen ajoituksesta, 24 artiklassa eroavuuksista ilmoittamisesta tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevissa rekistereissä olevien tietojen kanssa, 25 artiklassa liikesuhteen tai yksittäisen liiketoimen tarkoituksen ja aiotun luonteen määrittämisestä, 26 artiklassa liikesuhteen jatkuvasta seurannasta ja asiakkaiden suorittamien liiketoimien seurannasta, 27 artiklassa YK:n talouspakotteiden kohteena oleviin asiakkaisiin sovellettavista tilapäisistä toimenpiteistä ja 28 artiklassa teknisistä sääntelystandardeista asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavista tiedoista.

Luvun toisessa jaksossa säädetään suhtautumisesta kolmansiin maihin ja unionin ulkopuolelta tuleva rahanpesun ja terrorismin rahoituksen artikloissa 29–32. Neljännen rahanpesudirektiivin 9 artiklassa säädettiin komission velvollisuudesta yksilöidä EU:n ulkopuoliset maat, jotka

aiheuttavat rahanpesun uhan sisämarkkinoilla. Edellinen komission delegoitu asetus (EU) 2024/163 on annettu 12.12.2023 delegoidun asetuksen (EU) 2016/1675 muuttamisesta. Uuden sääntelyn myötä komission tulee määrittää ja nimetä kolmannet maat delegoiduissa säädöksissä eri kategorioihin riippuen siitä, kuinka vakavia niiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumisen järjestelmissä on ja kuinka vakavaa uhkaa ne aiheuttavat EU:lle. Artiklassa 29 artikla säädetään niiden kolmansien maiden määrittäminen, joiden kansallisissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmissä on merkittäviä strategisia puutteita. Euroopan komissio määrittää kolmannet maat, joissa on edellä mainittuja merkittäviä strategisia puutteita ja nimeää ne suuririskisiksi kolmansiksi maiksi. Artiklassa 30 säädetään niiden kolmansien maiden määrittämisestä, joiden kansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmät eivät täytä vaatimuksia, artiklassa 31 unionin rahoitusjärjestelmälle erityisen ja vakavan uhan aiheuttavien kolmansien maiden määrittäminen sekä 32 artiklassa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin, suuntauksiin ja menetelmiin liittyvistä ohjeista.

Luvun kolmannessa jaksossa yksinkertaistetusta tuntemisvelvollisuudesta on yksi artikla 33 yksinkertaistettua tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä. Artiklan 33 mukaisesti, jos liikesuhteeseen tai liiketoimeen liittyy asetuksen liitteissä II ja III luetellut riskitekijät huomioon ottaen vähäinen riski, ilmoitusvelvolliset voivat soveltaa yksinkertaistettua tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joita ovat asiakkaan sekä tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen liikesuhteen aloittamisen jälkeen edellyttäen, että todentamisen lykkääminen on perusteltua vähäisemmän riskin vuoksi, mutta joka tapauksessa 60 päivän kuluessa liikesuhteen aloittamisesta, asiakkaan tunnistamisen päivittämisvälin harventaminen, liikesuhteen tai yksittäisen liiketoimen tarkoituksen ja aiotun luonteen määrittämiseksi kerättävien tietojen määrän vähentäminen tai tietojen päätteleminen liiketoimen tai aloitetun liikesuhteen tyypin perusteella, asiakkaan suorittamien liiketoimien tarkastusvälin harventaminen tai tarkastusten laajuuden supistaminen sekä muiden rahanpesuntorjuntaviranomaisen 28 artiklan nojalla määrittämien asiaankuuluvien yksinkertaistettua tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltaminen. Rahanpesuasetuksen liitteessä II määritellään riskiä vähentävät tekijät ja liitteessä III riskiä lisäävät tekijät. Rahanpesuasetuksen johdantokappaleessa 78 avataan yksinkertaistettua tuntemismenettelyä niin, että ”tilanteissa, joissa riski on vähäisempi, ilmoitusvelvollisten olisi voitava soveltaa yksinkertaistettua tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Tämä ei tarkoita vapauttamista asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden toteuttamisesta eikä niiden toteuttamatta jättämistä. Kyseessä on pikemminkin yksinkertaistettu tai pelkistetty joukko tarkastustoimenpiteitä, joilla olisi kuitenkin katettava kaikki tuntemisvelvollisuutta koskevan normaalin menettelyn osatekijät. Ilmoitusvelvollisten olisi kuitenkin pystyttävä harventamaan asiakkaiden tai liiketoimien tarkastusväliä tai perusteellisuutta riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti tai luottamaan asianmukaisiin olettamiin liikesuhteen tarkoituksesta tai pelkkään tuotteiden käyttöön. Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevissa teknisissä sääntelystandardeissa olisi määritettävä ne yksinkertaistetut toimenpiteet, joita ilmoitusvelvolliset voivat toteuttaa, kun kyseessä on komission tekemässä unionin tason riskiarviossa yksilöity vähäisemmän riskin tilanne. Teknisiä sääntelystandardeja laatiessaan rahanpesuntorjuntaviranomaisen olisi otettava asianmukaisesti huomioon sosiaalisen ja taloudellisen osallisuuden säilyttäminen.” Johdantokappaleessa siis viitataan taloudelliseen osallisuuteen. Myös asetuksen liitteessä II on lueteltu tuotteeseen, palveluun, liiketoimeen tai jakelukanavaan kytkeytyviä riskitekijöitä, joista rahoitustuotteet tai -palvelut, joilla tuotetaan asianmukaisesti määriteltyjä ja rajattuja palveluja tietyn tyyppisille asiakkaille ja joiden yhteydessä tavoitteena on parantaa saatavuutta taloudellisen osallisuuden lähtökohdista, on yksi näistä tekijöistä.

Luvun 4 jaksossa säädetään tiukennetusta tuntemisvelvollisuudesta, josta on aiemmin käytetty käännöstä tehostettu tuntemismenettely. Tehostettu tuntemismenettely on keskeinen osa EU:n rahanpesun torjuntaa koskevaa sääntelyä, jossa ilmoitusvelvolliset velvoitetaan suorittamaan perusteellisempia tarkastuksia riskialttiiksi katsotuille asiakkaille ja liiketoimille. Kyseessä on

muun muassa lisätietojen kerääminen, asiakkaan henkilöllisyyden todentamiseen liittyvät toimenpiteet sekä varojen lähteen ja tosiasiallisten edunsaajien analysointi riskien asianmukaiseksi hallitsemiseksi ja lieventämiseksi.

Asetuksen johdantokappaleessa 79 todetaan tiukennetun tuntemisvelvollisuuden osalta, että ”olisi otettava huomioon, että tietyissä tilanteissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on suurempi. Vaikka kaikkien asiakkaiden henkilöllisyys ja liiketoimintaprofiili olisi selvitettävä soveltamalla asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä säännöllisesti, on tapauksia, joissa tarvitaan erityisen perusteellisia menettelyjä asiakkaan tunnistamiseksi ja henkilöllisyyden todentamiseksi. Tämän vuoksi on välttämätöntä laatia yksityiskohtaiset säännöt tällaisista tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä,…” Rahanpesuasetuksen tiukennettua tuntemismenettelyä koskeva jakso 4 sisältää artiklat 34–46. Artiklassa 34 säädetään tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamisalasta. Sen kohdan 2 mukaan ilmoitusvelvollisten on tutkittava varojen alkuperä ja määränpää sekä tarkoitus kaikkien niiden liiketoimien osalta, jotka täyttävät vähintään yhden seuraavista edellytyksistä: a) liiketoimi on luonteeltaan monimutkainen; b) liiketoimi on epätavallisen suuri; c) liiketoimi suoritetaan epätavallisella tavalla; d) liiketoimella ei ole selvää taloudellista tai laillista tarkoitusta. Tiukennettuun tuntemismenettelyyn voi kuulua edellä mainitun artiklan 4 kohdan mukaan seuraavia toimenpiteitä: a) lisätietojen hankkiminen asiakkaasta ja tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista; b) lisätietojen hankkiminen liikesuhteen aiotusta luonteesta; c) lisätietojen hankkiminen asiakkaan ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien varojen alkuperästä ja varallisuuden alkuperästä; d) tietojen hankkiminen aiottujen tai suoritettujen liiketoimien syistä ja niiden johdonmukaisuudesta liikesuhteeseen nähden; e) ylemmän johdon hyväksynnän saaminen liikesuhteen aloittamiselle tai jatkamiselle; f) liikesuhteen tiukennettu seuranta lisäämällä toteutettavien tarkastusten lukumäärää, parantamalla niiden ajoitusta ja määrittämällä, mitkä liiketoimissa toistuvat kaavat edellyttävät lisätarkastuksia; g) ensimmäisen maksun edellyttäminen suoritettavaksi sellaisessa luottolaitoksessa asiakkaan nimissä olevan tilin kautta, johon sovelletaan yhtä tiukkoja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia vaatimuksia kuin ne, joista säädetään rahanpesuasetuksessa.

Artiklassa 35 säädetään unionin ulkopuolelta tulevia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen uhkia lieventävistä vastatoimenpiteistä ja sen mukaan komissio voi valita seuraavista vastatoimenpiteistä: a) seuraavat vastatoimenpiteet, joita ilmoitusvelvollisten on sovellettava luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin, joilla on yhteys suuririskisiin kolmansiin maihin ja, jos sellaisista on kyse, unionin rahoitusjärjestelmälle uhan aiheuttaviin muihin maihin: i) sovelletaan tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevia lisätoimenpiteitä; ii) otetaan käyttöön tiukennettuja asiaankuuluvia raportointimekanismeja tai järjestelmällinen raportointi rahoitusliiketoimista; iii) rajoitetaan sellaisia liikesuhteita tai liiketoimia, joissa on osallisena luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä asianomaisista kolmansista maista.

Artiklassa 36 säädetään erityisistä tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä rajatylittävissä kirjeenvaihtajasuhteissa joihin liittyy maksujen suorittaminen vastapuolena toimivan kolmannen maan laitoksen kanssa ja sen mukaan luotto- ja finanssilaitosten edellytetään 20 artiklassa säädettyjen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden lisäksi liikesuhteen aloittaessaan: a) keräävän riittävät tiedot vastapuolena toimivasta laitoksesta, jotta ne saavat kattavan käsityksen tämän liiketoiminnan luonteesta ja voivat määrittää julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella laitoksen maineen ja valvonnan laadun; b) arvioivan vastapuolena toimivan laitoksen toteuttamia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia valvontatoimenpiteitä; c) saavan ylemmän johdon hyväksynnän ennen uusien kirjeenvaihtajasuhteiden aloittamista; d) dokumentoivan kullekin laitokselle kuuluvat tehtävät; e) varmistavan maksujenvälitystilien osalta, että vastapuolena toimiva laitos on todentanut niiden asiakkaiden henkilöllisyyden, jotka pääsevät käyttämään suoraan kirjeenvaihtajalaitoksen tilejä, ja täyttänyt

näiden osalta jatkuvan asiakkaan tuntemisvelvollisuuden ja että se pystyy pyynnöstä toimittamaan asiaankuuluvat asiakkaan tunnistetiedot kirjeenvaihtajalaitokselle.

Artiklassa 37 säädetään kryptovarapalvelujen tarjoajia koskevista erityisistä tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä rajatylittävissä kirjeenvaihtajasuhteissa, artiklassa 38 yksittäisiä vastapuolena toimivia kolmannen maan laitoksia koskevista erityistoimenpiteistä, artiklassa 39 kirjeenvaihtajasuhteiden kieltämisestä pöytälaatikkolaitosten kanssa, artiklassa 40 toimenpiteistä isännöimättömästä osoitteesta toteutettujen liiketoimien riskien lieventämiseksi.

Artiklassa 41 säädetään erityissäännöksistä, jotka koskevat sijoitusjärjestelyihin perustuvan oleskeluoikeuden hakijoita. Sen mukaan 20 artiklassa säädettyjen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden lisäksi ilmoitusvelvollisten on sovellettava vähintään 34 artiklan 4 kohdan a, c, e ja f alakohdassa tarkoitettuja tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä sellaisten asiakkaiden osalta, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia ja jotka ovat hakemassa oleskeluoikeutta jäsenvaltiossa jonkinlaisen sijoituksen vastineena, mukaan lukien kiinteän omaisuuden siirto, osto tai vuokraus, valtion velkakirjoihin sijoittaminen, yhtiöön sijoittaminen, lahjoitus yleistä etua edistävään toimintaan ja rahoitusosuus valtion talousarviossa. Koska Suomessa ei ole sijoitukseen perustuvaa oleskelulupaa, on epätodennäköistä, että tällaisia toimijoita olisi Suomessa, sillä niiden toiminta suuntautuisi silloin toisiin jäsenvaltioihin.

Artiklassa 42 säädetään poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä koskevista erityissäännöksistä. Sen mukaan ilmoitusvelvollisten on 20 artiklassa säädettyjen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden lisäksi sovellettava seuraavia toimenpiteitä yksittäisiin liiketoimiin tai liikesuhteisiin poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden kanssa: a) niiden on saatava ylemmän johdon hyväksyntä yksittäisten liikesuhteiden suorittamiselle tai liikesuhteiden aloittamiselle tai jatkamiselle poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden kanssa; b) niiden on toteutettava riittävät toimenpiteet poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden kanssa aloitettaviin liikesuhteisiin tai suoritettaviin yksittäisiin liiketoimiin liittyvän varallisuuden alkuperän ja varojen alkuperän selvittämiseksi; c) niiden on seurattava näitä liikesuhteita jatkuvasti ja tehostetusti. Artikla sisältää lisäksi 2 kohdassa AMLAlle valtuutuksen antaa viimeistään 10.7.2027 ohjeet läheiseksi yhtiökumppaniksi tiedettyjen henkilöiden tunnistamiskriteereistä, tiettyyn poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden, perheenjäsenten tai läheisiksi yhtiökumppaneiksi tiedettyjen henkilöiden ryhmään liittyvästä riskin tasosta, mukaan lukien ohjeet siitä, miten tällaisia riskejä olisi arvioitava, jos kyseinen henkilö on 45 artiklassa tarkoitetulla tavalla lakannut toimimasta merkittävässä julkisessa tehtävässä. Artiklassa 43 velvoitetaan jäsenvaltioita laatimaan ja pitämään ajan tasalla luettelo merkittävistä julkisista tehtävistä.

Artiklassa 44 säädetään vakuutuksen edunsaajina olevat poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöistä ja sen mukaan ilmoitusvelvollisten on toteutettava kohtuulliset toimenpiteet sen selvittämiseksi, ovatko henkivakuutuksen tai muun sijoitusvakuutuksen edunsaajat tai tarvittaessa edunsaajan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä. Nämä toimenpiteet on toteutettava viimeistään maksuajankohtana tai ajankohtana, jolloin vakuutus siirretään kokonaan tai osittain. Jos on havaittu suurempi riski, ilmoitusvelvollisten on asetuksen 20 artiklassa säädettyjen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden toteuttamisen lisäksi a) ilmoitettava asiasta ylemmälle johdolle ennen vakuutuskorvausten maksamista, b) valvottava tiukennetusti koko liikesuhdetta vakuutuksenottajaan.

Artiklassa 45 säädetään niistä henkilöitä koskevista toimenpiteistä, jotka ovat lakanneet olemasta poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä ja siinä velvoitetaan ilmoitusvelvolliset ottamaan huomioon kyseisen henkilön aiemmasta tehtävästä aiheutuvan riskin jatkuminen arvioidessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä 20 artiklan mukaisesti. Riskien lieventämiseksi tehtäviä toimia tulee jatkaa vähintään 12 kuukauden ajan siitä, kun henkilö on lakannut

toimimasta poliittisesti vaikutusvaltaisessa tehtävässä. Rahanpesuasetuksen 46 artiklassa säädetään poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäsenistä ja heidän läheisiksi yhtiökumppaneikseen tiedetyistä henkilöistä, joiden osalta asetuksen 42, 44 ja 45 artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä on sovellettava myös poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäseniin tai heidän läheisiksi yhtiökumppaneikseen tiedettyihin henkilöihin.

Luvun viides jakso koskee asiakkaan tuntemista koskevia erityissäännöksiä ja siihen sisältyy ainoastaan artikla 47 henki- ja sijoitusvakuutusalaa koskevista täsmennyksistä. Artiklassa velvoitetaan ilmoitusvelvolliset muun muassa soveltamaan lisätoimenpiteitä asiakkaan tuntemisen osalta liittyen vakuutuksen maksuajankohtaan.

Luvun 6 jaksossa koskien tukeutumista toisten ilmoitusvelvollisten toteuttamiin asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin toimenpiteisiin ovat artiklat 48–50. Artiklassa 48 artikla säädetään toisiin ilmoitusvelvollisiin tukeutumista koskevista yleisistä säännöksistä. Edellä mainitun artiklan mukaan ilmoitusvelvolliset voivat 20 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdassa säädettyjen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien vaatimusten täyttämiseksi tukeutua toisiin ilmoitusvelvollisiin riippumatta siitä, sijaitsevatko nämä jäsenvaltiossa vai kolmannessa maassa, seuraavin edellytyksin: a) toiset ilmoitusvelvolliset noudattavat tässä asetuksessa säädettyjä asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ja tietojen säilyttämistä koskevia vaatimuksia tai, jos niiden kotipaikka on kolmannessa maassa tai ne ovat sijoittautuneet kolmanteen maahan, vastaavia vaatimuksia; b) toisia ilmoitusvelvollisia valvotaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien vaatimusten noudattamisen osalta kuudennen rahanpesudirektiivin IV luvun kanssa yhdenmukaisella tavalla. Artiklassa myös jätetään lopullinen vastuu asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien vaatimusten täyttämisestä ilmoitusvelvolliselle, joka tukeutuu toiseen ilmoitusvelvolliseen. Artiklassa 49 säädetään yksityiskohtaisesti menettelystä tukeuduttaessa toiseen ilmoitusvelvolliseen. Sen 1 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisten on hankittava ilmoitusvelvolliselta, johon ne tukeutuvat, kaikki tiedot, jotka ne tarvitsevat täyttääkseen 20 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdassa säädetyt asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet asiakkaan tai ehdotetun liiketoiminnan osalta. Artiklassa 50 säädetään ohjeista tukeutumisesta toisiin ilmoitusvelvollisiin, joita AMLA antaa viimeistään 10.7.2027. Näitä ovat a) edellytykset, joiden täyttyessä ilmoitusvelvollisten on hyväksyttävää tukeutua toisen ilmoitusvelvollisen keräämiin tietoihin, mukaan lukien etänä toteutetut asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet; b) osapuolina olevien ilmoitusvelvollisten asema ja vastuu tilanteessa, jossa tukeudutaan toiseen ilmoitusvelvolliseen; c) toisiin ilmoitusvelvollisiin tukeutumiseen liittyvät valvontamenettelyt.

Tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyys

Tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyydestä säädetään rahanpesuasetuksen luvussa IV artikloissa 51–68. Sääntely on paljon yksityiskohtaisempaa kuin neljännen rahanpesudirektiivin tosiasiallisia edunsaajatietoja koskeva sääntely ja tosiasiallista edunsaajaa koskevaa rajaa on myös madallettu niin, että sääntely tulee velvoittamaan entistä useamman oikeushenkilön rekisteröimään tosiasialliset edunsaajansa. Lisäksi sellaisten oikeushenkilöiden ryhmien osalta, joihin katsotaan liittyvän merkityksellisiä riskejä sisämarkkinoiden kannalta perustuen jäsenvaltioiden kansallisiin riskiarvioihin ja komission niiden pohjalta tekemään arviointiin, on todennäköisesti tulossa komission delegoituja säädöksiä matalammista rajoista. Useat rajat ovat omiaan tekemään sääntelystä aikaisempaa monimutkaisempaa. Rahanpesuasetuksen tosiasiallisia edunsaajia koskevien artiklojen osalta alemman asteista sääntelyä voidaan tai tulee antaa 52, 57, 58 ja 68 artiklojen nojalla. Huomionarvioista on, että tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia ei ole määritelty asetuksen määritelmiä koskevassa 2 artiklassa.

Artikla 51 koskee oikeushenkilöiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistamista ja siinä säädetään, että oikeushenkilöiden tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia ovat luonnolliset henkilöt,

a) joilla on suoraan tai välillisesti omistusoikeus yrityksessä; tai

b) jotka käyttävät suoraan tai välillisesti omistusoikeuteen perustuvaa tai muilla keinoin käytettävää määräysvaltaa yrityksessä tai muussa oikeushenkilössä.

Ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitetuilla muilla keinoin käytettävä määräysvalta määritetään riippumatta omistusoikeuden tai omistusoikeuteen perustuvan määräysvallan olemassaolosta ja samanaikaisesti sen kanssa. Artikla 52 säädetään omistusoikeuteen perustuvasta tosiasiallista omistajuudesta ja edunsaajuudesta. Artiklan 52 1 kohdan mukaisesti sovellettaessa 51 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohtaa, omistusoikeudella yrityksessä tarkoitetaan vähintään 25 prosentin suoraa tai välillistä omistusosuutta yrityksen osakkeista, äänioikeuksista tai muusta omistusoikeudesta, mukaan lukien oikeus voitoista, muista sisäisistä varoista tai likvidaatiotaseesta. Neljännessä rahanpesudirektiivissä raja on ollut yli 25 prosenttia, joten uuden sääntelyn mukaan aikaisempaa matalampi omistusosuus täyttää tosiasiallisen edunsaajan määritelmän. Edellä mainitun artiklan 1 kohdassa säädetään myös, että välillisten osakasrakenteiden omistusosuuksien määrittämiseksi lasketaan kertomalla väliyhtiönä toimivien yhteisöjen osakkeet, äänioikeudet tai muut omistusosuudet sellaisten yhteisöjen ketjussa, joissa tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla on osakkeita tai äänioikeuksia, ja laskemalla yhteen eri ketjuista saadut tulokset, paitsi jos sovelletaan 54 artiklaa.

Rahanpesuasetuksen artiklan 52 kohdassa 2 säädetään, että kun jäsenvaltiot määrittävät kuudennen rahanpesudirektiivin kansallista riskiarviota koskevan 8 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaisesti sellaisten yritysten ryhmät, jotka ovat alttiita suuremmille rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille myös niiden toimialan perusteella, niiden on ilmoitettava tästä komissiolle. Komissio arvioi viimeistään 10.7.2029, ovatko kyseisiin oikeushenkilöiden ryhmiin liittyvät riskit merkityksellisiä sisämarkkinoiden kannalta ja jos se katsoo, että matalampi kynnysarvo on asianmukainen kyseisten riskien lieventämiseksi, se antaa rahanpesuasetuksen 85 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan rahanpesuasetusta yksilöimällä ne yritysryhmät, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski ja joihin sovelletaan matalampaa kynnysarvoa ja niihin liittyvät kynnysarvot. Edellä tarkoitetun kynnysarvon on oltava enintään 15 prosenttia yrityksen omistusoikeudesta, ellei komissio totea, että korkeampi kynnysarvo olisi oikeasuhtaisempi, joka tapauksessa se on alempi kuin 25 prosenttia.

Artikla 53 säädetään määräysvaltaan perustuvasta tosiasiallisesta omistajuudesta ja edunsaajuudesta, 54 artiklassa samanaikaisesta omistusoikeudesta ja määräysvallasta omistusrakenteessa ja 55 artiklassa omistusrakenteista, joihin liittyy oikeudellisia järjestelyjä tai vastaavia oikeushenkilöitä.

Artiklassa 56 säädetään ilmoituksista, joita jäsenvaltioiden on tehtävä komissiolle viimeistään 10.10.2027 siitä, minkä tyyppisissä kansallisen lainsäädännön mukaisissa oikeushenkilöissä tosiasialliset edunsaajat tunnistetaan 51 ja 52 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Artiklassa 57 säädetään express trust -järjestelyn kaltaisten oikeushenkilöiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistamisesta ja artiklassa 58 express trust -järjestelyjen sekä muiden samankaltaisten oikeudellisten järjestelyjen tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistamisesta. Suomessa ei ole tähän mennessä rekisteröity express trusteja. Säätiöiden mainitaan kuitenkin nimenomaisesti kuuluvan 57 artiklan kattamiin oikeushenkilöihin.

Artiklassa 59 säädetään edunsaajien luokan tunnistamisesta, mikä liittyy myös express trust -järjestelyn kaltaisiin oikeushenkilöihin, kuten säätiöihin, artiklassa 60 artikla harkinnanvaraisten trustien sallitun kohderyhmän ja oletuskohderyhmän tunnistamisesta, 61 artiklassa yhteissijoitusyritysten tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistaminen ja 62 artiklassa tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevista tiedoista.

Rahanpesuasetuksen 63 artikla koskee oikeushenkilöiden velvoitteita liittyen tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien tietojen hankkimiseen ja hallussa pitämiseen. Oikeushenkilöiden on artiklan mukaisesti annettava ilmoitusvelvollisille tiedot tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista, kun ilmoitusvelvolliset soveltavat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä rahanpesuasetuksen III luvun mukaisesti.

Artiklassa 64 säädetään omaisuudenhoitajia koskevista velvoitteista liittyen oikeudellisiin järjestelyihin, jota hallinnoidaan jäsenvaltiossa tai jonka omaisuudenhoitaja asuu jäsenvaltiossa tai on sijoittautunut jäsenvaltioon.

Artiklassa 65 koskien oikeushenkilöiden ja oikeudellisten järjestelyjen velvoitteita koskevista poikkeuksista säädetään, että 63 ja 64 artiklaa ei sovelleta tietyin edellytyksin yhtiöihin, joiden arvopaperit on otettu kaupankäynnin kohteeksi säännellyllä markkinalla, eikä myöskään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohdassa määriteltyihin julkisoikeudellisiin laitoksiin, eli julkisoikeudelliset laitokset joilla on kaikki seuraavat ominaisuudet: a) ne on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, eikä niillä ole teollista tai kaupallista luonnetta; b) ne ovat oikeushenkilöitä; ja c) niitä rahoittavat pääosin valtion viranomaiset, alue- tai paikallisviranomaiset tai muut julkisoikeudelliset laitokset; tai niiden johto on näiden viranomaisten tai laitosten valvonnan alainen; tai valtion viranomaiset, alue- tai paikallisviranomaiset tai muut julkisoikeudelliset laitokset nimittävät yli puolet niiden hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.

Artiklassa 66 säädetään nimellisomistajien velvollisuuksista ja 67 artiklassa ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä. Artiklassa 68 säädetään seuraamuksista, joiden tulee olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Ilmoitusvelvollisuudet

Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään rahanpesuasetuksen V luvussa artikloissa 69–74.

Epäilyistä ilmoittaminen

Artiklassa 69 säädetään epäilystä ilmoittamisesta ja velvoitetaan ilmoitusvelvolliset ja tarvittaessa niiden johtajat ja työntekijät tekemään rahanpesun selvittelykeskuksen kanssa täysimittaista yhteistyötä. Ilmoitusvelvollisten tulee tehdä ilmoitus omasta aloitteestaan, kun sillä on tieto, epäily tai perusteltu syy epäillä varojen tai toiminnan rikollisesta luonteesta. Ilmoitusvelvollisen tulee vastata rahanpesun selvittelykeskuksen lisätietopyyntöihin. Lisäksi ilmoitusvelvolliset velvoitetaan toimittamaan rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki tarvittavat tiedot sen pyynnöstä.

Ilmoitusvelvollisen tulee vastata rahanpesun selvittelykeskuksen tietopyyntöihin 5 työpäivän kuluessa, mutta perustelluissa ja kiireellisissä tapauksissa rahanpesun selvittelykeskus voi lyhentää määräaikaa myös alle 24 tuntiin. Asetuksessa ei ole säädetty minimiaikaa lyhennetylle määräajalle. Rahanpesun selvittelykeskus voi myös pidentää 5 työpäivän määräaikaa, jos katsoo sen perustelluksi, edellyttäen kuitenkin, ettei tämä heikennä sen analyysia.

Ilmoitusvelvollisen tulee arvioida asiakkaidensa liiketoimet tai toiminta kaikkien tiedossaan tai hallussaan olevien olennaisten tosiseikkojen tai tietojen perusteella. Tarvittaessa ilmoitusvelvollisen on asetettava arviointinsa etusijalle ottaen huomioon liiketoimen tai toiminnan kiireellisyys ja riskit, jotka vaikuttavat siihen jäsenvaltio, johon ne ovat sijoittautuneet.

Epäilyn on perustuttava

- asiakkaan ja sen vastapuolten ominaispiirteisiin
- liiketoimen tai toiminnan suuruuteen ja luonteeseen tai sen menetelmiin ja malleihin
- useiden liiketoimien tai toimintojen väliseen kytkökseen
- varojen alkuperään, määränpäähän tai käyttöön
- tai muihin ilmoitusvelvollisen tiedossa oleviin seikkoihin, kuten liiketoimen tai toiminnan yhteensopivuuteen asetuksen III luvun mukaisesti saatujen tietojen kanssa, mukaan lukien asiakkaan riskiprofiili.

AMLA laatii viimeistään 10.7.2026 luonnokset teknisiksi sääntelystandardeiksi ja toimittaa ne komission hyväksyttäviksi. Näiden teknisten täytäntöönpanostandardien luonnoksissa täsmennetään, missä muodossa epäilyistä ilmoittaminen ja liiketoimia koskevan aineiston toimittaminen tapahtuu.

AMLA antaa viimeistään 10.7.2027 ohjeet epäilyttävään toimintaan tai käyttäytymiseen viittaavista seikoista, AMLAn on saatettava ohjeet säännöllisesti ajan tasalle.

Artiklassa säädetään lisäksi siitä, että ilmoitusvelvollisen vaatimustenmukaisuudesta vastaavan toimihenkilön on toimitettava ilmoitusta koskevat tiedot rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitusvelvollisen tulee varmistaa, että vaatimustenmukaisuudesta vastaavaa toimihenkilöä sekä kaikkia vastaavassa asemassa olevia työntekijöitä tai henkilöitä, myös asiamiehiä ja edustajia, jotka osallistuvat tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen, suojellaan vastatoimilta, syrjinnältä ja muulta epäoikeudenmukaiselta kohtelulta, joka johtuu näiden tehtävien suorittamisesta. Tämä kohta ei vaikuta suojeluun direktiivin (EU) 2019/1937 (ns. Whistleblower-direktiivi) nojalla. Whistleblower-direktiivin implementoinnissa (HE 147/2022 vp) on tehty muutoksia mm. rahanpesulakiin ja niiden osalta tulee varmistua siitä, että sääntely jatkossakin noudattaa myös Whistleblower-direktiivin vaatimuksia.

Jos tietojenvaihtokumppanuuden toiminta johtaa tietoon, epäilyyn tai perusteltuun syyhyn epäillä, että varat, niiden määrästä riippumatta, ovat rikollisen toiminnan tuottamaa hyötyä tai liittyvät terrorismin rahoitukseen, ilmoitusvelvollisten, jotka ovat havainneet asiakkaidensa taholta epäilyttävää toimintaa, voivat nimetä keskuudestaan yhden ilmoitusvelvollisen, jonka tehtäväksi annetaan toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle ilmoitus 1 kohdan a alakohdan mukaisesti. Ilmoituksessa on oltava vähintään kaikkien niiden ilmoitusvelvollisten nimet ja yhteystiedot, jotka ovat osallistuneet toimintaan ilmoituksen tekemiseksi. Jos ilmoitusvelvolliset ovat sijoittautuneet useisiin jäsenvaltioihin, tiedot on ilmoitettava jokaiselle asiaankuuluvalle rahanpesun selvittelykeskukselle. Tätä varten ilmoitusvelvollisten on varmistettava, että ilmoituksen toimittaa sen jäsenvaltion alueelle sijoittautunut ilmoitusvelvollinen, jossa rahanpesun selvittelykeskus sijaitsee.

Jos tietojenvaihtokumppanuudessa mukana olevat ilmoitusvelvolliset päättävät olla hyödyntämättä mahdollisuutta toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle yksi ilmoitus, niiden on

sisällytettävä ilmoituksiinsa viittaus siihen seikkaan, että epäily on seurausta tietojenvaihtokumppanuuden toiminnasta.

Erityissäännökset, joita sovelletaan, kun epäilyistä ilmoittavat tiettyihin ryhmiin kuuluvat ilmoitusvelvolliset

Rahanpesuasetuksen 70 artiklan mukaisesti poiketen siitä, mitä 69 artiklan 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat antaa 3 artiklan 3 alakohdan a ja b1 alakohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille mahdollisuuden toimittaa 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot jäsenvaltion nimeämälle itsesääntelyelimelle. Nimetyn itsesääntelyelimen on toimitettava ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut tiedot rahanpesun selvittelykeskukselle viipymättä alkuperäisessä muodossaan.

Notaareihin, juristeihin, muihin itsenäisiin juristiammatin harjoittajiin, tilintarkastajiin, ulkopuolisiin kirjanpitäjiin ja veroneuvojiin ei sovelleta 69 artiklan 1 kohdassa säädettyjä vaatimuksia niiden tietojen osalta, jotka nämä ovat saaneet joltakin asiakkaalta tai jostakin asiakkaasta selvittäessään kyseisen asiakkaan oikeudellista asemaa tai suorittaessaan kyseistä asiakasta koskevaa puolustus tai edustamistehtävää oikeuskäsittelyssä tai siihen liittyen, mukaan luettuna oikeuskäsittelyn käynnistämistä tai välttämistä koskeva neuvonta, riippumatta siitä, saadaanko tai hankitaanko tällaiset tiedot ennen käsittelyä, sen aikana vai sen jälkeen.

Edellä mainittua poikkeusta ei sovelleta, jos siinä tarkoitetut ilmoitusvelvolliset

a) osallistuvat rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen;

b) antavat oikeudellista neuvontaa rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta varten; tai

c) tietävät, että asiakas pyytää oikeudellista neuvontaa rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta varten; tietoisuus tai tarkoitus voidaan todeta objektiivisten tosiseikkojen perusteella.

Artiklassa on kansallista liikkumavaraa siltä osin, että siinä säädetään, että artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi, jos se on perusteltua tietyntyyppisiin liiketoimiin liittyvien suurempien rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riskien perusteella, jäsenvaltiot voivat päättää, että 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua poikkeusta ei sovelleta tällaisiin liiketoimiin, ja tarvittaessa asettaa kyseisessä kohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille lisäraportointivelvoitteita. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava Euroopan komissiolle kaikista tämän kohdan nojalla tehdyistä päätöksistä ja komissio antaa päätökset tiedoksi muille jäsenvaltioille.

Liiketoimista pidättyminen

Rahanpesuasetuksen 71 artiklan mukaan ilmoitusvelvollisten on pidätyttävä suorittamasta liiketoimia, joiden ne tietävät tai epäilevät liittyvän rikollisen toiminnan tuottamaan hyötyyn tai terrorismin rahoitukseen, ennen kuin ne ovat toimittaneet 69 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan mukaisen ilmoituksen ja noudattaneet sovellettavan lainsäädännön mukaisia rahanpesun selvittelykeskuksen tai toimivaltaisen viranomaisen muita erityisohjeita. Ilmoitusvelvolliset voivat suorittaa kyseisen liiketoimen arvioituaan sen toteuttamiseen liittyvät riskit, jos ne eivät ole saaneet rahanpesun selvittelykeskukselta muita ohjeita kolmen työpäivän kuluessa ilmoituksen tekemisestä.

Jos ilmoitusvelvollisen ei ole mahdollista pidättyä edellä tarkoitetuista liiketoimista tai jos pidättäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi yrityksiä jäljittää epäilyttävän liiketoimen edunsaajia, ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava asiasta rahanpesun selvittelykeskukselle välittömästi liiketoimen suorittamisen jälkeen.

Tietojen ilmaiseminen rahanpesun selvittelykeskukselle

Rahanpesuasetuksen 72 artiklan mukaan ilmoitusvelvollisen taikka sen työntekijän tai johtajan vilpittömässä mielessä 69 ja 70 artiklan mukaisesti suorittama tietojen ilmaiseminen rahanpesun selvittelykeskukselle ei merkitse sopimukseen eikä lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvan tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomista, eikä ilmoitusvelvollista taikka sen johtajia tai työntekijöitä voida asettaa minkäänlaiseen vastuuseen tällä perusteella silloinkaan, kun ne eivät olleet tarkalleen tietoisia taustalla olevasta rikollisesta toiminnasta, ja riippumatta siitä, toteutuiko laiton toiminta.

Tietojen ilmaisemisen kieltäminen

Rahanpesuasetuksen 73 artiklassa säädetään, että ilmoitusvelvolliset sekä niiden johtajat, työntekijät tai vastaavissa asemissa olevat henkilöt, asiamiehet ja edustajat mukaan lukien, eivät saa ilmaista asianomaiselle asiakkaalle tai muille kolmansille henkilöille, että liiketoimia tai toimintaa arvioidaan tai on arvioitu artiklan 69 mukaisesti, että tietoja toimitetaan, aiotaan toimittaa tai on toimitettu 69 tai 70 artiklan mukaisesti tai että rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskeva analyysi on tekeillä tai saatetaan tehdä.

Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tietojen ilmaisemiseen toimivaltaisille viranomaisille tai itsesääntelyelimille näiden hoitaessa valvontatehtäviään tai tietojen ilmaisemiseen rahanpesun, terrorismin rahoituksen ja muun rikollisen toiminnan tutkimista ja niihin liittyviä syytetoimia varten.

Artiklassa säädetään lisäksi poikkeuksista tietojen ilmaisemiskieltoon seuraavasti: Tietoja voidaan ilmaista samaan konserniin kuuluvien ilmoitusvelvollisten välillä tai tällaisten yritysten ja niiden kolmansissa maissa sijaitsevien sivuliikkeiden ja tytäryritysten välillä edellyttäen, että nämä sivuliikkeet ja tytäryritykset noudattavat täysimääräisesti konsernin laajuisia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, mukaan lukien 16 artiklan mukaiset konsernin sisäistä tietojenvaihtoa koskevat menettelyt, ja että konsernin laajuiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat täyttävät tässä direktiivissä säädetyt vaatimukset.

Lisäksi tietoja voidaan ilmaista 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa (esimerkiksi tilintarkastajat, kirjanpitäjät, juristit, notaarit) tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten tai tässä asetuksessa säädettyjä vaatimuksia vastaavia vaatimuksia asettavien kolmansien maiden sellaisten oikeussubjektien välillä, jotka harjoittavat ammattitoimintaa joko työntekijöinä tai muussa asemassa saman oikeushenkilön sisällä tai laajemmassa rakenteessa, johon henkilö kuuluu ja joka on yhteisen omistuksen, johdon tai vaatimustenmukaisuuden valvonnan alainen, verkostot ja kumppanuudet mukaan luettuina.

Kun on kyse 3 artiklan 1 ja 2 alakohdassa sekä 3 alakohdan a ja b alakohdassa, eli muun muassa tilintarkastajista, kirjanpitäjistä, veroneuvojista, juristeista, notaareista ja muista edellä mainituissa kohdissa luetelluista ammattitoiminnan harjoittajista, tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista sellaisissa tapauksissa, jotka liittyvät samaan liiketoimeen, jossa on osallisena vähintään kaksi ilmoitusvelvollista, tietoja voidaan ilmaista artiklan 1 kohdassa säädetystä poiketen asianomaisten ilmoitusvelvollisten välillä, edellyttäen, että ne sijaitsevat unionissa tai ovat oikeussubjekteja sellaisessa kolmannessa maassa, joka asettaa tässä asetuksessa säädettyjä vaatimuksia

vastaavia vaatimuksia, ja että niitä koskevat salassapitovelvollisuutta ja henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset.

Jos rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetut ilmoitusvelvolliset yrittävät saada asiakkaan luopumaan laittomaan toimintaan osallistumisesta, tätä ei pidetä artiklan 73 1 kohdassa tarkoitettuna tietojen ilmaisemisena.

Kynnysarvoon perustuvat ilmoitukset tiettyjä arvotavaroita koskevista liiketoimista

Rahanpesuasetuksen 74 artiklan mukaan arvotavarakauppiaiden on ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle kaikista liiketoimista, joihin liittyy seuraavien arvotavaroiden myyntiä, kun kyseiset tavarat hankitaan ei-kaupalliseen käyttöön:

a) moottoriajoneuvot, joiden hinta on vähintään 250 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

b) vesikulkuneuvot, joiden hinta on vähintään 7 500 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana;

c) ilma-alukset, joiden hinta on vähintään 7 500 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana.

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös luottolaitoksia ja finanssilaitoksia, jotka tarjoavat em. tavaroiden ostoon tai omistusoikeuden siirtoon liittyviä palveluja.

Ilmoitukset on tehtävä rahanpesun selvittelykeskuksen asettamien määräaikojen puitteissa.

Tietojen jakaminen

Tietojen jakamisesta säädetään rahanpesuasetuksen VI luvussa, artiklassa 75 joka koskee tietojenvaihtokumppanuutta Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 57 alakohdassa määritellään tietojenvaihtokumppanuus. Määritelmän mukaan tietojenvaihtokumppanuudella tarkoitetaan mekanismia, joka mahdollistaa tietojen jakamisen ja käsittelyn ilmoitusvelvollisten ja tapauksen mukaan 44 alakohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten välillä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorisminrahoituksen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi joko kansallisella tai rajat ylittävällä tasolla ja kyseisen kumppanuuden muodosta riippumatta. Edellä mainitussa määritelmässä viitataan 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan a, b ja c alakohtiin, joissa määritellään toimivaltainen viranomainen. Toimivaltaisia viranomaisia ovat

- rahanpesun selvittelykeskus;
- valvontaviranomaiset;
- viranomaiset, jonka tehtävänä on rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksentutkiminen tai näihin liittyvät syytetoimet tai jonka tehtävänä on rikoksella saatujen varojenjäljittäminen, takavarikointi tai jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen;
- viranomaiset, jolle on osoitettu rahanpesun tai terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia velvollisuuksia.

Tietojenvaihtokumppanuudesta annetaan tarkemmat säännöt rahanpesuasetuksen 75 artiklassa, joka koskee tietojenvaihtoa tietojenvaihtokumppanuuksien puitteissa. Artiklan 75 kohdan 1

mukaan tietojenvaihtokumppanuuksien jäsenet voivat jakaa tietoja keskenään, jos se on ehdottoman välttämätöntä III luvun ja 69 artiklan mukaisten velvoitteiden noudattamiseksi ja perusoikeuksia ja oikeudellisia menettelytakeita kunnioittaen.

Edellä mainitun 75 artiklan 2 kohdassa säädetään ennen tietojenvaihtokumppanuutta tehtävistä toimenpiteistä. Ilmoitusvelvollisten, jotka aikovat osallistua tietojenvaihtokumppanuuteen, on ilmoitettava asiasta valvontaviranomaisilleen, joiden on tarvittaessa toisiaan ja asetuksen yleisen tietosuoja-asetuksen noudattamisen todentamisesta vastaavia viranomaisia kuullen tarkistettava, että tietojenvaihtokumppanuudessa on käytössä mekanismeja, joilla varmistetaan artiklan 75 noudattaminen ja että artiklan 4 kohdan h alakohdassa tarkoitettu tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on tehty. Tarkistaminen on tehtävä ennen tietojenvaihtokumppanuustoiminnan aloittamista. Valvontaviranomaisten on tarvittaessa kuultava myös rahanpesun selvittelykeskuksia.

Artiklan 75 kohdan 2 alakohdassa todetaan, että vastuu unionin tai kansallisen lainsäädännön vaatimusten noudattamisesta säilyy tietojenvaihtokumppanuuden osapuolilla. Asiaan liittyy rahanpesuasetuksen johdantokappale 148, jossa on todettu, että jäsenvaltioiden olisi voitava yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä mukauttaakseen kyseisen asetuksen soveltamista, asettaakseen yksityiskohtaisempia vaatimuksia tietojenvaihtokumppanuuden puitteissa vaihdettujen henkilötietojen käsittelyä varten.

Artiklassa 75 kohdassa 3 määritellään ne tiedot, joita tietojenvaihtokumppanuuden puitteissa voidaan vaihtaa. Näitä ovat

a) asiakasta koskevat tiedot, mukaan lukien kaikki tiedot, jotka on saatu asiakkaan ja tapauksen mukaan asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen yhteydessä;

b) tiedot asiakkaan ja ilmoitusvelvollisen välisen liikesuhteen tai yksittäisen liiketoimen tarkoituksesta ja aiotusta luonteesta sekä tarvittaessa asiakkaan varallisuuden alkuperästä ja varojen alkuperästä;

c) tiedot asiakkaiden liiketoimista;

d) tiedot asiakkaaseen liittyvistä suuremmista ja vähäisemmistä riskitekijöistä;

e) 20 artiklan 2 kohdan mukainen ilmoitusvelvollisen analyysi asiakkaaseen liittyvistä riskeistä;

f) ilmoitusvelvollisen 77 artiklan 1 kohdan mukaisesti hallussa olevat tiedot;

g) tiedot epäilyistä 69 artiklan mukaisesti.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja tietoja saa vaihtaa vain siltä osin kuin se on tarpeen tietojenvaihtokumppanuuteen liittyvän toiminnan toteuttamiseksi.

Artiklan 4 kohdassa säädetään se, mitä edellytyksiä tietojen jakamiselle asetetaan. Näitä ovat

a) ilmoitusvelvollisten on kirjattava kaikki tapaukset, joissa tietoja jaetaan kumppanuuden puitteissa;

b) ilmoitusvelvolliset eivät saa tukeutua yksinomaan kumppanuuden puitteissa saatuihin tietoihin noudattaakseen tämän asetuksen vaatimuksia;

c) ilmoitusvelvolliset eivät saa tehdä päätelmiä tai päätöksiä, jotka vaikuttavat liikesuhteeseen asiakkaan kanssa tai yksittäisten liiketoimien suorittamiseen asiakkaan puolesta, sellaisten tietojen perusteella, jotka on saatu tietojenvaihtokumppanuuden muilta osallistujilta ilman, että kyseisiä tietoja on arvioitu; kaikki kumppanuuden puitteissa saadut tiedot, joita käytetään arvioinnissa, jonka tuloksena päätetään kieltäytyä liikesuhteesta tai lopettaa liikesuhde tai toteuttaa yksittäinen liiketoimi, on 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti kirjattava ylös, ja kyseisten tietojen yhteydessä on mainittava, että tiedot ovat peräisin tietojenvaihtokumppanuudesta;

d) ilmoitusvelvollisten on tehtävä oma arvionsa liiketoimista, joissa on mukana asiakkaita, arvioidakseen, mitkä liiketoimet saattavat liittyä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen tai mihin liiketoimiin saattaa sisältyä rikollisen toiminnan tuottamaa hyötyä;

e) ilmoitusvelvollisten on toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, mukaan lukien pseudonymisoinnin mahdollistavat toimenpiteet, jotta voidaan varmistaa vaihdettavien tietojen luonteeseen ja laajuuteen nähden oikeasuhtainen turvallisuuden ja luottamuksellisuuden taso;

f) tietojen jakaminen koskee ainoastaan asiakkaita,

i) joiden käyttäytymiseen tai liiketoimiin liittyy suurempi rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski, joka on yksilöity direktiivin (EU) 2024/1640 7 ja 8 artiklan mukaisesti toteutetuissa unionin tason riskiarviossa ja kansallisessa riskiarviossa;

ii) jotka ovat jossakin tämän asetuksen 29, 30, 31 ja 36–46 artiklassa tarkoitetuista tilanteista; tai

iii) joista ilmoitusvelvollisen on kerättävä lisätietoja sen määrittämiseksi, liittyykö niihin suurempi rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski;

g) tekoälyn, koneoppimisteknologioiden tai algoritmien käytön avulla tuotettua tietoa voidaan jakaa vain, jos kyseiset prosessit ovat olleet asianmukaisen, ihmisen suorittaman valvonnan alaisia;

h) ennen henkilötietojen käsittelyä on tehtävä yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa tarkoitettu tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi;

i) toimivaltaiset viranomaiset, jotka ovat tietojenvaihtokumppanuuden jäseniä, saavat hankkia, toimittaa ja vaihtaa tietoja vain siltä osin kuin se on tarpeen niiden asiaa koskevan unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisten tehtävien suorittamiseksi;

j) jos tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan c alakohdassa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat tietojenvaihtokumppanuuteen, ne saavat hankkia, toimittaa tai vaihtaa henkilötietoja ja operatiivisia tietoja ainoastaan sen kansallisen lainsäädännön, jolla luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, jäljempänä *EU:n tietosuojadirektiivi*, on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja kansallisen rikosprosessioikeuden sovellettavien säännösten

mukaisesti, mukaan lukien edellytetty tuomioistuimen ennakkolupa tai muu kansallinen menettelytae;

k) tämän artiklan 3 kohdan g alakohdan mukainen tietojenvaihto epäilyttävistä liiketoimista on sallittua ainoastaan, jos rahanpesun selvittelykeskus, jolle on toimitettu 69 tai 70 artiklan mukaisesti ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta, on suostunut tällaiseen tietojen ilmaisemiseen.

Artiklan 75 kohdassa 5 säädetään edellytyksistä tietojen toimittamisesta edelleen. Tietojenvaihtokumppanuuksien puitteissa saatuja tietoa saa toimittaa edelleen ainoastaan, jos

a) tiedot toimitetaan toiselle ilmoitusvelvolliselle 49 artiklan 1 kohdan mukaisesti;

b) tiedot on sisällytettävä ilmoitukseen, joka toimitetaan rahanpesun selvittelykeskukselle, tai toimitettava vastauksena rahanpesunselvittelykeskuksen 69 artiklan 1 kohdan mukaiseen pyyntöön;

c) tiedot toimitetaan rahanpesuntorjuntaviranomaiselle asetuksen (EU) 2024/1620 93 artiklan mukaisesti;

d) lainvalvonta- tai oikeusviranomaiset pyytävät tietoja, jollei kansallisessa lainsäädännössä edellytetyistä ennakkoluvista tai muista menettelyllisistä takeista muuta johdu.

Artiklan 6 kohdassa asetetaan velvollisuuksia tietojenvaihtokumppanuuksiin osallistuville ilmoitusvelvollisille. Näiden on määriteltävä tietojen jakamista koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat 9 artiklan mukaisesti vahvistetuissa sisäisissä toimintaperiaatteissaan ja menettelytavoissaan. Tällaisissa toimintaperiaatteissa ja menettelytavoissa on

a) täsmennettävä arviointi, jonka avulla määritetään jaettavien tietojen laajuus, ja jos se on tarpeen tietojen luonteen tai sovellettavien oikeudellisten takeiden kannalta, tarjottava kumppanuuden jäsenille eriytetty tai rajoitettu pääsy tietoihin;

b) kuvattava tietojenvaihtokumppanuuden osapuolten tehtävät ja vastuut;

c) yksilöitävä riskinarvioinnit, jotka ilmoitusvelvollinen ottaa huomioon määrittäessään suuremman riskin tilanteita, joissa tietoja voidaan jakaa. Lisäksi edellytetään, että ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut sisäiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat on laadittava ennen osallistumista tietojenvaihtokumppanuuteen.

Artiklan 75 kohdassa 8 säädetään, että jos valvontaviranomaiset pitävät sitä tarpeellisena, tietojenvaihtokumppanuuteen osallistuvien ilmoitusvelvollisten on teetettävä riippumaton tarkastus kyseisen kumppanuuden toiminnasta ja ilmoitettava tuloksista valvontaviranomaisille.

Rahanpesuasetuksen 75 artiklan täytäntöönpano edellyttää viranomaisten näkökulmasta sitä, että on määritelty, mitkä viranomaiset Suomessa katsotaan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 57 alakohdassa tarkoitetuiksi viranomaisiksi, eli määritellään rahanpesulaissa 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan a-c alakohdissa tarkoitetut viranomaiset.

Tietosuoja ja tietojen säilyttäminen

Rahanpesuasetuksen VII luvussa säädetään tietosuojasta ja tietojen säilyttämisestä artikloissa 76–78. Artikla 76 koskee henkilötietojen käsittelyä ja siinä viitataan EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen. Artiklassa 77 säädetään tietojen säilyttämisestä ja se sisältää liikkumavaraa

mahdollistamalla jäsenvaltioille myös tietojen säilyttämisen liittyen 10.7.2027 meneillään olevien oikeudellisten menettelyjen osalta viiden lisävuoden ajan.

Anonyymeistä rahoitusvälineistä johtuvia riskejä lieventävät toimenpiteet

Rahanpesuasetuksen luvussa VIII säädetään artikloissa 79–80 anonyymeistä rahoitusvälineistä johtuvista riskeistä lieventävistä toimenpiteistä. Artiklassa 79 kielletään muun muassa anonyymit pankki- ja maksutilit, haltijavastakirjat, tallelokerot tai anonyymit kryptovaratilit. Artikla 80 koskee tavaroista tai palveluista suoritettavien suurten käteismaksujen enimmäismääriä. Sen mukaan tavarakauppaa käyvät tai palveluja tarjoavat henkilöt voivat hyväksyä tai suorittaa käteismaksun, jonka määrä on enintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena tai ulkomaanvaluuttana, riippumatta siitä, suoritetaanko liiketoimi yhdellä kertaa vai useina erillisinä suorituksina, jotka näyttävät olevan toisiinsa kytkeytyneitä. Edellä mainitun artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta ottaa käyttöön matalampi raja. kuultuaan Euroopan keskuspankkia neuvoston päätöksen 98/415/EY 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Matalammista ylärajoista on ilmoitettava komissiolle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ne on otettu käyttöön kansallisella tasolla. Artiklan 80 kohdan 3 mukaan, jos kansallisella tasolla on jo voimassa 1 kohdassa asetettua ylärajaa matalampi yläraja, sen soveltamista on jatkettava. Suomessa ei ole ollut käytössä käteismaksuja koskevia rajoja.

Loppusäännökset

Rahanpesuasetuksen IX luku koskee loppusäännöksiä ja se on jaettu 3 jaksoon, joista ensimmäisessä säädetään rahanpesun selvittelykeskusten ja EPPOn välisestä yhteistyöstä (artiklat 81 ja 82), toisessa rahanpesun selvittelykeskusten ja OLAFin välisestä yhteistyöstä (artiklat 83 ja 84 ja kolmannessa muista määräyksistä artikloissa 85–90. Artiklassa 85 annetaan komissiolle siirrettyä säädösvaltaa liittyen artikloihin 29, 30, 31, 34, 43, 52 ja 68. Artiklassa 87 velvoitetaan komissio uudelleentarkastelemaan asetuksen soveltamisalaa ja esittämään neuvostolle kertomuksen viimeistään 10.7.2032 sen jälkeen joka kolmas vuosi. Ensimmäiseen uudelleentarkasteluun on sisällyttävä arvio seuraavista: a) kansalliset järjestelmät epäilyistä ilmoittamiseksi 69 artiklan nojalla sekä esteet ja mahdollisuudet, jotka liittyvät yhteisen ilmoitusjärjestelmän perustamiseen unionin tasolla; b) tosiasiallisen omistajuuden ja edunsaajuuden läpinäkyvyyttä koskevan kehyksen riittävyys oikeushenkilöihin ja oikeudellisiin järjestelyihin liittyvien riskien lieventämiseksi. Artiklan 88 nojalla komission tulee toimittaa viimeistään 10.7.2030 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksia, joissa arvioidaan seuraavien toimenpiteiden tarvetta ja oikeasuhtaisuutta: a) oikeushenkilöiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistamiseen liittyvän 25 prosentin kynnysarvon alentaminen omistusoikeuden perusteella; b) arvotavaroiden soveltamisalan laajentaminen arvokkaisiin vaatteisiin ja asusteisiin; c) edellä olevan 74 artiklan mukaisten kynnysarvon perusteella ilmaistavien tietojen soveltamisalan laajentaminen koskemaan muiden tavaroiden myyntiä, yhdenmukaistettujen mallien käyttöönottaminen kyseisten liiketoimien ilmoittamisessa sen perusteella, kuinka hyödyllisiä kyseiset ilmoitukset ovat rahanpesun selvittelykeskuksille, ja vapaakauppa-alueilla kauppaa käyviltä henkilöiltä kerättyjen tietojen soveltamisalan laajentaminen; d) suurten käteismaksujen ylärajan mukauttaminen.

Artiklassa 90 säädetään, että asetusta sovelletaan 10.7.2027, lukuun ottamatta ilmoitusvelvollisiksi lisättyjä jalkapalloagentteja ja ammattimaisia jalkapalloseuroja, joihin sitä sovelletaan 10.7.2029.

Liitteet

Rahanpesuasetukseen sisältyvät liitteet I-V. Ensimmäinen liite koskee ohjeellista luetteloa riskimuuttujista ja siinä on lueteltu riskimuuttujat, jotka ilmoitusvelvollisten on otettava huomioon laatiessaan asetuksen 10 artiklan mukaisen riskiarvion sekä päättäessään, missä määrin ne soveltavat 20 artiklassa tarkoitettuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

Liite II sisältää riskiä vähentävät tekijät liittyen asetuksen 20 artiklassa tarkoitettuun mahdollisen vähäisemmän riskin osatekijöihin ja näyttötyyppeihin. Liitteessä III riskiä lisäävistä tekijöistä esitetään 20 artiklassa tarkoitetun mahdollisen suuremman riskin osatekijät ja näyttötyypit. Liitteessä IV luetellaan 2 artiklassa tarkoitetut arvotavarat ja liitteessä V 2 artiklassa tarkoitetut jalometallit ja -kivet.

2.4 Kuudes rahanpesudirektiivi

2.4.1 Kuudennen rahanpesudirektiivin pääsisältö

Kuudenteen rahanpesudirektiivin on jätetty sääntely, jonka osalta jäsenvaltioilla on jossain määrin liikkumavaraa sen osalta, kuinka se täytäntöönpannaan kansallisesti. Kuudes rahanpesudirektiivi ei kuitenkaan ole enää minimiharmonisointidirektiivi, kuten neljäs rahanpesudirektiivi oli. Neljäs rahanpesudirektiivi sisälsi artiklan 5 artiklan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi antaa ja pitää voimassa direktiivin soveltamisalalla tiukempia säännöksiä unionin oikeuden rajoissa. Kuudennessa rahanpesudirektiivissä ei ole vastaavaa artiklaa ja sen sääntely on huomattavasti yksityiskohtaisempaa kuin aiempien direktiivien sääntely oli, joten tosiasiassa liikkumavara on monilta osin vähäinen. Lähinnä joissakin yksittäisissä direktiivin artikloissa on kansallista liikkumavaraa, jonka osalta jäsenvaltiot voivat päättää, implementoivatko ne artiklat kansalliseen sääntelyyn tai soveltavatko ne tiukempia kansallisia säännöksiä.

Kuudennen rahanpesudirektiivin sääntely koskee rahanpesulle ja terrorismin rahoitukselle alttiisiin aloihin kansallisella tasolla sovellettavia toimenpiteitä, ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien rekisteröintiä, tunnistamista ja tarkastuksia koskevia vaatimuksia; rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tunnistamista unionin ja jäsenvaltion tasolla, tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien rekisterien ja pankkitilirekisterien perustamista ja käyttöä sekä kiinteistötietojen käyttöä, rahanpesun selvittelykeskusten vastuita ja tehtäviä, ilmoitusvelvollisten valvontaan osallistuvien elinten vastuita ja tehtäviä ja toimivaltaisten viranomaisten yhteistyötä ja yhteistyötä muiden unionin säädösten soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten kanssa.

Kuudes rahanpesudirektiivi on jaettu lukuihin I-VII, joita ovat yleiset säännökset, rekisterit, rahanpesun selvittelykeskukset, rahanpesuntorjunnan valvonta, yhteistyö, tietosuoja ja loppusäännökset.

2.4.2 Kuudennen rahanpesudirektiivin liikkumavara

Kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artikla mahdollistaa jäsenvaltioille rahanpesuasetuksen sääntelyn soveltamisen myös muihin rahanpesun ja terrorismin rahoitukselle alttiilla aloilla toimiviin yhteisöihin.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklassa koskien tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevista keskitetyistä rekistereistä säädetään 20 kohdassa, että edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen on oltava saatavilla keskitettyjen rekisterien sekä keskitettyjen rekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan siitä, kun oikeushenkilö on purettu tai oikeudellinen järjestely on lakannut olemasta. Jäsenvaltiot voivat sallia tällaisten tietojen säilyttämisen

yksittäisissä tapauksissa enintään viiden lisävuoden ajan tai edellyttää sitä, jos jäsenvaltiot ovat todenneet, että tällainen säilyttäminen on tarpeen ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista tai tutkintaa taikka niitä koskevia syytetoimia varten, sanotun kuitenkaan rajoittamatta meneillään olevaan rikostutkintaan ja oikeudellisiin menettelyihin sovellettavan todistusaineistoa koskevan kansallisen rikoslainsäädännön soveltamista.

Kuudes rahanpesudirektiivi jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa koskien maksujen perimistä tosiallisia edunsaajatietoja koskevista rekistereistä. Kuudennen rahanpesudirektiivin 11 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää asettaa keskitetyissä rekistereissään olevat tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot ilmoitusvelvollisten saataville maksua vastaan. Samalla säädetään, että maksu on rajoitettava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä keskitetyissä rekistereissä olevien tietojen laadun varmistamisesta ja tietojen saataville asettamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Nämä maksut on vahvistettava siten, että ne eivät vaaranna keskitetyissä rekistereissä olevien tietojen tosiasiallista saatavuutta. Lisäksi kuudennen rahanpesudirektiivin 13 artiklan 12 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää asettaa keskitetyissä rekistereissään olevat tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot hakijoiden saataville maksua vastaan, jolloin maksu on rajoitettava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä kyseisissä rekistereissä olevien tietojen laadun varmistamisesta ja tietojen saataville asettamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Nämä maksut on vahvistettava siten, että ne eivät vaaranna keskitetyissä rekistereissä olevien tietojen tosiasiallista saatavuutta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin pankkitilirekistereitä ja sähköisiä tiedonhakujärjestelmiä koskevan 16 artiklan kohdan 5 mukaan jäsenvaltiot voivat edellyttää, että muut tiedot, jotka katsotaan tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täyttämisen kannalta olennaisiksi rahanpesun selvittelykeskuksille, tämän direktiivin 32 artiklan ja AMLA-asetuksen 40 artiklan nojalla tehtäviä yhteisiä analyyseja varten rahanpesuntorjuntaviranomaiselle sekä valvontaviranomaisille, on oltava saatavilla ja haettavissa keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta. Lisäksi kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 8 kohta mahdollistaa tietojen säilyttämistä koskevan laajennuksen. Edellä mainitun kohdan mukaan. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedot pankkitilien tai maksutilien, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilien, kryptovaratilien ja tallelokeroiden haltijoista annetaan saataville niiden kansallisten keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta ja pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan tilin lopettamisen jälkeen. Jäsenvaltiot voivat sallia tällaisten tietojen säilyttämisen yksittäisissä tapauksissa enintään viiden lisävuoden ajan tai edellyttää sitä, jos jäsenvaltiot ovat todenneet, että tällainen säilyttäminen on tarpeen ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista tai tutkintaa taikka niitä koskevia syytetoimia varten, sanotun kuitenkaan rajoittamatta meneillään olevaan rikostutkintaan ja oikeudellisiin menettelyihin sovellettavan todistusaineistoa koskevan kansallisen rikoslainsäädännön soveltamista.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 21 artikla 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia, että pääsyä ensimmäisen alakohdan c alakohdassa tarkoitettuihin lainvalvontatietoihin rajoitetaan tapauskohtaisesti, jos tällaisten tietojen antaminen todennäköisesti vaarantaa meneillään olevan tutkinnan.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 24 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on vahvistettava rahanpesun selvittelykeskusten analyysitoimintaa varten sovellettava keskeyttämisjakso tai jatkamisen kieltämisjakso, joka saa olla enintään 10 työpäivää. Jäsenvaltiot voivat vahvistaa pidemmän ajanjakson, jos rahanpesun selvittelykeskukset suorittavat kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä, takavarikointia, jäädyttämistä tai menetetyksi tuomitsemista. Jos on vahvistettu pidempi keskeyttämisjakso tai jatkamisen

kieltämisjakso, jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskukset hoitavat tehtäväänsä soveltaen asianmukaisia kansallisia suojatoimia, kuten liiketoimen keskeyttämisen kohteena olevan henkilön mahdollisuutta hakea kyseiseen keskeyttämispäätökseen muutosta tuomioistuimelta.

Kuudes rahanpesudirektiivi sisältää liikkumavaraa liittyen tiettyjen finanssisektorin ulkopuolisten ilmoitusvelvollisten valvonnan antamiseen itsesääntelyelinten tehtäväksi 37 artiklan 3 kohdassa.

Kuudennen rahanpesudirektiivin keskitettyä yhteyspistettä koskevassa 41 artiklassa säädetään 1 kohdassa, että sovellettaessa 37 artiklan 1 kohtaa ja 38 artiklan 1 kohtaa jäsenvaltiot voivat vaatia, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat, maksupalveluntarjoajat ja kryptovarapalvelun tarjoajat, joilla on jäsenvaltioiden alueella muita toimipaikkoja kuin tytäryritys tai sivuliike tai jotka toimivat jäsenvaltioiden alueella asiamiesten tai edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien välityksellä palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, nimeävät alueellaan sijaitsevan keskitetyn yhteyspisteen. Keskitetyllä yhteyspisteellä on varmistettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien sääntöjen noudattaminen ilmoitusvelvollisen puolesta ja helpotettava valvojien harjoittamaa valvontaa esimerkiksi antamalla niille pyynnöstä asiakirjoja ja tietoja.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 49 artiklan 8 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat sallia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustamisen, kun unioniin sijoittautunut luottolaitos tai finanssilaitos on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan valvojat voivat kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt. Vastaavaa sääntelyä sisältyy artiklaan 50 kohtaan 7, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat sallia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustamisen, kun unioniin sijoittautunut finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollinen on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt.

Itsesääntelyelinten valvontaa koskevassa 52 artiklassa kohdassa 5 säädetään, että jäsenvaltiot voivat säätää tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista toimenpiteistä tai seuraamuksista, jos itsesääntelyelimet eivät noudata viranomaisen 2 tai 3 kohdan nojalla esittämiä pyyntöjä tai ohjeita tai muita toimenpiteitä.

Kuudennen rahanpesudirektiivin taloudellisia seuraamuksia koskevan 55 artiklan 4 kohdassa jätetään liikkumavaraa siltä osin, että jäsenvaltiot voivat antaa toimivaltaisille viranomaisille valtuuden määrätä taloudellisia seuraamuksia, joiden määrä ylittää 2 ja 3 kohdassa mainitut määrät.

Hallinnollisia toimenpiteitä koskevan kuudennen rahanpesudirektiivin 56 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat valtuuttaa valvojat soveltamaan myös muun tyyppisiä hallinnollisia toimenpiteitä 2 kohdassa tarkoitettujen lisäksi.

Taloudellisten seuraamusten, hallinnollisten toimenpiteiden ja uhkasakkojen julkaisemista koskevassa 58 artiklassa säädetään 2 kohdassa, että poiketen siitä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, jos julkaiseminen koskee hallinnollisia toimenpiteitä, joihin haetaan muutosta ja

joiden tarkoituksena ei ole korjata vakavia, toistuvia ja järjestelmällisiä rikkomisia, jäsenvaltiot voivat sallia kyseisten hallinnollisten toimenpiteiden julkaisemisen lykkäämisen muutoksenhaun määräajan päättymiseen saakka.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 65 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat kieltää 1 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia tekemästä yhteistyötä, jos tämä yhteistyö, tietojenvaihto mukaan lukien, voisi vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, rahanpesun selvittelykeskuksen analyyseihin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa viranomaiset sijaitsevat. Vastaavasti artiklan 66 artikla kohdassa 2 säädetään, että jäsenvaltiot voivat kieltää 1 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia tekemästä yhteistyötä, jos tämä yhteistyö, tietojenvaihto mukaan lukien, voisi vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa viranomaiset sijaitsevat.

Kuudennen rahanpesudirektiivin artiklassa 68 säädetään sen 2 kohdassa, että jäsenvaltiot voivat sallia tiettyjen tietojen ilmaisemisen muille kansallisille viranomaisille, jotka ovat lain nojalla vastuussa rahoitusmarkkinoiden valvonnasta tai joille on osoitettu velvollisuuksia rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen torjunnan tai tutkinnan alalla. Edellä 67 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetyt salassapitovelvollisuutta koskevat vaatimukset eivät saa estää tällaista tietojen ilmaisemista. Lisäksi edellä mainitun artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sen, että tiettyjä tämän direktiivin noudattamisen valvontaan liittyviä ilmoitusvelvollisia koskevia tietoja luovutetaan rahanpesuasetuksen noudattamiseksi kyseisessä jäsenvaltiossa parlamentaarisille tutkintavaliokunnille, tilintarkastustuomioistuimille ja muille selvityksistä vastaaville elimille seuraavin edellytyksin: a) elimillä on kansallisen lainsäädännön mukainen tarkka toimeksianto tutkia tai tarkastaa valvojien toimet tai niiden viranomaisten toimet, jotka vastaavat tällaista valvontaa koskevasta lainsäädännöstä; b) tiedot ovat ehdottoman välttämättömiä a alakohdassa tarkoitetun toimeksiannon suorittamiseksi; c) henkilöitä, joilla on pääsy tietoihin, koskevat vähintään 1 kohdassa tarkoitettuja vaatimuksia vastaavat kansallisen lainsäädännön mukaiset salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset; d) jos tiedot ovat lähtöisin toisesta jäsenvaltiosta, niitä ei saa luovuttaa ilman tiedot luovuttaneen valvojan nimenomaista suostumusta, ja ne saa luovuttaa ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten tämä valvoja on antanut suostumuksensa. Jäsenvaltiot voivat myös sallia tietojen luovuttamisen tämän kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti Euroopan parlamentin SEUT 226 artiklan ja Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission päätöksen 95/167/EY, Euratom, EHTY 2 artiklan mukaisesti perustamille väliaikaisille tutkintavaliokunnille, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen kyseisten valiokuntien toiminnan toteuttamiseksi.

Yleiset säännökset

Kuudennen rahanpesudirektiivin yleisiä säännöksiä koskeva luku I on jaettu kolmeen jaksoon, joista ensimmäiseen kohteesta, soveltamisalasta ja määritelmistä kuuluvat artiklat kohteesta (artikla 1) ja määritelmistä (artikla 2), joiden osalta pääasiassa viitataan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdassa vahvistettuihin määritelmiin. Kuudennessa rahanpesudirektiivissä määritellään kuitenkin muun muassa finanssivalvoja, finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja, tulliviranomaiset, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot, kansalliset toimenpideluonnokset, arvopaperitili ja arvopaperit.

Luvun toinen jakso koskee kansallisia toimenpiteitä rahanpesulle ja terrorismin rahoitukselle alttiilla aloilla ja siihen sisältyvät artiklat 3–6. Sen artiklassa 3 säädetään alttiiden alojen määrittämisestä kansallisella tasolla. Edellä mainittu rahanpesudirektiivin 3 artikla antaa jäsenvaltioille liikkumavaraa rahanpesuasetuksen soveltamisalan osalta, sillä siinä todetaan, että jäsenvaltiot voivat todetessaan ilmoitusvelvollisten lisäksi muillakin aloilla toimivat yhteisöjen

olevan alttiita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille päättää, että se soveltavat rahanpesuasetusta kokonaan tai osittain kyseisiin muihin yhteisöihin.

Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle aikomuksestaan soveltaa rahanpesuasetusta kokonaan tai osittain muiden alojen yhteisöihin. Ilmoitukseen on liitettävä

a) aikomuksen perusteena olevien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien perustelut;

b) arvio vaikutuksista, joita tällaisella soveltamisella on palvelujen tarjoamiseen sisämarkkinoilla;

c) rahanpesuasetuksen vaatimukset, joita jäsenvaltio aikoo soveltaa kyseisiin yhteisöihin;

d) kansallisten toimenpideluonnosten teksti sekä sen päivitykset, jos jäsenvaltio on merkittävästi muuttanut kyseisten ilmoitettujen toimenpiteiden soveltamisalaa, sisältöä tai täytäntöönpanoa.

Jäsenvaltioiden on lykättävä kansallisten toimenpiteiden hyväksymistä kuusi kuukautta ilmoittamispäivästä. Lykkäämistä ei sovelleta tapauksissa, joissa kansallisen toimenpiteen tarkoituksena on puuttua vakavaan ja todelliseen rahanpesun tai terrorismin rahoituksen uhkaan ja ilmoitukseen on liitettävä perustelut sille, miksi jäsenvaltio ei lykkää sen hyväksymistä.

Suomessa vakuutusyhtiöt on lisätty rahanpesulain soveltamisalaan kansallisella laajennuksella aikaisempien rahanpesudirektiivien soveltamisalasta. Uuden rahanpesuasetuksen soveltamisalassa ovat vakuutusyritykset silloin, kun ne harjoittavat henki- ja sijoitusvakuutustoimintaa, määritelmä sisältää vakuutushallintayhtiöt ja sekavakuutushallintayhtiöt. Vahinkovakuutusyhtiöt jäisivät siis soveltamisalasta pois, mikäli niitä ei lisätä soveltamisalaan kansallisesti.

Artiklassa 4 säädetään tiettyjä palveluntarjoajia koskevista vaatimuksista ja sen mukaan valuutanvaihto- ja sekinlunastustoimistoilta sekä trusti ja yrityspalvelun tarjoajilta tulee edellyttää joko toimilupaa tai rekisteröintiä. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki rahapelipalveluntarjoajat ovat säänneltyjä. Artiklassa 5 säädetään vaatimuksista oleskeluoikeuden myöntämiseksi sijoitusten vastineena, Suomessa ei ole sijoitusperusteisia oleskelulupia. Artiklassa 6 säädetään tiettyjen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tarkastuksista, siinä edellytetään muun muassa, että artiklassa 4 kohdassa 1 ja 2 tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten, eli valuutanvaihto- ja sekinlunastustoimistojen sekä trusti ja yrityspalvelun tarjoajien, rahapelipalveluntarjoajien sekä rahoitusalalla toimivien monialan holdingyhtiöiden ja ylemmän johdon jäsenten ja niiden tosiasiallisten omistajien tulee olla hyvämaineisia ja toimia vilpittömästi ja rehellisesti.

Luvun 3 jaksossa säädetään riskiarvioinneista artikloissa 7–9.

Riskiarvio ja riskienhallintamenetelmät

Riskiarvioita ja riskienhallintamenetelmiä koskevaa sääntelyä, joka on sijoitettu voimassa olevan rahanpesulain 2 lukuun, on sekä kuudennessa rahanpesudirektiivissä että rahanpesuasetuksessa. Ilmoitusvelvollisen riskiarviota koskevat vaatimukset on haluttu harmonisoida unionin tasolla ja siitä säädetään rahanpesuasetuksen artiklassa 10, toisaalta sen laatimisvelvoitetta koskevasta poikkeuksesta säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklassa.

Kuudenteen rahanpesudirektiiviin on jätetty 7 artiklaan sääntely unionin tason riskiarviosta, 8 artiklaan sääntely kansallisesta riskiarviosta ja viimeksi mainittuun liittyvistä tilastoista 9 artiklaan. Lisäksi valvojan riskiarviosta säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklassa.

Unionin tason riskiarvio

Kuudennen rahanpesudirektiivin 7 artiklassa säädetään, että Euroopan komission tulee laatia kertomus, eli käytännössä arvio sisämarkkinoihin vaikuttavista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin tai kiertämisen riskeistä rajatylittävien toimien yhteydessä viimeistään 10.7.2028 ja tämän jälkeen saattaa kyseinen kertomus ajan tasalle joka neljäs vuosi.

Tarvittaessa komissio saattaa osia kertomuksesta ajan tasalla useammin. Jos komissio havaitsee kertomuksensa ajan tasalla saattamisen yhteydessä uusia riskejä, se voi suositella jäsenvaltioille, että ne harkitsevat kansallisten riskiarvioidensa päivittämistä tai tekevät alakohtaisia arvioita kyseisten riskien osalta.

Kertomuksen tulee sisältää

- sisämarkkinoiden alat ja sektorit, jotka ovat alttiita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille;

- kuhunkin alaan tai sektoriin liittyvän riskin luonne ja taso;

- eniten käytetyt keinot laittomasti saadun hyödyn pesemiseen, soveltuvin osin myös erityisesti jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisissä liiketoimissa käytetyt keinot, riippumatta siitä, onko kolmatta maata määritetty rahanpesuasetuksen III luvun 2 jakson mukaisesti (korkean riskin kolmannet maat);

- arvio oikeushenkilöön ja oikeudelliseen järjestelyyn liittyvistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä, mukaan lukien alttius ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä aiheutuville riskeille;

- kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskit.

Komissio antaa jäsenvaltioille suosituksia sopivista toimenpiteistä tunnistettuihin riskeihin puuttumiseksi. Jos jäsenvaltio päättää, ettei se sovella ainoaakaan suosituksista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallisessa torjuntajärjestelmässään, sen on ilmoitettava asiasta komissiolle ja annettava yksityiskohtainen perustelu päätöksensä syistä.

AMLA antaa komissiolle AMLA-asetuksen 55 artiklan mukaisesti viimeistään 10.7.2030 ja sen jälkeen joka toinen vuosi lausunnon unioniin kohdistuvista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä. AMLA voi antaa lausuntoja tai päivittää aiempia lausuntojaan tarvittaessa useammin, jos se katsoo tämän tarkoituksenmukaiseksi. AMLAn antamat lausunnot on julkistettava, lukuun ottamatta turvallisuusluokiteltuja tietoja sisältäviä osia.

Artiklassa säädetään lisäksi siitä, miten komission tulee ottaa unionin tason riskiarvion tekemiseen mukaan jäsenvaltioiden asiantuntijat sekä sidosryhmien edustajat. Lisäksi komission tulee antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus unionin tason riskiarvion perusteella toteutetuista toimista.

Kansallinen riskiarvio

Kuudennen rahanpesudirektiivin 8 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava kansallinen riskiarvio itseensä kohdistuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi, ymmärtämiseksi ja vähentämiseksi.

Riskiarvio on pidettävä ajan tasalla ja tarkistettava vähintään joka neljäs vuosi. Jos jäsenvaltiot katsovat, että riskitilanne sitä edellyttää, ne voivat tarkistaa kansallista riskiarviota useammin tai tehdä tapauskohtaisia alakohtaisia riskiarvioita.

Kunkin jäsenvaltion on nimettävä viranomainen tai perustettava mekanismi koordinoimaan kansallisia toimia, joilla puututaan rahanpesun, terrorismin rahoittamisen ja kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laimin-lyönnin ja kiertämisen riskeihin. Viranomaisen nimi tai mekanismin kuvaus on ilmoitettava komissiolle. Komissio julkaisee luettelon nimetyistä viranomaisista tai perustetuista mekanismeista Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Kansallisessa riskiarviossa jäsenvaltioiden tulee ottaa huomioon unionin tason riskiarvio, mukaan lukien siinä katetut alat ja tuotteet sekä tulokset.

Artiklassa säädetään lisäksi siitä, mihin riskiarviota tulee käyttää. Jäsenvaltioiden on hyödynnettävä kansallista riskiarviotaan

- parantaakseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmiään erityisesti määrittämällä alat, joilla ilmoitusvelvollisten on sovellettava tehostettuja toimenpiteitä riskiperusteisen lähestymistavan pohjalta, ja tarvittaessa määrittelemällä toteutettavat toimenpiteet;

- tunnistaakseen tarvittaessa alat tai sektorit, joilla on pienempi tai suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski;

- arvioidakseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit, jotka liittyvät kunkin tyyppiseen sen alueelle asettuneeseen oikeushenkilöön ja kunkin tyyppiseen kansallisen lainsäädännön alaiseen oikeudelliseen järjestelyyn tai jota hallinnoidaan sen alueella tai jonka omaisuudenhoitajat tai samankaltaisten oikeudellisten järjestelyjen mukaisesti vastaavassa asemassa olevat henkilöt asuvat sen alueella, ja saadakseen käsityksen alttiudesta ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä aiheutuville riskeille;

- päättääkseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen ehkäisemiseen käytettävien resurssien jakamisesta ja priorisoinnista;

- varmistaakseen, että kulloistakin alaa tai aluetta varten on laadittu rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä vastaavat asianmukaiset säännöt;

- antaakseen asianmukaista tietoa toimivaltaisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten saataville viipymättä, jotta näiden on helpompi suorittaa omat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä koskevat arvionsa sekä rahanpesuasetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyöntiin ja kiertämiseen liittyvien riskien arvioinnit.

Kansallisessa riskiarviossa on annettava kuvaus rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmänsä institutionaalisesta rakenteesta ja yleisistä menettelyistä, mukaan lukien

rahanpesun selvittelykeskus, veroviranomaiset ja syyttäjäviranomaiset, mekanismit yhteistyön tekemiseksi vastaavien toimijoiden kanssa unionin sisällä tai kolmansissa maissa, sekä niihin osoitetut henkilöresurssit ja taloudelliset resurssit, siltä osin kuin nämä tiedot ovat saatavilla.

Riskiarvion laatimisessa tulee varmistaa toimivaltaisten viranomaisten ja asiaankuuluvien sidosryhmien asianmukainen osallistuminen.

Jäsenvaltioiden on asetettava kansallisten riskiarvioidensa tulokset, myös ajan tasalle saatetut ja tarkistetut osat, komission, rahanpesuntorjuntaviranomaisen ja muiden jäsenvaltioiden saataville. Jäsenvaltio voi toimittaa tarvittaessa asiaa koskevia lisätietoja kansallisen riskiarvion suorittavalle jäsenvaltiolle. Yhteenveto arvion tuloksista on julkaistava. Kyseinen yhteenveto ei saa sisältää luottamuksellisia tietoja ja jaetut tai julkaistut asiakirjat eivät saa sisältää tietoja, joiden avulla voitaisiin tunnistaa ketään luonnollista henkilöä tai nimetä mitään oikeushenkilöä.

Tilastot

Tilastoista säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 9 artiklassa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on ylläpidettävä kattavia tilastoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntakehystensä tuloksellisuuteen liittyvistä asioista kehyksen tuloksellisuuden tarkastelemiseksi.

Tilastojen on sisällettävä:

- tiedot, joilla mitataan tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien eri alojen kokoa ja merkitystä, mukaan luettuina luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden lukumäärä kullakin alalla ja kunkin alan taloudellinen merkitys;

- tiedot, joilla mitataan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansalliseen torjuntajärjestelmään kuuluvia ilmoituksia, tutkimuksia ja oikeuskäsittelyjä, mukaan luettuina rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävistä liiketoimista tehtyjen ilmoitusten lukumäärä ja kyseisten ilmoitusten perusteella toteutetut toimet, rahanpesun selvittelykeskukselle unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672, jäljempänä *käteisvarojen valvonnasta annettu asetus*, 9 artiklan mukaisesti toimitetut käteisen rahan konkreettista rajan yli liikkumista koskevat tiedot ja näiden tietojen perusteella toteutetut toimet sekä vuotuiset tiedot tutkittujen tapausten, syytteeseen asetettujen henkilöiden ja rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskevista rikoksista tuomittujen henkilöiden lukumäärästä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/1673 2 artiklan mukaisesti yksilöidyistä esirikosten tyypeistä, jos nämä tiedot ovat saa-tavilla, sekä jäädytettyjen, takavarikoitujen tai menetetyksi tuomittujen varojen euromääräisestä arvosta;

- tietojen jakamiseen muille toimivaltaisille viranomaisille johtavien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus ja, jos saatavilla, lisätutkimuksiin johtaneiden ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus sekä rahanpesun selvittelykeskusten 27 artiklan mukaisesti laatima vuotuinen kertomus;

- tiedot sellaisten rajat ylittävien tietopyyntöjen lukumäärästä, jotka rahanpesun selvittelykeskus on esittänyt tai vastaanottanut, joihin se on kieltäytynyt vastaamasta tai joihin se on vastannut osittain tai kokonaan, jaoteltuina vastapuolena olevan maan mukaan;

- unionin ulkopuolisilta vastapuolilta saatujen tai niille esitettyjen, rahanpesuasetuksen IV luvussa ja kuudennen rahanpesudirektiivin II luvun 1 ja 2 jaksossa tarkoitettuihin

tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin ja pankkitilitietoihin liittyvien keskinäistä oikeusapua koskevien ja muiden kansainvälisten tietopyyntöjen lukumäärä jaoteltuna toimivaltaisen viranomaisen ja vastapuolena olevan maan mukaan;

- valvojille osoitetut henkilöresurssit sekä rahanpesun selvittelykeskukselle osoitetut henkilöresurssit 19 artiklassa määritettyjen tehtävien hoitamista varten;

- toimitiloissa ja niiden ulkopuolella toteutettujen valvontatoimien lukumäärä, valvontatoimien perusteella havaittujen rikkomisten lukumäärä ja valvontaviranomaisten ja itsesääntelyelinten IV luvun 4 jakson mukaisesti määräämät taloudelliset seuraamukset ja uhkasakot tai soveltamat hallinnolliset toimenpiteet;

- rahanpesuasetuksen IV luvun velvoitteiden osalta todettujen rikkomisten lukumäärä ja tyyppi sekä näiden rikkomisten osalta määrätyt taloudelliset seuraamukset tai sovelletut hallinnolliset toimenpiteet, tämän direktiivin 10 artiklassa tarkoitettuun keskitettyyn rekisteriin ilmoitettujen eroavuuksien lukumäärä, sekä keskitetystä rekisteristä vastaavan elimen tämän direktiivin 10 artiklan 11 kohdan mukaisesti suorittamien tai sen puolesta suoritettujen tarkastusten lukumäärä;

- seuraavat tiedot 12 artiklan täytäntöönpanosta:

    - keskitetyissä rekistereissä oleviin tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa koskeviin tietoihin pääsyä koskevien, 12 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen ryhmien pohjalta esitettyjen pyyntöjen lukumäärä;

    - tietoihin pääsyä koskevien hylättyjen pyyntöjen prosenttiosuus kussakin 12 artiklan 2 kohdassa vahvistetussa ryhmässä;

    - yhteenveto henkilöryhmistä, joille on myönnetty pääsy tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin 12 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti;

- toimivaltaisten viranomaisten pankkitilirekistereihin tai tiedonhakumekanismeihin tekemien hakujen lukumäärä toimivaltaisten viranomaisten ryhmien mukaan eriteltynä sekä rahanpesun selvittelykeskusten ja valvontaviranomaisten pankkitilirekisterit yhteen liittävään järjestelmään tekemien hakujen lukumäärä;

- seuraavat tiedot kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanosta:

    - jäädytettyjen varojen tai muun omaisuuden arvo tyypeittäin eriteltynä;

    - kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta vastaaville viranomaisille osoitetut henkilöresurssit.

Tilastot tulee kerätä ja toimittaa komissiolle vuosittain, lisäksi osa tilastoista tulee toimittaa AMLAlle. AMLA antaa tiettyjen tilastojen keräämisessä käytettävistä menetelmistä komissiolle lausunnon. Komissio voi vahvistaa täytäntöönpanosäädöksillä tilastojen keräämisessä käytettävän menetelmän ja järjestelyt niiden toimittamiseksi komissiolle ja AMLAlle.

Komissio laatii viimeistään 10.7.2030 yhteenvedon ja selityksen tilastoista, kertomus julkaistaan jatkossa joka toinen vuosi.

Rekisterit

Kuudennen rahanpesudirektiivin II luku koskee rekistereitä ja se on jaettu jaksoihin 1–3.

Tosiasiallisia edunsaajatietoja koskeva rekisteri

Tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevan rekisterin osalta sääntely on sijoitettu kuudennen rahanpesudirektiiviin II luvun 1 jaksoon artikloihin 10–15, joista 10 artiklassa säädetään tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevista keskitetyistä rekistereistä, 11 artiklassa yleisistä säännöistä toimivaltaisten viranomaisten, itsesääntelyelinten ja ilmoitusvelvollisten pääsystä tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin rekistereihin, 12 artiklassa erityissäännöksistä henkilöiden, joilla on oikeutettu etu, oikeudesta tutustua tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin rekistereihin ja 13 artiklassa menettelystä tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin pääsyä koskevan oikeutetun edun tarkistamiseksi ja vastavuoroiseksi tunnustamiseksi. Artiklassa 14 säädetään malleista ja menettelyistä ja artiklassa 15 tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin rekistereihin pääsyä koskevista poikkeuksista.

Suurimmat muutokset tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevien rekisterien sääntelyssä liittyvät tietojen verifiointia koskeviin velvoitteisiin ja siihen, kenellä tulee olla oikeus saada tietoja. Kuudennen rahanpesudirektiivin 14 artiklan nojalla komissio antaa täytäntöönpanosäädöksillä teknisiä eritelmiä ja menettelyitä oikeutettuun etuun perustuvan pääsyn tietojen toteuttamiseen.

Lisäksi tosiasiallisten edunsaajatietojen rekisteriöintiin liittyen on valmistelussa alemman asteista sääntelyä, eli teknisiä standardeja ja ohjeita.

Luvun 2 jaksossa säädetään pankkitilitiedoista artikloissa 16 ja 17. Artiklassa 16 säädetään pankkitilitietorekistereistä ja sähköisistä tiedonhakujärjestelmistä, sekä keskitettyjen automatisoitujen mekanismien yhteenliittämisjärjestelmästä (BARIS-järjestelmä), joita koskevista tiedoista säädetään pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetussa laissa ja artiklassa 17 BARIS-järjestelmää koskevista täytäntöönpanosäädöksistä.

Luvun 3 jakson artiklassa 18 säädetään keskitetystä yhteyspisteestä kiinteistötietoja varten. Sen 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla on välitön ja suora pääsy maksutta tietoihin, joiden avulla voidaan oikea-aikaisesti tunnistaa mikä tahansa kiinteistöomaisuus ja luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt tai oikeudelliset järjestelyt, jotka omistavat sen, sekä tietoihin, joiden avulla voidaan tunnistaa kiinteistöä koskevat liiketoimet ja analysoida niitä. Tietoihin pääsy on tarjottava kuhunkin jäsenvaltioon perustettavan keskitetyn yhteyspisteen kautta, jonka avulla toimivaltaiset viranomaiset voivat saada sähköisesti digitaalisessa muodossa olevia tietoja, joiden on mahdollisuuksien mukaan oltava koneellisesti luettavissa. Kiinteistötietoja koskevalle keskitetylle yhteyspisteelle on annettu kuudennessa rahanpesudirektiivissä pidempi implementointiaika 10.10.2029 saakka. Lisäksi komissio antaa viimeistään 10.7.2032 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa arvioidaan edellytykset sekä tekniset eritelmät ja menettelyt 1 kohdassa tarkoitettujen keskitettyjen yhteyspisteiden turvalliselle ja tehokkaalle yhteenliittämiselle, kertomukseen liitetään tarvittaessa säädösehdotus.

Rahanpesun selvittelykeskukset

Rahanpesun selvittelykeskuksia koskeva sääntely on sijoitettu kuudennen rahanpesudirektiivin III lukuun artikloihin 19–36. Jäsenvaltioiden on edellä mainitun direktiivin artiklan 19 mukaisesti perustettava rahanpesun selvittelykeskus, joka toimii kansallisena keskusyksikkönä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi, paljastamiseksi ja torjumiseksi.

Selvittelykeskuksen tehtävänä on vastaanottaa ja analysoida ilmoitusvelvollisten sekä viranomaisten toimittamia tietoja, mukaan lukien tulliviranomaisten ja valvontaviranomaisten tiedot. Selvittelykeskuksen on jaettava analyysien tulokset toimivaltaisille viranomaisille, mikäli on syytä epäillä rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta, ja sillä on oltava valtuudet pyytää lisätietoja ilmoitusvelvollisilta. Analyysitoiminnan on katettava sekä operatiivinen analyysi yksittäisistä tapauksista että strateginen analyysi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen suuntauksista ja menetelmistä. Selvittelykeskuksen on oltava toiminnallisesti itsenäinen ja riippumaton, ja sen ydintehtävien on oltava erillään, mikäli se toimii toisen viranomaisen organisaatiossa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että selvittelykeskuksella on riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöstöresurssit, ja että sen henkilöstö täyttää korkeat ammatilliset ja tietosuojavaatimukset sekä kykenee käsittelemään massadata-aineistoja. Lisäksi selvittelykeskuksella on oltava menettelyt eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi, tietoturvaa ja tietojen luottamuksellisuutta koskevat säännöt sekä turvalliset sähköiset viestintäkanavat. Selvittelykeskuksen on myös kyettävä vaihtamaan tietoa muiden kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Rahanpesuntorjuntaviranomaisen on viimeistään 10. heinäkuuta 2028 annettava ohjeet selvittelykeskuksille niiden toiminnallisen riippumattomuuden turvaamisesta, analyysimenetelmistä, tietojen käytöstä ja liiketoimien keskeyttämiseen liittyvistä menettelyistä.

Artiklassa 20 säädetään perusoikeusvastaavasta. Jokaisessa selvittelykeskuksessa tulee toimia perusoikeusvastaava, joka voi olla osa keskuksen henkilöstöä. Perusoikeusvastaavan tehtävänä on neuvoa henkilöstöä perusoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä, edistää ja valvoa perusoikeuksien kunnioittamista, antaa ei-sitovia lausuntoja toiminnan perusoikeusmukaisuudesta sekä ilmoittaa mahdollisista perusoikeusloukkauksista keskuksen johdolle. Perusoikeusvastaavan on toimittava riippumattomasti ilman ulkopuolisia ohjeita tehtäviensä hoitamisessa.

Artiklan 21 mukaan rahanpesun selvittelykeskuksilla on oltava organisatorisesta asemastaan riippumatta käytettävissään kaikki tehtäviensä hoitamiseen tarvittavat tiedot, mukaan lukien rahoitus-, lainvalvonta- ja hallinnolliset tiedot. Selvittelykeskuksella on oltava välitön ja suora pääsy keskeisiin rahoitustietoihin, kuten kansallisiin pankkitilirekistereihin, ilmoitusvelvollisilta saatuihin tietoihin varainsiirroista ja kryptovarojen siirroista, kiinnityksiin ja lainoihin liittyviin tietoihin, sekä arvopaperitietoihin. Lisäksi selvittelykeskuksella on oltava suora pääsy hallinnollisiin tietoihin, kuten verotietoihin, julkisiin hankintatietoihin, kiinteistö- ja väestörekistereihin, passi- ja viisumitietoihin, matkustustietoihin, yritys- ja ajoneuvorekistereihin, sosiaaliturva- ja tullitietoihin, aserekistereihin, tosiasiallisia omistajia koskeviin rekistereihin, vuositilinpäätöstietoihin, maahanmuuttorekistereihin, kauppatuomioistuinten ja maksukyvyttömyystietokantojen tietoihin sekä jäädytettyjä varoja koskeviin tietoihin. Lainvalvontatietoihin selvittelykeskuksella on oltava suora tai välillinen pääsy, mukaan lukien rikosrekisterit, tutkintatiedot, varojen jäädyttämistä tai takavarikointia koskevat tiedot sekä tuomiot ja menetetyksi tuomitsemiset. Tietojen saatavuuden on oltava välitöntä ja suoraa, mikä tarkoittaa, että selvittelykeskus voi hakea tiedot suoraan tietojärjestelmistä tai saa ne viipymättä ilman ulkopuolista puuttumista. Mikäli pääsy lainvalvontatietoihin on välillinen, tiedot on toimitettava viivytyksettä.

Artiklassa 22 säädetään, että rahanpesun selvittelykeskuksen tulee vastata viivytyksettä toimivaltaisten viranomaisten esittämiin perusteltuihin tietopyyntöihin, jotka liittyvät rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen, edellyttäen että pyydetyt tiedot ovat jo selvittelykeskuksen hallussa ja niitä tarvitaan tapauskohtaisesti. Päätöksen tietojen jakamisesta tekee selvittelykeskus. Selvittelykeskuksella ei kuitenkaan ole velvollisuutta vastata tietopyyntöön, jos objektiivisten tosiseikkojen perusteella on syytä olettaa, että tietojen antaminen haittaisi käynnissä olevaa analyysiä tai selvittelyä, tai jos kyseessä on poikkeustapaus, jossa tietojen luovuttaminen olisi selvässä epäsuhteessa luonnollisen tai oikeushenkilön oikeutettuihin etuihin nähden tai merkityksetöntä pyynnön tarkoituksen kannalta. Tällöin selvittelykeskuksen on

toimitettava kirjalliset perustelut pyynnön esittäneelle viranomaiselle. Lisäksi toimivaltaisten viranomaisten on annettava selvittelykeskukselle palautetta sen toimittamien tietojen käytöstä, hyödyllisyydestä sekä niiden perusteella toteutettujen toimien ja tutkimusten tuloksista. Palautetta on annettava mahdollisimman pian ja vähintään koottuna kerran vuodessa, jotta selvittelykeskus voi kehittää operatiivista analyysitoimintaansa.

Artiklan 23 mukaan selvittelykeskuksen tulee toimittaa valvontaviranomaisille oma-aloitteisesti tai pyynnöstä tietoja, joilla voi olla merkitystä asetuksen (EU) 2024/1624 IV luvun mukaisen valvonnan kannalta. Näihin tietoihin on sisällyttävä vähintään ilmoitusvelvollisten toimittamien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten laatu ja määrä, ilmoitusvelvollisten vastausten laatu ja oikea-aikaisuus selvittelykeskuksen tietopyyntöihin sekä strategisten analyysien tulokset ja muut olennaiset tiedot rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen suuntauksista ja menetelmistä, mukaan lukien maantieteelliset, rajat ylittävät ja kehittymässä olevat riskit. Lisäksi selvittelykeskuksen on ilmoitettava valvojille aina, kun sen hallussa olevat tiedot viittaavat siihen, että ilmoitusvelvolliset saattavat rikkoa asetuksia (EU) 2024/1624 tai (EU) 2023/1113. Tietojen toimittamisen yhteydessä on kuitenkin huolehdittava siitä, että yksittäisiä luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä koskevia tietoja ei luovuteta, ellei se ole ehdottoman välttämätöntä mahdollisten sääntelyrikkomusten selvittämiseksi. Tämä koskee erityisesti tapauksia, joissa tiedot liittyvät käynnissä olevaan analyysiin tai tutkintaan tai voisivat johtaa yksittäisten henkilöiden tunnistamiseen.

Artiklassa 24 säädetään rahanpesun selvittelykeskuksen valtuudesta toteuttaa kiireellisiä toimia liiketoimien keskeyttämiseksi tai niiden jatkamisen kieltämiseksi, kun on perusteltua epäillä, että kyseinen liiketoimi liittyy rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen. Mikäli epäily perustuu ilmoitusvelvollisen tekemään ilmoitukseen rahanpesuasetuksen mukaisesti, keskeyttämismääräys on annettava säädetyn määräajan puitteissa. Jos epäily perustuu selvittelykeskuksen omaan analyysiin, määräys on annettava mahdollisimman pian. Keskeyttämisen tarkoituksena on varojen säilyttäminen, liiketoimen analysointi ja epäilyn vahvistaminen sekä tarvittaessa analyysitulosten jakaminen toimivaltaisille viranomaisille jatkotoimia varten. Jäsenvaltioiden on säädettävä keskeyttämis- tai jatkamisen kieltämisjakso, joka saa olla enintään 10 työpäivää, ellei kansallinen lainsäädäntö salli pidempää aikaa rikoshyödyn jäljittämiseksi tai jäädyttämiseksi. Tällöin on varmistettava, että sovelletaan asianmukaisia oikeusturvakeinoja, kuten mahdollisuutta hakea muutosta tuomioistuimelta. Selvittelykeskuksella on oltava myös valtuudet lopettaa keskeytys tai jatkamisen kielto, jos toimenpide ei enää ole tarpeen. Lisäksi selvittelykeskus voi määrätä keskeyttämisestä toisen jäsenvaltion selvittelykeskuksen pyynnöstä. Vastaavat valtuudet on annettava myös tilanteisiin, joissa epäily koskee pankki- tai maksutilejä, kryptovaratilejä tai liikesuhteita. Näissä tapauksissa keskeyttämisjakso saa olla enintään viisi työpäivää, ellei kansallinen lainsäädäntö salli pidempää aikaa rikoshyödyn jäljittämiseksi tai jäädyttämiseksi, jolloin on jälleen varmistettava oikeusturvakeinot. Myös näissä tilanteissa selvittelykeskuksella on oltava valtuudet lopettaa keskeytys ja toimia toisen jäsenvaltion selvittelykeskuksen pyynnöstä. Keskeyttämisestä tai jatkamisen kieltämisestä määrääminen ei saa johtaa selvittelykeskuksen tai sen henkilöstön oikeudelliseen vastuuseen.

Artiklan 25 mukaan rahanpesun selvittelykeskuksilla tulee olla valtuudet antaa ilmoitusvelvollisille ohjeita valvoa tietyn ajan liiketoimia tai toimintaa, joita toteutetaan ilmoitusvelvollisen hallinnoimien pankki-, maksu- tai kryptovaratilien tai muiden liikesuhteiden kautta, kun kyseessä ovat henkilöt, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski. Lisäksi selvittelykeskuksella on oltava valtuudet edellyttää ilmoitusvelvollisilta raportointia valvonnan tuloksista. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että selvittelykeskus voi määrätä tällaisia valvontatoimenpiteitä toisen jäsenvaltion selvittelykeskuksen pyynnöstä.

Artiklan 26 mukaan rahanpesun selvittelykeskuksilla tulee olla valtuudet varoittaa ilmoitusvelvollisia tiedoista, jotka ovat merkityksellisiä asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämisen kannalta rahanpesuasetuksen III luvun mukaisesti. Näihin varoituksiin voi sisältyä tietoa liiketoimien tai toiminnan tyypeistä, henkilöistä tai maantieteellisistä alueista, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan säätää, että tällaisia varoituksia annetaan enintään kuuden kuukauden ajan. Lisäksi selvittelykeskuksen on toimitettava ilmoitusvelvollisille vuosittain strategista tietoa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen tyypeistä, riski-indikaattoreista ja suuntauksista.

Artiklassa 27 säädetään rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomuksesta. Vuosikertomuksen on sisällettävä tilastotietoja muun muassa epäilyttävistä liiketoimista ja toiminnasta tehtyjen ilmoitusten perusteella toteutetuista jatkotoimista, ilmoitusvelvollisten tekemien ilmoitusten määrästä, valvojilta ja keskitetyistä rekistereistä saaduista tiedoista, toimivaltaisille viranomaisille jaetuista tiedoista ja niiden seurauksista, muille selvittelykeskuksille esitettyjen ja niiltä vastaanotettujen pyyntöjen määrästä sekä henkilöstöresursseista. Lisäksi kertomuksessa on esitettävä tietoja tulliviranomaisten toimittamista käteisen rahan rajanylitystiedoista sekä strategisia havaintoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen suuntauksista ja tyypeistä. Kertomuksessa esitettävien tietojen on oltava muotoiltu siten, ettei niistä voida tunnistaa yksittäisiä luonnollisia tai oikeushenkilöitä.

Artiklan 28 mukaan selvittelykeskuksen tulee antaa ilmoitusvelvollisille palautetta epäilyttävien liiketoimien ilmoittamisesta rahanpesuasetuksen mukaisesti. Palautteen on katettava muun muassa ilmoitusten laatu, oikea-aikaisuus, epäilyn kuvaus ja toimitusvaiheessa esitetyt asiakirjat. Palautetta ei tarvitse antaa jokaisesta yksittäisestä ilmoituksesta, mutta se on annettava vähintään kerran vuodessa joko yksittäisille ilmoitusvelvollisille tai ryhmittäin, ottaen huomioon ilmoitusten kokonaismäärä. Palautetiedot on toimitettava myös valvojien käyttöön riskiperusteisen valvonnan tueksi. Selvittelykeskuksen on lisäksi raportoitava vuosittain rahanpesuntorjuntaviranomaiselle palautteen antamisesta ja ilmoitettava tilastot ilmoitusvelvollisten ryhmien tekemistä ilmoituksista. Rahanpesuntorjuntaviranomaisen on annettava viimeistään 10. heinäkuuta 2028 suosituksia palautteen antamisen parhaista käytännöistä ja lähestymistavoista. Palautteen antaminen ei saa vaarantaa selvittelykeskuksen analyysitoimintaa, käynnissä olevia tutkintoja tai hallinnollisia toimia, eikä se saa rikkoa tietosuojaa tai luottamuksellisuutta koskevia vaatimuksia. Lisäksi selvittelykeskuksen on annettava tulliviranomaisille vähintään kerran vuodessa palautetta käteisen rahan rajanylityksistä toimitettujen tietojen hyödyntämisestä ja niihin liittyvistä jatkotoimista.

Artiklassa 29 säädetään rahanpesun selvittelykeskusten välisestä yhteistyöstä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset rahanpesun selvittelykeskukset tekevät mahdollisimman laajaa keskinäistä yhteistyötä organisatorisesta asemastaan riippumatta.

Artiklassa 30 säädetään, että selvittelykeskusten välinen tietojenvaihto tapahtuu turvallisesti FIU.net-järjestelmän kautta. Tämä järjestelmä mahdollistaa suojatun viestinnän ja tietojen vaihdon siten, että kaikki käsittelytoimet ovat todennettavissa. FIU.net-järjestelmää ylläpitää rahanpesuntorjuntaviranomainen, ja sitä käytetään myös yhteydenpitoon kolmansien maiden selvittelykeskusten sekä unionin viranomaisten kanssa. Järjestelmä on ensisijainen väline tietojenvaihdossa direktiivin 31 ja 32 artiklojen mukaisesti, ja sen teknisen häiriön sattuessa on käytettävä muuta turvallista viestintäkanavaa. Selvittelykeskusten on tehtävä mahdollisimman laajaa yhteistyötä uusimman teknologian hyödyntämisessä sekä rahanpesuntorjuntaviranomaisen kehittämien ratkaisujen soveltamisessa. Lisäksi FIU.net-järjestelmän on mahdollistettava tietojen ristiinvertailu muiden selvittelykeskusten ja unionin viranomaisten asettamien tietojen kanssa, mikäli se kuuluu kyseisten toimijoiden toimivaltaan. Rahanpesuntorjuntaviranomainen voi keskeyttää pääsyn FIU.net-järjestelmään, jos on perusteltua syytä epäillä, että pääsy vaarantaisi

järjestelmän turvallisuuden, tietojen luottamuksellisuuden tai rahanpesun selvittelykeskusten riippumattomuuden.

Artiklan 31 mukaan selvittelykeskusten tulee vaihtaa keskenään oma-aloitteisesti tai pyynnöstä kaikki tiedot, joilla voi olla merkitystä rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen liittyvien tietojen analysoinnissa. Tietopyynnön on sisällettävä olennaiset taustatiedot ja perustelut, ja jos ilmoitus koskee toista jäsenvaltiota, tiedot on toimitettava viipymättä kyseisen valtion selvittelykeskukselle. Rahanpesuntorjuntaviranomainen laatii tekniset täytäntöönpanoja sääntelystandardit tietojenvaihdon muodoista ja merkityksellisyyskriteereistä, ja antaa ohjeet ilmoitusten käsittelystä viimeistään 10. heinäkuuta 2028. Selvittelykeskuksen on käytettävä kaikkia kansallisesti käytettävissään olevia valtuuksia vastatessaan toisen selvittelykeskuksen tietopyyntöön, ja vastaukset on annettava mahdollisimman pian, viimeistään viiden työpäivän kuluessa, tai kiireellisissä tapauksissa jopa yhden työpäivän kuluessa. Poikkeuksellisissa tilanteissa määräaikaa voidaan pidentää enintään kolmeen lisätyöpäivään. Selvittelykeskus voi kieltäytyä tietojen vaihtamisesta vain, jos se olisi ristiriidassa sen kansallisen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden kanssa. Tällaiset poikkeukset on ilmoitettava komissiolle viimeistään 10. heinäkuuta 2028, ja komissio julkaisee niistä koosteen sekä arvioi niiden perusteltavuuden viimeistään 10. heinäkuuta 2029.

Artiklassa 32 säädetään yhteisistä analyysityöryhmistä. Selvittelykeskuksen tulee voida osallistua yhteisiin analyyseihin epäilyttävistä liiketoimista ja toiminnasta. Tätä varten perustetaan määräaikaisia yhteisiä analyysityöryhmiä, joita rahanpesuntorjuntaviranomainen tukee. Työryhmät muodostetaan, kun analyysit edellyttävät monimutkaista, useita jäsenvaltioita koskevaa yhteistyötä tai kun useat selvittelykeskukset käsittelevät samaan tapaukseen liittyviä tietoja. Työryhmän jäsenillä on oltava valtuudet jakaa kansallisesti saatavilla olevia tietoja analyysin tueksi. Työryhmät voivat pyytää muita selvittelykeskuksia liittymään mukaan tai toimittamaan tarvittavia tietoja. Lisäksi jäsenvaltioiden on mahdollistettava kolmansien osapuolten, kuten unionin virastojen, osallistuminen analyysiin, mikäli se on tarpeen ja kuuluu näiden toimivaltaan. Osallistumisen edellytykset ja tietoturvatoimet on määriteltävä selkeästi, ja vaihdettuja tietoja saa käyttää vain analyysin alkuperäiseen tarkoitukseen.

Artiklan 33 mukaan selvittelykeskusten välillä artiklojen 29, 31 ja 32 nojalla vaihdettuja tietoja ja asiakirjoja saa käyttää ainoastaan niihin tehtäviin, jotka on säädetty tässä direktiivissä. Tietoja luovuttava selvittelykeskus voi asettaa tietojen käytölle ehtoja ja rajoituksia, joita vastaanottavan selvittelykeskuksen on noudatettava, ellei kyse ole ilmoitusvelvollisen tekemästä ilmoituksesta tai siihen liittyvistä tiedoista, jotka koskevat toista jäsenvaltiota, jossa ilmoitusvelvollinen toimii palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla ilman yhteyttä tiedot toimittaneen selvittelykeskuksen jäsenvaltioon. Lisäksi jäsenvaltioiden on nimettävä vähintään yksi yhteyshenkilö tai -piste, joka vastaa muiden jäsenvaltioiden selvittelykeskusten esittämien tietopyyntöjen vastaanottamisesta.

Artiklan 34 mukaan selvittelykeskusten välillä artiklojen 29, 31 ja 32 nojalla vaihdettuja tietoja käytetään ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten ne on pyydetty tai annettu. Tietoja vastaanottava selvittelykeskus ei saa jakaa niitä edelleen muille viranomaisille tai käyttää niitä muihin tarkoituksiin ilman alkuperäisen tiedot toimittaneen selvittelykeskuksen ennakkosuostumusta. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa tiedot perustuvat ilmoitusvelvollisen tekemään ilmoitukseen, joka koskee toista jäsenvaltiota, jossa ilmoitusvelvollinen toimii palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla ilman yhteyttä tiedot toimittaneeseen jäsenvaltioon. Selvittelykeskuksen on annettava suostumus tietojen edelleen jakamiseen mahdollisimman kattavasti ja viipymättä, ellei tietojen luovuttaminen ole kansallisen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaista, vaarantaisi tutkintaa tai kuulu sen toimivallan ulkopuolelle. Kieltäytyminen on perusteltava asianmukaisesti. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle tällaiset poikkeukselliset olosuhteet

viimeistään 10. heinäkuuta 2028 ja päivitettävä tiedot tarvittaessa. Komissio julkaisee näistä olosuhteista koosteen ja arvioi niiden perusteltavuuden viimeistään 10. heinäkuuta 2029.

Artiklassa 35 säädetään, että kansallisten rikoslakien erot esirikosten määrittelyssä eivät saa estää selvittelykeskuksia tekemästä yhteistyötä tai rajoita tietojen vaihtoa, jakamista ja käyttöä direktiivin 31–34 artiklojen mukaisesti. Lisäksi artiklan 36 mukaisesti jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että selvittelykeskuksilla on käytössään mekanismit, joilla suojellaan epäilyttävistä liiketoimista ilmoittavien ilmoitusvelvollisten sekä heidän työntekijöidensä, edustajiensa ja asiamiestensä henkilöllisyyttä. Selvittelykeskus ei saa paljastaa ilmoituksen lähdettä vastatessaan toimivaltaisten viranomaisten tietopyyntöihin tai jakaessaan analyysien tuloksia, ellei kansallinen rikosprosessioikeus toisin edellytä.

Rahanpesuntorjunnan valvonta

Rahanpesuntorjunnan valvonnasta säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin IV luvussa, joka on jaettu viiteen jaksoon. Ensimmäinen jakso koskee yleisiä säännöksiä ja siihen sisältyvät artiklat 37–48. Kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklassa säädetään kansallisten valvojien valtuuksista ja resursseista ja sen mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että kaikki sen alueelle sijoittautuneet ilmoitusvelvolliset, 38 artiklassa tarkoitettuja olosuhteita (palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toimivat tietyt välittäjät – esim. asiamiehet tai edustajat luottolaitosdirektiivin nojalla saadun toimiluvan nojalla) lukuun ottamatta, ovat riittävän ja toimivan valvonnan piirissä.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojilla on 37 artiklan 5 kohdassa lueteltujen tehtäviensä hoitamiseen riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit sekä henkilöresurssit. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseisten viranomaisten henkilöstö on erittäin luotettavaa, sillä on asianmukainen osaaminen ja se ylläpitää korkeita ammatillisia vaatimuksia, muun muassa luottamuksellisuutta, tietosuojaa ja eturistiriitojen ratkaisemista koskevia vaatimuksia.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklan 3 kohdan mukaisesti tilintarkastajien, kirjanpitäjien, veroneuvojien, notaarien ja juristien valvonta voidaan antaa kansallisesti itsesääntelyelinten hoidettavaksi edellyttäen, että kyseisillä itsesääntelyelimillä on riittävät valtuudet sekä riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit sekä henkilöresurssit tehtäviensä hoitamiseen. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseisten elinten henkilöstö on erittäin luotettavaa, sillä on asianmukainen osaaminen ja se ylläpitää korkeita ammatillisia vaatimuksia, muun muassa luottamuksellisuutta, tietosuojaa ja eturistiriitojen ratkaisemista koskevia vaatimuksia.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että jos jäsenvaltio on antanut jonkin ilmoitusvelvollisten ryhmän valvonnan useamman kuin yhden valvojan tehtäväksi, sen on varmistettava, että kyseiset valvojat valvovat ilmoitusvelvollisia johdonmukaisesti ja tehokkaasti koko alalla. Tätä varten jäsenvaltion on nimettävä johtava valvoja tai perustettava valvojien välinen koordinointimekanismi.

Jos jäsenvaltio on antanut kaikkien ilmoitusvelvollisten valvonnan useamman kuin yhden valvojan tehtäväksi, sen on perustettava kyseisten valvojien kesken koordinointimekanismi, jolla varmistetaan ilmoitusvelvollisten mahdollisimman korkeatasoinen ja tehokas valvonta.

Artiklan 37 kohdassa 5 luetellaan tehtäviä, joiden osalta jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset valvojat suorittavat ne. Näihin tehtäviin kuuluu artiklan 5 kohdan d alakohdan mukaan se, että valvojat arvioivat ja seuraavat säännöllisesti rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyöntiin ja kiertämiseen liittyviä riskejä, joille ilmoitusvelvolliset altistuvat.

Artiklan 37 kohdan 6 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojilla on riittävät valtuudet suorittaa säädetyt tehtävänsä, mukaan lukien valtuudet

a) vaatia ilmoitusvelvollisia esittämään kaikki tiedot, joilla on merkitystä asetuksen (EU) 2024/1624 tai asetuksen (EU) 2023/1113 noudattamisen seurannassa ja varmistamisessa, sekä tehdä tarkastuksia, myös palveluntarjoajille, joille ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut osan tehtävistään kyseisten asetusten vaatimusten täyttämiseksi;

b) soveltaa asianmukaisia ja oikeasuhteisia hallinnollisia toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi rikkomistapauksissa, mukaan lukien taloudellisten seuraamusten määrääminen tämän luvun 4 jakson mukaisesti.

Artiklan 37 kohdassa 7 säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että finanssialan valvojilla ja rahapelipalvelujen tarjoajista vastaavilla valvojilla on muitakin valtuuksia kuten

valtuudet tarkastaa ilmoitusvelvollisen toimitilat ilman etukäteisilmoitusta, jos asianmukainen tarkastuksen kulku ja tuloksellisuus niin edellyttävät, ja että niillä on kaikki tarvittavat keinot tällaisen tarkastuksen suorittamiseen.

Edellä mainittua kohtaa sovellettaessa valvojien on pystyttävä vähintään

a) tutkimaan ilmoitusvelvollisten kirjanpito ja asiakirjat sekä ottamaan niistä jäljennöksiä ja otteita;

b) saamaan pääsy ilmoitusvelvollisen käyttämiin ohjelmistoihin, tietokantoihin, tietoteknisiin laitteisiin tai muihin sähköisiin tallennusvälineisiin;

c) saamaan kirjalliset tai suulliset tiedot henkilöltä, joka on vastuussa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevista sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä, tai niiden edustajilta tai henkilöstöltä, sekä yhteisöjä, joille ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut tehtäviä asetuksen (EU) 2024/1624 18 artiklan mukaisesti, edustavalta henkilöltä tai näiden yhteisöjen henkilöstöltä, sekä haastattelemaan muita henkilöitä, jotka suostuvat haastateltaviksi tutkimuksen kohteeseen liittyvien tietojen keräämistä varten.

Artiklassa 38 säädetään palvelun tarjoamisen vapauden nojalla toimivien tiettyjen välittäjien infrastruktuurimuotojen valvonnasta ja artiklassa 39 tietojen toimittamisesta ilmoitusvelvollisille. Artiklan 39 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat antavat rahanpesua ja terrorismin rahoitusta koskevia tietoja valvomiensa ilmoitusvelvollisten saataville. Tietoihin on sisällyttävä

a) unionin tason riskiarvio ja komission mahdollisesti antamat asiaankuuluvat suositukset;

b) kansalliset tai alakohtaiset riskiarviot;

c) AMLAn antamat AMLA-asetuksen 54 ja 55 artiklan mukaiset asiaankuuluvat ohjeet, suositukset ja lausumat;

d) rahanpesuasetuksen korkeariskisiä kolmansia maita koskevat tiedot

e) AMLAn, muiden valvojien sekä soveltuvin osin itsesääntelyelimiä valvovan viranomaisen, rahanpesun selvittelykeskuksen tai muun toimivaltaisen viranomaisen taikka kansainvälisten järjestöjen tai normeja hyväksyvien tahojen laatimat ohjeet ja kertomukset alalla mahdollisesti

sovellettavista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen menetelmistä ja viitteistä, jotka voivat helpottaa rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen kyseisellä alalla mahdollisesti liittyvien liiketoimien tai toiminnan tunnistamista, sekä ohjeet kohdennettuihin talouspakotteisiin liittyvistä ilmoitusvelvollisille kuuluvista velvoitteista.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat toteuttavat tarvittaessa tiedotuskampanjoita tiedottaakseen valvonnassaan oleville ilmoitusvelvollisille niiden velvollisuuksista.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat antavat kohdennettujen talouspakotteiden ja YK:n talouspakotteiden osalta nimettyjä henkilöitä tai yhteisöjä koskevia tietoja viipymättä valvomiensa ilmoitusvelvollisten saataville.

Artiklassa 40 säädetään riskiperusteisesta valvonnasta. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat soveltavat valvonnassa riskiperusteista lähestymistapaa. Tätä varten jäsenvaltioiden on varmistettava, että a) niillä on selkeä käsitys omassa jäsenvaltiossaan esiintyvistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä; b) ne arvioivat kaikkia merkityksellisiä tietoja, jotka koskevat ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä erityisiä kansallisia ja kansainvälisiä riskejä; c) ne perustavat toimitiloissa ja niiden ulkopuolella toteutettavan valvonnan sekä aihepiirikohtaisen valvonnan tiheyden ja laajuuden ilmoitusvelvollisten riskiprofiiliin sekä kyseisessä jäsenvaltiossa esiintyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin.

Edellä mainittua c alakohtaa sovellettaessa valvojien on laadittava vuosittaisia valvontaohjelmia, joissa on otettava huomioon nopeaan reagointiin tarvittava ajoitus ja resurssit, jos on objektiivista ja merkittävää näyttöä asetusten (EU) 2024/1624 ja (EU) 2023/1113 rikkomisesta.

Artiklan 40 mukaan AMLA laatii viimeistään 10.7.2026 luonnokset teknisiksi sääntelystandardeiksi ja toimittaa ne komission hyväksyttäviksi. Näissä teknisten sääntelystandardien luonnoksissa on määritettävä

- ilmoitusvelvollisille ominaisen riski- ja jäännösriskiprofiilin arvioinnissa ja luokittelussa sovellettavat vertailuarvot ja menetelmät

- se, miten usein tällainen riskiprofiili tarkistetaan.

Tarkistamisvälissä on otettava huomioon kaikki merkittävät tapahtumat tai muutokset ilmoitusvelvollisen johdossa ja toiminnassa sekä liiketoiminnan luonne ja koko.

Lisäksi AMLA antaa viimeistään 10.7.2028 valvojille osoitetut ohjeet

- valvonnan riskiperusteisen lähestymistavan ominaispiirteistä;

- toimenpiteistä, jotka valvojien on määrä ottaa käyttöön asianmukaisen ja tehokkaan valvonnan varmistamiseksi, mukaan lukien henkilöstön kouluttaminen;

- toimista, jotka on toteutettava, kun valvontaa harjoitetaan riskialttiuden perusteella.

Artiklassa 41 säädetään keskitetyistä yhteyspisteistä ja artiklassa 42 tietojen luovuttamisesta rahanpesun selvittelykeskuksille. Artiklan 42 mukaisesti jäsenvaltioiden on varmistettava, että

- valvojat toimittavat viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle ilmoitusvelvollisia koskevien tarkastustensa yhteydessä tai muulla tavoin selville saamansa tiedot, jotka saattavat liittyä rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen.

- valvojat, jotka ovat toimivaltaisia valvomaan pörssi, valuutta ja rahoitusjohdannaismarkkinoita, ilmoittavat rahanpesun selvittelykeskukselle, jos ne saavat selville tietoja, jotka saattavat liittyä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen.

- tämän artiklan vaatimusten noudattaminen ei korvaa valvontaviranomaisten velvollisuutta ilmoittaa asiaankuuluville toimivaltaisille viranomaisille kaikesta rikollisesta toiminnasta, jonka ne paljastavat tai saavat tietoonsa valvontatoimiensa yhteydessä.

Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat toimittavat rahanpesun selvittelykeskukselle vähintään seuraavat tiedot:

- luettelo asianomaisessa jäsenvaltiossa sijaitsevista toimipaikoista ja luettelo niiden valvomista infrastruktuureista 38 artiklan 1 kohdan mukaisesti sekä kaikista luetteloihin tehdyistä muutoksista;

- kaikki asiaankuuluvat havainnot, jotka paljastavat vakavia puutteita ilmoitusvelvollisten ilmoitusjärjestelmissä;

- edellä 40 artiklan mukaisesti tehtyjen riskinarviointien tulokset kootusti.

Artiklan 44 mukaisesti jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä luonteestaan tai asemastaan riippumatta.

Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä mahdollisuus suorittaa pyynnön vastaanottaneen valvojan toimivallan rajoissa selvityksiä pyynnön esittäneen valvojan lukuun sekä vaihtaa tällaisissa selvityksissä saatuja tietoja tai se, että pyynnön esittänyt valvoja helpottaa tällaisten selvitysten suorittamista.

Artiklassa 45 säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että kotijäsenvaltiossa toimivat valvojat ilmoittavat sijaintijäsenvaltiossa toimiville valvojille mahdollisimman pian ja joka tapauksessa kolmen kuukauden kuluessa asetuksen rahanpesuasetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen tiedoksiannon vastaanottamisesta toiminnasta, jota ilmoitusvelvollinen aikoo harjoittaa sijaintijäsenvaltiossa.

Kaikista myöhemmistä muutoksista on ilmoitettava sijaintijäsenvaltiossa toimiville valvojille mahdollisimman pian ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa niiden vastaanottamisesta. Tietoja on vaihdettava vähintään kerran vuodessa.

Konserniin kuuluvien luottolaitosten ja finanssilaitosten osalta jäsenvaltioiden on varmistettava, että 37 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa koti ja sijaintijäsenvaltiossa toimivat finanssialan valvojat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä luonteestaan tai asemastaan riippumatta. Niiden on myös tehtävä yhteistyötä AMLAn kanssa sen toimiessa valvojana.

Artikla 46 koskee säännöksiä yhteistyöstä ryhmävalvonnan yhteydessä. Sen 3 kohdan mukaan lukuun ottamatta perustettua valvontakollegiota, jäsenvaltioiden on varmistettava, että finanssialan valvojat antavat toisilleen joko pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kaikki tiedot, joita ne tarvitsevat valvontatehtäviensä hoitamiseen.

Finanssialan valvojien on vaihdettava keskenään erityisesti kaikkia tietoja, jotka saattaisivat vaikuttaa merkittävästi arvioon toisessa jäsenvaltiossa toimivalle luottolaitokselle tai finanssilaitokselle ominaisesta riski tai jäännösriskialtistuksesta. Näitä annettavia tietoja ovat

a) kaikki tytäryritykset ja sivuliikkeet kattava selvitys konsernin oikeudellisesta rakenteesta, ohjaus ja hallintorakenteesta sekä organisaatiorakenteesta;

b) merkitykselliset tiedot tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista sekä ylimmästä johdosta, mukaan lukien soveltuvuus ja luotettavuusarvioinnin tulokset, riippumatta siitä, suoritetaanko ne tämän direktiivin vai muiden unionin säädösten nojalla;

c) konsernissa käytössä olevat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet;

d) asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot, mukaan lukien asiakasrekisteri ja liiketoimia koskevat asiakirja-aineistot;

e) emoyritykseen, tytäryrityksiin tai sivuliikkeisiin liittyvät kielteiset muutokset, jotka voisivat vaikuttaa vakavasti konsernin muihin osiin;

f) taloudelliset seuraamukset, joita finanssialan valvojat aikovat määrätä, ja hallinnolliset toimenpiteet, joita finanssialan valvojat aikovat soveltaa tämän luvun 4 jakson mukaisesti.

Artiklan 46 kohdan 4 mukaan AMLA laatii viimeistään 10.7.2026 luonnokset teknisiksi standardeiksi koti- ja sijaintimaan jäsenvaltiossa toimivien valvojien velvollisuuksista sekä niiden välistä yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä

Artiklan 46 kohdan 5 mukaisesti finanssialan valvojat voivat saattaa AMLAn käsiteltäviksi seuraavat tilanteet:

a) finanssialan valvoja ei ole toimittanut 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja;

b) yhteistyöpyyntö on evätty tai siihen ei ole vastattu kohtuullisessa ajassa;

c) objektiivisten syiden perusteella vallitsee erimielisyys havaituista rikkomisista ja yhteisölle tai konsernille määrättävistä taloudellisista seuraamuksista tai siihen sovellettavista hallinnollisista toimenpiteistä, joilla kyseiset rikkomiset korjattaisiin.

AMLA voi toimia AMLA-asetuksen 33 artiklassa sille annettujen valtuuksien mukaisesti. Näin tehdessään rahanpesuntorjuntaviranomainen antaa lausuntonsa pyynnön kohteena olevasta asiasta kuukauden kuluessa.

Artikla 47 koskee rajatylittävää toimintaa harjoittavia ilmoitusvelvollisia koskevaa yhteistyötä. Sen 1 kohdan mukaan, jos ilmoitusvelvolliset, jotka eivät kuulu konserniin, harjoittavat 54 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua rajatylittävää toimintaa ja jos valvonta on jaettu koti ja sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien kesken, jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseiset valvojat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä ja avustavat toisiaan kohdan mukaisen valvonnan suorittamisessa.

Artiklassa 48 säädetään, että valvojien, mukaan lukien AMLA, on ilmoitettava toisilleen tilanteista, joissa kolmannen maan lainsäädäntö estää rahanpesuasetuksessa edellytettyjen toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden täytäntöönpanon. Tällaisissa tapauksissa ratkaisuun voidaan pyrkiä valvojien koordinoiduilla toimilla. Valvojien on otettava

huomioon mahdolliset lainsäädännön rajoitukset, jotka saattavat haitata kyseisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaista täytäntöönpanoa, mukaan luettuina salassapitovelvollisuus, riittämätön tietosuoja ja muut rajoitukset, jotka rajoittavat tältä osin mahdollisesti merkityksellisten tietojen vaihtoa.

Luvun 2 jaksossa säädetään yhteistyöstä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioissa ja kolmansissa maissa toimivien vastapuolten kanssa. Siihen kuuluvat artiklat 49–51. Artiklan 49 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että luottolaitosten tai finanssilaitosten konsernin emoyrityksestä tai luottolaitoksen tai finanssilaitoksen päätoimipaikasta vastaava finanssialan valvoja perustaa erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita seuraavissa tilanteissa:

a) jos luottolaitos tai finanssilaitos, niiden konsernit mukaan lukien, on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen eri jäsenvaltioon, joista kumpikaan ei ole sen päätoimipaikan sijaintijäsenvaltio;

b) jos kolmannen maan luottolaitos tai finanssilaitos on perustanut toimipaikkoja vähintään kolmeen jäsenvaltioon.

Artiklan 49 kohdan 4 mukaan valvontakollegioiden toimien on oltava oikeassa suhteessa luottolaitokselle tai finanssilaitokselle tai konsernille aiheutuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tasoon ja rajat ylittävän toiminnan laajuuteen.

Artiklan 49 kohdan 9 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kollegioita käytetään muun muassa tietojenvaihtoon, keskinäiseen avunantoon tai konserniin tai laitokseen kohdistetun valvonnan koordinointiin, sekä tarvittaessa asianmukaisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden toteuttamiseen, jotta voidaan puuttua rahanpesuasetuksen ja maksun tiedot-asetuksen vakaviin rikkomisiin, joita havaitaan konsernin tai luottolaitoksen tai finanssilaitoksen tasolla tai konsernin tai laitoksen perustamissa toimipaikoissa kollegioon kuuluvan valvojan lainkäyttöalueella.

Artiklassa 50 säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioista finanssialan ulkopuolisella alalla. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat, jotka vastaavat finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisten konsernin emoyrityksestä tai finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta, voivat perustaa erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita seuraavissa tilanteissa: a) jos finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollinen tai niiden konserni on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen eri jäsenvaltioon, jotka eivät ole sen päätoimipaikan sijaintijäsenvaltioita; b) jos kolmannessa maassa toimiva yhteisö, johon sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia vaatimuksia ja joka ei ole luottolaitos tai finanssilaitos, on perustanut toimipaikkoja vähintään kolmeen jäsenvaltioon.

Artiklassa 51 säädetään yhteistyöstä kolmansissa maissa toimivien valvojien kanssa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat pystyvät tekemään yhteistyösopimuksia yhteistyöstä ja luottamuksellisten tietojen vaihtamisesta kolmansissa maissa toimivien vastapuoliensa kanssa. Tällaisten yhteistyösopimusten on oltava sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisia, ja niitä voidaan tehdä vain vastavuoroisuuden pohjalta ja jos taataan, että sovelletaan vähintään 67 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavia vaatimuksia. Yhteistyösopimusten mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja saa käyttää ainoastaan kyseisten viranomaisten valvontatehtävien suorittamiseen. Toisesta jäsenvaltiosta lähtöisin olevia tietoja saa luovuttaa ainoastaan tiedot luovuttaneen valvojan nimenomaisella suostumuksella ja ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten valvoja on antanut suostumuksensa.

Luvun 3 jaksossa säädetään itsesääntelyelimiä koskevista erityissäännöksistä artiklassa 52. Sen mukaan, jos jäsenvaltio päättää antaa itsesääntelyelinten tiettyjen ilmoitusvelvollisten valvonnasta, sen on varmistettava, että viranomainen valvoo tällaisia itsesääntelyelimiä näiden valvontatehtävien suorittamisessa.

Valvontaan kuuluu:

- itsesääntelyelimen vaatimustenmukaisuuden tarkistaminen,
- ohjeet valvontatehtävien hoitamisesta;
- varmistaa, että itsesääntelyelimet suorittavat valvontatehtävät asianmukaisesti ja tehokkaasti;
- itsesääntelyelinten myöntämien poikkeuksien velvollisuudesta laatia yksilöllinen dokumentoitu riskiarvio tarkastelu

Tiedottaminen itsesääntelyelimille säännöllisesti AMLAn suunnittelemasta toiminnasta tai kaikista sen toteuttamista tehtävistä, jotka ovat merkityksellisiä niiden valvontatehtävän suorittamisen kannalta, ja erityisesti vertaisarviointien suunnittelusta.

Luvun 4 jaksossa säädetään taloudellisista seuraamuksista ja hallinnollisista toimenpiteistä artikloissa 53–59.

Artiklan 53 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ilmoitusvelvolliset voidaan saattaa vastuuseen rahanpesuasetuksen ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisista.

Jäsenvaltioiden on vahvistettava taloudellisia seuraamuksia ja hallinnollisia toimenpiteitä koskevat säännöt ja varmistettava, että valvojat voivat määrätä tällaisia taloudellisia seuraamuksia ja soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä rahanpesuasetuksen tai maksun tiedot -asetusten rikkomisista, sekä varmistettava niiden soveltaminen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden oikeutta säätää ja määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Määrättävien seuraamusten tai sovellettavien toimenpiteiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Artiklassa 54 säädetään ilmoitusvelvollisten toimipaikkoja ja palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toteutettuja tiettyjä toimia koskevista valvontatoimenpiteistä. Sitä sovelletaan sellaisiin ilmoitusvelvollisten toimipaikkoihin, joita ei sellaisenaan katsota luotto- tai finanssilaitoksi tai sellaisiin ilmoitusvelvollisten infrastruktuureihin, joita jäsenvaltiossa toimiva valvoja valvoo 38 artiklan 1 kohdan nojalla.

Artiklassa 55 säädetään taloudellisista seuraamuksista. Artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot varmistamaan, että ilmoitusvelvollisille määrätään taloudellisia seuraamuksia vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä rikkomuksista, riippumatta siitä, onko ne tehty tahallisesti vai aiheutettu huolimattomuudella. Artiklassa korotetaan merkittävästi luotto- ja finanssilaitosten taloudellisia vähimmäisseuraamuksia neljännen rahanpesudirektiivin 5 000 000 eurosta oikeushenkilöitä koskevaan 10 000 000 euroon.

Luvun 5 jaksossa säädetään rikkomisista ilmoittamisista artiklassa 60 rikkomisista ilmoittamisesta ja ilmoittavien henkilöiden suojelusta. Sen mukaan valvontaviranomaisten on ns. Whistleblower-direktiivin (EU) 2019/1937 mukaisesti oltava viranomaisia, joilla on toimivalta

perustaa ulkoisia ilmoituskanavia ja toteuttaa ilmoitusten perusteella jatkotoimia siltä osin kuin on kyse ilmoitusvelvollisiin sovellettavista vaatimuksista.

Yhteistyö

Kuudennen rahanpesudirektiivin V luvussa säädetään yhteistyöstä, luku on jaettu kolmeen jaksoon. Ensimmäinen jakso koskee rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa yhteistyötä ja siihen sisältyvät artiklat 61–63. Artiklassa 61 annetaan yleiset määräykset. Sen 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että päätöksentekijöillä, rahanpesun selvittelykeskuksilla, valvojilla, mukaan lukien rahanpesuntorjuntaviranomainen, ja muilla toimivaltaisilla viranomaisilla sekä veroviranomaisilla on tehokkaat mekanismit, joilla ne voivat tehdä yhteistyötä sekä koordinoida kansallisesti toimintaperiaatteiden ja toiminnan kehittämistä ja toteuttamista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin tai kiertämisen estämiseksi, myös niiden 8 artiklan mukaisten velvoitteiden täyttämistä varten. Artiklassa 62 säädetään toimivaltaisten viranomaisten luettelon toimittamista koskevaa velvoitetta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle ja AMLAlle muun muassa luettelo rahanpesuasetuksen noudattamista valvovista valvojista, itsesääntelyelinten valvojasta sekä rahanpesun selvittelykeskuksesta ja luettelo toimivaltaisista kansallisista viranomaisista. Artiklassa 63 säädetään yhteistyöstä AMLAn kanssa.

Luvun 2 jaksossa säädetään yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa ja luottamuksellisten tietojen vaihdosta artikloissa 64–68. Artiklassa 64 säädetään luotto- ja finanssilaitoksiin liittyvästä yhteistyöstä. Sen 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on varmistettava, että finanssivalvojat, rahanpesun selvittelykeskukset ja luottolaitosten tai finanssilaitosten valvonnasta muiden unionin säädösten nojalla vastaavat toimivaltaiset viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antavat toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Tällainen yhteistyö ja tietojenvaihto ei saa vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, rahanpesun selvittelykeskusten analyyseihin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa finanssivalvoja tai luottolaitosten tai finanssilaitosten valvontaan muiden säädösten nojalla toimivaltainen viranomainen sijaitsee, eikä se saa vaikuttaa 67 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin salassapitovelvollisuuksiin liittyviin vaatimuksiin.

Artiklassa 65 säädetään tilintarkastajiin liittyvästä yhteistyöstä. Siinä edellytetään, että tilintarkastajista vastaavat valvojat sekä soveltuvin osin itsesääntelyelimiä kuudennen rahanpesudirektiivin IV luvun mukaisesti valvovat viranomaiset, niiden rahanpesun selvittelykeskus ja lakisääteisiä tilintarkastajia ja tilintarkastusyhteisöjä tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY 32 artiklan ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 537/2014 (jäljempänä *Euroopan unionin tilintarkastusasetus*) 20 artiklan mukaisesti valvovat toimivaltaiset viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antavat toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut viranomaiset saavat käyttää tämän artiklan mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja ainoastaan tämän direktiivin tai muiden ensimmäisessä alakohdassa mainittujen unionin säädösten soveltamisalaan kuuluvia tehtäviään hoitaessaan sekä kyseisten tehtävien hoitoon nimenomaisesti liittyvien hallinnollisten käsittelyjen tai oikeuskäsittelyjen yhteydessä. Artiklassa 66 säädetään yhteistyöstä kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten kanssa, joiden kanssa valvojien ja rahanpesun selvittelykeskuksen edellytetään tekevän tiivistä yhteistyötä. Artiklassa 67 säädetään salassapitoon liittyvistä vaatimuksista. Sen mukaan jäsenvaltioiden tulee muun muassa vaatia, että salassapitovelvollisia ovat kaikki henkilöt, jota ovat tai ovat olleet

valvojien tai 52 artiklassa tarkoitettujen viranomaisten palveluksessa tai toimineet kyseisten valvojien tai viranomaisten lukuun tilintarkastajina tai asiantuntijoina. Artikla sisältää myös reunaehdot tietojenvaihdolle liittyen tiettyihin tilanteisiin. Artiklassa 68 säädetään tietojenvaihdosta valvojien ja muiden viranomaisten kesken, artiklan 1 kohdassa luetellaan ne viranomaiset, joiden kanssa tietojenvaihto on sallittava ja 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus sallia tiettyjen tietojen ilmaiseminen muille kansallisille viranomaisille, jotka ovat lain nojalla vastuussa rahoitusmarkkinoiden valvonnasta tai joille on osoitettu velvollisuuksia rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen torjunnan tai tutkinnan alalla. Artiklan 68 kohdassa 3 säädetään, että jäsenvaltiot voivat sallia myös sen, että tiettyjä kuudennen rahanpesudirektiivin valvontaan liittyviä ilmoitusvelvollisia koskevia tietoja luovutetaan rahanpesuasetuksen noudattamiseksi parlamentaarisille tutkintavaliokunnille, tilintarkastustuomioistuimille ja muille selvityksistä vastaaville elimille tietyin edellytyksin.

Luvun 3 jakso koskee yhteistyötä koskevia ohjeita, josta säädetään artiklassa 69. Siinä annetaan toimeksianto AMLAlle antaa viimeistään 10.7.2029 ohjeita muun muassa yhteistyöstä ja menettelyistä.

Tietosuoja

Kuudennen rahanpesudirektiivin luvussa VI säädetään tietosuojasta artiklassa 70, jossa viitataan EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen.

Loppusäännökset.

Direktiivin VII luku sisältää loppusäännökset 71–80 artiklassa. Artikla 71 koskee siirretyn säädösvallan käyttämistä komissiolle 10 artiklan nojalla. Artikla 72 koskee komiteamenettelyä ja artikla 73 FIU.net-järjestelmän väliaikaista ylläpitoa, joka komission tulee siirtää AMLAlle viimeistään 10.7.2027. Artiklassa 74 säädetään neljännen rahanpesudirektiivin muuttamisesta liittyen tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin ja artikla 75 koskee direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamista. Artiklan 76 mukaisesti komissio esittää kertomuksen direktiivin täytäntöönpanosta Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 10.7.2032 ja sen jälkeen joka kolmas vuosi.

Artiklassa 77 kumotaan neljäs rahanpesudirektiivi 10.7.2027. Artikla 78 koskee saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10.7.2027. Niiden on viipymättä ilmoitettava tästä komissiolle. Poiketen edellä säädetystä jäsenvaltioiden on saatettava 74 artiklan noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10.7.2025, 11, 12, 13 ja 15 artiklan noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10.7.2026 ja 18 artiklan noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10.7.2029. Niiden on viipymättä ilmoitettava tästä komissiolle. Artiklassa 79 säädetään voimaantulosta ja 80 artiklassa osoitetaan direktiivi kaikille jäsenvaltioille.

Rahapelipalvelut

Rahapelipalveluntarjoajista on sääntelyä rahanpesuasetuksessa ja kuudennessa rahanpesudirektiivissä. Rahanpesuasetuksessa on määritelty rahapelipalvelut ja säädetty edellä mainittujen palveluntarjoajien ilmoitusvelvollisuudesta sekä jäsenvaltioiden mahdollisuudesta poiketa ilmoitusvelvollisuudesta. Lisäksi rahanpesuasetuksessa on sääntelyä asiakkaan tuntemisesta liittyen rahapelipalveluihin. Kuudennessa rahanpesudirektiivissä velvoitetaan jäsenvaltioita

sääntelemään rahapelipalveluiden tarjoamista ja säädetään rahapelipalveluntarjoajien valvojien val-tuuksista.

Rahanpesuasetuksen I luvun 1 jakson 2 artiklan 1 kohdan 12 alakohdassa määritellään rahapelipalvelut, joilla tarkoitetaan palvelua, johon liittyy sellaisen panoksen asettaminen rahapeleissä, jolla on rahallista arvoa, mukaan luettuina rahapelit, joissa taidolla on osuutensa, kuten arpajaiset, kasinopelit, pokeripelit ja vedonlyöntitoiminta, ja joita tarjotaan fyysisessä paikassa tai millä tahansa keinoin etäpalveluina, sähköisessä muodossa tai muun viestintää helpotta-van tekniikan avulla ja palvelujen vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä.

Soveltamisala ja siitä poikkeaminen

Rahapelipalveluntarjoajat on sisällytetty rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 g-kohdassa ilmoitusvelvollisiin, joihin sovelletaan asetuksessa säädettyjä velvoitteita.

Rahanpesuasetuksen soveltamisalasta on mahdollista poiketa rahapelaamisen, jalkapalloseurojen sekä satunnaisen tai hyvin vähäisen taloudellisen toiminnan osalta tietyin edellytyksin ja riskiperusteisesti. Rahanpesuasetuksen artiklat 4–7 sisältävät poikkeukset ilmoitusvelvollisuuteen ja niiden soveltamista koskevat menettelyt. Rahapelaamisen osalta poikkeuksista säädetään 4 artiklassa.

Jäsenvaltiot voivat päättää sulkea rahapelipalvelujen tarjoajat kokonaan tai osittain asetuksessa säädettyjen vaatimusten soveltamisalan ulkopuolelle näiden palvelujen luonteesta ja, soveltuvin osin, toiminnan laajuudesta johtuvan todistetun alhaisen riskin perusteella.

Poikkeusta ei sovelleta:

a) kasinoihin;

b) sellaisiin rahapelipalvelujen tarjoajiin, joiden pääasiallisena toimintana on sähköisten rahapelipalvelujen tai urheiluvedonlyöntipalvelujen tarjoaminen, lukuun ottamatta

i) sähköisiä rahapelipalveluita, joita valtio harjoittaa joko viranomaisen tai valtion määräysvallassa olevan yrityksen tai elimen välityksellä

ii) sähköisiä rahapelipalveluita, joiden organisointia, toimintaa ja hallintoa sääntelee valtio.

Kun jäsenvaltio soveltaa poikkeusta, sen on tehtävä rahapelipalveluista riskinarviointi, jossa tarkastellaan

- rahapelipalveluihin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen uhkia, niille altistavia tekijöitä ja riskiä lieventäviä tekijöitä;

- maksutapahtumien suuruuteen ja käytettyihin maksutapoihin liittyviä riskejä;

- maantieteellistä aluetta, jossa rahapelipalveluja hallinnoidaan, mukaan lukien palvelujen rajatylittävä ulottuvuus ja niihin pääsy muista jäsenvaltioista tai kolmansista maista.

Jäsenvaltion on riskiarviointia tehdessään otettava huomioon komission ylikansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen riskiarviossa tehdyt havainnot.

Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön riskiperusteiset valvontatoimet tai toteutettava muut riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei artiklan mukaisia poikkeuksia käytetä väärin.

Soveltamisalapoikkeuksen käyttäminen edellyttää etukäteen tehtävää ilmoitusta Euroopan komissiolle rahanpesuasetuksen 7 artiklan mukaisesti. Ilmoituksessa on esitettävä perustelut, jotka perustuvat asiaankuuluvaan riskinarviointiin, jonka jäsenvaltio on tehnyt poikkeuksen voimassa pitämiseksi.

Komissio toteuttaa kahden kuukauden kuluessa 1 kohdassa tarkoitetusta ilmoituksesta jommankumman seuraavista:

a) se vahvistaa, että poikkeus voidaan myöntää jäsenvaltion esittämien perustelujen nojalla;

b) se toteaa perustellussa päätöksessä, ettei poikkeusta voida myöntää.

Jäsenvaltioiden on tarkasteltava soveltamispoikkeusta koskevia päätöksiä uudelleen säännöllisesti ja joka tapauksessa silloin, kun ne päivittävät kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskinarviointinsa. Kansallinen riskiarvio tulee päivittää kuudennen rahanpesudirektiivin EU 2024/1640 8 artiklan mukaisesti vähintään 4 vuoden välein.

Asiakkaan tunteminen rahapelipalveluntarjoajien osalta

Asiakkaan tuntemista koskeva sääntely on sijoitettu rahanpesuasetuksen III lukuun artikloihin 19–50. Erityisesti artikloissa 19 ja 20 säädetään asiakkaan tuntemisen perusperiaatteista ja menettelyistä, joita ilmoitusvelvollisen tulee noudattaa. Artiklan 19 kohdassa 1 säädetään, että ilmoitusvelvollisten on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä seuraavissa tilanteissa:

a) aloittaessaan liikesuhteen;

b) suorittaessaan yksittäisen liiketoimen, joka on arvoltaan vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, riippumatta siitä, suoritetaanko liiketoimi yhtenä suorituksena vai toisiinsa kytköksissä olevina suorituksina, tai joka ylittää 9 kohdan nojalla säädetyn matalamman arvon;

c) osallistuessaan oikeushenkilön perustamiseen, oikeudellisen järjestelyn perustamiseen tai 3 artiklan 3 alakohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten osalta oikeushenkilön omistusoikeuden siirtoon liiketoimen arvosta riippumatta;

d) kun rahanpesua tai terrorismin rahoittamista on syytä epäillä, sovellettavista poikkeuksista, vapautuksista tai kynnysarvoista riippumatta;

e) kun epäillään, että asiakkaasta aikaisemmin saadut tunnistetiedot eivät ole oikeita tai riittäviä;

f) kun on epäilyksiä siitä, onko henkilö, jonka kanssa ne ovat tekemisissä, itse asiakas vai henkilö, jolla on valtuudet toimia asiakkaan puolesta.

Rahanpesuasetuksen artiklan 19 kohdan 5 mukaan 1 kohdassa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi rahapelipalvelujen tarjoajien on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, jos voittoja nostettaessa, panosta asetettaessa taikka niissä molemmissa suoritetaan joko yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytköksissä olevina suorituksina yhteensä vähintään 2 000

euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana. Edellä mainitussa artiklassa ei ole määritelty, mitä toisiinsa kytköksillä olevilla suorituksilla tarkoitetaan.

Rahanpesuasetuksen 19 artiklan 8 kohdan mukaan rahapelipalvelujen tarjoajat voivat täyttää 20 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun velvoitteen soveltaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä tunnistamalla asiakkaan ja todentamalla asiakkaan henkilöllisyyden kasinoon tai muihin fyysisiin toimitiloihin, joissa rahapelejä tarjotaan, saapumisen yhteydessä edellyttäen, että niillä on käytössään järjestelmät, joiden avulla ne voivat kohdentaa liiketoimet tiettyihin asiakkaisiin liittyviksi.

Rahanpesuasetuksen artiklassa 20 säädetään niistä toimenpiteistä, jotka ilmoitusvelvollisten on toteutettava asiakkaan tuntemiseksi. Näitä ovat:

a) asiakkaan tunnistaminen ja tämän henkilöllisyyden todentaminen;

b) tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistaminen ja kohtuullisten toimenpiteiden toteuttaminen heidän henkilöllisyytensä todentamiseksi niin, että ilmoitusvelvollinen on vakuuttunut tietävänsä, kuka on tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja, ja tuntevansa asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenteen;

c) liikesuhteen tai yksittäisten liiketoimien tarkoituksen ja aiotun luonteen arvioiminen ja ymmärtäminen ja tarvittaessa niitä koskevien tietojen hankkiminen;

d) sen todentaminen, ovatko asiakas tai tosiasialliset omistajat ja edunsaajat kohdennettujen talouspakotteiden kohteena, ja, jos kyseessä on asiakas tai oikeudellisen järjestelyn osapuoli, joka on oikeushenkilö, onko kyseinen oikeushenkilö kohdennettujen talouspakotteiden kohteena olevien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden määräysvallassa tai onko talouspakotteiden kohteena ole-villa luonnollisilla henkilöillä tai oikeushenkilöillä yli 50 prosenttia kyseisen oikeushenkilön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö yksin tai yhdessä;

e) asiakkaiden liiketoiminnan sekä työn tai ammatin luonteen arvioiminen ja tarvittaessa sitä koskevien tietojen hankkiminen, mukaan lukien yritysten tapauksessa se, harjoittavatko ne toimintaa;

f) liikesuhteen jatkuva seuranta, mukaan luettuna liiketoimien tarkastaminen koko liikesuhteen ajan sen varmistamiseksi, että suoritettavat liiketoimet ovat johdonmukaisia niiden tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta, tämän liiketoiminnasta ja riskiprofiilista sekä tarvittaessa varojen alkuperästä;

g) sen määrittäminen, onko asiakas, asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja ja tapauksen mukaan henkilö, jonka puolesta tai hyväksi liiketoimi tai toiminta toteutetaan, poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, perheenjäsen tai läheiseksi yhtiökumppaniksi tiedetty henkilö;

h) silloin, kun liiketoimi tai toiminta toteutetaan muun luonnollisen henkilön kuin asiakkaan puolesta tai hyväksi,

kyseisten luonnollisten henkilöiden tunnistaminen ja heidän henkilöllisyytensä todentaminen;

i) sen tarkastaminen, että henkilöllä, joka väittää toimivansa asiakkaan puolesta, on tähän lupa, sekä kyseisen henkilön tunnistaminen ja hänen henkilöllisyytensä todentaminen.

Suuririskisissä tilanteissa ilmoitusvelvollisten tulee lisäksi noudattaa tiukennettua asiakkaan tuntemismenettelyä (rahanpesulaissa tehostettu tuntemismenettely) ja vähäriskisissä tilanteissa ne voivat noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä.

Sääntelyvaatimus ja tiettyjä palveluntarjoajia koskevat vaatimukset

Kuudennen rahanpesudirektiivin 4 artiklan kohdan 2 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki rahapelipalvelujen tarjoajat ovat säänneltyjä.

Direktiivin 37 artiklan 7 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että finanssialan ja rahapelipalvelujen tarjoajista vastaavilla valvojilla on muitakin valtuuksia saman artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen valtuuksien lisäksi, kuten valtuudet tarkastaa ilmoitusvelvollisen toimitilat ilman etukäteisilmoitusta, jos asianmukainen tarkastuksen kulku ja tuloksellisuus niin edellyttävät, ja että niillä on kaikki tarvittavat keinot tällaisen tarkastuksen suorittamiseen.

Artiklassa tarkennetaan, että ensimmäistä alakohtaa sovellettaessa valvojien on pystyttävä vähintään

a) tutkimaan ilmoitusvelvollisten kirjanpito ja asiakirjat sekä ottamaan niistä jäljennöksiä ja otteita;

b) saamaan pääsy ilmoitusvelvollisen käyttämiin ohjelmistoihin, tietokantoihin, tietoteknisiin laitteisiin tai muihin sähköisiin tallennusvälineisiin;

c) saamaan kirjalliset tai suulliset tiedot henkilöltä, joka on vastuussa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevista sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä, tai niiden edustajilta tai henkilöstöltä, sekä yhteisöjä, joille ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut tehtäviä asetuksen (EU) 2024/1624 18 artiklan mukaisesti, edustavalta henkilöltä tai näiden yhteisöjen henkilöstöltä, sekä haastattelemaan muita henkilöitä, jotka suostuvat haastateltaviksi tutkimuksen kohteeseen liittyvien tietojen keräämistä varten.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva EU-sääntely

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kansallinen sääntely pohjautuu EU:n rahanpesudirektiivien sääntelyyn, joka puolestaan pohjautuu pitkälti FATFin suosituksiin, joita käsitellään tarkemmin esityksen osiossa 3.5. Tällä hetkellä sovelletaan niin sanottua neljättä rahanpesudirektiiviä, eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2015/849 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (jäljempänä *neljäs rahanpesudirektiivi*), joka on pantu kansallisesti täytäntöön vuonna 2017 muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetulla lailla (444/2017, jäljempänä *rahanpesulaki*) ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetulla lailla (445/2017). Direktiiviä muutettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/843 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta (jäljempänä *viides rahanpesudirektiivi*), jossa säädettiin jäsenvaltioille velvollisuus ottaa käyttöön keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tiedonhakujärjestelmiä tunnistaakseen henkilöitä tai oikeushenkilöitä, joilla on hallussaan niiden alueella toimivassa luottolaitoksessa oleva IBAN-tunnisteinen maksutili ja pankkitili. Muutoksilla lisäksi muun muassa

puututtiin uusiin rahanpesun ja terrorismin rahoitukseen liittyviin riskeihin, kuten kryptovaroihin, sekä lisättiin tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen läpinäkyvyyttä. Viides rahanpesudirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetulla lailla (571/2019), virtuaalivaluutan tarjoajista annetulla lailla (572/2019), joka on myöhemmin kumottu lailla kryptovaramarkkinoista ja kryptovarapalvelun tarjoajista sekä muutoksilla muun muassa rahanpesulakiin.

Ennen neljännen ja viidennen direktiivin täytäntöönpanoa aikaisemmat direktiivit oli pantu täytäntöön rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30.1.1998 annetulla lailla (68/1998), joka kumottiin 18.7.2008 annetulla lailla rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (503/2008).

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva EU-sääntely ja sitä kautta kansallinen sääntely on muuttunut yhä yksityiskohtaisemmaksi ajan myötä. Niin sanotussa kolmannessa rahanpesudirektiivissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/60/EY, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen) oli vielä 47 artiklaa, neljännessä rahanpesudirektiivissä on 69 artiklaa, kun taas uudessa EU:n rahanpesun sääntökirjassa, joka koostuu rahanpesuasetuksesta ja kuudennesta rahanpesudirektiivistä, on yhteensä 170 artiklaa, jonka lisäksi sovellettavaksi tulee vielä valmistelussa oleva, rahanpesuasetuksen ja kuudennen rahanpesudirektiivin nojalla annettava alemman tasoinen EU-sääntely. AMLA-asetuksessa on lisäksi yhteensä 108 artiklaa.

3.2 Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntely

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä säädetään erityisesti rahanpesulaissa, rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa sekä pankki ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetussa laissa. Lisäksi sääntelyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvistä tehtävistä on useissa rahanpesulaissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia koskevissa erityislaeissa sekä toimivaltaisia viranomaisia koskevissa laeissa, kuten varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetussa laissa, kaupparekisterilaissa (564/2023), rikoslaissa, Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008), vakuutusyhtiölaissa (521/2008), luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014), maksulaitoslaissa (297/2010), sijoituspalvelulaissa (747/2012), arpajaislaissa (1047/2001) ja päästökauppalaissa (1270/2023).

3.2.1 Rahanpesulaki

Rahanpesulain tarkoituksena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja selvittämistä sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Laki koskee rahanpesun ilmoitusvelvollisia, joita ovat muun muassa luottoja maksulaitokset, kryptovarapalvelun tarjoajat, mutta myös monet finanssisektorin ulkopuoliset toimijat, kuten kiinteistönvälittäjät, rahapelipalvelun tarjoajat, vakuutusyhtiöt, tilintarkastajat, veroneuvojat ja oikeudelliset avustajat. Ilmoitusvelvollisten on tunnistettava ja tunnettava asiakkaansa, laadittava riskiarvio toimintaansa liittyvistä väärinkäytösriskeistä ja ilmoitettava epäilyttävistä liiketoimista keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle. Rahanpesulaissa säädetään myös ilmoitusvelvollisten valvonnasta ja lain noudattamisen laiminlyönneistä seuraavat hallinnolliset seuraamukset sekä sääntelyä muun muassa viranomaisten ja rahanpesun valvojien välisestä yhteistyöstä. Rahanpesulakia on muutettu lukuisia kertoja laeilla 1089/2017, 244/2018, 401/2018, 406/2018, 413/2018, 573/2019, 678/2019, 31/2020, 284/2021, 376/2021, 532/2021, 600/2021, 1286/2021, 207/2022, 1174/2022, 187/2023, 444/2023, 599/2023, 414/2024 ja 84/2025.

Mittavin uudistus rahanpesulakiin tehtiin rahanpesusääntelyn osittaisuudistusta koskevalla hallituksen esityksellä (HE 231/2021 vp), jolla rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen lainsäädäntöä esitettiin muutettavaksi sekä kansallisten lainmuutostarpeiden pohjalta että samalla neljännen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon parantamisen vuoksi. Muutoksilla vastattiin myös FATFin suosituksiin. Lisäksi vuoden 2023 alussa annettiin tähän kokonaisuuteen liittyvä täydentävä hallituksen esitys (HE 323/2022 vp), jolla muun muassa esitettiin rahanpesun valvojille toimivaltuuksia valvoa pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvää asiakkaan tuntemista.

Rahanpesulaki sisältää paljon sellaista sääntelyä, joka on päällekkäistä rahanpesuasetuksen sääntelyn kanssa. Päällekkäistä sääntelyä, joka tulee kumota, on erityisesti määritelmistä, ilmoitusvelvollisuudesta, ilmoitusvelvollisten riskiarviosta ja riskienhallintamenetelmistä, asiakkaan tuntemisesta sekä tosiasiallisista edunsaajista.

Rahanpesulaki on jaettu 9 lukuun, joista ensimmäinen koskee yleisiä säännöksiä ja jonka 1 §:ssä määritellään lain tavoite, 2 §:ssä soveltamisala ja 3 §:ssä sitä koskeva rajaus sekä 4 §:ssä määritelmät, joita laissa käytetään. Ensimmäiseen lukuun on sijoitettu myös tosiasiallisia edunsaajia koskevat määritelmät 5–7 §:iin. Rahanpesulain 1 luvussa säädettyjen asioiden osalta määritelmistä säädetään rahanpesuasetuksessa, joten ne ovat pääasiassa päällekkäisiä rahanpesuasetuksen kanssa, vaikka joitakin rahanpesuasetusta tarkentavia säännöksiä on tarpeen jättää rahanpesulakiin, nämä säännökset liittyvät erityisesti kansallisesti toimivaltaisten valvojien ja viranomaisten määrittelyyn. Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 2 momentti sisältää valtioneuvoston asetuksenantovaltuuden merkittävistä julkisista tehtävistä, jonka nojalla on annettu valtioneuvoston asetus (610/2019). Vastaavasta asetuksenantovaltuudesta olisi tarpeen edelleen säätää myös uudessa laissa rahanpesuasetuksessa jatkossa olevan määritelmän mukaisten tehtävien määrittämiseksi tarkemmin kansallisesti.

Rahanpesulain 2 luvussa säädetään riskiarviosta ja riskienhallintamenetelmistä. Rahanpesulain 2 luvun 1 §:ssä säädetään kansallisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviosta. Säännöksen mukaan Suomessa on laadittava kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio, jonka tarkoituksena on yksilöidä rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskit toimialoilla, tukea ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista, tukea eri toimialojen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevien yhdenmukaisten toimintatapojen laadintaa, ja antaa toimivaltaisille valvontaviranomaisille, asianajajayhdistykselle ja ilmoitusvelvollisille tietoa näiden oman riskiarvion laatimisen tueksi.

Kuudennen rahanpesudirektiivin artiklassa 8 säädetään yksityiskohtaisesti kansallisen riskiarvion toteuttamisesta ja sisällöstä ja tämä sääntely on tarpeellista implementoida uuteen rahanpesulakiin, samoin riskiarvioon liittyvä tilastointia koskeva artikla 9. Rahanpesulain 2 luvun 2 §:ssä säädetään valvojakohtaisesta riskiarviosta ja sen mukaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on myös laadittava riskiarvio niiden oman valvonnan piiriin kuuluvien ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. Valvojan riskiarviosta säädetään kuudennessa rahanpesudirektiivistä, jota koskeva aikaisempaa yksityiskohtaisempi sääntely riskiarvion sisällöstä tulee implementoida kuudennesta rahanpesudirektiivistä uuteen rahanpesulakiin.

Rahanpesulain 2 luvun 3 § koskee ilmoitusvelvollisen riskiarviota ja riskienhallintamenetelmiä ja sen mukaan ilmoitusvelvollisen on laadittava riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi, ja se olisi toimitettava kirjallisesti toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle tai asianajajayhdistykselle pyynnöstä. Ilmoitusvelvollisten omien riskiarvioiden osalta rahanpesulaissa säädetään, että hallinnollisen taakan keventämiseksi näissä

voidaan huomioida ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne, koko ja laajuus. Sääntelyllä on implementoitu neljännen rahanpesudirektiivin 8 artiklan 2 kohta. Ilmoitusvelvollisen riskiarviosta ja riskienhallinnasta säädetään jatkossa rahanpesuasetuksen II luvussa, joten sitä koskevaa päällekkäistä kansallista sääntelyä ei voi enää asetuksen soveltamisen alkaessa olla.

Rahanpesulain 3 luvussa säädetään ilmoitusvelvollisen velvollisuuksista liittyen asiakkaan tuntemiseen. Voimassa olevassa rahanpesulaissa asiakkaan tuntemista koskevassa sääntelyssä on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota riskiperusteiseen lähestymistapaan. Ilmoitusvelvollisen on sääntelyn mukaan huomioitava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta täyttäessään asiakkaaseen liittyvät riskitekijät, tuotteeseen, palveluun, maksuliikenteeseen tai toimitustapaan liittyvät riskitekijät ja maantieteelliset riskitekijät. Laissa säädetään myös keskitetystä yhteyshenkilöstä, jolla tarkoitetaan henkilöä, joka huolehtii ulkomaisen maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön lukuun Suomessa toimivien edustajien rahanpesulaissa tarkoitettujen säännösten noudattamisesta ja Finanssivalvonnalle toimitettavista asiakirjoista ja tiedoista.

Rahanpesulain 3 luvun 1 § koskee asiakkaan tuntemista ja riskiperusteista arviointia, 2 § asiakkaan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista, 3 § asiakkaan tuntemistietoja ja niiden säilyttämistä 4 § asiakasta koskevien tietojen hankkimista, jatkuvaa seurantaa ja selonottovelvollisuutta, 5 § vakuutustuotteisiin liittyvää erityistä tunnistamisvelvollisuutta, 6 § tosiasiallisen edunsaajan tunnistamista, 7 § asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämistä ilmoitusvelvollisen puolesta, 8 § yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, 9 § sähköiseen rahaan liittyvää poikkeusta asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta, 10 § tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, 11 § etätunnistamiseen liittyvää tehostettua tuntemismenettelyä, 12 § kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvää tehostettua tuntemismenettelyä, 12 a § isännöimättömään osoitteeseen liittyvää tehostettua tuntemismenettelyä, 13 § poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvää tehostettua tuntemisvelvollisuutta, 13 a § Euroopan talousalueen ulkopuoliseen korkean riskin valtioon liittyvää tehostettua tuntemisvelvollisuutta, 13 b § kansainvälisen järjestön Suomessa sijaitsevan toimipaikan merkittävistä julkisista tehtävistä laadittavaa luetteloa, 14 § keskitettyä yhteyspistettä, 15 § ulkoistetun palvelun tarjoaja ja edustaja osana ilmoitusvelvollista ja 16 § pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvää asiakkaan tuntemista. Rahanpesulain 3 luvun 8 ja 10 § sisältävät valtioneuvoston asetuksenantovaltuuden vähäisistä ja suuremmista riskitekijöistä ja menettelyistä, joiden nojalla on annettu valtioneuvoston asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä (929/2021).

Rahanpesulain 3 luvun sääntely on pääasiassa päällekkäistä rahanpesuasetuksen asiakkaan tuntemista koskevan sääntelyn kanssa, jossa säädetään hyvin yksityiskohtaisesti ilmoitusvelvollisille asetetuista asiakkaan tuntemiseen liittyvistä velvoitteista. Asiakkaan tuntemisesta on tulossa lisäksi vielä merkittävä määrä vielä valmistelussa olevaa alemman tasoista suoraan sovellettavaa EU-sääntelyä. Asiakkaan tuntemisesta ei jatkossa säädettäisi uudessa rahanpesulaissa muuta kuin oikeushenkilön rekisterinumeroa koskevan selventävän säännöksen osalta ja myös voimassa olevan sääntelyn nojalla annettu valtioneuvoston asetus kumoutuisi rahanpesulain kumoutuessa.

Rahanpesulain 4 luvussa säädetään ilmoitusvelvollisuudesta, salassapitovelvollisuudesta sekä liiketoimen keskeyttämisestä. Sen 1 § koskee velvollisuutta tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta, 2 § ilmoituksen muotoa ja sisältöä, 3 § epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttämistä, 4 § epäilyttäviä liiketoimia koskevaa salassapitovelvollisuutta ja salassapitovelvollisuutta koskevia poikkeuksia ja 5 § liiketoimen keskeyttämistä ja siitä kieltäytymistä. Rahanpesulain 4 luvun sääntelyä vastaavaa, mutta tarkempaa sääntelyä on rahanpesuasetuksessa. joten sääntely on päällekkäistä asetuksen kanssa.

Rahanpesulain 5 luvussa säädetään aluehallintoviraston pitämästä rahanpesun valvontarekisteristä, jonne rekisteröidään ne aluehallintoviraston valvomat ilmoitusvelvolliset, jotka eivät ole toimilupavalvottavia tai velvollisia rekisteröitymään valvontaviranomaisen ylläpitämään muuhun rekisteriin. Sääntelyn tarkoituksena on ollut varmistaa, että aluehallintovirastolla olisi ajantasainen ja kattava tieto valvomistaan ilmoitusvelvollisista. Laissa on täsmennetty erikseen edellytyksiä, joiden nojalla aluehallintovirasto arvioi rekisteröitäväksi hakeneen valuutanvaihtotoimintaa harjoittavan ja yrityspalveluiden tarjoajan johdon ja merkittävien omistajien luotettavuutta. Valvontarekisteri on julkinen ja rahanpesulaissa säädetään erikseen tietojen poistamisesta rekisteristä sekä tietojen antamisesta verkkopalvelun kautta. Rekisteriin tehtäisiin ilmoituksia sähköisesti ja myös mahdolliset rekisterikyselyt toteutettaisiin sähköisesti. Aluehallintoviraston oikeutta luovuttaa tiedot rekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta on rajoitettu, jotta luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset. Poikkeaminen kyseisen säännöksen pääsäännöstä mahdollistaa henkilötietojen osalta luovuttamisen siten, että rekisterinpitäjän ei ole tarpeen selvittää erikseen kyselijän oikeutta käsitellä pyytämiään tietoja. Rahanpesulain 5 luvun 1 § koskee soveltamisalaa, 2 § rahanpesun valvontarekisterin pitäjää ja käyttötarkoitusta ja 3 § hakemusta rekisteriin merkitsemiseksi ja rekisteröinnin edellytyksiä. Rahanpesulain 5 luku sisältää myös 4 §:ssä sääntelyä rahanpesun valvontarekisteriin merkittävistä tiedoista ja muutoksista ilmoittamisesta, 5 §:ssä luotettavuudesta, 6 §:ssä rahanpesun valvontarekisteriin merkittyjen tietojen poistamisesta, 7 §:ssä tietojen antamisesta valvontarekisteristä sekä 8 §:ssä tietojen päivittämisestä väestötietojärjestelmästä, kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Rahanpesun valvontarekisteristä ei säädetä EU-säädöksissä ja se on tarpeen edelleen säilyttää uudessa rahanpesulaissa niiden ilmoitusvelvollisten, joita rekisteröintivelvoite koskee, valvonnan tehostamiseksi.

Rahanpesulain 6 lukuun on sijoitettu tosiasiallisia edunsaajia koskevista tiedoista annettu sääntely, jolla on täytäntöön pantu neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan vaatimukset. Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 6 kohdan johdantolause sisältää pääsäännön siitä, mitä tarkoitetaan tosiasiallisella edunsaajalla eli luonnollista henkilöä, joka joko omistaa ilmoitusvelvollisen asiakkaana olevan oikeushenkilön tai muuten käyttää määräysvaltaa tällaisessa oikeushenkilössä. Yleisen määritelmän lisäksi artiklan 6 kohdassa on kolme alakohtaa, joissa määritellään vähimmäisvaatimukset siitä, ketä on pidettävä yrityksen, trustin ja muun oikeushenkilön tosiasiallisena edunsaajana. Rahanpesulain sääntely noudattaa direktiivin jaottelua. Direktiivin 3 artiklan 6 kohdan a alakohdan mukaan yhteisöjen osalta osoituksena tosiasiallisen edunsaajan asemasta pidetään ensinnäkin yli 25 prosentin omistusta tai ääniosuutta oikeushenkilössä. Tosiasiallisen edunsaajan käsite on kuitenkin huomattavasti tätä laajempi, ja se kattaa kaikki järjestelyt, joissa luonnollinen henkilö tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa yhteisössä. Tämä voi tarkoittaa määräysvallan käyttöä esimerkiksi toisten yritysten muodostamien omistusketjujen kautta, sopimuksen perusteella, tai muulla keinoin. Osa näistä rakenteista on todettavissa esimerkiksi yrityksen osakasluettelosta ja säännöistä, kun taas esimerkiksi osakassopimus saattaa olla kahden osakkaan välinen suullinen sopimus, joka on vain osapuolten tiedossa. Rahanpesulain 6 luvussa edellytetään, että kaikkien sen luvun soveltamisalaan kuuluvien yhteisöjen tulee ylläpitää täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja tosiasiallisista edunsaajistaan. Näiden tietojen rekisteröinnistä säädetään erikseen kaupparekisterilaissa, yhdistyslaissa, uskonnonvapauslaissa ja säätiölaissa. Nykysääntelyn mukaan yrityksen aktiivinen selonottovelvollisuus koskee direktiivin 3 artiklan 6 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tilanteita, joissa edunsaajan asemasta on selkeä osoitus. Yhteisön on aina tunnettava siinä yli 25 % omistusosuuden tai äänimäärän omistavat luonnolliset henkilöt. Jos tällainen omistusosuus tai äänimäärä on oikeushenkilön hallussa, on yrityksen lisäksi selvitettävä ne luonnolliset henkilöt, jotka voivat itsenäisesti tehdä päätöksiä omistavassa oikeushenkilössä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi avoimen yhtiön yhtiömiestä tai osakeyhtiössä yli 50 % äänimäärän omaavaa luonnollista henkilöä. Voimassa olevassa rahanpesusääntelyssä on hyödynnetty rekisteriin jo merkittyjä tietoja, jolloin niitä ei tarvitse toimittaa uudelleen.

Rahanpesulaki edellyttää myös, että yrityksen ja yhteisön olisi käytettävissään olevien tietojen perusteella tunnettava myös muu tosiasiallinen edunsaaja. Yrityksen on edunsaajan määrittelyssä ja rekisteröinnissä nojauduttava kaikkiin sen käytettävissä oleviin tietoihin, esimerkiksi jos yhtiö tietää osakassopimuksesta, jossa on sovittu päätösvallan käytöstä nimellisistä äänimääristä poikkeavalla tavalla. Aina yrityksillä ei kuitenkaan ole tietoa osakassopimuksista tai muista tosiasiallisen määräysvallan perustavista sopimussuhteista tai -järjestelyistä. Laissa ei siis edellytetä, että yrityksen aktiivinen selonottovelvollisuus sen omistajayhtiöstä ulottuisi yllä kuvattua pienempiin omistusosuuksiin tai pidempiin omistusketjuihin, koska siitä aiheutuvan hallinnollinen taakka on katsottu olevan kohtuuttoman suuri ottaen huomioon säännöksen tavoitteen. Tämä on kuitenkin rajattu koskemaan vain aktiivista selonottovelvoitetta. Yrityksen on sen käytettävissään olevien tietojen perusteella aina määritettävä, onko yhteisössä muita tosiasiallisesti määräysvaltaa käyttäviä luonnollisia henkilöitä.

Voimassa olevan rahanpesulain säätämistä koskeneessa hallituksen esityksessä 228/2016 vp lähdettiin siitä, että neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 6 kohdan c alakohdassa[1] tarkoitettuja muita oikeushenkilöitä olisivat Suomessa yhdistykset, uskonnolliset yhdyskunnat ja säätiöt, joiden osalta tuli ratkaista erikseen, ketä voidaan pitää lähinnä tosiasiallista määräys- tai päätösvaltaa käyttävinä luonnollisina henkilöinä. Todettiin, että riippumatta siitä, onko yhdistys voittoa tavoitteleva vai voittoa tavoittelematon, yhdistyksen toiminnasta on usein mahdotonta yksilöidä neljännessä rahanpesudirektiivissä tarkoitettua tosiasiallista edunsaajaa. Säätiöiden toiminta on puolestaan rajoitettu tiettyyn tarkoitukseen. Näistä syistä yhdistysten edunsaajana pidettäisiin pääsääntöisesti yhdistysrekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä ja säätiöiden osalta säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä, jotka käytännössä tekevät päätöksiä yhdistysten ja säätiöiden puolesta. Puheenjohtajan merkitseminen rekisteriin koskisi myös uskonnollisia yhdyskuntia ja aatteellisia yhdistyksiä, esimerkiksi poliittisia yhdistyksiä. Uskonnollisten yhdyskuntien osalta ehdotettiin yhdistyslakia vastaavasti säännöksiä, joiden mukaan uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä pidettäisiin tosiasiallisina edunsaajina. Edelleen hallituksen esityksessä todettiin, että yhdistysten, uskonnollisten yhdyskuntien ja säätiöiden tosiasiallisten edunsaajien rekisteröinnissä pidettäisiin riittävänä rekisteröinnin yhteydessä yhdistyslain ja säätiölain nojalla ilmoitettavia tietoja hallituksen puheenjohtajasta ja muista hallituksen jäsenistä, sekä hallintoneuvoston jäsenistä. Yhdistyksillä ja säätiöillä on lain mukaan velvollisuus ilmoittaa näiden tietojen muuttumisesta rekisteriin.

---

[1] ”oikeushenkilöiden, kuten säätiöiden, ja trustien kaltaisten oikeudellisten järjestelyjen osalta yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä, joka on vastaavassa tai samankaltaisessa asemassa kuin b alakohdassa tarkoitetut henkilöt;”
(huom., b alakohta: ”b) trustien osalta
i) perustajaa;
ii) trustin omaisuudenhoitajaa tai omaisuudenhoitajia;
iii) mahdollista suojelijaa;
iv) edunsaajia tai, jos oikeudellisen järjestelyn tai oikeushenkilön edunsaajia ei ole vielä vahvistettu, niitä
henkilöryhmiä, joiden pääasiasiallista etua silmällä pitäen oikeudellinen järjestely tai oikeushenkilö on perustettu tai toimii;
v) mitä tahansa muuta luonnollista henkilöä, joka viime kädessä käyttää trustin osalta määräysvaltaa suoran tai
välillisen omistuksen kautta tai muilla keinoin”)

Esityksessä ei ehdotettu perustettavan uutta varsinaista edunsaajarekisteriä vaan katsottiin olevan direktiivin mukaista, että tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot kerätään ja niitä ylläpidetään osana kauppa-, yhdistys-, uskonnollisten yhdyskuntien ja säätiörekisteriä[2].

Tosiasiallisista edunsaajista säädetään uuden sääntelyn myötä suoraan sitovassa rahanpesuasetuksessa. Trusteja ja trustien kaltaisia oikeudellisia järjestelyjä säännellään artikloissa 57–60. Suomen kannalta keskeistä on lähinnä trustien kaltaiset oikeudelliset järjestelyt (57 artikla 59 artiklan mukaisilla poikkeuksilla), joihin lukeutuvat myös säätiöt. Yhdistysten tosiasiallinen edunsaaja näyttäisi määräytyvän 63 artiklan nojalla, huomioiden mitä 56 artiklassa on todettu, ellei niihin sovelleta 57 artiklaa. Myös 52 artiklan 4 kohta voi muodostaa oikeusperustan oikeushenkilöille, jotka eivät ole yrityksiä. Jäsenvaltioiden edellytetään toimittavan komissiolle luettelot oikeushenkilöistä, jotka kuuluvat 56 ja 57 artiklan mukaisiin oikeushenkilöihin. Artikla 56 kattaa 51 artiklan ja 52 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut oikeushenkilöt. Artiklan 56 osalta on ilmoitettava myös, sovelletaanko muun oikeushenkilön kuin yrityksen erityisen muodon ja rakenteen vuoksi 63 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua mekanismia (ns. olettamasäännös). Komissio voi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksellä luettelon jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön mukaisista oikeushenkilöiden tyypeistä, joihin olisi sovellettava 57 artiklan vaatimuksia.

Säätiöiden tosiasiallinen edunsaaja määräytyy rahanpesuasetuksen 57 artiklan (Express trust -järjestelyn kaltaisten oikeushenkilöiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistaminen) nojalla[3]. Tällöin edunsaajat ovat:

- perustajat;
- ylimmän hallintoelimen jäsenet sen hallintotehtävässä;
- ylimmän hallintoelimen jäsenet sen valvontatehtävässä;
- edunsaajat, paitsi jos sovelletaan 59 artiklaa;
- mikä tahansa muu luonnollinen henkilö, jolla on suora tai välillinen määräysvalta oikeushenkilössä.

Rahanpesuasetuksen 59 artiklassa säädetään edelleen, että 57 artiklan mukaisissa oikeushenkilöissä edunsaajien luokka ja sen yleiset ominaispiirteet on tunnistettava. Luokkaan kuuluvat edunsaajat on katsottava tosiasiallisiksi omistajiksi ja edunsaajiksi heti, kun ne on tunnistettu tai nimetty. Kyseisen artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin tilanteista, jolloin on riittävää, että pelkkä edunsaajien luokka ja sen ominaispiirteet tunnistetaan.Poikkeus koskee a) eräitä eläkejärjestelmiä ja b) työntekijöiden taloudellista omistajuutta tai osallistumista koskevia järjestelmiä edellyttäen, että jäsenvaltiot ovat asianmukaisen riskinarvioinnin perusteella todenneet, että rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen liittyvien väärinkäytösten riski on vähäinen; sekä c) 57 artiklassa tarkoitettuja toimijoita, edellyttäen että

[2] Myös neljännessä rahanpesudirektiivissä edellytettiin, että tiedot sijaitsevat keskitetyssä rekisterissä, mutta mahdollistettiin tietojen rekisteröinti kansallisten järjestelmien mukaisesti.

[3] 1 kohta: ”Kun on kyse muista kuin 51 artiklassa tarkoitetuista oikeushenkilöistä, jotka ovat express trust -järjestelyn kaltaisia, kuten säätiöt, tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia ovat kaikki seuraavat luonnolliset henkilöt: …”

oikeushenkilö, express trust -järjestely tai vastaava oikeudellinen järjestely on perustettu *voittoa tavoittelemattomassa tai hyväntekeväisyystarkoituksessa*; ja

jäsenvaltiot ovat asianmukaisen riskinarvioinnin perusteella todenneet, että oikeushenkilön, express trust -järjestelyn tai vastaavan oikeudellisen järjestelyn ryhmän *rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen liittyvien väärinkäytösten riski on vähäinen*.

Artiklan 59 kohdan 3 nojalla jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle 2 kohdan mukaiset oikeushenkilöt sekä perustelut erityisen riskinarvioinnin pohjalta.

Säätiöillä on säätiölain 2 §:n nojalla oltava hyödyllinen tarkoitus. Säätiö tukee tai harjoittaa tarkoitusta edistävää toimintaa. Tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen 8 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalle. Säätiölain nojalla voidaan katsoa, että säätiöt Suomessa täyttävät ko. artiklakohdassa (i) tarkoitetun vaatimuksen. Suomessa on julkaistu lokakuussa 2024 erillinen NPO-sektoria koskeva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio (SM:n julkaisuja 2024:17), jonka nojalla säätiöitä voidaan lähtökohtaisesti pitää matalariskisinä (ii) alakohta).

Suomessa säätiöiden tosiasiallinen edunsaaja määräytyy siten rahanpesuasetuksen 57 artiklan nojalla, ja 59 artiklan 2 alakohdan edellytysten täyttyessä näyttäisi olevan riittävää, että pelkkä edunsaajien luokka tunnistetaan. Rahanpesuasetuksessa ei täsmennetä mitä edunsaajien luokalla tarkemmin tarkoitetaan ja sen yksityiskohtaisuuden tasoa. Säätiölain nojalla säätiön tarkoitus on mainittava sen säännöissä, ja myös erikseen ilmoitettava sen perustamisilmoituksessa. Säätiön tarkoitus ohjaa keskeisellä tavalla säätiön sallittua varojen käyttöä ja niiden kohderyhmää. Säätiön tarkoitusta voidaan lähtökohtaisesti pitää riittävänä asetuksen edellyttämänä edunsaajien luokkana. Jokaisen Suomessa rekisteröidyn säätiön tarkoitus on kaikkien nähtävissä Patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisterissä.

Yhdistysten tosiasiallisten edunsaajien oikeusperusta ei ole rahanpesuasetuksen nojalla yhtä yksiselitteinen kuin säätiöiden. Jää vielä nähtäväksi antaako komissio täytäntöönpanosäädöksiä artiklan 57 kattamista oikeushenkilöistä, ja kuuluisiko myös yhdistys siinä tapauksessa ko. artiklan piiriin. Yhdistystä ei nimenomaisesti mainita artiklassa. Ottaen huomioon mitä 56 ja 63 artikloissa on todettu, voisi yhdistysten tosiasiallisia edunsaajia arvioida myös muiden artiklakohtien nojalla. Huomionarvioista on, että NPO:ita koskevan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion nojalla ei voida lähteä siitä olettamasta, että kaikki yhdistykset olisivat matalariskisiä. Artiklan 57 soveltuminen yhdistyksiin aiheuttaisi siten merkittäviä muutoksia nykytilaan. Yhdistysten edunsaajien arvioinnissa 63 artikla näyttäisi muodostavan selkeimmän perustan oikeustilalle.

Asetuksen 63 artiklasta juontuu selkeä velvoite kaikille oikeushenkilöille i) hankkia ja pitää hallussaan riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia tietoja tosiasiallisista edunsaajistaan, ii) antaa nämä ilmoitusvelvollisille asiakkaan tuntemistoimenpiteiden yhteydessä sekä iii) rekisteröidä ne edunsaajarekisteriin. Edellä mainitun artiklan 3 ja 4 kohdat määrittelevät tarkemmin mitä tahoja tulisi pitää sellaisten oikeushenkilöiden tosiasiallisina edunsaajina, joiden määrittelyä ei ole voitu tehdä 51–57 artiklojen nojalla. 4 kohdan nojalla asetuksen 62 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa edellytettyjä tietoja vastaavat yksityiskohtaiset tiedot on annettava ja rekisteröitävä kaikista luonnollisista henkilöistä, jotka kuuluvat oikeushenkilön ylempään johtoon. Ylempään johtoon kuuluvilla henkilöillä tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka ovat *hallintoelimen jäseniä, sekä luonnollisia henkilöitä, jotka hoitavat liikkeenjohdollisia tehtäviä oikeushenkilössä ja ovat vastuussa sen päivittäisestä johtamisesta sekä vastuuvelvollisia hallintoelimelle*.

Yhdistyksistä on rekisteröitävä yhdistysrekisteriin ainakin hallituksen puheenjohtaja (yhdistysrekisteriasetuksen (506/1989) 4 §). Osa ilmoittaa vapaaehtoisesti myös muut hallituksen jäsenet. Osalla yhdistyksiä on myös erikseen muita nimenkirjoittajia, jotka on hallituksen puheenjohtajan ohella ilmoitettava rekisteriin. Ottaen huomioon, että monella pienemmällä yhdistyksellä (joita yhdistyksistä on valtaosa) nimenomaan hallituksen puheenjohtajalla on keskeinen rooli, voidaan pitää riittävänä 63 artiklan 4 kohdan sanamuodon valossa, että olettamasäännöksen nojalla pelkästään puheenjohtaja olisi rekisteröity tosiasiallisena edunsaajana. Sen sijaan, mikäli on kyse jäsenmäärältään ja/tai varallisuudeltaan isosta taikka muutoin laajamittaista toimintaa harjoittavasta yhdistyksestä, on sillä yleensä rekisteröitynä koko hallitus, jolloin olisi myös perusteltua, että kaikkia hallituksen jäseniä pidettäisiin automaattisesti tosiasiallisina edunsaajina. Jos yhdistyksellä on toiminnanjohtaja, joka ei toisin kuin osakeyhtiön toimitusjohtaja ole yhdistyslain tuntema organisaatio vaikkakin sellainen usein toimii osakeyhtiön toimitusjohtajan tavoin, voisi olla perusteltua, että tehtävään nimetty henkilö merkitään rekisteriin muiden tosiasiallisten edunsaajien lisäksi. Tämä olisi linjassa 63 artiklassa ylimpään johtoon kuuluvan määritelmän sekä Ruotsin rahanpesulainsäädännön uudistusta koskevassa selvityksessä (SOU 2024:58 s. 355 https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/08/sou-202458/.) tehdyn arvio kanssa. Mikäli yhdistyksellä on toiminnanjohtaja, toimii tämä usein varsin itsenäisesti hoitaen yhdistyksen päivittäistä johtamista hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Ratkaisu olisi kuitenkin tehtävä tapauskohtaisesti.

Uuden rahanpesuasetuksen soveltamisen myötä säätiöiden ja yhdistysten tosiasiallisten edunsaajien määritelmiin tulee joitakin muutoksia, ja erona nykytilaan niiden edunsaajat näyttäisivät määräytyvän eri artiklakohtien nojalla. Nykyisin noudatettu käytäntö, jonka mukaan säätiörekisterissä olevat hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet sekä yhdistysrekisterissä oleva yhdistyksen puheenjohtaja (ja mahdollisesti muut jäsenet) ovat automaattisesti tosiasiallisia edunsaajia, vaikuttaisi kuitenkin pääsääntöisesti riittävältä. Niin sanottua olettamasäännöstä voitaisiin ilmeisesti soveltaa myös tulevaisuudessa, tosin muutamalla tarkennuksella.

Rahanpesulain 6 luvun 1 §:ssä säädetään soveltamisalasta, 2 §:ssä yhteisön velvollisuudesta pitää yllä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja, 3 §:ssä ulkomaisen trustin omaisuudenhoitajan velvollisuudesta tuntea tosiasiallinen edunsaaja, 4 §:ssä yhteisön tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinnistä, 5 §:ssä ilmoitusvelvollisen sekä valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen ilmoitusvelvollisuudesta ja 6 §:ssä tietojen toimittamisesta toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle tai muulle valvonnasta vastaavalle taholle. Sääntely on pääosin päällekkäistä ja ristiriidassa rahanpesuasetuksen tosiasiallisia edunsaajia koskevien sääntelyn kanssa, josta säädetään asetuksen IV luvussa ja joka on huomattavasti yksityiskohtaisempaa kuin aikaisempi neljännen rahanpesudirektiivin vaatimusten pohjalta rakennettu kansallinen sääntely. Uudessa rahanpesulaissa on kuitenkin antaa joitakin tarkentavia säännöksiä tiettyjen oikeushenkilöiden velvoitteista liittyen tosiasiallisen edunsaajan rekisteröintiin kansallisten menettelyjen selventämiseksi.

Rahanpesulain 7 luku koskee valvontaa. Siinä määritellään valvontaviranomaiset ja muun muassa niiden tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksia. Sen 1 § koskee valvontaviranomaisia ja ilmoitusta rahanpesun selvittelykeskukselle, 1 a § asianajajayhdistyksen vuosikertomusta, 2 § oikeutta saada tietoja ilmoitusvelvolliselta, 3 § tarkastusoikeutta, 4 § ilmoitusvelvollisen toimiluvan mukaisen toiminnan rajoittamista ja toimiluvan perumista, 5 § ilmoitusvelvollisen johdon toiminnan määräaikaista rajoittamista, 6 § toimeenpanokieltoa ja oikaisukehotusta, 7 § uhkasakkoa, 8 § menettelytapoja rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä sekä 9 § järjestelmää rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi. Valvonnasta ja valvontaviranomaisten toimivaltuuksista säädetään kuudennessa rahanpesudirektiivissä ja sääntely tulee implementoida uuteen rahanpesulakiin. Rahanpesulain 7 luvun 1 §:ssä valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen lisäksi säädetään Energiavirastolle ja kaupankäynnistä

rahoitusvälineillä annetussa laissa (1070/2017) tarkoitetulle pörssille sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisölle velvollisuus ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen. Hallituksen esityksessä 228/2016 vp todetaan, että Energiavirastolle asetetun velvoitteen on katsottu selkeyttävän rahanpesulain suhdetta suoraan sovellettavaan rekisteriasetukseen, jonka nojalla Energiavirastolla on jo tällainen velvollisuus. Kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa oleva pörssi sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisö eivät ole voimassa olevan rahanpesulain mukaisia ilmoitusvelvollisia lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyn soveltamisalaa koskevan rajauksen perusteella. Mikäli edellä mainittujen toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta haluttaisiin edelleen säätää rahanpesulaissa, tulisi tehdä ilmoitus komissiolle soveltamisalapoikkeuksen jatkamisesta riskiperusteisesti kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklan mukaisesti.

Rahanpesulain 8 luvussa säädetään hallinnollisista seuraamuksista, joita valvontaviranomainen voi määrätä valvomalleen ilmoitusvelvolliselle lain rikkomisista tai laiminlyönneistä. Rahanpesulain mukaan osa hallinnollisista seuraamuksista on rahamääräisiä seuraamuksia.

Rahanpesulain mukaan toimivaltainen valvontaviranomainen määrää rikemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvoitteen, epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemisen rahanpesun selvittelykeskukselle, tietojen tallentamisen, työntekijöiden koulutuksen tai suojelemisen taikka toimintaohjeet, rikkomusepäilystä ilmoittamisesta tai aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteriin rekisteröitymisen. Rikemaksu määrättäisiin myös maksun tiedot -asetuksen velvoitteiden rikkomisesta. Oikeushenkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa.

Toimivaltainen valvontaviranomainen antaa ilmoitusvelvolliselle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee muiden rahanpesulain säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten kuin rikemaksua ja seuraamusmaksua koskevien säännösten vastaisesti.

Nykysääntelyn mukaan toimivaltainen valvontaviranomainen määrää seuraamusmaksun vastaavien säännösten rikkomisista kuin rikemaksussa on kyse lukuun ottamatta rekisteröitymistä aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteriin. Edellytyksenä seuraamusmaksun tunnusmerkistön täyttymiselle on asetettu huomattavasti korkeammalle, eli siihen, että henkilö on tahallaan tai huolimattomuudesta vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti rikkonut säännöksiä.

Luotto- ja rahoituslaitoksille määrättävät seuraamukset eroavat rahanpesulaissa muille ilmoitusvelvollisille määrättävistä seuraamuksista. Finanssivalvonnan tai aluehallintoviraston määräämä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kymmenen prosenttia luotto- tai rahoituslaitoksen tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai viisi miljoonaa euroa, sen mukaan kumpi on suurempi. Muille toimijoille määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saavutettu hyöty, jos se on määritettävissä, tai miljoona euroa, sen mukaan kumpi on korkeampi.

Toimivaltainen valvontaviranomainen voi jättää rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta, jos henkilö on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin virheen korjaamiseksi välittömästi virheen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut virheestä viivytyksettä toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle, virheellistä menettelyä on pidettävä vähäisenä, tai

rikemaksun määräämistä tai julkisen varoituksen antamista on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on julkistettava rikemaksu, julkinen varoitus ja seuraamusmaksu. Seuraamusta koskevat tiedot on pidettävä toimivaltaisen valvontaviranomaisen internetsivuilla viiden vuoden ajan. Toimivaltainen valvontaviranomainen voi ehdotuksen mukaan lykätä julkistamista, julkistaa seuraamuksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä tai jättää seuraamusta koskevan päätöksen julkistamatta, jos seuraamuksen kohteena olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön henkilöllisyyden julkistaminen olisi kohtuutonta taikka jos seuraamuksen julkistaminen vaarantaisi meneillään olevan viranomaistutkinnan. Rahanpesulain mukaisesti toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun ilmoitusvelvolliselle. Hallituksen esityksessä 228/2016 vp päädyttiin tältä osin hajautettuun malliin, koska näin turvattaisiin kaikkien toimivaltaisten viranomaisten yhdenmukaiset toimivaltuudet, ilmoitusvelvollisen toimintaa koskevan asiantuntemuksen säilyttäminen läpi koko valvonta-, tutkinta- ja sanktiointiprosessin sekä seuraamusjärjestelmän vertailtavuus. Samalla kuitenkin todettiin, että asianajajayhdistyksen olisi kuitenkin tehtävä esitys edellä mainitun seuraamuksen määräämisestä aluehallintovirastolle.

Rahanpesulain 8 luvun 1 §:ssä säädetään rikemaksusta, 2 §:ssä julkisesta varoituksesta, 3 §:ssä seuraamusmaksusta, 4 §:ssä luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta, 5 §:ssä muulle kuin luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta, 5 a §:ssä hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä yritysjärjestelytilanteessa, 6 §:ssä hallinnollisen seuraamuksen määräämättä jättämisestä, 7 §:ssä hallinnollisen seuraamuksen määräämisoikeuden vanhentumisesta, 8 §:ssä hallinnollisen seuraamuksen ja muun päätöksen julkistamisesta, 9 §:ssä rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta, 10 §:ssä asianajajayhdistyksen esityksestä aluehallintovirastolle hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä sekä 11 §:ssä luotto- ja rahoituslaitokselle määrätyistä seuraamuksista ilmoittamisesta Euroopan pankkiviranomaiselle.

Hallinnollisista seuraamuksista säädetään kuudennessa rahanpesudirektiivissä, joka tulee implementoida uuteen rahanpesulakiin. Sääntely on pääosin samansisältöistä seuraamusten osalta kuin neljännen rahanpesudirektiivin sääntely. Kuudes rahanpesudirektiivi sisältää kuitenkin sääntelyä muun muassa sanktioiden vähimmäismääristä, jotka ovat tietyin edellytyksin luotto- ja finanssilaitosten osalta korkeampia, kuin neljännessä rahanpesudirektiivissä säädetyt vähimmäismäärät.

Rahanpesulain 9 lukuun on koottu erinäisiä säännöksiä. Sen 1 § koskee ilmoitusvelvollisten työntekijöiden koulutusta, suojelemista sekä toimintaohjeita, 2 § ilmoitusvelvollisen sivuliikkeitä ja muita yhtiöitä, 3 § valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen kansallisesta ja kansainvälistä yhteistyötä sekä tietojenvaihtoa, 3 a § yhteistyötä Euroopan pankkiviranomaisen kanssa, 3 b § tietojen toimittamista Euroopan pankkiviranomaiselle, 4 § muutoksenhakua, 5 § eräitä viranomaisia koskevaa yleistä huolehtimisvelvoitetta, 6 § määräyksenantovaltuuksia, 7 § voimaantuloa ja 8 § siirtymäsäännöksiä. Rahanpesulain 9 luvun sääntelystä ilmoitusvelvollisia koskeva sääntely on päällekkäistä rahanpesuasetuksen sääntelyn kanssa ja yhteistyötä koskevaa sääntelyä on kuudennessa rahanpesudirektiivissä. Määräyksenantovaltuudet tulee tarkistaa niin, etteivät ne ole päällekkäisiä EU:n rahanpesusääntelyn ja sen nojalla annettavien, valmistelussa olevien alemman asteisten EU-säännösten, kuten teknisten standardien kanssa.

3.2.1.1 Ahvenanmaa

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa taikka muuta rikoksentorjuntaa ei nimenomaisesti mainita Ahvenanmaan itsehallintolain säännöksissä, jotka koskevat valtakunnan ja maakunnan lainsäädäntövaltaa. Edellä mainitun lain 27 ja 29 §:n mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat muun muassa valuuttaa, setelinantoa, pankki- ja luottolaitosta, rikosoikeutta sekä lainkäyttöä. Lain 18 §:n 25 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on kuitenkin lainsäädäntövalta teon rangaistavaksi säätämisestä ja rangaistuksen määräämisestä, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta. Lisäksi saman säännöksen 26 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat uhkasakon asettamista ja tuomitsemista sekä muiden pakkokeinojen käyttöä, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta. Esityksen 1. lakiehdotus sisältää säännöksiä, jotka koskevat yhdistyksiä ja säätiöitä, yhtiöitä ja muita yksityisoikeudellisia yhteisöjä, joita koskeva lainsäädäntövalta kuuluu valtakunnalle itsehallintolain 27 §:n 8 kohdan mukaan. Lain 18 §:n 22 kohdan mukaan maakunnalla on kuitenkin lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat elinkeinoelämää ottaen huomioon eräät itsehallintolaissa tästä säädetyt poikkeukset.

Voimassa olevaan rahanpesulakiin ei sisälly viittauksia rahanpesulain soveltamiseen ja sen mukaiseen valvontaan Ahvenanmaalla rahapelitoiminnan osalta, tältä osin on otettu huomioon Ahvenanmaan itsehallintolain toimivallanjakosäännökset ja Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto (Nr 15/16, 13.7.2016). Lausunnossaan sisäministeriölle valtuuskunta katsoi, että neljäs rahanpesudirektiivi sisältää säännöksiä, joiden tarkoituksena on suojata rahoitusjärjestelmää estämällä, paljastamalla ja selvittämällä rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Tästä syystä valtuuskunnan näkemyksen mukaan direktiivi kuuluu lähinnä setelinantoa ja valuuttaa sekä pankki- ja luottolaitoksia koskeviin oikeudenaloihin, jotka kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan itsehallintolain 27 §:n 37 kohdan ja 29 §:n 5 kohdan mukaan. Teot on kriminalisoitu rikoslain 32 ja 34 a luvussa. Neljännen rahanpesudirektiivin katsottiin liittyvän myös muihin oikeudenaloihin, jotka kuuluvat lähinnä valtakunnan toimivaltaan. Neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalaan kuuluvat lisäksi muun muassa rahapelipalvelujen tarjoajat ja kiinteistönvälittäjät, jotka kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Myös rahapelipalvelujen tarjoajia ja kiinteistönvälittäjiä koskevat kuitenkin rikoslain rangaistussäännökset muun muassa rahanpesun osalta, ja yleisesti rahanpesuun sovellettavat valtakunnan lainsäädännön säännökset koskevat myös niiden toimintaa. Sen vuoksi voimassa olevaa rahanpesulakia säädettäessä katsottiin, että rahanpesulainsäädännön mukaisesta valvonnasta vastuu olisi itsehallintolain 30 §:n mukaan lähtökohtaisesti valtakunnan viranomaisilla.

Ottaen huomioon, että Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä säädetään rahapelitoiminnasta ja sen valvonnasta sekä kiinteistönvälittäjien rekisteröinnistä, voimassa olevan rahanpesulain säätämisessä pidettiin tarkoituksenmukaisena, että näiden elinkeinonharjoittajien osalta toimivalta valvoa ehdotetun rahanpesulainsäädännön noudattamista siirrettäisiin itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tai tämän alaiselle viranomaiselle. Tässä esityksessä nykytila esitetään pidettäväksi samanlaisena, eli Ahvenanmaan rahapelitoiminnan ja kiinteistövälittäjien valvonnasta säädettäisiin edelleen sopimusasetuksella.

3.2.2 Rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa määritellään keskusrikospoliisissa olevan rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävät ja annetaan sille tarvittavat tiedonsaantioikeudet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanottaa ja käsittelee ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista. Keskus voi antaa määräyksiä liiketoimien keskeyttämisestä ja varojen pidättämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos toimenpide on välttämätön rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Rahanpesun selvittelykeskuksella on laissa määritelty laajat tiedonsaanti- ja luovutusoikeudet, jotka mahdollistavat tehokkaan tiedonvaihdon muiden viranomaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Lakia rahanpesun selvittelykeskuksesta on muutettu laeilla 407/2018, 652/2018, 576/2019, 631/2019, 377/2021, 434/2021 ja 815/2022. Muutokset ovat liittyneet esimerkiksi rahanpesudirektiivin muutosten implementointiin tai niiden implementoinnissa havaittujen puutteiden korjaamiseen sekä rahoitustietodirektiivin implementointiin.

3.3 Rahoitustietodirektiivin muutos

Muutetun rahoitustietodirektiivin ((EU) 2024/16549) tarkoituksena on vahvistaa toimenpiteet, jotka optimoivat ja helpottavat toimivaltaisten viranomaisten pääsyä rahoitustietoihin vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi, tutkimiseksi ja niihin liittyviä syytetoimia varten. Lisäksi direktiivissä säädetään toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että finanssilaitokset ja luottolaitokset kaikkialla unionissa, kryptovarapalvelun tarjoajat mukaan luettuina, toimittavat tilitapahtumatiedot muodossa, jota toimivaltaiset viranomaiset voivat helposti käsitellä ja analysoida. Muutetun rahoitustietodirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että tuloksellisen rikostutkinnan suorittamiseksi sekä rikoksentekovälineiden ja rikoshyödyn jäljittämisen ja menetetyksi tuomitsemisen onnistumiseksi on olennaisen tärkeää, että rahoitustietoihin on nopea pääsy, erityisesti osana tutkintoja, jotka koskevat järjestäytynyttä rikollisuutta ja kyberrikollisuutta. Muutetun rahoitustietodirektiivin johdantokappaleissa tuodaan esille kuudennessa rahanpesudirektiivissä säädettävä keskitettyjen automatisoitujen mekanismien liittäminen yhteen komission kehittämän ja ylläpitämän BARIS-järjestelmän kautta. Kuudennen rahanpesudirektiiviin mukaan vain rahanpesun selvittelykeskuksilla on edelleen suora pääsy keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin, myös pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Kun otetaan huomioon järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin rahoittamisen ja rahanpesun rajat ylittävä luonne sekä asiaankuuluvien rahoitustietojen merkitys vakavien rikosten torjumisessa, rahoitustietodirektiivin ((EU) 2019/1153) 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti nimetyillä kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oltava valtuudet päästä ja tehdä hakuja suoraan ja välittömästi pankkitilitietoihin, jotka ovat saatavilla muissa jäsenvaltioissa uuden pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta, aina kun se on tarpeen niiden sellaisten tehtävien suorittamiseksi, joiden tarkoituksena on estää ennalta, paljastaa ja tutkia vakavia rikoksia tai suorittaa niihin liittyviä syytetoimia tai tukea vakaviin rikoksiin liittyvää rikostutkintaa, mukaan lukien tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen.

Muutetun rahoitustietodirektiivin johdantokappaleiden mukaan rahoitustietodirektiivillä käyttöön otettuja suojatoimia ja rajoituksia olisi sovellettava myös valtuuksiin saada pääsy tilitietoihin ja tehdä niitä koskevia hakuja pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Nämä suojatoimet ja rajoitukset koskevat viranomaisia, joilla on valtuudet päästä tilitietoihin ja tehdä niitä koskevia hakuja, tarkoituksia, joita varten tilitietoihin voidaan päästä ja niitä koskevia hakuja voidaan tehdä, tietotyyppejä, joihin voi saada pääsyn ja tehdä hakuja tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti, rahoitustietodirektiivin mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten henkilöstöön sovellettavia vaatimuksia, tietoturvaa sekä lokikirjojen pitämistä pääsystä tietoihin ja niitä koskevien hakujen tekemisestä. Rahoitustietodirektiivin mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten rajatylittävä pääsy tilitietoihin pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta perustuu jäsenvaltioiden väliseen keskinäiseen luottamukseen, joka puolestaan perustuu siihen, että jäsenvaltiot kunnioittavat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, (jäljempänä *perusoikeuskirja*), tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita, esimerkiksi oikeutta yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, oikeutta henkilötietojen suojaan ja prosessuaalisia oikeuksia, kuten oikeus

tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen, syyttömyysolettama, oikeus puolustukseen, laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate, sekä perusoikeuksia ja periaatteita, joista määrätään kansainvälisessä oikeudessa ja kansainvälisissä sopimuksissa, joiden osapuolia unioni tai kaikki jäsenvaltiot ovat, mukaan lukien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty eurooppalainen yleissopimus, sekä jäsenvaltioiden perustuslaeissa, kunkin niistä soveltamisalalla. Tilitapahtumatiedot tarjoavat ratkaisevan tärkeitä tietoja rikostutkintaan. Talousrikostutkintaa kuitenkin vaikeuttaa se, että finanssilaitokset ja luottolaitokset, kryptovarapalvelun tarjoajat mukaan luettuina, toimittavat rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta, tutkimisesta tai niihin liittyvistä syytetoimista vastaaville toimivaltaisille viranomaisille tilitapahtumatietoja eri muodoissa, jotka eivät ole välittömästi valmiita analysoitavaksi. Useimpien vakavia rikoksia koskevien tutkintojen rajatylittävä luonne, erilaiset muodot, joita tilitapahtumatietojen toimittamiseen käytetään, ja vaikeudet tilitapahtumatietojen käsittelyssä vaikeuttavat jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja rajatylittävien talousrikostutkintojen kehittämistä. Jotta voidaan parantaa toimivaltaisten viranomaisten valmiuksia suorittaa talousrikostutkintaa, tässä direktiivissä vahvistetaan toimenpiteet, joilla varmistetaan, että finanssilaitokset ja luottolaitokset kaikkialla unionissa, kryptovarapalvelun tarjoajat mukaan luettuina, toimittavat tilitapahtumatiedot muodossa, jota toimivaltaiset viranomaiset voivat helposti käsitellä ja analysoida. Edellytyksiin ja menettelyihin, joiden mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää tilitapahtumatietoja finanssilaitokset ja luottolaitoksilta, sovelletaan kansallisessa lainsäädännössä vahvistettuja menettelysääntöjä. Se, että yhdenmukaistetaan tekniset järjestelyt, joiden mukaisesti finanssilaitokset ja luottolaitokset toimittavat tilitapahtumatietoja toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä, ei saisi vaikuttaa kansallisiin menettelysääntöihin ja -takeisiin, joiden mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää tilitapahtumatietoja. Jotta voidaan varmistaa yhdenmukaiset edellytykset, joiden mukaisesti finanssilaitokset ja luottolaitokset toimittavat tilitapahtumatietoja toimivaltaisille viranomaisille, komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovaltaa. Tätä valtaa olisi käytettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 182/2011 mukaisesti.

3.3.1 Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetussa laissa säädetään pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä, joka muodostuu luottolaitosten ylläpitämistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmistä, pankki- ja maksutilirekisteristä sekä koostavasta sovelluksesta.

Lain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan edistää viranomaisten sähköistä tiedonsaantia pankki- ja maksutileistä sekä tehostaa viranomaisten tiedustelujen oikeaa kohdentumista. Laissa määritellään ne tiedot, jotka tallennetaan pankki- ja maksutilirekisteriin, ja joita luottolaitosten tulee välittää pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmän kautta sekä ne toimivaltaiset viranomaiset, joilla on pääsy tiedonhakujärjestelmässä ja tilirekisterissä oleviin tietoihin. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia on muutettu muutoslailla 730/2020, 378/2021, 814/2022 ja 415/2024. Muutoslailla 730/2020 korjattiin sellaisia lain määritelmiä, jotka olivat aiheuttaneet epäselvyyttä lain soveltamisessa ja korjattiin ja tarkennettiin tiedonhakujärjestelmän kautta luovutettavia ja pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavia tietoja. Erityisesti lainmuutoksilla tarkennettiin tietoja luovuttavien eri toimijoiden osalta, mitä tietoja kukin toimija on lain mukaan velvollinen luovuttamaan tiedonhakujärjestelmän kautta tai antamaan Tullille pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavaksi. Muutoslailla 378/2021 lisättiin tilin käyttöoikeudenhaltijoita koskevien tietojen ilmoitusvelvollisuus tilirekisteriin myös oikeushenkilöiden osalta.

Muutoslaki 814/2022 liittyi rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoon. Lailla täydennettiin lisäksi viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoa ja sääntelyä kansallisista tarpeista

johtuen. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetussa laissa säädettyjen voimassa olevien pääsyoikeuksien lisäksi lisättiin Verohallinnolle, Tullille, Ulosottolaitokselle, poliisille, Rajavartiolaitokselle, Puolustusvoimille ja Finanssivalvonnalle pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään liittyen voimassa olevassa lainsäädännössä edellä mainituille viranomaisille säädettyihin toimivaltuuksiin. Lisäksi säädettiin Tullille velvoite laatia ja ylläpitää koostavaa sovellusta tietojen välittämiseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä, jolloin jokaisen toimivaltaisen viranomaisen ei tarvitsisi rakentaa omia rajapintojaan niihin järjestelmiin, joista pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä koostuu. Lainmuutokset tulivat voimaan 15.9.2022 pois lukien lain 7 a §, jota on sovellettu 1.11.2022 lähtien. Muutoslailla 415/2024 on lisäksi muutettu virtuaalivaluutan tarjoajia koskeva termistö vastaamaan kryptovarojen markkinoinnista annetun asetuksen (EU 2023/1114) mukaista kryptovarapalvelun tarjoajien määritelmää.

Lain 3 §:ssä on määritelty ne viranomaiset ja käyttötarkoitukset, joita varten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä voidaan luovuttaa tietoa. Oikeus käyttää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää on 3 §:n

1) kohdan mukaan poliisilla, rahanpesun selvittelykeskuksella, Tullilla ja Rajavartiolaitoksella Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/794, jäljempänä *Europol-asetus*, liitteen I mukaisten rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi;

2) kohdan mukaan Verohallinnolla verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 19 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden kohdentamiseksi sekä hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla sekä direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain (185/2013) 3 §:n mukaiseen tarkoitukseen;

3) kohdan mukaan Tullilla tullilain (304/2016) 102 §:n 2 momentissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden kohdentamiseksi verotus- ja verovalvontatehtävää varten sekä esitutkintaan ja rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 1 luvun 2 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin tullirikosten estämis- ja paljastamistehtäviin;

4) kohdan mukaan ulosottoviranomaisella ulosottokaaressa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa varten;

5) kohdan mukaan rahanpesulaissa tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla ja asianajajayhdistyksellä mainitussa laissa tarkoitettuun valvontatehtävän suorittamiseen;

6) kohdan mukaan rahanpesun selvittelykeskuksella rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1–4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen;

7) kohdan mukaan poliisilla ja Rajavartiolaitoksella rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä syyteharkintaan saattamiseen ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseen, poliisilla rahankeräyslaissa (863/2019) tarkoitettuun rahankeräysten valvontatehtävän suorittamiseen sekä poliisilain (872/2011) 6 luvun mukaiseen poliisitutkintaan tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii;

8) kohdan mukaan Puolustusvoimilla sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa (255/2014) tarkoitettuun rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä sotilastiedustelusta annetun lain (590/2019) 104 §:n mukaisesti ja

9) kohdan mukaan Finanssivalvonnalla Finanssivalvonnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseen.

Edellytyksenä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käytölle on pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain mukaan se, että tiedot ovat välttämättömiä edellä lueteltujen tehtävien suorittamiseksi ja viranomaisella on muualla laissa säädetty oikeus saada pankki- ja valvontajärjestelmään luovutetut ja tallennetut tiedot.

Lain 4 §:n 1 momentin mukaan luottolaitoksen on ylläpidettävä sähköistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, jonka avulla se välittää välittömästi ja salassapitosäännösten estämättä 2 momentissa tarkoitettuja tietoja asiakkaistaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos se on luottolaitoksen koko sekä toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen perusteltua, luottolaitos voi poiketa tiedonhakujärjestelmän ylläpitovelvoitteesta, mikäli Finanssivalvonta myöntää siihen luvan. Lain 4 §:n 2 momentissa säädetään luovutettavista tiedoista. Nämä tiedot luovutetaan toimivaltaiselle viranomaiselle, jos toimivaltainen viranomainen on ne salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan. Tietoja ovat tilinhaltijan ja sen käyttöoikeudenhaltijan täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, tai jos tilinhaltija on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä asiakkuuden alkamis- ja päättymispäivä, rahanpesulain 1 luvun 5–7 §:ssä tarkoitettujen tosiasiallisten edunsaajien täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, pankki- ja maksutilin IBAN-numero tai muu yksilöintitunnus sekä tilin avaamis- ja sulkemispäivä, tallelokeron vuokraajan ja sen käyttöoikeutetun täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, tai jos vuokraaja on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä tallelokeron yksilöintitieto ja vuokra-ajan pituus. Lisäksi 4 §:ssä säädetään, että toimivaltaisen viranomaisen on yksilöitävä säännös, jonka nojalla se pyytää tietoa. Luottolaitoksen on toimitettava tieto toimivaltaiselle viranomaiselle maksutta. Luottolaitokset vastaavat luovutettavien tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta ilman aiheetonta viivytystä. Asianajajan asiakasvaratilien yhteyteen on merkittävä nimenomainen tieto siitä, että pankki- tai maksutili on asianajajan asiakasvarojen tili, jota koskee asianajajan salassapitovelvollisuus. Tietoja asiakasvaratileistä ei saa luovuttaa tiedonhakujärjestelmän kautta, vaan ainoastaan tiedon siitä, että kyseessä on asianajajan asiakasvaratili sekä minkä asianajajan asiakasvaratili on kyseessä.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain 5 §:ssä säädetään pankki- ja maksutilirekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Tulli ja 6 §:ssä säädetään pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavista tiedoista. Pankki- ja maksutilirekisteriin tallennetaan tiedot maksulaitoksen, sähkörahayhteisön ja kryptovarapalvelun tarjoajan rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä tunnistettavaksi säädetystä asiakkaasta. Tallennettavia tietoja ovat täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, tai jos tilinhaltija on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen ja asiakkuuden alkamis- ja päättymispäivä sekä maksutilin IBAN-numero tai muu yksilöintitunnus. Pankki- ja maksutilirekisterin tiedot ovat lain 1 §:n 4 momentin mukaan salassa pidettäviä.

Jos luottolaitos on saanut Finanssivalvonnalta lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan poiketa tiedonhakujärjestelmän ylläpitovelvoitteesta, pankki- ja maksutilirekisteriin tallennetaan tilinhaltijan ja sen käyttöoikeudenhaltijan täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, tai jos tilinhaltija on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi,

rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä asiakkuuden alkamis- ja päättymispäivä, rahanpesulain 1 luvun 5–7 §:ssä tarkoitettujen tosiasiallisten edunsaajien täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, pankki- ja maksutilin IBAN-numero tai muu yksilöintitunnus sekä tilin avaamis- ja sulkemispäivä, tallelokeron vuokraajan ja sen käyttöoikeutetun täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa kansalaisuus, tai jos vuokraaja on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä tallelokeron yksilöintitieto ja vuokra-ajan pituus. Tiedot on annettava sähköisesti. Tulli voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä sähköistä menettelyä käyttäen ja millä tavoin varmennettuina tietoja voidaan toimittaa. Laissa edellytetään, että asianajajan asiakasvaratilien yhteyteen on merkittävä nimenomainen tieto siitä, että pankki- tai maksutili on asianajajan asiakasvarojen tili, jota koskee asianajajan salassapitovelvollisuus. Tietoja asiakasvaratileistä ei saa luovuttaa rekisteriin.

Lain 7 §:ssä säädetään Tullin tehtävästä luovuttaa pankki- ja maksutilirekisterin tietoja toimivaltaisille viranomaisille. Tiedot voidaan luovuttaa sen estämättä, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus, jäljempänä *tietosuoja-asetus*) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä. Tulli ylläpitää koostavaa sovellusta, jolla 4 ja 6 §:ssä tarkoitetut tiedot luovutetaan siirtämällä ne pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä toimivaltaisille viranomaisille. Tulli on koostavalla sovelluksella käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjä. Tulli välittää 3 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten 4 ja 6 §:ssä säädettyjä tietoja koskevat tietopyynnöt, joiden osalta on yksilöity käyttötarkoitus, pseudonymisoituna luottolaitokselle sekä siirtää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä vastaanotetut tiedot tietopyynnön mukaisesti toimivaltaiselle viranomaiselle koostavalla sovelluksella. Tietopyyntö ja siihen annetun vastauksen sisältö ovat salassa pidettäviä. Koostavalla sovelluksella tapahtuva henkilötietojen käsittely on automaattista. Koostavan sovelluksen kautta luovutetut tiedot on poistettava sovelluksesta välittömästi sen jälkeen, kun tiedot on luovutettu.

Poiketen siitä, mitä tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, jäljempänä *rikosasioiden tietosuojalaki*) 23 §:ssä rekisteröidyn tarkastusoikeudesta, pääsyä tietoihin tai tarkastusoikeutta ei ole, kun tietoja käsitellään koostavalla sovelluksella. Rekisteröidyn oikeuksien käyttämisestä tietosuojavaltuutetun välityksellä säädetään mainitun lain 29 §:ssä ja tietosuojalain (1050/2018) 34 §:ssä. Oikeuksien käyttämistä koskeva pyyntö on esitettävä tietosuojavaltuutetulle taikka Tullille noudattaen henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 35 §:n 2 momenttia. Tullille esitetty pyyntö on toimitettava viipymättä tietosuojavaltuutetulle.

Tullin on ylläpidettävä lokirekisteriä pankki- ja maksutilirekisterin sekä koostavan sovelluksen kautta tapahtuvan pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmän käyttökerroista. Tiedot on kerättävä vähintään oikeusperustasta, jonka nojalla tietoja pyydetään, tiedustelun tai haun päivämäärästä ja kellonajasta, tiedustelussa tai haussa käytettyjen tietojen tyypistä, tiedustelun tai haun tuloksista ja rekisteriä käyttäneen toimivaltaisen viranomaisen nimestä. Viranomaisen on ylläpidettävä samat tiedot sisältävää lokirekisteriä tiedonhakujärjestelmän käyttökerroista. Lisäksi viranomaisen on pidettävä lokikirjaa, josta käy ilmi tiedonhakujärjestelmästä tiedustelun tai haun suorittaneen henkilön ja sen määränneen henkilön tunnistetiedot. Toimivaltaisen viranomaisen on lisäksi nimettävä henkilö, joka valvoo tiedonhakujärjestelmän käyttöä. Tulli rekisterinpitäjänä valvoo pankki- ja maksutilirekisterin käyttöä.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettuun lakiin tulee implementoida kuudennen rahanpesudirektiivin ja rahoitustietodirektiivin muutokset, jotka koskevat keskitettyjä pankkitilirekistereitä ja tiedonhakujärjestelmiä sekä yhteenliittämisjärjestelmää kyseisissä direktiiveissä.

3.3.2 Kaupparekisterilaki

Kaupparekisterilaissa säädetään kaupparekisterin pitämisestä yrityksiä, yhteisöjä ja niissä toimivia henkilöitä koskevien ajantasaisten ja luotettavien tietojen saamiseksi. Rekisteripitäjänä on Patentti- ja rekisterihallitus. Kaupparekisterilain 1 luvun 5 §:ssä säädetään tosiasiallisesta edunsaajasta rekisteriin merkittävistä tiedoista ja sen mukaan muusta ilmoitusvelvollisesta kuin yksityisestä elinkeinonharjoittajasta merkitään rekisteriin yrityksen tai yhteisön rahanpesulain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu muu kuin mainitun lain 1 luvun 5 §:n 4 momentin mukainen tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus. Jos yritys tai yhteisö ilmoittaa, ettei sillä ole 1 momentissa tarkoitettua tosiasiallista edunsaajaa tai tosiasiallista edunsaajaa ei pystytä tunnistamaan, rekisteriviranomainen tekee ilmoituksesta merkinnän rekisteriin. Edellä 2 momentissa säädettyä ei sovelleta avoimeen yhtiöön tai kommandiittiyhtiöön, jos avoimen yhtiön yhtiömiehet tai kommandiittiyhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet ovat luonnollisia henkilöitä. Jos muu kuin edellä tarkoitettu yritys tai yhteisö laiminlyö antaa 1 tai 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, rekisteriviranomainen tekee asiasta merkinnän rekisteriin. Rekisteriviranomainen tekee rahanpesulain 6 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun valvontailmoituksen saatuaan merkinnän rekisteriin, jos ilmoituksen ja edunsaajarekisterin tiedot poikkeavat toisistaan vielä sen jälkeen, kun rekisteriviranomainen on kehottanut ensin yritystä tai yhteisöä taikka 6 §:ssä tarkoitetun ulkomaisen express trustin tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn edustajaa annetussa määräajassa ilmoittamaan ajantasaisen tosiasiallista edunsaajaa koskevan tiedon rekisteröitäväksi tai vahvistamaan rekisteriin merkityn tiedon, ellei rekisterimerkintä ole ilmeisen aiheeton. Edellä 1–4 momentissa säädettyä ei sovelleta yhtiöön, joka on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetulla säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena, kaupparekisteriin merkittyyn rahanpesulain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun yhteisöön, Suomessa sivuliikkeen perustaneeseen ulkomaiseen elinkeinonharjoittajaan eikä valtion liikelaitokseen. Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot säilytetään 10 vuotta ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamisen jälkeen.

Kaupparekisterilain 1 luvun 6 §:ssä säädetään express trustista tai oikeusmuodoltaan samankaltaisesta oikeudellisesta järjestelystä ja sen tosiasiallisesta edunsaajasta rekisteriin merkittävistä tiedoista. Sen 1 momentissa viitataan neljännen rahanpesudirektiivin, 31 artiklan 1 kohdan määritelmään express trustista tai oikeusmuodoltaan samankaltaisesta oikeudellisesta järjestelystä, jonka tosiasiallisia edunsaajia koskevassa ilmoituksessa on mainittava: 1) ulkomaisen trustin tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn nimi ja valtio, jonka lainsäädännön mukaisesti trusti tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestely on perustettu; 2) jos ulkomainen trusti tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellinen järjestely on rekisteröity, rekisteri, johon ulkomainen trusti tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn on merkitty sekä rekisterinumero siinä rekisterissä; 3) rahanpesulain 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen tosiasiallisten edunsaajien henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus. Kaupparekisterilain 6 §:n 2 momentissa säädetään, että tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot säilytetään 10 vuotta tietojen rekisteröinnin perusteiden päättymisen jälkeen.

Tosiasiallisten edunsaajien rekisteröintiin liittyen lisäksi yhdistyslaissa (503/1989) säädetään yhdistyksen hallituksen jäsenen rekisteröinnistä, uskonnonvapauslaissa (453/2003) uskonnollisten yhdyskuntien hallituksen jäsenen rekisteröinnistä ja säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten rekisteröinnissä säätiölaissa (487/2015).

Kaupparekisterilain 6 luvussa säädetään rekisterien yhteenliittämisestä. Sen 34 §:n säädetään yhteenliittämisjärjestelmän kautta saataville asetettavista tiedoista. Pykälän 1 momentti koskee yhtiöoikeusdirektiiviä ja sen 2 momentissa säädetään, että rekisteriviranomaisen on lisäksi huolehdittava siitä, että tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot asetetaan saataville rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä noudattaen, mitä rahanpesudirektiivin 30 artiklan 10 kohdassa ja 31 artiklan 9 kohdassa säädetään. Uuden sääntelyn myötä edunsaajarekisteriä koskeva sääntely siirtyy pääasiassa uuteen rahanpesulakiin.

3.3.3 Laki Finanssivalvonnasta

Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään Suomen Pankin yhteydessä toimivasta Finanssivalvonnasta, jonka toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Finanssivalvonnasta annetussa laissa on viittauksia yleisesti rahanpesua koskevaan sääntelyyn ja rahanpesulakiin liittyen lain 1 luvun 3 §:ssä määriteltyihin Finanssivalvonnan tehtäviin koskien rahanpesulain sekä sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa, lain 2 luvun 10 §:ssä säädettyjä johtokunnan tehtäviä liittyen hallinnollisiin seuraamuksiin, lain 3 luvun 20 b §:n 3 momentissa oikeudesta saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta ja edellä mainitun luvun 32 a §:ssä koskien omistusosuuden hankinnan kieltämistä, 4 luvun 40 a §:ssä koskien rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määräämistä eräistä rikkomuksista, 8 luvussa 71 §:n 1 momentin 15 ja 17 kohdassa oikeudesta ja velvollisuudesta luovuttaa tietoja ja saman luvun 71 d §:n 2 momentissa liittyen oikeuteen luovuttaa tietoja suojelupoliisille. Osassa viittauksia mainitaan tällä esityksellä kumottava rahanpesulaki, jolloin viittaukset tulisi muuttaa koskemaan uutta rahanpesulakia.

3.3.4 Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi

Laissa varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi säädetään varojen jäädyttämisestä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) turvallisuusneuvoston 28 päivänä syyskuuta 2001 hyväksymässä päätöslauselmassa 1373 (2001) YK:n jäsenvaltiolle asetettujen velvoitteiden täytäntöön panemiseksi. Laki ei koske niiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden varoja, joiden varojen jäädyttämisestä säädetään tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2580/2001, eikä lakia sovelleta varoihin sinä aikana, jona ne on takavarikoitu taikka määrätty vakuustakavarikkoon pakkokeinolain (806/2011) nojalla tai kansainvälisen oikeusapupyynnön perusteella.

Lain varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi 8 §:ssä viitataan rahanpesulakiin jäädyttämisilmoitusten käsittelyn osalta. Viittauksessa käytetään vuoden 2008 rahanpesulain nimikettä ja se tulisi muuttaa viittaukseksi uuteen rahanpesulakiin.

3.3.5 Vakuutusyhtiölaki

Vakuutusyhtiölakia sovelletaan Suomen lain mukaan rekisteröityyn vakuutusosakeyhtiöön ja keskinäiseen vakuutusyhtiöön. Vakuutusyhtiölain 13 §:ssä säädetään asiakkaiden tuntemisesta. Säännöksessä viitataan riskienhallintaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien arvioimiseksi ja asiakkaan tuntemista koskevaan sääntelyyn rahanpesulaissa. Tässä esityksessä ehdotetaan, että vakuutusyhtiöt jäisivät pääasiassa rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle lukuun ottamatta rahanpesuasetuksen pakollisessa soveltamisalassa olevaa vakuutustoimintaa, joten vakuutusyhtiölakia tulisi päivittää tältä osin. Lisäksi asiakkaan tuntemisesta säädetään jatkossa pääasiassa rahanpesuasetuksessa.

3.3.6 Laki luottolaitostoiminnasta

Laissa luottolaitostoiminnasta säädetään oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa sekä tällaiselle toiminnalle asetettavista vaatimuksista ja niiden noudattamisen valvonnasta. Laissa säädetään lisäksi oikeudesta harjoittaa muuta liiketoimintaa, jossa yleisöltä hankitaan takaisinmaksettavia varoja.

Luottolaitostoiminnasta annetussa laissa on viittauksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamista koskevaan sääntelyyn ja voimassa olevaan rahanpesulakiin. Sääntelyä on muun muassa 11 luvun 5 b §:ssä koskien rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen epäilyä tai kohonnutta riskiä, 15 luvun 6 §:ssä asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin, 18 §:ssä koskien asiakkaan tuntemista, 17 luvun 2 §:ssä koskien sivuliikkeen toimiluvan hakemista ja saman luvun 3 §:ssä koskien sivuliikkeen toimiluvan myöntämistä. Laista tulisi muuttaa ne viittaukset, jotka ovat vanhentuneita, viittauksiksi uuteen sääntelyyn, eli rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin.

3.3.7 Maksulaitoslaki

Maksulaitoslakia sovelletaan liiketoimintaan, jossa tarjotaan maksupalvelua ja sitä sovelletaan myös sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun ja sähkörahayhteisöön, jollei siinä toisin säädetä.

Maksulaitoslain 2 luvun 7 §:ssä koskien muun maksupalvelun tarjoamisen kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskun luvanvaraisuutta koskevaa poikkeusta viitataan voimassa olevaan rahanpesulakiin ja sen 4 luvun 24 §:ssä koskien asiamiestä viitataan rahanpesulaissa säädettyihin velvollisuuksiin. Maksulaitoslain 6 luvun 39 §:ssä viitataan rahanpesulain asiakkaan tuntemista koskevaan sääntelyyn. Maksulaitoslain viittaukset rahanpesusääntelyyn tulisi muuttaa koskemaan rahanpesuasetusta ja uutta rahanpesulakia.

3.3.8 Sijoituspalvelulaki

Sijoituspalvelulakia sovelletaan liiketoimintaan, jossa tarjotaan sijoituspalvelua tai harjoitetaan sijoitustoimintaa. Sijoituspalvelulaki sisältää viittauksia FATFin suosituksiin (5 luvun 1 §) ja rahanpesulakiin 12 luvun 3 §:ssä koskien asiakkaan tuntemista. Jälkimmäinen viittaus tulisi muuttaa koskemaan rahanpesuasetusta ja uutta rahanpesulakia.

3.3.9 Arpajaislaki

Arpajaislaissa säädetään arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, Veikkaus Oy:n toiminnasta ja toiminnan rajoituksista, tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen käytön valvonnasta. Arpajaislaissa viitataan muun muassa voimassa olevan rahanpesulain asiakkaan tuntemista koskevaan sääntelyyn. Arpajaislaki on tarkoitus kumota uudella rahapelilailla (/), joka on käsittelyssä eduskunnassa (HE 16/2025 vp) ja uuden rahapelisääntely on tarkoitus tulla voimaan pääasiassa 1.1.2027, joten tässä esityksessä ei ehdoteta muutoksia arpajaislakiin.

3.3.10 Päästökauppalaki

Päästökauppalain tarkoituksena on edistää laitosten, meriliikenteen ja lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä kustannustehokkaasti ja taloudellisesti. Lailla pannaan osaltaan täytäntöön kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (*päästökauppadirektiivi*).

Laissa viitataan rahanpesun estämistä koskevaan sääntelyyn. Sen 12 luvun 69 §:n 3 momentissa Unionin rekisterin ylläpidosta säädetään, että Unionin rekisterin perustamisesta ja ylläpidosta, rekisterin keskusvalvojan ja kansallisten valvojien tehtävistä sekä rekisterin toiminnoista säädetään komission rekisteriasetuksessa. Rikostentorjuntaan sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn unionin rekisterissä sovelletaan komission rekisteriasetusta ja siinä viitattuja rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849 säännöksiä. Lisäksi sen 16 luvun 90 §:ssä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista säädetään, että Energiavirastolla on oikeus saada komission rekisteriasetuksen mukaiselta tilinomistajalta ja tilille nimetyiltä edustajilta salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen rahanpesulain 7 luvun 1 §:n 4 momentissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Lain viittaukset on tarpeen muuttaa koskemaan uutta rahanpesusääntelyä.

3.3.11 Rikoslaki

Rikoslaissa säädetään rahanpesurikoksista sen 32 luvussa ja terrorismirikoksista, mukaan lukien terrorismin rahoittaminen, sen 34 a luvussa.

Rikoslain 32 luvussa kätkemis- ja rahanpesurikoksista on säädetty rangaistavaksi rahanpesu, törkeä rahanpesu, salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi ja tuottamuksellinen rahanpesu. Rahanpesulla tarkoitetaan rikoslain 32 luvun 6 §:n mukaan toimintaa, jossa joku ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen rikoksentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Rahanpesulla tarkoitetaan myös toimintaa, jossa joku peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä. Enimmäisrangaistus rahanpesusta on kaksi vuotta vankeutta.

Törkeän rahanpesun tunnusmerkistön edellytyksenä on, että rahanpesussa rikoksen kautta saatu omaisuus on ollut erittäin arvokas tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti, ja rahanpesu on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Enimmäisrangaistus törkeästä rahanpesusta on rikoslain 32 luvun 7 §:n mukaan kuusi vuotta vankeutta. Salahankkeena törkeän rahanpesun tekemiseksi pidetään rikoslain 32 luvun 8 §:ssä sopimista toisen kanssa sellaisen törkeän rahanpesurikoksen tekemisestä, jonka kohteena on lahjuksen antamisen, lahjuksen ottamisen, rikoslain 29 luvun 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun veroon kohdistuvan törkeän veropetoksen tai törkeän avustuspetoksen tuottama hyöty tai sen tilalle tullut omaisuus. Enimmäisrangaistus salahankkeesta törkeän rahanpesun tekemiseksi on yksi vuosi vankeutta. Tuottamuksellisella rahanpesulla tarkoitetaan rikoslain 32 luvun 9 §:ssä törkeällä huolimattomuudella rahanpesuun ryhtymistä. Enimmäisrangaistus tuottamuksellisesta rahanpesusta on kaksi vuotta vankeutta.

Tekijä voidaan tuomita 32 luvun 10 §:n mukaisesti rahanpesurikkomuksesta sakkoon, jos rahanpesu tai tuottamuksellinen rahanpesu, huomioon ottaen omaisuuden arvo tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Rikoslain 32 luvun 14 §:n mukaan rahanpesuun, törkeään rahanpesuun ja tuottamukselliseen rahanpesuun sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään rikoslain 9 luvussa.

Rikoslain 34 a luvussa säädetään terrorismirikoksista ja sen 5 §:ssä terrorismin rahoittamisesta ja 5 a §:ssä terrorismiryhmän rahoittamisesta. Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa henkilö suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan:

1) panttivangin ottamista tai kaappausta,

2) sellaista tuhotyötä, törkeää tuhotyötä tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelua, jota on pidettävä terroristisen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 60/2002) tarkoitettuna rikoksena,

3) sellaista tuhotyötä, liikennetuhotyötä, törkeää tuhotyötä tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelua, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lento-asemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,

4) sellaista ydinräjähderikosta, terveyden vaarantamista, törkeää terveyden vaarantamista, ydinenergian käyttörikosta tai muuta ydinaineeseen kohdistuvaa tai ydinainetta välineenä käyttäen tehtyä rangaistavaksi säädettyä tekoa, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

5) murhaa, tappoa, surmaa, törkeää pahoinpitelyä, vapaudenriistoa, törkeää vapaudenriistoa, törkeää ihmiskauppaa, panttivangin ottamista tai törkeää julkisrauhan rikkomista tai niillä uhkaamista, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 63/1978).

Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin nojalla myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan mainitun luvun 1—4 tai 4 a—4 c §:ssä tarkoitettua rikosta. Terroristiryhmän rahoittamisella tarkoitetaan puolestaan varojen antamista tai keräämistä suoraan tai välillisesti terroristiryhmälle tietoisena ryhmän luonteesta terroristiryhmänä. Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Enimmäisrangaistus terrorismin rahoittamisesta on kahdeksan vuotta ja terroristiryhmän rahoittamisesta kolme vuotta vankeutta.

Tässä esityksessä implementoitavien EU:n rahanpesusääntelyn muutoksilla ei ole vaikutusta rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kriminalisointeihin, eikä tässä esityksessä esitetä muutoksia rikoslakiin.

3.2.14 Asianajosalaisuutta koskeva sääntely

Asianajajilla on Suomen lainsäädännön mukaan *asianajosalaisuudeksi* kutsuttu laaja yleinen salassapitovelvollisuus asiakkaansa asioista. Asianajajista annetun lain (496/1958), jäljempänä *asianajajalaki*, 5 c §:n mukaisesti: ”Asianajaja tai hänen apulaisensa ei saa luvattomasti ilmaista sellaista yksityisen tai perheen salaisuutta taikka liikesalaisuutta, josta hän tehtävässään on saanut tiedon.” Tämän asianajajalakiin sisältyvän salassapitovelvollisuuden rikkominen on saman

pykälän mukaisesti rangaistavissa rikoslain mukaan: ”Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta."

Asianajajia velvoittaa lisäksi asianajajalain 5 §:ssä säädetysti hyvä asianajajatapa (”tapaohjeet”): ”Asianajajan tulee - - kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa.” Asianajajan salassapitovelvollisuutta on täsmennetty tapaohjeiden kohdissa 3.4 ja 4.3 vaitiolovelvollisuudella: ”Asianajaja ei saa myöskään luvattomasti ilmaista muita tietoja, joita hän on tehtävää hoitaessaan saanut tietää asiakkaasta ja tämän oloista.”

Asianajaja voi vapautua tästä salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta Suomen lainsäädännön mukaan vain tilanteissa, joissa joko asiakas vapauttaa hänet salassapitovelvollisuudesta, erityislaki velvoittaa nimenomaisesti tietojen antamiseen asianajajalle säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä tai mikäli tuomioistuin velvoittaa asianajajan todistamaan asiasta.

Asianajosalaisuus turvaa kansalaisten mahdollisuuden hakea lainopillista apua oikeudellisten asioidensa hoitamiseen luottamuksellisesti. Oikeusvaltiossa on oltava taho, jolta kansalaiset voivat pyytää oikeudellista neuvoa luottamuksellisesti ilman tietovuotojen pelkoa riippumatta siitä, kuinka monimutkainen tai hankala kansalaisen tilanne on.

Asianajajan salassapitovelvollisuus muualla lainsäädännössä

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13 §:n 1 momentissa säädetään asianajajalakiin ja sen perusteella noudatettavaan hyvään asianajajatapaan sisältyviä velvoitteita vastaavasta laajasta salassapitovelvollisuudesta:

”Oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja taikka tulkki ei saa luvattomasti todistaa siitä, mitä hän on saanut tietää:

1) hoitaessaan oikeudenkäyntiin liittyvää tehtävää;

2) antaessaan oikeudellista neuvontaa päämiehen oikeudellisesta asemasta esitutkinnassa tai muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa;

3) antaessaan oikeudellista neuvontaa oikeudenkäynnin käynnistämiseksi tai sen välttämiseksi.”

Tuomioistuin ei voi velvoittaa rikosasian vastaajan avustajaa todistamaan missään tilanteessa asiakkaan hänelle antamista tiedoista. Tästä on säädetty oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13 §:n 2 momentissa:

”Tuomioistuin voi velvoittaa muun 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuin rikosasian vastaajan oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan tai tulkin todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.”

Tuomioistuin voi velvoittaa avustajan todistamaan muissa tapauksissa silloin, kun syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13 §:n 3 momentin mukaan asianajajaa sitoo todistamiskielto asiakkaansa hänelle kertomasta asiasta, ellei tuomioistuin anna momentin tarkoittamaa määräystä todistaa:

”Asianajaja, luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu oikeudenkäyntiavustaja ja julkinen oikeusavustaja ei saa luvattomasti todistaa yksityisen tai perheen salaisuudesta tai liikesalaisuudesta, josta hän on muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässään saanut tiedon. Tuomioistuin voi kuitenkin velvoittaa henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, tai jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.”

Asianajajaa velvoittaa edellä kuvattu laaja salassapitovelvollisuus, asianajosalaisuus, niin oikeudenkäyntiasian, oikeudenkäyntiin valmistautumisen kuin muun asian osalta. Tuomioistuin voi velvoittaa asianajajan todistamaan, mikäli:

- syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta,

- tai jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

Jälkimmäisen kriteerin täyttymisen on katsottu lain esitöissä olevan hyvin korkean kynnyksen takana. Tuomioistuin joutuu tekemään aina tapauskohtaisen harkinnan, eikä yksin todisteen tarve riitä salassapitovelvollisuuden murtamiseen, vaan tuomioistuimen tulee tehdä asiassa kokonaisarvio esitöissä määriteltyjen tarkkojen kriteerien pohjalta.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13 §:ään lisättiin vuonna 2015 3 momentti, jonka mukaan:

Pykälän 3 momentin mukaan asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu oikeudenkäyntiavustaja taikka valtion oikeusaputoimistoista annetussa laissa tarkoitettu julkinen oikeusavustaja ei saa luvattomasti todistaa yksityisen tai perheen salaisuudesta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta, josta hän on muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässään saanut tiedon. Tuomioistuin voisi kuitenkin määrätä asianajajan, ns. lupalakimiehen tai julkisen oikeusavustajan todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vähintään kuusi vuotta vankeutta. Lisäksi todistamiskielto voitaisiin murtaa, jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

Salassapitovelvollisuus koskee kaikkia asianajajan toimeksiantonsa hoitamiseksi saatavia tehtäviä niin oikeudenkäyntiasioissa, oikeudenkäyntien välttämiseen liittyvissä asioissa kuin muissa oikeudellisen neuvonannon asioissa. Momentissa tarkoitettu tehtävä on siis luonteeltaan oikeudellinen avustaminen oikeudenkäynnin ulkopuolisessa asiassa, kuten testamentin laadinta tai yrityskaupan tekemisessä avustaminen sopimusneuvotteluihin osallistumalla ja laatimalla sopimus. Momentin kannalta on olennaista oikeudellista apua antavan ja päämiehen välinen luottamussuhde sekä ensiksi mainitun toiminnan riippumaton luonne luottamussuhteen ulkopuolisista tahoista.

Asianajajan salassapitovelvollisuuden suhde perusoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen

Asianajajan salassapitovelvollisuus liittyy Suomessa perustuslain sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen turvaamaan oikeuteen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti turvataan perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla. Tähän sisältyy myös

oikeus saada oikeudellista apua, oikeus valita oikeusavustaja ja oikeus neuvotella oikeusavustajan kanssa luottamuksellisesti (HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä suojataan myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa. Tämän on katsottu sisältävän oikeuden luottamukselliseen neuvonpitoon avustajan kanssa (ks. esim. PeVL 58/2002 vp, s. 2, PeVL 15/2014 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut asianajosalaisuuteen kohdistuvia tiedonsaantioikeuksia pitämällä lähtökohtana luottamuksellisuuden kunnioittamista (PeVL 58/2002 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on korostanut myös asianajotoiminnan ja muun oikeudellisen avustamisen riippumattomuutta suhteessa viranomaisiin. Asianajosalaisuudella on merkitystä myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja erityisesti kotirauhan suojan kannalta. Lisäksi se liittyy perustuslain 18 §:ssä turvattuun ammatinharjoittamisoikeuteen.

EU-tuomioistuin on katsonut, että asianajajan on oltava riippumaton suhteessa julkiseen valtaan, muihin toimijoihin ja ulkopuolisiin (asia C-309/99, Wouters, 102 kohta). EU-tuomioistuin on myös katsonut, että käsitys asianajajakunnasta riippumattomana ja oikeudenhoidon etujen mukaisesti toimivana ammattikuntana, jota valvotaan yleisen edun nimissä asetettujen ammattieettisten ja kurinpitosääntöjen kautta, on osa unionin oikeusjärjestystä ja oikeusvaltioperiaatetta (asia C-155/79, AM & S Europe v. Komissio, 24 kohta ja asia C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals ja Acros Chemicals v. Komissio ym., 42 kohta).

Asianajajosalaisuuden huomioiminen esitutkinnassa ja pakkokeinoja käytettäessä

Vastaava salassapitovelvollisuus ulottuu myös rikosten esitutkintaan. Pakkokeinolain 7 luvun 3 §:n mukaan

3 § (12.6.2015/737)

Takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot

Asiakirjaa tai muuta 1 §:ssä tarkoitettua kohdetta ei saa takavarikoida eikä jäljentää, jos se sisältää tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10–14, 16, 20 tai 21 §:n nojalla on velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta.

Jos salassapitovelvollisuus tai -oikeus perustuu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 11 §:n 2 tai 3 momenttiin tai 13, 14, 16 tai 20 §:ään, edellytyksenä kiellolle 1 momentissa säädetyn lisäksi on, että kohde on mainitussa lainkohdassa tarkoitetun henkilön tai häneen mainitun luvun 22 §:n 2 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön hallussa taikka sen hallussa, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus tai -oikeus on säädetty.

Takavarikoimis- tai jäljentämiskieltoa ei kuitenkaan ole, jos:

1) oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 12 §:n 1 tai 2 momentissa, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa taikka 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostuu takavarikoimiseen tai jäljentämiseen;

2) oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö suostuu takavarikoimiseen tai jäljentämiseen;

3) tutkittavana on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja tuomioistuin voisi tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä velvoittaa todistamaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 12 §:n 3 momentin, 13 §:n 2 tai 3 momentin, 14 §:n 2 momentin taikka 20 §:n 2 momentin nojalla;

4) tutkittavana on rikos, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 9 §:n 3 momentin nojalla tuomioistuimessa ei olisi oikeutta tai velvollisuutta kieltäytyä todistamasta, eikä takavarikoitava tai jäljennettävä kohde ole mainitun luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön hallussa.

Asiakirja tai muu kohde saadaan edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se on joltakulta rikoksella viety tai että se tuomitaan menetetyksi. Asiakirja tai muu kohde saadaan pitää takavarikoituna tai jäljennettynä, jos sen irrottaminen tai erottaminen muusta takavarikon kohteesta ei ole mahdollista.

Pakkokeinolain 8 luvussa säädetään erityisestä kotietsinnästä, jolla 8 luvun 1 §:n 3 momentin (12.6.2015/737) mukaan tarkoitetaan: ”etsintää sellaisessa tilassa, jossa etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10–14, 16, 20 tai 21 §:n mukaan on velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta ja johon ei tämän lain 7 luvun 3 §:n nojalla saa kohdistaa takavarikkoa tai asiakirjan jäljentämistä.” Tätä erityistä kotietsintää varten on määrättävä 8 luvun 7 §:n mukaisesti etsintävaltuutettu, joka huolehtii, että takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen ei kohdistu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon. Etsintävaltuutetuksi on määrättävä suostumuksensa perusteella asianajaja tai muu esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 3 §:ssä säädettyjen avustajan kelpoisuusvaatimukset täyttävä avustaja. Vastaavia asianajosalaisuuden huomioivia säännöksiä on myös salaisia pakkokeinoja koskien asuntokuuntelusta (10 luvun 2 §) ja sen valvomiseksi nimitettävästä julkisesta asiamiehestä, jonka tulee noudattaa hyvää asianajajatapaa (10 luvun 44 §).

Esitutkintalain 7 luvun 8 §:n mukaan:

Todistajan on totuudenmukaisesti ja mitään salaamatta ilmaistava, mitä hän tietää tutkittavasta asiasta. Jos hän kuitenkin olisi tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10–14 §:n, 16–21 §:n taikka 22 §:n 1 ja 2 momentin nojalla oikeutettu tai velvollinen kieltäytymään todistamasta, hän on vastaavasti oikeutettu tai velvollinen siihen myös esitutkinnassa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään todistajan oikeudesta tai velvollisuudesta kieltäytyä todistamasta, todistaja on kuitenkin velvollinen todistamaan, jos:

1) oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 12 §:n 1 tai 2 momentissa, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa taikka 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostuu todistamiseen;

2) tutkittavana on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, taikka tällaisen rikoksen yritys tai osallisuus siihen, ja tuomioistuin voisi tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä velvoittaa todistamaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 12 §:n 3 momentin, 13 §:n 2 tai 3 momentin, 14 §:n 2 momentin taikka 20 §:n 2 momentin nojalla;

3) tutkittavana on rikos, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 9 §:n 3 momentin nojalla tuomioistuimessa ei olisi oikeutta tai velvollisuutta kieltäytyä todistamasta, eikä todistaja ole mainitun luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö.

Todistaja on velvollinen myös esittämään hallussaan olevan, esitutkinnan kannalta merkityksellisen asiakirjan tai muun todistusaineiston, jos se voitaisiin pakkokeinolain 7 luvun 1 §:n mukaan takavarikoida eikä takavarikoimiselle ole mainitun luvun 3 §:ssä säädettyä estettä.

Todistajaan, joka on epäiltyyn oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitetussa suhteessa, ei sovelleta, mitä tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään.

Poikkeukset asianajajan salassapitovelvollisuudesta

Asianajajalle on säädetty muutama erillinen ja nimenomainen poikkeus salassapitovelvollisuudesta.

Asianajosalaisuus väistyy eräissä tilanteissa yleisen toimintavelvollisuussäännöksen vuoksi. Rikoslain 15 luvun 10 § velvoittaa rangaistuksen uhalla ilmoittamaan törkeistä rikoksista. Tämä säännös koskee kirjoitusasunsa vuoksi kaikkia ja sen soveltamisala laajennettiin eduskuntakäsittelyssä nimenomaisesti koskemaan myös vaitiolovelvollisia, kuten asianajajia.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) säädetään asianajajien toimintavelvoitteista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyen. Lain 7 luvun 2 § 1 momentissa säädetään, että laissa määritetyn ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä annettava valvontaviranomaiselle ja asianajajia valvovalle Suomen Asianajajaliitolle näiden lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot. Lain 8 luvun 10 § 4 momentin mukaan aluehallintoviraston on noudatettava viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 §:n mukaista salassapitovelvoitetta silloin, kun se käsittelee tietoja, joita koskee asianajajalailla säädetty salassapitovelvollisuus. Lain 9 luvun 3 § 4 momentin 5 kohdan mukaan Asianajajaliitto voi kieltäytyä luovuttamasta tietoja toiseen ETA-maahan, jos kyse on tiedosta, jota koskee asianajajan salassapitovelvollisuus. Laissa on siis selvästi eriteltynä tietojenluovutus velvollisuus ja toisaalta oikeus kieltäytyä luovuttamasta tietoja toiseen maahan.

Asianajajalla on hyvin laaja, rikosoikeudellisesti sanktioitu salassapitovelvollisuus. Asianajaja voi lähtökohtaisesti vapautua salassapitovelvollisuudesta vain asiakkaansa suostumuksella, lailla säädetyssä poikkeustapauksessa tai tuomioistuimen määräyksellä. Ilman tällaisia asianajaja ei voi luovuttaa tai ilmaista asiakastaan koskevia tietoja.

3.4 Rahanpesulainsäädännön valvonta ja resurssit

Voimassa olevassa rahanpesulaissa tarkoitettuina valvojina toimivat Finanssivalvonta, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus, asianajajayhdistys eli Suomen Asianajajat ja Ahvenanmaan maakuntahallitus, jolle on siirretty sopimusasetuksella Ahvenanmaan kiinteistövälittäjien ja rahapelipalvelujen valvonta.

Rahanpesun torjuntaan eri viranomaisissa käytössä olevia henkilötyövuosia sekä valtion ja muun julkisen talouden rahoitusta kuvataan kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviossa ja sen osittaispäivityksessä. Kuvaukset perustuvat valtiovarainministeriön toteuttamiin kyselyihin keskeisille estämistyön viranomaisille ja valvojille, joiden tulosten mukaan rahanpesulain mukaisilla valvojilla työskenteli yhteensä noin 30 henkilöresurssia vuoden 2023 alussa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistehtävissä. Vastaavasti henkilötyövuosia käytettiin noin 27,5. Luvut kattavat päätoimisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistyötä tekevät. Näiden lisäksi organisaatioissa voi olla yksittäisiä henkilöitä, joiden työnkuvaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen kuuluu osittain. Rahanpesulain mukaisten huolehtimisvelvollisuuden alaisten viranomaisten resursseja on haastavaa mitata

henkilötyövuosina, sillä näiden toimijoiden kohdalla rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen on osana muita työtehtäviä. Rahanpesun selvittelykeskuksella oli käytössä vuoden 2023 alussa 41 henkilöresurssia ja 40 henkilötyövuotta. Vuoden 2023 alussa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistyössä mukana olevien ministeriöiden toimintaan oli kohdennettu 23 henkilöresurssia ja noin 10,65 henkilötyövuotta. Lukuun kuuluu myös osittain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tehtäviä tekeviä henkilöitä ja osa resursseista on palkattu ulkopuolisella hankerahoituksella. Kyselyjen perusteella resurssit on koettu usein riittämättömiksi. Etenkin rahanpesulainsäädännön kehityksen, velvoitteiden ja epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lisääntymisen ja valvojien kohdalla paikoitellen laajan valvottavakentän koetaan edellyttävän laajempia resursseja. Kaikilla toimijoilla ei ole erillistä budjettia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistyöhön, vaan sitä tehdään muun valvontatyön yhteydessä.

3.5 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vastaavat viranomaiset

Valtiovarainministeriö ja sisäministeriö toimivat vastuuministeriöinä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä, lisäksi työhön osallistuvat erityisesti oikeusministeriö, ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Valtiovarainministeriön valmisteluvastuulla on rahanpesulaki, pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettu laki ja niiden nojalla annettavat säädökset sekä kansallisen rahanpesun riskiarvion ja sen toimintasuunnitelman valmistelu. Valtiovarainministeriön vastuulla on myös koordinoida kansainvälisiä rahanpesuasioita kansallisella tasolla. Sisäministeriö vastaa rahanpesun selvittelykeskuksesta annetusta laista ja sen nojalla annettavista säädöksistä sekä terrorismin rahoittamisen kansallisen riskiarvion ja sen toimintasuunnitelman laadinnasta. Sisäministeriö vastaa lisäksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian alaisesta toimenpidesuunnitelmasta. Ulkoministeriö vastaa YK:n ja EU:n finanssipakotteiden täytäntöönpanon koordinoinnista Suomessa.

Rahanpesulaissa säädetään valvojista ja ilmoitusvelvollisista sekä eräitä viranomaisia koskevasta yleisestä huolehtimisvelvollisuudesta. Valvontaviranomaiset voivat määrätä hallinnollisia seuraamuksia rahanpesulaissa säädettyjen velvoitteiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta. Rahanpesulain mukaisia ilmoitusvelvollisia valvovia viranomaisia ovat Finanssivalvonta, joka valvoo pääosaa finanssisektorin ilmoitusvelvollisista, Poliisihallituksen Arpajaishallinto, joka valvoo mannermaan rahapelitoimintaa, Patentti- ja rekisterihallitus, joka valvoo tilintarkastajia, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, joka valvoo muita ilmoitusvelvollisia sekä Ahvenanmaan maakuntahallitus, jonka valvoo Ahvenanmaan rahapeli- sekä kiinteistönvälitystoimintaa. Suomen Asianajajat, joka on lailla perustettu julkisoikeudellinen yhteisö, valvoo asianajajia. Valvojien tehtävänä on valvoa, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesulaissa asetettuja velvoitteitaan.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on keskeinen rooli rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyen. Selvittelykeskuksen tehtävistä on säädetty rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa. Selvittelykeskuksen tehtävänä on estää, paljastaa, selvittää ja saattaa tutkintaan rahanpesua sekä analysoida ilmoitukset, joita rahanpesulaissa määritellyt ilmoitusvelvolliset tekevät havaitsemistaan epäilyttävistä liiketoimista. Selvittelykeskus pyrkii tunnistamaan saapuvista epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista olennaisimmat tapaukset, hankkii niistä lisätietoja, tuottaa saatujen tietojen pohjalta analyyseja ja luovuttaa omia tietojaan eteenpäin muille viranomaisille, erityisesti poliisilaitoksille ja Keskusrikospoliisille. Useimmin selvittelykeskus luovuttaa tietoa joko jo käynnissä olevaan esitutkintaan tai uuden rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskus on samanaikaisesti sekä poliisiviranomainen

että rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin perustuva erityisviranomainen, ja keskuksella on molempien viranomaisten toimivalta ja toimivaltuudet.

Huolehtimisvelvollisia viranomaisia ovat rahanpesulain mukaan Tulli, Rajavartiolaitos, Verohallinto, Ulosottolaitos, konkurssiasiamies ja Rikosseuraamuslaitos. Niiden on kiinnitettävä huomiota rahanpesun estämiseen ja paljastamiseen. Lisäksi niillä on velvollisuus ilmoittaa epäilyttävät liiketoimet Rahanpesun selvittelykeskukselle. Tullin ja Rajavartiolaitoksen tehtävistä esitutkintaviranomaisena säädetään erikseen. Ilmoitusvelvollisiin kuuluvat sellaiset yritykset, yhteisöt sekä elinkeinon- ja ammatinharjoittajat, jotka voivat toiminnassaan havaita rahanpesua tai joiden tuotteita tai palveluita voidaan pyrkiä siinä käyttämään hyväksi. Niiden on ilmoitettava Rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta. Ylivoimaisen enemmistön ilmoituksista tekevät Finanssivalvonnan valvomat ilmoitusvelvolliset, joita ovat muun muassa luotto- ja rahoituslaitokset, virtuaalivaluuttapalvelun tarjoajat ja maksujenvälittäjät.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä se koostuu luottolaitosten ylläpitämistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmistä, pankki- ja maksutilirekisteristä sekä koostavasta sovelluksesta. Järjestelmän avulla edistetään viranomaisten sähköistä tiedonsaantia pankki- ja maksutileistä ja tehostetaan viranomaisten tiedustelujen oikeaa kohdentumista. Tulli toimii pankki- ja maksutilirekisterin rekisterinpitäjänä ja ylläpitää koostavaa sovellusta, jonka avulla välitetään tietoja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä toimivaltaisille viranomaisille.

Rahanpesussa kriittisin vaihe on rikoksella hankitun rahan tuominen lailliseen rahoitusjärjestelmään varojen alkuperän myöhempää peittelyä varten. Tässä sijoittamisvaiheessa riski jäädä kiinni on suurin, minkä vuoksi rahanpesun vastaiset toimet painottuvat estäviin toimiin. Rahanpesun estämisessä keskeisessä asemassa ovat ilmoitusvelvolliset eli pitkälti yksityisen sektorin toimijat, jotka tekevät ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitusvelvolliset erityisesti rahoitussektorilla panostavat huomattavasti resursseja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sääntelyn noudattamiseen.

3.6 Kansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviot

Ensimmäinen kansallinen riskiarvio julkaistiin vuonna 2015. Se laadittiin Poliisiammattikorkeakoulussa tutkimustyönä sisäministeriön tilaamana. FATFin vuoden 2019 maa-arviossa pidettiin sittemmin tarpeellisena, että Suomi päivittäisi riskiarvion ja hyväksyisi siihen perustuvan toimintasuunnitelman, joka sisältäisi myös toimenpiteiden tehokkaan toteuttamisen edellyttämät resurssit. Silloista toimintasuunnitelmaa FATF moitti riittävän kunnianhimon puutteesta tunnistettuihin riskeihin vastaamisessa.

Suomessa julkaistiin ensimmäinen laaja kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio vuonna 2021 (Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021 - Valto) ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma vuosille 2021–2023. Riskiarviossa kuvataan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkia, haavoittuvuuksia ja riskejä, joita toimintasuunnitelman strategisten painopisteiden mukaisilla toimenpiteillä pyritään pienentämään. Toimintasuunnitelma 2021–2023 koostui viidestä strategisesta painopisteestä, jotka määrittävät niihin sisältyvien yksittäisten toimenpiteiden tavoitteita.Yksi merkittävimmistä tavoitteista on aktiivisesti estää terrorismin rahoittamiseksi tehtävät varallisuuden siirrot ja suojata rahoitusjärjestelmää.

Riskiarvion osittaispäivitys ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma julkaistiin 2024 (Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2023 : Osittaispäivitys - Valto). Osittaispäivityksessä tarkastellaan korkeariskisiksi tunnistettuja sektoreita sekä ajankohtaisia rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä ilmiöitä.

Osittaispäivityksen keskeisiä havaintoja ovat tietojenvaihtoon liittyvät puutteet sekä viranomaisten että yksityisen sektorin välillä on tunnistettu merkittäväksi riskiksi eri sektoreilla, erittäin merkittävä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski arvioidaan kohdistuvan edelleen hawala-toimijoihin. Lisäksi merkittävä riski kohdistuu virtuaalivaluutan tarjoajiin, luottolaitoksiin ja maksupalvelujen tarjoajiin. Myös rahanpesun osalta virtuaalivaluutan tarjoajiin liittyen on tunnistettu määrällisesti eniten yksittäisiä merkittäviä riskejä. Virtuaalivaluuttasektori kehittyy jatkuvasti, jolloin myös viranomaisten ja lainsäätäjien osaaminen ja ymmärrys eri trendeistä korostuu.

Ensimmäinen kansallinen voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen ja säätiöiden (jäljempänä NPO, non-profit organisation) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio julkaistiin lokakuussa 2024. Keskeisin NPO-sektoriin kohdistuva uhka on laittomat kansainväliset rahansiirrot sekä muu rikollinen toiminta NPO-toimijoiden harjoittamassa valtioiden rajat ylittävässä toiminnassa sekä rikollisten toimijoiden soluttautuminen lailliseen toimintaan. Keskeisimmät NPO-sektoriin kohdistuvat haavoittuvuudet liittyvät viranomaisvalvonnan tietojen vaihdon lainsäädäntöongelmiin, NPO-toiminnan läpinäkyvyyden puutteisiin sekä NPO-toimijoiden sisäisten prosessien puutteellisuuteen.

Terrorismin rahoituksen näkökulmasta sektorin merkittävimmät riskit löytyvät niistä rekisteröitymättömistä yhdistyksistä, joihin viranomaisilla ei ole näkymää ja joilla on vahva kytkös järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Toinen merkittävä terrorismin rahoituksen riski on joidenkin viranomaistoiminnassa tunnistettujen uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvien yhdistysten korostunut epävirallisten maksukanavien ja –tapojen käyttö varojen välittämiseksi Suomesta pois. Kolmas tunnistettu merkittävä riski liittyy kiireelliseen humanitaariseen apuun, jota suorittaa muut kuin riskiarviossa erikseen arvioidut vakiintuneet humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön sektorilla toimivat järjestöt.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laatimisvastuu on siirretty sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmän vuonna 2024 tekemällä päätöksellä Rahanpesun selvittelykeskukselle. Valtiovarainministeriö ja sisäministeriö vastaavat edelleen riskiarvioon liittyvän toimintasuunnitelman valmistelusta. Riskiarvion tekemisessä tukena on viranomaisyhteistyöryhmän riskiarvioalatyöryhmä. Rahanpesun selvittelykeskus valmistelee uutta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviota, jonka odotetaan valmistuvan vuonna 2026.

Ulkoministeriö laatii ensimmäistä kansallista riskiarviota joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamisen estämisestä ja kohdennetuista talouspakotteista, jonka odotetaan valmistuvan 2026.

3.7 Financial Action Task Force - FATF

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n yhteydessä hallinnollisesti toimiva, mutta siitä muuten erillinen FATF perustettiin vuonna 1989 Pariisissa pidetyssä G7-maiden huippukokouksessa alun perin 11 yksittäisen jäsenen väliaikaiseksi toimintaryhmäksi, joka keskittyi kansainväliseen huumausainekauppaan liittyvään rahanpesuun ja erityisesti siihen liittyvien rahavirtojen kokonaisarvon määrittämiseen. Jäsentensä lisäksi sillä on yhdeksän liitännäisjäsentä (Associate Members), jotka ovat alueellisia järjestöjä ja jotka on rakennettu FATFin rakenteen mukaisesti (FATF-Style-Regional-Body, FSRB). Nämä alueelliset järjestöt ovat osittain vastuussa FATF:n asettamien standardien, joita kutsutaan myös suosituksiksi (https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html) maailmanlaajuisen kattavuuden varmistamisesta - ylivoimaisesti suurin osa maailman maista kuuluu johonkin näistä järjestöistä. Lisäksi FATFiin on liittynyt lukuisia tarkkailijajärjestöjä, kuten Euroopan keskuspankki, IMF, OECD ja Maailmanpankki. FATF on laajalti tunnustettu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tärkeimmäksi kansainväliseksi

standardisoijaksi. Vuodesta 2012 lähtien FATFin mandaattiin on kuulunut myös joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamisen estäminen. Suomi on ollut vuodesta 1991 lähtien poliittisesti sitoutunut FATFin toimintaan.

FATFin perustamisasiakirja on Financial Action Task Force -työryhmän mandaatti (Mandate of the Financial Action Task Force), jonka sen jäsenten ministerit ovat uudistaneet säännöllisesti vuodesta 1989 lähtien. Viimeisin mandaatti on hyväksytty jatkuvana vuonna 2019.

FATFin mandaatti määrittelee organisaation työn sisältöä, työmenetelmiä ja sen byrokratian rakennetta, ja siinä määrätään myös organisaation oikeudellisesta vaikutuksesta: FATFilla ei ole oikeudellisesti sitovia toimivaltuuksia sen jäsenvaltioita kohtaan, vaan sen tehtävänä on kehittää standardeja talousrikollisuuden torjuntaa varten sekä tukea jäsenvaltioita, jotka päättävät pyrkiä noudattamaan näitä normeja vapaaehtoisesti eivätkä oikeudellisen velvoitteen vuoksi. FATFin koko olemassaolo ja siten sen mandaatin mukaisten tavoitteiden saavuttaminen perustuvat siihen, että sen jäsenet ”poliittisesti sitoutuvat” osallistumaan kaikkiin organisaation mandaatissa mainittuihin tehtäviin.

Mandaatti antaa FATFille 10 erilaista tehtävää ja toimintoa, joista kolme on erityisen tärkeitä:

i) rahanpesun sekä terrorismin ja joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamisen torjuntaa koskevien kansainvälisten standardien kehittäminen ja tarkentaminen;

ii) jäsenten arviointi ja seuranta vertaisarvioinnilla (peer review, mutual evaluation) rahanpesun sekä terrorismin ja joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamisen torjuntaan tarkoitettujen järjestelmien teknisen vaatimustenmukaisuuden, täytäntöönpanon ja tehokkuuden määrittämiseksi; ja

iii) riskialttiiden tai yhteistyöhaluttomien sekä strategisia järjestelmäpuutteita sisältävien lainkäyttöalueiden tunnistaminen sekä vastatoimien koordinointi rahoitusjärjestelmän eheyden suojelemiseksi niiden aiheuttamalta uhalta (ns. musta- ja harmaalistaukset).

FATFissa lopullinen päätöksentekijä on sen täysistunto, Plenary, joka hyväksyy muun muassa FATFin rahanpesun, terrorismin rahoittamisen ja joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamisen estämisen standardit, jäsenten vertaisarviointien tulokset ja päätökset riskialttiiden ja yhteistyöhaluttomien lainkäyttöalueiden tunnistamisesta. Täysistunto kokoontuu lähtökohtaisesti kolme kertaa vuodessa ja päätökset tehdään konsensuksella.

FATFin jäsenet, liitännäisjäsenet ja tarkkailijaorganisaatiot kehittävät ja tarkistavat FATFin suosituksia (FATF Recommendations), jotka kuvaavat FATFin käsitystä siitä, kuinka sen jäsenten tulisi toimia FATFin määrittelemien uhkien torjunnassa sekä lukuisia muita asiakirjoja, jotka ohjaavat suositusten täytäntöönpanoa ja tulkintaa sekä edistävät niiden kehittämistä (mm. Guidelines, Best Practices Papers). Jokaiselle jäsenelle suoritetaan määräajoin FATFin metodologian mukainen keskinäinen arviointiprosessi (mutual evaluation, vertaisarviointi, https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/methodology/FATF-Assessment-Methodology-2022.pdf.coredownload.inline.pdf), jossa muut jäsenet tarkastelevat yhden jäsenen pyrkimyksiä noudattaa suosituksia. Keskinäisessä arviointiprosessissa vertaisarvioijat tuovat esiin mahdolliset puutteet arvioitavana olevan jäsenen laeissa, toimivaltaisten viranomaistensa valmiuksissa ja resurssien kohdentamisessa. Täysistunto hyväksyy keskinäisen arviointiraportin, jossa arvioidaan jäsenen kunkin suosituksen noudattamista. Jos tulokset eivät ole tyydyttäviä, maan odotetaan parantavan tilannetta ja se asetetaan seurantaprosessiin, jossa sen on raportoitava FATFille saavutetusta edistyksestä, kunnes se pystyy osoittamaan riittävän parannukset ja

pääsee pois seurannasta. Alueelliset järjestöt (FSRB) tekevät samanlaisia arvioita alueellisesti omissa jäsenvaltioissaan; ja

Täysistunto voi vakavimmissa tapauksissa, joissa arvioinnissa on arvioitu, ettei FATFin suosituksia noudateta, päättää määritellä lainkäyttöalueen korkeariskiseksi (a high-risk jurisdiction subject to a call for action, ns. musta lista), ja muiden jäsenten (ja valtioiden maailmanlaajuisesti) edellytetään suhtautuvan tähän nimeämiseen varoitusmerkkinä ja kehotuksena ryhtyä vastatoimiin suojautuakseen uhilta, joita tämä lainkäyttöalue aiheuttaa kansainvälisen rahoitusjärjestelmän koskemattomuudelle. Hieman lievempi varoitus jäsenistölle on julkinen ilmoitus (public statement) siitä, että lainkäyttöalue on lisätyn valvonnan alaisena ja että sitä uhataan lisätoimilla, jollei se tee merkittäviä parannuksia tilanteeseensa (jurisdictions under increased monitoring, ns. harmaa lista)

FATFin mustalla listalla on ollut jo pidemmän aikaa Pohjois-Korea, Iran ja Myanmar, kun taas harmaalla listalla oli joulukuussa 2024 yhteensä 24 valtiota. FATFin korkean riskin maiden mustalle listalle joutuminen käytännössä eristää maan kansainvälisestä rahoitusjärjestelmästä ja pelkkä uhka tällaisesta toimenpiteestä on useissa tapauksissa edistänyt maiden innokkuutta tehdä tarvittavia uudistuksia.

FATFissa on käynnistynyt 2024 sen historian viides vertaisarviointikierros, jonka arvioidaan päättyvän 2031. Edellinen neljäs arviointikierros alkoi vuonna 2012, joten uusi viides arviointikierros on tarkoitus suorittaa noin puolet lyhemmässä ajassa kuin neljäs. Suomen neljännen kierroksen FATF-maa-arviointiraportti julkaistiin huhtikuussa 2019 ja Suomi asetettiin sen tulosten takia tehostettuun seurantaan. Suomi raportoi FATFille edistyksestään FATFin suositusten täytäntöönpanemisessa 2020, 2021, 2022 ja 2023 ja pääsi pois tehostetusta seurannasta lokakuussa 2023 korjattuaan valtaosan maa-arvioinnissa havaituista teknisistä puutteista suositusten implementoinnissa. Suomi on FATFin arvioitavana viidennellä kierroksella vuosina 2026–2028. Valtiovarainministeriö koordinoi Suomen valmistautumista seuraavaan FATF-arviointiin.

3.8 Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes

OECD:n alainen Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes arvioinut Suomen verosääntelyn läpinäkyvyyttä ja tietojenvaihtoa vuonna 2022 (Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes: Finland 2022 (Second Round) | OECD). Raportin suositus 15 liittyy tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin. Raportin mukaan Suomen tulee varmistaa, että riittävät, ajantasaiset ja tarkat edunsaajatiedot ovat saatavilla.

Raportissa on todettu, että rahanpesulain määritelmät eivät ole täysin linjassa standardin kanssa, sillä:

1) 25%:n ylittävä epäsuora omistus ei aina johda edunsaajaksi tunnistamiseen

2) rekisteriin ilmoittavien yhtiöiden ei tarvitse tutkia koko omistajuusketjua loppuun asti

3) kontrolloivat henkilöt eivät tule tunnistetuksi rekisteriin ilmoitettaessa

4) osassa entiteettejä mm. säätiöt määritelmä tunnistaa vain hallituksen jäsenet, joka ei ole linjassa standardin kanssa.

Lisäksi raportissa katsottiin, että ei ole riittävästi täsmennetty rahanpesun ilmoitusvelvollisille kuinka usein tietoja tulee päivittää ja verifioida eikä edunsaajilla ole velvoitetta ilmoittaa

muutoksista joka tapauksessa yhtiölle, joka on velvollinen päivittämään tiedot edunsaajarekisteriin. Raportissa suositettiin, että Suomen tulee implementoida tehokkaat sanktiot niitä tilanteita varten, jossa tietoja ei lain vastaisesti ilmoiteta edunsaajarekisteriin. Lainsäädäntöä tulee muuttaa siten, että sanktiot ovat tehokkaat.

Raportin mukaan Suomen tulisi varmistaa juridisten omistajuustietojen saatavuus. Ulkomaisten yhtiöiden ainoa Suomen lain mukainen säilytysvelvoite on, että ne ovat ilmoitusvelvollisia 10%:n ylittävästä omistuksesta Verohallinnolle ja toisaalta tietojen saatavuus ei ole selvää tilanteissa, joissa yhtiön toiminta lakkaa. Tietojen saatavuutta tulisi lainsäädännössä parantaa näissä tilanteissa ja niiden tulisi olla saatavilla 5 vuoden ajan.

Raportissa suositetaan, että Suomen tulee luoda kattava valvontasuunnitelma, joka takaa valvontaviranomaisesta ja yritysmuodosta riippumatta riittävien, tarkkojen ja ajantasaisten edunsaajatietojen saatavuuden.

Kaikkien rahanpesun valvontaviranomaisten osalta valvontatilastot osoittavat, että valvonta on ollut puutteellista, joten minkään valvontaviranomaisten toimialueilla tiedon laatua ei voitu kattavasti taata. Tämä on ennen kaikkea raportin mukaan aiheutunut liian vähäisistä resursoinneista valvontatyöhön. Raportissa on nostettu esiin, että edunsaajarekisterin tiedot eivät ole täydellisiä ja Patentti- ja rekisterihallituksen tehtäviin ei ole kuulunut rekisterin tiedon laadun valvominen. Rahanpesun ilmoitusvelvolliset tahot eivät käytännössä ymmärrä velvoitetta ilmoittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle puutteista rekisterissä.

Raportin mukaisesti Suomen tulisi varmistaa, että edunsaajatiedot ovat saatavilla myös tilanteissa, jossa kyseessä on asianajajan asiakasvaratili. Global Forumin standardi ei tunnista Suomen rahanpesulain mukaista tilannetta, jossa pankin on mahdollista olla tunnistamatta asianajajan asiakasvaratilin edunsaajia.

Suomen tulisi varmistaa, että pankkivalvonta on riittävällä tasolla, jotta riittävien, tarkkojen ja ajantasaisten edunsaajatietojen saatavuus voidaan varmentaa. Finanssivalvonnan suorittama pankkivalvonta on ollut liian vähäistä ottaen huomioon pankkien määrä, uudet customer due diligence vaatimukset sekä rahanpesulain muutokset. Suomen tulee varmistaa, että muiden maiden lähettämistä tietopyynnöistä luovutetaan tiedon haltijalle Suomessa vain minimisisältö. Suomen tulisi tarkentaa ammattiin perustuvaa salassapitovelvollisuutta suhteessa verotuksen kansainväliseen tietojenvaihtoon, jotta sen sisältö on linjassa standardin kanssa. Vaikka käytännössä ongelmia ei ole esiintynyt, asianajajien salassapitovelvollisuuden suhde veroasioissa ei ole riittävän selvästi esitetty lainsäädännössä. On myös epäselvää, ulottuuko velvoite myös asianajajien asiakasvaratileihin ja niitä koskeviin edunsaajatietoihin, joka voisi estää pääsyn näihin tietoihin.

Lisäksi raportin sivuilla 141 on listattu suosituksia koskien yksinkertaistettua due diligencea, valvontaviranomaisten ohjeita, edunsaajarekisterin puutteista ilmoittamista, epäammattimaisia trustien omaisuudenhoitajia koskevaa kirjanpidon säilyttämisvelvoitetta, pankkien edunsaajien tunnistamisen ohjeistusta, valtiosopimusverkoston päivittämisen jatkamista sekä tapauskohtaisen kv-tietojenvaihdon tietoihin pääsyn seuraamisen monitoroinnin tehostamista.

4 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on implementoida rahanpesuasetuksen, rahanpesudirektiivin ja AMLA-asetuksen edellyttämät muutokset kansalliseen rahanpesua ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on tehostaa FATFin suositusten implementointia ja vastata kansallisiin muutostarpeisiin, joiden

toteuttaminen on mahdollista ottaen huomioon harmonisoidun EU-sääntelyn asettamat reunaehdot.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva laki, jolla kumottaisiin voimassa oleva samanniminen laki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin, lakiin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä, kaupparekisterilakiin ja lakiin Finanssivalvonnasta, vakuutusyhtiölakiin, luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin, maksulaitoslakiin, sijoituspalvelulakiin ja lakiin varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi.

5.1.1 Soveltamisala

Rahanpesuasetusta ja uutta rahanpesulakia tulisi jatkossa lukea yhdessä kokonaiskuvan muodostamiseksi sääntelystä. Rahanpesuasetuksen määritelmiä sovellettaisiin myös uudessa rahanpesulaissa.

Esityksessä ehdotetaan, että uuden rahanpesusääntelyn soveltamisalasta jätettäisiin pois muut vakuutusalan toimijat kuin rahanpesuasetuksen pakollisessa soveltamisalassa oleva henki- ja sijoitusvakuutusyhtiötoiminta riskiperusteisesti, sillä vakuutusyhtiöiden toiminnassa ei ole kansallisesti tullut esiin epäilyjä rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta, eikä soveltamisalan laajennusta tältä osin ole pidettävä perusteltuna. Myöskään komission EU-sääntelyn mukana olleessa vaikutustenarvioinnissa ei nähty syitä laajentaa rahanpesusääntelyn soveltamisalaa muuhun vakuutustoimintaan kuin henki- ja sijoitusvakuutustoimintaan. Esityksessä ehdotetaan, että rahanpesulaissa säädettäisiin edelleen Energiaviraston, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa olevan pörssin sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisön ilmoitusvelvollisuudesta voimassa olevaa rahanpesulaki vastaavalla tavalla ja tästä tehtäisiin ilmoitus komissiolle soveltamisalapoikkeuksen jatkamisesta riskiperusteisesti kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklan mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan, että rahanpesusääntelyn soveltamisalassa olisivat jatkossakin riskiperusteisesti rahapelipalvelun tarjoajat, joiden osalta voitaisiin myös hyödyntää EU-sääntelyn mahdollistamaa soveltamisalapoikkeusta. Soveltamisalapoikkeusmahdollisuutta esitetään käytettäväksi sen sijaan vähäisen taloudellisen toiminnan osalta, ehdotus vastaisi pitkälti nykytilaa.

5.1.2 Rahanpesun valvojat ja huolehtimisvelvolliset

Rahanpesulaissa säädettäisiin siitä, mitkä viranomaiset valvovat rahanpesuasetuksessa määriteltyjä ilmoitusvelvollisia. Ehdotus vastaisi pääosassa nykytilaa ja siinä huomioitaisiin uuden Lupa- ja valvontaviraston perustaminen ja sille Poliisihallituksen arpajaishallinnolta ja Etelä-Suomen aluehallintovirastolta siirtyvät valvontatehtävät. Uusien ilmoitusvelvollisten osalta muiden kiinteistöalan ammattilaisten, arvotavara-, jalometalli- ja jalokivikauppiaiden sekä kulttuuriesinekauppiaiden osalta valvojaksi tulisi Lupa- ja valvontavirasto. Ehdotus vastaisi pääosin nykytilaa, jossa kiinteistövälittäjät, tavarakauppaa käyvät henkilöt ja taideteoksilla kauppaa käyvät tai niitä välittävät ovat tietyin edellytyksin olleet Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvottavia. Myös rahoitusalan ulkopuolisia monialan holdingyhtiöitä ja sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeusjärjestelyjä välittävät toimijat tulisivat Lupa- ja valvontaviraston valvottavaksi. Uusista ilmoitusvelvollisista joukkorahoituspalvelujen tarjoajia ja välittäjiä valvoisi Finanssivalvonta.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomen Asianajat valvoisi asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettua elinkeinonharjoittajana toimivaa asianajajaa tai siinä tapauksessa, että asianajotoimintaa harjoitetaan yhtiömuodossa, asianajoyhtiötä, siltä osin kuin toimitaan asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistutaan asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen. Ehdotus vastaisi nykytilaa. Lisäksi ehdotetaan, että Suomen Asianajajien edellä mainitun valvontatehtävän viranomaisvalvoja olisi Lupa- ja valvontavirasto.

Sopimusasetuksella siirrettäisiin edelleen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle toimivalta valvoa Ahvenanmaan rahapelitoiminnan ja kiinteistövälittäjien rahapelisääntelyn noudattamista, eli nykytila säilytettäisiin tältä osin.

Rahanpesulaissa säädettäisiin Poliisihallituksen toiminnasta rahanpesulain mukaisena huolehtimisvelvollisena rahankeräys-, tavara-arpajais- ja bingolupien myöntämisprosessien osalta. Varsinkin jälkikäteistä valvontaa suorittaessaan arpajaishallinto saa tietoa erityisesti luvan hakijan taloudellisesta asemasta ja rahaliikenteestä. Mikäli edellä mainitut lupaprosessit ja valvontatehtävät säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden piiriin, voisi Poliisihallituksen arpajaishallinto tehdä ilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä toiminnasta. Muut huolehtimisvelvolliset tahot säilyisivät voimassa olevan lain mukaisina.

5.1.3 Rahanpesun kansallinen riskiarvio ja tilastot

Rahanpesulaissa säädettäisiin kansallisesta riskiarviosta ja tilastoista, sääntelyllä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin artiklat 8–9. Nykysääntelyn mukaan riskiarvion laatimisesta ovat vastanneet valtiovarainministeriö rahanpesun osalta ja sisäministeriö terrorismin rahoittamisen osalta. Esityksessä ehdotetaan, että riskiarvion mahdollisimman laajapohjaisen valmistelun ja eri viranomaisten osallistumisen varmistamiseksi rahanpesun riskiarvion laatimista ohjaisi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kansallinen viranomaistyöryhmä (Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kansallinen viranomaisyhteistyöryhmä - Valtiovarainministeriö), jossa ovat laajasti edustettuina eri estämistoimintaan osallistuvat ministeriöt ja viranomaiset sekä rahanpesun huolehtimisvelvolliset. Riskiarvion laatimisvastuu olisi keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksella. Myös tilastojen osalta nykylaissa valtiovarainministeriölle, sisäministeriölle ja oikeusministeriölle säädettyä velvoitetta esitetään samasta syystä, eli laajapohjaisen osallistumisen ja valmistelun takaamiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kansalliselle viranomaistyöryhmälle.

5.1.4 Edunsaajarekisteri ja eräiden oikeushenkilöiden tosiasialliset edunsaajat

Rahanpesulaissa säädettäisiin tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen rekisteristä eli edunsaajarekisteristä, sääntelyllä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin artiklat 10–15. Rahanpesulaissa säädettäisiin siitä, mitä tietoja rekisterissä säilytetään ja rekisteriin pääsystä toimivaltaisille viranomaisille, itsesääntelyelimille ja ilmoitusvelvollisille sekä oikeutetun edun perusteella. Kaupparekisterilaissa säädettäisiin edelleen tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisteröintivelvoitteiden rikkomisista ja laiminlyönneistä määrättävistä seuraamuksista. Lisäksi rahanpesulaissa säädettäisiin rahanpesuasetuksen kansallisen soveltamisen ja tulkinnan selkeyttämiseksi yhdistysten, säätiöiden, uskonnollisten yhdyskuntien ja asunto-osakeyhtiöiden tosiasiallisten edunsaajien rekisteröinnistä pitkälti nykysäätelyä vastaavalla tavalla, eli niiden osalta säilyisi niin sanottu olettamasääntely hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

5.1.5 Rahanpesuntorjunnan valvonta

Rahanpesulaissa säädettäisiin rahanpesuntorjunnan valvonnasta, mukaan lukien valvojien valtuuksista, tietojen toimittamisesta ilmoitusvelvollisille, riskiperusteisesta valvonnasta, tietojen luovuttamisesta rahanpesun selvittelykeskuksille, valvontayhteistyöstä, valvontakollegioista sekä taloudellisista seuraamuksista ja hallinnollisista toimenpiteistä. Sääntelyllä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin artiklat 37–59, joissa säädetään aikaisempaa sääntelyä yksityiskohtaisemmin valvojien tehtävistä. Hallinnollisten seuraamusten osalta rahanpesulaissa säädettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 55 artiklan edellyttämällä tavalla taloudellisten seuraamusten vähimmäismääristä, jotka olisivat vähintään kaksi kertaa niin suuria kuin rikkomisesta saatu hyöty, jos hyöty on määritettävissä, tai vähintään 1 000 000 euroa sen mukaan, kumpi näistä määristä on suurempi. Luotto- ja finanssilaitosten osalta säädettäisiin lisäksi valtuuksista määrätä seuraamuksia, jotka olisivat määrältään oikeushenkilön osalta vähintään 10 000 000 euroa tai 10 prosenttia vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta sen mukaan, kumpi näistä on suurempi sekä luonnollisen henkilön osalta määrältään vähintään 5 000 000 euroa. On huomioitava, että oikeushenkilöitä koskeva euromääräinen vähimmäissanktio on neljänteen rahanpesudirektiiviin verrattuna tuplaantunut luotto- ja finanssilaitosten osalta.

Rahanpesulaissa säädettäisiin myös rikkomisista ilmoittavien henkilöiden suojelusta ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevasta yhteistyöstä, sääntelyllä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin artiklat 60–68.

5.1.6 Rahanpesun valvontarekisteri

Voimassa olevalla rahanpesulailla on perustettu Etelä-Suomen aluehallintovirastoon rahanpesun valvontarekisteri, johon rekisteröidään rahanpesulain nojalla tiedot aluehallintoviraston valvomista ilmoitusvelvollisista lukuun ottamatta niitä, jotka ovat toimilupavalvottavia tai ovat jo rekisteröityneet aluehallintoviraston valvottavaksi jonkin muun lainsäädännön nojalla. Sääntelyn tarkoituksena on ollut selkeyttää nykytilaa sillä, että aluehallintovirastolla olisi ajantasainen ja kattava tieto valvomistaan ilmoitusvelvollisista. Rekisterin osalta ehdotetaan, että sitä koskeva sääntely säilyisi pääosin ennallaan sillä rekisteri on edelleen tarpeellinen siinä olevien ilmoitusvelvollisten valvonnan järjestämiseksi, rekisteriviranomaisena toimii jatkossa Lupa- ja valvontavirasto.

5.1.7 Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettu laki

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettuun lakiin implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 16 ja 17 artiklojen edellyttämät muutokset, joiden osalta kyseessä ovat lähinnä tarkennukset siltä osin, mitkä toimijat ovat sääntelyn soveltamisalassa sekä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta luovutettavien tietojen tarkennukset. Lisäksi implementoitaisiin jäsenvaltioiden pankki- ja maksutilejä koskevien rekisterien ja tiedonhakujärjestelmien yhteenliittämistä koskeva sääntely.

5.1.8 Rahanpesun selvittelykeskusta koskeva laki

Rahanpesun selvittelykeskusta koskevaan lakiin implementoidaan kuudennen rahanpesudirektiivin artiklat 19–36. Rahanpesun selvittelykeskukselle ehdotetaan uusia toimivaltuuksia liittyen ilmoitusvelvollisille annettaviin 1) liiketoimien tai toiminnan seurantamääräyksiin, 2) ilmoituksiin seikoista, jotka ovat merkityksellisiä asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämisen kannalta, ja 3) määräyksenantoon pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä. Selvittelykeskukselle ehdotetaan lisäksi oikeutta osallistua yhteisiä analyysejä epäilyttävistä liiketoimista ja epäilyttävästä toiminnasta tekeviin analyysityöryhmiin ja tehdä

yhteisen analyysityöryhmän perustamista koskevan pyynnön. Lisäksi selvittelykeskuksen tehtäviin, oikeuksiin saada, käyttää ja luovuttaa tietoja sekä tietojenvaihdon määräaikoihin ehdotetaan tarkennuksia.

5.1.9 Kaupparekisterilaki

Kaupparekisterilakiin muutettaisiin viittaukset vanhaan sääntelyyn viittauksiksi uuteen sääntelyyn sekä poistettaisiin rahanpesuasetuksen kanssa päällekkäinen sääntely liittyen tietojen rekisteröintiin ja menettelyihin.

5.1.10 Muut lait

Finanssivalvonnasta annettuun lakiin, luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin, maksulaitoslakiin, sijoituspalvelulakiin, lakiin varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi, päästökauppalakiin, harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin (1207/2010), asianajajista annettuun lakiin, panttauslaitoksista annettuun lakiin (1353/1992), vaihtoehtorahastojen hoitajista annettuun lakiin (162/2014), sijoitusrahastoista annettuun lakiin (213/2019), arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettuun lakiin (348/2017) ja joukkorahoituslakiin (734/2016) tehtäisiin lähinnä lakiteknisiä muutoksia muuttamalla rahanpesulakia tai neljättä rahanpesudirektiiviä koskevat viittaukset viittauksiksi uuteen sääntelyyn.

Finanssivalvonnasta annettuun lakiin esitetään lisäksi muutettavaksi jatketusta rikkomuksesta tai laiminlyönnistä määrättävän seuraamuksen vanhenemisaika, joka on nyt viisi vuotta, vastaamaan kertaluonteisen teon vanhenemisaikaa, eli kymmentä vuotta. Muutos merkitsisi sitä, että erityisesti niissä tapauksissa, joiden ilmeneminen tai selvittäminen voi kestää kauemman aikaa, eli jatketun teon olleessa kyseessä, Finanssivalvonnalla säilyisi toimivaltuus määrätä seuraamus yhtä pitkään, kuin kertaluonteisen tapauksen ollessa kyseessä.

Vakuutusyhtiölaista kumottaisiin asiakkaan tuntemista ja riskien hallintaa koskeva säännös, sillä henki- ja sijoitusvakuutustoimintaan sovelletaan jatkossa rahanpesuasetuksen säännöksiä edellä mainituista asioista ja muu vakuutustoiminta jäisi rahanpesusääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle.

5.2 Säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia

5.2.1 Kuudennen rahanpesudirektiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön

Kuudes rahanpesudirektiivi sisältää säännöksiä, jotka eivät vaadi kansallista implementointia tai joiden sisältö sisältyy jo muuhun kansalliseen sääntelyyn.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 1 artiklassa kuvaillaan direktiivin sisältö, eikä se vaadi kansallista implementointia. Kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklassa säädetään alttiiden alojen määrittämisestä kansallisella tasolla. Artikla mahdollistaa jäsenvaltiolle rahanpesuasetuksen soveltamisen kokonaan tai osittain muihin yhteisöihin, kuin niihin, jotka ovat rahanpesuasetuksen pakollisessa soveltamisalassa, riskiperusteisesti. Artikla sisältää säännökset edellytyksistä ja menettelyistä alttiiden alojen määrittämiseksi kansallisesti sekä rahanpesuasetuksen soveltamisen jatkamisesta niiden ilmoitusvelvollisten osalta, joihin on jo sovellettu neljännen rahanpesudirektiivin implementoimiseksi laadittuja kansallisia säännöksiä 9.7.2024, eikä se edellytä kansallista implementointia.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 4 artiklassa säädetään tiettyjä palveluntarjoaja koskevista vaatimuksista. Sen 1 kohdan mukaan valuutanvaihto- ja sekinlunastustoimistoilta sekä trusti- ja yrityspalvelun tarjoajilta tulee edellyttää joko toimilupaa tai rekisteröintiä ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahapelipalveluntarjoajat ovat säänneltyjä. Edellä mainitut vaatimukset eivät vaadi erillistä implementointia, sillä edellä mainituilta toimijoilta edellytetään rekisteröitymistä rahanpesun valvontarekisteriin tai toimilupaa ja rahapelipalveluntarjoajista säädetään arpajaislaissa ja jatkossa uudessa rahapelilaissa.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 7 artiklassa säädetään unionin tason riskiarviosta ja sen velvoitteet on osoitettu Euroopan komissiolle ja AMLAlle, eikä se vaadi kansallista implementointia.

Kuudennen rahanpesudirektiivin rahanpesun selvittelykeskuksen perustamista koskevan artiklan 19 kohta 1 vastaa neljännen rahanpesudirektiivin 32 artiklan 1 kohtaa, 19 artiklan 3 kohta ja 19 artiklan 5 kohta vastaavat puolestaan 32 artiklan 3 kohtaa, joten ne eivät vaadi muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Edellä mainitun direktiivin artiklan 19 kohta 9 ei vaadi muutoksia, sillä rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n 4 momentissa säädetään selvittelykeskuksen oikeudesta vaihtaa tietoa valvojien kanssa.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 24 artiklan 1 kohdan osalta muutokset liittyvät keskeyttämispäätöksen antamiseen liittyviin aikarajoihin. Muilta osin rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 § vastaa direktiivin velvoitetta 10 päivän keskeytysajasta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin artikla 29 rahanpesun selvittelykeskusten välisestä yhteistyöstä vastaa neljännen rahanpesudirektiivin artiklaa 52, eikä edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Saman direktiivin artikla 34 rahanpesun selvittelykeskusten välillä vaihdettujen tietojen edelleen jakamista koskevasta suostumuksesta vastaa neljännen rahanpesudirektiivin artiklaa 55, eikä edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Kuudennen rahanpesudirektiivin artikla 35 rikoslain säännösten vaikutuksesta vastaa neljännen rahanpesudirektiivin artiklaa 57, eikä edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Kuudennen rahanpesudirektiivin loppusäännöksiin siirtyvä 71 artikla koskee komissiolle siirretyn säädösvallan käyttämistä ja 72 artikla komiteamenettelyä, eikä edellytä kansallista implementointia. Edellä mainitun direktiivin 73 artikla koskee FIU.net järjestelmän väliaikaista ylläpitoa komission toimesta ennen siirtämistä AMLAlle, eikä edellytä kansallista täytäntöönpanoa. Kuudennen rahanpesudirektiivin 74 artiklassa tehdyt muutokset neljänteen rahanpesudirektiiviin koskien tosiasiallisia edunsaajia sisältyvät jo kansalliseen sääntelyyn, eivätkä edellytä muutoksia.

Kuudennen rahanpesudirektiivin artikla 75 ns. whistleblower-direktiivin muutoksesta (EU) 2019/1937 ei edellytä kansallista implementointia. Artikla 76 kuudennessa rahanpesudirektiivissä koskee komission kertomusta Euroopan parlamentille ja neuvostolle ja 77 artikla neljännen rahanpesudirektiivin kumoamista, eivätkä ne edellytä kansallista implementointia. Artiklat 79–80 edellä mainitussa direktiivissä koskevat voimaantuloa ja osoitusta jäsenvaltioille, eivätkä edellytä implementointia.

5.2.2 Muutetun rahoitustietodirektiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön

Rahoitustietodirektiivin muutoksen kohdetta koskeva 1 artiklan 1 kohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Määritelmiä koskeva 1 artiklan 2 kohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Artiklan 1 5 kohta liittyen korkeiden teknologisten standardien

mukaisiin tietoturvan takaaviin teknisiin ja organisatorisiin toimenpiteisiin ei vaadi muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön sillä tiedonhallintalaissa säädetään muun muassa tietoturvallisuudesta, mukaan lukien luotettavuutta edellyttävien tehtävien tunnistaminen, käyttöoikeuksien antaminen ja luotettavuudesta varmistuminen sekä tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus. 1 artiklan 8 kohta Europolin ja rahanpesun selvittelykeskusten välisestä tietojenvaihdosta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön sillä siitä säädetään laissa rahanpesun selvittelykeskuksesta.

5.3 Pääasialliset vaikutukset

5.3.1 Komission vaikutustenarviointi

Komission vaikutustenarvioinnissa SWD/2021/190 final (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021SC0190), joka sisältyi rahanpesusääntelyn uudistamista koskevaan lainsäädäntöehdotukseen, on arvioitu eri sääntelyvaihtoehtojen vaikutuksia. Pisimmälle menevää harmonisointia koskevan ehdotuksen 3 osalta, joka on lähimpänä voimaantullutta, hyvin pitkälle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä harmonisoivaa EU-sääntelyä, komissio toteaa, että toimivaltaisten viranomaisten toimintaan sovellettavat säännöt, erityisesti sovellettavat menetelmät ja menettelyt, niiden toimivalta ja yksityiskohtaiset säännöt, jotka koskevat niiden yhteistyötä keskenään ja muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa, määriteltäisiin selkeästi EU:n tasolla, eikä niitä tulkittaisi ja sovellettaisi eri tavoin jäsenvaltioissa. Valvontaviranomaisten olisi arvioitava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä soveltamalla samaa ja yhtenäistä menetelmää kaikkialla EU:ssa samojen kriteerien ja parametrien mukaisesti. Tämä mahdollistaisi tiettyihin aloihin, yhteisöihin ja liiketoimintasuhteisiin liittyvien riskien vertailukelpoisen arvioinnin, mikä mahdollistaisi johdonmukaisen valvonnan kaikissa jäsenvaltioissa. Kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla olisi tarkemmat säännöt velvollisuudesta tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja sekä kansallisella tasolla että rajatylittävissä tapauksissa. Tästä näkökulmasta EU:n säännöillä varmistettaisiin, että kansallisilla viranomaisilla on rajatylittäviä tilanteita käsitellessään selkeät vastuut ja oikeudelliset velvollisuudet soveltaa yhtenäisiä menettelyjä, joilla varmistetaan täysimääräinen yhteistyö ja rajatylittävien liiketoimien tehokas valvonta. Johdonmukainen lähestymistapa EU:n tasolla tällaisiin sääntöihin poistaisi epävarmuudet, jotka johtuvat erilaisesta täytäntöönpanosta, ja mahdollistaisi tehokkaan reagoinnin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkiin riippumatta siitä, missä ne ilmenevät EU:ssa. Lisäksi vaihtoehdossa 3 EU:n tasolla vahvistetuilla sitovilla säännöillä varmistettaisiin, että kansalliset valvojat tekevät tehokasta yhteistyötä mahdollisen EU-tason valvojan kanssa, jotta vältetään se, että EU-tason valvontaa haittaavat epäjohdonmukaiset ja pitkät menettelyt silloin, kun valvontatoimet edellyttävät yhteisiä toimia EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla.

Komission vaikutustenarvioinnissa todetaan, että muutokset rahanpesusääntelyn sisältövaatimuksiin, eli yhdenmukaisemmat normit saattavat aiheuttaa kustannuksia yksityiselle sektorille. Nykyisille ilmoitusvelvollisille nämä täytäntöönpano- ja sääntöjenmukaisuuskustannukset olisivat kuitenkin kertaluonteisia ja melko vähäisiä: sisäisiä prosesseja ja menettelyjä olisi mukautettava, mutta niiden ei odoteta aiheuttavan merkittäviä investointeja infrastruktuuriin tai kalliisiin teknologioihin. asiakkaan tuntemista, raportointia jne. koskevien lisävaatimusten ei odoteta edellyttävän ylimääräisen henkilöstön palkkaamista tai ylimääräisten tietoteknisten sovellusten hankkimista, ja sidosryhmät tukevat niitä laajasti. Muutettujen sääntöjen noudattamisen varmistamisen jälkeen ei syntyisi lisäkustannuksia nykyisten sääntöjen noudattamiskustannuksiin verrattuna.

Vaikutustenarvioinnin johtopäätös on, että niille yhteisöille, jotka kuuluvat ensimmäistä kertaa EU:n rahanpesun torjuntasääntöjen soveltamisalaan, aiheutuu kuitenkin huomattavia hallinnollisia kustannuksia; tämä koskee pääasiassa tiettyjä kryptovarapalvelun tarjoajia, mutta myös

joukkorahoituspalvelun tarjoajia. Kryptovaroja koskevien uusien sääntöjen täytäntöönpano muuttaa edellytyksiä, joissa kryptovarapalvelun tarjoavat harjoittavat toimintaansa. Vaikka Fiatin ja kryptovaluuttojen lompakkotoimittajista tai vaihtoalustoista on tehty ilmoitusvelvollisia jo viidennellä rahanpesudirektiivillä, muita palveluja ei ole vielä velvoitettu asiakkaan tuntemisvelvollisuuteen ja muihin raportointivelvoitteisiin, joita on jatkossa sovellettava ja jotka aiheuttavat uusia vaatimustenmukaisuuden noudattamista koskevia kustannuksia, kuten rahanpesusääntelyn noudattamisesta vastaavan henkilöstön rekrytointi ja soveltuvien tietoteknisten välineiden hankkiminen.

Toisaalta niiden ilmoitusvelvollisten osalta, jotka toimivat rajojen yli ja joihin sovelletaan tällä hetkellä toisistaan poikkeavia toimivaltasääntöjä, näistä eroista aiheutuu huomattavia sääntöjen noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia, joten keskipitkällä aikavälillä yhdenmukaistetut säännöt johtaisivat sääntöjen noudattamisen alalla kustannussäästöihin ja vastakatettujen yhteisöjen osalta lisäkustannuksia lievennettäisiin. Komission vaikutustenarvioinnissa todettiin, että yksi nykyinen ilmoitusvelvollisten ryhmä, tavarakauppiaat, jätetään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen toimenpidepaketin soveltamisalan ulkopuolelle johtuen suuria käteistransaktioita koskevan suunnitellun enimmäismäärän vuoksi ja todettiin tämän säästävän myös rahanpesun selvittelykeskuksia, joiden ei enää tarvitse käsitellä tällaisista suurista käteistapahtumista ilmoittamisia. Tältä osin on otettava huomioon, että uuden EU:n rahanpesusääntelyn soveltamisamisalassa ovat kuitenkin tavarakauppiaiden sijasta jalometalli- ja jalokivikauppiaat, arvotavarakauppiaat sekä kulttuuriesineiden kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat.

Komission vaikutustenarvioinnissa nostetaan esiin, että EU:n yritysten, erityisesti pankkien, kansainvälisen kilpailukyvyn osalta EU:n järjestelmä asettaa jo nyt tiukkoja velvoitteita, jotka ovat monin tavoin tiukempia kuin muilla lainkäyttöalueilla, mutta yhteinen sääntökirja ei todennäköisesti vaikuta kielteisesti kilpailukykyyn. Aiemmista väitetyistä rahanpesutapauksista saadut todisteet osoittavat päinvastoin, että maineriskeillä on merkittävä vaikutus asianomaisten pankkien kilpailukykyyn, jota voidaan vähentää tehokkaammalla ennaltaehkäisevällä kehyksellä.

Komissio toteaa, että sääntelystä aiheutuisi hallintokustannuksia jäsenvaltioiden valvontaviranomaisille ja rahanpesun selvittelykeskuksille, jotka joissakin tapauksissa joutuisivat mukauttamaan valtuuksiaan ja välineitään ja mahdollisesti mukauttamaan henkilöstö- ja rahoitusresurssejaan vastaavasti. Sopeutus olisi myös kertaluonteinen ja tuottaisi nopeaa hyötyä kapasiteetin paranemisen ja tehtävien tehokkaamman hoitamisen kannalta. Komissio perusteli pitkälle menevää harmonisointia vaikutustenarvioinnissaan vielä sillä, että kansalaiset kannattivat vaihtoehtoa ja kannattivat yhdenmukaistamisen lisäämistä kaikilla lausuntokierrokselle esitellyillä aloilla.

5.3.2 Taloudelliset vaikutukset

5.3.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Komission vaikutustenarvioinnissa nostetaan esiin, että pankkitilirekisterien ja sähköisten tiedonhakujärjestelmien yhteenliittäminen aiheuttaa kustannuksia sekä järjestelmän perustamisessa että sen ylläpidossa. Euroopan komissio arvioi heinäkuun 2019 raportissaan olemassa olevien EU-järjestelmien kustannuksia saadakseen suuntaa antavan arvion pankkitilitietorekisterien yhteenliittämisen kuluista. Useimmissa tapauksissa EU:n budjetti kattoi EU-tason yhteenliittämiskomponentin (esim. keskitetyn alustan) kustannukset, kun taas jäsenvaltiot vastasivat kansallisten järjestelmiensä muokkaamisesta yhteensopiviksi. Johtopäätöksenä todetaan, että vaikka järjestelmän perustaminen aiheuttaa kustannuksia, ne ovat suhteellisen pieniä verrattuna

hyötyihin, joita järjestelmä tuo rahanpesun, siihen liittyvien esirikosten ja terrorismin rahoituksen torjunnassa.

Vaikutukset Patentti- ja rekisterihallitukselle

Kuudennen rahanpesudirektiivin sekä rahanpesuasetuksen myötä Patentti ja rekisterihallituksen tulee vuosien 2026 ja 2027 aikana toteuttaa merkittäviä muutoksia kaupparekisterin, säätiörekisterin ja yhdistysrekisterin tietojärjestelmiin sekä sähköisiin asiointipalveluihin ja edunsaajatietopalveluun. Patentti- ja rekisterihallituksen tulee myös varmistaa direktiivin edellyttämällä tavalla riittävä resursointi ilmoitusten käsittelyyn sekä tähän liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon.

Rahanpesusäädökset muodostavat laajan ja monimutkaisen kokonaisuuden, minkä vuoksi niiden täytäntöönpanon kustannusvaikutuksista Patentti- ja rekisterihallitukselle on saatu ensimmäinen alustava arvio vasta marraskuussa 2024. Kyse on lainsäädännöllisistä muutoksista, jotka tietojärjestelmiin on välttämätöntä toteuttaa. Määräaika muutoksille on 10.7.2027.

Asetus edellyttää muutoksia mm. uusien toimielinten ilmoittamiseen ja rekisteröintiin, edunsaajatietojen ilmoittamiseen uusille yhteisötyypeille sekä lakanneen yhteisön kohdalla automaattiseen tietojen poistamiseen asetuksen mukaisen määräajan jälkeen. Lisäksi järjestelmämuutoksia edellyttää edunsaajatietojen välittäminen Patentti- ja rekisterihallitukselle keskitetystä edunsaajatietopalvelusta BORIS-järjestelmään sekä yritysten ja henkilöiden vertailu talouspakotelistaukseen.

Täytäntöönpano edellyttää Patentti- ja rekisterihallitukselta yhteensä noin 6,7 miljoonan euron lisäkustannuksia vuosille 2026–2027. Vuoden 2026 investoinniksi arvioidaan 2,08 miljoonaa euroa ja vuoden 2027 investoinnin arvioidaan olevan 3,28 miljoonaa euroa. Ennusteen mukaan vuoden 2026 investoinnista 800 000 euroa voidaan rahoittaa RRF-määrärahalla.

Edunsaajatietojärjestelmän ylläpidon toimittajakustannusten arvioidaan kehyskaudella 2026–2029 olevan vuonna 2026 noin 260 000 euroa, vuonna 2027 440 000 euroa ja vuodesta 2028 alkaen 525 000 euroa/vuosi. Tietojärjestelmäinvestointien ja –ylläpidon ohella Patentti- ja rekisterihallituksen tulee lisätä omaa rahanpesun torjuntaan ja edunsaaja-asioihin liittyvää asiantuntijaosaamista. Lisäresursseja tullaan tarvitsemaan tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon sekä ilmoitusten käsittelyyn. Resurssien kustannusten vuonna 2026 arvioidaan olevan 780 000 euroa, vuonna 2027 1,26 miljoonaa euroa ja vuodesta 2028 alkaen noin 525 000 euroa vuosittain.

Vuonna 2026 investointeihin, ylläpitoon ja asiantuntijaresurssien kustannuksiin arvioidaan tarvittavan 2,32 miljoonan euron lisärahoitus, vuonna 2027 4,98 miljoonan euron lisärahoitus ja vuodesta 2028 alkaen n. 1,05 miljoonan euron rahoitus vuosittain.

Patentti- ja rekisterihallitus esittää, että rahanpesudirektiivin aiheuttamat järjestelmämuutokset ja –ylläpito rahoitetaan täysimääräisesti budjettimäärärahalla 1.7.2026 alkaen. Vuodelle 2026 määrärahaa esitetään yhteensä 2,32 miljoonaa euroa, vuodelle 2027 yhteensä 4,98 miljoonaa euroa ja vuodesta 2028 alkaen tietojärjestelmien ylläpitokustannusten ja asiantuntijaresurssien palkkakulujen rahoittamiseen 1,05 miljoonaa euroa vuodessa. Yhteensä määrärahatarve vuosille 2026–2029 on 9,4 miljoonaa euroa.

Vaikutukset Tullille

Tulli vastaa valtiovarainministeriön ohjauksessa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän toteuttamisesta ja järjestelmän teknisestä kehittämisestä. Tulli koordinoi tilirekisterihanketta, jolla on rakennettu ja jolla kehitetään pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää.

Lakimuutosten aiheuttamiin kehittämistarpeisiin liittyy tilirekisterihankkeen arvion mukaan kaksi keskeistä käyttöönottoajankohtaa, kesät 2027 ja 2029. Kesällä 2027 otetaan tämänhetkisen tiedon mukaan käyttöön kryptovara- ja arvopaperitileihin sekä virtuaalisiin IBAN-tileihin liittyvät toiminnallisuudet, jotka vaikuttanevat niin tilitietojen kuin saldo- ja tilitapahtumatietojen hakuihin. Kesällä 2029 otetaan käyttöön BARIS-järjestelmän mukaisten tietojen välitys Euroopan unionin sisällä, mihin sisältyvät niin sanotut sumeat ja litteroivat haut.

Kustannusarvioiden tekemiseen vaikuttaa se, että edellä mainittujen ominaisuuksien tarkemmat toiminnallisuudet eivät tällä hetkellä ole vielä tiedossa. Tulli jättää varauman kustannusten lopullisen määrän osalta, kunnes nämä tarkentuvat.

Tilirekisterihanke on todennut kehitystyöhön liittyvien kustannusten osalta, että Tullin budjettikehykseen vuosille 2026–2029 on aiemmin esitetty BARIS-järjestelmään liittyen yhteensä noin 2 000 000 euroa.

Huomioiden edellä mainitut suuret kustannukset, Tullin näkemyksen mukaan lakipakettia tulisi edistää budjettilakina.

Vuoden 2027 muutokset eivät tilirekisterihankkeen arvion mukaan tuo oletettavasti erityisen suurta tarvetta kapasiteetin kasvattamiseen. Vuoden 2029 muutokset edellyttävät kuitenkin tietyiltä osin lisäkapasiteettia. Tämä kapasiteetin kasvattamisen määrä riippuu kuitenkin Euroopan unionista tulevien kyselyjen määrästä sekä siitä, kuinka paljon edellä mainittujen sumeiden ja litteroivien hakujen toteuttaminen edellyttää laskentaa. Tämä ei tällä hetkellä ole vielä tiedossa.

Tilirekisterihankkeen mukaan BARIS-järjestelmän vuonna 2029 tapahtuvaa käyttöönottamista mahdollisesti edeltävä ulkopuolinen tietoturva-auditointi kustantaisi tämänhetkisen arvion mukaan 30 000–40 000 euroa.

Tilirekisterihankkeen mukaan myös raportointitarpeet tulevat oletettavasti lisääntymään pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän laajentuessa, mikä on otettu huomioon budjettikehyksen arviossa.

Vaikutukset tietosuojavaltuutetun toimistolle

Tietosuojavaltuutetun toimistolle vaikuttaisi aiheutuvan lisäresurssitarpeita ensinnäkin uuden sääntelyn mahdollistamat tietojenvaihtokumppanuuksista. Rahanpesuasetuksen 75 artiklan 2 kohdan mukaisesti ilmoitusvelvollisten, jotka aikovat osallistua tietojenvaihtokumppanuuteen, on ilmoitettava asiasta valvontaviranomaisilleen, joiden on tarvittaessa toisiaan ja asetuksen (EU) 2016/679 noudattamisen todentamisesta vastaavia viranomaisia kuullen tarkistettava, että tietojenvaihtokumppanuudessa on käytössä mekanismeja, joilla varmistetaan tämän artiklan noudattaminen ja että 4 kohdan h alakohdassa tarkoitettu tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on tehty. Tarkistaminen on tehtävä ennen tietojenvaihtokumppanuustoiminnan aloittamista. Valvontaviranomaisten on tarvittaessa kuultava myös rahanpesun selvittelykeskuksia.

Tietosuojavaltuutetun toimiston tulisi valmistautua ensinnäkin lain voimaantulovaiheessa ottamaan haltuun sääntely ja sen edellyttämät toimenpiteet, joita tietosuojavaltuutetun toimiston tulee toteuttaa. Rahanpesuasetuksen 75 artiklan 2 kohdan mukaisesti tietosuojavaltuutetun olisi ryhdyttävä tarkistamaan, että ilmoitusvelvolliset ovat tehneet tietosuojaa koskevan

vaikutustenarvioinnin tietojenvaihtokumppanuudesta ja yhdessä muiden valvontaviranomaisten kanssa tarkistettava, että tietojenvaihtokumppanuudessa on käytössä mekanismeja, joilla varmistetaan 75 artiklan noudattaminen. Tietosuojavaltuutetun olisi haltuunottovaiheessa tulkittava lainsäädäntöä ja siten arvioitava, minkälaisia menettelytapoja sen on omaksuttava tarkistustehtävän toteuttamiseksi. Tietosuojavaltuutetun olisi muun muassa arvioitava, onko tässä tarkistustehtävässä kysymys yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 36 artiklan mukaisesta ennakkokuulemismenettelystä.

Lisäksi olisi huomioitava, että yleisessä tietosuoja-asetuksessa on säädetty eri jäsenvaltioiden viranomaisten toimivallasta rajat ylittävän henkilötietojen käsittelyn osalta. Tietosuojavaltuutetun toimiston olisi haltuunottovaiheessa tehtävä yhteistyötä eri jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten kanssa, jotta mahdollisia rajat ylittäviä tietojenvaihtokumppanuustilanteita varten saadaan luotua mekanismi rahanpesuasetuksen 75 artiklan mukaiselle tarkistusprosessille. Sääntelyn haltuunottovaiheessa ja jatkossa sääntelyä noudatettaessa tietosuojavaltuutetun toimiston olisi toteutettava 75 artiklan mukainen tarkistustehtävä kohtuullisessa ajassa, jotta ilmoitusvelvolliset pääsevät aloittamaan tietojenvaihtokumppanuudet. Tarkistustehtävä olisi toteutettava myös rajat ylittävissä tilanteissa kohtuullisessa ajassa. Tarkistustehtävän asianmukainen toteuttaminen edellyttää, että tietosuojavaltuutetun toimisto saa asianmukaiset resurssit tehtävän hoitamiseen.

Toiseksi tietosuojavaltuutetun toimistolle vaikuttaisi aiheutuvan lisäresurssitarpeita siitä, että yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisten erityisten henkilötietoryhmien ja 10 artiklan mukaisten rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittely laajenee rahanpesuasetuksen 76 artiklan mukaisesti. Lisäksi mainitussa 76 artiklassa mahdollisestaan myös tietyin edellytyksin automaattinen päätöksenteko ja tekoälyjärjestelmien käyttö.

Henkilötietoryhmien käsittelyn laajentaminen sekä myös tietojenvaihtokumppanuuksien mahdollistaminen lisää otaksuttavaksi tietosuojavaltuutetun toimistolle tehtäviä yhteydenottoja. Yhteydenotot voivat liittyä esimerkiksi rekisterinpitäjien neuvonpyyntöihin vaikutustenarviointien laatimisesta. Rekisteröityjen kantelut ja neuvonpyynnöt liittyvät pääsääntöisesti rekisteröityjen oikeuksien toteutumiseen tai siihen, onko henkilötietojen käsittely rahanpesulainsäädännön ja tietosuojalainsäädännön mukaista.

Tietosuojavaltuutetun toimiston on tarpeellista kyetä hoitamaan valvontatehtävänsä henkilötietojen käsittelyä valvovana viranomaisena. Voimaan tulevalla sääntelyllä on merkittäviä vaikutuksia perustuslain 10 §:n mukaiseen henkilöiden yksityisyyden suojaan.

Tietosuojavaltuutetun toimiston tulee siten kyetä lainsäädännön voimaantulovaiheessa ottamaan haltuun sääntely ja sen edellyttämät toimenpiteet, joita tietosuojavaltuutetun toimiston tulee toteuttaa. Tietosuojavaltuutetun toimistolle tulee myös taata riittävät resurssit valvontatehtävän hoitamiseksi sääntelyä sovellettaessa jatkossa. Riittävien resurssien turvaaminen tietosuojavaltuutetulle tähän valvontatehtävään tukee osaltaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa, yhteiskunnan turvallisuutta ja myös EU:n toimivien sisämarkkinoiden toteutumista.

Mainituista syistä tietosuojavaltuutetun toimisto arvioi tähän mennessä lainvalmistelussa saatujen tietojen perusteella, että sääntelyn haltuunottovaiheessa eli vuonna 2027 sen lisäresurssitarve on 2 henkilötyövuotta (180 000 euroa). Jatkossa tietosuojavaltuutetun toimiston pysyvä lisäresurssitarve voimaantulevan sääntelyn vuoksi olisi 1 henkilötyövuosi (90 000 euroa).

5.3.2.2 Taloudelliset vaikutukset ilmoitusvelvollisiin

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamista koskevan sääntelyn noudattamisesta aiheutuvat kustannukset ilmoitusvelvollisille vaihtelevat, mutta ne koostuvat pääasiassa sisäisistä toimista ja ulkoistetuista palveluista. Kustannukset voivat muodostua sääntelyn noudattamiseen liittyvien ohjelmistojen ja teknologian hankkimisesta, koulutuksesta, henkilöstökustannuksista, sekä mahdollisista ulkopuolisten konsulttien ja asiantuntijoiden palkkioista.

Erityisesti suuret finanssialan ilmoitusvelvolliset voivat käyttää rahanpesun ja terrorismin torjunnassa erityisiä ohjelmistoja ja järjestelmiä esimerkiksi asiakkaan tuntemistietojen keräämiseen ja tallentamiseen ja epäilyttävien transaktioiden seurantaan, jotka voivat olla suhteellisen kalliita. Ilmoitusvelvollisten henkilöstön on saatava riittävä koulutus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelystä ja valvontaviranomaisten mahdollisista määräyksistä ja suosituksista. Sääntelyn noudattamiseen on varattava riittävästi henkilöstöä, jotta vaatimustenmukaisuus voidaan varmistaa. Joissain tapauksissa voi olla tarpeen palkata ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten asianajajia tai konsultteja, auttamaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan kehittämisessä ja toteuttamisessa.

On myös hyvä huomioida, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelyn laiminlyönnistä voi aiheutua vakavia hallinnollisia ja taloudellisia seuraamuksia, jotka voivat olla huomattavasti suuremmat kuin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin liittyvät kustannukset. Uuden EU:n rahanpesusääntelyn tavoitteena on yhtenäistää rikkomuksista määrättävät seuraamukset. Komission vaikutustenarvioinnissa yhtenä direktiivipohjaisen sääntelyn heikkouksista on pidetty sitä, että seuraamusten soveltamisessa ei ole ollut yhtenäistä lähestymistapaa eikä valvontaviranomaisten keskuudessa ole ollut yhteisymmärrystä siitä, mikä on vakava rikkomus. Näin ollen vastaava rikkomus on johtanut todennäköisesti erilaisten seuraamusten ja toimenpiteiden määräämiseen eri jäsenvaltiossa riippuen siitä, kuka valvoja on vastuussa täytäntöönpanotoimista, tai on voinut johtaa myös lopputulokseen, jossa ilmoitusvelvolliselle ei ole koitunut lainkaan seuraamuksia.

Kuten komission lainsäädäntöehdotukseen sisältyneessä vaikutustenarvioinnissa todetaan, muutokset rahanpesusääntelyn sisältövaatimuksiin, eli yhdenmukaisemmat normit saattavat aiheutua kustannuksia yksityiselle sektorille. Nykyisille ilmoitusvelvollisille nämä täytäntöönpano- ja sääntöjenmukaisuuskustannukset olisivat kertaluonteisia ja melko vähäisiä, esimerkiksi sisäisiä prosesseja ja menettelyjä olisi mukautettava. Niiden ei odoteta aiheuttavan merkittäviä investointitarpeita infrastruktuuriin tai kalliisiin teknologioihin. Asiakkaan tuntemista ja raportointia koskevien lisävaatimusten ei odoteta edellyttävän ylimääräisen henkilöstön palkkaamista tai ylimääräisten tietoteknisten sovellusten hankkimista, ja sidosryhmät tukevat niitä laajasti. Muutettujen sääntöjen noudattamisen varmistamisen jälkeen ei syntyisi lisäkustannuksia nykyisten sääntöjen noudattamiskustannuksiin verrattuna.

Uusille ilmoitusvelvollisille velvoitteiden noudattaminen aiheuttaisi sitä vastoin enemmän kustannuksia ja mahdollisesti tarvetta esimerkiksi rekrytoida henkilöitä, joilla on osaamista vastata vaatimusten noudattamisesta tai ulkoistaa velvoitteiden noudattamiseen liittyviä toimenpiteitä.

On vaikeaa antaa euromääräistä arviota eri ilmoitusvelvollisille aiheutuvista kustannuksista, sillä esimerkiksi ilmoitusvelvollisen velvollisuuksiin kuuluvan riskiarvioinnin laatimisesta aiheutuva resurssitarve voi vaihdella merkittävästi riippuen ilmoitusvelvollisten toiminnan luonteesta ja asiakkaista. Erityisesti finanssisektorin ilmoitusvelvolliset panostavat merkittävästi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan. Euroopan pankkiviranomaisen raportin (Study of the cost of compliance with supervisory reporting requirements, EBA/Rep/2021/15), luotto- ja maksulaitoksille syntyy sääntelyn noudattamisesta ja raportoinnista kustannuksia

Euroopan talousalueella 0,9 biljoonaa euroa. Finanssiala ry on arvioinut, että rahanpesun torjuntaan käytetään suomalaisissa finanssilaitoksissa vuosittain tuhansia henkilötyövuosia teknologiainvestointien lisäksi. Tarkempien kustannusarvioiden antaminen vaatisi sitä, että ilmoitusvelvollisten nykyisin käyttämät resurssit ja niistä aiheutuvat kustannukset olisivat tiedossa.

Voidaan arvioida, että pienemmille yrityksille kustannukset voivat olla muutamia tuhansia euroja vuodessa, kun taas suurille finanssialan toimijoille kustannukset voivat nousta miljooniin euroihin. Pienten ja keskisuurten yritysten osalta kustannukset voivat koostua pääasiassa henkilöstökustannuksista, kuten työntekijöiden kouluttamisesta ja mahdollisesti melko yksinkertaisten ohjelmistojen hankkimisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamista estämien toimenpiteiden tekemiseksi, kuten asiakkaan tuntemistietojen säilyttämiseksi. Tämä voi vaihdella muutamasta tuhannesta eurosta kymmeniin tuhansiin euroihin vuodessa. Suurilla pankeilla ja muilla finanssialan toimijoilla kustannukset voivat olla miljooniin euroihin vuodessa, ja ne koostuvat usein monimutkaisista ohjelmistoista, suurista tietokannoista, laajasta velvoitteiden noudattamiseen tarvittavasta henkilöstöstä ja ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä.

Vaikka yhtenäistetty EU-sääntely ja lakiehdotukset lisäävät jossain määrin ilmoitusvelvollisten hallinnollista taakkaa, kustannusten ei voida katsoa muodostuvan sellaisiksi, että niistä aiheutuisi esteitä yritystoiminnan harjoittamiselle. Muita vaikutuksia työllisyyteen ja työelämään lakiehdotuksissa ei arvioida olevan.

5.3.2. Vaikutukset ilmoitusvelvollisiin

Suurin osa uuden rahanpesusääntelyn vaikutuksista syntyy suoraan sovellettavasta EU-sääntelystä ja niistä kuudennen rahanpesudirektiivin säännöksistä, joiden osalta ei ole kansallista liikkumavaraa. Uusi rahanpesusääntely on aikaisempaa yksityiskohtaisempaa ja vaikka se on edelleen riskiperusteista, rahanpesuasetuksessa säädetään aikaisempaa tarkemmin niistä velvoitteista, jotka kohdistuvat ilmoitusvelvollisiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Toisaalta yksityiskohtaisempi sääntely voi lisätä siinä asetettujen velvoitteiden selkeyttä, toisaalta hallinnollista taakkaa.

Rahanpesulainsäädännön velvoitteista suurimman työmäärän ilmoitusvelvollisille arvioidaan aiheuttavan asiakkaan tuntemiseen liittyvät toimet. Näiden velvoitteiden osalta rahanpesuasetuksen sääntelyn yksityiskohtaisuus tarjoaa jatkossa nykyistä selkeämmän sääntelykehikon. Ilmoitusvelvollisten tulee edelleen soveltaa tuntemismenettelyä riskiperusteisesti, eli ilmoitusvelvollisella on velvoite suurempiriskisissä tilanteissa soveltaa tiukennettua tuntemismenettelyä ja tiettyjen edellytysten täyttyessä ilmoitusvelvolliset voivat soveltaa yksinkertaista tuntemismenettelyä-

Uuden sääntelyn myötä ilmoitusvelvollisten on muun muassa noudatettava tiukempia, harmonisoituja asiakkaan ja tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tuntemista koskevia vaatimuksia, mikä tarkoittaa perusteellisempaa asiakkaiden tunnistamista ja heidän liiketoimiensa seuraamista. Tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista tulee jatkossa kerätä rahanpesuasetuksen nojalla kaikki seuraavat tiedot: kaikki etu- ja sukunimet, syntymäpaikka ja täydellinen syntymäaika, kotiosoite, asuinmaa ja kansalaisuus tai kansalaisuudet, henkilöasiakirjan, kuten passin tai kansallisen henkilötodistuksen numero, ja mahdollinen yksilöllinen henkilötunnus, jonka kyseisen henkilön tavanomaisena asuinpaikkana oleva valtio on hänelle myöntänyt, sekä yleinen kuvaus kyseisen numeron lähteestä. Tältä osin on kerättävien tuntemistietojen määrä ja yksityiskohtaisuus lisääntyy merkittävästi siitä, mitä ne ovat tällä hetkellä kansallisessa rahanpesulaissa. Nämä vaatimukset voivat lisätä yritysten hallinnollista taakkaa, mutta ne myös edistävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa tehokkaammin. Niille ilmoitusvelvollisille, jotka ovat olleet jo aikaisemminkin rahanpesusääntelyn soveltamisalassa, uuden sääntelyn

noudattamisen aiheuttamat kustannukset olisivat todennäköisesti kertaluonteisia ja melko vähäisiä. Ilmoitusvelvollisten sisäisiä prosesseja ja menettelyjä olisi mukautettava vastaamaan rahanpesuasetuksen sääntelyä, mutta niiden ei odoteta aiheuttavan merkittäviä investointitarpeita. Asiakkaan tuntemiseen ja raportointiin liittyvien lisävaatimusten ei odoteta edellyttävän ylimääräisen henkilöstön palkkaamista tai ylimääräisten tietoteknisten sovellusten hankkimista. Komission vaikutustenarvioinnin mukaisesti voidaan arvioida, että kun ilmoitusvelvolliset ovat varmistuneet siitä, että ne noudattavat muutettuja sääntöjä, niille ei tulisi syntyä lisäkustannuksia nykyisten sääntöjen noudattamiskustannuksiin verrattuna.

Uusille ilmoitusvelvollisille, jotka kuuluvat ensimmäistä kertaa EU:n rahanpesun torjuntasääntöjen soveltamisalaan, aiheutuu sääntelyn noudattamisen varmistamisesta kuitenkin huomattavia hallinnollisia kustannuksia. Tämä koskee kansallisesti pääasiassa joukkorahoituspalvelun tarjoajia, jalkapalloagentteja ja ammattimaisia jalkapalloseuroja, sekä arvotavara-, kulttuuriesine, jalometalli- ja jalokivikauppiaita, sillä kryptovarapalvelun tarjoajat on otettu täysimääräisesti rahanpesusääntelyn soveltamisalaan jo aikaisemmin viidennen rahanpesudirektiivin implementoinnilla. Ilmoitusvelvollisuus aiheuttaa toimijoille uusia vaatimustenmukaisuuden noudattamista koskevia kustannuksia, kuten mahdollisen rahanpesusääntelyn noudattamiseen perehtyneen ja siitä vastaavan henkilöstön rekrytointi ja soveltuvien tietoteknisten välineiden hankkiminen.

Niiden ilmoitusvelvollisten osalta, jotka toimivat rajojen yli ja joihin sovelletaan tällä hetkellä toisistaan poikkeavia sääntöjä eri jäsenvaltioista ja joille edellä mainituista eroista aiheutuu huomattavia sääntöjen noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia, harmonisoitu sääntely säästäisi kustannuksia verrattuna nykytilaan.

Rahanpesuasetus mahdollistaa tietojenvaihdon henkilötietojen tasolla tietojenvaihtokumppanuuksien puitteissa ilmoitusvelvollisille ja tietyille kumppanuuksiin osallistuville toimivaltaisille viranomaisille sekä kansallisesti, että rajojen yli perustetuissa kumppanuuksissa. Tämä voi tehostaa paljastamaan ja estämään rahanpesua, jossa pyritään välttämään paljastumista esimerkiksi siirtämällä laitonta hyötyä useiden eri ilmoitusvelvollisten kautta. Tietojenvaihtokumppanuus mahdollistaisi nykyistä laajemman tietojenvaihdon siihen osallistuvien välillä, sillä nykysääntelyn johdosta tietojenvaihto on ollut mahdollista lähinnä ilmoitusvelvollisten välillä samasta asiakkaasta ja liiketoimesta tietyin edellytyksin ja tietojenvaihtokumppanuuksissa ilmiötasolla. Tietojenvaihtokokumppanuuden soveltaminen edellyttää rahanpesuasetuksen mukaan muun muassa sitä, että sen tulee olla ehdottoman välttämätöntä ilmoitusvelvollisuutta koskevan artiklan 69 velvoitteiden noudattamiseksi ja siinä tulee kunnioittaa perusoikeuksia ja oikeudellisia menettelytakeita ja vastuu unionin tai kansallisen lainsäädännön vaatimusten noudattamisesta säilyy tietojenvaihtokumppanuuksien osapuolilla.

Rahanpesuasetuksella laajennetaan poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmää, mikä tarkoittaa sitä, että poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden määrä kasvaisi aiempaan verrattuna, mikä lisäisi ilmoitusvelvollisten tiukennetun tuntemisvelvollisuuden piirissä olevia asiakkuuksia.

Yksi ilmoitusvelvollisten ryhmä, eli tavarakauppiaat, on jätetty rahanpesusääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle johtuen suuria käteistransaktioita koskevan enimmäismääräsääntelyn vuoksi, mikä vähentäisi näihin toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Toisaalta uuden EU:n rahanpesusääntelyn soveltamisamisalassa ovat kuitenkin tavarakauppiaiden sijasta jalometalli- ja jalokivikauppiaat, arvotavarakauppiaat sekä kulttuuriesineillä kauppaa käyvät tai välittäjinä toimivat, joten vaikutus soveltamisalan supistamiseen tavarakauppiaiden osalta voi jäädä melko vähäiseksi, koska osa aikaisemmin ilmoitusvelvollisista tavarakauppiaista kuuluu johonkin edellä mainittuihin kategorioihin.

Vakuutusyhtiöt poistuisivat ehdotuksen mukaan rahanpesusääntelyn ilmoitusvelvollisista lukuun ottamatta EU-sääntelyn pakollisessa soveltamisalassa olevaa henki- ja sijoitusvakuutustoimintaa. Esityksen myötä ilmoitusvelvollisia koskevat velvoitteet eivät enää koskisi muita vakuutusalan toimijoita kuin edellä mainittuja, mikä vähentäisi niille sääntelyn noudattamisesta johtunutta hallinnollista taakkaa.

5.3.3 Vaikutukset kotitalouksiin ja kuluttajiin

EU-sääntelyllä ja sen täytäntöönpanemiseksi ehdotettavalla kansallisella sääntelyllä voi olla vaikutuksia välillisesti kuluttajiin, sillä ilmoitusvelvolliset voivat siirtää sääntelyn noudattamisen aiheuttamia kustannuksia kuluttaja-asiakkaiden maksettavaksi palvelujen hintoihin.

Aikaisempaa yksityiskohtaisemmat rahanpesuasetuksen asiakkaan tuntemista koskevat säännökset ja poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmän laajentuminen voivat johtaa siihen, että kuluttajalta tiedustellaan entistä useammin esimerkiksi varojen alkuperää tai sitä, onko hän poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö.

Rahanpesuasetuksen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmän laajeneminen esimerkiksi sisaruksiin tarkoittaa sitä, että entistä suurempi määrä kotitalouksia on rahanpesuasetuksen mukaisen tiukennetun tuntemismenettelyn piirissä. Tiukennettu tunteminen edellyttää ilmoitusvelvolliselta korostuneen huolellista menettelyä, mikä tarkoittaa muun muassa normaalia laajempaa selvitystä ja dokumentaatiota asiakkaan toiminnasta ja palvelujen käytöstä. Tästä voi aiheutua epäsuoria taloudellisia vaikutuksia kotitalouksille, sillä asiakkaan näkökulmasta tämä voi ensinnäkin tarkoittaa palvelujen saamisen hidastumista, mistä voi aiheutua kustannuksia asiakkaalle. Lisäksi asiakas saattaa itse joutua kustantamaan laajemmat selvitykset ja dokumentaatiot. Esityksessä poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden määritelmää ei ehdoteta laajennettavaksi kansallisesti rahanpesuasetuksen mahdollistamalla tavalla, joten muutokset kuluttajille johtuisivat suoraan sovellettavasta rahanpesuasetuksesta.

Kuluttajat voivat edesauttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä vastaamalla asianmukaisesti ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten asiakkaan tuntemiseen liittyviin kysymyksiin. Kuluttajan on tärkeää olla yhteydessä omaan palveluntarjoajaansa ja tarvittaessa poliisiin matalalla kynnyksellä, jos hän epäilee esimerkiksi maksupetosta tai on joutunut sellaisen uhriksi.

5.3.4 Vaikutukset yhdistyksiin ja säätiöihin

Esityksessä ehdotetaan, että yhdistysten, säätiöiden, uskonnollisten yhdyskuntien ja asunto-osakeyhtiöiden tosiasiallisia edunsaajia koskevien rahanpesuasetuksessa säädettyjen velvoitteiden osalta jatkettaisiin niin sanotun olettamasäännöksen pääasiallista soveltamista. Yhdistyksillä olisi mahdollisuus ilmoittaa toinen edunsaaja, kuin olettamasäännöksen perusteella merkitty. Esitys ei toisi tältä osin juuri muutosta nykytilaan ja sääntelyn aiheuttamat muutokset sekä hallinnollinen taakka jäisivät vähäisiksi.

5.3.5. Vaikutukset yrityksille

Rahanpesuasetuksessa säännellyn tosiasiallisia edunsaajia ja omistajia koskevien rekisteröintivelvoitteiden muutosten vuoksi, erityisesti omistukseen perustuvan raja-arvon tiukentuessa hieman ja muidenkin selvitysvelvollisuuksien ollessa entistä tiukemmin säänneltyjä, aiheutuu yrityksille jonkin verran lisääntyvää hallinnollista taakkaa.

5.3.6 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uusi rahanpesusääntely aiheuttaisi muutoksia rahanpesun valvojille muun muassa uusien ilmoitusvelvollisten ja entistä yksityiskohtaisemmassa sääntelyssä valvojille asetettujen velvoitteiden kautta. Suuri osa vaikutuksista johtuu asetustasoisesta EU-sääntelystä, jonka osalta ei ole tai on hyvin vähän kansallista liikkumavaraa.

Valvojilla on velvollisuus AMLA-asetuksen myötä antaa laajasti tietoja AMLAlle ja tehdä yhteistyötä AMLAn kanssa erityisesti niiden ilmoitusvelvollisten osalta, jotka valitaan riskiperusteisesti AMLAn suoraan valvontaan. Yhteistyö AMLAn kanssa vaatii valvojilta resursseja, mutta auttaa yhdenmukaistamaan ilmoitusvelvollisten valvontaa erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa.

Rahanpesun valvontaviranomaisten tulisi tarkistaa mahdolliset tietojenvaihtokumppanuudet, joita ilmoitusvelvolliset ja tietyt toimivaltaiset viranomaiset voivat perustaa rahanpesuasetuksen 75 artiklan nojalla ja varmistaa, että tietojenvaihtokumppanuudessa on käytössä mekanismeja, joilla varmistetaan edellä mainitun artiklan noudattaminen ja että tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on tehty. Tämä on uusi tehtävä valvontaviranomaisille ja vaatii perehtymistä sekä resursseja kaikilta niiltä valvontaviranomaisilta, joille tällaisia tarkistamispyyntöjä tulee.

Vaikutukset Tullille

Arvioitaessa vaikutuksia Tullin tehtäviin, menettelytapoihin ja toimintaprosesseihin, on uuden järjestelmän arvioitu vähentävän manuaalisen työn tekemistä sekä lisäävän esitutkinnan ja muiden rikostorjuntatoimenpiteiden joutuisuutta. Järjestelmän on arvioitu myös edesauttavan kyselyiden kohdistamista oikeisiin kohteisiin.

Arvioitaessa Tullin työmäärää ja Tullin mahdollisuutta hoitaa sille osoitetut tehtävät, voisi järjestelmä lisäksi tehostaa Tullin työskentelyä ja parantaa muun muassa tiedonsaantia EU-jäsenvaltioista tulevaisuudessa. Uusi järjestelmä vahvistaisi myös kansalaisten ja viranomaisten oikeusturvaa, kun kyselyt toteutetaan yhden järjestelmän kautta, jossa on kattavat lokitustiedot.

On huomioitava, että vaikka nyt kyseessä olevalla lainmuutoksella ei ole tunnistettu vaikutuksia palveluiden saatavuuteen ja kansalaisten asiointiin viranomaisten kanssa, voi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä edesauttaa mainittuja tarkoituksia muissa tunnistetuissa viranomaistilanteissa.

Vaikutukset rahanpesun selvittelykeskukselle

Euroopan unionin rahanpesun vastainen säädöspaketti sisältää rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksien ja toiminnan kannalta pääosin jo nykyisellään käytössä olevia menettelyitä ja selkeyttää niitä säädöstasoisiksi. Tämän lisäksi mukana on täysin uusia toimivaltuuksia, joilla saattaa olla huomattaviakin myönteisiä vaikutuksia rahanpesun torjunnan tehokkuuteen.

Rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstön salassapitoa ja osaamista koskevaa erillistä kirjausta ei rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa ole tähän saakka ollut, mutta käytännössä vaatimuksia on jo noudatettu poliisin virkamiehiä koskevan salassapitosääntelyn ja selvittelykeskuksen omien perehdytyskäytäntöjen kautta. Tältä osin lakimuutos ei toisi käytännössä merkittäviä muutoksia, mutta saattaa vaikuttaa muun muassa rekrytointiin, kun asetetaan tehtäväkohtaisia vaatimuksia liittyen koulutukseen tai kokemuksen vaativuustasoon.

Rahanpesun selvittelykeskuksen velvollisuus nimetä perusoikeusvastaava tulee uutena vaatimuksena. Nykyisellään selvittelykeskuksen laillisuusvalvonnasta, mukaan lukien perusoikeuksien kunnioittamisen valvonta, vastaa linjapäällikkö, tukenaan selvittelykeskuksen juristi. Perusoikeuksien kunnioittamisen varmistamiseen osallistuvat välillisesti myös keskusrikospoliisin tietosuojan vastuuhenkilö sekä Poliisihallituksen tietosuojavastaava. Mikäli vaatimus kirjataan rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin, asialla saattaa olla resurssivaikutuksia selvittelykeskuksen toimintaan.

Niin ikään uutena velvoitteena säädetään, että selvittelykeskuksen olisi vastattava saapuviin tietopyyntöihin tietyssä määräajassa, toimitettava säännönmukaisesti tietoja valvojille ja myös oikeus saada luovuttamistaan tiedoista palautetta toimivaltaiselta viranomaiselta. AML-paketti tuo mukanaan myös täsmennyksiä vuosikertomuksessa esitettäviin tilastoihin ja muihin tietoihin. Jo nykytilanteessa selvittelykeskus kykenee vastaamaan tietopyyntöihin verrattain nopeasti ja antaa vuosittain Poliisihallitukselle selvityksen toiminnastaan, rahanpesulain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten ja liiketoimen keskeyttämistä koskevien määräysten lukumääristä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toiminnan yleisestä edistymisestä Suomessa. Uudet vaatimukset tilastoista ovat näin ollen lähinnä tekninen lisäys, eivätkä aiheuta selvittelykeskuksen toimintaan suuria muutoksia.

Uudet selvittelykeskukselle annettavat toimivaltuudet ovat pääosin sellaisia, jotka mahdollistavat aiempaa tehokkaamman rahanpesun torjunnan. Ehdotettu ilmoitusvelvolliselle annettava liiketoimen seurantamääräys koskien sellaisten henkilöiden liiketoimia, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikoksen tai terrorismin rahoittamisen riski, luo selvittelykeskukselle huomattavasti aiempaa paremmat mahdollisuudet tiettyyn henkilöön tai henkilöjoukkoon liittyvään rahanpesun, esirikosten tai terrorismin rahoittamisen selvittelyyn. Uusi varoituksenantoa koskeva toimivaltuus taas mahdollistaa laajalti rahanpesun ja sen esirikosten ennaltaehkäisyn.

Nykyisellään rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki määrittelee salassa pidettäväksi ilmoituksen tekijän nimen ja henkilöllisyyden, muttei ota kantaa ilmoitusvelvolliseen. EU-sääntelyn mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskuksilla on käytössä mekanismeja, joilla suojellaan ilmoitusvelvollisten ja niiden työntekijöiden tai vastaavassa asemassa olevien henkilöiden, myös asiamiesten ja edustajien, henkilöllisyyttä. Rahanpesun selvittelykeskukset eivät saa paljasta ilmoituksen lähdettä vastatessaan toimivaltaisten viranomaisten kuudennen rahanpesudirektiivin 22 artiklan mukaisiin tietopyyntöihin tai jakaessaan analyysiensa tulokset 19 artiklan mukaisesti. Tämä kohta ei rajoita kansallisen rikosprosessioikeuden soveltamista. Sinänsä ilmoitusvelvollisen nimi on yksinkertaista jättää luovuttamatta, mutta luovutuksen vastaanottajan lienee helppoa päätellä esim. transaktioiden perusteella, mistä ilmoitusvelvollisesta on kyse. Ensisijainen suojelun kohde on ilmoitusvelvollisessa työskentelevän, ilmoituksen lähettäneen henkilön henkilöllisyys. Näin ollen ei katsota tarpeelliseksi säätää erikseen salassa pidettäväksi ilmoituksen tehnyttä yhteisöä.

Tietojenvaihtoa koskevat täsmennykset selkeyttävät tiedonvaihdon perusteita, vaikkakin käytännössä samat perusteet selvittelykeskuksen tiedonvaihdolle ovat olleet voimassa tähänkin saakka.

Nykyisellään selvittelykeskuksella on laaja pääsy tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla, mutta tietojen toimittamiselle ei ole annettu määräaikaa. Nyt direktiivi edellyttää, että tiettyihin tietoihin pitää päästä viipymättä, joko suoraan tietokantaan, tiedonhakujärjestelmään tai erikseen toimitettuna. Olennaista lienee, että viipymättömyydelle määritellään tarkka aikaraja, esimerkiksi viisi arkipäivää, ja ettei ehdotonta vaatimusta pääsystä suoraan tietokantaan tai tiedonhakujärjestelmään ole.

Mikäli näin olisi, joutuisi selvittelykeskus suuren teknisen haasteen eteen, luodessaan erillistä tunnushuoltoa tietojärjestelmiin tai rakentaessaan teknisiä rajapintoja eri järjestelmiin.

Ilmoitusvelvollisten ja toimivaltaisten viranomaisten, mukaan lukien selvittelykeskus, välinen tietojenvaihto voi lisätä mahdollisuuksia havaita rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen ja rikoksen tuottamaan hyötyyn liittyviä laittomia rahavirtoja. Tästä syystä ilmoitusvelvollisten ja toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava vaihtaa tietoja tietojenvaihtokumppanuuden puitteissa, jos ne pitävät tällaista jakamista tarpeellisena rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien velvoitteidensa ja tehtäviensä noudattamiseksi. Tietojen jakamiseen olisi sovellettava tiukkoja suojatoimia, jotka liittyvät luottamuksellisuuteen, tietosuojaan, tietojen käyttöön ja rikosoikeudelliseen menettelyyn. Tietojenvaihtokumppanuutta koskevalla säännöksellä voi olla vaikutusta laajentavasti rahanpesun torjunnan tehokkuuteen, mikäli tietoja voidaan kumppanuuden nimissä, säädösten edellyttämien olosuhteiden vallitessa luovuttaa ilmoitusvelvollisille yhteisöille. Selvittelykeskus ei ole voinut osallistua operatiiviseen tiedonvaihtoon yksityisen sektorin kanssa viranomaisia velvoittavien salassapitosäännösten vuoksi. Ehdotettu tietojenvaihtokumppanuus toisi mahdollisuuden poiketa salassapitovelvollisuudesta siltä osin kuin se on tarpeen selvittelykeskuksen unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

Vaikutukset Finanssivalvonnalle

Finanssivalvonnan valvottavaksi esitetään uusia rahanpesun ilmoitusvelvollisia, jotka on lisätty rahanpesuasetuksen soveltamisalaan. Näitä ovat joukkorahoituspalvelun tarjoajat, jotka ovat olleet jo muutenkin Finanssivalvonnan valvottavia, mutta rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolella. Uusien ilmoitusvelvollisten valvonta aiheuttaisi Finanssivalvonnalle tarvetta perehtyä niiden toimintaan, arvioida niiden riskillisyys ja saattaa niille tiedoksi niihin kohdistuvat velvoitteet.

Finanssivalvonnalle aiheutuu uuden sääntelyn myötä myös muita uusia tehtäviä, kuten raportointi- ja yhteistyövelvoitteita AMLAlle sekä tehtäviä liittyen mahdollisesti rahanpesuasetuksen 75 artiklan nojalla perustettaviin tietojenvaihtokumppanuuksiin, jotka edellyttävät valvontaviranomaisen ennen kumppanuuden perustamista tehtävää tarkistusta.

Vaikutukset Lupa- ja valvontavirastolle

Esityksessä ehdotetaan, että Lupa- ja valvontaviraston valvottavaksi tulisi uusia ilmoitusvelvollisia, jotka on otettu rahanpesuasetuksen soveltamisalaan. Näitä ilmoitusvelvollisia ovat arvotavara-, kulttuuriesine-, ja jalometalli- sekä jalokivikauppiaat, muut kiinteistöalan ammattilaiset, asunto- ja kulutusluottojen välittäjät, sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeuksia välittävät toimijat sekä rahoitusalan ulkopuolisen monialan holdingyhtiöt. Toisaalta on otettava huomioon, että rahanpesuasetuksen soveltamisalasta ovat poistuneet aiemmin soveltamisalassa olleet taideteostenkauppiaat, joiden osalta valvonta on kuulunut Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja myöhemmin Lupa- ja valvontavirastolle, mutta nämä toimijat kuuluvat jatkossa käytännössä rahanpesuasetuksessa määriteltyihin kulttuuriesinekauppiaisiin, joten muutoksen merkitys voi jäädä melko vähäiseksi. Uusien ilmoitusvelvollisten valvonta aiheuttaisi erityisesti alkuvaiheessa Lupa- ja valvontavirastolle tarvetta perehtyä uusien ilmoitusvelvollisten toimintaan, arvioida niihin kohdistuvia riskejä ja esimerkiksi tiedottaa niille niihin kohdistuvista velvoitteista.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 52 artiklassa edellytetään viranomaisvalvontaa rahanpesusääntelyn ilmoitusvelvollisen valvojana toimivan itsesääntelyelimen toiminnasta, eli Suomessa asianajajia valvovan Suomen Asianajajien osalta. Kyseessä on uusi tehtävä Suomen Asianajajien valvojaksi esitettävälle Lupa- ja valvontaviranomaiselle, joka edellyttää alkuvaiheessa

perehtymistä ja myöhemminkin resursseja tehtävän hoitamiseksi. Arviolta Suomen Asianajajien valvontatehtävä vaatisi 1–2 henkilötyövuoden resursseja Lupa- ja valvontavirastolta.

Pankkitilirekisterin yhteenliittämisen vaikutukset

Koska rikolliset ja terroristit toimivat yli rajojen ja piilottavat varoja eri jäsenvaltioihin, viranomaiset tarvitsevat nopeaa pääsyä pankkitietoihin rikoshyötyjen jäljittämiseksi, jäädyttämiseksi ja takavarikoimiseksi. Taloudelliset tiedot voivat tarjota tärkeitä johtolankoja ja todisteita rikostutkinnassa. Nykyisin vain noin 2 % rikoshyödyistä jäädytetään ja 1 % takavarikoidaan, joten tehokas tiedonsaanti pankkitilirekisterin yhteenliittämisjärjestelmän avulla on ratkaisevaa rikollisuuden torjunnassa. Suora rajat ylittävä pääsy pankkitietoihin mahdollistaisi rahanpesun selvittelykeskuksille talousanalyysien laatimisen riittävän nopeasti, jotta mahdolliset rahanpesu- ja terrorismin rahoitustapaukset voidaan havaita ja viranomaiset voivat toimia viipymättä. Pankkitilirekisterien yhdistäminen parantaa merkittävästi rikosten ehkäisemisestä, havaitsemisesta, tutkinnasta ja syytteeseenpanosta vastaavien viranomaisten tutkintojen tehokkuutta. Se vahvistaa myös kansallisten rikoshyötyjen jäljittämisestä vastaavien viranomaisten (AROjen) kykyä jäljittää ja tunnistaa rikoshyötyjä helpottamalla rajat ylittävää yhteistyötä ja nopeuttamalla pääsyä tietoihin siitä, onko rikostutkinnan tai oikeusprosessin kohteena olevalla henkilöllä pankkitili toisessa jäsenvaltiossa. Tämä tieto on olennaista, jotta viranomaiset ja AROt voivat nopeasti tunnistaa, mihin jäsenvaltioihin heidän tulee lähettää lisätietopyyntöjä (tutkinta- tai todistustarkoituksessa) tai jäädytys- ja takavarikointimääräyksiä omaisuuden turvaamiseksi. Pankkitilirekisterien yhdistäminen parantaa merkittävästi rikosten torjunnasta vastaavien viranomaisten kykyä saada nopeasti tietoa siitä, missä toisessa EU-jäsenvaltiossa vakavasta rikoksesta epäilty henkilö pitää pankkitilejä. Tämä on tärkeä askel rikoshyötyjen jäädyttämisen ja takavarikoinnin tehostamiseksi sekä takavarikointiasteiden nostamiseksi.

5.3.7 Vaikutukset tietosuojaan

Uudella rahanpesusääntelyllä on vaikutuksia tietosuojaan, vaikutukset johtuvat kuitenkin pääosin suoraan sovellettavasta EU-sääntelystä, eivätkä hallituksen esityksessä ehdotetusta sääntelystä.

Komission vaikutustenarvioinnin mukaan, jotta viranomaiset, joilla on kansallisen lainsäädännön mukainen pääsy keskitettyihin automatisoituihin pankkitilirekistereihin, voisivat myös käyttää ja hakea tietoja EU:n laajuisesta pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmästä, olisi tarpeen säätää yksityiskohtaisesti kansallisten toimivaltaisten viranomaisten pääsyn ja hakujen ehdoista. Rahoitustietodirektiivin muutoksesta annettu direktiivi asettaa tiukat ehdot toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pääsylle ja hakujen tekemiselle keskitettyihin automatisoituihin järjestelmiin tallennettuihin pankkitilitietoihin. Näihin ehtoihin kuuluu esimerkiksi se, että rekistereihin ja tietojen hakujärjestelmiin pääsy sallitaan vain erityisesti nimetyille ja valtuutetuille henkilöille kussakin toimivaltaisessa viranomaisessa. Toinen turvatoimi on se, että yhteenliittämisjärjestelmässä saatavilla olevien tietojen määrä rajoitetaan vähimmäistasolle, kuten viidennen rahanpesudirektiivin 32a artiklan 3 kohdassa säädetään. Tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti yhteenliittämisjärjestelmä koskee vain tiettyjä tietojoukkoja, jotka mahdollistavat kyselyn tekevän viranomaisen selvittää, missä pankeissa ja jäsenvaltioissa "kiinnostuksen kohteena oleva henkilö", jota epäillään rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyvistä yhteyksistä, omistaa pankki- tai maksutilejä tai tallelokeroita. Tämän vuoksi arkaluonteisiin tietoihin, kuten pankkitilien tilitapahtumatietoihin tai saldotietoihin, ei ole pääsyä eikä niitä voi hakea. Yhteenliittämisjärjestelmän kautta saataville asetetaan vain sellaiset tiedot, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä pankki- tai maksutilin tai tallelokeron haltijan tunnistamiseksi.

Lisäksi komission vaikutustenarvioinnissa todetaan, että sovellettavat suojatoimet varmistavat yksilön oikeuksien, kuten henkilötietojen suojan ja yksityiselämän suojan, kunnioittamisen ja turvaamisen. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnon 5/2020 mukaisesti yhteenliittämisjärjestelmän toteutuksessa otetaan huomioon tietosuojan sisäänrakennettu ja oletusarvoinen toteutus, kuten asetuksen (EU) 2016/679 25 artiklassa säädetään. Lisäksi vahvat tietosuojasuojatoimet otetaan käyttöön erityisesti pääsyoikeuksien ja tietojen paikkansapitävyyden osalta asetuksen (EU) 2016/679 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti. Kaikki pääsyt yhteenliittämisalustaan kirjataan lokiin, jota säilytetään vähintään määritellyn ajan. Näitä lokitietoja tarkastavat säännöllisesti rekisterinpitäjät ja tietosuojaviranomaiset. Tietoihin pääsy ja niiden haku yhteenliittämisjärjestelmän kautta tapahtuu tapauskohtaisesti, ja niitä voivat suorittaa vain kyseisen viranomaisen erityisesti nimetyt ja koulutetut työntekijät.

Rahanpesuasetuksen tosiasiallisia edunsaajia koskevan sääntelyn muutokset, erityisesti omistukseen perustuvan raja-arvon tiukentuminen, johtavat siihen, että nykyistä useampi henkilö tunnistetaan ja rekisteröidään tosiasialliseksi edunsaajaksi. Kuudes rahanpesudirektiivi velvoittaa jäsenvaltiot säätämään pääsystä tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin nykyistä laajemmalle joukolle käyttäjiä laajemmin määriteltyihin käyttötarkoituksiin. Tämä voi aiheuttaa huolia yksityisyyden suojan säilymisestä niille, joiden tiedot on rekisteröity edunsaajarekisteriin. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa 40 ja 41 perustellaan tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien tietojen rajaamisella muiden kuin tiettyjen toimivaltaisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten osalta oikeutetun edun osoittamiseen sitä, että sääntelyllä puututaan yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskeviin oikeuksiin. Kuudes rahanpesudirektiivi myös velvoittaa jäsenvaltiot oikeasuhteisen ja tasapuolisen lähestymistavan varmistamiseksi sekä yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskevien oikeuksien takaamiseksi säätämään poikkeuksista, joita sovelletaan poikkeuksellisissa olosuhteissa tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien henkilötietojen julkistamiseen keskitettyjen rekisterien kautta ja tällaisiin tietoihin pääsyyn, kun niiden julkistaminen saattaisi tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan alttiiksi kohtuuttomalle petoksen, sieppauksen, kiristyksen, häirinnän, väkivallan tai pelottelun riskille.

5.3.8 Vaikutukset rikoksentorjuntaan ja turvallisuuteen, järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen

Rahanpesu edellyttää esirikosta ja rahanpesijä pyrkii peittämään tai häivyttämään esirikoksesta saatujen varojen alkuperää. Esirikos voi olla mikä tahansa rangaistavaksi säädetty teko, josta on koitunut tekijälle taloudellista hyötyä, usein esirikos on huumausaine-, varkaus-, petos- tai talousrikos. Harmaa talous ja talousrikollisuus, joihin rahanpesu usein linkittyy, aiheuttavat suomalaiselle yhteiskunnalle vuosittain merkittävät verojen ja muiden maksujen menetykset sekä rikosvahingot. Lisäksi harmaa talous heikentää laillisesti ja eettisesti toimivien yritysten ja niiden työntekijöiden asemaa asettamalla ne epäreiluun kilpailutilanteeseen. Terrorismin rahoittaminen luo edellytyksiä terroristiselle toiminnalle. Terroristiryhmälle tai terroristille suunnattu taloudellinen tuki ylläpitää ja edistää terroristista toimintaa.

EU-tasolla entistä yhdenmukaisemman, kattavamman ja tiukemman sääntelyn voidaan olettaa johtavan tehokkaampaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Yhdenmukaiset säännöt estävät myös sitä, että jossain jäsenvaltiossa olisi löysemmän sääntelyn ja valvonnan myötä turvapaikkoja niille, jotka pyrkivät kiertämään rahanpesua ja terrorismin rahoittamista estävää sääntelyä.

Toisaalta Ella Karjalaisen taloustieteen pro gradu -tutkielmassa vuodelta 2023 (https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/15550/Uwasa_2023_Karjalainen_Ella.pdf?sequence=2&isAllowed=y) todetaan, että tutkimusaineiston perusteella ei voitu todentaa

lainsäädännön ja rahanpesurikosten välillä olevan käänteistä suhdetta, kuten teoriassa oletettiin. Lainsäädäntöä oli uudistettu vuosien aikana, mutta rahanpesurikosten määrät eivät olleet pienentyneet, vaan ne olivat olleet tasaisessa kasvussa. Voidaan kuitenkin havaita, että tiukentuneen lainsäädännön avulla oli kyetty tunnistamaan enemmän rahanpesurikoksia. Aineiston perusteella voidaan olettaa, että tiukentuneen lainsäädännön myötä oli tehty enemmän rahanpesuilmoituksia, kun toimijoiden velvollisuudet olivat tehostuneet. Kasvaneet rahanpesuilmoitukset voivat osittain selittää kasvaneita rahanpesurikosten määriä. Karjalainen huomioi myös, että tehokkaalla sääntelyllä on kuitenkin oma paradoksinsa. Se ohjaa rahanpesurikollisia kehittämään uusia tapoja pestä rahaa, jolloin sääntelystä tulee tehotonta. Lainsäädäntö pakottaa rikolliset etsimään uusia keinoja pestä rahaa ja näin ollen voidaan ajatella, että rikolliset ovat yhden askeleen edellä lainsäädäntöä. Karjalainen katsoo, että lainsäädäntöä tulisi pystyä mukauttamaan tehokkaasti, jotta sääntely vastaa tehokkaasti uusiin rahanpesutapoihin.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset pääasiassa implementoivat kuudetta rahanpesudirektiiviä, joka sisältää parannuksia nykytilaan verrattuna liittyen muun muassa rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksiin liiketoiminen keskeyttämisen osalta ja tiedonsaanti- sekä tiedonluovutusoikeuksiin, yhteistyöhön ja valvojien toimivaltuuksiin. Näiden voidaan arvioida vaikuttavan positiivisesti rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvien rikosten torjuntaan ja selvittämiseen sekä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan.

5.3.9 Yhteiskunnalliset vaikutukset

EU:n uuden rahanpesun vastaisen sääntökirjan tarkoituksena on varmistaa, että rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyviä riskejä saadaan lievennettyä riittävästi ja rikollisten yritykset unionin rahoitusjärjestelmän väärinkäyttöön tosiasiallisesti havaitaan. Rahanpesuasetuksen johdantokappaleessa 2 todetaan, että suurimmaksi haasteeksi sovellettaessa neljännen rahanpesudirektiivin säännöksiä, joissa asetetaan velvoitteita ilmoitusvelvollisille, on osoittautunut se, etteivät kyseisissä säännöksissä vahvistetut säännöt ole suoraan sovellettavissa, sekä kansallisten linjausten hajanaisuus. Vaikka kyseiset säännökset ovat olleet olemassa ja niitä on kehitetty yli kolmen vuosikymmenen aikana, niiden täytäntöönpano ei ole edelleenkään täysin yhdenmukaista yhdentyneiden sisämarkkinoiden vaatimusten kanssa. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että nykyisellään neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalaan kuuluvia seikkoja koskevat säännöt, joita asianomaiset ilmoitusvelvolliset voisivat soveltaa suoraan, sisällytetään asetukseen, jotta päästään toivottuun yhtenäiseen soveltamiseen.

Tähän esitykseen sisältyvien lakiehdotusten ilmoitusvelvollisia ja valvontaviranomaisia koskevien velvoitteiden tarkoituksena on ennalta estää rahanpesu- ja terrorismin rahoittamisrikoksia ja tukea niiden selvittämistä ja paljastamista, lisätä yhteiskunnallista vakautta sekä suojata rahoitusjärjestelmää väärinkäytöksiltä.

Rahanpesulla on vakavia yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka ulottuvat taloudellisista ongelmista korruption ja rikollisuuden lisääntymiseen. Rahanpesu heikentää talouden vakautta, rapauttaa julkisen vallan luotettavuutta, vääristää kilpailua ja luo epätasa-arvoa yhteiskunnassa.

Myös terrorismin rahoittamisen yhteiskunnalliset vaikutukset voivat olla laaja-alaisia ja tuhoisia. Ne ulottuvat yksilöiden ja yhteisöjen turvallisuudesta valtion talouteen ja kansainvälisiin suhteisiin. Terrorismin rahoitus mahdollistaa väkivaltaisten iskujen suunnittelun ja toteuttamisen, mikä johtaa ihmishenkien menetyksiin ja loukkaantumisiin. Lisäksi se luo pelkoa ja epävarmuutta, heikentää luottamusta viranomaisiin sekä vaikeuttaa normaalia elämää.

FATFin arvioiden mukaan suurin osa rahanpesusta liittyy talous- ja huumausainerikoksiin, viime aikoina kasvussa ovat olleet erilaiset verkkoavusteiset maksupetokset. Nämä ovat myös

Suomessa muodostaneet suurimmat rahanpesun esirikostyypit. Yleisimpiä talousrikoksia Suomessa ovat kirjanpitorikokset, velallisen rikokset, verorikokset ja rekisterimerkintärikokset. Lakiehdotuksilla pyritään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen lisäksi ennalta estämään talousrikoksia rahanpesun esirikoksina sekä edistämään niiden havaitsemista. Rahanpesua on uhkavoi liittyä myös laittoman maahantulon järjestämiseen ja ihmiskauppa. Terrorismin rahoittamisepäilyjä on Suomessa selvitetty vasta vähän.

Voimassa oleva rahanpesusääntely on jo johtanut epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten määrien kasvuun, ja tätä on pidettävä positiivisena, sillä rahanpesutapauksia voi jäädä havaitsematta siitä syystä, että epäilyttäviä varainsiirtoja ei tunnisteta. Epäilyttäviä liiketoimia koskeva ilmoitus ei toisaalta vielä tarkoita, että asiaan liittyisi epäily rikoksesta, sillä rikostutkintaan johtaa ainoastaan pieni osa ilmoituksista.

Harmonisoinnun sääntelyn tavoitteena on parantaa ja yhtenäistää entisestään lainsäädännön noudattamista sekä tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa toimivaltaisten viranomaisten yhteistyötä myös rajat ylittävissä tapauksissa.

5.3.10 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset

Lainvalmistelussa on arvioitava tiedonhallinnan muutosvaikutukset julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019), jäljempänä *tiedonhallintalaki*, mukaisesti, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Tiedonhallintalain 3 luvun 8 §:n mukaan toimialasta vastaavan ministeriön on laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta. Tiedonhallinnan muutosvaikutusten arvioinnista on annettu valtiovarainministeriön tiedonhallintalautakunnan suositus (valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:21).

Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot rekisteröidään jo tällä hetkellä kaupparekisteriin, joten esitys ei merkitse muutosta tähän asiantilaan, vaikka jatkossa edunsaajatietoista käytettäisiinkin nimitystä edunsaajarekisteri. Edunsaajarekisteri olisi kuitenkin edelleen kaupparekisterin yhteydessä ja siihen sovellettaisiin kaupparekisterilakia, ellei lainsäädännöstä muuta johdu. Jatkossa edunsaajarekisteriin voitaisiin kuitenkin rekisteröidä myös muita oikeushenkilöitä tai oikeudellisia järjestelyitä edunsaajineen kuin kaupparekisterilaissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia. On tosin huomattava tältäkin osin, että jo nykyisellään kaupparekisterilaissa säädetään trustien ja vastaavien oikeudellisten järjestelyjen tosisiallisten edunsaajien rekisteröinnistä. Edunsaajarekisteriin ei kuitenkaan erikseen merkittäisi sellaisten oikeushenkilöiden tosiasiallisia edunsaajia, joihin sovelletaan olettamasäännöstä esimerkiksi hallituksen jäsenyyteen perustuen.

Rahanpesulaissa säädettäisiin erikseen tietojen luovuttamisesta. Käytännössä jatkossakin tietoja luovutettaisiin tahoille, kuten viranomaisille ja rahanpesulaissa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille, jotka tarvitsevat tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan tehtävänsä toteuttamiseksi. Erikseen säädettäisiin oikeutetun edun omaavien tahojen tietojensaantioikeudesta ja luovutettavista tiedoista.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Esitystä valmisteltaessa arvioitiin erilaisia vaihtoehtoja pääasiassa kansallisen liikkumavaran näkökulmasta, sillä EU-sääntelyn implementoimatta jättäminen ei ole vaihtoehto Suomen EU-jäsenvelvoitteiden vuoksi. Vaikka uusi EU-sääntely on hyvin pitkälle harmonisoitua, jättää se kuitenkin jonkin verran liikkumavaraa.

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Rahanpesuasetuksessa on kansallista liikkumavaraa artiklassa 2 koskien poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmää, jota voidaan laajentaa edellä mainitun artiklan 3–5 kohdassa säädetyin edellytyksin. Esityksen valmistelussa ei ole pidetty riskien perusteella perusteltuna säätää kansallisesti poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmän laajennuksesta.

Rahanpesuasetus jättää vähän liikkumavaraa lähinnä soveltamisalan osalta, josta voidaan poiketa esimerkiksi rahapelaamisen osalta. Esitystä valmisteltaessa on päädytty vaihtoehtoon, jossa rahapelaaminen säilytetään täysimääräisesti soveltamisalassa, sillä tämän katsotaan olevan perusteltua rahapelaamiseen liittyvän rahanpesun riskin vuoksi, jota on arvioitu kansallisissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevissa riskiarvioissa sekä Poliisihallituksen arpajaishallinnon Manner-Suomen rahapelitoiminnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviossa (https://poliisi.fi/rahanpesu-ja-rahapelit).

Vähäistä taloudellista toimintaa koskevaa liikkumavaraa taas esitetään käytettäväksi pääosin nykysääntelyä vastaavalla tavalla niin, että rahanpesuasetuksessa määritellyt edellytykset täyttävä ja tietyn kynnysarvon alapuolelle jäävä toiminta jäisi ulkopuolelle soveltamisalasta. Ammattimaisia jalkapalloseuroja koskeva poikkeusmahdollisuus jätetään valmisteltavaksi myöhemmin uuden kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion valmistuttua.

Rahanpesuasetuksen artiklan 34 kohdassa 6 on liikkumavaraa koskien jäsenvaltioiden kuudennen rahanpesudirektiivin 8 artiklan sekä jäsenvaltioiden suorittamien alakohtaisten riskinarviointien tulosten nojalla määrittävät suuririskisiä tilanteita, joiden osalta jäsenvaltio voi päättää, että ilmoitusvelvollisten tulee soveltaa tiukennettua tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, ja voivat täsmentää kyseiset toimenpiteet tarvittaessa. Poikkeusmahdollisuuden hyödyntäminen on sidottu kuudennen rahanpesudirektiivin mukaiseen riskiarvioon ja alakohtaisiin riskiarviointeihin ja sen hyödyntäminen on perusteltua jättää uuden riskiarvion valmistumisen jälkeiseen aikaan pohdittavaksi.

Lisäksi liikkumavaraa on rahanpesuasetuksen 67 artiklan 7 kohdassa ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä, joiden osalta jäsenvaltiot voivat riskin perusteella päättää soveltaa aikaisempaa päivämäärää, kuin asetuksessa säädetty 1.1.2014 ja ilmoittaa tästä komissiolle. Artiklan 67 kohdassa 8 on myös liikkumavaraa, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat riskin perusteella ulottaa 1 kohdan a alakohdassa säädetyn velvoitteen koskemaan sellaisia ulkomaisten oikeushenkilöiden kanssa solmittuja liikesuhteita, jotka ovat olemassa 10 päivänä heinäkuuta 2027, ja ilmoittavat tästä komissiolle. Esityksen valmistelussa ei ole päädytty hyödyntämään tätä liikkumavaraa.

Rahanpesuasetuksen 70 artiklan liikkumavaraa koskien erityissäännöksiä, joita sovelletaan, kun epäilyistä ilmoittavat tiettyihin ryhmiin kuuluvat ilmoitusvelvolliset. jonka 1 kohdan mukaan poiketen siitä, mitä 69 artiklan 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat antaa 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille, eli muun muassa tilintarkastajille, ulkopuolisille kirjanpitäjille, veroneuvojille, notaareille, juristeille tai muille itsenäisille juristiammattien harjoittajille mahdollisuuden toimittaa rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot, eli epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset jäsenvaltion nimeämälle itsesääntelyelimelle, osalta liikkumavaraa on käytetty Suomen Asianajajien ja sen valvottavien osalta.

Lisäksi 70 artiklan 3 kohdassa säädetään jäsenvaltioille poikkeusmahdollisuudesta liittyen saman artiklan 2 kohdassa säädettyyn. Artiklan 70 kohdan 2 mukaan notaareihin, juristeihin, muihin itsenäisiin juristiammatin harjoittajiin, tilintarkastajiin, ulkopuolisiin kirjanpitäjiin ja

veroneuvojiin ei sovelleta 69 artiklan 1 kohdassa säädettyjä vaatimuksia niiden tietojen osalta, jotka nämä ovat saaneet joltakin asiakkaalta tai jostakin asiakkaasta selvittäessään kyseisen asiakkaan oikeudellista asemaa tai suorittaessaan kyseistä asiakasta koskevaa puolustus- tai edustamistehtävää oikeuskäsittelyssä tai siihen liittyen, mukaan luettuna oikeuskäsittelyn käynnistämistä tai välttämistä koskeva neuvonta, riippumatta siitä, saadaanko tai hankitaanko tällaiset tiedot ennen käsittelyä, sen aikana vai sen jälkeen.

Ensimmäisessä alakohdassa säädettyä poikkeusta ei sovelleta, jos siinä tarkoitetut ilmoitusvelvolliset a) osallistuvat rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen; b) antavat oikeudellista neuvontaa rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta varten; tai c) tietävät, että asiakas pyytää oikeudellista neuvontaa rahanpesua, sen esirikoksia tai terrorismin rahoitusta varten; tietoisuus tai tarkoitus voidaan todeta objektiivisten tosiseikkojen perusteella.

Rahanpesuasetuksen artiklan 70 kohdan 3 mukaan jäsenvaltiot voivat, edellä 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi, jos se on perusteltua tietyntyyppisiin liiketoimiin liittyvien suurempien rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riskien perusteella päättää, että 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua poikkeusta ei sovelleta tällaisiin liiketoimiin, ja tarvittaessa asettaa kyseisessä kohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille lisäraportointivelvoitteita. Tämän esityksen valmistelussa ei ole hyödynnetty rahanpesuasetuksen 70 artiklan 3 kohdan liikkumavaraa, vaan arviointi tältäkin osin on perusteltua jättää kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion valmistumisen jälkeiseen aikaan.

Rahanpesuasetuksen 75 artiklassa koskien tietojenvaihtoa tietojenvaihtokumppanuuksien puitteissa todetaan, että vastuu unionin tai kansallisen lainsäädännön vaatimusten noudattamisessa säilyy tietojenvaihtokumppanuuksien osapuolilla. Rahanpesuasetuksen johdantokappaleessa 148 todetaan tietojenvaihtokumppanuuksiin viitaten, että: ”Jäsenvaltioiden olisi voitava asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesti pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä mukauttaakseen kyseisen asetuksen soveltamista, asettaakseen yksityiskohtaisempia vaatimuksia tietojenvaihtokumppanuuden puitteissa vaihdettujen henkilötietojen käsittelyä varten.” Tässä esityksessä ei ole valmisteltu ehdotusta yksityiskohtaisemmista tietosuojavaatimuksista tietojenvaihtokumppanuuksille, sillä valmistelussa ei ole tullut esiin sellaisia tietosuojaan liittyviä kysymyksiä, joista tulisi antaa yksityiskohtaisempia säännöksiä. Valtiovarainministeriö käynnistää työpajoja syksyllä 2025 ilmoitusvelvollisille ja tietojenvaihtokumppanuuksien piirissä oleville viranomaisille tietojenvaihtokumppanuuden toteuttamistapojen kartoittamiseksi.

Liikkumavaraa sisältyy myös tietojen säilyttämistä koskevaan rahanpesuasetuksen 77 artiklaan, jonka 4 kohdan mukaisesti, jos jäsenvaltiossa on 10.7.2027, eli rahanpesuasetuksen soveltamisen alkaessa, meneillään epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämiseen, paljastamiseen tai tutkimiseen taikka niihin liittyviin syytetoimiin liittyvä oikeudellinen menettely ja ilmoitusvelvollisella on hallussaan tuohon meneillään olevaan oikeudelliseen menettelyyn liittyviä tietoja tai asiakirjoja, ilmoitusvelvollinen voi säilyttää kyseisiä tietoja tai asiakirjoja viiden vuoden ajan 10.7.2027 lukien. Jäsenvaltiot voivat sallia tällaisten tietojen tai asiakirjojen säilyttämisen viiden lisävuoden ajan tai edellyttää sitä, kun säilyttämisen jatkamisen on todettu olevan tarpeellista ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämisen, paljastamisen tai tutkimisen taikka niihin liittyvien syytetoimien vuoksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta meneillään olevaan rikostutkintaan ja oikeudellisiin menettelyihin sovellettavan todistusaineistoa koskevan kansallisen rikoslainsäädännön soveltamista. Tältä osin liikkumavaraa on käytetty tässä esityksessä.

Jäsenvaltioille on jätetty liikkumavaraa rahanpesuasetuksen 80 artiklassa, joka koskee tavaroista tai palveluista suoritettavien suurten käteismaksujen enimmäismääriä, jonka 1 kohdan mukaan tavarakauppaa käyvät tai palveluja tarjoavat henkilöt voivat hyväksyä tai suorittaa

käteismaksun, jonka määrä on enintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena tai ulkomaanvaluuttana, riippumatta siitä, suoritetaanko liiketoimi yhdellä kertaa vai useina erillisinä suorituksina, jotka näyttävät olevan toisiinsa kytkeytyneitä ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön matalamman ylärajan kuultuaan Euroopan keskuspankkia neuvoston päätöksen 98/415/EY 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Matalammista ylärajoista on ilmoitettava komissiolle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ne on otettu käyttöön kansallisella tasolla. Suomessa ei ole ollut käteismaksujen enimmäissummia koskevaa sääntelyä voimassa, eikä esityksen valmistelussa ole nähty perustelluksi ottaa käyttöön matalampia ylärajoja.

Lisäksi rahanpesuasetuksen artiklan 80 kohdassa 7 säädetään, että jos maksupalveludirektiivin 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjä muita maksuvälineitä kuin seteleitä ja metallirahaa ei ole ylivoimaisen esteen vuoksi käytettävissä kansallisella tasolla, jäsenvaltiot voivat väliaikaisesti keskeyttää tämän artiklan 1 kohdan tai tapauksen mukaan 2 kohdan soveltamisen, ja niiden on ilmoitettava asiasta komissiolle viipymättä. Jäsenvaltioiden on myös ilmoitettava komissiolle arvio siitä, kuinka kauan maksupalveludirektiivin 4 artiklan 25 alakohdassa määritellyt muut maksuvälineet kuin setelit ja metallirahat eivät ole käytettävissä, sekä toimenpiteistä, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet niiden palauttamiseksi käyttöön. Rahanpesuasetuksen artiklan 80 soveltamisen keskeyttäminen edellä kuvatulla tavalla ei vaikuta edellyttävän kansallisen sääntelyn antamista.

Muu vakuutustoiminta kuin rahanpesuasetuksen soveltamisalassa oleva henki- ja sijoitusvakuuttamistoiminta, jäisivät esityksen mukaan pois rahanpesusääntelyn soveltamisalasta, eli tältä osin luovuttaisiin aikaisemmasta kansallisesta laajennuksesta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artikla mahdollistaa jäsenvaltioille rahanpesuasetuksen sääntelyn soveltamisen myös muihin rahanpesun ja terrorismin rahoitukselle alttiilla aloilla toimiviin yhteisöihin. Rahanpesulain soveltamisalaan on esitetty lisättäväksi hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 64/2025 vp) Finnvera Oyj ja sen tytäryhtiö Suomen Vientiluotto Oy. Tässä esityksessä ehdotetaan, että poikkeusta soveltamisalasta jatkettaisiin ja että myös uutta sääntelyä sovellettaisiin edellä mainittuihin. Kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 7 kohta mahdollistaisi myös niiden kansallisten soveltamisalapoikkeusten jatkamisen joko kokonaan tai osittain, joita jäsenvaltiot soveltavat 9.7.2024, eli rahanpesuasetuksen voimaantulon aikaan. Tässä esityksessä kansallisesta rahanpesusääntelyn soveltamisalasta ehdotetaan poistettavaksi rahapeliyhtiön asiamiehet, jotka ovat olleet rajoitetusti ilmoitusvelvollisia ja muu vakuutustoiminta kuin henki- ja sijoitusvakuutustoiminta. Voimassa olevassa rahanpesulaissa on lisäksi säädetty Energiaviraston, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetun pörssin sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisön velvollisuudesta ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen. Esityksessä ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisuutta jatkettaisiin nykysääntelyä vastaavalla tavalla edellä mainittujen toimijoiden osalta.

Kuudes rahanpesudirektiivi sisältää liikkumavaraa liittyen tiettyjen ilmoitusvelvollisten valvonnan antamiseen itsesääntelyelinten tehtäväksi 37 artiklan 3 kohdassa, tässä esityksessä ehdotetaan, että asianajajien valvojana toimisi Suomen Asianajajat, kuten tähänkin mennessä on toiminut.

Kuudes rahanpesudirektiivi sisältää lisäksi kansallista liikkumavaraa myös muissa artikloissa. Kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklassa tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevista keskitetyistä rekistereistä 20 kohdassa säädetään, että edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen on oltava saatavilla keskitettyjen rekisterien sekä keskitettyjen rekisterien

yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan siitä, kun oikeushenkilö on purettu tai oikeudellinen järjestely on lakannut olemasta. Jäsenvaltiot voivat sallia tällaisten tietojen säilyttämisen yksittäisissä tapauksissa enintään viiden lisävuoden ajan tai edellyttää sitä, jos jäsenvaltiot ovat todenneet, että tällainen säilyttäminen on tarpeen ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista tai tutkintaa taikka niitä koskevia syytetoimia varten, sanotun kuitenkaan rajoittamatta meneillään olevaan rikostutkintaan ja oikeudellisiin menettelyihin sovellettavan todistusaineistoa koskevan kansallisen rikoslainsäädännön soveltamista. Tässä esityksessä ehdotetaan käytettäväksi liikkumavaraa tietojen säilyttämisen pidentämisen osalta.

Kuudes rahanpesudirektiivi jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa koskien maksujen perimistä tosiallisia edunsaajatietoja koskevista rekistereistä. Kuudennen rahanpesudirektiivin 11 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää asettaa keskitetyissä rekistereissään olevat tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot ilmoitusvelvollisten saataville maksua vastaan. Samalla säädetään, että maksu on rajoitettava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä keskitetyissä rekistereissä olevien tietojen laadun varmistamisesta ja tietojen saataville asettamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Nämä maksut on vahvistettava siten, että ne eivät vaaranna keskitetyissä rekistereissä olevien tietojen tosiasiallista saatavuutta. Lisäksi kuudennen rahanpesudirektiivin 13 artikla 12 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää asettaa keskitetyissä rekistereissään olevat tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot hakijoiden saataville maksua vastaan, jolloin maksu on rajoitettava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä kyseisissä rekistereissä olevien tietojen laadun varmistamisesta ja tietojen saataville asettamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Nämä maksut on vahvistettava siten, että ne eivät vaaranna keskitetyissä rekistereissä olevien tietojen tosiasiallista saatavuutta. Esityksessä ehdotetaan, että liikkumavaraa maksujen suhteen käytetään.

Kuudennen rahanpesudirektiivin pankkitilirekistereitä ja sähköisiä tiedonhakujärjestelmiä koskevan 16 artiklan kohdan 5 mukaan jäsenvaltiot voivat edellyttää, että muut tiedot, jotka katsotaan tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täyttämisen kannalta olennaisiksi rahanpesun selvittelykeskuksille, tämän direktiivin 32 artiklan ja AMLA-asetuksen 40 artiklan nojalla tehtäviä yhteisiä analyyseja varten rahanpesuntorjuntaviranomaiselle sekä valvontaviranomaisille, on oltava saatavilla ja haettavissa keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta. Suomessa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta on jo nykytilassa mahdollista saada direktiivien edellyttämien tietojen lisäksi muita tietoja. Lisäksi kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 8 kohta mahdollistaa tietojen säilyttämistä koskevan laajennuksen. Edellä mainitun kohdan mukaan. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedot pankkitilien tai maksutilien, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilien, kryptovaratilien ja tallelokeroiden haltijoista annetaan saataville niiden kansallisten keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta ja pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan tilin lopettamisen jälkeen. Jäsenvaltiot voivat sallia tällaisten tietojen säilyttämisen yksittäisissä tapauksissa enintään viiden lisävuoden ajan tai edellyttää sitä, jos jäsenvaltiot ovat todenneet, että tällainen säilyttäminen on tarpeen ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista tai tutkintaa taikka niitä koskevia syytetoimia varten, sanotun kuitenkaan rajoittamatta meneillään olevaan rikostutkintaan ja oikeudellisiin menettelyihin sovellettavan todistusaineistoa koskevan kansallisen rikoslainsäädännön soveltamista. Esityksessä ehdotetaan, että poikkeusmahdollisuutta käytetään, sillä se tehostaisi rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä syytetoimia.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 21 artikla 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia, että pääsyä ensimmäisen alakohdan c alakohdassa tarkoitettuihin lainvalvontatietoihin rajoitetaan tapauskohtaisesti, jos tällaisten tietojen antaminen todennäköisesti vaarantaa meneillään olevan tutkinnan. Liikkumavaran hyödyntäminen on katsottu esityksessä perustelluksi.

Kuudennen rahanpesudirektiivjn 24 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on vahvistettava rahanpesun selvittelykeskusten analyysitoimintaa varten sovellettava keskeyttämisjakso tai jatkamisen kieltämisjakso, joka saa olla enintään 10 työpäivää. Jäsenvaltiot voivat vahvistaa pidemmän ajanjakson, jos rahanpesun selvittelykeskukset suorittavat kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä, takavarikointia, jäädyttämistä tai menetetyksi tuomitsemista. Jos on vahvistettu pidempi keskeyttämisjakso tai jatkamisen kieltämisjakso, jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskukset hoitavat tehtäväänsä soveltaen asianmukaisia kansallisia suojatoimia, kuten liiketoimen keskeyttämisen kohteena olevan henkilön mahdollisuutta hakea kyseiseen keskeyttämispäätökseen muutosta tuomioistuimelta. Tässä esityksessä on päätetty hyödyntää mahdollisuutta säätää pidemmästä ajanjaksosta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin keskitettyä yhteyspistettä koskevassa 41 artiklassa säädetään 1 kohdassa, että sovellettaessa 37 artiklan 1 kohtaa ja 38 artiklan 1 kohtaa jäsenvaltiot voivat vaatia, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat, maksupalveluntarjoajat ja kryptovarapalvelun tarjoajat, joilla on jäsenvaltioiden alueella muita toimipaikkoja kuin tytäryritys tai sivuliike tai jotka toimivat jäsenvaltioiden alueella asiamiesten tai edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien välityksellä palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, nimeävät alueellaan sijaitsevan keskitetyn yhteyspisteen. Keskitetyllä yhteyspisteellä on varmistettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien sääntöjen noudattaminen ilmoitusvelvollisen puolesta ja helpotettava valvojien harjoittamaa valvontaa esimerkiksi antamalla niille pyynnöstä asiakirjoja ja tietoja. Tässä esityksessä ehdotetaan käytettäväksi tätä liikkumavaraa, sillä sen voidaan arvioida tehostavan sääntelyn noudattamista ja valvontaa.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 49 artiklan 8 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat sallia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustamisen, kun unioniin sijoittautunut luottolaitos tai finanssilaitos on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan valvojat voivat kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt. Vastaavaa sääntelyä sisältyy artiklaan 50 kohtaan 7, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat sallia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustamisen, kun unioniin sijoittautunut finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollinen on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt. Esityksessä ehdotetaan käytettäväksi tätä liikkumavaraa, sillä valvontakollegioiden perustamisella voidaan tehostaa valvontaa.

Kuudes rahanpesudirektiivi edellyttää artiklassa 52, että mikäli ilmoitusvelvollisen valvonta on annettu itsesääntelyelimen hoidettavaksi, jäsenvaltion tulee varmistaa, että viranomainen valvoo itsesääntelyelintä valvontatehtävien suorittamisessa. Suomen Asianajat, joka valvoo asianajajia, on direktiivissä tarkoitettu itsesääntelyelin. Esityksen valmistelussa pohdittiin erilaisia vaihtoehtoja Suomen Asianajajien rahanpesusääntelyn mukaisen valvonnan viranomaisvalvojaksi. Yhtenä vaihtoehtona harkittiin oikeuskansleria, joka valvoo muuten Suomen Asianajajien toimien laillisuutta. Tätä vaihtoehtoa ei kuitenkaan pidetty mahdollisena Suomen perustuslain vuoksi, sillä itsesääntelyelimen valvojaan kohdistuu AMLA-asetuksen 35 artiklan nojalla AMLAn vertaisarviointia ja se, että oikeuskansleriin kohdistuisi EU-viranomaisen toimenpiteitä, olisi ristiriidassa oikeuskanslerin perustuslaissa säädettyjen ylintä laillisuusvalvojaa koskevien tehtävien ja aseman kanssa. Koska itsesääntelyelintä valvovalta viranomaiselta edellytetään muun muassa ohjeita valvontatehtävien hoitamisesta ja sen varmistamista, että itsesääntelyelin

suorittaa valvontatehtävät asianmukaisesti ja tehokkaasti, on eduksi, että valvontaviranomaisella on itsellään osaamista ja kokemusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnasta. Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä on jatkossa valvoa myös ns. lupalakimiehiä, joten siltäkin osin itsesääntelyelimen valvontatehtävä olisi perusteltua olla edellä mainitulla viranomaisella.

Itsesääntelyelinten valvontaa koskevassa 52 artiklassa kohdassa 5 säädetään, että jäsenvaltiot voivat säätää tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista toimenpiteistä tai seuraamuksista, jos itsesääntelyelimet eivät noudata viranomaisen 2 tai 3 kohdan nojalla esittämiä pyyntöjä tai ohjeita tai muita toimenpiteitä. Tässä esityksessä ei ole nähty tarpeelliseksi säätää edellä mainituista toimenpiteistä tai seuraamuksista, koska valvojaksi nimettäväksi esitetty itsesääntelyelin on julkisoikeudellinen yhteisö, johon kohdistuu myös esimerkiksi oikeuskanslerin valvontaa.

Kuudennen rahanpesudirektiivin taloudellisia seuraamuksia koskevan 55 artiklan 4 kohdassa jätetään liikkumavaraa siltä osin, että jäsenvaltiot voivat antaa toimivaltaisille viranomaisille valtuuden määrätä taloudellisia seuraamuksia, joiden määrä ylittää 2 ja 3 kohdassa mainitut määrät. Esitystä valmisteltaessa on katsottu, että artiklassa säädetyt taloudelliset seuraamukset ovat riittäviä, eikä ole syytä säätää niitä korkeammista määristä.

Hallinnollisia toimenpiteitä koskevan kuudennen rahanpesudirektiivin 56 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat valtuuttaa valvojat soveltamaan myös muuntyyppisiä hallinnollisia toimenpiteitä 2 kohdassa tarkoitettujen lisäksi. Esitystä valmisteltaessa ei ole nähty tarvetta muuntyyppisten hallinnollisten toimenpiteiden soveltamiselle, sillä kuudennessa rahanpesudirektiivissä kansallisesti implementoitavaksi edellytetyt hallinnolliset toimenpiteet ovat jo kattavia.

Taloudellisten seuraamusten, hallinnollisten toimenpiteiden ja uhkasakkojen julkaisemista koskevassa 58 artiklassa säädetään 2 kohdassa, että poiketen siitä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, jos julkaiseminen koskee hallinnollisia toimenpiteitä, joihin haetaan muutosta ja joiden tarkoituksena ei ole korjata vakavia, toistuvia ja järjestelmällisiä rikkomisia, jäsenvaltiot voivat sallia kyseisten hallinnollisten toimenpiteiden julkaisemisen lykkäämisen muutoksenhaun määräajan päättymiseen saakka. Suomessa hallinnollisten seuraamusten julkaiseminen on ollut hyvin avointa ja samalla on ilmoitettu, jos seuraamukseen voidaan hakea muutosta, joten liikkumavaran käyttämistä ei ole nähty tarpeelliseksi esityksen valmistelussa.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 65 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat kieltää 1 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia tekemästä yhteistyötä, jos tämä yhteistyö, tietojenvaihto mukaan lukien, voisi vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, rahanpesun selvittelykeskuksen analyyseihin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa viranomaiset sijaitsevat. Vastaavasti artiklan 66 artikla kohdassa 2 säädetään, että jäsenvaltiot voivat kieltää 1 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia tekemästä yhteistyötä, jos tämä yhteistyö, tietojenvaihto mukaan lukien, voisi vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa viranomaiset sijaitsevat. Hallituksen esityksessä ehdotetaan edellä kuvatun liikkumavaran käyttämistä, sillä kansallisten rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisten meneillään olevien selvitysten, rahanpesun selvittelykeskuksen analyysien, tutkimusten tai käsittelyjen turvaaminen on tärkeää.

Kuudennen rahanpesudirektiivin artiklassa 68 säädetään sen 2 kohdassa, että jäsenvaltiot voivat sallia tiettyjen tietojen ilmaisemisen muille kansallisille viranomaisille, jotka ovat lain nojalla vastuussa rahoitusmarkkinoiden valvonnasta tai joille on osoitettu velvollisuuksia rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen torjunnan tai tutkinnan alalla. Edellä 67 artiklan 1 ja

3 kohdassa säädetyt salassapitovelvollisuutta koskevat vaatimukset eivät saa estää tällaista tietojen ilmaisemista. Lisäksi edellä mainitun artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sen, että tiettyjä tämän direktiivin noudattamisen valvontaan liittyviä ilmoitusvelvollisia koskevia tietoja luovutetaan rahanpesuasetuksen noudattamiseksi kyseisessä jäsenvaltiossa parlamentaarisille tutkintavaliokunnille, tilintarkastustuomioistuimille ja muille selvityksistä vastaaville elimille seuraavin edellytyksin: a) elimillä on kansallisen lainsäädännön mukainen tarkka toimeksianto tutkia tai tarkastaa valvojien toimet tai niiden viranomaisten toimet, jotka vastaavat tällaista valvontaa koskevasta lainsäädännöstä; b) tiedot ovat ehdottoman välttämättömiä a alakohdassa tarkoitetun toimeksiannon suorittamiseksi; c) henkilöitä, joilla on pääsy tietoihin, koskevat vähintään 1 kohdassa tarkoitettuja vaatimuksia vastaavat kansallisen lainsäädännön mukaiset salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset; d) jos tiedot ovat lähtöisin toisesta jäsenvaltiosta, niitä ei saa luovuttaa ilman tiedot luovuttaneen valvojan nimenomaista suostumusta, ja ne saa luovuttaa ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten tämä valvoja on antanut suostumuksensa. Jäsenvaltiot voivat myös sallia tietojen luovuttamisen tämän kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti Euroopan parlamentin SEUT 226 artiklan ja Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission päätöksen 95/167/EY, Euratom, EHTY 2 artiklan mukaisesti perustamille väliaikaisille tutkintavaliokunnille, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen kyseisten valiokuntien toiminnan toteuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että edellä kuvattua liikkumavaraa käytetään tietojenluovuttamisen tehostamiseksi.

6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Muiden jäsenvaltioiden suunnitelmista EU:n rahanpesusääntelyn implementoimiseksi kerättiin tietoa jäsenvaltioille tehdyllä kyselyllä kesäkuussa 2025. Kyselyyn vastasivat Ruotsi, Romania, Saksa, Ranska, Italia, Slovenia, Kreikka, Unkari, Tanska, Alankomaat, Liettua, Latvia ja Viro. Useissa jäsenvaltioista sääntelyn täytäntöönpano on vielä melko alkuvaiheessa, poikkeuksena tästä on kuitenkin Ruotsi, jonka hallitus on julkaissut 30.8.2024 selvityksen rahanpesulainsäädännön uudistamisesta (https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/08/sou-202458/). Selvityksessä ehdotetaan sääntelyn selkeyden lisäämiseksi Ruotsin nykyisen rahanpesulain ja rekisterilain korvaamista uudella yhteisellä rahanpesulailla. Lisäksi selvityksessä ehdotetaan sääntelyä, jolla pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin säännökset sekä rahanpesuasetusta ja AMLA-asetusta täydentäviä säännöksiä.

Selvityksessä ehdotetaan, että Ruotsin asianajajayhteisön valvojaksi sen rahanpesun valvontatehtävän osalta tulisi oikeuskansleri, jonka tehtävänä on muun muassa tarkistaa, että asianajajayhteisö hoitaa rahanpesuvalvontaansa ja antaa tarvittaessa ohjeita, jos se havaitsee puutteita.

Selvitys sisältää ehdotuksia liittyen Ruotsin rahanpesun selvittelykeskuksen pääsyyn rekistereihin ja tietokantoihin sekä viranomaisilta ja muilta tahoilta saatavin tietoihin, joiden arvioidaan parantavan mahdollisuuksia estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista.

Ehdotuksessa esitetään liiketoimen keskeyttämistä koskevaa toimivaltuutta Ruotsin rahanpesun selvittelykeskukselle, jota voitaisiin pidentää kahdesta kymmeneen päivään.

Soveltamisalan osalta selvityksessä huomioidaan, että rahanpesuasetuksen myötä uusia toiminnanharjoittajat, kuten kryptovarapalveluntarjoajia, tulee rahanpesusääntelyn piiriin. Selvityksessä ehdotetaan lisäksi, että panttilainaamot, kauppiaat, jotka käsittelevät yli 5 000 euron käteismaksuja sekä päästöoikeuksien huutokauppapaikat säilyisivät edelleen rahanpesusääntelyn soveltamisalassa kansallisena laajennuksena. Selvityksessä arvioidaan muiden alojen osalta, että soveltamisalaa ei ole tarpeen tästä enää laajentaa.

Ruotsissa tili- ja arvotietojärjestelmä sisältää haltijan tili- tai tallelokerotiedot, eli järjestelmä vastaa Suomen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää. Selvityksessä todetaan, että vain joillakin viranomaisilla on tällä hetkellä pääsy tili- ja arvotietojärjestelmään. Selvityksessä on pohdittu toiminnanharjoittajien pääsyä tili- ja arvotietojärjestelmään ja päädytty siihen, että luottolaitoksilla on suurin tarve järjestelmän tiedoille. Muille toiminnanharjoittajille ei tulisi antaa pääsyä tietoihin. Selvityksessä ehdotetaan, että annetaan luottolaitoksille pääsy järjestelmään rahanpesun, terrorismin rahoittamisen ja talousrikollisuuden estämiseksi. Tiedonsaannista aiheutuvien riskien pienentämiseksi luottolaitokset saavat hakea vain tilinumeroita.

Ruotsi on lisäksi julkaissut muistion maaliskuussa 2025 liittyen kuudennen rahanpesudirektiivin tosiasiallisia edunsaajia koskevien artiklojen 11–15 implementointiin (Promemoria Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän). Muistiossa ehdotetaan muun muassa, että tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien rekisteröinnin osalta otetaan käyttöön tiukemmat säännöt siitä, miten eri ryhmät voivat saada osan rekisterissä olevista tiedoista ja uusi salassapitosäännös niiden yksityishenkilöiden suojaamiseksi, joiden tiedot ovat saatavilla rekisterissä.

Latvia on valmistellut luonnoksen niistä säännöksistä kuudennessa rahanpesudirektiivissä, jotka edellyttävät implementointia 10.7.2025 mennessä ja aikoo antaa sen konsultaation jälkeen parlamentille. Parhaillaan Latvia käsittelee sääntelyn ydinkysymyksiä työryhmävaiheessa.

Liettua on valmistellut luonnoksen AMLA-asetuksen täytäntöönpanemisesta (Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10....), joka on saatavilla vain liettuaksi.

Kreikassa työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi kansallisen lainsäädännön yhtenäistämistä EU:n rahanpesusääntelyn kanssa. Ryhmä on aloittanut kartoittamalla ja tunnistamalla tarvittavat lainsäädäntö - ja sääntelymuutokset. Kartoituksen jälkeen työryhmä aloitti valmisteluistunnot ja valmistelee parhaillaan kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lain muuttamista siten, että siihen sisällytettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin tosiasiallista edunsaajaa koskevat muutokset, joiden osalta sääntely tulee olla implementoituna 10.7.2025.

Alustavien tietojen perusteella on oletettavissa, että kuudennen rahanpesudirektiivin 52 artiklan mukaisen valvontaviranomaisen nimeämisessä ei tule olemaan yhdenmukaista linjaa jäsenvaltioissa. Virossa asianajajaliitto ja notaarikunta ovat itsesääntelyelimiä, joiden valvonta kuuluu jatkossakin rahanpesun selvittelykeskukselle. Itävallassa asianajajien ja notaarien valvonnasta vastaavat itsesääntelyelimet, joiden toimintaa puolestaan ohjaavat ja valvovat toimivaltaiset ministeriöt. Näiden ammattiryhmien osalta ylimpänä valvontaviranomaisena toimii oikeusministeriö. Sen sijaan Sloveniassa suunnitellaan, että itsesääntelyelinten valvontatehtävät siirtyisivät viranomaisille. Ranskassa valvontamallia ollaan uudistamassa, ja suunnitteilla on perustaa AML/CFT-neuvoa antava toimikunta, mutta rahanpesudirektiivin 52 artiklan mukaisen valvojan tarkka kehys on vielä määrittelemättä. Kreikassa ei tällä hetkellä ole itsesääntelyelimiä valvojina, mutta Kreikka pohtii asiaa lakimiesten ja notaarien osalta. Unkarissa itsesääntelyelimet valvovat lakimiehiä, notaareita ja tilintarkastajia, mutta päätöstä valvojasta ei ole tehty, sillä kysymys on monimutkainen ja sensitiivinen. Saksassa itsesääntelyelimet toimivat lakimiesten, patenttilakimiesten, veroneuvojien ja tilintarkastajien valvojina ja tältä osin itsesääntelyelimiä valvotaan jo nyt hajautetusti valtion toimesta. Saksa harkitsee vielä, miten kuudennen rahanpesudirektiivin edellyttämä valvonta saatetaan osaksi kansallista sääntelyä.

Latviassa itsesääntelyelimet valvovat asianajajia, notaareja, tilintarkastajia ja tilintarkastusyhteisöjä ja tällä hetkellä ne ovat itsenäisiä valvontatoimissaan, mutta Latvia käsittelee kysymystä viranomaisen nimeämisestä, kun lakiluonnosta valmistellaan. Liettuassa useat

itsesääntelyelimet toimivat valvojina, näihin kuuluvat asianajajayhdistys, notaari- ja tilintarkastajayhdistykset ja tuomareiden yhdistys. Liettua suunnittelee, että sisäministeriön alainen talousrikostutkintayksikkö nimetään edellä mainittujen itsesääntelyelinten valvonnasta vastaavaksi viranomaiseksi.

Tosiasiallisten edunsaajien rekisteröintivelvollisuuden osalta jäsenvaltioiden lähestymistavat vaihtelevat. Virossa ja Saksassa kaikkien oikeushenkilöiden on rekisteröitävä edunsaajansa kansalliseen rekisteriin ilman poikkeuksia. Sen sijaan Ranskassa poikkeaminen tosiasiallisten edunsaajien rekisteröinnistä voi perustua rahanpesuasetuksen 65 artiklaan, joka käsittelee oikeushenkilöiden ja oikeudellisten järjestelyjen velvoitteita koskevia poikkeuksia.

Latviassa jo nykysääntely velvoittaa kaikkia oikeushenkilöitä rekisteröimään tosiasiallisen edunsaajansa. Latvia ei rekisteröi oikeudellisia järjestöjä, vaan ainoastaan niiden tosiasialliset edunsaajat. Latvia suunnittelee, että säilyttäisi yhden tilanteen, jossa keskusrekisterissä ei ole tietyn tosiasiallisen edunsaajan tietoja vaan tiedot siitä, mistä tieto löytyy, tämä koskee tapauksia, joissa tosiasiallinen edunsaaja on sellaisen osakeyhtiön osakkeenomistaja, jonka osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla ja määräysvalta perustuu yksinomaan osakkeenomistajan asemaan. Tällöin keskusrekisteriin merkitään ilmoitus siitä, että oikeushenkilön tosiasiallinen edunsaaja on säännellyllä markkinalla noteeratun osakeyhtiön osakkeenomistaja ja että vaikutusvalta oikeushenkilöön perustuu yksinomaan osakkeenomistajan asemaan. Koska rahanpesuasetuksen 65 artiklassa säädetään samasta poikkeuksesta, Latvia aikoo säilyttää poikkeuksen.

Liettuan rahanpesulain mukaan kaikkien Liettuan tasavaltaan sijoittautuneiden oikeushenkilöiden – lukuun ottamatta niitä, joiden ainoa jäsen on valtio tai kunta – on hankittava, päivitettävä ja ylläpidettävä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tarkkoja tietoja sekä toimitettava nämä tiedot oikeushenkilöiden osallistujia koskevan tietojärjestelmän hallinnoijalle (JADIS).

Slovenian kansalliseen lainsäädäntöön odotetaan sisällytettävän tiettyjä poikkeuksia tosiasiallisten edunsaajien rekisteröintivelvollisuudesta. Nämä poikkeukset tullaan yhdenmukaistamaan kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 1 kohdan sekä rahanpesuasetuksen 65 artiklan kanssa, jotka mahdollistavat poikkeukset erityistapauksissa.

Itävallassa kaikkien oikeushenkilöiden on rekisteröitävä tosiasialliset edunsaajansa kansalliseen rekisteriin ilman poikkeuksia. Mikäli omistajat ovat luonnollisia henkilöitä ja tiedot löytyvät jo muista julkisista rekistereistä, siirto edunsaajarekisteriin tapahtuu automaattisesti eikä lisäilmoituksia vaadita. Poikkeustilanteissa, kuten edunvalvontasuhteissa, ilmoitusvelvollisuus säilyy.

Kreikassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lain mukaan niiden yritysten ja muiden oikeushenkilöiden, joilla on joko kiinteä toimipaikka verolainsäädännön säännösten mukaisesti ja joiden on tehtävä tuloveroilmoitus tai jotka ovat sijoittautuneet Kreikkaan, on rekisteröitävä tosiasialliset edunsaajansa kansalliseen rekisteriin. Velvoitteiden ulkopuolella ovat tilastoviranomaisen ja valvontaviranomaisten ylläpitämään julkisyhteisöjen rekisteriin merkityt yhteisöt.

Unkarissa on tarkoitus laajentaa tosiasiallisia edunsaajia koskevia rekisteröintivelvoitteita, sillä Unkari tulkitsee, että rahanpesuasetuksen poikkeusmahdollisuudet ovat hyvin rajoitetut.

Tanskassa kaikki oikeushenkilöt tullaan velvoittamaan keräämään, säilyttämään ja rekisteröimään tiedot tosiasiallisista edunsaajistaan. Rekisteröintivelvollisuudesta voidaan poiketa vain tarkoin määritellyissä erityistapauksissa, kuten julkisoikeudellisten yhteisöjen ja tietyin ehdoin pörssiyhtiöiden osalta. Käytännössä pörssiyhtiöt eivät kuitenkaan useinkaan täytä poikkeuksen

edellytyksiä, sillä niiden omistus on harvoin keskittynyt yhdelle luonnolliselle henkilölle. Tällä hetkellä voittoa tavoittelemattomat yhdistykset on Tanskassa vapautettu rekisteröintivelvollisuudesta, mutta AML-sääntelypaketin täytäntöönpanon myötä myös nämä yhteisöt tullaan sisällyttämään sääntelyn piiriin. Näin ollen rekisteröintivelvollisuus laajenee kattamaan käytännössä kaikki oikeushenkilöt.

Alankomaissa suunnitellaan säilytettäväksi olemassa olevat poikkeukset, jotka koskevat muun muassa asuntoyhdistyksiä, uskonnollisia yhteisöjä sekä historiallisia oikeushenkilömuotoja, kuten kiltoja, joita ei enää voi perustaa.

Kreikassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lain mukaan niiden yritysten ja muiden oikeushenkilöiden, joilla on joko kiinteä toimipaikka verolainsäädännön säännösten mukaisesti ja joiden on tehtävä tuloveroilmoitus tai jotka ovat sijoittautuneet Kreikkaan, on rekisteröitävä tosiasialliset edunsaajansa kansalliseen rekisteriin. Velvoitteiden ulkopuolella ovat tilastoviranomaisen ja valvontaviranomaisten ylläpitämään julkisyhteisöjen rekisteriin merkityt yhteisöt.

Unkarissa on tarkoitus laajentaa tosiasiallisia edunsaajia koskevia rekisteröintivelvoitteita, sillä Unkari tulkitsee, että rahanpesuasetuksen poikkeusmahdollisuudet ovat hyvin rajoitetut.

7 Lausuntopalaute

Esitys lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle 30.6.–22.8.2025 väliselle ajalle.

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

1 luku **Yleiset säännökset**

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta vastaavalla tavalla, kuin lailla kumottavassa rahanpesulaissa on säädetty. Pykälän *1 momentin* mukaisesti lain tavoitteena olisi estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja selvittämistä sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että lain tavoitteena on myös edistää kohdennettujen talouspakotteiden ja joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamiseen liittyvien kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskiä.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Ensinnäkin lakia sovellettaisiin rahanpesuasetuksen 3 artiklassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin. Tämä kattaisi voimassa olevan rahanpesulain 1 luvun 2 §:ssä määritellyt ilmoitusvelvolliset, lukuun ottamatta muutamia ilmoitusvelvollisia. Näitä olisivat ensinnäkin edellä mainitun säännöksen 1 momentin 5 ja 6 kohdassa määriteltyjä vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettuja vakuutusyhdistyksiä ia vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (234/2018) tarkoitettuja vakuutusedustajia, sivutoimisia vakuutusedustajia sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien Suomessa toimivia sivuliikkeitä. Rahanpesuasetuksen soveltamisalassa ovat henki- ja sijoitusvakuutustoiminta, jonka ulkopuolelle jäisi rahanpesulain vahinkovakuutus- ja eläkevakuutusyhtiöt, jotka ovat aikaisempi kansallinen soveltamisalalaajennus. Henki- ja sijoitusvakuutuksilla tarkoitetaan vakuutusluokista annetussa laissa (526/2008) tarkoitettuihin henkivakuutusluokkiin 1–9 kuuluvaa toimintaa.

Uuden rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös saman säännöksen 1 momentin 24 kohdassa tarkoitetut liike- tai ammattitoimintana tavaroita myyvät tai välittävät, kohdassa 25 tarkoitetut liike- tai ammattitoimintana taide-esineitä myyvään tai välittävään; sekä kohdassa 26 tarkoitetut liike- tai ammattitoimintana taide-esineitä vapaasataman kautta myyvään tai välittävään taikka säilyttävään. Kaikki edellä mainitut ovat voimassa olevan rahanpesulain soveltamisalassa siltä osin kuin maksetaan tai otetaan vastaan maksusuorituksena käteistä yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 10 000 euroa ja niillä on implementoitu neljännen rahanpesudirektiivin 2 artiklan 3 kohdan i ja j alakohtien velvoitteet taideteoksilla kauppaa käyvien tai välittävien tai taideteoksia säilyttävien sisällyttämisestä soveltamisalaan tietyin edellytyksin. Edellä mainittujen ilmoitusvelvollisten sijasta rahanpesuasetuksen soveltamisalassa ovat jatkossa kulttuuriesineiden kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat henkilöt, myös silloin, kun tätä tekevät taidegalleriat ja huutokauppakamarit, kun liiketoimen ja toisiinsa kytköksissä olevien liiketoimien arvo on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana sekä kulttuuriesineitä ja arvotavaroita säilyttävät taikka niiden kauppaa käyvät tai siinä välittäjinä toimivat henkilöt silloin, kun tätä tehdään vapaa-alueilla ja tullivarastoissa, kun liiketoimen ja toisiinsa kytköksissä olevien liiketoimien arvo on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana. Toisin kuin neljännessä rahanpesudirektiivissä, joka jätti avoimeksi sen, mitä taideteoksilla tarkoitetaan, kulttuuriesineiden määritelmä on hyvin yksityiskohtainen, sillä rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 56 alakohdan määritelmässä viitataan neuvoston asetukseen (EY) N:o 116/2009 liitteessä I lueteltuihin esineisiin, jossa kulttuuriesineet on jaettu 15 eri luokkaan (luku 2.3.3 Rahanpesuasetuksen pääsisältö s. 22). Edellä mainittu kulttuuriesineiden määritelmä on niin laaja, että se kattaa aikaisemman direktiivin taideteosten kauppiaat ja välittäjät sekä säilyttäjät.

Lisäksi soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät saman säännöksen 2 momentissa tarkoitetut elinkeinonharjoittajat ja yhteisöt, jotka välittävät 1 momentin 9 ja 10 kohdassa tarkoitettujen rahapeliyhteisöjen tarjoamiin rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, jos rahapeliyhteisö on antanut asiakkaan tunnistamisen ja ilmoituksen tekemisen muun elinkeinonharjoittajan tai yhteisön tehtäväksi. Näitä niin sanottuja asiamiehiä koskee jatkossa rahanpesuasetuksen ulkoistamista koskeva sääntely, jonka mukaan vastuu ulkoistettujen palvelujen osalta säilyy ilmoitusvelvollisella.

Soveltamisalaan tulisi uusia ilmoitusvelvollisia rahanpesuasetuksen määritelmien myötä, sillä soveltamisalassa olisivat jatkossa jalometalli- ja jalokivikauppaa säännöllisenä tai pääasiallisena ammattitoimintanaan harjoittavat henkilöt sekä arvotavaroiden kauppaa säännöllisenä tai pääasiallisena ammattitoimintanaan harjoittavat henkilöt. Jalometalli- ja jalokivet on määritelty rahanpesuasetuksen liitteessä V ja arvotavarat liitteessä IV (luku 2.3.3. Rahanpesuasetuksen pääsisältö s. 21–22).

Uusia ilmoitusvelvollisia soveltamisalassa olisivat myös itsenäiset ammatinharjoittajat kuten juristit, jotka antavat joko suoraan tai muiden henkilöiden, joihin kyseinen toinen henkilö on etuyhteydessä, välityksellä aineellista apua, tukea tai neuvontaa veroasioissa pääasiallisena elinkeino- tai ammattitoimintana. Neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalassa ovat olleet vastaavia palveluja tarjoavat tilintarkastajat, ulkopuoliset kirjanpitäjät ja veroneuvojat sekä kaikki muut henkilöt. Soveltamisalassa on määritelty myös kryptovarapalvelun tarjoajat, jotka on lisäksi määritelty rahanpesuasetuksessa finanssilaitoksiksi. Uusia ilmoitusvelvollisia olisivat myös kiinteistövälittien lisäksi muut kiinteistöalan ammattilaiset, silloin kun nämä toimivat välittäjinä kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa, mukaan lukien sellaisen kiinteän omaisuuden vuokrauksen osalta, jonka kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, maksuvälineestä riippumatta, aikaisemmin ilmoitusvelvollisiksi oli neljännessä rahanpesudirektiivissä määritelty kiinteistönvälittäjät, myös niiden toimiessa

välittäjinä kiinteän omaisuuden vuokrauksessa, mutta ainoastaan liiketoimissa, joiden osalta kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa.

Rahanpesuasetuksessa uusiksi ilmoitusvelvollisiksi on määritelty myös asunto- ja kulutusluottojen välittäjät, jotka eivät ole luottolaitoksia eivätkä finanssilaitoksia, lukuun ottamatta luotonvälittäjiä, jotka harjoittavat toimintaansa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla, joukkorahoituspalvelun tarjoajat ja joukkorahoituksen välittäjät sekä sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeusjärjestelyjä välittävät toimijat, joilla on lupa edustaa sellaisia kolmansien maiden kansalaisia tai tarjota välityspalveluja sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka pyrkivät saamaan oleskeluoikeuden jäsenvaltiossa jonkinlaisen sijoituksen vastineena, mukaan lukien pääomansiirto, kiinteistön osto tai vuokraus, valtion velka-kirjoihin sijoittaminen, yhtiöön sijoittaminen, lahjoitus yleistä etua edistävään toimintaan tai rahoitusosuus valtion talousarviossa. Suomessa ei myönnetä sijoittamiseen perustuvia oleskelulupia, joten jälkimmäisten osalta kyseeseen tulisivat lähinnä toisten jäsenvaltioiden sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeusjärjestelyjä välittävät toimijat. Lisäksi rahanpesuasetuksen soveltamisalaan on lisätty rahoitusalan ulkopuoliset monialan holding-yhtiöt ja jalkapalloagentit sekä ammattimaiset jalkapalloseurat. Myös finanssilaitosten määritelmä on rahanpesuasetuksessa neljättä rahanpesudirektiiviä tarkempi. Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 a alakohdassa mainitaan uutena yritykset, joiden pääasiallisena toimintana on hankkia omistusosuuksia, mukaan lukien rahoitusalan holdingyhtiöt, rahoitusalan sekaholdingyhtiöt ja rahoitusalalla toimivat monialan holdingyhtiöt. Lisäksi, kuten edellä on mainittu, finanssilaitoksen määritelmään kuuluvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY 13 artiklan 1 kohdassa määriteltyjen vakuutusyritysten, siltä osin kuin se harjoittaa kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa, lisäksi muu sijoitusvakuutustoiminta, mukaan lukien direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan f ja g alakohdassa määritellyt vakuutushallintayhtiöt ja sen g alakohdassa määritellyt sekavakuutushallintayhtiöt. Henkivakuutustoiminta on ollut myös neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalassa.

Myös yhteissijoitusyrityksen määritelmää on tarkennettu 2 artiklan 1 kohdan 6 e alakohdassa neljännessä rahanpesudirektiivissä säädetystä niin, että sen i ja ii kohdissa määritellään tarkemmin, että yhteissijoitusyrityksillä tarkoitetaan erityisesti

i) direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyä siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavaa yritystä ja kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä sen rahastoyhtiötä, tai kyseisen direktiivin mukaisesti toimiluvan saanutta sijoituspalveluyritystä, joka ei ole nimennyt rahastoyhtiötä, jos se asettaa siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvan yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavan yrityksen osuuksia ostettavaksi unionissa;

ii) direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoista sijoitusrahastoa ja kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajaa, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädettyyn direktiivin soveltamisalaan.

Finanssilaitoksiin kuuluvat myös 2 artiklan 1 kohdan 6 f alakohdan mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritellyt arvopaperikeskukset, alakohdan mukaan g) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan b alakohdassa määritellyt luotonantajat sekä h alakohdassa direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 5 kohdassa ja direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan f alakohdassa määritellyt luotonvälittäjää, kun direktiivin (EU) 2015/2366 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjä varoja

pidetään hallussa luottosopimuksen yhteydessä, lukuun ottamatta luotonvälittäjää, joka harjoittaa toimintaa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla.

Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 i alakohdan mukaan finanssilaitoksia ovat myös kryptovarapalvelun tarjoajajat ja edellä mainitun kohdan j) alakohdassa määitellään, että finanssilaitoksiin kuuluvat myös a–i alakohdassa tarkoitetun finanssilaitoksen unionissa sijaitsevat sivuliikkeet, riippumatta siitä, sijaitseeko finanssilaitoksen kotipaikka jäsenvaltiossa vai kolmannessa maassa. Kryptovarapalavelun tarjoajat on määritelty myöhemmin samassa artiklassa (2 artikla 1 kohta 9 alakohta) viittaamalla EU:n kryptovaramarkkina-asetuksen (EU) 2023/1114 artiklan 3 kohdan 1 15 alakohdan määritelmään, jonka mukaan kryptovarapalvelun tarjoajalla tarkoitetaan oikeushenkilöä tai muuta yritystä, jonka ammatti- tai liiketoimintana on yhden tai useamman kryptovarapalvelun tarjoaminen asiakkaille ammattimaisesti ja joka saa tarjota kryptovarapalveluja 59 artiklan mukaisesti. Suomessa kryptovarapalvelun tarjoajat lisättiin rahanpesulain soveltamisalaan viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Pykälän 2–8 momentissa selvennettäisiin, mitä rahanpesuasetuksen 3 artiklassa tarkoitetuilla eräillä ilmoitusvelvollisilla tarkoitetaan kansallisesti. Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että rahanpesuasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja luottolaitoksia olisivat luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetut luottolaitokset ja kolmannen maan luottolaitoksen sivuliikkeet. Tämä vastaisi nykytilaa.

Pykälän 3 momentissa lueteltaisiin rahanpesuasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut finanssilaitokset, joita olisivat 1) vakuutusluokista annetussa laissa (526/2008) tarkoitettua henkivakuutustoimintaa harjoittava vakuutusyritys ja vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (234/2018) tarkoitetut vakuutusedustajat, sivutoimiset vakuutusedustajat sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien Suomessa toimivat sivuliikkeet, lukuun ottamatta vakuutusedustajaa, joka ei kerää vakuutusmaksuja tai asiakkaalle tarkoitettuja korvauksia ja joka toimii yhden tai useamman vakuutusyrityksen tai edustajan vastuulla niitä koskevien tuotteiden osalta; 2) sijoitusrahastolaissa (213/2019) tarkoitettu rahastoyhtiö sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saanut säilytysyhteisö; 3) sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu sijoituspalveluyritys ja kolmannen maan yrityksen sivuliike; 4) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettu arvopaperikeskus mukaan lukien sen perustama kirjausrahasto ja selvitysrahasto; 5) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu suomalainen keskusvastapuoli; 6) maksulaitoslaissa (297/2010) tarkoitettu maksulaitos; 7) sellainen vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolle on myönnetty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahastojen hoitajan toimilupa, sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saanut säilytysyhteisö; 8) edellä 1–7 kohdissa tarkoitettua vastaavat ulkomaiset yhteisön sivuliikkeet sekä ulkomaiset yhteisöt, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluita sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä; 9) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitetun luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluva rahoituslaitos; 10) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (749/2012) tarkoitettu tilinhoitaja ja tilinhoitajan oikeudet saaneen ulkomaisen yhteisön Suomessa sijaitseva toimipiste; 11) maksulaitoslain (297/2010) 7, 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitettu luonnollinen henkilö ja oikeushenkilö sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu rekisteröitymisvelvollinen vaihtoehtorahaston hoitaja; 12) asuntoomaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) tarkoitettu suomalainen luotonvälittäjä ja ulkomaisen luotonvälittäjän Suomessa toimiva sivuliike, 13) kryptovarojen markkinoista sekä asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 ja direktiivien 2013/36/EU ja 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1114 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitettu kryptovarapalvelun tarjoaja sekä 14) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain

(186/2023) soveltamisalaan kuuluva elinkeinonharjoittaja. Säännös vastaisi pitkälti nykytilaa, poikkeuksena tähän olisi vakuutusyritystoiminnan osalta rajaus henkivakuutustoimintaan.

Pykälän *4 momentissa* määriteltäisiin eräät rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetut finanssialan ulkopuoliset ilmoitusvelvolliset säännöksen soveltamisen selventämiseksi. Ilmoitusvelvollisia olisivat edellä mainitun säännöksen a alakohdan osalta ensinnäkin tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu tilintarkastaja, kun hän suorittaa mainitun lain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa taikka julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetun lain (1142/2015) 1 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tehtäviä taikka muuten toimii tilintarkastuslain 1 luvun 1 §:n 4 momentissa tarkoitetussa ominaisuudessa, pääasiallisena liike- tai ammattitoimintana suoraan tai välillisesti veroneuvontapalveluita tai verotukseen liittyvää tukea tarjoava ja liike- tai ammattitoimintana kirjanpitotehtäviä toimeksiannosta hoitava. Säännös vastaisi nykytilaa, sillä nämä toimijat ovat olleet rahanpesulain soveltamisalassa aikaisemminkin.

Pykälän *5 momentissa* määriteltäisiin rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetut ilmoitusvelvolliset:

1) asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettu elinkeinonharjoittajana toimiva asianajaja tai siinä tapauksessa, että asianajotoimintaa harjoitetaan yhtiömuodossa, asianajoyhtiö, siltä osin kuin toimitaan asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistutaan asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen tai myynti;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaamiseen tai hoitamiseen;

d) yhtiöiden perustamista, toimintaa, tai hallinnointia varten tarvittava varojen järjestely;

e) trustien, säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen.

2) muu liike- tai ammattitoimintana oikeudellisia palveluita tarjoava siltä osin kuin toimitaan asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistutaan asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen tai myynti;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaamiseen tai hoitamiseen;

d) yhtiöiden perustamista, toimintaa, tai hallinnointia varten tarvittava varojen järjestely;

e) trustien, säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen. Säännös vastaisi pääosin nykytilaa, mutta siihen olisi lisätty kryptovarojen ja kryptovaratilien hoitamiseen ja avaamiseen liittyvät tehtävät.

Pykälän *6 momentissa* määriteltäisiin rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan d alakohdassa tarkoitetut ilmoitusvelvolliset:

1) kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa (1075/2000) tarkoitettu kiinteistönvälitysliike sekä vuokrahuoneiston välitysliike ja muu kiinteistöalan ammattilainen, mukaan lukien sellainen kiinteän omaisuuden vuokraustoiminta, jonka kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, maksuvälineestä riippumatta ja

2) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettu kiinteistönvälitysliike sekä vuokrahuoneiston välitysliike. Säännös vastaisi nykytilaa, mutta siihen olisi täsmennetty rahanpesuasetuksessa asetettua kynnysarvoa koskeva muotoilu.

Pykälän *7 momentissa* määriteltäisiin, että rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan g alakohdan osalta ilmoitusvelvollisia olisivat 1) rahapelilain (/) x §:ssä tarkoitettu rahapelitoimiluvan haltija ja 2) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettu rahapeliyhteisö. Säännös vastaisi muuten nykytilaa, mutta siinä viitattaisiin uuteen ehdotettuun rahanpelisääntelyyn.

Pykälän *8 momentissa* määriteltäisiin, että rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan h alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia olisivat joukkorahoituspalvelun tarjoamisesta annetun lain (203/2022) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetut joukkorahoituspalvelun tarjoajat, rahanpesuasetuksessa mainitaan myös joukkorahoituspalvelun välittäjät, mutta näitä ei tunneta kansallisessa laissa.

Pykälän *9 momentissa* säädettäisiin, että rahanpesuasetusta ja tätä lakia sovelletaan lisäksi sijoituspalvelulain (747/2012) 2 luvun 3 §:n 1 momentin 1–8 kohdassa tarkoitettua palvelua liiketai ammattitoimintana tarjoavaan, panttilainauslaitoksista annetussa laissa (1353/1992) tarkoitettuun panttilainauslaitokseen ja perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä annetussa laissa (411/2018) tarkoitettuun perintätoiminnan harjoittajaan. Säännös vastaisi nykytilaa, jossa nämä toimijat ovat olleet rahanpesulain soveltamisalassa ja tältä osin käytettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklan liikkumavaraa.

Lakia ja rahanpesuasetusta sovellettaisiin *10 momentin* mukaan Finnvera Oyj:hin ja sen tytäryhtiöön Suomen Vientiluotto Oy:hyn, kuten ehdotetaan eduskunnassa käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 64/2025 vp). Säännöksessä käytettäisiin tältä osin kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklan liikkumavaraa.

Pykälän *11 momentissa* täsmennettäisiin, että rahanpesulakia sovelletaan myös silloin, kun liiketoimen kohteena olevat varat ovat peräisin toisen valtion alueella suoritetusta toimesta, tämä vastaisi voimassa olevaa rahanpesulakia.

Pykälän *12 momentissa* rahanpesuasetuksen 69 artiklassa säädetty ilmoitusvelvollisuus ulotettaisiin koskemaan voimassa olevan sääntelyn mukaisesti Energiavirastoa, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettua pörssiä sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitettua yhteenliittymän keskusyhteisöä, joiden tulisi ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos ne havaitsevat suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä

hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen. Säännöksessä käytettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 3 artiklan mahdollistamaa liikkumavaraa.

Soveltamisalaan liittyen lain siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että rahanpesuasetuksessa määriteltyjen ja ilmoitusvelvollisiin lisättyjen jalkapalloagenttien ja ammattimaisten jalkapalloseurojen osalta lakia sovellettaisiin edellä mainittuihin toimijoihin 10.7.2029. Ammattimaisten jalkapalloseurojen osalta on tarkoitus tarkastella rahanpesuasetuksessa annetun kansallisen liikkumavaran käyttöä niiden soveltamisalaan lisäämisessä, kun sektoriin kohdistuvia riskejä on arvioitu valmisteilla olevassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen kansallisessa riskiarviossa.

3 §. *Soveltamisalaa koskeva rajaus.* Pykälässä säädettäisiin soveltamisalaa koskevasta rajauksesta. Rahanpesulakia ei sovellettaisi luottolaitosdirektiivin liitteessä I olevissa 2–12, 14 ja 15 kohdassa lueteltuun taloudelliseen toimintaan, jossa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on pieni, jota harjoitetaan satunnaisesti tai hyvin rajoitetusti ja jonka osalta kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

1) toiminta on vähäistä absoluuttisina lukuina tai liiketoimien perusteella, jälkimmäinen ei saa ylittää 1 000 euroa yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina;

2) toiminta ei ole henkilön pääasiallista liiketoimintaa eikä se ylitä viittä prosenttia kyseisen luonnollisen tai oikeushenkilön tilikauden kokonaisliikevaihdosta;

3) toiminta on oheistoimintaa, joka liittyy suoraan pääasialliseen toimintaan;

4) toimintaa harjoittaa henkilö, joka ei harjoita pääasiallisena liiketoimintanaan rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a–d tai g alakohdassa tarkoitettua toimintaa;

5) toimintaa tarjotaan pääasiallisen liiketoiminnan asiakkaille eikä sitä tarjota yleisesti yleisölle;

6) toiminta on muuta kuin maksulaitoslain 1 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua rahanvälitystä.

Säännös vastaisi pitkälti sisällöltään voimassa olevassa rahanpesulaissa säädettyä satunnaista tai hyvin rajoitetusti harjoitettavaa liiketoimintaa koskevaa poikkeusta. Säännöksellä hyödynnettäisiin rahanpesuasetuksen 6 artiklassa säädetty tiettyä taloudellista toimintaa koskeva soveltamisalapoikkeus. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, että kokonaisliikevaihdolle asetettava kynnysarvo olisi 20 000 euroa. Tämä vastaisi arvonlisäverolain 1501/1993 3 §:n 1 momentin rajaa vähäisestä toiminnasta, kyseisen säännöksen mukaan myyjä ei ole verovelvollinen, jos kuluvan kalenterivuoden ja sitä edeltäneen kalenterivuoden liikevaihto on enintään 20 000 euroa, ellei häntä ole oman ilmoituksensa perusteella merkitty verovelvolliseksi.

Lakia ei lisäksi sovellettaisi toiminnassa, joka koskee oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävänä rahanpesulaissa pidetään varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellista neuvontaa, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä. Säännös vastaisi voimassa olevaa rahanpesulakia.

Lakia ei sovellettaisi pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella. Lakia sovellettaisiin kuitenkin, jos pelaaminen tapahtuisi rahapelilain x §:ssä tarkoitetulla tavalla rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena. Säännös vastaisi voimassa olevaa

rahanpesulakia, jonka 1 luvun 3 §:n 4 momenttiin sisältyvän lain soveltamisalan rajauksen mukaan lakia ei sovelleta pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella. Lakia sovelletaan kuitenkin, jos pelaaminen tapahtuu arpajaislain 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena. Koska pakollinen tunnistautuminen on valtakunnassa otettu käyttöön kaikessa rahapelaamisessa, tarkoittaa voimassa olevan lain säännös käytännössä sitä, että valtakunnassa kaikki raha-automaattipelaaminen kuuluu myös rahanpesulain soveltamisalaan momentin ensimmäisen virkkeen soveltamisalarajauksesta huolimatta. Säännöksessä viitataan valtakunnan arpajaislakiin, joten säännös ei koske raha-automaattipelaamista Ahvenanmaan maakunnassa. Säännöksen viittaus valtakunnan arpajaislakiin tulisi rahapelisääntelyn uudistuksen myötä muuttaa viittaukseksi uuteen rahapelilakiin ja sen 20 §:ään. Kaikki rahapelaaminen, pelikasinon ulkopuoliset rahapeliautomaatit mukaan lukien, olisi valtakunnan osalta rahanpesulain soveltamisalassa jatkossakin. Pykälän raha-automaatteja koskeva soveltamisalan rajaus koskee käytännössä ainoastaan Ahvenanmaan maakuntaa, eli maakunnassa rahanpesulakia ei edelleenkään sovellettaisi pidettäessä rahapeliautomaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella. On huomioitava, että rahapelilainsäädännön uudistuksessa valtakunnan rahapelilain osalta ehdotetaan raha-automaatin määritelmä muutettavaksi rahapeliautomaatiksi vastaamaan paremmin kyseisten automaattien yleiskielistä ilmaisua. Ahvenanmaan arpajaislainsäädännössä käytetään käsitettä raha-automaatti (ruotsiksi *penningautomat*), minkä vuoksi tätä käsitettä käytettäisiin edelleen myös uudessa rahanpesulaissa valtakunnassa käytettäväksi ehdotetun rahapeliautomaatti-käsitteen sijaan.

Valtiovarainministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset siitä, milloin taloudellista toimintaa on pidettävä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla vähäisenä. Valtuutus vastaisi voimassa olevan rahanpesulain valtuutusta.

4 §. *Määritelmät.* Pykälässä säädettäisiin rahanpesulaissa käytettävistä määritelmistä. Sen *1 momentissa* todettaisiin, että laissa sovelletaan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan määritelmiä. Lisäksi pykälässä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 2 artiklan määritelmät sekä säädettäisiin rahanpesuasetuksen määritelmien osalta kansallisesti toimivaltaisista viranomaisista.

Pykälän *2 momentin 1 kohdassa* määriteltäisiin rahanpesuntorjuntaviranomainen viittaamalla sen perustamista koskevaan AMLA-asetukseen, sen *2 kohdassa* määriteltäisiin, mitä viranomaisia tarkoitetaan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan a–d alakohdissa tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla. Rahanpesuasetuksen edellä mainitun artiklan ja kohtien a alakohdassa tarkoitetulla toimivaltaisella viranomaisella tarkoitettaisiin keskusrikospoliisissa sijaitsevaa rahanpesun selvittelykeskusta, b alakohdassa tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla Finanssivalvontaa, Lupa- ja valvontavirastoa ja Patentti- ja rekisterihallitusta; c alakohdassa tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla poliisia, Tullia, Rajavartiolaitosta, Ulosottolaitosta ja syyttäjää ja d alakohdassa tarkoitetuilla viranomaisilla Poliisihallitusta, Tullia, Rajavartiolaitosta, Verohallintoa, Ulosottolaitosta, Rikosseuraamuslaitosta ja konkurssiasiamiestä, joiden on huolehdittava siitä, että niiden toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja paljastamiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden epäilyttävien liiketoimien ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle.

Edellä mainitun tehtävän osalta Poliisihallituksen arpajaishallinnon toiminnasta rahanpesulain mukaisena huolehtimisvelvollisena erityisesti rahankeräys-, tavara-arpajais- ja bingolupien myöntämisprosessien osalta olisi tarkoituksenmukaista säätää rahanpesulaissa uutena tehtävänä. Varsinkin jälkikäteistä valvontaa suorittaessaan arpajaishallinto saa tietoa erityisesti luvan hakijan taloudellisesta asemasta ja rahaliikenteestä ja jos edellä mainitut lupaprosessit ja valvontatehtävät säädettäisiin huolehtimisvelvollisuuden piiriin, voisi arpajaishallinto tehdä ilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä toiminnasta.

Pykälän 2 momentin *3 kohdassa* määriteltäisiin, että rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 47 alakohdassa tarkoitetulla itsesääntelyelimellä tarkoitetaan asianajajista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua asianajajayhdistystä. Momentin *4 ja 5 kohdassa* määriteltäisiin finanssialan valvojat ja finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat kuudennen rahanpesudirektiivin 2 artiklaa vastaavalla tavalla niin, että finanssivalvojalla tarkoitetaan valvojaa, joka vastaa luottolaitoksista ja finanssilaitoksista ja finanssialan ulkopuolisten alojen valvojalla valvojaa, joka vastaa finanssialan ulkopuolisesta alasta. Finanssivalvojia olisivat nykysääntelyä vastaavasti Finanssivalvonta ja eräiden finanssialan valvottavien osalta Lupa- ja valvontavirasto, finanssialan ulkopuolisten alojen valvojia olisivat Finanssivalvonta joukkorahoituspalvelun tarjoajien ja joukkorahoituksen välittäjien valvonnan osalta, Lupa- ja valvontavirasto sen muiden kuin finanssialalla toimivien valvottavien osalta, sekä Patentti- ja rekisterihallitus ja asianajajayhdistys, jotka valvovat vain finanssialan ulkopuolisia ilmoitusvelvollisia. Momentin *6 kohdassa* määriteltäisiin, että finanssialan ulkopuolisella alalla tarkoitetaan rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdassa lueteltuja ilmoitusvelvollisia, *7 kohdassa*, että ilmoitusvelvollisella tarkoitetaan rahanpesuasetuksen 3 artiklassa lueteltua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle ei ole myönnetty poikkeusta kyseisen asetuksen 4, 5, 6 tai 7 artiklan mukaisesti, *8 kohdassa*, että kotijäsenvaltiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa ilmoitusvelvollisen sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee tai, jos ilmoitusvelvollisella ei ole sääntömääräistä kotipaikkaa, jäsenvaltiota, jossa sen päätoimipaikka sijaitsee, *9 kohdassa*, että sijaintijäsenvaltiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, joka ei ole kotijäsenvaltio ja jossa ilmoitusvelvollisella on toimipaikka, kuten tytäryritys tai sivuliike taikka jossa ilmoitusvelvollinen toimii palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla infrastruktuurin välityksellä, *10 kohdassa*, että tulliviranomaisilla tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 5 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä tulliviranomaisia ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672 2 artiklan 1 kohdan g alakohdassa määriteltyjä toimivaltaisia viranomaisia sekä *11 kohdassa*, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiolla pysyvää yhteistyö- ja tietojenvaihtorakennetta, jonka tarkoituksena on valvoa ryhmää tai yhteisöä, joka toimii sijaintijäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa. Momentin *12 kohdassa* määriteltäisiin lisäksi arvopaperitilit, joilla tarkoitettaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 2 artiklaa vastaavasti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 kohdan 28 alakohdassa määriteltyä arvopaperitiliä sekä *13 kohdassa* arvopaperit, joilla tarkoitettaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU 4 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 2 artiklan määritelmistä ei implementoitaisi kansallisen toimenpideluonnoksen määritelmää, koska edellä mainitun direktiivin 3 artiklaa, joka koskee alttiiden alojen määrittämistä kansallisella tasolla, jossa määritelmää käytetään, ei ole tarpeen implementoida.

Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa rahanpesulain 4 §:n 2 momenttia vastaavalla tavalla, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 34 ja 35 kohdassa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä ja organisaatioista, joissa merkittäviä julkisia tehtäviä hoidetaan, siltä osin kuin on kyse kotimaisista merkittävistä julkisista tehtävistä.

2 luku **Riskiarvio ja tilastot**

5 §. *Kansallinen riskiarvio.* Pykälässä säädettäisiin kansallisten riskiarvioinnin laatimisen vastuista ja sillä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 8 artiklan velvoitteet. Sen *1 momentin* mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laatimisesta vastaisi rahanpesun selvittelykeskus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmän ohjauksessa. Ulkoministeriö vastaisi kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskiarvioinnista. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen

riskiarvioon liittyvän toimintasuunnitelman laatiminen olisi valtiovarainministeriön ja sisäministeriön vastuulla.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin siitä, mitä asioita riskiarviossa arvioidaan, eli Suomeen kohdistuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi, ymmärtämiseksi ja vähentämiseksi. Toisessa momentissa velvoitettaisiin myös pitämään riskiarvio ajan tasalla ja tarkistamaan sitä vähintään joka neljäs vuosi ja jos riskitilanne sitä edellyttäisi, useammin tai tapauskohtaisessa alakohtaisessa riskiarviossa.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmän tehtävänä olisi koordinoida kansallisia toimia, joilla puututaan kansallisessa rikisarviossa havaittuihin riskeihin.

Ehdotetussa *4 momentissa* säädettäisiin siitä, millä tavoin kansallista riskiarviota tulisi hyödyntää. Näitä toimenpiteitä olisivat

1) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmien parantaminen erityisesti määrittämällä alat, joilla ilmoitusvelvollisten on sovellettava tehostettuja toimenpiteitä riskiperusteisen lähestymistavan pohjalta, ja tarvittaessa määrittelemällä toteutettavat toimenpiteet;

2) tunnistamalla tarvittaessa alat tai sektorit, joilla on pienempi tai suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski;

3) arvioimalla rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit, jotka liittyvät kunkin tyyppiseen Suomeen asettuneeseen oikeushenkilöön ja kunkin tyyppiseen kansallisen lainsäädännön alaiseen oikeudelliseen järjestelyyn tai jota hallinnoidaan sen alueella tai jonka omaisuudenhoitajat tai samankaltaisten oikeudellisten järjestelyjen mukaisesti vastaavassa asemassa olevat henkilöt asuvat sen alueella, ja saadakseen käsityksen alttiudesta ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä aiheutuville riskeille;

4) päättämällä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen ehkäisemiseen käytettävien resurssien jakamisesta ja priorisoinnista;

5) varmistamalla, että kulloistakin alaa tai aluetta varten on laadittu rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä vastaavat asianmukaiset säännöt;

6) antamalla asianmukaista tietoa toimivaltaisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten saataville viipymättä, jotta näiden on helpompi suorittaa omat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä koskevat arvionsa sekä rahanpesuasetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyöntiin ja kiertämiseen liittyvien riskien arvioinnit.

Pykälän *5 momentissa* velvoitettaisiin lisäämään riskiarvioon kuvaus rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmänsä rakenteesta ja yleisistä menettelyistä. Tämän tulisi sisältää kuvaus viranomaisista, mukaan lukien rahanpesun selvittelykeskus sekä vero- ja syyttäjäviranomaiset, jotka on listattu kuudennen rahanpesudirektiivin 8 artiklassa. Riskiarvion tulisi sisältää myös kuvaus mekanismeista yhteistyön tekemiseksi vastaavien toimijoiden kanssa unionin sisällä tai kolmansissa maissa, sekä niihin osoitetut henkilöresurssit ja taloudelliset resurssit, siltä osin kuin nämä tiedot ovat saatavilla.

Riskiarvion laatimisen ohjaamiseen osallistuisivat viranomaistyöryhmän jäsenet ja sen laatimisessa tulisi kuulla sidosryhmiä, kuten ilmoitusvelvollisia. Riskiarvion tulokset tulisi julkaista ja toimittaa Euroopan komission, AMLAn ja muiden EU-jäsenvaltioiden saataville. Riskiarvion tulosten julkaiseminen ei velvoita julkaisemaan koko riskiarviota, vaan riskiarviossa voisi tarvittaessa olla myös ei-julkisia osia.

6 §. *Tilastot.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin siitä, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmä vastaisi kattavien tilastojen ylläpitämisestä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntakehyksen tuloksellisuuteen liittyvistä asioista kehyksen tuloksellisuuden tarkastelemiseksi. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 9 artiklan tilastoja koskevat velvoitteet.

Pykälän *2 momentin* mukaan tilastojen olisi sisällettävä

1) tiedot, joilla mitataan tämän lain soveltamisalaan kuuluvien eri alojen kokoa ja merkitystä, mukaan luettuina luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden lukumäärä kullakin alalla ja kunkin alan taloudellinen merkitys;

2) tiedot, joilla mitataan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansalliseen torjuntajärjestelmään kuuluvia ilmoituksia, tutkimuksia ja oikeuskäsittelyjä, mukaan luettuina rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävistä liiketoimista tehtyjen ilmoitusten lukumäärä ja kyseisten ilmoitusten perusteella toteutetut toimet, rahanpesun selvittelykeskukselle asetuksen (EU) 2018/1672 9 artiklan mukaisesti toimitetut käteisen rahan konkreettista rajan yli liikkumista koskevat tiedot ja näiden tietojen perusteella toteutetut toimet sekä vuotuiset tiedot tutkittujen tapausten, syytteeseen asetettujen henkilöiden ja rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskevista rikoksista tuomittujen henkilöiden lukumäärästä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/1673 2 artiklan mukaisesti yksilöidyistä esirikosten tyypeistä, jos nämä tiedot ovat saatavilla, sekä jäädytettyjen, takavarikoitujen tai menetetyksi tuomittujen varojen euromääräisestä arvosta;

3) tietojen jakamiseen muille toimivaltaisille viranomaisille johtavien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus ja, jos saatavilla, lisätutkimuksiin johtaneiden ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus sekä rahanpesun selvittelykeskusten 27 artiklan mukaisesti laatima vuotuinen kertomus;

4) tiedot sellaisten rajat ylittävien tietopyyntöjen lukumäärästä, jotka rahanpesun selvittelykeskus on esittänyt tai vastaanottanut, joihin se on kieltäytynyt vastaamasta tai joihin se on vastannut osittain tai kokonaan, jaoteltuina vastapuolena olevan maan mukaan;

5) EU:n ulkopuolisilta vastapuolilta saatujen tai niille esitettyjen, tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevia rahanpesuasetuksen IV luvussa ja tässä laissa koskevia tietoja ja pankkitilitietoihin liittyvien keskinäistä oikeusapua koskevien ja muiden kansainvälisten tietopyyntöjen lukumäärä jaoteltuna toimivaltaisen viranomaisen ja vastapuolena olevan maan mukaan;

6) valvojille osoitetut henkilöresurssit sekä rahanpesun selvittelykeskukselle osoitetut henkilöresurssit rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa lain 2 §:ssä määritettyjen tehtävien hoitamista varten;

7) toimitiloissa ja niiden ulkopuolella toteutettujen valvontatoimien lukumäärä, valvontatoimien perusteella havaittujen rikkomisten lukumäärä ja valvontaviranomaisten ja itsesääntelyelinten IV luvun 4 jakson mukaisesti määräämät taloudelliset seuraamukset ja uhkasakot tai soveltamat hallinnolliset toimenpiteet;

8) rahanpesuasetuksen IV luvun velvoitteiden osalta todettujen rikkomisten lukumäärä ja tyyppi sekä näiden rikkomisten osalta määrätyt taloudelliset seuraamukset tai sovelletut hallinnolliset toimenpiteet, kaupparekisteriin tosiasiallisista edunsaajatiedoista koskevien ilmoitettujen eroavuuksien lukumäärä, sekä keskitetystä rekisteristä vastaavan elimen tämän direktiivin 10 artiklan 11 kohdan mukaisesti suorittamien tai sen puolesta suoritettujen tarkastusten lukumäärä;

9) seuraavat tiedot oikeutettuun etuun perustuvasta oikeudesta tutustua kaupparekisterin tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin:

a) edunsaajarekisterissä oleviin tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa koskeviin oikeutettuun etuun perustuvien pyyntöjen lukumäärä;

b) tietoihin pääsyä koskevien hylättyjen pyyntöjen prosenttiosuus kunkin oikeutetun edun perusteella tehdyn pyynnön osalta eroteltuna henkilöryhmittäin;

c) yhteenveto henkilöryhmistä, joille on myönnetty pääsy tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin oikeutetun edun perusteella;

10) toimivaltaisten viranomaisten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään tekemien hakujen lukumäärä toimivaltaisten viranomaisten ryhmien mukaan eriteltynä sekä rahanpesun selvittelykeskusten ja valvontaviranomaisten pankkitilirekisterit yhteenliittävään järjestelmään tekemien hakujen lukumäärä;

11) seuraavat tiedot kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanosta:

a) jäädytettyjen varojen tai muun omaisuuden arvo tyypeittäin eriteltynä;

b) kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta vastaaville viranomaisille osoitetut henkilöresurssit.

Edellä mainitut tilastot tulisi kerätä ja toimittaa komissiolle vuosittain, tältä osin nykytilaan ei tulisi muutosta, sillä tilastot tulee jo aikaisempien rahanpesudirektiivien mukaan toimittaa komissiolle. Ehdotetun 2 momentin 1, 3, 4 ja 6 kohdassa tarkoitetut tilastot olisi toimitettava rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

3 luku **Edunsaajarekisteri**

7 §. *Tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri.* Pykälässä säädettäisiin edunsaajarekisteristä ja sen sisällöstä. Pykälällä pantaisiin täytäntöön rahanpesuasetuksen 62, 63 ja 66 artiklan ja kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan velvoitteet tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen tallentamisesta ja hallinnoinnista kansallisella tasolla. Rekisteriä ylläpitäisi Patentti- ja rekisterihallitus osana kaupparekisteriä, kuten nykyisinkin, jolloin voitaisiin hyödyntää olemassa olevia rakenteita ja teknisiä ratkaisuja. Patentti- ja rekisterihallitus on kehittämässä keskitettyä edunsaajatietopalvelua, jolloin jatkossa edunsaajatiedot olisivat saatavissa yhdestä palvelusta, vaikka tiedot olisi rekisteröity eri kantarekistereihin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä tiedot olisi merkittävä rekisteriin. Rekisteröintivelvollisuus koskisi pääsääntöisesti Suomessa perustettuja oikeushenkilöitä sekä express trust -järjestelyjä tai vastaavia oikeudellisia järjestelyjä, joita hallinnoitaisiin Suomesta käsin tai joiden hoitajat olisivat sijoittautuneet tai asuisivat Suomessa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että rahanpesuasetuksen 65 artiklassa tarkoitetut oikeushenkilöt ja oikeudelliset järjestelyt jäisivät rekisteröintivelvoitteen ulkopuolelle.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin siitä, että rekisterimerkinnät tehtäisiin koneluettavassa muodossa. Momentilla implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan velvoite. Edellä mainittu vaatimus ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että kaikki rekisteristä saatavilla olevat tiedot tai asiakirjat olisivat koneluettavassa muodossa, vaan tarkoittaisi rekisterimerkintöjä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin rekisteriin tallennettavien tietojen laadusta kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 7 kohdan implementoimiseksi. Tietojen olisi oltava riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia, mikä olisi olennaista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehokkuuden kannalta. Tietojen ajantasaisuuden varmistamiseen liittyvistä toimista säädettäisiin tarkemmin rahanpesulain 12 ja 13 §:ssä.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin velvollisuudesta rekisteröidä myös tosiasiallisia edunsaajia koskevat muutokset. Tällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 8 kohta ja varmistettaisiin, että rekisterissä olevat tiedot kattaisivat muutosten historiatiedot.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin, että edunsaajarekisteriin sovellettaisiin kaupparekisterilakia ja muuta soveltuvaa lainsäädäntöä, jollei rahanpesulaista tai muusta lainsäädännöstä muuta johtuisi.

8 §. *Euroopan unionin (tai talousalueen) ulkopuolisen oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn tosiasiallisen edunsaajan rekisteröiminen.* Pykälässä säädettäisiin rahanpesuasetuksen 67 artiklan ja kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanemiseksi rekisteröintivelvoitteesta silloin, kun kyseessä olisi EU:n tai ETA:n ulkopuolelle sijoittautunut oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely. Jos kyseinen yhteisö täyttäisi mainitussa artiklassa säädetyt edellytykset – esimerkiksi sen vuoksi, että se omistaisi kiinteistöjä Suomessa tai harjoittaisi liiketoimintaa täällä – sen tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot olisi säilytettävä Suomessa ylläpidettävässä edunsaajarekisterissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että rekisterimerkintään olisi sisällytettävä tieto siitä, mikä rahanpesuasetuksen 67 artiklan 1 kohdassa määritellyistä tilanteista olisi rekisteröintiperuste.

9 §. *Express trustin tai samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinti.* Pykälässä säädettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 3 kohdan implementoimiseksi tilanteesta, jossa express trust -järjestelyn omaisuudenhoitajat tai vastaavat henkilöt olisivat sijoittautuneet tai asuisivat eri jäsenvaltioissa. Tällöin rekisteröintivelvoitteen täyttämisen osoittamiseksi riittäisi, että jossakin jäsenvaltiossa olisi tehty rekisteröinti ja siitä olisi esittää todistus tai ote rekisteristä.

10 §. *Patentti- ja rekisterihallituksen tietojensaantioikeus ja oikeus pyytää tietoja.* Pykälässä säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta saada ja pyytää tosiasiallisia edunsaajia koskevia tietoja tehtäviensä hoitamiseksi kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Patentti- ja rekisterihallitus voisi saada tiedot suoraan oikeushenkilöiltä, trustien omaisuudenhoitajilta sekä tosiasiallisilta edunsaajilta. Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että salassapitosäännöksistä huolimatta Patentti- ja rekisterihallitus voisi saada tietoja muilta viranomaisilta Suomessa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta pyytää tietoja kolmansien maiden rekistereistä.

11 §. *Tosiasiallisen edunsaajan tunnistamatta jääminen.* Pykälässä säädetään menettelystä tilanteessa, jossa tosiasiallista edunsaajaa ei ole mahdollista tunnistaa rahanpesuasetuksen 63 artiklan 3 kohdassa tai 64 artiklan 6 kohdassa edellytetyllä tavalla. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 5 kohdan velvoitteet.

Ehdotetussa *1 momentissa* säädettäisiin merkinnöistä rekisteriin edellä mainituissa tilanteissa. Momentin *1 kohta* koskisi lausumaa siitä, ettei tosiasiallista edunsaajaa ole tai että niitä ei ole pystytty määrittämään, sekä siihen liittyvät perustelut. Kuten rahanpesuasetuksen johdanto-osan 126 kappaleessa todetaan, tapauksissa, joissa tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien puuttuminen on ilmeistä oikeushenkilön erityisen muodon ja rakenteen osalta, perustelut olisi ymmärrettävä viittaukseksi tähän seikkaan eli siihen, että oikeushenkilöllä ei ole tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa sen erityisen muodon ja rakenteen vuoksi. Tällainen tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien puuttuminen voisi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun oikeushenkilössä ei ole omistusoikeuksia tai siinä ei voida viime kädessä käyttää määräysvaltaa muilla keinoin. Lisäksi *2 kohdassa* edellytettäisiin merkintää luonnollisista henkilöistä, jotka kuuluvat yhteisön ylempään johtoon.

Ehdotetussa *2 momentissa* määritellään tiedon saatavuus toimivaltaisille viranomaisille, rahanpesuntorjuntaviranomaiselle sekä itsesääntelyelimille ja ilmoitusvelvollisille. Ilmoitusvelvollisten pääsy olisi rajoitettu ainoastaan lausumaan ja perusteluihin, kun ne tekevät ilmoituksen eroavuudesta rahanpesuasetuksen 24 artiklan mukaisesti. Ilmoitusvelvollisella olisi lisäksi pääsy perusteluihin, jos se esittää todisteita toimista, joita se on tehnyt määrittääkseen oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn tosiasialliset edunsaajat.

12 §. *Tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen luotettavuuden varmistaminen.* Pykälässä säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen velvollisuudesta tarkistaa rekisteriin merkityt tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot sekä niiden ajantasaisuus ja luotettavuus kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 7 kohdan implementoimiseksi. Tarkistusten laajuuden ja toistuvuuden tulisi perustua unionin tasolla tehtyyn riskiarvioon rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä.

Pykälässä säädettäisiin myös toimenpiteistä, jos tiedoissa havaitaan epäjohdonmukaisuuksia tai puutteita. Patentti- ja rekisterihallitus voisi 2 momentin mukaan evätä rekisterimerkinnän tekemisen, jos virheet havaitaan tietojen toimittamisen yhteydessä, tai 3 momentin mukaan tehdä puutteista rekisterimerkinnän, joka säilyy voimassa, kunnes tiedot ovat asianmukaiset. Ehdotettu sääntely ei rajoittaisi kaupparekisterilaissa säädettyjen seuraamusten soveltamista.

Pykälän *4 momentissa* rajoitettaisiin 2 ja 3 momentin soveltamista niin, ettei se koskisi vähäisiä virheitä kuten kirjoitusvirheitä tai translitterointieroja, jotka eivät vaikuta tosiasiallisten edunsaajien tai heidän omistusosuutensa tunnistamiseen.

Lopuksi pykälän *5 momentissa* velvoitetaan Patentti- ja rekisterihallitus käyttämään automatisoituja tarkistusmenetelmiä pykälässä säädettyjen tarkistusten tekemiseksi. Tämä voisi pitää sisällään vertailua muiden viranomaisten rekistereihin, kuten Verohallinnon omistajatietoihin ja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän edunsaajatietoihin.

13 §. *Valvontailmoitus.* Pykälässä säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen velvollisuudesta ryhtyä toimiin, kun sille ilmoitetaan eroavuudesta edunsaajarekisterissä olevien tietojen ja rahanpesuasetuksen 24 artiklassa tarkoitetun ilmoituksen välillä. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 10 kohdan velvoitteet. Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi ryhtyä eroavuuden ratkaisemiseksi asianmukaisiin toimiin 30 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Mikäli eroavuus olisi monimutkainen eikä sen ratkaisu onnistuisi

määräajassa, Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi kirjata käsittelyyn liittyvät tiedot ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet eroavuuden ratkaisemiseksi mahdollisimman pian.

Edunsaajarekisteriin tehtäisiin pykälän *2 momentin* mukaan eroavuuksista merkintä, joka olisi voimassa, kunnes eroavuus on ratkaistu. Ehdotetussa *3 momentissa* säädettäisiin pääsystä edellä mainittuun merkintään, joka tulisi antaa niille, joilla on oikeus rahanpesulain 19 ja 21 §:n nojalla saada tietoja edunsaajarekisteristä.

Ehdotetussa *4 momentissa* säädettäisiin, että eroavuuden ratkaisemiseksi Patentti- ja rekisterihallitus kehottaisi ilmoitettujen eroavuuksien kohteena olevaa oikeushenkilöä tai oikeudellista järjestelyä antamaan selityksen ilmoitetuista eroavuuksista ja korjaamaan edunsaajarekisterin tiedossa olevat puutteet tai virheet. Patentti- ja rekisterihallitus voisi myös viran puolesta korjata edunsaajarekisterissä olevat tiedot, jos se pystyisi todentamaan oikean tiedon.

14 §. *Talouspakotteet*. Pykälällä varmistettaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 9 kohdan mukaisesti, että Patentti- ja rekisterihallitus tarkistaisi talouspakotteen asettamisen yhteydessä ja säännöllisin väliajoin, koskevatko edunsaajarekisterissä olevat tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot luonnollisia henkilöitä tai yhteisöistä, jotka ovat talouspakotteiden kohteena. Merkintä rekisteriin tehtäisiin tilanteissa, joissa oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely on yhteydessä luonnollisiin henkilöihin tai yhteisöihin, jotka ovat talouspakotteen kohteena tai niiden määräysvallassa oleva taho tai tosiasiallinen edunsaaja olisi talouspakotteen kohteena. Merkintä säilyisi voimassa niin kauan kuin talouspakote olisi voimassa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tarkemmin tilanteista, joissa merkintä tulee tehdä ja 3 momentissa pääsystä merkintään. Lisäksi 4 momentissa Patentti- ja rekisterihallitus velvoitettaisiin käyttämään automatisoituja järjestelmiä tarkistusten toteuttamiseksi.

15 §. *Patentti- ja rekisterihallituksen tarkastusoikeus.* Säännöksellä annettaisiin Patentti- ja rekisterihallitukselle valtuudet suorittaa tarkastuksia oikeushenkilöiden ja trustien omaisuudenhoitajien toimitiloissa, kotipaikassa ja muilla tavoilla tosiasiallisen edunsaajan määrittämiseksi sekä rekisteriin toimitettujen tietojen tarkastamiseksi. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 11 kohdassa säädetyt velvoitteet.

Tarkastusoikeutta ei saisi rajoittaa, haitata tai estää, ellei pykälän 3 tai 4 momentissa muuta säädettäisi.

Yksityisasunnon ollessa oikeushenkilön toimitilana tai kyseisen yksityisasunnon osoite ollessa oikeushenkilön yritys- ja yhteisötietojärjestelmään tallennettu posti- tai käyntiosoite, tarkastukseen vaadittaisiin tuomioistuimen ennakkolupa, joka myönnettäisiin oikeudenkäymiskaaressa tarkemmin säädetyin edellytyksin. Tarkastuksissa Patentti- ja rekisterihallitus ei saisi saada oikeudellisen ammattisalassapitovelvollisuuden alaisia tietoja. Tältä osin on huomioitava, että kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 11 kohdassa edellä mainituista suojatoimista säädetään vain trustien osalta.

16 §. *Havaintojen ilmoittaminen rahanpesun selvittelykeskukselle.* Säännöksellä velvoitettaisiin Patentti- ja rekisterihallitus ilmoittamaan viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle kaikista havaitsemistaan seikoista, jotka voisivat liittyä rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 17 kohta.

17 §. *Edunsaajarekisterin yhteenliittäminen*. Säännöksellä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 19 kohta, jonka mukaan edunsaajarekisteri on liitettävä direktiivin (EU) 2017/1132 22 artiklan 1 kohdalla perustettuun eurooppalaiseen keskusjärjestelmään.

18 §. *Tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen säilyttäminen.* Säännöksellä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 20 kohdan vaatimus tietojen säilyttämisestä. Pykälässä säädettäisiin, että rahanpesuasetuksen 62 artiklassa tarkoitetut tiedot, saman asetuksen 63 artiklan 4 kohdan mukainen lausuma sekä saman asetuksen 66 artiklassa tarkoitettuja nimellisiä järjestelyjä koskevat tiedot säilytetään edunsaajarekisterissä ja pidetään keskitettyjen rekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta saatavilla viiden vuoden ajan siitä, kun oikeushenkilö on purettu tai oikeudellinen järjestely on lakannut olemasta. Nimellisiä järjestelyjä ei ole ollut Suomessa, mutta ulkomaisten oikeushenkilöiden osalta tietojen rekisteröinti voi ajankohtaistua. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallitus voisi hakemuksesta jatkaa tietojen säilyttämistä enintään viidellä lisävuodella, mikäli säilyttäminen olisi tarpeen ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista tai tutkintaa tai niitä koskevia syytetoimia varten. Säilytysajan jatkamista voisivat hakea esitutkintaviranomaiset ja syyttäjä. Säilytysajan päätyttyä tiedot poistettaisiin rekisteristä, mikä turvaisi henkilötietojen asianmukaista käsittelyä ja tietosuojavaatimusten toteutumista.

19 §. T*oimivaltaisten viranomaisten, itsesääntelyelinten ja ilmoitusvelvollisten pääsy edunsaajarekisterin tietoihin.* Säännöksellä turvattaisiin, että eri viranomaisilla, itsesääntelyelimillä ja ilmoitusvelvollisilla on esteetön pääsy tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin valvonnan ja rahanpesun torjunnan kannalta. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 11 artiklan vaatimukset. Pääsy taattaisiin rahanpesulain 4 §:n 2 kohdan a–d kohdassa määritellyille toimivaltaisille viranomaisille, asianajajayhdistykselle, veroviranomaisille, rahanpesuntorjuntaviranomaiselle yhteisiä analyysejä varten, Euroopan syyttäjäviranomaiselle EPPOlle, Euroopan petostorjuntavirastolle OLAFille sekä Europolille ja Eurojustille, kun ne antavat operatiivista tukea jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

Pääsyn myöntäminen tapahtuisi ilman oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn kuulemista.

Ilmoitusvelvollisille tulisi pykälän 3 momentin mukaan myöntää oikea-aikainen pääsy edunsaajarekisteriin niiden suorittaessa rahanpesuasetuksen III luvun mukaisesti asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

20 §. *Oikeutetun edun omaavien henkilöiden pääsy edunsaajarekisterin tietoihin.* Säännöksellä mahdollistettaisiin laajempi pääsy edunsaajarekisterin tietoihin niille luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille, jotka voivat osoittaa oikeutetun edun liittyen rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen estämiseen ja torjuntaan liittyen. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 12 artiklan velvoitteet. Tällaisille luonnollisille tai oikeushenkilöille annettaisiin pääsy rekisterin keskeisiin tietoihin, kuten tosiasiallisen edunsaajan nimeen, syntymäkuukauteen- ja vuoteen, asuinmaahan, kansalaisuuteen sekä oikeushenkilöiden tosiasiallisten edunsaajien osalta hallussa olevan omistusosuuden luonteeseen ja laajuuteen. Kaupparekisterilain mukaan kaupparekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä rekisteriin merkitään henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus ja kotikunta. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. Ulkomailla asuvista henkilöistä kotikunnan sijasta merkitään kotiosoite.

Lisäksi pääsy annettaisiin 21 §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetuille luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille myös viiden vuoden ajalta vanhempiin tietoihin lakkautetuista oikeushenkilöistä tai järjestelyistä sekä niihin liittyviin määräysvalta- ja omistusrakenteisiin. Tiedot asetettaisiin ensisijaisesti saataville sähköisesti, mutta myös paperimuodossa pyynnöstä, mikä varmistaisi pääsyn myös niille, joilla ei ole sähköisiä välineitä käytettävissään. Pääsy tietoihin myönnettäisiin ilman oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn kuulemista.

21 §. *Oikeutetun edun omaavat henkilöt.* Pykälällä tarkennettaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 12 artiklan implementoimiseksi, mitkä luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt katsottaisiin oikeutetun edun perusteella olevan oikeutettuja saamaan 20 §:n 1 momentissa säädetyt tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot.

Näihin kuuluisivat *1 momentin 1 ja 2 kohdassa* erilaiset journalistiset toimijat ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt, mukaan lukien valtioista riippumattomat järjestöt ja tiedeyhteisöt, jotka ovat suoraan tai välillisesti tekemisissä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan kanssa.

Pykälän 1 momentin *3 kohdassa* määriteltäisiin luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, jotka ovat todennäköisesti osapuolina liiketoimissa oikeushenkilöiden tai oikeudellisten järjestelyjen kanssa ja joilla on intressi estää liiketoimien mahdollinen yhteys rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen.

Pykälän 1 momentin *4 ja 5 kohdassa* määriteltäisiin oikeutetun edun piiriin kolmansien maiden yhteisöt ja viranomaiset, joihin sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia vaatimuksia, edellyttäen että ne voivat osoittaa tarpeen tietojen saamiseen asiakas- tai mahdollisen asiakkaan tuntemisvelvollisuuden toteuttamiseksi tai rahanpesun torjuntatehtävien suorittamiseksi.

Pykälän 1 momentin *6–9 kohdassa* määriteltäisiin jäsenvaltioiden viranomaiset, jotka vastaavat yhtiöiden rekisteröinnistä, osakeyhtiöiden muutosten valvonnasta, unionin rahastojen tukivälineiden täytäntöönpanosta sekä julkisten hankintamenettelyjen valvonnasta. Näin varmistetaan, että eri hallinnolliset toimijat voivat saada tarvitsemansa tiedot tehtäviensä asianmukaiseen hoitamiseen.

Pykälän 1 momentin *10 kohdassa* määriteltäisiin ne rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyvien tuotteiden tarjoajat, jotka käyttävät rekisterin tietoja tuotteidensa pohjana ja jotka voivat osoittaa tarpeen päästä tietoihin yhteistyösopimuksella ilmoitusvelvollisten tai viranomaisten kanssa ja lopuksi k kohdassa muut henkilöt, jotka voivat tapauskohtaisesti osoittaa oikeutetun etunsa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisessä ja torjunnassa.

Lisäksi *2 momentissa* säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen velvollisuudesta toimittaa komissiolle ajantasaiset tiedot viranomaisista, joilla on pääsy tai oikeus tutustua edunsaajarekisterin tietoihin sekä 1 momentin 11 kohdan mukaisesti määritellyistä henkilöryhmistä, joilla on oikeutettu rekisterin tietoihin, mukaan lukien mahdolliset uudet ryhmät. Patentti- ja rekisterihallituksen olisi ilmoitettava kaikista muutoksista ja lisäyksistä komissiolle viipymättä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa niiden ilmenemisestä.

22 §. *Luovutuksensaajia koskevien tietojen luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen velvollisuudesta pitää kirjaa henkilöistä, joilla olisi pääsy edunsaajarekisterin tietoihin 21 §:n nojalla. Säännöksellä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 12 artiklan 4 kohdan velvoitteet. Tämän rekisterin avulla Patentti- ja rekisterihallitus voisi luovuttaa tiedot tosiasialliselle edunsaajalle tämän esittäessä yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen pyynnön.

Pykälässä säädettäisiin myös, että Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi varmistaa, ettei edunsaajarekisteristä annettavat tiedot johtaisi rekisteriin tutustuvan henkilön tunnistamiseen silloin, kun kyse olisi 21 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä eli esimerkiksi journalisteista ja kansalaisyhteiskunnan järjestöistä. Näissä tapauksissa Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi antaa vain tiedot rekisteriin tutustuneiden

henkilöiden tehtävästä tai ammatista, kun tosiasiallinen edunsaaja esittäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen pyynnön.

Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Patentti- ja rekisterihallituksen olisi pidättäydyttävä ilmaisemasta rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan a j c alakohdassa tarkoitettujen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta vastaavien unionin toimivaltaisten viranomaisten kolmannessa maassa toimivien vastapuolten henkilöllisyyttä. Tämä pidättyminen olisi voimassa niin kauan kuin se olisi tarpeen viranomaisten analyysien tai tutkimusten suojaamiseksi.

Pykälässä säädettäisiin myös, että viranomaisten, jotka pyytäisivät pääsyä tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin 21 §:n nojalla, olisi ilmoitettava ajanjakso, jonka ne pyytäisivät Patentti- ja rekisterihallitusta pidättäytymään tietojen luovuttamisesta. Tämä ajanjakso saisi olla enintään viisi vuotta, ja sen yhteydessä olisi esitettävä rajoituksen syyt sekä perusteltava, miten tietojen luovuttaminen vaarantaisi analyysien ja tutkimusten tarkoituksen.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että 3 momentissa säädettyyn ajanjaksoon olisi mahdollista myöntää enintään yhden vuoden pidennys kolmannen maan viranomaisen perustellusta pyynnöstä. Jatkopyyntö edellyttäisi uuden perustellun pyynnön esittämistä.

23 §. *Menettely edunsaajarekisterin tietoihin pääsyä koskevan oikeutetun edun tarkistamiseksi ja vastavuoroiseksi tunnustamiseksi.* Pykälässä säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen velvollisuudesta tarkistaa hakijan esittämät asiakirjat ja tiedot oikeutetun edun olemassaolon arvioimiseksi, kun hakija pyytäisi pääsyä edunsaajarekisterin tietoihin. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 13 artiklan velvoitteet. Tarkistus perustuisi sekä hakijan antamiin tietoihin että tarvittaessa Patentti- ja rekisterihallituksen käytettävissä oleviin muihin tietoihin.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että oikeutetun edun arvioinnissa tulisi ottaa huomioon 1) hakijan tehtävä tai ammatti sekä 2) hakijan liityntä oikeushenkilöön tai oikeudelliseen järjestelyyn, jonka tietoja pyydetään. Kuitenkaan jälkimmäistä edellytystä ei sovellettaisi, jos hakija kuuluu 21 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun ryhmään, eli esimerkiksi journalisteihin tai kansalaisyhteiskunnan järjestöihin.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin jäsenvaltioiden keskitettyjen rekisterien tekemien tarkastusten vastavuoroisesta tunnustamisesta. Jos hakijan oikeutettu etu olisi jo tarkistettu toisen jäsenvaltion rekisterissä, tämä todistus oikeutetusta edusta riittäisi 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun edellytyksen tarkistamiseen.

Pykälän *4 momentin* mukaan hakijan henkilöllisyys olisi tarkistettava ennen rekisterin tietoihin pääsyn myöntämistä.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että henkilöiden, joiden 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot olisi jo tarkistettu, tulisi päästä tietoihin ilman jatkuvaa uudelleentarkistamista. Todentaminen voitaisiin kuitenkin tehdä ajoittain, kuitenkin vähintään 12 kuukauden välein.

Pykälässä säädettäisiin tarkistuksen ja vastauksen määräajoista. Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi tehdä 1 momentissa tarkoitettu tarkistus ja vastata hakijalle 12 työpäivän kuluessa, ja tarvittaessa määräaikaa voitaisiin jatkaa enintään kolmesti 12 työpäivällä. Jos vastaanotettujen pyyntöjen määrä olisi jatketun määräajan päättymisen jälkeen edelleen suuri, määräaikaa voitaisiin jatkaa uudelleen 12 työpäivällä.

Patentti- ja rekisterihallitus velvoitettaisiin ilmoittamaan komissiolle määräajan jatkamisesta hyvissä ajoin. Pääsyn myöntämisestä olisi annettava kirjallinen todistus kolmen vuoden ajaksi. Myöhempiin pääsypyyntöihin samalta henkilöltä tulisi vastata seitsemän työpäivän kuluessa,

24 §. *Edunsaajarekisteriin pääsyn epääminen ja peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa Patentti- ja rekisterihallituksen voisi evätä pääsyn tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 13 artiklan 7 ja 8 kohdat sekä 15 artikla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että pyyntö voitaisiin evätä, jos hakija ei olisi toimittanut 23 §:n 1 momentissa säädettyjä tietoja tai asiakirjoja, hakija ei olisi osoittanut oikeutettua etua, kun olisi aihetta epäillä tietojen väärinkäyttöä, eli että tietoa ei käytetä niihin tarkoituksiin, joita niitä varten on pyydetty tai että tietoja käytetään tarkoituksiin, jotka eivät liity rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen estämiseen, tai jos tietoihin pääsy asettaisi tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan alttiiksi suhteettomalle petoksen, sieppauksen, kiristyksen, kiskonnan, häirinnän, väkivallan tai uhkailun riskille tai jos tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on alaikäinen tai rajoitetusti oikeustoimikelpoinen, kun toisen jäsenvaltioiden rekisterin antama todistus oikeutetusta edusta ei ulottuisi tarkoitukseen, jota varten tietoja pyydetään tai kun hakija on kolmannessa maassa ja vastaaminen tietoihin pääsyä koskevaan pyyntöön ei olisi yleisen tietosuoja-asetuksen V luvun säännösten mukaista.

Ennen pyynnön epäämistä Patentti- ja rekisterihallitus voisi 2 momentissa säädetyn mukaisesti pyytää hakijalta lisäselvitystä. Jos lisäselvitystä olisi pyydetty, vastauksen antamisen määräaikaa jatkettaisiin seitsemällä työpäivällä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että pääsyn epäämisestä 1 momentin nojalla olisi annettava hakijalle kirjallinen ilmoitus, jossa kerrottaisiin epäämisen syyt ja muutoksenhakuoikeus. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksen olisi dokumentoitava kaikki toimet pyynnön arvioimiseksi.

Pykälän 4 momentin mukaisesti tietoihin pääsyä voitaisiin peruuttaa myöhemmin, jos jokin epäämisen perusteista tulisi Patentti- ja rekisterihallituksen tietoon pääsyn myöntämisen jälkeen. Tietoihin pääsyyn oikeutettujen henkilöiden velvollisuutena olisi ilmoittaa muutoksista, jotka voivat johtaa oikeutetun edun lakkaamiseen.

4 luku **Asiakkaan tunteminen**

25 §. *Oikeushenkilön rekisteröintinumero.* Säännöksen tarkoituksena olisi tarkentaa rahanpesuasetuksen asiakkaan tuntemista koskevaa 22 artiklaa niin, että siinä säädettäisiin, että rahanpesuasetuksen III luvun 22 artiklan 1 b iii -alakohdassa tarkoitetuksi oikeushenkilön rekisteröintinumeroksi katsotaan yritys- ja yhteisötunnus tai muu rekisterinumero, jolla oikeushenkilö yksilöidään. Mikäli oikeushenkilöllä olisi y-tunnus, tulisi sitä käyttää rekisterinumerona, eli y-tunnus olisi aina ensisijainen suhteessa mahdolliseen muuhun rekisterinumeroon. Voimassa olevan rahanpesulain mukaan oikeushenkilöiltä on edellytetty rekisterinumeroa, ja tulkinta on vaihdellut sen suhteen, mitä tällä tarkoitetaan. Tämä on aiheuttanut ongelmia erityisesti sellaisten oikeushenkilöiden osalta, jolla ei ole yritys- tai yhteisötunnusta, kuten sellaiset tiekunnat, joilla ei ole y-tunnusta. Tiekuntien osalta rekisterinumeroa koskeva vaatimus voitaisiin täyttää Maanmittauslaitoksen tiekunnille antamalla käyttöoikeusyksikkötunnuksella.

On myös muita y-tunnuksettomia oikeushenkilöitä, kuten yhteisaluelain (758/1989) mukainen osakaskunta sekä yhteismetsälain (109/2003) mukainen yhteismetsä. Osalla oikeushenkilöistä ei välttämättä ole lainkaan rahanpesuasetuksessa tarkoitettua rekisterinumeroa. Tältä osin on tärkeää huomioida, että rahanpesuasetuksen 22 artiklassa ei aseteta ehdotonta rekisterinumeroa

koskevaa tuntemistietovaatimusta kaikille oikeushenkilöille, jolloin tämä tieto ei ole pakollinen kerättävä tuntemistieto niiden oikeushenkilöiden osalta, joilla tällaista ei ole.

5 luku Rahanpesuntorjunnan valvonta

26 §. *Valvojat.* Pykälässä säädettäisiin siitä, mitkä viranomaiset valvovat rahanpesuasetuksessa määriteltyjä ilmoitusvelvollisia Suomessa.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 1, 2 ja 3 kohdan h alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia, eli luotto- ja finanssilaitoksia sekä joukkorahoituspalvelun tarjoajia, jotka on määritelty rahanpesuasetuksessa finanssialan ulkopuolisiksi toimijoiksi, valvoisi Finanssivalvonta. Finanssivalvonnan valvottavat vastaisivat joukkorahoituspalvelun tarjoajia sekä laajasti voimassa olevassa rahanpesulaissa määriteltyjä vakuutusalan toimijoita lukuun ottamatta nykytilaa, jossa Finanssivalvojan valvottavina ovat olleet rahanpesulain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1–8, 8 a ja 15 kohdassa tarkoitetut ilmoitusvelvolliset. Finanssivalvonta valvoisi lisäksi Finnveraa ja sen tytäryhtiötä, kuten eduskunnassa käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 64/2025 vp) esitetään.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 2, 3 a–g sekä i–m alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia valvoisi Lupa- ja valvontavirasto, siltä osin kuin ne eivät olisi Finanssivalvonnan, Patentti- ja rekisterihallituksen tai asianajajayhdistyksen valvomia ilmoitusvelvollisia. Lupa- ja valvontavirasto valvoisi edelleen oikeudellisten palvelujen tarjoajia (pois lukien Suomen Asianajajien valvomat asianajajat), rahoituspalvelujen tarjoajia (pois lukien Finanssivalvonnan valvottavat), valuutanvaihtajia, sijoituspalvelujen oheispalvelujen tarjoajia, panttilainauslaitoksia, kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeitä, perintätoimistoja, yrityspalvelujen tarjoajia, veroneuvojia ja kirjanpitäjiä.

Finanssivalvonta ja Lupa- ja valvontavirasto olisivat kuudennen rahanpesudirektiivin 2 artiklassa tarkoitettuja finanssivalvojia, joita koskeva määritelmä esitetään täytäntöönpantavaksi rahanpesulain 4 §:ssä. Lupa- ja valvontavirastolle tulisi esityksen mukaan uusia valvottavia verrattuna voimassa olevaan rahanpesulakiin, sillä rahanpesuasetuksen soveltamisalaan on lisätty uusia ilmoitusvelvollisia. Jatkossa Lupa- ja valvontavirasto valvoisi kiinteistövälittäjien lisäksi myös muita kiinteistöalan ammattilaisia, jalometalli- ja jalokivikauppiaita, arvotavarakauppiaita, kulttuuriesineillä kauppaa käyviä tai siinä välittäjinä toimivia, kulttuuriesineitä ja arvotavaroita säilyttäviä tai niillä kauppaa käyviä, kun liiketoimen ja toisiinsa kytköksiä olevien liiketoimien arvo on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana. Lisäksi Lupa- ja valvontaviraston valvontavastuulle kuuluisivat sijoittamiseen perustuvia oleskeluoikeusjärjestelyjä välittävät toimijat, joilla on lupa edustaa sellaisten kolmansien maiden kansalaisia tai tarjota välityspalveluita sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka pyrkivät saamaan oleskeluoikeuden jäsenvaltiossa jonkinlaisen sijoituksen vastineena. Suomessa ei ole sijoitukseen perustuvaa oleskelulupaa, joten tällaisia toimijoita ei ole tällä hetkellä tiedossa. Lupa- ja valvontavirasto valvoisi myös rahoitusalan ulkopuolisia monialan holdingyhtiöitä.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 a alakohdassa tarkoitettuja tilintarkastajia valvoisi Patentti- ja rekisterihallitus.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 a ja b alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia valvoisi asianajajayhdistys, siltä osin, kuin nämä ovat asianajajista annetussa laissa tarkoitettuja elinkeinonharjoittajana toimivia asianajajia tai siinä tapauksessa, että asianajotoimintaa harjoitetaan yhtiömuodossa, asianajoyhtiöitä, siltä osin kuin asianajaja toimii asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistuu asiakkaansa puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen tai myynti;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaamiseen tai hoitamiseen;

d) yhtiöiden perustamista, toimintaa, tai hallinnointia varten tarvittava varojen järjestely;

e) trustien, säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen.

Säännös vastaisi pitkälti nykytilaa, mutta siinä korjattaisiin joitakin nykysääntelyyn liittyviä epäselvyyksiä ja lisättäisiin liiketoimien osalta viittaukset kryptovaroihin ja kryptovaratileihin rahanpesuasetuksen muutosten vuoksi. Voimassa olevan rahanpesulain mukaan lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajana toimivaan asianajajaan tai siinä tapauksessa, että asianajotoimintaa harjoitetaan yhtiömuodossa, asianajoyhtiöön siltä osin kuin nämä toimivat asiakkaan puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa. Rahanpesulain taustalla olevan neljännen rahanpesudirektiivin englanninkieliseen tekstiin on kirjattu puolestaan ”by acting on behalf of and for their client”, mikä suomeksi käännettynä merkitsee, että direktiivi soveltuu, kun asianajaja toimii asiakkaansa puolesta ja lukuun. Samaa sanamuotoa käytetään myös rahanpesuasetuksen englanninkielisessä versiossa, mutta suomenkielisessä versiossa asetuksesta muotoilu on käännetty virheellisesti neljättä rahanpesudirektiiviä vastaavalla tavalla, joka laajentaa soveltamisalaa tahattomasti verrattuna englanninkieliseen versioon.

Asianajajan määräyksenvaraisissa tehtävissä, joissa oikeus määrää asianajajan hoitamaan tehtävää eikä asianajajalla ole siten toimeksiantosuhdetta päämieheen, asianajajan ei katsota toimivan rahanpesulain tarkoittamalla tavalla asiakkaan puolesta ja lukuun eikä lakia siten sovelleta tällaisiin tehtäviin. Tällaisia määräyksenvaraisia tehtäviä ovat ainakin konkurssipesän pesänhoitajan tehtävä, yrityssaneerausmenettelyn selvittäjän tehtävä sekä kuolinpesässä ja osituksessa määrättävät pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävät. Myös välimiehen tehtävää on pidettävä näihin verrattavana ja sellaisena tehtävänä, jossa asianajaja ei toimi asiakkaansa puolesta ja lukuun ja mihin tehtävään ei siten sovelleta rahanpesulakia.

Taloudelliseen toimintaan liittyvillä liiketoimilla tarkoitetaan laissa sellaisia asianajotoimeksiantoja, joissa luodaan olosuhteet asiakkaan varojen siirtämiseksi tai joissa tapahtuu varojen siirtoa. Kiinteään omaisuuteen liittyvät liiketoimet tarkoittavat puolestaan kiinteän omaisuuden vaihdantaa eli kiinteistöjen ostamista, myymistä ja vaihtamista.

Rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät sellaiset asianajajan toimeksiannot, joissa ei ole kyse taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvistä liiketoimista. Tällaisia soveltamisalan ulkopuolelle jääviä toimeksiantoja ovat esimerkiksi erilaisten politiikka-asiakirjojen, kuten esimerkiksi tietosuojadokumentaation tai compliance-selvitysten laatiminen taikka kansallisen lainsäädännön soveltamista koskevien selvitysten laatiminen. Myös monet työoikeudelliset toimeksiannot, kuten työoikeudellisten sopimusten laadinta tai neuvonta työsuhteen ehdoissa ja päättämisessä jäävät rahanpesulain soveltamisen ulkopuolelle, sillä ne eivät ole taloudelliseen liiketoimintaan liittyviä liiketoimia. Näissäkään toimeksiannoissa ei ole kyse taloudelliseen toimintaan liittyvistä liiketoimista, joissa rahanpesu olisi mahdollista. Lakia ei sovellettaisi myöskään toiminnassa, joka koskee oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista.

Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävänä tässä laissa pidetään varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellista neuvontaa, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä. Oikeudenkäynnin päättyminen sovintosopimuksen solmimiseen ennen tuomion antamista tai riitaisuuden päättyminen sovintosopimukseen jo oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa, on osa oikeudenkäynnin välttämistä. Mikäli asianajaja toimiessaan oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävässä avustaa päämiestään sovintosopimuksen laatimisessa, ei rahanpesulakia sovelleta myöskään sovintosopimuksen laatimiseen vaan sen katsotaan olevan osa oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävää.

Myös muiden oikeudellisten palveluiden tarjoajien osalta tulisi arvioida tapauskohtaisesti rahanpesuasetuksen ja rahanpesulain soveltamisalan piiriin kuulumista, eli sitä, toimitaanko tällöin asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa.

Pykälässä säädettäisiin, että Finanssivalvonta valvoo lisäksi maksun tiedot -asetuksen noudattamista sen valvottaviksi kuuluvien ilmoitusvelvollisten osalta siltä osin kuin ne lähettävät, välittävät tai vastaanottavat mainitussa asetuksessa tarkoitettuja varainsiirtoja. Säännös vastaisi nykytilaa.

27 §. *Tiettyjen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tarkastukset.* Säännöksellä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 6 artikla, joka koskee tiettyjen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tarkastuksia. Pykälän mukaan valvojien tulisi varmistaa, että valuutanvaihto- ja sekinlunastustoimistojen, trusti- ja yrityspalvelujen tarjoajilta ja rahapelipalvelujen tarjoajien sekä rahoitusalalla toimivien monialan holdingyhtiöiden ylemmän johdon jäsenet ja niiden tosiasialliset omistajat ja edunsaajat ovat hyvämaineisia ja toimivat vilpittömästi ja rehellisesti. Tällaisten yhteisöjen ylemmällä johdolla olisi myös oltava tehtäviensä hoitamiseen tarvittava osaaminen ja asiantuntemus.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a, b, d, e ja f sekä h–o alakohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten osalta valvojien tulisi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet estääkseen rahanpesusta, sen asiaankuuluvista esirikoksista tai terrorismin rahoituksesta tuomittuja henkilöitä tai heidän rikoskumppaneitaan saamasta ammatillista hyväksyntää, toimimasta ylemmän johdon tehtävissä kyseisessä ilmoitusvelvollisessa tai olemasta kyseisten ilmoitusvelvollisten tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin jatkuvasta valvonnasta. Valvojien tulisi tarkistaa riskialttiuden perusteella, täyttyvätkö 1 ja 2 momentin vaatimukset edelleen ja niiden olisi tarkistettava erityisesti, onko 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylempi johto hyvämaineinen ja onko sen toiminta vilpitöntä ja rehellistä ja onko johdolla tehtäviensä hoitamiseen tarvittava osaaminen ja asiantuntemus, jos on perusteltu syy epäillä, että rahanpesua tai terrorismin rahoitusta harjoitetaan tai on harjoitettu tai sitä on yritetty, tai jos ilmoitusvelvollisella on tähän liittyvä suurempi riski.

Pykälän *4 momentista* säädettäisiin toimenpiteistä, joihin valvojat voisivat ryhtyä, jos ylin johto tai tosiasialliset omistajat tai edunsaajat eivät täytä vaatimuksia. Valvojat voisivat vaatia rahanpesusta, sen asiaankuuluvista esirikoksista tai terrorismin rahoituksesta tuomitun henkilön siirtämistä pois 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylemmästä johdosta. Valvojat voisivat poistaa tehtävästään 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon jäseniä, jos katsottaisiin, etteivät he ole hyvämaineisia, etteivät he toimi vilpittömästi ja

rehellisesti tai ettei heillä ole tehtäviensä hoitamiseen tarvittavaa tietämystä ja asiantuntemusta, tai määrätä heille väliaikainen kielto. Valvojat voisivat erottaa rahanpesusta, sen asiaankuuluvista esirikoksista tai terrorismin rahoituksesta tuomitut henkilöt, jotka ovat 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia, ilmoitusvelvollisista, myös vaatimalla kyseisten tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien ilmoitusvelvollisissa omistaman osuuden divestointia. Valvojan tai valvojan pyynnöstä muun toimivaltaisen viranomaisen tulisi tarkistaa AMLA-asetuksen 11 artiklassa tarkoitetusta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan keskustietokannasta, onko kyseisen henkilön rikosrekisterissä merkityksellistä tuomiota. Tätä koskeva mahdollinen tietojenvaihto olisi toteutettava puitepäätöksen 2009/315/YOS ja päätöksen 2009/316/YOS mukaisesti, sellaisina kuin ne on pantu täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Lopuksi säädettäisiin, että valvojien tekemien päätösten osalta tulee soveltaa tehokkaita korjaavia menettelyjä, mukaan lukien oikeussuojakeinot.

28 §. *Valvojien valtuudet ja resurssit.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten tehtävistä, valtuuksista ja resursseista kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklan mukaisesti. Säännöksen tavoitteena olisi varmistaa, että Suomeen sijoittautuneet ilmoitusvelvolliset ovat asianmukaisen ja tehokkaan valvonnan piirissä riippumatta siitä, harjoittavatko ne toimintaansa fyysisesti Suomessa vai tarjoavatko palveluita rajat ylittävästi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin valvojien yleisestä velvollisuudesta valvoa ilmoitusvelvollisten toiminnan lainmukaisuutta ja rahanpesuasetuksen sekä siihen liittyvien asetusten noudattamista. Valvontaviranomaisilla olisi velvollisuus varmistaa, että toiminta on valvottua ja että asetettuja velvoitteita noudatetaan myös tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollinen toimii muiden jäsenvaltioiden infrastruktuurin kautta tai etäyhteyksin. Säännöksessä huomioitaisiin myös velvollisuus ilmoittaa muille jäsenvaltioille valvonnan suorittamisesta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin valvontaviranomaisten resursseihin kohdistuvista vaatimuksista. Valvontaviranomaisilla tulee olla tehtäviensä tehokkaaseen hoitamiseen riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöstöresurssit. Lisäksi henkilöstön tulisi olla luotettavaa ja osaavaa sekä toimia korkeiden ammatillisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti, ottaen huomioon luottamuksellisuus, tietosuoja ja eturistiriitojen hallinta.

Pykälän *3 momentissa* käytettäisiin rahanpesuasetuksen 70 artiklan liikkumavaraa koskien erityissäännöksiä, joita sovelletaan, kun epäilyistä ilmoittavat tiettyihin ryhmiin kuuluvat ilmoitusvelvolliset. jonka 1 kohdan mukaan poiketen siitä, mitä 69 artiklan 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat antaa 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille, eli muun muassa notaareille, juristeille tai muille itsenäisille juristiammattien harjoittajille mahdollisuuden toimittaa rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot, eli epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset jäsenvaltion nimeämälle itsesääntelyelimelle. Pykälän 3 momentin mukaan asianajajayhdistys voisi vastaanottaa rahanpesulain 26 §:n 4 momentin nojalla valvomiensa epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset ja toimittaa ne rahanpesun selvittelykeskukselle valvottaviensa puolesta viipymättä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin useamman valvontaviranomaisen tilanteista. Mikäli ilmoitusvelvollisen valvonta kuuluisi useammalle viranomaiselle, valvontaa olisi toteutettava johdonmukaisesti ja tehokkaasti. Tällöin voitaisiin nimetä johtava valvoja tai perustaa valvontaviranomaisten välinen koordinaatiomekanismi, jolla edistetään yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Jos ilmoitusvelvollinen harjoittaa pääasiallisena liiketoimintanaan toimintaa, jota valvoo 1 momentin nojalla useampi toimivaltainen viranomainen, tulisi valvontavastuun olla sillä valvojalla, joka valvoo ilmoitusvelvollisen pääasiallista liiketoimintaa. Valvojien olisi myös sovittava valvontavastuun siirrosta ja niin sanotusta johtavasta valvojasta tilanteessa, jossa toiminnan pääasiallisuus ei ole suoraan osoitettavissa. Nykysääntelyn mukaan (rahanpesulain 7 luvun 1 §:n 5

momentti), mikäli ilmoitusvelvollinen harjoittaa pääasiallisena liiketoimintanaan toimintaa, jota valvoo 1 momentin nojalla useampi toimivaltainen viranomainen, toimivaltaiset viranomaiset voivat sopia tämän lain mukaisen valvontatehtävän siirrosta kokonaisuudessaan yhdelle näistä toimivaltaisista viranomaisista. Ehdotettu muutos selkeyttäisi valvontaa merkittävästi vähentäen neuvottelun ja sopimisen tarvetta valvojien kesken.

Pykälän *5 momentissa* täsmennettäisiin valvojien tehtävät, kuten tietojen jakaminen ilmoitusvelvollisille, ilmoitusvelvollisten sisäisten menettelyjen arviointi, riskien seuraaminen sekä tarvittavien tarkastusten ja tutkimusten toteuttaminen. Lisäksi momentissa säädettäisiin velvollisuudesta arvioida resurssien riittävyyttä ja mahdollisuudesta päättää tietyistä delegointitilanteista.

Pykälän *6 momentissa* annettaisiin valvontaviranomaisille laajat valtuudet tehtäviensä hoitamiseen. Näihin kuuluisivat muun muassa oikeus vaatia tietoja, suorittaa tarkastuksia, määrätä hallinnollisia toimenpiteitä ja seuraamuksia sekä puuttua havaittuihin epäkohtiin oikeasuhteisin toimin.

Pykälän *7 momentissa* säädettäisiin erityisesti finanssialaa ja rahapelipalvelujen tarjoajia valvovien viranomaisten, kuten Finanssivalvonnan ja Lupa- ja valvontaviraston, laajemmista toimivaltuuksista. Näihin kuuluisivat oikeus suorittaa tarkastuksia ilman ennakkoilmoitusta, tutkia asiakirjoja ja järjestelmiä, haastatella henkilöstöä ja ulkoistettuja palveluntarjoajia sekä kerätä tietoja tutkimusten tueksi.

Pykälän *8 momentissa* säädettäisiin valvontaviranomaisten määräyksenantovaltuuksista pitkälti voimassa olevan rahanpesulain 9 luvun 6 §:ää vastaavasti. Sen mukaan valvontaviranomaiset voisivat antaa tarkempia määräyksiä rahanpesuasetuksen 33 artiklassa tarkoitetusta yksinkertaistetusta tuntemisvelvollisuudesta ja 34–46 artikloissa tarkoitetusta tiukennetusta tuntemisvelvollisuudesta.

Valvontaviranomaiset voisivat antaa määräyksiä valvomiensa ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta sekä määräyksiä pakotesääntelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä koskevaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta.

Finanssivalvonta voisi lisäksi antaa tarkempia määräyksiä kryptovarapalvelun tarjoajalle rahanpesuasetuksen III luvussa tarkoitetuista asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä ja II luvussa tarkoitetusta sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä. Finanssivalvonta voi antaa lisäksi tarkempia määräyksiä maksun tiedot asetuksen 23 artiklassa tarkoitettujen rajoittavien toimenpiteiden noudattamiseksi vaadittavista sisäisistä toimintatavoista, menettelyistä ja valvontatoimista.

29 §. *Palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toimivien tiettyjen välittäjien infrastruktuurimuotojen valvonta.* Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 38 artiklan velvoitteet. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten velvollisuudesta valvoa tiettyjen ilmoitusvelvollisten toimintaa silloin, kun näiden palveluja tarjottaisiin Suomessa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla asiamiesten, edustajien tai muiden infrastruktuurimuotojen kautta. Tarkoituksena on varmistaa, että sääntely kattaisi myös rajat ylittävän toiminnan tilanteissa, joissa valvontavastuu muutoin saattaisi jäädä epäselväksi tai jakautua useille viranomaisille.

Pykälässä luetteltaisiin kolmen tyyppiset ilmoitusvelvolliset, joita tämä valvontavelvollisuus erityisesti koskisi: sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat, maksupalveluntarjoajat ja

kryptovarapalveluntarjoajat. Näitä toimijoita yhdistäisi se, että niiden liiketoimintamallit nojaisivat usein digitaalisuuteen ja rajat ylittävään palveluntarjontaan, minkä vuoksi infrastruktuurin sijainti saattaisi poiketa huomattavasti toimijan päätoimipaikasta.

Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan, että valvonta olisi tehokasta ja johdonmukaista myös silloin, kun toiminta olisi hajautettu eri jäsenvaltioihin. Ehdotuksen mukaan valvontavelvollisuus määräytyisi ensisijaisesti toimintaa vastaanottavan jäsenvaltion mukaan, mutta tietyissä tilanteissa vastuu siirtyisi päätoimipaikan sijaintivaltion viranomaiselle. Siirtyminen perustuisi EU-sääntelyyn nojaaviin kriteereihin sekä toimivaltaisten viranomaisten väliseen ilmoitukseen.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin viranomaisten velvollisuudesta jakaa keskenään tarvittavat tiedot kriteerien täyttymisen arvioimiseksi ja ilmoitusvelvollisen valvontavastuun selventämiseksi. Säännös edistäisi sääntely-yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä ja loisi pohjan tehokkaalle tiedonvaihdolle.

30 §. *Tietojen toimittaminen ilmoitusvelvollisille.* Tässä pykälässä säädettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 39 artiklan täytäntöönpanemiseksi valvontaviranomaisten velvollisuudesta toimittaa valvonnassaan oleville ilmoitusvelvollisille tietoja, jotka liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan. Sääntely edistäisi ilmoitusvelvollisten tietoisuutta sääntelyyn liittyvistä riskeistä ja velvoitteista sekä tukisi näiden mahdollisuuksia täyttää sääntelystä johtuvat velvoitteensa.

Pykälän *1 momentissa* määriteltäisiin ne tiedot, joita valvojien olisi erityisesti asetettava ilmoitusvelvollisten saataville. Näihin kuuluisi muun muassa komission laatima unionin tason riskiarvio ja siihen liittyvät suositukset, kansalliset ja alakohtaiset riskiarviot, AMLAn antamat ohjeet sekä tiedot kolmansista maista, joita pidettäisiin riskialttiina. Lisäksi ilmoitusvelvollisille olisi toimitettava viranomaisten tai kansainvälisten toimijoiden laatimia analyysejä ja ohjeita, jotka koskisivat esimerkiksi havaittuja rahanpesumenetelmiä, indikaattoreita ja talouspakotteisiin liittyviä velvoitteita.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin valvontaviranomaisten velvollisuudesta toteuttaa tarvittaessa tiedotuskampanjoita ilmoitusvelvollisten velvollisuuksista.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin siitä, että valvojien olisi viipymättä toimitettava ilmoitusvelvollisten saataville ajankohtaiset tiedot nimetyistä henkilöistä ja yhteisöistä, joita kohdistuisi talouspakotteita.

31 §. *Riskiperusteinen valvonta.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten velvollisuudesta soveltaa riskiperusteista lähestymistapaa valvonnassaan. Pykälällä täytäntöönpantaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 40 artikla. Säännöksellä osaltaan varmistettaisiin, että valvontatoimet olisivat tehokkaita ja suhteutettuja havaittuihin tai ennakoituihin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin ja resurssit kohdennettaisiin tarkoituksenmukaisesti valvonnan vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin valvojien velvollisuudesta soveltaa valvonnassa riskiperusteista lähestymistapaa. Tätä varten niiden tulisi

1) muodostaa selkeä käsitys omassa jäsenvaltiossaan esiintyvistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä;

2) arvioida kaikkia merkityksellisiä tietoja, jotka koskevat ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä erityisiä kansallisia ja kansainvälisiä riskejä;

3) perustaa toimitiloissa ja niiden ulkopuolella toteutettavan valvonnan sekä aihepiirikohtaisen valvonnan tiheys ja laajuus ilmoitusvelvollisten riskiprofiiliin sekä kyseisessä jäsenvaltiossa esiintyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin. Valvojien olisi laadittava vuosittaisia valvontaohjelmia, joissa on otettava huomioon niiden nopeaan reagointiin tarvittavat resurssit, jos on objektiivista ja merkittävää näyttöä rahanpesu- ja maksun tiedot asetusten rikkomisesta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että valvojien tulisi ottaa huomioon ilmoitusvelvolliselle sallitun harkintavallan laajuus ja tarkastella asianmukaisesti tämän harkintavallan perustana olevia riskiarvioita sekä sen sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaisuutta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että valvojien tulisi laatia yksityiskohtainen vuotuinen toimintakertomus ja julkaista kertomuksesta yhteenveto. Kyseinen yhteenveto ei saisi sisältää luottamuksellisia tietoja, ja siihen olisi sisällyttävä:

1) valvonnan kohteena olevien ilmoitusvelvollisten ryhmät ja ilmoitusvelvollisten ryhmäkohtainen lukumäärä;

2) kuvaus valvojille myönnetyistä valtuuksista ja niille osoitetuista tehtävistä ja tarvittaessa 37 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista mekanismeista, joihin ne osallistuvat, ja johtavan valvojan osalta yhteenveto toteutetuista koordinointitoimista;

3) yleiskatsaus toteutetuista valvontatoimista.

Säännöksellä pyrittäisiin vahvistamaan valvonnan läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta sekä tukemaan yhdenmukaista valvontakäytäntöä eri jäsenvaltioissa.

32 §. *Keskitetyt yhteyspisteet.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta nimetä keskitetty yhteyspiste Suomessa toimiville sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille, maksupalveluntarjoajille ja kryptovarapalveluntarjoajille, jotka tarjoaisivat palveluitaan Suomessa ilman sivuliikettä tai tytäryhtiötä 28 §:n 1 momentin ja 29 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin 41 artikla ja käytettäisiin jäsenvaltioille jätettyä liikkumavaraa. Velvollisuus koskisi tilanteita, joissa palveluja tarjottaisiin vapaata palvelujen tarjoamista hyödyntäen esimerkiksi asiamiesten, edustajien tai muiden infrastruktuurien kautta.

Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan, että myös rajat ylittävästi toimivat ilmoitusvelvolliset olisivat tehokkaan valvonnan piirissä ja noudattaisivat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia sääntöjä. Keskitetyn yhteyspisteen nimeäminen edistäisi valvojien mahdollisuuksia harjoittaa valvontaa tarjoamalla paikallisesti saatavilla olevan kontaktipisteen, jonka kautta voitaisiin saada pyydettyjä asiakirjoja ja tietoja. Yhteyspisteellä olisi myös aktiivinen vastuu varmistaa sääntelyn noudattaminen ilmoitusvelvollisen puolesta.

33 §. *Tietojen luovuttaminen rahanpesun selvittelykeskuksille.* Pykälässä säädettäisiin valvojien velvollisuudesta toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki sellaiset tiedot, jotka ne tarkastustoimintansa tai muun toimintansa yhteydessä saisivat tietoonsa ja jotka saattaisivat liittyä rahanpesuun, sen esirikoksiin, terrorismin rahoitukseen tai pakotteiden kiertämiseen. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 42 artikla.

Säännöksellä varmistettaisiin, että valvontaviranomaiset tukisivat aktiivisesti rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa tarjoamalla sille tietoa valvontatyönsä tuloksista. Tämä olisi

erityisen tärkeää tapauksissa, joissa ilmoitusvelvolliset eivät itse olisi havainneet tai ilmoittaneet epäilyttävää toimintaa.

Lisäksi säädettäisiin siitä, että myös rahoitusmarkkinoiden erityisvalvojat, kuten pörssi-, valuutta- ja johdannaismarkkinoiden valvojat, olisivat velvollisia ilmoittamaan havaitsemistaan epäilyttävistä tapahtumista. Näillä toimijoilla voisi olla pääsy sellaisiin järjestelmiin ja tietoihin, joiden perusteella olisi mahdollista havaita markkinoiden väärinkäyttöön tai varojen alkuperän peittelyyn liittyviä piirteitä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että valvontaviranomaisten velvollisuus ilmoittaa rikollisesta toiminnasta muille toimivaltaisille viranomaisille säilyisi ennallaan, eikä sitä voitaisi katsoa täytetyksi pelkällä tiedon siirtämisellä rahanpesun selvittelykeskukselle.

34 §. *Tietojen toimittaminen rahanpesun selvittelykeskuksille.* Tässä pykälässä säädettäisiin valvojien velvollisuudesta toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle tietyt keskeiset tiedot, jotka olisivat merkityksellisiä rahanpesun torjunnan tehostamiseksi ja tilannekuvan muodostamiseksi. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 43 artikla.

Ensinnäkin rahanpesun selvittelykeskukselle tulisi toimittaa luettelo kaikista Suomessa sijaitsevista toimipaikoista sekä muista infrastruktuureista, joiden kautta ilmoitusvelvolliset toimivat, mukaan lukien muutokset näihin. Tämä tukisi selvittelykeskuksen mahdollisuuksia kohdentaa analyysiään ja tarvittaessa pyytää lisätietoja oikeilta tahoilta.

Toiseksi olisi toimitettava kaikki olennaiset havainnot vakavista puutteista ilmoitusvelvollisten ilmoitusjärjestelmissä. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi teknisiä tai organisatorisia epäkohtia, jotka voisivat heikentää epäilyttävien liiketoimien ilmoittamista tai ilmoitusprosessin luotettavuutta.

Kolmanneksi säädettäisiin velvollisuudesta toimittaa koottuna tiedot valvojien tekemistä riskiarvioinneista. Näin rahanpesun selvittelykeskuksella olisi käytettävissään ajantasainen ja systemaattinen kokonaiskuva valvontaviranomaisten näkemyksistä sektorikohtaisista riskeistä.

Ehdotettu säännös tukisi viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja valvontatiedon hyödyntämistä tehokkaasti rahanpesun torjunnassa.

35 §. *Valvontayhteistyötä koskevat yleiset periaatteet.* Pykälä koskisi jäsenvaltioiden velvollisuutta varmistaa valvojien laaja ja tehokas yhteistyö riippumatta valvojien luonteesta tai asemasta kuudennen rahanpesudirektiivin 44 artiklassa säädetyn mukaisesti. Valvontayhteistyön tarkoituksena olisi tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa sekä estää pakotesääntelyn kiertämistä siten, että valvojat voivat pyynnön perusteella hyödyntää toistensa toimivaltuuksia ja vaihtaa keskenään olennaisia tietoja. Tämä mahdollistaisi sen, että valvojat voivat yhdessä suorittaa kattavampia selvityksiä ja valvontatoimia, mikä parantaisi ilmoitusvelvollisten toiminnan kokonaisvaltaista valvontaa.

36 §. *Tietojen toimittaminen rajatylittävästä toiminnasta*. Pykälässä säädettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 45 artiklan täytäntöönpanemiseksi kotijäsenvaltiossa toimivan valvojan tiedonantovelvollisuuksista sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollinen harjoittaa rajatylittävää toimintaa. Velvoite ilmoittaa ajoissa ja säännöllisesti toiminnan alkamisesta ja muutoksista lisäisi valvonnan läpinäkyvyyttä ja koordinaatiota valvontaviranomaisten välillä. Pykälässä säädettäisiin myös tiedonvaihdosta, jossa kotijäsenvaltiossa toimiva valvoja toimittaa sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle valvontatoimiensa yhteydessä saamiaan tietoja, jotta valvojat voisivat seurata tehokkaasti ilmoitusvelvollisen toimintaa

eri jäsenvaltioissa. Velvollisuus vastata viipymättä lisätietopyyntöihin edistäisi avointa ja nopeaa vuorovaikutusta valvontaviranomaisten välillä ja parantaisi valvonnan tehokkuutta jäsenvaltioiden rajat ylittävissä toimintaympäristöissä.

37 §. *Säännökset yhteistyöstä ryhmävalvonnan yhteydessä.* Pykälässä säädetäisiin yhteistyön järjestämisestä ryhmävalvonnan yhteydessä konserniin kuuluvien luotto- ja finanssilaitosten valvonnassa. Säännös implementoisi kuudennen rahanpesudirektiivin 46 artiklan velvoitteet ryhmävalvonnan yhteydessä tehtävästä yhteistyössä. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan valvojien tehokas ja laaja yhteistyö riippumatta niiden luonteesta tai asemasta. Näin voidaan edistää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvonnan johdonmukaisuutta ja vaikuttavuutta erityisesti konsernien sisällä, joissa toimintojen ja riskien hallinta edellyttää kokonaisvaltaista valvontanäkökulmaa.

Säännös edellyttäisi, että valvojat vaihtavat keskenään kaikki valvontatehtävien hoitamiseen tarvittavat tiedot, mukaan lukien oikeudellista rakennetta, omistajuutta, toimintaperiaatteita ja riskiarviointeja koskevat tiedot. Tämä edistäisi riskien tunnistamista ja valvonnan tehokkuutta konsernin eri osissa sekä mahdollistaisi oikea-aikaiset ja tarkoituksenmukaiset valvontatoimet.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että konserniin kuuluvien luottolaitosten ja finanssilaitosten osalta 28 §:n 1 momenttia sovellettaessa koti- ja sijaintijäsenvaltiossa toimivien finanssialan valvojien tulee tehdä mahdollisimman laajaa yhteistyötä luonteestaan tai asemastaan riippumatta. Niiden on myös tehtävä yhteistyötä rahanpesuntorjuntaviranomaisen kanssa sen toimiessa valvojana.

Pykälän *2 momentin* mukaan, lukuun ottamatta tapauksia, joissa rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii valvojana, kotijäsenvaltiossa toimiva finanssiala valvoja valvoo rahanpesuasetuksen II luvun 2 jaksossa tarkoitettujen konsernin laajuisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa. Sijaintijäsenvaltiossa toimivat finanssialan valvojat valvovat, että niiden jäsenvaltion alueella sijaitsevat toimipaikat noudattavat rahanpesu- ja maksun tiedot asetusta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että lukuun ottamatta tilanteita, joissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita perustetaan 40 §:ssä säädetyn mukaisesti, finanssialan valvojien tulee antaa toisilleen joko pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kaikki tiedot, joita ne tarvitsevat valvontatehtäviensä hoitamiseen. Finanssialan valvojien on vaihdettava keskenään erityisesti kaikkia tietoja, jotka saattaisivat vaikuttaa merkittävästi arvioon toisessa jäsenvaltiossa toimivalle luottolaitokselle tai finanssilaitokselle ominaisesta riski- tai jäännösriskialtistuksesta, mukaan lukien

1) kaikki tytäryritykset ja sivuliikkeet kattava selvitys konsernin oikeudellisesta rakenteesta, ohjaus- ja hallintorakenteesta sekä organisaatiorakenteesta;

2) merkitykselliset tiedot tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista sekä ylimmästä johdosta, mukaan lukien soveltuvuus- ja luotettavuusarvioinnin tulokset, riippumatta siitä, suoritetaanko ne tämän lain vai muiden unionin säädösten nojalla;

3) konsernissa käytössä olevat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet;

4) asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot, mukaan lukien asiakasrekisteri ja liiketoimia koskevat asiakirja-aineistot;

5) emoyritykseen, tytäryrityksiin tai sivuliikkeisiin liittyvät kielteiset muutokset, jotka voisivat vaikuttaa vakavasti konsernin muihin osiin;

6) taloudelliset seuraamukset, joita finanssialan valvojat aikovat määrätä, ja hallinnolliset toimenpiteet, joita finanssialan valvojat aikovat soveltaa 8 luvun mukaisesti.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että finanssialan valvojien tulee pystyä tekemään toimivaltansa rajoissa selvityksiä pyynnön esittäneen valvojan puolesta sekä jakamaan tällaisten selvitysten kautta saamansa tiedot tai että pyynnön esittänyt valvoja pystyy helpottamaan tällaisten selvitysten suorittamista.

Pykälän *5 momentin* mukaan finanssialan valvoja voisi saattaa rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäviksi seuraavat tilanteet:

1) toinen finanssialan valvoja ei ole toimittanut 3 momentissa tarkoitettuja tietoja;

2) yhteistyöpyyntö on evätty tai siihen ei ole vastattu kohtuullisessa ajassa;

3) objektiivisten syiden perusteella vallitsee erimielisyys havaituista rikkomisista ja yhteisölle tai konsernille määrättävistä taloudellisista seuraamuksista tai siihen sovellettavista hallinnollisista toimenpiteistä, joilla kyseiset rikkomiset korjattaisiin.

Pykälän *6 momentin* mukaan säännöstä sovelletaan myös

1) finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisten konsernien ja

2) ilmoitusvelvollisten, jotka toimivat palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla ilman infrastruktuuria muissa jäsenvaltioissa kuin siinä, johon ne ovat sijoittautuneet, jos tämän toisen jäsenvaltion valvojat valvovat toimintaa kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa 28 §:n 1 momentin mukaisesti, valvontaan.

Pykälän *7 momentissa* laajennettaisiin 5 momentin soveltamista finanssialan ulkopuolisten alojen valvojiin, jolloin rahanpesuntorjuntaviranomainen voisi toimia sille AMLA-asetuksen 38 artiklan nojalla annettujen valtuuksien mukaisesti. Säännöksen mukaan finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien tulee tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja silloin, kun finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvolliset kuuluvat rakenteisiin, joilla on yhteisomistus, yhteinen johto tai yhteinen vaatimustenmukaisuuden valvonta, verkostot tai kumppanuudet mukaan lukien.

38 §. *Rajatylittävää toimintaa harjoittavia ilmoitusvelvollisia koskeva valvontayhteistyö.* Pykälässä säädettäisiin valvojien välisestä yhteistyövelvoitteesta tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollinen harjoittaisi rajatylittävää toimintaa, mutta ei kuuluisi konserniin. Säännöksellä täytäntöönpantaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 47 artikla. Tällaisessa tilanteessa pykälän nojalla olisi tärkeää varmistaa, että valvonta tapahtuisi tehokkaasti ja koordinoidusti kotijäsenvaltiossa ja sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien kesken. Yhteistyön tulisi olla mahdollisimman laajaa, ja siihen olisi kuuluttava molemminpuolinen avustaminen valvontatehtävien toteuttamisessa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin yleisvelvoitteesta yhteistyöhön ja tiedonvaihtoon valvojien välillä koti- ja sijaintijäsenvaltioissa. Tämä olisi keskeistä erityisesti tilanteissa, joissa valvontaa olisi jaettu jäsenvaltioiden välillä, eikä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiota olisi perustettu 40 §:n mukaisesti. Valvojien olisi toimitettava toisilleen tiedot, joita ne tarvitsisivat valvontatehtäviensä hoitamiseksi, sekä ilmoitettava mahdollisista

ilmoitusvelvolliseen liittyvistä olennaisista riskeistä ja suunnitelluista hallinnollisista seuraamuksista tai toimenpiteistä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siitä, että valvontayhteistyö koskisi myös tilanteita, joissa ilmoitusvelvollinen toimisi palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella toisessa jäsenvaltiossa ilman omaa infrastruktuuria, jos kyseisen toisen jäsenvaltion valvojat valvovat toimintaa tässä toisessa jäsenvaltiossa 28 §:n 1 momentin mukaisesti.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa kotijäsenvaltion valvoja vastaisi valvonnasta myös toisen jäsenvaltion alueella. Tällöin kotijäsenvaltion valvojan tulisi säännöllisesti tiedottaa sijaintijäsenvaltion valvojalle ilmoitusvelvollisen toimenpiteistä sekä siitä, noudattaako ilmoitusvelvollinen sovellettavia vaatimuksia. Jos valvonnassa havaittaisiin vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomuksia, kotivalvojan olisi viipymättä ilmoitettava niistä sekä suunnitelluista toimenpiteistä sijaintivalvojalle. Sijaintijäsenvaltion valvojan tulisi puolestaan avustaa kotivalvojaa sen varmistamisessa, että ilmoitusvelvollinen noudattaa lakisääteisiä vaatimuksia, sekä ilmoittaa kaikista vakavista epäilyistä, jotka voisivat vaikuttaa vaatimustenmukaisuuteen.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa valvojien välinen yhteistyö ei onnistuisi tai muodostuisi riittävän tehokkaaksi. Tällöin valvoja voisi saattaa asian AMLAn käsiteltäväksi. Tällaisia tilanteita voisivat olla muun muassa pyydettyjen tietojen toimittamatta jättäminen, kohtuuttomat viivästykset yhteistyöpyyntöihin vastaamisessa tai erimielisyydet havaituista rikkomuksista tai niihin sovellettavista toimenpiteistä. Rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii sille AMLA-asetuksessa 33 ja 38 artiklan nojalla annettujen valtuuksien mukaisesti.

Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin valvontayhteistyötä koskevat vaatimukset ja varmistettaisiin, että rajatylittävässä toiminnassa olevien ilmoitusvelvollisten valvonta olisi johdonmukaista ja tehokasta koko unionin alueella. Yhteistyön tehostaminen on keskeistä riskiperusteisen valvonnan toteuttamiseksi ja epäjohdonmukaisen sääntelyn soveltamisen estämiseksi.

39 §. *Tietojenvaihto konserninlaajuisten toimintaperiaatteiden täytäntöönpanosta kolmansissa maissa.* Pykälässä säädettäisiin tietojenvaihdosta konserninlaajuisten rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan toimintaperiaatteiden täytäntöönpanosta kolmansissa maissa kuudennen rahanpesudirektiivin 48 artiklan täytäntöönpanemiseksi.

Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että valvojat ilmoittavat toisilleen tilanteista, joissa kolmannen maan lainsäädäntö estää rahanpesuasetuksen 16 artiklassa säädettyjen konserninlaajuisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaisen toteuttamisen. Koska konsernit voivat toimia useissa eri maissa, myös kolmansissa maissa, on tärkeää, että valvojat tunnistavat ja raportoivat tilanteet, joissa paikallinen lainsäädäntö rajoittaa tai estää tehokkaan valvonnan ja riskienhallinnan konsernin tasolla.

Valvojien olisi otettava huomioon mahdolliset lainsäädännön rajoitukset, jotka saattavat haitata toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaista täytäntöönpanoa, mukaan lukien salassapitovelvollisuus, riittämätön tietosuoja ja muut rajoitukset, jotka voivat haitata valvontatoimien asianmukaista täytäntöönpanoa.

40 §. *Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot rahoitusalalla.* Pykälässä 40 säädettäisiin erityisten rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustamisesta rahoitusalalla, mikä on keskeistä rahoituskonsernien rajat ylittävän valvonnan tehokkuuden ja koordinoinnin varmistamiseksi. Pykälällä implementoitaisiin

kuudennen rahanpesudirektiivin 49 artikla. Valvontakollegiot edistävät jäsenvaltioiden valvojien yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja yhteisten valvontatoimien koordinointia erityisesti tilanteissa, joissa konsernit toimivat useissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa.

Pykälän *1 momentin 1 ja 2 kohdassa* määriteltäisiin ne tilanteet, joissa kollegion perustaminen on välttämätöntä: näihin kuuluisivat konsernit, joilla on toimipaikkoja vähintään kahdessa eri jäsenvaltiossa (muu kuin päätoimipaikan jäsenvaltio), tai kolmannen maan konsernit, joilla on toimipaikkoja vähintään kolmessa jäsenvaltiossa.

Pykälän *2 momentin* mukaan kollegion jäseniksi määritellään emoyrityksestä tai päätoimipaikasta vastaava valvoja sekä sijaintijäsenvaltioiden finanssivalvojat ja infrastruktuurista vastaavat valvojat.

Pykälän *3 momentissa* huomioitaisiin myös tilanteet, joissa rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii valvojana, ja rajattaisiin tällöin kollegion perustamisvelvollisuutta, eli 1 ja 2 momenttia ei sovellettaisi AMLAn toimiessa valvojana.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että kollegioiden perustamiseen liittyy myös velvollisuus yksilöidä valvottavat laitokset ja niiden toimipaikat.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että tilanteissa, joissa luotto- tai finanssilaitokset harjoittavat toimintaa muissa jäsenvaltioissa palvelun tarjoamisen vapauden nojalla, kotijäsenvaltiossa toimiva finanssialan valvoja voisi pyytää kyseisiä finanssialan valvojia osallistumaan tarkkailijoina.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin, että jos luotto- tai finanssilaitosten konserniin kuuluu jokin ilmoitusvelvollinen finanssialan ulkopuoliselta alalta, kollegion perustavan finanssialan valvojan on pyydettävä kyseisten ilmoitusvelvollisten valvojia osallistumaan kollegioon.

Pykälän *7 momentissa* säädettäisiin, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustaminen on sallittua, kun unioniin sijoittautunut luottolaitos tai finanssilaitos on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan valvojat voisivat edellä mainituissa tilanteissa kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt.

Pykälän *8 momentissa* säädettäisiin kollegioiden käyttötarkoituksesta. Näitä olisivat tietojenvaihto, keskinäinen avunanto tai konserniin tai laitokseen kohdistetun valvonnan koordinointi, sekä tarvittaessa asianmukaisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden toteuttaminen, jotta voidaan puuttua rahanpesu- ja maksun tiedot asetusten vakaviin rikkomisiin, joita havaitaan konsernin tai luottolaitoksen tai finanssilaitoksen tasolla tai konsernin tai laitoksen perustamissa toimipaikoissa kollegioon kuuluvan valvojan lainkäyttöalueella.

Pykälän *9 momentin* mukaan rahanpesuntorjuntaviranomainen saisi osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden kokouksiin ja avustaa niiden työtä AMLA-asetuksen 31 artiklan mukaisesti. Jos rahanpesuntorjuntaviranomainen päättäisi osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegion kokouksiin, sillä olisi tarkkailijan asema.

Pykälän *10 momentin* mukaan finanssialan valvojat voisivat sallia kolmansissa maissa toimivien vastapuoltensa osallistua tarkkailijoina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan

valvontakollegioihin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa tai jos unionin konserneilla tai luottolaitoksella tai finanssilaitoksilla on sivuliikkeitä ja tytäryrityksiä kyseisissä kolmansissa maissa, edellyttäen, että

1) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet esittävät osallistumispyynnön ja kollegion jäsenet hyväksyvät niiden osallistumisen tai kollegion jäsenet hyväksyvät sen, että kyseisiä kolmannessa maassa toimivia vastapuolia pyydetään osallistumaan;

2) tiedonsiirtoa koskevia unionin tietosuojasääntöjä noudatetaan;

3) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet allekirjoittavat 8 kohdan kolmannessa virkkeessä tarkoitetun kirjallisen sopimuksen ja jakavat hallussaan olevat asiaankuuluvat tiedot kollegiossa luottolaitosten tai finanssilaitosten tai konsernin valvontaa varten;

4) luovutettuihin tietoihin sovelletaan vähintään 66 §:n 1 momentissa tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavia vaatimuksia, ja niitä käytetään ainoastaan osallistuvien finanssialan valvojien tai kolmansissa maissa toimivien vastapuolten valvontatehtävien hoitamiseen. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kollegiot perustavat finanssialan valvojat arvioivat, täyttyvätkö ensimmäisen alakohdan edellytykset, ja toimittavat arvion kollegion pysyville jäsenille. Kyseinen arvio on laadittava ennen kuin kolmannessa maassa toimivan vastapuolen sallitaan liittyä kollegioon, ja se voidaan tarvittaessa toistaa sen jälkeen. Kotijäsenvaltiossa toimivat finanssialan valvojat voivat pyytää rahanpesuntorjuntaviranomaiselta tukea kyseisen arvion laatimiseen.

Pykälän *11 momentin* mukaan, jos kollegion pysyvät jäsenet katsoisivat sen tarpeelliseksi, voitaisiin pyytää lisää tarkkailijoita edellyttäen, että luottamuksellisuutta koskevia vaatimuksia noudatetaan. Tarkkailijoihin voivat kuulua vakavaraisuuden valvojat, mukaan lukien neuvoston asetuksen (EU) N:o 1024/2013 nojalla toimiva Euroopan keskuspankki sekä Euroopan valvontaviranomaiset ja rahanpesun selvittelykeskukset.

Pykälän *12 momentin* nojalla, jos kollegion jäsenet ovat erimielisiä toimenpiteistä, joita ilmoitusvelvollisen suhteen olisi toteutettava, he voisivat saattaa asian rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäväksi ja pyytää siltä apua AMLA-asetuksen 33 artiklan mukaisesti.

41 §. *Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot finanssialan ulkopuolisella alalla.* Pykälän tarkoituksena olisi implementoida kuudennen rahanpesudirektiivin 50 artiklan velvoitteet ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta myös finanssialan ulkopuolisilla aloilla, joissa toiminta olisi mahdollista organisoida tehokkaammin ja johdonmukaisemmin yhteistyössä eri jäsenvaltioiden valvojien kesken. Toisin kuin finanssialan valvojien osalta edellä 40 §:ssä tietyissä tilanteissa, valvontakollegioiden perustaminen finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien kesken olisi lähtökohtaisesti vapaaehtoista tietyin poikkeuksin.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan valvontakollegioita voitaisiin perustaa tilanteissa, joissa finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisella tai sen konsernilla olisi toimipaikkoja useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa, jota eivät ole sen päätoimijapaikan sijaintijäsenvaltioita. Lisäksi valvontakollegioita voitaisiin perustaa tilanteissa, joissa kolmannessa maassa toimivilla yhteisöillä, jotka eivät olisi luottolaitoksia tai finanssilaitoksia, mutta joihin sovellettaisiin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan vaatimuksia, on toimipaikkoja vähintään kolmessa jäsenvaltioissa.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan 1 momenttia sovellettaisiin myös rakenteisiin, joilla on yhteisomistus, yhteinen johto tai yhteinen vaatimustenmukaisuuden valvonta, mukaan lukien

verkosto tai kumppanuudet, joihin sovelletaan konsernin laajuisia rahanpesuasetuksen 16 artiklan vaatimuksia. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös, että kollegioiden pysyvät jäsenet olisivat emoyrityksen tai päätoimipaikan valvoja sekä kyseisten toimipaikkojen valvojat.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että mikäli emoyrityksen tai päätoimipaikan valvoja ei perustaisi kollegioita, muut valvojat voisivat tehdä perustamista koskevan lausunnon huomioiden riskit ja toiminnan laajuuden, joka olisi osoitettu finanssialan ulkopuolisten alojen valvojalle, joka vastaa konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta, AMLAlle ja kaikille muille finanssialan ulkopuolisten alojen valvojille.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että jos konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta vastaava finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja katsoo 3 momentin mukaisen lausunnon antamisen jälkeen edelleen, ettei kollegiota ole tarpeen perustaa, muut finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voisivat perustaa kollegion edellyttäen, että se koostuu vähintään kahdesta jäsenestä. Näissä tapauksissa finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien on päätettävä keskenään, kuka on kollegiosta vastaava valvoja. Konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta vastaavalle finanssialan ulkopuolisten alojen valvojalle on ilmoitettava kollegion toiminnasta, ja hänen on voitava liittyä kollegioon milloin tahansa.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että sovellettaessa 1 momenttia finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien tulee yksilöidä:

1) kaikki finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvolliset, joiden päätoimipaikka on niiden jäsenvaltiossa ja joilla on toimipaikkoja muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa;

2) kaikki näiden ilmoitusvelvollisten muihin jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin perustamat toimipaikat;

3) muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa toimivien finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisten alueelleen perustamat toimipaikat.

Pykälän *6 momentin* mukaan, jos finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvolliset harjoittavat toimintaa muissa jäsenvaltioissa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, kotijäsenvaltiossa toimiva finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja voi pyytää kyseisissä jäsenvaltioissa toimivia finanssialan ulkopuolisten alojen valvojia osallistumaan kollegioon tarkkailijoina.

Pykälän *7 momentissa* säädettäisiin, että jos finanssialan ulkopuolisen alan konserniin kuuluu luottolaitoksia tai finanssilaitoksia, mutta niiden osallisuus konsernissa ei täytä 40 §:n mukaista kollegion perustamisen kynnysarvoa, kollegion perustavan valvojan on pyydettävä kyseisten luottolaitosten tai finanssilaitosten finanssialan valvojia osallistumaan kollegioon.

Pykälän *8 momentin* mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustaminen on sallittua, kun unioniin sijoittautunut finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollinen on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt. Jos kollegio perustetaan liittyen rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin tai niiden muodostamiin konserneihin, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuun kirjalliseen sopimukseen on sisällyttävä myös menettelyt sen varmistamiseksi, että rahanpesuasetuksen 21

artiklan 2 kohdan mukaisesti kerättyjä tietoja ei jaeta, paitsi jos sovelletaan kyseisen asetuksen 21 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa.

Pykälän *9 momentissa* säädettäisiin kollegion käyttötarkoituksesta. Kollegioita tulisi käyttää muun muassa tietojenvaihtoon, keskinäiseen avunantoon tai konserniin tai ilmoitusvelvolliseen kohdistetun valvonnan koordinointiin sekä tarvittaessa asianmukaisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden toteuttamiseen, jotta voidaan puuttua rahanpesu- ja maksun tiedot asetusten vakaviin rikkomisiin, joita havaitaan konsernin tai ilmoitusvelvollisen tasolla tai konsernin tai ilmoitusvelvollisen perustamissa toimipaikoissa kollegioon kuuluvan valvojan lainkäyttöalueella.

Pykälän *10 momentti* koskisi AMLA:n osallistumista valvontakollegioon. AMLA voisi halutessaan osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden kokouksiin, ja sen tehtävänä olisi helpottaa niiden työtä AMLA-asetuksen 36 artiklan mukaisesti. Jos AMLA päättää osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegion kokouksiin, sillä olisi kollegiossa tarkkailijan asema.

Pykälän *11 momentin* mukaan finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voisivat sallia kolmansissa maissa toimivien vastapuoltensa osallistua tarkkailijoina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioihin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa tai jos finanssialan ulkopuolisen alan unionin ilmoitusvelvollisilla tai niiden konserneilla on sivuliikkeitä ja tytäryrityksiä kyseisissä kolmansissa maissa edellyttäen, että

1) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet esittävät osallistumispyynnön ja kollegion jäsenet hyväksyvät niiden osallistumisen tai kollegion jäsenet hyväksyvät sen, että kyseisiä kolmannessa maassa toimivia vastapuolia pyydetään osallistumaan;

2) tiedonsiirtoja koskevia unionin tietosuojasääntöjä noudatetaan;

3) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet allekirjoittavat 7 momentissa tarkoitetun kirjallisen sopimuksen ja jakavat hallussaan olevat asiaankuuluvat tiedot kollegiossa ilmoitusvelvollisen tai konsernin valvontaa varten;

4) luovutettuihin tietoihin sovelletaan vähintään 66 §:ssä tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavia vaatimuksia, ja niitä käytetään ainoastaan osallistuvien finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien tai kolmansissa maissa toimivien vastapuolten valvontatehtävien hoitamiseen. Konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta tai 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kollegiosta vastaavat finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat arvioivat, täyttyvätkö tämän kohdan ensimmäisen alakohdan edellytykset, ja toimittavat arvion kollegion pysyville jäsenille. Kyseinen arvio on laadittava ennen kuin kolmannessa maassa toimivan vastapuolen sallitaan liittyä kollegioon, ja se voidaan tarvittaessa toistaa sen jälkeen. Kyseisestä arviosta vastaavat finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat pyytää rahanpesuntorjuntaviranomaiselta tukea kyseisen arvion laatimiseen.

Pykälän *12 momentin* mukaan, jos kollegion pysyvät jäsenet katsovat sen tarpeelliseksi, voitaisiin pyytää lisää tarkkailijoita edellyttäen, että luottamuksellisuutta koskevia vaatimuksia noudatetaan. Tarkkailijoihin voisi säännöksen mukaan kuulua rahanpesun selvittelykeskuksia.

Pykälän *13 momentissa* säädettäisiin, että jos kollegion jäsenet ovat erimielisiä toimenpiteistä, joita ilmoitusvelvollisen suhteen olisi toteutettava, he voisivat saattaa asian rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäväksi ja pyytää siltä apua AMLA-asetuksen 38 artiklan mukaisesti. AMLAn tulisi antaa lausuntonsa erimielisyyttä aiheuttaneesta asiasta kahden kuukauden kuluessa.

42 §. *Yhteistyö kolmansissa maissa toimivien valvojien kanssa.* Pykälällä mahdollistettaisiin valvojien yhteistyö kolmansissa maissa toimivien vastapuolten kanssa kuudennen rahanpesudirektiivin 51 artiklan implementoimiseksi, mikä olisi olennaista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehokkuuden varmistamiseksi tilanteissa, joissa ilmoitusvelvolliset tai niiden konsernit toimivat myös Euroopan unionin ulkopuolella. Rajat ylittävän rikollisuuden torjunta edellyttää valvontaviranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja koordinaatiota myös unionin ulkopuolisten valvontaviranomaisten kanssa.

Säännöksen *1 momentin* mukaan valvojat voisivat tehdä yhteistyösopimuksia yhteistyöstä ja luottamuksellisten tietojen vaihtamisesta kolmansissa maissa toimivien vastapuoliensa kanssa perustuen vastavuoroisuuteen ja siihen, että osapuolten välillä sovellettaisiin vähintään vastaavia salassapitovaatimuksia kuin rahanpesulain 66 §:n 1 momentissa säädetään. Tämä takaisi luottamuksellisten tietojen asianmukaisen suojan sekä tietojen käytön rajoittamisen yksinomaan valvontatehtäviin. Pykälän 1 momentissa suojattaisiin tilanteita, joissa tiedot olisivat peräisin toisesta jäsenvaltiosta edellyttämällä, että tiedon edelleen luovuttaminen edellyttäisi kyseisen valvojan nimenomaista suostumusta ja tietojen käyttöä vain niihin tarkoituksiin, joita varten valvoja on antanut suostumuksensa.

Pykälän *2 momentin* mukaan valvojilla olisi velvollisuus ilmoittaa solmituista yhteistyösopimuksista AMLAlle kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 51 artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi, että AMLAn olisi tarvittaessa annettava apua kolmannessa maassa toimiviin vastapuoliin sovellettavien salassapitovaatimusten vastaavuuden arvioimiseksi. Artiklan 4 kohdan mukaan AMLA laatii tekniset täytäntöönpanostandardit viimeistään 10.7.2029 mallista, jota on käytettävä yhteistyösopimuksia tehtäessä.

6 luku **Itsesääntelyelimiä koskevat erityissäännökset.**

43 §. *Itsesääntelyelimen valvonta.* Kuudennen rahanpesudirektiivin 52 artikla edellyttää, että jos jäsenvaltio päättää antaa tiettyjen ilmoitusvelvollisten valvonnan itsesääntelyelimen huolehdittavaksi, sen on varmistettava, että viranomainen valvoo tällaisia itsesääntelyelimiä näiden valvontatehtävien suorittamisessa. Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 47 alakohdassa on määritelty itsesääntelyelin, jolla tarkoitetaan elintä, joka edustaa ammatinharjoittajia ja sääntelee heidän toimintaansa, suorittaa tiettyjä valvonta- tai seurantatehtäviä ja varmistaa ammatinharjoittajia koskevien sääntöjen noudattamisen. Suomen Asianajajat on ollut tällainen itsesääntelyelimeksi katsottu toimija Suomessa, jolle on säädetty voimassa olevassa rahanpesulaissa toimivalta valvoa asianajajia. Hallituksen esityksessä esitetään, että Suomen Asianajat, josta rahanpesulaissa käytetään nimeä asianajajayhdistys, valvoisi myös jatkossa asianajajia, jolloin asianajajayhdistystä tässä valvontatehtävässä valvovaksi valvontaviranomaiseksi tulisi Lupa- ja valvontavirasto, josta säädetään samannimisessä laissa.

Lupa- ja valvontavirastolla olisi velvollisuus varmistaa, että asianajajayhdistyksen valvontajärjestelmä on asianmukainen ja tehokas, muun muassa

1) tarkistamalla, että asianajajayhdistys, joka huolehtii kansallisten valvojien valtuuksista ja resursseista ehdotettavan 29 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä, täyttää kyseisen säännöksen 3 momentin vaatimukset;

2) antamalla ohjeet 29 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta;

3) varmistamalla, että asianajajayhdistys suorittaa 5 luvun 28–39 §:n mukaiset tehtävät asianmukaisesti ja tehokkaasti;

4) tarkastelemalla asianajajayhdistyksen myöntämiä poikkeuksia velvollisuudesta laatia yksilöllinen dokumentoitu riskiarvio 28 §:n 5 momentin 2 kohdan mukaisesti;

5) tiedottamalla asianajajayhdistykselle säännöllisesti kaikesta rahanpesuntorjuntaviranomaisen suunnittelemasta toiminnasta tai kaikista sen toteuttamista tehtävistä, jotka ovat merkityksellisiä sen valvontatehtävän suorittamisen kannalta, ja erityisesti vertaisarviointien suunnittelusta

Lupa- ja valvontavirastolla olisi valtuudet

1) vaatia toimittamaan kaikki vaatimustenmukaisuuden valvonnan ja tarkastusten suorittamisen kannalta merkitykselliset tiedot, lukuun ottamatta tietoja, jotka asianajajayhdistyksen valvottavat ovat keränneet varmistaessaan asiakkaansa oikeudellisen aseman rahanpesuasetuksen 21 artiklan 2 kohdassa vahvistetuin edellytyksin tai suorittaessaan kyseistä asiakasta koskevaa puolustus- tai edustamistehtävää oikeuskäsittelyssä tai siihen liittyen, mukaan luettuna oikeuskäsittelyn käynnistämistä tai välttämistä koskeva neuvonta, riippumatta siitä, onko tiedot kerätty ennen oikeuskäsittelyä, sen aikana vai sen jälkeen;

2) antaa asianajajayhdistykselle ohjeita niiden tilanteiden korjaamiseksi, joissa tämä ei ole suorittanut 28 §:n 1 momentin mukaisia tehtäviään tai noudattanut kyseisen säännöksen 6 momentissa säädettyjä vaatimuksia, tai tällaisten laiminlyöntien estämiseksi.

Edellä mainitun osalta tulisi kuitenkin huomioida Suomen kansallinen asianajosalaisuutta koskeva lainsäädäntö, jonka mukaan asianajosalaisuus koskee laajasti kaikkea asianajajan asiakkaalta saamiaan tietoja.

Asianajajalain 5 c §:n mukaisesti: ”Asianajaja tai hänen apulaisensa ei saa luvattomasti ilmaista sellaista yksityisen tai perheen salaisuutta taikka liikesalaisuutta, josta hän tehtävässään on saanut tiedon.” Tämän asianajajalakiin sisältyvän salassapitovelvollisuuden rikkominen on saman pykälän mukaisesti rangaistavissa rikoslain mukaan: ”Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta."

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13 §:n 3 momentin mukaan asianajajaa sitoo todistamiskielto asiakkaansa hänelle kertomasta asiasta, ellei tuomioistuin anna momentin tarkoittamaa määräystä todistaa. Kyseinen 3 momentti lisättiin OK 17 luvun 13 §:ään vuonna 2015 3 momentti, ja sen mukaan:

Asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu oikeudenkäyntiavustaja taikka valtion oikeusaputoimistoista annetussa laissa tarkoitettu julkinen oikeusavustaja ei saa luvattomasti todistaa yksityisen tai perheen salaisuudesta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta, josta hän on muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässään saanut tiedon. Tuomioistuin voisi kuitenkin määrätä asianajajan, ns. lupalakimiehen tai julkisen oikeusavustajan todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vähintään kuusi vuotta vankeutta. Lisäksi todistamiskielto voitaisiin murtaa, jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

”Asianajaja, luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu oikeudenkäyntiavustaja ja julkinen oikeusavustaja ei saa luvattomasti todistaa yksityisen tai perheen

salaisuudesta tai liikesalaisuudesta, josta hän on muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässään saanut tiedon. Tuomioistuin voi kuitenkin velvoittaa henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, tai jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat."

Salassapitovelvollisuus koskee kaikkia asianajajan toimeksiantonsa hoitamiseksi saatavia tehtäviä niin oikeudenkäyntiasioissa, oikeudenkäyntien välttämiseen liittyvissä asioissa kuin muissa oikeudellisen neuvonannon asioissa. Momentissa tarkoitettu tehtävä on siis luonteeltaan oikeudellinen avustaminen oikeudenkäynnin ulkopuolisessa asiassa, kuten testamentin laadinta tai yrityskaupan tekemisessä avustaminen sopimusneuvotteluihin osallistumalla ja laatimalla sopimus. Momentin kannalta on olennaista oikeudellista apua antavan ja päämiehen välinen luottamussuhde sekä ensiksi mainitun toiminnan riippumaton luonne luottamussuhteen ulkopuolisista tahoista.

Asianajajan salassapitovelvollisuus tulisi huomioida kansallisen rahanpesulain säätämisen yhteydessä siten, että Lupa- ja valvontavirastolla ei olisi valtuuksia saada tietoja tai asiakirjoja, jotka sisältävät asianajosalaisuutta koskevia tietoja myöskään rahanpesulain soveltamisalaan kuuluvien asianajajan toimeksiantojen osalta. Lupa- ja valvontaviraston valvonnan tulisi perustua Suomen Asianajajien valvonnasta laatimiin tilastoihin ja muuhun raportointiin.

Antaessaan asianajajayhdistykselle ohjeita 2 momentin 2 kohdan mukaisesti Lupa- ja valvontaviraston olisi otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat ohjeet, jotka se itse tai rahanpesuntorjuntaviranomainen on antanut.

Lupa- ja valvontavirastoon ei saisi kohdistua sopimatonta vaikuttamista sen hoitaessa asianajajayhdistyksen valvontaa koskevaa tehtäväänsä. Lupa- ja valvontaviraston henkilöstöä sitovat 66 §:ssä tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavat vaatimukset ja sen henkilöstön tulee ylläpitää korkeaa ammatillista tasoa, mukaan lukien luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevat korkeat ammatilliset normit, ja sen tulisi olla erittäin luotettava. Lupa- ja valvontaviranostolla tulisi olla käytössään menettelyt eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.

Lupa- ja valvontaviraston tulisi ilmoittaa rikostutkinnan ja syytteeseenpanon osalta toimivaltaisille viranomaisille hyvissä ajoin, joko suoraan tai rahanpesun selvittelykeskuksen kautta kaikista asianajajayhdistyksen valvontaan liittyvien tehtäviensä hoitamisen yhteydessä havaitsemistaan rikkomisista, joihin sovelletaan rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Lupa- ja valvontaviraston olisi julkaistava vuosikertomus, johon sisältyvät seuraavat tiedot:

1) asianajajayhdistyksen havaitsemien rikkomisten määrä ja luonne sekä ilmoitusvelvollisille määrätyt taloudelliset seuraamukset tai niihin sovelletut hallinnolliset toimenpiteet;

2) asianajajayhdistyksen valvonnan kohteena olevien ilmoitusvelvollisten rahanpesun selvittelykeskukselle tekemien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärä, mukaan lukien rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdan nojalla suoraan toimitetut ilmoitukset sekä rahanpesun selvittelykeskukselle kyseisen asetuksen 70 artiklan 1 artiklan nojalla välittämät ilmoitukset;

3) asianajajayhdistyksen tämän lain nojalla määräämät taloudelliset seuraamukset ja uhkasakot tai soveltamat hallinnolliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvolliset noudattavat tämän lain 54 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla rahanpesuasetusta;

4) Lupa- ja valvontaviraston asianajajayhdistyksen valvonnassa toteuttamien toimenpiteiden lukumäärä ja kuvaus sekä itsesääntelyelimille annettujen ohjeiden lukumäärä. Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu kertomus on asetettava saataville itsesääntelyelimiä valvovan viranomaisen verkkosivustolle ja toimitettava komissiolle ja rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

7 luku **Rahanpesun valvontarekisteri**

44 §. *Soveltamisala.* Säännöksessä säädettäisiin luvun soveltamisalasta, eli sitä sovellettaisiin sellaisiin 5 luvun 26 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin Lupa- ja valvontaviraston valvomiin ilmoitusvelvollisiin, jotka eivät ole toimilupavalvottavia tai velvollisia rekisteröitymään valvontaviranomaisen ylläpitämään muuhun kuin tässä luvussa tarkoitettuun rekisteriin. Säännös vastaisi voimassa olevan rahanpesulain 5 luvun 1 §:ää.

45 §. *Rahanpesun valvontarekisterin pitäjä ja käyttötarkoitus.* Pykälän mukaan Lupa- ja valvontavirasto pitää rekisteriä 44 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi (rahanpesun *valvontarekisteri*).

Rahanpesun valvontarekisterin käyttötarkoituksena on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevaa rahanpesulain 5 luvun 2 §:ää.

46 §. *Hakemus rekisteriin merkitsemiseksi ja rekisteröinnin edellytykset.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että 44 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on tehtävä hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi 14 vuorokauden kuluessa siitä, kun ilmoitusvelvollinen tulee tämän lain soveltamisalan piiriin.

Pykälän *2 momentin* mukaan Lupa- ja valvontaviraston olisi rekisteröitävä hakija, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: 1) hakijalla on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa; 2) hakijaa ei ole määrätty liiketoimintakieltoon; 3) hakija toimittaa 47 §:ssä tarkoitetut tiedot; 4) valuutanvaihtotoimintaa harjoittava ja 5 luvun 2 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on 48 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava.

Pykälän *3 momentin* mukaan hakijan olisi hakemuksessaan ilmoitettava harjoittamansa elinkeinotoiminta, jonka perusteella hakija on ilmoitusvelvollinen.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset rekisteröintiä koskevan hakemuksen sisällöstä. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan rahanpesulain sääntelyä rekisteröinnin edellytyksistä ja hakemuksesta 5 luvun 3 §:ssä.

47 §. *Rahanpesun valvontarekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen.* Pykälässä 47 säädettäisiin rahanpesun valvontarekisterin merkittävistä tiedoista. joita olisivat 1 momentissa

1) yksityisen elinkeinonharjoittajan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan;

2) oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan;

3) tämän luvun 46 §:n 3 momentin mukainen elinkeinotoiminta;

4) henkilön, jonka luotettavuus on 48 §:n nojalla selvitetty, täydellinen nimi, henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä asema rekisteröidyssä;

5) yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai oikeushenkilölle määrätty 8 luvussa tarkoitettu hallinnollinen seuraamus sekä sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu 7 luvun 7 §:ssä tarkoitettu uhkasakko; tällainen tieto on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen seuraamus on määrätty; ja

6) rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava Lupa- ja valvontavirastolle viipymättä 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksesta. Säännös vastaisi voimassa olevan rahanpesulain 5 luvun 4 §:ää.

48 §. *Luotettavuus.* Pykälässä säädettäisiin luotettavuudesta voimassa olevan rahanpesulain 5 luvun 5 §:ää vastaavalla tavalla. Sen *1 momentin* mukaan valuutanvaihtotoimintaa harjoittavaa tai 4 luvun 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos:

1) hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan rahanpesun valvontarekisteriin merkittävää elinkeinotoimintaa; tai

2) hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan 1 kohdassa tarkoitetussa tehtävässä.

Sen *2 momentissa* säädettäisiin, että sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos hän on:

1) kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Pykälän *3 momentissa* määriteltäisiin, mihin luonnollisiin henkilöihin vaatimus luotettavuudesta ulottuu. Jos ilmoituksen tekijä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskisi toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa samoin kuin sitä, jolla on suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta muussa yhteisössä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä pykälässä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi tai 49 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten.

Pykälän *5 momentin* mukaan Lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja rekisteröintiä hakevan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin

perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkennöistä, jotka ovat tarpeen tässä pykälässä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi, 6 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

Pykälän *6 momentin* mukaan Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada 5 momentissa tarkoitettuja tietoja vastaavat tarpeelliset tiedot myös hakijaan liittyvästä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 2 §:ssä tarkoitetusta organisaatiosta ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Pykälän *7 momentissa* säädettäisiin, että edellä tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

49 §. *Rahanpesun valvontarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan rahanpesulain 5 luvun 6 §:ää vastaavasti tietojen poistamisesta. Sen *1 momentin* mukaan Lupa- ja valvontaviraston olisi poistettava ilmoitusvelvollinen rahanpesun valvontarekisteristä, jos:

1) ilmoitusvelvollinen ei enää täytä rekisteröinnin edellytyksiä;

2) ilmoitusvelvollisen toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai aluehallintoviraston sen nojalla antamia määräyksiä; tai

3) ilmoitusvelvollinen on lopettanut toimintansa.

Pykälän *2 momentin* mukaan Lupa- ja valvontaviraston olisi ennen 1 momentin 2 kohtaan perustuvan päätöksen tekemistä varattava ilmoitusvelvolliselle kohtuullinen määräaika puutteen korjaamiselle.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että tiedot rekisterimerkinnöistä on säilytettävä viisi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona tieto on poistettu rekisteristä.

50 §. *Tietojen antaminen rahanpesun valvontarekisteristä.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan rahanpesulain 5 luvun 7 §:ää. Sen *1 momentissa* siinä säädettäisiin, että jokaisella on oikeus saada rahanpesun valvontarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella tai toiminimellä taikka aputoiminimellä yksilöimästään yrityksestä rekisteriin tallennetut tiedot. Tietoa tähän rekisteriin merkityistä ilmoitusvelvollisista voisi hakea myös kootusti elinkeinotoiminnan perusteella.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään, lupa- ja valvontavirasto saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä tai syntymäajasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina.

Pykälän *4 momentin* mukaan Lupa- ja valvontavirasto saisi luovuttaa tiedot Lupa- ja valvontaviraston rahanpesun valvontarekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset. Rekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa aluehallintovirastolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

51 §. *Tietojen päivittäminen väestötietojärjestelmästä, kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.* Pykälä vastaisi rahanpesulain 5 luvun 8 §:ää. Lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus päivittää väestötietojärjestelmästä tiedostojaan ja tarkistaa rekisteröitäväksi ilmoitettujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus päivittää rahanpesun valvontarekisterin tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

8 luku Taloudelliset seuraamukset ja hallinnolliset toimenpiteet

52 §. *Yleiset määräykset.* Pykälässä säädettäisiin valvojien toimivaltuuksista määrätä taloudellisia seuraamuksia ja hallinnollisia toimenpiteitä rahanpesuasetuksen ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisista. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin 53 artiklassa säädetyt velvoitteet, joiden mukaan ilmoitusvelvolliset olisi voitava saattaa vastuuseen edellä mainittujen asetusten vastaisesta toiminnasta tehokkaalla ja oikeasuhtaisella tavalla.

Pykälän *1 momentin* mukaan valvojien tulisi määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia taloudellisia ja hallinnollisia seuraamuksia rahanpesu- ja maksun tiedot asetuksen rikkomisista ilmoitusvelvollisille. Momentissa säädettäisiin, että asianajajayhdistys tekisi esityksen Lupa- ja valvontavirastolle taloudellisen ja hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä, sääntely vastaisi nykytilaa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että jos rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksia on rikottu velvoitteiden koskiessa oikeushenkilöitä, taloudellisia seuraamuksia voidaan määrätä ja hallinnollisia toimenpiteitä soveltaa oikeushenkilöiden lisäksi myös ylempään johtoon ja muihin luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat vastuussa rikkomisesta. Momentissa velvoitettaisiin valvojat, jotka havaitsevat rikkomisia, joihin sovelletaan rikosoikeudellisia seuraamuksia, tekemään tästä hyvissä ajoin ilmoituksen esitutkintaviranomaisille ja syyttäjälle.

Pykälän *3 momentti* koskisi seikkoja, jotka valvojien tulee ottaa huomioon määrittäessään taloudellisten seuraamusten tai hallinnollisten toimenpiteiden tyyppiä ja tasoa. Tällaisia merkityksellisiä seikkoja olisivat soveltuvin osin

1) rikkomisen vakavuus ja ajallinen kesto;

2) rikkomisen toistumisten lukumäärä;

3) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön vastuun aste;

4) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön varallisuus, myös kokonaisliikevaihdon tai vuosiansioiden perusteella;

5) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön rikkomisesta saama hyöty, jos se on määritettävissä;

6) rikkomisen kolmansille osapuolille aiheuttamat tappiot, jos ne ovat määritettävissä;

7) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön halukkuus tehdä yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen kanssa;

8) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön aiemmat rikkomiset.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin oikeushenkilöiden vastuusta rikkomisista, jotka johtuvat niiden johdossa, puolesta tai valtuutukseen perustuen toimineista henkilöistä tai heidän alaisistaan. Oikeushenkilöt tulee voida saattaa vastuuseen rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisista, jotka ovat niiden puolesta tai niiden hyväksi itsenäisesti tai osana kyseisen oikeushenkilön elintä toimien toteuttanut kuka tahansa henkilö, jolla on kyseisessä oikeushenkilössä johtava asema, joka perustuu oikeuteen edustaa oikeushenkilöä, valtuuteen tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta tai valtuuteen käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä. Oikeushenkilö tulee voida saattaa vastuuseen myös, jos edellä mainittu henkilö on laiminlyönyt valvontatehtävänsä tai määräysvallan käyttötehtävänsä siten, että kyseisen henkilön alaisena toimiva henkilö on voinut rikkoa rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusta kyseisen oikeushenkilön puolesta tai sen hyväksi.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että käyttäessään valtuuksiaan määrätä taloudellisia seuraamuksia ja soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä valvojien olisi toimittava tiiviissä yhteistyössä ja tarvittaessa koordinoitava toimiaan muiden viranomaisten kanssa tarpeellisissa määrin sen varmistamiseksi, että taloudellisilla seuraamuksilla tai hallinnollisilla toimenpiteillä saavutetaan halutut vaikutukset, ja koordinoitava toimintansa käsitellessään rajat ylittäviä tapauksia.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin menettelystä asianajajayhdistyksen tekemästä esityksestä Lupa- ja valvontavirastolle taloudellisen tai hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä. Säännös vastaisi voimassa olevan rahanpesulain 8 luvun 10 §:ssä säädetty menettelyä. Asianajajayhdistyksen 26 §:n 4 momentissa tarkoitetulle valvottavalleen määrättävää taloudellista tai hallinnollista seuraamusta koskeva asia tulisi vireille Lupa- ja valvontavirastossa asianajajayhdistyksen esityksestä, Asianajajayhdistyksen olisi tehtävä Lupa- ja valvontaviraston kanssa yhteistyötä tutkinnan aikana ennen esityksen tekemistä, näin varmistuttaisiin siitä, että esityksen käsittely Lupa- ja valvontavirastossa tapahtuisi ilman aiheetonta viivettä ja että esitys olisi mahdollisimman kattava.

Pykälän *7 momentti* koskisi asianajajayhdistyksen tekemän esityksen muotoa. Asianajajayhdistyksen esitys hallinnollisen tai taloudellisen seuraamuksen määräämisestä olisi tehtävä kirjallisesti. Esityksessä olisi mainittava:

1) sen nimi, kotipaikka ja osoite, johon vaatimus kohdistuu;

2) vaatimus ja sen perusteet; sekä

3) ne tosiseikat ja asiakirjat, joihin asianajajayhdistys vetoaa.

Pykälän *8 momentissa* säädettäisiin, että asianajajayhdistyksen olisi toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle sen pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä asian ratkaisemiseksi välttämättömät lisätiedot. Lupa- ja valvontaviraston olisi noudatettava viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 §:n mukaista salassapitovelvoitetta silloin, kun se käsittelee tietoja, joita koskee asianajajista annetulla lailla säädetty salassapitovelvollisuus.

Pykälän *9 momentissa* säädettäisiin, että valvojat voisivat jättää taloudellisen tai hallinnollisen seuraamuksen määräämättä rikkomuksista, jos

1) ilmoitusvelvollinen on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi rikkomuksen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut virheestä viivytyksettä toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle;

2) rikkomusta on pidettävä vähäisenä; tai

3) taloudellisen tai hallinnollisen seuraamuksen määräämistä on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Pykälän *10 momentissa* säädettäisiin, että edellä 9 momentissa säädetystä poiketen vakavien, toistuvien ja järjestelmällisten rikkomusten osalta valvoja voi jättää taloudellisen seuraamusmaksun määräämättä tai lykätä sen määräämistä oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle, jos valvontaviranomainen ryhtyy muuhun laissa säädettyyn valvontatoimenpiteeseen. Näin varmistettaisiin, että vakavien, toistuvien ja järjestelmällisten rikkomusten osalta seuraamukset olisivat oikeasuhtaisia tekoon nähden.

Pykälän *11 momentti* koskisi tilanteita, joissa samasta teosta on vireillä rikosasia tai jossa samasta teosta on annettu lainvoimainen tuomio. Siinä säädettäisiin voimassa olevaa rahanpesulain 8 luvun 6 §:ää vastaavasti, että taloudellista seuraamusta ei voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Pykälän *12 momentti* koskisi vanhentumisaikaa. Sen mukaan valvojat eivät saisi määrätä hallinnollista tai taloudellista seuraamusta, jos päätöstä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Edellä mainitusta poiketen vakavien, toistuvien tai järjestelmällisten rikkomusten tai laiminlyöntien osalta valvojat eivät saa määrätä hallinnollista tai taloudellista seuraamusta, jos päätöstä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Säännös vastaisi muuten voimassa olevan rahanpesulain 8 luvun 6 §:ää, mutta seuraamuksen koskiessa vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomuksia, nykyistä viiden vuoden vanhentumisaikaa jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta muutettaisiin kymmeneksi vuodeksi. Tämä olisi perusteltua liittyen jatketun teon usein erittäin moitittavaan luonteeseen verrattuna kertaluonteiseen tekoon sekä asian selvittelyyn tarvittavaan aikaan, joka on usein jatketun teon osalta pidempi, kuin kertaluonteisen teon osalta. Finanssivalvonnasta annettuun lakiin esitetään vastaavaa muutosta koskien jatkettua tekoa. Markkinoilla tapahtuneiden rikkomusten selvittäminen voi käynnistyä vasta huomattavan ajan kuluttua niiden tapahtumisesta. Mahdolliset väärinkäytökset paljastuvat tyypillisesti vasta Finanssivalvonnan tekemien tarkastusten yhteydessä tai esimerkiksi Finanssivalvonnan ulkopuolisilta tahoilta saamien tietojen tai ilmoitusten johdosta. Väärinkäytösepäilyjen pitkien paljastumisaikojen lisäksi niiden selvittäminen ja tutkinta on usein hyvin pitkäkestoista ja vaikeaa. Erityisesti jatkettujen tekojen ja laiminlyöntien osalta asioiden selvittäminen on usein laaja-alaista ja yksityiskohtaista. Näistä esimerkkinä mainittakoon riittävän hallinnon järjestämisen laiminlyönnit. Viranomaisen selvittämisvelvollisuus ja asianosaisten oikeusturva edellyttää asioiden huolellista selvittämistä. Edelleen asianosaisen kuuleminen ja siihen saadun vastauksen käsittely kestävät tyypillisesti hyvin kauan aikaa.

Pykälän *13 momentin* mukaan taloudellinen tai hallinnollinen seuraamus saadaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa laiminlyönti tai rikkomus on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena, säännös vastaisi voimassa olevan lain 8 luvun 5 a §:ää.

53 §. *Ilmoitusvelvollisten toimipaikkoja ja palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toteutettuja tiettyjä toimia koskevat valvontatoimenpiteet*. Pykälässä säädettäisiin valvontatoimenpiteistä tilanteissa, joissa ilmoitusvelvolliset tarjoaisivat palvelujaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevien toimipaikkojen tai muiden infrastruktuurien kautta. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 54 artikla. Pykälän soveltamisala rajautuisi 1 momentin mukaan koskemaan

sellaisia toimipaikkoja tai infrastruktuureja, joita ei katsottaisi luottolaitoksiksi tai finanssilaitoksiksi, ja joita valvottaisiin 28 §:n 1 momentin mukaisesti.

Säännöksellä pyrittäisiin vahvistamaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä valvonnassa silloin, kun toiminta ulottuisi useaan valtioon. Pykälän *2 momentin* mukaan, jos sijaintijäsenvaltiossa toimivat valvojat havaitsisivat sovellettavien vaatimusten rikkomisia, niiden olisi voitava pyytää ilmoitusvelvollista korjaamaan puutteet ja ilmoitettava havaitsemistaan rikkomuksista kotijäsenvaltiossa toimiville valvojille.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että jos ilmoitusvelvollinen ei toteuttaisi vaadittuja korjaavia toimenpiteitä, sijaintijäsenvaltion valvojien olisi ilmoitettava asiasta kotijäsenvaltiolle, jonka valvojien olisi reagoitava viipymättä. Kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien olisi toteutettava kaikki tarpeelliset toimet, jotta asianomainen ilmoitusvelvollinen korjaisi sijaintijäsenvaltion toimipaikoissa tai infrastruktuureissa havaitut rikkomiset. Kotijäsenvaltion valvojan olisi ilmoitettava sijaintijäsenvaltion valvojalle kaikista toteutetuista toimista

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että poiketen 3 momentissa säädetystä, sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien on tilanteissa, joissa ilmoitusvelvolliset, jotka toimivat 1 kohdassa tarkoitettujen toimipaikkojen tai muun tyyppisten infrastruktuurien kautta niiden alueella, tekevät välittömiä korjaavia toimenpiteitä edellyttäviä vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomisia, voitava toteuttaa omasta aloitteestaan asianmukaisia ja oikeasuhteisia toimenpiteitä kyseisiin rikkomisiin puuttumiseksi. Näiden toimenpiteiden olisi oltava väliaikaisia, ja ne olisi lopetettava, kun havaittuihin rikkomisiin puututaan muun muassa ilmoitusvelvollisen kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien avustuksella tai yhteistyössä niiden kanssa. Sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien tulisi ilmoittaa ilmoitusvelvollisen kotijäsenvaltion valvojalle välittömästi, kun havaitaan vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomisia ja kun toteutetaan ensimmäisen alakohdan nojalla toimenpiteitä, ellei toimenpiteitä toteuteta yhteistyössä kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien kanssa.

Pykälän *5 momentin* mukaan, jos kotijäsenvaltion ja sijaintijäsenvaltion valvojat olisivat erimielisiä siitä, millaisia toimenpiteitä ilmoitusvelvollisen suhteen tulisi toteuttaa, olisi mahdollista saattaa asia AMLAn käsiteltäväksi AMLA-asetuksen 33 ja 38 artiklan mukaisesti.

54 §. *Taloudelliset seuraamukset.* Pykälässä säädettäisiin valvojien velvollisuudesta määrätä ilmoitusvelvollisille taloudellisia seuraamuksia vakavista, toistuvista tai järjestelmällisistä rikkomuksista, jotka kohdistuisivat rahanpesuasetuksen tiettyihin keskeisiin säännöksiin. Taloudellisten seuraamusten määräämisvelvollisuus ei edellyttäisi sitä, että rikkomus olisi tehty tahallisesti, vaan seuraamus voitaisiin määrätä myös huolimattomuudella aiheutetuista rikkomuksista.

Seuraamuksia olisi määrättävä tilanteissa, joissa rikkomukset liittyisivät rahanpesuasetuksen II luvussa säädettyihin sisäisiin toimintaperiaatteisiin, menettelyihin ja valvontatoimenpiteisiin, III luvussa säädettyyn asiakkaan tuntemisvelvollisuuteen, V luvun ilmoitusvelvollisuuksiin tai 77 artiklan mukaisiin tietojen säilyttämistä koskeviin vaatimuksiin.

Pykälässä säädettäisiin myös mahdollisuudesta määrätä taloudellisia seuraamuksia, mikäli ilmoitusvelvollinen ei olisi noudattanut sille aikaisemmin 55 §:n nojalla määrättyjä hallinnollisia toimenpiteitä. Lisäksi seuraamuksia voitaisiin käyttää tilanteissa, joissa rikkomukset eivät olisi vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä.

Pykälässä säädettäisiin myös seuraamusten enimmäismääristä tilanteissa, joissa rikkomukset liittyisivät erityisesti rahanpesuasetuksen II ja III luvun säännöksiin, eli sisäisiin

toimintaperiaatteisiin, menettelyihin ja valvontatoimenpiteisiin ja asiakkaan tuntemisvelvollisuuteen. Taloudellisen enimmäisseuraamuksen määräytymisperusteena olisi joko rikkomuksesta saadun hyödyn kaksinkertainen määrä tai kiinteä vähimmäismäärä (1 000 000 euroa), riippuen siitä kumpi olisi suurempi.

Jos kyseessä olisi luottolaitos tai finanssilaitos, säädettäisiin erikseen sovellettavista korkeammista seuraamustasoista. Oikeushenkilöille voitaisiin määrätä seuraamuksia, jotka olisivat vähintään 10 miljoonaa euroa tai 10 prosenttia vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta, riippuen siitä kumpi olisi suurempi. Jos ilmoitusvelvollinen olisi osa konsernia, seuraamusperusteena käytettäisiin konsernitilinpäätökseen perustuvaa liikevaihtoa. Luonnollisille henkilöille määrättäisiin vastaavasti vähintään 5 miljoonan euron suuruisia seuraamuksia. Näin säädetyt seuraamustasot olisivat yhdenmukaisia rahanpesuasetuksen vaatimusten kanssa ja vastaisivat seuraamusten varoittavuuden ja oikeasuhtaisuuden periaatteita.

Pykälän säädettäisiin siitä, että seuraamuksia määrättäessä valvojan olisi otettava huomioon ilmoitusvelvollisen maksukyky. Tämä varmistaisi, että seuraamukset olisivat tosiasiallisesti täytäntöönpanokelpoisia. Mikäli seuraamuksen määrääminen voisi vaikuttaa ilmoitusvelvollisen vakavaraisuuteen, valvojan olisi kuultava Finanssivalvontaa, joka vastaa vakavaraisuussääntelyn valvonnasta. Tämä menettely turvaisi rahoitusmarkkinoiden vakauden huomioon ottamisen seuraamuksia määrättäessä.

Pykälässä säädettäisiin, että taloudellisen seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Tämän lain nojalla maksettavaksi taloudellinen seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 8 luvun 9 §:ssä säädettyä.

55 §. *Hallinnolliset toimenpiteet.* Pykälässä säädettäisiin valvojien mahdollisuudesta soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä tilanteissa, joissa ne havaitsisivat rikkomuksia tai puutteita ilmoitusvelvollisten toiminnassa. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 56 artikla.

Pykälän *1 momentin* mukaan valvojat voisivat ryhtyä hallinnollisiin toimenpiteisiin kolmessa eri tilanteessa. Ensinnäkin, jos ne havaitsisivat rahanpesu- ja maksun tietoja koskevan asetuksen rikkomuksia. Nämä toimenpiteet voisivat täydentää vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä rikkomuksista määrättäviä taloudellisia seuraamuksia tai tulla kyseeseen itsenäisesti ilman taloudellisia seuraamuksia. Näin hallinnolliset toimenpiteet toimisivat joustavana keinovalikoimana valvojien käytössä.

Toiseksi toimenpiteitä voitaisiin soveltaa myös ennakoivasti tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollisen sisäisissä toimintaperiaatteissa, menettelytavoissa tai valvontatoimenpiteissä olisi sellaisia puutteita, jotka todennäköisesti johtaisivat sääntelyn rikkomiseen. Näin mahdollistettaisiin riskiperusteinen ja ehkäisevä viranomaisohjaus.

Kolmanneksi toimenpiteitä voitaisiin käyttää tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollisen käytössä olevat sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet eivät olisi oikeassa suhteessa siihen kohdistuviin rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoittamisen riskeihin. Tämä vastaisi riskiperusteisen lähestymistavan periaatteita.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin erilaisista hallinnollisista toimenpiteistä, joita valvojat voisivat soveltaa. Valvojat voisivat antaa suosituksia, määrätä ilmoitusvelvolliset noudattamaan vaatimuksia sekä toteuttamaan erityisiä korjaavia toimenpiteitä, antaa julkisen lausuman, jossa yksilöidään kyseinen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö ja rikkomisen luonne, antaa

määräyksen, jossa kyseistä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä vaaditaan lopettamaan rikkominen ja olemaan toistamatta sitä, rajoittaa tai supistaa ilmoitusvelvollisen muodostavien laitosten liiketoimintaa, toimintoja tai verkostoa tai edellyttää toiminnan lopettamista, perumaan toimiluvan tai keskeyttämään sen voimassaolon, jos ilmoitusvelvollisella on sellainen oltava ja vaatia muutoksia hallintorakenteeseen.

Pykälän *3 momentissa* määriteltäisiin tarkemmin, millaisia käytännön toimenpiteitä valvojat voisivat hallinnollisten toimenpiteiden muodossa edellyttää. Valvojat voisivat vaatia kaikkien tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavien tietojen toimittamista ilman aiheetonta viivytystä rahanpesulain 8 luvun mukaisesti, vaatia asiakirjojen toimittamista tai asettaa lisäraportointia tai useammin tapahtuvaa raportointia koskevia vaatimuksia, vaatia sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden vahvistamista, vaatia ilmoitusvelvollista soveltamaan tiettyjä toimintaperiaatteita tai vaatimuksia, jotka liittyvät yksittäisiin suuririskisiin asiakkaisiin, liiketoimiin, toimintoihin tai jakelukanaviin tai niiden ryhmiin, edellyttää toimenpiteiden toteuttamista ilmoitusvelvollisen toimintaan ja tuotteisiin väistämättä liittyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien vähentämiseksi ja määrätä väliaikaisen kiellon, jolla ilmoitusvelvollisessa johtotehtävissä toimivaa henkilöä tai muuta luonnollista henkilöä, jonka on katsottu olevan vastuussa rikkomisesta, kielletään hoitamasta johtotehtäviä ilmoitusvelvollisissa.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin siitä, että valvojat voisivat asettaa 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanolle määräaikoja ja että niiden olisi seurattava ja arvioitava ilmoitusvelvollisten toimenpiteiden toteutusta.

56 §. *Uhkasakot.* Pykälässä säädettäisiin valvojien mahdollisuudesta käyttää uhkasakkoa keinona varmistaa, että ilmoitusvelvolliset noudattaisivat niille asetettuja hallinnollisia toimenpiteitä. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin artikla 57. Uhkasakko toimisi hallinnollisena pakkokeinona ja sitä sovellettaisiin vain tilanteissa, joissa ilmoitusvelvollinen ei määräajassa noudattaisi valvojan määräyksiä, jotka on annettu lain 55 §:n 2 momentin b, d, e ja g alakohdan nojalla. Tällainen sääntely olisi tarpeen, jotta hallinnolliset toimenpiteet eivät jäisi ilman tehokasta täytäntöönpanomekanismia.

Pykälän *2 momentissa* edellytettäisiin, että uhkasakkojen olisi oltava tehokkaita ja oikeasuhteisia ja niitä olisi määrättävä, kunnes ilmoitusvelvollinen tai henkilö noudattaa hallinnollisia toimenpiteitä. Uhkasakkojen määräämisessä otettaisiin huomioon ilmoitusvelvollisen oikeudellinen muoto. Oikeushenkilöiden kohdalla uhkasakkojen enimmäismäärä sidottaisiin niiden edellisen tilikauden keskimääräiseen päiväliikevaihtoon, josta se saisi olla enintään kolme prosenttia, ja luonnollisten henkilöiden kohdalla heidän keskimääräiseen päivätuloonsa edellisenä kalenterivuonna, josta uhkasakko voisi olla enintään kaksi prosenttia. Tällä varmistettaisiin uhkasakon suhteellisuutta ja tehokkuutta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että uhkasakkoa voitaisiin määrätä enintään kuuden kuukauden ajaksi valvojan päätöksen antamisesta lukien. Jos ilmoitusvelvollinen ei olisi edelleenkään täyttänyt vaadittuja toimenpiteitä määräajan päättyessä, uhkasakkoja voitaisiin määrätä vielä toiset kuusi kuukautta.

Pykälän *4 momentti* täsmentäisi, että päätös uhkasakon määräämisestä voidaan tehdä siitä päivästä alkaen, jona hallinnollisen toimenpiteen soveltaminen alkaa. Uhkasakkoa on sovellettava päivästä, jona kyseinen päätös tehdään.

57 §. *Taloudellisten seuraamusten, hallinnollisten toimenpiteiden ja uhkasakkojen julkaiseminen.* Pykälässä säädettäisiin valvojien velvollisuudesta julkaista verkkosivuillaan päätökset, jotka koskevat taloudellisia seuraamuksia, hallinnollisia toimenpiteitä ja uhkasakkoja. Pykälällä

implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 58 artikla. Säännöksen tavoitteena on lisätä avoimuutta ja yleistä luottamusta valvontaan sekä vahvistaa sääntelyn noudattamisen kannustimia.

Pykälän *1 momentin* mukaan valvojien tulisi julkaista verkkosivustollaan helposti saatavilla olevassa muodossa päätökset, jotka koskevat taloudellisten seuraamusten määräämistä, 55 §:n 1 momentin a kohdan nojalla toteutettujen 55 §:n 2 momentin c–g alakohdassa tarkoitettujen hallinnollisten toimenpiteiden soveltamista tai uhkasakkojen määräämistä.

Pykälän *2 momentissa* velvoitettaisiin julkaisemaan päätökset välittömästi sen jälkeen, kun ne olisi ilmoitettu rikkomisesta vastuussa oleville henkilöille. Julkaisemista voitaisiin kuitenkin lykätä, jos hallinnollisiin toimenpiteisiin olisi haettu muutosta ja ne eivät liittyisi vakaviin, toistuviin tai järjestelmällisiin rikkomuksiin. Jos muutosta haettaisiin, valvojan olisi julkaistava tieto myös tästä välittömästi ja päivitettävä julkaisua muutoksenhaun etenemisen mukaan tiedottamalla mahdollisista myöhemmistä tiedoista muutoksenhausta ja tällaisen muutoksenhaun tuloksesta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin julkaistavan tiedon sisällöstä. Julkaisuun sisältyisi vähintään tieto rikkomisen tyypistä ja luonteesta, vastuullisten henkilöiden henkilöllisyydestä sekä taloudellisten seuraamusten ja uhkasakkojen määristä. Tutkinnalliset ja ohjeelliset hallinnolliset toimenpiteet, joita tehdään 55 §:n 2 momentin a ja c kohdan nojalla, jätettäisiin julkisuusvelvoitteen ulkopuolelle.

Pykälän *4 momentissa* otettaisiin huomioon tilanteet, joissa julkistaminen olisi kohtuutonta tai vaarantaisi tutkinnan tai finanssimarkkinoiden vakauden. Tällöin valvojat voisivat:

1) lykätä julkaisemista, kunnes ei olisi enää perusteita olla julkaisematta sitä,

2) julkaista päätöksen anonyymisti kansallisen lainsäädännön mukaisella tavalla, jos asianomaiset henkilötiedot voidaan tehokkaasti suojata tällaisella anonyymilla julkaisemisella, tällöin asiaankuuluvien tietojen julkaisemista voitaisiin lykätä kohtuulliseksi ajaksi, jos anonyymin julkaisemisen perusteiden arvioidaan tuon ajan kuluessa raukeavan,

3) jättää päätöstä julkaisematta kokonaan, jos edellä mainitut vaihtoehdot eivät olisi riittäviä varmistamaan, että finanssimarkkinoiden vakaus ei vaarannu ja että päätöksen julkaiseminen on oikeassa suhteessa vähämerkityksisiksi katsottavien rikkomisten taloudellisiin seuraamuksiin ja hallinnollisiin toimenpiteisiin verrattuna.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin julkaistavien tietojen säilytysajasta. Tietojen tulisi olla saatavilla valvojien verkkosivustolla viiden vuoden ajan julkaisemisesta. Henkilötietojen osalta noudatettaisiin tietosuojasäännöksiä ja varmistettaisiin, että niitä pidettäisiin saatavilla vain tarvittavan ajan, enintään kuitenkin viisi vuotta.

58 §. *Taloudellisia seuraamuksia ja hallinnollisia toimenpiteitä koskevien tietojen vaihto.* Pykälässä säädettäisiin valvojien ja asianajajayhdistystä valvovan Lupa- ja valvontaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa rahanpesuntorjuntaviranomaiselle kaikista tämän luvun nojalla määrätyistä taloudellisista seuraamuksista ja sovelletuista hallinnollisista toimenpiteistä. Pykälällä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 59 artikla. Säännös korvaisi osaltaan rahanpesulain 8 luvun 11 §:ssä säädetyn velvoitteen ilmoittaa luotto- tai rajoituslaitokselle määrätyistä seuraamuksista Euroopan pankkiviranomaiselle, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät tehtävät siirtyvät AMLAlle.

Valvontaviranomaiset toimittaisivat tiedot rahanpesuntorjuntaviranomaiselle kaikista päätöksistä, jotka liittyisivät tämän luvun nojalla määrättyihin seuraamuksiin ja toimenpiteisiin, mukaan lukien mahdolliset muutoksenhaut ja niidentulokset.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta jakaa kyseisiä tietoja muiden valvontaviranomaisten kanssa, jos taloudellinen seuraamus tai hallinnollinen toimenpide koskisi yhteisöä, joka toimisi kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa.

9 luku **Rikkomisista ilmoittaminen.**

59 §. *Rikkomisista ilmoittaminen ja ilmoittavien henkilöiden suojelu*. Pykälässä säädettäisiin rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusten ja rahanpesulain rikkomisista ilmoittamiseen liittyvistä menettelyistä sekä ilmoittavien henkilöiden ja ilmoituksen kohteina olevien henkilöiden suojelusta. Säännöksellä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 60 artikla ja samalla säännöksellä pantaisiin täytäntöön myös ilmoittajansuojeludirektiivin (EU) 2019/1937 velvoitteita. Edellä mainittu direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan tehokkaat, luottamukselliset ja turvalliset ilmoituskanavat väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen sekä suojelemaan ilmoittajia.

Pykälän *1 momentissa* viitattaisiin ilmoittajansuojeludirektiivin soveltamiseen niissä tilanteissa, joissa ilmoitettaisiin rahanpesulain tai rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusten rikkomisista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin valvontaviranomaisten asemasta ilmoittajansuojeludirektiivin mukaisina toimivaltaisina viranomaisina. Näiden viranomaisten olisi perustettava ulkoiset ilmoituskanavat sekä toteutettava asianmukaisia jatkotoimia ilmoitusten perusteella. Säännöksen nojalla nämä valvontaviranomaiset vastaisivat ilmoitusten käsittelystä silloin, kun kyse olisi ilmoitusvelvollisiin kohdistuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien vaatimusten rikkomisista.

Pykälän *3 momentissa* osoitettaisiin toimivalta asianajajayhdistystä 43 §:n nojalla valvovalle Lupa- ja valvontavirastolle, jolla olisi oltava vastaavat toimivaltuudet asianajajayhdistyksen ja sen henkilöstön ilmoitusten käsittelyyn, siltä osin kuin ilmoitukset liittyisivät yhdistyksen valvontatehtävien hoitamiseen.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin vuosittaisesta raportointivelvoitteesta, joka koskisi finanssialan ulkopuolisia valvontaviranomaisia. Näiden viranomaisten olisi toimitettava rahanpesuntorjuntaviranomaiselle yhteenveto ilmoituskanavien käytöstä, mukaan lukien tiedot ilmoitusten määrästä, jatkotoimien toteuttamisesta, ilmoitettujen sääntöjenvastaisuuksien tyypeistä, kuvauksen valvojan toteuttamista toimista, jos ilmoitusten perusteella on toteutettu jatkotoimia, ja kuvauksen valvojan suunnittelemista toimista, jos ilmoitusten käsittely on vielä kesken sekä syyt ilmoitusten hylkäämiseen, jos ilmoitukset on hylätty.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että vuosittaiset ilmoitukset eivät saisi sisältää henkilötietoja, jotka voisivat johtaa ilmoittajien tunnistamiseen, näitä tietoja olisivat tiedot ammatista tai muut tiedot.

10 luku **Yhteistyö**

60 §. *Yleiset määräykset.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisten yhteistyötä, tietojenvaihtoa ja keskinäistä avunantoa koskevista yleisistä velvoitteista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon yhteydessä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin siitä, että eri viranomaistahoilla, kuten päätöksentekijöillä, rahanpesun selvittelykeskuksilla, valvojilla, veroviranomaisilla ja muilla toimivaltaisilla viranomaisilla, olisi oltava tehokkaat yhteistyö- ja koordinointimekanismit. Tavoitteena olisi mahdollistaa kansallisesti johdonmukainen toimintalinja ja käytäntöjen kehittäminen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi sekä siihen liittyvien sääntelyvelvoitteiden, kuten kohdennettujen talouspakotteiden kiertämisen estämiseksi. Säännöksellä pyrittäisiin tukemaan sääntelyn yhtenäistä toimeenpanoa eri toimijoiden kesken.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin viranomaisvelvoitteista tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien tietojen osalta. Säännöksen mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten olisi toimitettava kyseiset tiedot maksutta ja viivytyksettä muiden jäsenvaltioiden tai kolmansien maiden toimivaltaisille viranomaisille. Tällä turvattaisiin jäsenvaltioiden välinen yhteistyö, joka on erityisen tärkeää monikansallisten yritys- ja omistusrakenteiden valvonnassa sekä kansainvälisessä rikostorjunnassa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin siitä, millä perusteilla toimivaltaiset viranomaiset eivät saisi kieltäytyä ulkomaisista viranomaisilta tulevien avunantopyyntöjen täyttämisestä. Säännöksen tarkoituksena olisi estää keinotekoiset esteet kansainvälisessä tietojenvaihdossa ja tehostaa valtioiden välistä yhteistyötä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa.

Momentin *1 kohdan* perusteella viranomainen ei voisi kieltäytyä avunantopyynnön täyttämisestä, sillä perusteella, että pyyntö sivuaisi myös verotukseen liittyviä kysymyksiä. Tämä estäisi väärinkäytökset, joissa avunantopyyntöjä pyrittäisiin rajoittamaan veroluonteen vuoksi, vaikka ne olisivat osa laajempaa rikostutkintaa tai sääntelytoimea.

Momentin *2 kohdan* mukaan salassapitovelvollisuus ei saisi olla este tietojen luovuttamiselle, ellei kyse olisi oikeudelliseen ammattisalassapitovelvollisuuteen kuuluvista tiedoista tai asianajosalaisuudesta, jolloin tietojen suojaaminen olisi perusteltua perusoikeuksien ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta.

Momentin *3 kohdassa* rajoitettaisiin kieltäytymismahdollisuutta tilanteisiin, joissa pyyntö liittyisi samanaikaisesti vireillä olevaan kotimaiseen menettelyyn. Kieltäytyminen olisi kuitenkin sallittua vain, jos tiedonanto haittaisi merkittävästi kyseistä selvitystä, tutkintaa tai analyysia. Tämä rajoitus estäisi viranomaisia käyttämästä tutkinnan keskeneräisyyttä perusteettomasti tietopyyntöjen torjumiseksi.

Momentin *4 kohdan* mukaan viranomainen ei voisi torjua pyyntöä sillä perusteella, että pyyntö olisi esitetty viranomaiselta, jonka organisatorinen tai oikeudellinen asema poikkeaisi vastaanottajan asemasta. Säännös vastaisi periaatetta, jonka mukaan yhteistyön tulisi perustua toimivallan sisältöön eikä sen hallinnolliseen muotoon.

Pykälällä tuettaisiin viranomaisten välistä tehokasta yhteistyötä sekä kansallisesti että kansainvälisesti ja vahvistettaisiin Suomen osallistumista unionin laajuiseen rahanpesun torjunnan tietojenvaihtoon ja viranomaisverkostoihin. Pykälä olisi olennaisen tärkeä, jotta sääntelytoimet eivät jäisi kansallisiksi, vaan ulottuisivat yli rajojen rahanpesun ilmiön kansainvälisestä luonteesta johtuen.

61 §. *Toimivaltaisten viranomaisten luettelon toimittaminen.* Pykälässä säädettäisiin valtiovarainministeriön velvollisuudesta toimittaa Euroopan komissiolle ja rahanpesuntorjuntaviranomaiselle ajantasaiset tiedot niistä viranomaisista ja toimijoista, joilla on tehtäviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan liittyen. Säännöksen tavoitteena olisi varmistaa, että unionin tasolla toimivilla viranomaisilla ja jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla on

käytettävissään selkeä ja ajantasainen kuva kansallisista toimijoista ja heidän yhteystiedoistaan, mikä on olennaista rahanpesusääntelyn täytäntöönpanon ja valvonnan koordinoinnin kannalta.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että valtiovarainministeriön olisi toimitettava komissiolle ja AMLAlle seuraavat tiedot:

1) luettelo kaikista valvojista, jotka valvovat, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesuasetusta sekä tiedot asianajajayhdistystä valvovasta Lupa- ja valvontaviranomaisesta;

2) rahanpesun selvittelykeskuksen yhteystiedot;

3) luettelo kaikista toimivaltaisista kansallisista viranomaisista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, mitä yhteystietoja 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen on vähintään sisällettävä. Näitä olisivat joko yhteyspiste tai jos se ei ole mahdollista yhteyshenkilön nimi ja asema, yhteyspisteen sähköpostiosoite ja puhelinnumero.

Pykälän *3 momentin* mukaan valtiovarainministeriön velvollisuutena olisi varmistaa, että toimitetut tiedot pidetään ajantasaisina ja päivitetään heti, kun niissä tapahtuu muutoksia.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 62 artiklassa säädetään lisäksi AMLAn tehtävästä julkaista yllä mainitut tiedot verkkosivustollaan ja edistää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa. Rekisterissä olevien viranomaisten olisi toimivaltansa rajoissa toimittava yhteyspisteinä vastapuolille. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskusten ja valvojien olisi toimittava yhteyspisteenä AMLAlle.

62 §. *Yhteistyö rahanpesuntorjuntaviranomaisen kanssa.* Pykälässä säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskusten, valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen velvollisuudesta tehdä yhteistyötä AMLAn kanssa ja toimittaa sille kaikki tiedot, jotka se tarvitsee rahanpesulain sekä rahanpesu- ja AMLA-asetusten mukaisten tehtäviensä hoitamiseen. Säännöksellä implementoitaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 63 artikla.

11 luku Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ja luottamuksellisten tietojen vaihto

63 §. *Luottolaitoksiin tai finanssilaitoksiin liittyvä yhteistyö.* Pykälässä säädettäisiin finanssialan ilmoitusvelvollisten valvojina toimivien Finanssivalvonnan, ja Lupa- ja valvontaviraston sekä rahanpesun selvittelykeskuksen velvollisuudesta tehdä tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa. Säännöksen tavoitteena olisi varmistaa, että nämä viranomaiset vaihtaisivat keskenään keskeisiä tietoja, jotka ovat tarpeen niiden valvontatehtävien tehokkaassa hoitamisessa, erityisesti rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan näkökulmasta.

Yhteistyön tulisi kuitenkin tapahtua siten, että se ei häiritsisi käynnissä olevia rikos- tai hallintolain mukaisia selvityksiä, tutkimuksia tai rahanpesun selvittelykeskusten analyysejä. Lisäksi yhteistyön on oltava yhdenmukaista salassapitovelvollisuuksien kanssa, erityisesti 66 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi finanssialan valvojien velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä Euroopan pankkiviranomaiselle (EBAlle) ja luottolaitosta valvovalle kansalliselle viranomaiselle, mukaan lukien Euroopan keskuspankille, jos se havaitsee merkittäviä puutteita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa luottolaitoksen sisäisessä valvontajärjestelmässä. Mikäli riski olisi erityisen suuri, finanssialan valvojat voisivat tehdä yhteistyötä ja jakaa tietoja muiden

valvontaviranomaisten kanssa sekä osallistua yhteisen arvioinnin laatimiseen. Näistä toimenpiteistä olisi myös ilmoitettava rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

Pykälässä säädettäisiin myös finanssialan valvojien velvollisuudesta ilmoittaa viranomaiselle, joka valvoo direktiivin 2014/92/EU tai asetuksen (EU) 2015/2366 noudattamista, mikäli luottolaitos kieltäytyy aloittamasta tai päättää lopettaa liikesuhteen, ilman että asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat rahanpesuasetuksen mukaiset toimenpiteet oikeuttaisivat kyseisen päätöksen.

Lisäksi finanssialan valvojien olisi tehtävä yhteistyötä kriisinratkaisuviranomaisten sekä muiden nimettyjen viranomaisten kanssa direktiivien 2014/59/EU ja 2014/49/EU edellyttämällä tavalla. Valvojien olisi ilmoitettava näille viranomaisille havaitessaan rahanpesun torjuntaan liittyvissä valvontatehtävissään tilanteita, jotka viittaavat talletusten maksukyvyn heikkenemiseen tai pankin kaatumisvaaran kasvuun. Mikäli näiden viranomaisten pyynnöstä on tarpeen, valvojien on myös annettava tiedot kyseisten laitosten rahanpesun selvittelykeskuksen keskeyttämistä liikesuhteista tai tileistä.

Lopuksi pykälässä säädettäisiin finanssialan valvojien velvollisuudesta raportoida rahanpesuntorjuntaviranomaiselle vuosittain yhteistyöstään muiden viranomaisten kanssa sekä rahanpesun selvittelykeskusten osallistumisesta tähän yhteistyöhön.

64 §. *Tilintarkastajiin liittyvä yhteistyö.* Pykälässä säädettäisiin Patentti- ja rekisterihallituksen sekä rahanpesun selvittelykeskuksen velvollisuudesta tehdä tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa tilintarkastajiin liittyvissä asioissa. Säännöksen tarkoituksena olisi vahvistaa näiden viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja varmistaa, että niillä olisi käytettävissään kaikki tehtäviensä hoidon kannalta keskeiset tiedot.

Yhteistyövelvoite koskisi erityisesti sellaisia tilanteita, joissa rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen torjuntaan liittyvässä tilintarkastajien valvonnassa havaittaisiin seikkoja, jotka olisivat olennaisia jommankumman viranomaisen lakisääteisten tehtävien kannalta. Tietojen vaihto olisi perusteltua esimerkiksi tilanteissa, joissa havaittaisiin tilintarkastajien valvonnassa puutteita asiakkaan tuntemisvelvollisuuden noudattamisessa tai epäilyttäviä liiketoimia, jotka saattaisivat edellyttää toimenpiteitä toiselta viranomaiselta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin rajoituksesta luottamuksellisten tietojen käyttöön. Patentti- ja rekisterihallitus ja rahanpesun selvittelykeskus saisivat käyttää vaihdettuja tietoja vain hoitaessaan tämän lain tai Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY 32 artiklan sekä asetuksen (EU) N:o 537/2014 20 artiklan mukaisia tehtäviään. Tietoja saisi käyttää myös kyseisiin tehtäviin nimenomaisesti liittyvissä hallinnollisissa menettelyissä tai oikeudenkäynneissä. Säännös varmistaisi, että luottamuksellisia tietoja ei käytettäisi muihin tarkoituksiin ja että tiedonvaihdon luottamuksellisuus säilyisi.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta rajoittaa yhteistyötä ja tietojenvaihtoa silloin, kun se voisi vaarantaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisia selvityksiä, rahanpesun selvittelykeskuksen analyysejä tai muita käynnissä olevia menettelyjä. Tämä mahdollisuus olisi tarpeen viranomaisten toiminnan häiriöttömyyden ja tutkintojen luottamuksellisuuden varmistamiseksi.

65 §. *Yhteistyö kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten kanssa.* Pykälässä säädettäisiin valvojien, rahanpesun selvittelykeskuksen ja kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Säännöksen tarkoituksena olisi vahvistaa

viranomaisten välistä tiedonvaihtoa tilanteissa, joissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta sekä talouspakotteiden täytäntöönpano risteäisivät.

Yhteistyö edellyttäisi tietojen jakamista niissä rajoissa, jotka kunkin viranomaisen toimivaltuudet asettaisivat. Tiedonvaihto voisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun havaittaisiin, että pakotelistalla oleva henkilö tai yhteisö esiintyisi rahanpesuilmoituksessa tai kun valvoja havaitsee ilmoitusvelvollisen toiminnassa seikkoja, jotka voisivat viitata pakotteiden rikkomiseen. Tällaisissa tilanteissa viranomaiset voisivat tehokkaan yhteistyön avulla varmistaa, että rahanpesun estämisen ja pakotevalvonnan toimet täydentäisivät toisiaan.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin rajoituksesta yhteistyön toteuttamiselle silloin, kun yhteistyö ja erityisesti tietojenvaihto saattaisi vaarantaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaiset meneillään olevat selvitykset tai käsittelyt.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin luottamuksellisten tietojen käytön sallituista tarkoituksista. Vaihdettuja tietoja saisi käyttää ainoastaan kyseisten viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi, mukaan lukien hallinnolliset tai oikeudelliset menettelyt, jotka liittyisivät suoraan näihin tehtäviin. Säännös estäisi tiedon väärinkäyttöä muihin kuin laissa tarkoitettuihin tarkoituksiin.

66 §. *Salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisten, valvojien ja asianajajayhdistyksen palveluksessa olevien tai olleiden henkilöiden salassapitovelvollisuudesta. Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluisivat myös ne tilintarkastajat ja asiantuntijat, jotka toimisivat viranomaisten lukuun tämän lain mukaisissa tehtävissä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin siitä, että tällaiset henkilöt eivät saisi ilmaista tehtävissään saatuja luottamuksellisia tietoja siten, että yksittäinen ilmoitusvelvollinen olisi tunnistettavissa. Tietoja saisi luovuttaa vain koosteina tai tiivistelminä. Tämä rajoitus suojaisi ilmoitusvelvollisten yksityisyyttä ja varmistaisi luottamuksellisuuden säilymisen valvontaprosesseissa. Poikkeuksena olisivat tapaukset, jotka kuuluisivat rikostutkinnan tai syyteharkinnan piiriin tai joissa tietoja annettaisiin rahanpesun selvittelykeskukselle lain 41 tai 42 §:n nojalla.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa salassapito ei estäisi tietojenvaihtoa eri toimijoiden välillä. Näitä olisivat:

- kansallisten tai muiden jäsenvaltioiden valvojien, mukaan lukien rahanpesuntorjuntaviranomaisen, sekä asianajajayhdistyksen ja sen vastineiden välinen tietojenvaihto,

- valvojien ja rahanpesun selvittelykeskusten välinen tietojenvaihto,

- tietojen jakaminen viranomaisten kanssa, jotka vastaavat direktiivin soveltamisalaan kuuluvista tehtävistä (esimerkiksi esitutkinta- tai syyttäjäviranomaiset),

- luottolaitosten ja finanssilaitosten valvonnasta vastaavien viranomaisten välinen tietojenvaihto unionin sääntelyn mukaisesti, mukaan lukien Euroopan keskuspankki.

Pykälän *3 momentissa* todettaisiin, että vaikka tietojenvaihto olisi sallittua edellä mainittujen tahojen välillä, olisi siihen edelleen sovellettava 1 momentissa säädettyjä salassapitovelvollisuutta koskevia rajoituksia.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että luottamuksellisia tietoja saisi käyttää vain:

- lain tai EU-säädösten mukaisten tehtävien suorittamiseen, myös seuraamusten määräämiseen,

- viranomaisen tai itsesääntelyelimen päätökseen liittyvään muutoksenhakuun,

- oikeudenkäynnissä, joka liittyisi tämän lain tai vakavaraisuus- tai valvontasääntelyn piiriin.

Säännöksen tavoitteena olisi turvata asianmukainen tietosuoja viranomaisten ja valvojien tehtävien suorittamisen yhteydessä ja samalla mahdollistaa tarpeellinen yhteistyö rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehokkaaksi toteuttamiseksi.

67 § *Tietojenvaihto valvojien ja muiden viranomaisten kesken.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa tietojenvaihto valvojien ja muiden viranomaisten välillä olisi sallittua rahanpesuasetuksen 70 artiklan 2 kohdan rajoituksia lukuun ottamatta.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin sallituista tietojenvaihtotilanteista seuraavien toimijoiden välillä:

- valvojat ja Lupa- ja valvontavirasto sen valvoessa asianajajayhdistystä sekä näiden viranomaisten mahdollinen tietojenvaihto muiden EU-jäsenvaltioiden valvojien ja itsesääntelyelimiä valvovien viranomaisten kanssa;

- valvojat ja muut kansalliset viranomaiset, joilla olisi laissa säädetty toimivalta valvoa finanssimarkkinoita;

- Patentti- ja rekisterihallitus tilintarkastajien valvonnan osalta sekä asianajajayhdistys, mukaan lukien näiden välinen yhteistyö ja tietojenvaihto muiden jäsenvaltioiden vastaavien viranomaisten kanssa.

Säännös mahdollistaisi eri valvontaviranomaisten yhteistyön tilanteissa, joissa tehtävät liittyisivät rahanpesun torjuntaan, tilintarkastuksen valvontaan tai asianajajien valvontaan EU:n sääntelyn mukaisesti. Tietojenvaihto olisi tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun havaittaisiin epäilyttävää toimintaa, jonka selvittäminen edellyttäisi useamman viranomaisen toimivallan alaista tietoa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että 66 §:n 1 ja 3 momenteissa säädetyt salassapitovelvollisuutta koskevat vaatimukset eivät estäisi 1 momentissa tarkoitettua tietojenvaihtoa. Tämä tarkoittaisi, että viranomaiset voisivat vaihtaa luottamuksellisia tietoja valvontatehtäviensä hoitamiseksi, kunhan tietoja käytettäisiin vain kyseisten tehtävien hoitoon sekä niihin liittyvissä hallinnollisissa tai oikeudellisissa menettelyissä. Lisäksi edellytettäisiin, että vaihdettuihin tietoihin sovellettaisiin vähintään vastaavia salassapitovaatimuksia kuin mitä 66 §:n 1 momentissa säädettäisiin.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin siitä, että salassapitovelvollisuus ei estäisi tietojen luovuttamista kansallisesti rahoitusmarkkinoiden valvonnasta vastaaville viranomaisille tai muille viranomaisille, joilla olisi lakisääteisiä tehtäviä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen torjunnan tai tutkinnan alalla. Tällaisessa tietojen käytössä rajoittavana ehtona olisi, että tietoja saisi käyttää vain lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, ja että tietoja käsitteleviä henkilöitä sitoisivat vähintään vastaavat salassapitovelvollisuudet kuin 66 §:n 1 momentissa.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin erityisestä tietojen luovuttamista koskevasta tilanteesta, joka liittyisi rahanpesuasetuksen ja tämän lain noudattamisen valvontaan. Pykälän mukaan ilmoitusvelvollisia koskevia tietoja voitaisiin luovuttaa toimivaltaisille viranomaisille, jotka tutkivat tai tarkastavat valvojien tai valvontaviranomaisten toimia. Tietojen luovuttaminen olisi kuitenkin mahdollista vain tietyin ehdoin:

1) tiedot olisivat ehdottoman välttämättömiä tarkastustehtävän suorittamiseksi;

2) tietojen saajia sitoisivat vähintään vastaavat salassapitovelvollisuudet kuin 1 momentissa tarkoitetut;

3) jos tiedot olisivat lähtöisin toisesta jäsenvaltiosta, niitä ei saisi luovuttaa ilman alkuperäisen valvojan nimenomaista suostumusta, eikä niitä saisi käyttää muihin kuin suostumuksen antaneen valvojan sallimiin tarkoituksiin.

Lisäksi momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta luovuttaa kyseisiä tietoja Euroopan parlamentin perustamille väliaikaisille tutkintavaliokunnille, jos tietojen luovuttaminen olisi välttämätöntä valiokunnan tehtävien hoitamiseksi. Tämä säännös turvaisi parlamentaarisen valvonnan mahdollisuuden tilanteissa, joissa valiokunta tutkisi unionin oikeuden noudattamista rahanpesun torjuntaan liittyvissä kysymyksissä.

12 luku **Tietosuoja**

68 §. *Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta käsitellä yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä sekä 10 artiklassa tarkoitettuja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja, siltä osin kuin käsittely olisi tarpeen tämän lain soveltamiseksi. Säännöksessä pyrittäisiin tasapainottamaan viranomaisten tietojenkäsittelytarpeet ja rekisteröityjen perusoikeudet, erityisesti yksityisyyden suoja.

Säännöksen mukaan tietojen käsittely olisi sallittua vain siinä laajuudessa kuin se olisi välttämätöntä lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Tämä rajoittaisi käsittelyä suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ja estäisi tarpeettoman tietojen keruun tai käytön.

Pykälässä säädettäisiin myös erityisistä suojatoimista, jotka olisivat edellytyksenä käsittelylle. Näiden tarkoituksena olisi varmistaa, että rekisteröityjen oikeudet ja vapaudet turvattaisiin asianmukaisesti.

Suojatoimet olisivat seuraavat:

1) Tietojen käsittely olisi sallittua vain tapauskohtaisesti ja ainoastaan erityisesti nimetyllä viranomaisen henkilöstöllä, jolla olisi siihen nimenomainen lupa. Tämä rajoitus olisi olennainen, jotta varmistettaisiin, että arkaluonteisia tietoja käsittelee vain siihen koulutettu ja siihen oikeutettu henkilöstö.

2) Tietoja käsittelevän henkilöstön olisi täytettävä korkeat vaatimukset luotettavuuden, osaamisen ja ammattietiikan osalta. Tämä kattaisi myös tietosuojan ja luottamuksellisuuden vaatimukset. Lisäksi edellytettäisiin erityistä osaamista massadata-aineistojen eettisestä käsittelystä, mikä olisi erityisen merkityksellistä suurten ja monimutkaisten tietomassojen yhteydessä.

3) Tietoturvasta säädettäisiin, että käytössä tulisi olla teknisesti korkeatasoiset ja organisaatiollisesti kattavat turvatoimet. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi tietojärjestelmien suojausta, pääsynhallintaa ja lokitietojen seurantaa, jotta käsittely olisi turvallista ja jäljitettävää.

13 luku **Erinäiset säännökset**

69 §. Eräiden *yhteisöjen ja säätiöiden tosiasiallisen edunsaajan määräytyminen.* Pykälässä säädettäisiin eräiden yhteisöjen ja säätiöiden tosiasiallisen edunsaajan määräytymisestä. Sen *1 momentin* mukaan yhdistyslaissa (503/1989) tarkoitetun aatteellisen yhdistyksen tosiasiallisina edunsaajina pidetään yhdistysrekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä, ellei yhdistys ilmoita muuta henkilöä edunsaajarekisteriin. Yhdistyksen hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään yhdistyslaissa. Säännös vastaisi nykytilaa, lukuun ottamatta yhdistyksen mahdollisuutta ilmoittaa muu henkilö, esimerkiksi toiminnanjohtaja, edunsaajarekisteriin. Hallituksen jäsenten, tai monissa tilanteissa pelkästään hallituksen puheenjohtajan, lisäksi ilmoitettavan muun henkilön ilmoittamisen tarpeellisuutta arvioitaessa on verrattava henkilön asemaa rahanpesuasetuksen 63 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun ylempään johtoon kuuluvaan henkilöön. Lähtökohtaisesti on myös huomioitava, että rahanpesuasetuksen 52 artiklan 4 kohta näyttäytyy ensisijaiselta suhteessa 63 artiklaan, mutta Suomen lain mukaisissa yhdistyksissä ei arvioida olevan sellaisia olosuhteita, joihin viitataan ko. artiklakohdassa (muilla keinoin käytettävä määräysvalta), että yhdistysten tosiasiallinen edunsaaja määräytyisi muun kuin 63 artiklan nojalla.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitetun uskonnollisen yhdyskunnan tosiasiallisina edunsaajina pidetään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Uskonnollisen yhdyskunnan hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään uskonnonvapauslaissa. Säännös vastaisi nykytilaa

Pykälän *3 momentin* mukaan säätiölaissa (487/2015) tarkoitetun säätiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään säätiörekisteriin merkittyjä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä. Säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten rekisteröinnistä säädetään säätiölaissa. Säätiön tosiasialliset edunsaajat määräytyvät rahanpesuasetuksen 57 artiklan nojalla. Artikla edellyttää säätiöiden osalta myös edunsaajien luokan tunnistamista. Rahanpesuasetuksen 59 artiklan 2 kohdan i-ii alakohtien täyttyessä pidetään riittävänä säätiörekisterissä olevaa tietoa säätiön tarkoituksesta. Säätiöillä on säätiölain 2 §:n nojalla oltava hyödyllinen tarkoitus (i alakohta). Säätiö tukee tai harjoittaa tarkoitusta edistävää toimintaa. Tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen 8 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalle. Lokakuussa 2024 julkaistun kansallisen NPO-sektorin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion (2024:17) nojalla Suomessa perustettuja säätiöitä voidaan myös lähtökohtaisesti pitää ii alakohdassa tarkoitetulla tavalla matalariskisinä. 57 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla myös muu henkilö, jolla on asetuksen tarkoittama määräysvalta, tulisi rekisteröidä edunsaajaksi. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, ettei e alakohta lähtökohtaisesti tulisi sovellettavaksi. Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitetun asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä, säännös vastaisi nykytilaa.

70 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta voimassa olevan rahanpesulain 9 luvun 4 §:ää vastaavalla tavalla. Pykälän *1 momentin* mukaan valvontaviranomaisen rahanpesulain nojalla antamaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että hallinto-oikeuden olisi valitusasiaa käsiteltäessä varattava asianajajayhdistykselle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta ja tarvittaessa esittää

todistelua ja muuta selvitystä, jos asia koskee ilmoitusvelvollista, jonka toimintaa asianajajayhdistys 4 luvun 26 §:n 4 momentin mukaan valvoo.

Pykälän *3 momentin* mukaisesti valvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää tai muualla laissa toisin säädetä.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että Finanssivalvonnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä säädetään.

71 §. *Voimaantulo*. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 10 päivänä heinäkuuta 2027. Lain 3 luku tulisi kuitenkin voimaan 10 päivänä heinäkuuta 2026, lukuun ottamatta sen 23 §:n 6 momenttia, joka tulee voimaan 10 päivänä marraskuuta 2026. Lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin osalta lakia sovellettaisiin rahanpesuasetuksen 3 artiklan 2 alakohdan n ja o alakohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin 10 päivästä heinäkuuta 2029 lähtien. Lailla kumottaisiin voimassa oleva rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettu laki.

8.2 Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta

2 §. *Rahanpesun selvittelykeskus ja sen tehtävät*. Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 1 ja 4 momentin sisältöä muutettaisiin, 1 momenttiin lisättäisiin uusi 5 a kohta ja pykälään lisättäisiin uusi 5 ja 6 momentti.

Pykälän *1 momentin* mukaan keskusrikospoliisissa on rahanpesun selvittelykeskus. Momenttia esitetään muutettavaksi ensinnäkin niin, että siihen lisätään maininta siitä, että rahanpesun selvittelykeskus on toiminnallisesti itsenäinen ja riippumaton. Hallituksen esityksen HE 228/2016 yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että rahanpesun selvittelykeskus on keskusrikospoliisissa toimiva yksikkö, joka on kuitenkin operatiivisesti itsenäinen. Operatiivinen itsenäisyys tarkoittaa, että rahanpesun selvittelykeskus hoitaa laissa säädetyt tehtävänsä itsenäisesti ilman ulkopuolista ohjausta. Kuudennen rahanpesudirektiivin 19 artiklan 4 kohdan mukaisesti rahanpesun selvittelykeskuksen on oltava toiminnallisesti itsenäinen ja riippumaton, mikä merkitsee sitä, että sillä on oltava toimivalta ja valmiudet suorittaa tehtävänsä vapaasti, mukaan lukien kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä yksittäisten tietojen analysoinnista, pyytämisestä ja 19 artiklan 3 kohdan mukaisesta jakamisesta. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan lisäksi, että rahanpesun selvittelykeskukselle olisi annettava riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit sekä henkilöresurssit, niin että sen riippumattomuus ja itsenäisyys voidaan turvata ja se pystyy täyttämään tehtävänsä tehokkaasti. Rahanpesun selvittelykeskuksen olisi saatava tehtäviensä hoitoon tarvitsemansa resurssit ja pystyttävä käyttämään niitä yksilöllisesti tai rutiininomaisesti ilman epäasiallista poliittista taikka hallituksen tai teollisuuden taholta tulevaa painostusta tai häirintää, joka saattaisi vaarantaa sen toiminnan itsenäisyyden. Jotta voidaan arvioida näiden vaatimusten täyttymistä ja tunnistaa puutteita ja parhaita käytäntöjä, rahanpesuntorjuntaviranomaiselle olisi annettava valtuudet koordinoida rahanpesun selvittelykeskusten vertaisarviointien järjestämistä. Rahanpesuntorjuntaviranomainen antaa viimeistään 10 päivänä heinäkuuta 2028 rahanpesunselvittelykeskuksille osoitetut ohjeet rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnallisen riippumattomuuden ja itsenäisyyden säilyttämiseksi toteutettavat toimenpiteet, mukaan lukien toimenpiteet, joilla estetään eturistiriidat, jotka vaikuttavat rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnalliseen riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävistä. *1 momentin 2 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin siltä osin, että se kattaisi kaikki kuudennen rahanpesudirektiivin 19 artiklan 2 kohdan mukaiset tehtävät. Kuudennen rahanpesudirektiivin 19 artiklan 2 kohdan mukaan rahanpesun selvittelykeskuksen on oltava kansallinen keskusyksikkö, joka vastaanottaa ja analysoi ilmoitusvelvollisten rahanpesuasetuksen 69 artiklan mukaisesti

toimittamat kertomukset, ilmoitusvelvollisten kyseisen asetuksen 74 artiklan ja 80 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaisesti toimittamat kertomukset ja kaikki muut rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen liittyvät tiedot, mukaan lukien tulliviranomaisten asetuksen (EU)2018/1672 9 artiklan mukaisesti toimittamat tiedot sekä valvontaviranomaisten tai muiden viranomaisten toimittamat tiedot. Lisäksi 1 momentin 2 kohdassa säädettyyn rahanpesun selvittelykeskuksen palautteenantovelvollisuuteen esitetään täsmennyksiä rahanpesudirektiivin 28 artiklan mukaisesti. Artiklan 1 kohdassa edellytetään, että ilmoitusvelvolliselle annettavassa palautteessa on käsiteltävä ainakin toimitetun tiedon laatua, ilmoitusten oikea-aikaisuutta, epäilyn kuvausta ja toimitusvaiheessa esitettyjä asiakirjoja. Palautteella ei tarkoiteta tietojen antamista kunkin yksittäisen epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen vaikutuksista. Palautetta on annettava vähintään kerran vuodessa riippumatta siitä, annetaanko se yksittäiselle ilmoitusvelvolliselle vai ilmoitusvelvollisten ryhmille, ottaen huomioon ilmoitusvelvollisten ilmoittamien epäilyttävien liiketoimien kokonaismäärä. Direktiivin johdantokappeleiden mukaan, palautteella olisi pyrittävä edelleen parantamaan ilmoitusvelvollisten kykyä havaita ja tunnistaa epäilyttävät liiketoimet ja epäilyttävä toiminta, parantamaan epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten laatua ja yleisiä ilmoitusmekanismeja sekä antamaan ilmoitusvelvollisille tärkeitä tietoja rahanpesuun, sen esirikoksiin ja terrorismin rahoitukseen liittyvistä suuntauksista, typologioista ja riskeistä. Rahanpesun selvittelykeskusten olisi palautteen tyyppiä ja toistuvuutta määrittäessään otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon alat, joilla raportointitoimissa saatetaan tarvita parannuksia. Palaute annetaan myös valvojien saataville, jotta nämä voivat harjoittaa riskiperusteista valvontaa direktiivin 40 artiklan mukaisesti. Rahanpesun selvittelykeskuksen on ilmoitettava vuosittain rahanpesuntorjuntaviranomaiselle palautteen antamisesta ilmoitusvelvollisille tämän pykälän mukaisesti ja toimitettava tilastot ilmoitusvelvollisten ryhmien toimittamien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten määrästä. Rahanpesuntorjuntaviranomainen antaa viimeistään 10 päivänä heinäkuuta 2028 rahanpesun selvittelykeskuksille suosituksia palautteen antamista koskevista parhaista käytännöistä ja lähestymistavoista, myös palautteen tyypistä ja toistuvuudesta. Palautteenantovelvollisuudella ei saa vaarantaa meneillään olevaa rahanpesun selvittelykeskuksen analyysitoimintaa tai rahanpesun selvittelykeskuksen jakamista tiedoista seurannutta tutkintaa tai hallinnollista toimea, eikä se saa vaikuttaa tietosuojaa ja luottamuksellisuutta koskevien vaatimusten sovellettavuuteen. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskusten olisi annettava Tullille vähintään kerran vuodessa palautetta käteisen rahan fyysistä rajan yli liikkumista koskevien ilmoitusten vaikuttavuudesta ja niiden jatkotoimista.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin esitetään lisättävän *uusi 5 a kohta*, jonka mukaan rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluisi yhteistyö ja tiedonvaihto kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten kanssa. Kuudennen rahanpesudirektiivin 66 artikla edellyttää, että valvojat, rahanpesun selvittelykeskus ja kohdennetuista talouspakotteista vastaavat viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antavat toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Edellä mainitut viranomaiset saavat käyttää tämän artiklan mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja ainoastaan tämän direktiivin tai muiden unionin säädösten soveltamisalaan kuuluvia tehtäviään hoitaessaan sekä kyseisten tehtävien hoitoon nimenomaisesti liittyvien hallinnollisten käsittelyjen tai oikeuskäsittelyjen yhteydessä. Nykyisellään selvittelykeskus vaihtaa tietoa aktiivisesti lainsäädännön sallimissa rajoissa paitsi rahanpesulain mukaisten valvojien, ulkoministeriön että Tullin ja muiden poliisiyksiköiden kanssa. Selvittelykeskus on jo pitkään ollut kansallisen pakoteyhteistyöryhmän jäsen, ja osallistunut pakoteyhteistyöryhmän kahden alatyöryhmän työskentelyyn.

Lisäksi esitetään että *1 momentin 6 kohtaa* muutetaan vastaamaan kuudennen rahanpesudirektiivin edellyttämiä tilastointivaatimuksia. Tilastoista säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 9 artiklassa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on ylläpidettävä kattavia tilastoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntakehystensä tuloksellisuuteen liittyvistä asioista kehyksen

tuloksellisuuden tarkastelemiseksi. Rahanpesun selvittelykeskuksen tulee ylläpitää tilastoja seuraavista: rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävistä liiketoimista tehtyjen ilmoitusten lukumäärä ja kyseisten ilmoitusten perusteella toteutetut toimet, rahanpesun selvittelykeskukselle asetuksen (EU) 2018/1672 9 artiklan mukaisesti toimitetut käteisen rahan konkreettista rajan yli liikkumista koskevat tiedot ja näiden tietojen perusteella toteutetut toimet; tietojen jakamiseen muille toimivaltaisille viranomaisille johtavien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus ja, jos saatavilla, lisätutkimuksiin johtaneiden ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus sekä rahanpesun selvittelykeskusten 27 artiklan mukaisesti laatima vuotuinen kertomus; tiedot sellaisten rajat ylittävien tietopyyntöjen lukumäärästä, jotka rahanpesun selvittelykeskus on esittänyt tai vastaanottanut, joihin se on kieltäytynyt vastaamasta tai joihin se on vastannut osittain tai kokonaan, jaoteltuina vastapuolena olevan maan mukaan; ja rahanpesun selvittelykeskukselle osoitetut henkilöresurssit.

Pykälän *4 momentin* mukaan keskusrikospoliisin tulee antaa Poliisihallitukselle vuosittain selvitys rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnasta. Momenttia ehdotetaan muutettavan niin että siinä luetellaan mitä kuudennen rahanpesudirektiivin 27 artiklan 1 kohdan edellyttämiä tilastotietoja vuosikertomuksen tulee sisältää. Selvityksessä on oltavat tilastot seuraavista:

a) rahanpesun selvittelykeskuksen saamien epäilyttävistä liiketoimista ja epäilyttävästä toiminnasta tehtyjen ilmoitusten perusteella toteutetut jatkotoimet;

b) ilmoitusvelvollisten tekemät ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista;

c) valvojilta sekä keskitetyistä rekistereistä saadut tiedot;

d) toimivaltaisille viranomaisille jaetut tiedot ja tietojen jakamisen johdosta toteutetut jatkotoimet;

e) muille rahanpesun selvittelykeskuksille esitetyt ja niiltä vastaanotetut pyynnöt;

f) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille esitetyt ja niiltä vastaanotetut pyynnöt;

g) osoitetut henkilöresurssit;

h) Tullin asetuksen (EU) 2018/1672 9 artiklan mukaisesti toimittamat tiedot käteisenrahan fyysisestä liikkumisesta rajan yli.

Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi *5 momentti.* Rahanpesudirektiivin 27 artiklassa säädetään, että edellä 4 momentin mukaisen vuosikertomuksen on sisällettävä tietoa myös muille toimivaltaisille viranomaisille jaetuissa tiedoissa yksilöidyistä suuntauksista ja tyypeistä. Kertomukseen sisältyvien tietojen perusteella ei saa pystyä tunnistamaan ketään luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättävän uusi *6 momentti*, joka edellyttää, että rahanpesun selvittelykeskuksen tulee toiminnassaan kunnioittaa ja suojella asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että rahanpesun selvittelykeskusten toiminnalla voi olla vaikutuksia yksilöiden perusoikeuksiin, kuten henkilötietojen suojaa, yksityiselämää ja omaisuuden omistamista koskeviin oikeuksiin. Rahanpesun selvittelykeskusten olisi sen vuoksi nimettävä perusoikeusvastaava rahanpesudirektiivin 20 artiklan mukaisesti. Perusoikeusvastaava voi olla rahanpesun selvittelykeskuksen nykyisen henkilöstön jäsen. Artiklan 3 kohdan mukaan rahanpesun selvittelykeskuksen on varmistettava, että

perusoikeusvastaava ei ota vastaan ohjeita, jotka koskevat hänen tehtäviensä hoitamista. Artiklan 2 kohdan mukaan perusoikeusvastaava hoitaa seuraavia tehtäviä:

a) antaa rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstölle kaikkea rahanpesun selvittelykeskuksen toteuttamaa toimintaa koskevaa neuvontaa, jos hän katsoo sen tarpeelliseksi tai jos henkilöstö sitä pyytää, kyseistä toimintaa haittaamatta tai viivyttämättä;

b) edistää perusoikeuksien kunnioittamista rahanpesun selvittelykeskuksessa ja valvoo sitä;

c) antaa ei-sitovia lausuntoja siitä, onko rahanpesun selvittelykeskuksen toiminta perusoikeuksien mukaista;

d) ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskuksen päällikölle mahdollisista perusoikeuksien loukkauksista rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnassa.

Rahanpesudirektiivin johdantokappaleiden mukaan perusoikeusvastaavan nimeäminen auttaisi varmistamaan, että rahanpesun selvittelykeskukset kunnioittavat ja suojelevat asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia, kun ne suorittavat tehtäviään.

2 a §. *Yhteiset analyysit.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §, jossa säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskukselle uusi rahanpesudirektiivin 32 artiklan mukainen toimivalta tehdä yhteisiä analyyseja epäilyttävistä liiketoimista ja epäilyttävästä toiminnasta, perustaa rahanpesuntorjuntaviranomaisen avulla yhteisiä analyysityöryhmiä tietyksi ajaksi tiettyä tarkoitusta varten sekä osallistua tällaisiin työryhmiin. Pykälän *1 momentin* mukaisesti rahanpesun selvittelykeskus voi osallistua yhteisiä analyysejä epäilyttävistä liiketoimista ja epäilyttävästä toiminnasta tekeviin analyysityöryhmiin ja tehdä yhteisen analyysityöryhmän perustamista koskevan pyynnön. Pykälän *2, 3 ja 4 momentissa* säädetään yhteisen analyysiryhmän perustamisesta tiettyä tarkoitusta varten määräajaksi, tekemään operatiivisia analyyseja epäilyttävistä liiketoimista tai epäilyttävästä toiminnasta, joihin liittyy yksi tai useampi työryhmän muodostava rahanpesun selvittelykeskus. Määräaikaa voidaan jatkaa keskinäisellä suostumuksella. Yhteinen analyysityöryhmä voidaan perustaa, jos rahanpesun selvittelykeskusten operatiiviset analyysit edellyttävät sellaisten vaikeiden ja vaativien analyysien suorittamista, jotka liittyvät muihin jäsenvaltioihin, tai jos useat rahanpesun selvittelykeskukset suorittavat operatiivisia analyyseja, joissa tapauksen olosuhteet oikeuttavat yhteensovitetut toimet asianosaisissa jäsenvaltioissa. Jos yhteinen analyysityöryhmä tarvitsee apua rahanpesun selvittelykeskukselta, joka ei ole mukana työryhmässä, se voi pyytää kyseistä rahanpesun selvittelykeskusta liittymään yhteiseen analyysityöryhmään ja toimittamaan rahanpesun selvittelyyn liittyviä tietoja ja muita rahoitustietoja yhteiselle analyysityöryhmälle.

Pykälän *5 momentissa* säädetään kolmansien tahojen osallistumisesta yhteisiin analyyseihin. 32 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhteisiin analyyseihin osallistuvat rahanpesun selvittelykeskukset määrittävät edellytykset, joita sovelletaan kolmansien osapuolten osallistumiseen, ja ottavat käyttöön toimenpiteitä, joilla taataan vaihdettujen tietojen luottamuksellisuus ja turvallisuus. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että kolmansien osapuolten, mukaan lukien unionin elimet, toimistot ja virastot, osallistuminen voi olla ratkaisevan tärkeää rahanpesun selvittelykeskusten analyysien, myös yhteisten analyysien, onnistumisen kannalta. Sen vuoksi rahanpesun selvittelykeskukset voivat kutsua kolmansia osapuolia mukaan yhteisten analyysien tekemiseen, jos niiden osallistuminen kuuluu kyseisten kolmansien osapuolten toimivaltuuksiin. Kolmansien osapuolten osallistuminen analyyttiseen prosessiin voisi auttaa tunnistamaan rahanpesun selvittelyn sekä rikollisuuteen liittyvien tietojen ja tiedustelutietojen välisiä yhteyksiä, monipuolistamaan analyysia ja määrittämään, onko rikoksen tekemisestä viitteitä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vaihdettuja tietoja käytetään

yksinomaan niihin tarkoituksiin, joita varten yhteinen analyysi on käynnistetty. Rahanpesudirektiivissä ei yksilöidä kolmansia tahoja. Rahoitustietodirektiivin 12 artiklan uudessa 4 kohdassa säädetään, että rahanpesun selvittelykeskusten tulee voida tarvittaessa pyytää Europolia tukemaan niitä, kun ne tekevät ko. yhteisiä analyysejä, edellyttäen että kaikki osallistuvat rahanpesun selvittelykeskukset suostuvat tähän, Europolin toimeksiannon rajoissa asetuksen (EU) 2016/794 4 artiklan 1 kohdan h ja z alakohdassa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta asetuksessa (EU)2024/1620 vahvistettuun rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen toimivaltaa. Pykälän *6 momentissa* säädetään rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta luovuttaa analyysityöryhmän jäsenille tämän lain 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja.

2 b §. *Tietojen toimittaminen valvojille*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 b §, jossa säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksen velvollisuudesta toimittaa tietoja valvojille rahanpesudirektiivin 23 artiklan mukaisesti. Pykälän *1 momentissa* säädetään mitä tietoja, joilla voi olla merkitystä rahanpesulain 5 luvun mukaisen valvonnan kannalta, rahanpesun selvittelykeskuksen tulee vähintään toimittaa rahanpesulaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle joko oma-aloitteisesti tai pyynnöstä. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että rahanpesun selvittelykeskusten ja valvojien välinen tehokas yhteistyö ja tietojenvaihto on ratkaisevan tärkeää rahoitusjärjestelmän eheyden ja vakauden kannalta. Sillä varmistetaan kattava ja johdonmukainen toimintatapa, jonka mukaisesti rahanpesua, sen esirikoksia ja terrorismin rahoitusta ehkäistään ja torjutaan, ja sillä tehostetaan rahanpesun ja terrorisminrahoituksen torjuntaa koskevaa unionin järjestelmää ja suojataan taloutta laittoman rahoitustoiminnan aiheuttamilta uhkilta. Rahanpesun selvittelykeskusten hallussa olevat tiedot, jotka koskevat esimerkiksi ilmoitusvelvollisten toimittamien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten laatua ja määrää, ilmoitusvelvollisten rahanpesun selvittelykeskusten tietopyyntöihin antamien vastausten laatua ja oikea-aikaisuutta sekä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen tyyppejä, suuntauksia ja menetelmiä, voivat auttaa valvojia tunnistamaan aloja, joilla riskit ovat suurempia tai joilla vaatimusten noudattaminen on heikkoa, ja näin antaa niille käsityksen siitä, onko valvontaa tehostettava tiettyjen ilmoitusvelvollisten tai alojen osalta. Pykälän *2 momentissa* rahanpesun selvittelykeskukselle säädetään velvoite ilmoittaa valvojille aina, kun sen hallussa olevat tiedot viittaavat siihen, että ilmoitusvelvolliset mahdollisesti rikkovat rahanpesuasetusta ja maksun tiedot -asetusta. Päätöksen tässä momentissa tarkoitetusta tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Pykälän *3 momentissa* säädetään tietojen sisällöstä. Sen mukaan lukuun ottamatta tapauksia, joissa se on ehdottoman välttämätöntä edellä 2 momentin soveltamiseksi, tämän pykälän nojalla toimitetut tiedot eivät saa sisältää mitään tietoja yksittäisistä luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä tai tapauksista, joihin liittyy sellaisia luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, jotka ovat käynnissä olevan analyysin tai tutkinnan kohteena, taikka tietoja, jotka voivat johtaa luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden tunnistamiseen.

2 c §. *Liiketoimien tai toiminnan seurantamääräys.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 c §, jonka *1 momentissa* säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskukselle uusi rahanpesudirektiivin 25 artiklan mukainen toimivalta määrätä ilmoitusvelvollinen seuraamaan selvittelykeskuksen määrittämän ajan liiketoimia tai toimintaa, joita toteutetaan ilmoitusvelvollisen hallinnoiman yhden tai useamman pankkitilin tai maksutilin tai kryptovaratilin tai muun liikesuhteen kautta, sellaisten henkilöiden osalta, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että tilin tai liikesuhteen tiiviimpi seuranta voi tarjota rahanpesun selvittelykeskukselle lisätietoja tilinhaltijan liiketoimien malleista. Sen avulla voidaan havaita oikea-aikaisesti epätavallisia tai epäilyttäviä liiketoimia taikka epätavallista tai epäilyttävää toimintaa, jotka saattavat edellyttää rahanpesunselvittelykeskuksen lisätoimia, mukaan lukien tilin tai liikesuhteen keskeyttäminen, kerättyjen tiedustelutietojen analysointi ja niiden jakaminen tutkinta- ja syyttäjäviranomaisille Päätöksen

seurantamääräyksen lähettämisestä tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Merkittävän riskin arvioinnissa tulee huomioida ensinnäkin se, että kun henkilö on epäiltynä rahanpesusta, esirikoksesta tai terrorismin rahoittamisesta, niin häneen liittyy merkittävä riski ko. toiminnasta. Merkittävän riskin olemassaolo ei voi kuitenkaan edellyttää aloitettua esitutkintaa, vaan merkittävä riski voi realisoitua jo ennen esitutkinnan aloittamista muun muassa silloin, kun selvittelykeskuksella on sen käytettävissä olevien tietojen perusteella syytä olettaa, että henkilö aikoo syyllistyä, syyllistyy tai on jo syyllistynyt rahanpesuun, sen esirikokseen tai terrorismin rahoittamiseen. Asian arvioinnissa on otettava huomioon ainakin käytettävissä olevien tietojen ja tietolähteen luotettavuus. Asiassa on huomioitava myös, että lievä tai tavanomainen riski henkilön syyllistymisestä rahanpesuun, esirikokseen tai terrorismin rahoittamiseen ei oikeuta antamaan kyseessä olevaa seurantamääräystä ilmoitusvelvolliselle, vaan riskin tulee olla merkittävä. Kyseinen kvalifiointiperuste voi olla käsillä muun muassa silloin, kun sama tieto on saatu erityisen luotettavasta lähteestä tai useasta eri lähteestä, tai kun tiedon perustana on kiistattomia todisteita (esimerkiksi toistuvia maksutransaktioita, jotka selvästi viittaavat rahanpesuun, esirikokseen tai terrorismin rahoittamiseen). Asiassa tulee huomioida myös riskin realisoitumisen vaikutukset siten, että mikäli oletettavissa olevalla rikoksella olisi merkittäviä vaikutuksia yleiseen tai yksityiseen etuun, voidaan riskiä pitää merkittävämpänä kuin jos kyseessä olisi vain pieni varallisuusvahingon riski. Uhkan arvioinnissa voidaan huomioida myös se, jos henkilö on aiemmin tuomittu rahanpesusta, esirikoksesta tai terrorismin rahoittamisesta. Kuudes rahanpesudirektiivi edellyttää lisäksi, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että selvittelykeskuksilla on valtuudet ohjeistaa ilmoitusvelvollista raportoimaan valvonnan tuloksista. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi ilmoittamalla epäilyistä rahanpesuasetuksen artiklan 69 mukaisesti. Saadessaan tämän pykälän nojalla annetun seurantaohjeen ilmoitusvelvollinen noudattaa rahanpesuasetuksen mukaisia ilmoitusvelvollisen riskiperusteisia toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontatoimenpiteitä. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystöön kuuluvan poliisimiehen valtuudesta antaa ulkomaisen rahanpesun selvittelykeskuksen pyynnöstä pykälän 1 momentissa kuvatun määräyksen ilmoitusvelvolliselle.

2 d §. *Ilmoitusvelvolliselle annettavat ilmoitukset.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 b §, jonka *1 momentissa* säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskukselle uusi rahanpesudirektiivin 26 artiklan mukainen toimivalta antaa ilmoitusvelvolliselle ilmoitus asiakkaan tuntemisvelvollisuuden noudattamisen kannalta merkityksellisistä seikoista. Päätöksen ilmoituksen antamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Ilmoituksen tietoihin on sisällyttävä sellaisten liiketoimien tai toiminnan tyypit, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen riski, tai tietyt henkilöt, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen riski, tai tietyt maantieteelliset alueet, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen riski. Merkittävän riskin arvioinnissa tulee huomioida ensinnäkin se, että kun henkilö on epäiltynä rahanpesusta, esirikoksesta tai terrorismin rahoittamisesta, niin häneen liittyy merkittävä riski ko. toiminnasta. Merkittävän riskin olemassaolo ei voi kuitenkaan edellyttää aloitettua esitutkintaa, vaan merkittävä riski voi realisoitua jo ennen esitutkinnan aloittamista muun muassa silloin, kun selvittelykeskuksella on sen käytettävissä olevien tietojen perusteella syytä olettaa, että henkilö aikoo syyllistyä, syyllistyy tai on jo syyllistynyt rahanpesuun, sen esirikokseen tai terrorismin rahoittamiseen. Asian arvioinnissa on otettava huomioon ainakin käytettävissä olevien tietojen ja tietolähteen luotettavuus. Asiassa on huomioitava myös, että lievä tai tavanomainen riski henkilön syyllistymisestä rahanpesuun, esirikokseen tai terrorismin rahoittamiseen ei oikeuta antamaan kyseessä olevaa seurantamääräystä ilmoitusvelvolliselle, vaan riskin tulee olla merkittävä. Kyseinen kvalifiointiperuste voi olla käsillä muun muassa silloin, kun sama tieto on saatu erityisen luotettavasta lähteestä tai useasta eri lähteestä, tai kun tiedon perustana on kiistattomia todisteita (esimerkiksi toistuvia maksutransaktioita, jotka selvästi viittaavat rahanpesuun, esirikokseen tai terrorismin rahoittamiseen). Asiassa tulee huomioida myös riskin

realisoitumisen vaikutukset siten, että mikäli oletettavissa olevalla rikoksella olisi merkittäviä vaikutuksia yleiseen tai yksityiseen etuun, voidaan riskiä pitää merkittävämpänä kuin jos kyseessä olisi vain pieni varallisuusvahingon riski. Uhkan arvioinnissa voidaan huomioida myös se, jos henkilö on aiemmin tuomittu rahanpesusta, esirikoksesta tai terrorismin rahoittamisesta. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että tällaiset varoitukset voivat auttaa ilmoitusvelvollisia tiedottamaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista menettelyistään ja varmistamaan niiden vastaavuuden riskien kanssa sekä päivittämään riskinarviointi- ja riskinhallintajärjestelmiään vastaavasti, minkä lisäksi ilmoitusvelvolliset voivat saada varoituksista lisätietoja, joiden perusteella tehostettuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä saattaa olla tarpeen soveltaa tiettyihin asiakkaisiin tai liiketoimiin, joihin liittyy suurempia riskejä. Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentin vaatimusta on sovellettava rahanpesun selvittelykeskuksen määrittelemän ajanjakson ajan, joka saa olla enimmillään kuusi kuukautta. Arvioidessaan tämän pykälän nojalla annettua ilmoitusta ilmoitusvelvollinen noudattaa rahanpesuasetuksen mukaisia ilmoitusvelvollisen riskiperusteisia toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontatoimenpiteitä. Pykälän *3 momentissa* rahanpesun selvittelykeskusta edellytetään rahanpesudirektiivin 26 artiklan 3 kohdan mukaisesti antamaan ilmoitusvelvollisille vuosittain strategisia tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen tyypeistä, riski-indikaattoreista ja suuntauksista.

3 §. *Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri.* Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 5 ja 9 momentin sisältöä muutettaisiin. Pykälän *5 momenttia* tarkennetaan vastaamaan rahanpesudirektiivin 36 artiklan 2 kohta, joka edellyttää, että rahanpesun selvittelykeskukset eivät paljasta epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen lähdettä vastatessaan toimivaltaisten viranomaisten rahanpesudirektiivin 22 artiklan mukaisiin tietopyyntöihin tai jakaessaan analyysiensa tulokset 19 artiklan mukaisesti. Direktiivissä todetaan, että tämä kohta ei rajoita kansallisen rikosprosessioikeuden soveltamista, mistä syystä momenttiin ehdotetaan lisättävän aiempaa tarkempi kuvaus tilanteista, joissa selvittelykeskus voi luovuttaa ilmoituksen tekijän nimen ja henkilöllisyyden. Tekijällä tarkoitetaan 36 artiklan 1 kohdan mukaisia ilmoitusvelvollisia, niiden työntekijöitä tai vastaavassa asemassa olevia henkilöitä, asiamiehiä ja edustaja. Näitä tilanteita ovat rikosprosessin eri vaiheet, joissa tietoja tarvitaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, sekä Europol-asetuksen liitteen I mukaisten rikosten esitutkinnassa, syyteharkinnassa, tuomioistuinkäsittelyssä ja rangaistuksen täytäntöönpanossa. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa selvennetään lisäksi, että 36 artiklan vaatimuksen ilmoittajan tietojen salaamisesta ei kuitenkaan tulisi estää rahanpesun selvittelykeskuksia jakamasta asiaankuuluvia tietoja, kuten IBAN-numeroita taikka BIC- tai SWIFT-koodeja koskevia tietoja.

Pykälän *9 momenttia* puolestaan tarkennettaisiin vastaamaan rahanpesudirektiivin 19 artiklan 6 kohdan salassapitovaatimuksia. Momenttiin lisättäisiin edellytys siitä, että rahanpesun selvittelykeskusten henkilöstöä sitovat vastaavat salassapitovaatimukset kuin mitä rahanpesulain 11 luvun 66 §:ssä on säädetty. Henkilöstön tulee lisäksi ylläpitää korkeaa ammatillista tasoa, mukaan lukien tietosuojaa koskevat korkeat ammatilliset normit, henkilöstön tulee olla erittäin luotettavaa ja sillä tulee olla asianmukainen osaaminen massadata-aineistojen eettisen käsittelyn osalta. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksella tulee olla käytössään menettelyt eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.

4 §. *Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi.

Pykälän *1 ja 2 momenttiin* ei ehdoteta muutoksia.

Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän *3 momentin* sisältöä täsmennettäisiin ja se siirrettäisiin 4 momentiksi, *4 momentin* sisältöä muutettaisiin ja se siirrettäisiin 6 momentiksi, *5 momentin* sisältöä muutettaisiin ja se siirrettäisiin 7 momentiksi sekä *6 momentin* sisältöä täsmennettäisiin ja se siirrettäisiin 9 momentiksi. Lisäksi pykälään lisättäisiin *uusi 3, 5* ja *8 momentti*.

Pykälän voimassa oleva 3 momentti siirrettäisiin 4 momentiksi ja sitä täsmennettäisiin lisäämällä siihen maininta, että tietoja saa luovuttaa turvallisten ja suojattujen kanavien kautta, sillä tätä edellytetään kuudennen rahanpesudirektiivin 19 artiklan 8 kohdassa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 3 momentti*, jossa luetellaan mihin rahoitus- ja hallinnollisiin tietoihin rahanpesun selvittelykeskuksella tulee olla välitön ja suora pääsy, ja mihin lainvalvontatietoihin tulee olla suora tai välillinen pääsy tehtäviensä suorittamiseksi. Näistä säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 21 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdassa. Direktiivin johdantokappaleissa todetaan, että rahanpesun selvittelykeskusten toimivaltuuksiin kuuluu oikeus saada suoraan tai välillisesti rahoitus- ja lainvalvontatietoja sekä hallinnollisia tietoja, joita ne tarvitsevat voidakseen torjua rahanpesua, sen esirikoksia ja terrorismin rahoitusta. Koska ei ole määritelty, minkä tyyppisiä tietoja näihin yleisluonteisiin ryhmiin sisältyy, rahanpesun selvittelykeskusten saataville on annettu hyvin monenkirjavaa tietoa, mikä on vaikuttanut niiden analysointitehtäviin sekä niiden kykyyn tehdä tehokasta yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden rahanpesunselvittelykeskusten kanssa, myös yhteisten analyysien yhteydessä. Tämän vuoksi on tarpeen määritellä rahoitus- ja lainvalvontatiedot sekä hallinnolliset tiedot, jotka olisi annettava suoraan tai välillisesti jokaisen rahanpesun selvittelykeskuksen saataville kaikkialla unionissa.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on voimassa olevan 4 §:n 1 ja 2 momenttien nojalla laajat tiedonsaantioikeudet tehtäviensä suorittamiseksi viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä sekä ilmoitusvelvollisilta, mukaan lukien tarvittaessa edellä mainittujen johtajat ja työntekijät, sekä yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä ja henkilöltä, mutta pykälässä ei edellytetä, että pääsy olisi suoraa ja välitöntä. Lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019, jäljempänä *poliisin tietosuojalaki*) 16 §:n 1 momentin nojalla poliisilla on oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja säännöksessä luetelluista rekistereistä, muun ohella liikenneasioiden rekisteristä, väestötietojärjestelmästä, kiinteistötietojärjestelmästä ja kaupparekisteristä. Tietojärjestelmiä ja rekistereitä koskevissa laeissa on myös säännöksiä tietojen luovuttamisesta esitutkintaviranomaisille (ks. esim. kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 6 §). Poliisin tietosuojalain 3 luvun 17 §:ssä säädetään muiden viranomaisten tietojen luovuttamisesta poliisille suorakäyttöisesti tallettamalla tai tietojoukkona tallettamista varten. Pykälässä säädetään niistä viranomaisista, jotka saavat suorakäyttöisesti tallettamalla tai tietojoukkona tallettamista varten luovuttaa poliisille tietoa. Säännöksessä mainittuja viranomaisia ovat esimerkiksi suojelupoliisi, oikeushallintoviranomaiset ja Rajavartiolaitos.

Seuraavassa käydään läpi kuudennen rahanpesudirektiivin 21 artiklan1 kohdan a ja b alakohdassa mainitut tietokannat ja rekisterit sekä niiden suomalaiset vastineet ja se, millainen pääsy rahanpesun selvittelykeskuksella on kyseisiin tietoihin voimassa olevan kansallisen lainsäädännön nojalla.

– Kansallisiin keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin 16 artiklan mukaisesti sisältyvät tiedot –Suomessa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän, johon rahanpesun selvittelykeskuksella on pääsyoikeus pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain 3 §:n 1 ja 6 kohdan nojalla. Tiedot luovutetaan Tullin ylläpitämällä koostavalla sovelluksella (lain 7 a §).

– Ilmoitusvelvollisilta saadut tiedot, mukaan lukien tiedot asetuksen (EU) 2023/1113 3 artiklan 9 alakohdassa määritellyistä varainsiirroista ja mainitun asetuksen 3 artiklan 10 alakohdassa määritellyistä kryptovarojen siirroista – rahanpesun selvittelykeskuksella on rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla oikeus saada tietoja ilmoitusvelvollisilta. Tiedot pyydetään ko. taholta.

– Kiinnityksiä ja lainoja koskevat tiedot – lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri ja yrityskiinnitysrekisteri ovat julkisia rekistereitä. Lainoja koskevat tiedot rahanpesun selvittelykeskus saa pyytämällä suoraan ilmoitusvelvollisilta rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla. Rahanpesu selvittelykeskukselle tai poliisille ei ole säädetty oikeutta saada positiivisesta luottotietorekisteristä tietoja (positiivisesta luottotietorekisteristä annettu laki (739/2022) 39 §), ellei kyse ole poliisille annettavasta virka-avusta (lain 3 §, jossa viitataan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 26 §:n 3 momenttiin).

– Kansallisiin valuutta- ja valuutanvaihtotietokantoihin sisältyvät tiedot – Suomessa ei ole tällaisia tietokantoja.

– Arvopapereita koskevat tiedot – arvopapereita koskevista tiedonantovelvollisuuksista säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017). Lain 8 luvun 2 §:n mukaan arvopapereihin liittyviä tietoja on velvollisuus salassapitosäännösten estämättä antaa viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja. Sijoitusrahastojen osalta tiedonantovelvollisuuksista säädetään sijoitusrahastolaissa (213/2019), jonka 26 luvun 1 §:n mukaan rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö ovat oikeutettuja antamaan muutoin lain nojalla salassa pidettäviä tietoja ainoastaan syyttäjä- tai esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Tiedot pyydetään erikseen jokaiselta eri taholta rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

– Verotiedot, myös veroviranomaisten hallussa olevat tiedot sekä hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2011/16/EU 8 artiklan 3 a kohdan nojalla saadut tiedot – verotusta koskevat tiedot ovat, erityisesti yksityiselämän suojan vuoksi, säädetty verotietojen julkisuudesta annetussa laissa suurilta osin salassa pidettäviksi. Lain 19 §:n mukaan verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille muun ohella rikosten ennalta estämistä, selvittämistä sekä syytteeseenpanoa varten. Rahanpesun selvittelykeskus voi 4 §:n nojalla pyytää verohallinnolta tietoja. Poliisilla on valmistelussa rajapinnat sekä verotustietoihin, Tulorekisteriin, että HTSY:n velvoitteidenhoitoselvityksiin.

– Tiedot tavaroita tai palveluja tai käyttöoikeussopimuksia koskevista julkisista hankintamenettelyistä – Rahanpesun selvittelykeskus voi rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla pyytää näitä tietoja.

– Edellä 16 artiklassa tarkoitetun pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän tiedot, sekä kansallisten kiinteistörekisterien tai sähköisten tietojenhakujärjestelmien sekä maarekisterien ja katasterien tiedot – Suomessa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain (/) 4 luvun 17 j §:ssä) tarkoitetun pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän tiedot, sekä kiinteistötietojärjestelmä, joka sisältää kiinteistörekisterin sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin (kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annettu lain 3 §; kiinteistörekisterilaki (392/1985)). Rahanpesun

selvittelykeskuksella on oikeus pyytää edellä mainittuja tietoja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla. Sillä on edellä esitetyn mukaisesti suora ja välitön pääsyoikeus pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään ja pääsy tulee olemaan myös yhteenliittämisjärjestelmään. Sillä on myös suora ja välitön pääsy kiinteistötietojärjestelmään poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 14 kohdan nojalla.

– Luonnollisia henkilöitä koskevissa kansallisissa väestörekistereissä olevat tiedot – Suomessa väestötietojärjestelmä (laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista, 661/2009. Rahanpesun selvittelykeskuksella on suora ja välitön pääsyoikeus poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 11 kohdan nojalla.

– Kansallisissa passi- ja viisumirekistereissä olevat tiedot – rahanpesun selvittelykeskuksella on pääsy tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla ulkoministeriön tietojärjestelmään. Suora ja välitön pääsy passirekisteriin passilain (671/2006) 5 §:n nojalla.

– Matkustustietokannoissa olevat tiedot – Suomessa matkustajatietojärjestelmä. Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus pyytää edellä mainittuja tietoja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla ja sillä on pääsy matkustustietokantoihin Suomessa poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 15 kohdan nojalla. Poliisi käyttää matkustajatietojärjestelmää, joka kerää ja käsittelee lentoliikenteen matkustajarekisteritietoja (Passenger Name Record, PNR) ja matkustajan ennakkotietoja (API) lain edellyttämällä tavalla.

– liike-elämän tietokannoissa, mukaan lukien kauppa- ja yritysrekisterit ja poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tietokannat, olevat tiedot – Suomessa kauppa- ja yritysrekisterissä olevat tiedot. Rahanpesun selvittelykeskuksella on suora ja välitön pääsyoikeus poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla kaupparekisteriin. Rajapintaa Patentti- ja rekisterihallituksen Virre-tietopalveluun rakennetaan. Suomessa ei ole keskitettyä tietokantaa poliittisesti vaikutusvaltaisista henkilöistä.

– Kansallisissa ajoneuvo-, ilma-alus- ja vesikulkuneuvorekistereissä olevat tiedot – Suomessa liikenneasioiden rekisteri (liikenteen palveluista annettu laki (320/2017)). Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus pyytää edellä mainittuja tietoja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla. Poliisilla on suora ja välitön pääsyoikeus poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

– Kansallisissa sosiaaliturvarekistereissä olevat tiedot – rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla tietoja kysytään suoraan lähinnä Kansaneläkelaitokselta, jos epäillään esimerkiksi sosiaalitukien väärinkäytöstä.

– Tullaustiedot, myös käteisen rahan fyysistä liikkumista rajan yli koskevat tiedot – poliisilla ei ole pääsyä tullaustietoihin tai käteisvarojen ilmoittamista koskeviin tietoihin. Tullaustietoja voidaan toimittaa poliisille henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 20 §:n perusteella muun muassa silloin, kun kyse on rikosten ennalta estämisestä ja paljastamisesta. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2018/1672 ja Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (432/2021) mukaiset Tullin vastaanottamat käteisvarailmoitukset toimitetaan rahanpesun selvittelykeskukseen (asetuksen 9 artikla). Poliisille ne toimitetaan ainoastaan rajatussa joukossa vakavia rikosepäilyitä (lain 11 §).

– Kansallisissa aserekistereissä olevat tiedot – Suomessa aserekisteri. Pääsy rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n (esim. asekauppaan liittyvän rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen selvittämiseksi) sekä poliisin henkilörekisteristä annetun lain 5 luvun 18 §:n ja poliisilain 1 §:n nojalla.

– Kansallisissa tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevissa rekistereissä olevat tiedot (rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki 4 §). Poliisilla on suora ja välitön pääsyoikeus poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla. Rajapintaa Patentti- ja rekisterihallituksen Virre-tietopalveluun rakennetaan (digitalisaatiohanke); tuotantokäyttöön 2025.

– Keskitettyjen rekisterien 10 artiklan 19 kohdan mukaisen yhteenliittämisen kautta saatavilla olevat tiedot – Suomessa rahanpesulain 3 luvun 17 §:ssä tarkoitetun tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevien keskitettyjen rekisterien yhteenliittämisen kautta saatavilla olevat tiedot. Rahanpesun selvittelykeskuksella tulee olemaan suora ja välitön pääsyoikeus rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

– Voittoa tavoittelemattomien järjestöjen rekistereissä olevat tiedot – Suomessa yhdistys- ja säätiörekisterissä olevat tiedot. Pyydetään erillisellä tietopyynnöllä. Lisäksi Virressä on tietoja säätiöistä sekä ePortissa yhdistyksistä, joita voidaan pyytää rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

– Kansallisten finanssivalvonta- ja sääntelyviranomaisten hallussa 61 artiklan ja 67 artiklan 2 kohdan mukaisesti olevat tiedot – Suomessa toimivaltaisten viranomaisten hallussa rahanpesulain 10 luvun 60 §:n ja 11 luvun 66 §:n 2 momentin mukaiset tiedot.

– Komission asetuksen (EU) N:o 389/2013 mukaisesti perustetut tietokannat, joissa säilytetään hiilidioksidipäästökauppaa koskevia tietoja – asetuksen (EU) N:o 389/2013 mukaisesti perustetut tietokannat, kuten Unionin rekisteri, sisältävät tietoja hiilidioksidipäästökaupasta. Näihin tietokantoihin pääsy on rajoitettu ja niiden käyttöä valvotaan tarkasti. Poliisi voi saada pääsyn näihin tietokantoihin, jos se on tarpeen rikostutkinnan tai turvallisuuteen liittyvien syiden vuoksi.

– Yritysten vuositilinpäätöksiä koskevat tiedot – Suomessa kaupparekisterin yritysten vuositilinpäätöksiä koskevat tiedot. Patentti- ja rekisterihallitus/Virre. Kysely Patentti- ja rekisterihallitus tai tietojen haku suoraan käyttöliittymästä rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

– Kansalliset maahanmuuttorekisterit – Suomessa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä olevat tiedot. Poliisilla on suora ja välitön pääsyoikeus poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmiin.

– Kauppatuomioistuinten hallussa olevat tiedot –Suomessa markkinaoikeuden hallussa olevat tiedot. Tiedot pyydetään rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

– Maksukyvyttömyystietokannoissa olevat ja selvittäjien hallussa olevat tiedot – Suomessa maksukyvyttömyysrekisterissä ja Ulosottolaitoksen hallussa olevat tiedot. Tiedot pyydetään rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

– Tiedot kohdennettujen talouspakotteiden nojalla jäädytetyistä tai pysäytetyistä varoista ja muusta omaisuudesta – Tietoja pyydetään mm. Ulosottolaitokselta ja ulkoministeriöltä rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n nojalla.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on edellä esitetyn mukaisesti voimassa olevan lainsäädännön nojalla pääsy kaikkiin kuudennen rahanpesudirektiivin 21 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan mukaisiin tietoihin. Voimassa olevan lain 4 §:ssä ei kuitenkaan edellytetä, että pääsy kaikkiin 1 ja 2 momentin mukaisiin tietoihin tulisi olla suoraa ja välitöntä. Tästä syystä esitetään, että pykälään lisätään uusi 4 momentti, jossa eksplisiittisesti luetellaan ne kuudennen rahanpesudirektiivin mukaiset tiedot, joihin pääsyn tulee olla suoraa ja välitöntä. Lisäksi 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 21 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiset lainvalvontatiedot, joihin rahanpesun selvittelykeskuksella tulee olla joko suora tai välillinen pääsy. Näitä tietoja ovat:

1. kaikenlaiset tiedot, joita toimivaltaisilla viranomaisilla on jo hallussaan rikosten ehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi tai niihin liittyviä syytetoimia varten;

2. kaikenlaiset tiedot, joita viranomaisilla tai yksityisillä on hallussaan rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi tai niihin liittyviä syytetoimia varten ja jotka ovat toimivaltaisten viranomaisten saatavilla ilman, että niiden tarvitsee käyttää kansallisen lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja.

Direktiivin mukaan näihin tietoihin on kuuluttava muun muassa rikosrekisterit sekä tiedot, jotka koskevat tutkimuksia, varojen jäädyttämistä tai takavarikoimista tai muita tutkimukseen liittyviä tai väliaikaisia toimia sekä tuomioita ja menetetyksi tuomitsemisia. 21 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskukselle myönnetään mahdollisuuksien mukaan suora pääsy 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa lueteltuihin tietoihin. Jos rahanpesun selvittelykeskukselle on myönnetty välillinen pääsy tietoihin, tiedot hallussaan pitävän yhteisön tai viranomaisen on annettava ne viivytyksettä. Jäsenvaltiot voivat sallia, että pääsyä ensimmäisen alakohdan c alakohdassa tarkoitettuihin lainvalvontatietoihin rajoitetaan tapauskohtaisesti, jos tällaisten tietojen antaminen todennäköisesti vaarantaa meneillään olevan tutkinnan. Suomessa tutkinnanjohtaja päättää esitutkinnan aikana salassa pidosta esitutkintalain säännösten pohjalta. Tämä tarkoittaa sitä, että käytännössä tutkinnanjohtajalla on viimekätinen sananvalta siitä, miten tietoja voidaan kesken olevan esitutkinnan osalta hyödyntää, esitutkintaan vaarantamatta.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on voimassa olevan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 ja 2 momentin nojalla oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä sekä ilmoitusvelvollisilta, mukaan lukien tarvittaessa edellä mainittujen johtajat ja työntekijät, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liikesalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita, taloudellista asemaa tai verotustietoja koskevien tietojen salassapidosta säädetään. Rahanpesun selvittelykeskuksella on poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla välitön ja suora pääsy Rajavartiolaitoksen ja Tullin henkilörekistereihin niitä poliisin tehtäviä varten, jotka vastaavat tehtäviä, joita varten tiedot on kerätty ja talletettu, sekä muuhun tarkoitukseen 13 §:ssä ja 14 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Henkilötietojen käsittelystä puolustusvoimissa annetun lain (332/2019) 29 §:n 1 momentin 2 kohdan b alakohta antaa puolustusvoimille oikeuden luovuttaa henkilötietoja niitä poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä varten, jotka liittyvät oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamiseen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen tai rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen. Rikosrekisterilain (770/1993) 4 §:ssä ja 4 a §:ssä säädetään rajatuista tapauksista, joissa rekisterin

tietoja voi luovuttaa esitutkintaviranomaisille. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksella on poliisin tietosuojalain 16 §:n 1 momentin 4 alakohdan mukaisesti pääsy sakkorekisteriin.

Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa ensinnäkin säädettäisiin suorasta ja välittömästä pääsystä 3 momentin *1–26 alakohdan* tietoihin. Kuudennen rahanpesudirektiivin mukaan pääsyä olisi pidettävä suorana ja välittömänä, kun tiedot sisältyvät tietokantaan, rekisteriin tai sähköiseen tietojenhakujärjestelmään, jonka avulla rahanpesun selvittelykeskus voi saada ne suoraan automaattisen mekanismin kautta ilman välittäjää. Jos tietokantaa tai rekisteriä ei ole perustettu, jäsenvaltioiden olisi toteutettava muita tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että rahanpesun selvittelykeskukset voivat saada kyseiset tiedot nopeasti. Näissä tilanteissa, joissa tiedot ovat toisen elimen tai viranomaisen hallussa, suora pääsy merkitsee sitä, että tietoja hallussaan pitävien yhteisöjen tai viranomaisten tulee antaa ne viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle, ja mikään yhteisö, viranomainen tai kolmas osapuoli ei saa puuttua pyydettyihin tai annettaviin tietoihin. Tietoja ei pitäisi suodattaa. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO:2020:53 käsitellyt viipymättä aikamäärettä esitutkinnan aloittamisen kontekstissa. Ratkaisussaan korkein oikeus toteaa, että asiassa olisi tullut toimia muutamassa, eli maksimissaan viidessä, päivässä, jotta toimittaisiin viipymättä. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa selvennetään, että joissakin tilanteissa tietoihin liittyvien luottamuksellisuutta koskevien vaatimusten takia tietoja ei kuitenkaan voida antaa suodattamattomina. Näin on esimerkiksi tilanteissa, joissa verotietoja voidaan antaa rahanpesun selvittelykeskuksille ainoastaan kolmannen maan veroviranomaisen suostumuksella tai joissa suora pääsy lainvalvontatietoihin voisi vaarantaa meneillään olevan tutkinnan, ja kun on kyse Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/681 nojalla kerätyistä matkustajarekisteritiedoista. Tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden olisi pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan rahanpesun selvittelykeskusten tehokas pääsy tietoihin, muun muassa antamalla rahanpesun selvittelykeskuksille pääsy samanlaisin ehdoin kuin muille kansallisen tason viranomaisille niiden analysointitoiminnan helpottamiseksi. Kuten edellä on kuvattu rahanpesun selvittelykeskuksella ei ole pääsyä kaikkiin 21 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan edellyttämiin tietoihin tietoteknisen tietokannan, rekisterin tai tietojenhakujärjestelmän kautta. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleiden mukaan direktiivissä ei kuitenkaan vaadita jäsenvaltioita perustamaan uusia tietokantoja tai rekistereitä tapauksissa, joissa tietyntyyppiset tiedot, kuten hankintoja koskevat tiedot, ovat hajallaan eri tietorekistereissä tai arkistoissa.

Lisäksi 5 momentissa säädettäisiin 4 momentin 27 ja 28 kohdan tietojen toimittamisen määräajasta. Kuudennen rahanpesudirektiivin 21 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskukselle myönnetään mahdollisuuksien mukaan suora pääsy 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa lueteltuihin tietoihin. Jos rahanpesun selvittelykeskukselle on kuitenkin myönnetty välillinen pääsy tietoihin, tiedot hallussaan pitävän yhteisön tai viranomaisen on annettava ne ilman aiheetonta viivytystä. Ilman aiheetonta viivytystä tarkoittaa niin pian kuin se on olosuhteet huomioon ottaen kohtuudella mahdollista, mutta ei välittömästi. Se edellyttää liiallisten tai tarpeettomien viivytysten välttämistä, toiminnan tavoitteen ja mahdollisten perusteltujen kaupallisten näkökohtien tai väistämättömien tekijöiden huomioon ottamista.

Nykyinen 4 momentti siirrettäisiin 6 momentiksi ja sen sisältöä muutettaisiin ensinnäkin niin, että rahanpesun selvittelykeskukselle annettaisiin toimivalta luovuttaa rahanpesurekisterin tietoja kohdennetuista talouspakotteista vastaaville toimivaltaisille viranomaisille. Tällä implementoidaan rahanpesudirektiivin 66 artikla, joka edellyttää, että valvojat, rahanpesun selvittelykeskus ja kohdennetuista talouspakotteista vastaavat viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antavat toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Edellä mainitut viranomaiset saavat käyttää tämän artiklan mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja ainoastaan tämän direktiivin tai muiden unionin

säädösten soveltamisalaan kuuluvia tehtäviään hoitaessaan sekä kyseisten tehtävien hoitoon nimenomaisesti liittyvien hallinnollisten käsittelyjen tai oikeuskäsittelyjen yhteydessä. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskukselle annetaan toimivalta luovuttaa tietoja rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 2 kohdan 2 ja 3 kohdan mukaisille toimivaltaisille viranomaisille ja rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 6 kohdan mukaiselle ilmoitusvelvolliselle, kun selvittelykeskus ottaa osaa rahanpesuasetuksen 75 artiklan mukaiseen tietojenvaihtokumppanuuteen. Rahanpesuasetuksen 75 artiklassa säädetään, että toimivaltaiset viranomaiset, jotka ovat tietojenvaihtokumppanuuden jäseniä, saavat hankkia, toimittaa ja vaihtaa tietoja vain siltä osin kuin se on tarpeen niiden asiaa koskevan unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisten tehtävien suorittamiseksi. Lisäksi 6 momenttia täsmennetään lisäämällä siihen maininta, että tietoja saa luovuttaa turvallisten ja suojattujen kanavien kautta, rahanpesudirektiivin 19 artiklan 8 kohdassa edellytetään, että rahanpesun selvittelykeskuksilla on käytössään turvalliset ja suojatut kanavat, joiden kautta ne voivat viestiä ja vaihtaa tietoja sähköisesti toimivaltaisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten kanssa.

Pykälän 5 momentti siirrettäisiin uudeksi 7 momentiksi ja sen sisältöä muutetaan vastaamaan rahanpesudirektiivin 22 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tietopyyntöön vastaamisen kieltäytymisperusteita. Artiklan mukaan, jos objektiivisten tosiseikkojen perusteella on syytä olettaa, että tietojen antamisella olisi kielteisiä vaikutuksia käynnissä olevaan selvittelyyn tai analyysiin, tai jos on kyse poikkeustapauksesta, jossa tietojen ilmaiseminen olisi selvässä epäsuhteessa luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeutettuihin etuihin nähden tai merkityksetöntä siihen tarkoitukseen nähden, johon niitä on pyydetty, rahanpesun selvittelykeskuksella ei ole velvollisuutta vastata tietopyyntöön. Tällaisissa tapauksissa rahanpesun selvittelykeskuksen on esitettävä kirjallisesti perustelut pyynnön esittäneelle viranomaiselle.

Pykälään lisättäisiin uusi 8 momentti, jossa säädettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 22 artiklan 2 kohdan edellyttämästä toimivaltaisten viranomaisten palautteenantovelvollisuudesta rahanpesun selvittelykeskukselle tämän pykälän 6 momentin ja 2 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaisesti toimitettujen tietojen käyttämisestä ja niiden hyödyllisyydestä sekä kyseisten tietojen perusteella toteutettujen toimien ja tutkimusten tuloksista. Tällaista palautetta on annettava säännöllisesti ja joka tapauksessa kootussa muodossa vähintään kerran vuodessa.

Pykälän nykyinen 6 momentti siirrettäisiin 9 momentiksi ja siihen tehtäisiin tekninen korjaus, jolla muutettaisiin viittaus rahanpesulakiin viittaukseksi rahanpesuasetukseen, sillä ilmoitusvelvollisten tietojen säilyttämisestä ei enää säädetä rahanpesudirektiivissä vaan rahanpesuasetuksen 77 artiklassa.

5 §. *Tietojen vaihtaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän *otsikkoa* täsmennettäisiin kuvaavammaksi sekä pykälän *3 momentin* sisältöä muutettaisiin ja osa sisällöstä siirrettäisiin *uuteen 4 momenttiin*. Voimassa olevan lain 4 momentin sisältöä muutettaisiin ja se siirrettäisiin 6 momentiksi. Lisäksi pykälään lisättäisiin *uusi 5 momentti*.

Pykälän *3 momenttia* muutettaisiin niin, että siinä säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskusten välisen tiedonvaihdon määräajoista rahanpesudirektiivin 31 artiklan edellyttämällä tavalla ja toimivaltaisten viranomaisten tietojen luovuttamista koskeviin pyyntöihin vastaamisen määräajoista rahoitustietodirektiivin 7 artiklan edellytysten mukaisesti. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että määräajat rahanpesun selvittelykeskusten tietojenvaihdolle ovat välttämättömiä nopean, tehokkaan ja johdonmukaisen yhteistyön varmistamiseksi. Määräajoista olisi säädettävä, jotta voidaan varmistaa tehokas tiedonvaihto kohtuullisessa ajassa tai täyttää menettelyä koskevat vaatimukset. Lyhemmistä määräajoista olisi säädettävä sellaisia poikkeuksellisia, perusteltuja ja kiireellisiä tapauksia varten, joissa tietopyynnön vastaanottaneella rahanpesun selvittelykeskuksella on suora pääsy tietokantoihin, joissa pyydettyjä tietoja säilytetään. Jos tietopyynnön vastaanottanut rahanpesun selvittelykeskus ei pysty antamaan

tietoja säädetyssä määräajassa, sen olisi ilmoitettava tästä pyynnön esittäneelle rahanpesun selvittelykeskukselle.

Pykälän uuteen 4 momenttiin siirrettäisiin muu 3 momentin sisältö ja tietojen luovuttamisesta kieltäytymisen säännöksiä muutettaisiin vastaamaan rahanpesudirektiivin 31 artiklan ja rahoitustietodirektiivin 7 artiklan edellytyksiä. Kuudennen rahanpesudirektiivin 31 artiklan 8 kohdan mukaan rahanpesun selvittelykeskus voi kieltäytyä vaihtamasta tietoja vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa tietojenvaihto voisi olla sen kansallisen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaista. Nämä poikkeukselliset olosuhteet on täsmennettävä siten, että estetään analysointiin tarvittavien tietojen vapaaseen vaihtoon kohdistuva väärinkäyttö sekä siihen kohdistuvat aiheettomat rajoitukset. Rahanpesun selvittelykeskus voi kieltäytyä luovuttamasta tietoa vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle ainoastaan, jos se olisi vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteita. Tällä tarkoitetaan tilanteita, joissa tietojen luovutus vaarantaisi kohdehenkilön henkeä tai terveyttä, tai muita perusoikeuksia. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että rahanpesun selvittelykeskus ei saisi pidättyä tai kieltäytyä vaihtamasta toisen rahanpesunselvittelykeskuksen kanssa oma-aloitteisesti tai pyynnöstä tietoja sellaisista syistä, jotka liittyvät esimerkiksi siihen, että esirikos ei ole selvillä, tai kansallisen rikoslainsäädännön erityispiirteisiin ja eroihin esirikosten määritelmissä taikka siihen, että ei ole viitattu joihinkin tiettyihin esirikoksiin. Rahanpesun selvittelykeskukset ovat ilmoittaneet tiettyjen esirikosten, kuten verorikosten, joita ei ole yhdenmukaistettu unionin oikeudessa, kansallistenmääritelmien eroihin perustuvista vaikeuksista tietojenvaihdossa. Tällaiset erot eivät saisi haitata keskinäistä tietojen vaihtamista, tietojen jakamista toimivaltaisille viranomaisille eivätkä tietojen käyttöä. Rahanpesun selvittelykeskusten olisi ripeästi, rakentavasti ja tehokkaasti huolehdittava mahdollisimman laajasta kolmansissa maissa toimivien rahanpesun selvittelykeskusten kanssa tehtävästä rahanpesuun, sen esirikoksiin ja terrorismin rahoitukseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä tiedonsiirtoon sovellettavien tietosuojasääntöjen, FATFin suositusten ja Egmont-ryhmän rahanpesun selvittelykeskusten välistä tietojen vaihtoa koskevien periaatteiden mukaisesti. Tätä varten rahanpesun selvittelykeskuksia olisi kannustettava tekemään kahdenvälisiä sopimuksia ja yhteisymmärryspöytäkirjoja kolmansien maiden vastapuolten kanssa ottaen samalla huomioon mahdolliset perusoikeusvelvoitteet ja tarve suojella oikeusvaltioperiaatetta.

Johdantokappaleissa todetaan lisäksi, että rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa tiettyjä rajoituksia toiselle rahanpesun selvittelykeskukselle toimittamiensa tietojen jatkokäytön osalta. Vastaanottavan rahanpesun selvittelykeskuksen olisi käytettävä tietoja ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten ne on pyydetty tai toimitettu. Rahanpesun selvittelykeskuksen olisi annettava vastaavasti toiselle rahanpesun selvittelykeskukselle ennakkosuostumuksensa tietojen toimittamiseen muille toimivaltaisille viranomaisille riippumatta siitä, minkä tyyppisiä esirikoksia niihin mahdollisesti liittyy, ja riippumatta siitä, onko esirikokset yksilöity tietojen vaihtamisenajankohtana, jotta tietojen jakamistehtävä voidaan suorittaa tehokkaasti. Tällainen ennakkosuostumus tietojen edelleen jakamiseen olisi annettava viipymättä, eikä sitä pitäisi evätä, paitsi jos kyseinen edelleen jakaminen ei kuulu rahanpesun ja terrorismin rahoituksentorjuntaa koskevien säännösten soveltamisalaan tai jos se ei ole kansallisen lainsäädännön perusperiaatteiden mukaista. Rahanpesun selvittelykeskusten olisi annettava selitys suostumuksen epäämisestä.

Lisäksi 4 momenttia täsmennettäisiin vastaamaan kuudennen rahanpesudirektiivin 31 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottaessa rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan mukaisen ilmoituksen, joka koskee toista Euroopan unionin jäsenvaltiota, sen on viipymättä toimitettava ilmoitus tai kaikki siitä saadut olennaiset tiedot tuon jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskukselle. Lisäksi täsmennetään kuudennen rahanpesudirektiivin 33 artiklan mukaisesti, että toimituksen on tapahduttava ilman rajoituksia tai ehtoja kyseisten tietojen käytölle. Artiklan 33 mukaan vaihtaessaan tietoja ja asiakirjoja 29 ja 31 artiklan mukaisesti rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa kyseisten

tietojenkäytölle rajoituksia ja ehtoja paitsi, jos ne koostuvat ilmoitusvelvollisen rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdan mukaisesti antamasta ilmoituksesta tai siitä saaduista tiedoista, jotka koskevat toista jäsenvaltiota, jossa ilmoitusvelvollinen toimii palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla ja jolla ei ole yhteyttä tiedot toimittavan rahanpesun selvittelykeskuksen jäsenvaltioon. Tiedot vastaanottavan rahanpesun selvittelykeskuksen on noudatettava näitä rajoituksia ja ehtoja.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *5 momentti*, jossa säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta luovuttaa tietoa Europolille (aiemmin 4 momentissa) ja uusina tahoina rahanpesuntorjuntaviranomaiselle (AMLA), Euroopan syyttäjänvirastolle (EPPO), Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF), sekä Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastolle (Eurojust) ilman aiheetonta viivytystä. AMLA-asetus ja rahanpesuasetus edellyttävät, että rahanpesun selvittelykeskukset pystyvät toimittamaan toimittavat ko. EU-virastoille analyysiensa tulokset asetusten määrittelemissä tilanteissa.

Lisäksi voimassa olevan 4 momentin sisältöä muutettaisiin ja se siirrettäisiin uudeksi 6 momentiksi. Momentissa säädettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 30 artiklan mukaisesti, että rahanpesun selvittelykeskusten olisi käytettävä FIU.net-järjestelmää keskinäisessä yhteistyössään. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että järjestelmän hallinnoinnista ja ylläpidosta huolehtii AMLA, jonka olisi varmistettava mahdollisimman korkea turvallisuustaso ja vaihdettujen tietojen täydellinen salaus. Järjestelmää voitaisiin käyttää tarvittaessa ja AMLAn päätöksellä myös tietojenvaihtoon kolmansissa maissa toimivien rahanpesun selvittelykeskusten sekä muiden viranomaisten ja unionin elinten, toimistojen ja virastojen kanssa. Rahanpesunselvittelykeskusten olisi hyödynnettävä FIU.net-järjestelmän toimintojen kaikilta osin. Näiden toimintojen avulla rahanpesun selvittelykeskusten olisi pystyttävä vertaamaan tietojaan muiden rahanpesun selvittelykeskusten tietoihin pseudonymisoidusti ja havaita näin niitä kiinnostavat kohteet muissa jäsenvaltioissa sekä selvittämään näiden kohteiden tulot ja varat varmistaen samalla henkilötietojen täyden suojan. Jotta rahanpesun selvittelykeskukset voivat havaita yhteyksiä rahoitustietojen ja rikollisuuteen liittyvien tiedustelutietojen välillä, niiden olisi myös voitava käyttää FIU.net-toimintoja suorittaakseen tietojensa ristiinvertailua pseudonymisoidusti unionin elinten, toimistojen ja virastojen hallussa oleviin tietoihin nähden siltä osin kuin tällainen ristiinvertailu kuuluu viimeksi mainittujen oikeudellisten toimivaltuuksien piiriin ja noudattaen kaikilta osin sovellettavia tietosuojasääntöjä.

6 §. *Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä*. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi määräajat liiketoimen keskeyttämismääräyksen antamiselle ilmoitusvelvolliselle kuudennen rahanpesudirektiivin 24 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Jos keskeyttämismääräys annetaan rahanpesuasetuksen 69 artiklan mukaisesti ilmoitetun epäilyn perusteella niin määräys tulee antaa kolmen työpäivän kuluessa ilmoituksen tekemisestä. Jos tarve keskeyttää liiketoimi perustuu rahanpesun selvittelykeskuksen analyysitoimintaan, tai toiselta toimivaltaiselta viranomaiselta tai vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselta tulleeseen pyyntöön, riippumatta siitä, onko ilmoitusvelvollinen tehnyt aiemman ilmoituksen, rahanpesun selvittelykeskuksen on määrättävä keskeyttämisestä mahdollisimman pian.

6 a §. *Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §, jonka *1 momentissa* säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta antaa ilmoitusvelvolliselle määräys pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskukselle valtuus jatkaa

keskeyttämismääräystä 25 arkipäivän ajan, jos se on välttämätöntä. Pykälän *2 momentin* mukaan keskeyttämismääräys voidaan antaa myös ulkomaisen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen torjunnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä. Kyseessä on uusi toimivalta, josta säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 24 artiklassa. Artiklan 2 kohdan mukaan keskeyttämisjakso saa olla enintään viisi työpäivää, mutta jäsenvaltiot voivat vahvistaa pidemmän ajanjakson, jos rahanpesun selvittelykeskukset suorittavat kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä, takavarikointia, jäädyttämistä tai menetetyksi tuomitsemista. Jos on vahvistettu pidempi keskeyttämisjakso, jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskukset hoitavat tehtäväänsä soveltaen asianmukaisia kansallisia suojatoimia, kuten pankkitilin tai maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisen kohteena olevan henkilön mahdollisuutta hakea kyseiseen keskeyttämispäätökseen muutosta tuomioistuimelta.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta hakea muutosta rahanpesun selvittelykeskuksen ehdotetun 4 momentin nojalla tekemään keskeyttämismääräyksen jatkamiseen. Keskeyttämismääräykseen voitaisiin vaatia oikaisua keskusrikospoliisilta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolain 7 a luvussa. Hallintolain 49 b §:n mukaan lailla voidaan erikseen säätää mahdollisuudesta hakea oikaisua viranomaisen päätökseen. Tällöin päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, vaan vasta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Valitus tehdään tällöin siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetulla lailla säädetään. Päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 6 §:n mukaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 7 §:ssä säädetään, että oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Jos hallintopäätöstä on oikaisuvaatimusmenettelyssä muutettu tai se on kumottu, oikaisuvaatimuspäätökseen saa hakea muutosta valittamalla myös se, jolla on 7 §:n tai muun lain mukaan valitusoikeus asiassa. Kun oikaisuvaatimus on tehty, voi oikaisuvaatimuksen käsittelevä viranomainen hallintolain 81 §:n mukaan kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävät on määritelty rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 2 §:ssä, jonka 1 momentin 1 kohdan mukaan yksi selvittelykeskuksen tehtävistä on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen ja selvittäminen sekä tutkintaan saattaminen. Tällä tarkoitetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen epäilyihin liittyvien ilmoitusten ja näihin epäilyihin liittyvien tietojen vastaanottamista, tallettamista ja muuta käsittelemistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämistä, paljastamista ja selvittämistä.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n mukaan selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Sen sijaan ehdotetun 6 a §:n mukaiseksi keskeytysajaksi ehdotetaan viittä arkipäivää. Tämä keskeytysaika koskisi tilannetta, jossa rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voisi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Keskeytysaikaa voitaisiin jatkaa

kahdellakymmenelläviidellä arkipäivällä, ottaen huomioon selvittelykeskuksen toimintaympäristön ja rikollisuuden yhä kansainvälisemmäksi muuttuneen luonteen, sekä rahanpesun selvittelykeskuksen keskeisen roolin rikoshyödyn jäljittämisessä ja takavarikoinnissa. Selvittelykeskuksen vuoden 2024 vuosikertomuksen mukaan liiketoimen keskeyttämistä koskevia määräyksiä eli jäädytysmääräyksiä annettiin vuonna 2024 yhteensä 223. Jäädytysmääräysten kohteena olevien varojen yhteenlaskettu arvo oli 14,7 miljoonaa euroa, josta haltuun jäi 13,7 miljoonaa euroa (93 %). Annettujen jäädytysmääräysten yhteenlaskettu arvo vuonna 2024 oli edellisvuosia huomattavasti suurempi ja haltuun jääneiden osuudet jatkoivat nousua. Korkeaa haltuun jääneiden varojen arvoa sekä osuutta selittävät erityisesti suuret virtuaalivaluuttoihin liittyvät jäädytykset sekä eräiden pankkien tehostunut toiminta epäilyttävistä liiketoimista, esimerkiksi petostapaukset, ilmoittamisesta. Lisäksi selvittelykeskus lähetti vuoden 2024 aikana 390 ulkomaista pysäytyspyyntöä 29 eri maahan. Ulkomaisten pysäytyspyyntöjen yhteenlaskettu arvo oli 21,8 miljoonaa euroa. Tästä viranomaisten haltuun jäi 3,5 miljoonaa euroa (16 %). Vuonna 2024 Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti kolme jäädytyspyyntöä ulkomaisilta viranomaisilta. Jäädytyspyyntöjen yhteenlaskettu arvo oli 624 tuhatta euroa. Rahanpesun selvittelykeskus turvaa rikoshyötyä myös muilla toimenpiteillä kuin jäädytyksillä ja pysäytyspyynnöillä. Tyypillisiä ovat esimerkiksi tapaukset, joissa käynnissä olevan esitutkinnan yhteydessä takavarikoidaan rikoshyötyä, joka olisi voinut jäädä saamatta ilman selvittelykeskuksen toimenpiteitä. Vuonna 2024 rikoshyötyä turvattiin em. tavalla 34 tapauksessa yli 540 000 euroa.

Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomuksesta käy ilmi, että yhä suurempi osa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen epäilyistä on rajat ylittäviä tapauksia, jolloin pidempi jäädytysaika tehostaisi lisäselvityksen saamista erityisesti EU:n ulkopuolelta, ottaen huomioon erilaiset rahoitusjärjestelmät ja viranomaiset. Direktiivissä ehdotettu viiden arkipäivän aika on käytännössä osoittautunut usein liian lyhyeksi. Määräajan on oltava riittävän pitkä, jotta varojen alkuperä, käyttötarkoitus sekä tosiasialliset edunsaajat voidaan luotettavasti selvittää. Toisaalta on huomioitava määräaikaisen jäädytyspäätöksen luonne perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan puuttuvana hallinnollisena toimenpiteenä ja asiaan liittyvät oikeusturvanäkökohdat, ottaen huomioon, että epäilyttävään pankkitiliin, maksutiliin, kryptovaratiliin tai liikesuhteeseen ei välttämättä liity rikoshyötyä. Keskeyttämispäätöksen tarkoituksena on kuitenkin myös tehostaa rikoshyödyn jäljittämistä ja rikoksella saatujen varojen poisottoa, ja se tarjoaa tehokkaan välineen hankkia lisäselvitystä vakuustakavarikkoa ja muita pakkokeinoja varten. Keskeyttämispäätöksen avulla voidaan rahanpesun selvittelyn lisäksi estää varojen ohjautumista terroristiseen toimintaan. Erityisesti terrorismin rahoitusepäilyn tilanteissa varojen käyttötarkoituksen selvittäminen on usein vaikeaa, kun todellinen kohde tarkoituksella salataan.

Mahdollisuus jatkaa keskeyttämismääräystä 25 arkipäivällä, on huomattavasti pidempi kuin voimassa olevassa rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:ssa oleva 10 arkipäivään rajattu liiketoimen keskeyttämismääräys ja uusi rahanpesudirektiivin mukainen 5 arkipäivään rajattu pankkitiliin, maksutiliin, kryptovaratiliin tai liikesuhteen keskeyttäminen. Voimassa olevan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun 6 §:n säännöstä on määräaikaisen liiketoimen keskeytyksen keston osalta pidetty riittävänä sellaisten epäilyttävien liiketoimien selvittelyssä, jotka ovat tapahtuneet kotimaisten ilmoitusvelvollisten vaikutuspiirissä, ts. varat ovat liikkuneet suomalaisten tilien, korttien, kryptolompakoiden jne. välillä. Tilanne on kuitenkin toisenlainen valtion rajat ylittävissä epäillyissä rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen tilanteissa, joissa asiaan liittyy epäily omaisuuden alkuperän häivyttämisestä. Tilanne on epäilyttäviin liiketoimiin liittyen olennaisesti erilainen myös silloin, kun epäilyttävään pankkitiliin tai maksutiliin, kryptovaratiliin tai liikesuhteeseen liittyy monimutkaisia omaisuusjärjestelyjä. Kun ryhdytään monimutkaisiin järjestelyihin omaisuuden alkuperän häivyttämiseksi ja sen naamioimiseksi laillisesti saaduksi esimerkiksi turvautuen niin sanottuihin veroparatiiseihin, omaisuuden laittoman alkuperän selvittäminen esitutkinnassa on vaikeaa tai toisinaan jopa mahdotonta. Tällaiset tilanteet voivat liittyä erityisesti vakavaan talousrikollisuuteen. Ehdotettu mahdollisuus

direktiivin mahdollistamaan pidempään epäilyttävän pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen määräaikaiseen keskeytykseen olisi rikosepäilyyn liittyviä turvaamistoimia täydentävä toimenpide monimutkaisten järjestelyjen selvittämiseksi jo ennen ratkaisua siitä, onko asiassa syytä epäillä rikosta, jolloin voidaan tehdä hakemus vakuustakavarikon määräämiseksi. Lisäksi kuudes rahanpesudirektiivi velvoittaa rahanpesun selvittelykeskuksia vastaamaan toisen rahanpesun selvittelykeskuksen lähettämään tietopyyntöön viiden työpäivän kuluessa silloin, kun tieto on selvittelykeskuksen hallussa. Jos saapuneen tiedustelun pohjalta on pyydettävä tietoa ulkopuolisista tietolähteistä, on määräaika vastaamiselle pidempi. Pelkästään em. vastausviiveistä seuraa välttämätön edellytys 5 päivää pidemmästä keskeytysajasta.

Oikeusturvan kannalta on huomioitava, että pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeytysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä olisi muutoksenhakumahdollisuus tilanteissa, joissa keskeyttämistä on jatkettu yli viiden arkipäivän, toisin kuin voimassa olevassa rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n ja 6 a §:n 1 ja 2 momentin mukaisten liiketoimen tai pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen lyhytaikaisen keskeytysmääräyksen osalta. Lisäksi pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeytysmääräyksen kohteena olevalla olisi mahdollisuus toimittaa selvitystä varojen laillisen alkuperän osoittamiseksi. Osoituksena laillisesta alkuperästä voisi olla asiakkaalta tai liiketoimen keskeytyksen kohteelta saatu selvitys, jonka mukaan varojen laillinen alkuperä, käyttökohde ja tosiasialliset edunsaajat voidaan todeta riittävän luotettavasti. Pykälän *3 momentin* mukaan rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus pyytää selvitystä liiketoimesta siltä, jonka varoja tai omaisuutta keskeyttäminen koskee. Keskeytysmääräys olisi viivytyksettä peruttava, kun keskeytys ei ole enää tarpeen. Määräys käytännössä peruttaisiin, jos asiassa saadaan asianomaiselta henkilöltä tai muutoin riittävä selvitys, tai jos asiassa on syytä epäillä rikosta, sen sijaan haettaisiin vakuustakavarikkoa. Vastaava edellytys liittyy vakuustakavarikkoa ja takavarikkoa koskevaan sääntelyyn, joita mahdollisuus niitä edeltävään määräaikaiseen liiketoimen keskeytysmääräykseen täydentää. Vakuustakavarikko on pakkokeinolain 6 luvun 4 §:n mukaan kumottava, kun sitä ei ole enää syytä pitää voimassa. Takavarikko on pakkokeinolain 7 luvun 14 §:n mukaan kumottava niin pian kuin se ei ole enää tarpeen.

6 b §. *Valtion korvausvastuu*. Kuudennen rahanpesudirektiivin 24 artiklan 3 kohdan mukaan keskeyttämisestä tai jatkamisen kieltämisestä määrääminen artiklan 24 mukaisesti ei saa asettaa rahanpesun selvittelykeskusta taikka sen johtajia tai työntekijöitä minkäänlaiseen vastuuseen. Keskeytysmenettely voi merkitä tuntuvaakin puuttumista päätöksen kohteen perusoikeuksiin, erityisesti omaisuudensuojaan, ja päätöksestä voi aiheutua merkittävää taloudellista vahinkoa sen kohteelle. Ehdotetun lain 6 ja 6 a §:n mukaan keskeyttäminen toteutettaisiin hallinnollisessa menettelyssä ja kuulematta päätöksen kohdetta etukäteen. Perusteettomasti tehdyn keskeyttämispäätöksen kohteelle olisi siten nimenomaisella säännöksellä tarpeen tehokkaasti turvata mahdollisuus saada korvaus kärsimästään vahingosta ja asiasta aiheutuneista kuluista. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tämän vuoksi valtion korvausvastuusta. Säännös vastaisi asiallisesti oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 11 §:n mukaista hakijan korvausvastuuta tarpeettomasti hankitusta turvaamistoimesta aiheutuneesta vahingosta ja kuluista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin 1 momentissa tarkoitetun korvauksen kanneajasta. Korvausta koskeva vaatimus olisi sen mukaan tehtävä vuoden kuluessa keskeytyspäätöksen kumoamisesta. Muutoksenhaun kohteena olevan päätöksen osalta määräaika alkaisi kulua siitä, kun valituksen johdosta tehty päätös tulee lainvoimaiseksi. Säännös vastaisi asiallisesti oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:n 2 momenttia. Tuosta säännöksestä poiketen ulosottomiehelle ei kuitenkaan olisi tarpeen ilmoittaa kanteen vireillepanosta.

Valtion korvausvastuu koskisi myös tilanteita, joissa perusteeton keskeytyspäätös olisi tehty vieraan valtion esittämän pyynnön johdosta ehdotetun lain 6 §:n 2 momentin ja 6 a §:n 2

momentin mukaisesti. Suomen valtio voisi tällöin vaatia pyynnön esittäneeltä valtiolta korvausta 6 b §:n nojalla maksamistaan korvauksista niiltä osin, kuin vahinko ei olisi aiheutunut Suomen viranomaisen toiminnasta.

8.3 Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä

1 §. *Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä ja lain tarkoitus.* Voimassa olevan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain 1 § sisältää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tarkoitusta ja sen yleistä rakennetta ja toimintaa kuvaavat säännökset. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen *1 kohtaan* lisättäisiin kryptovaratiliä ja arvopaperitiliä koskevat tiedot. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tarkoituksena olisi siten edistää viranomaisten automaattista tiedonsaantia niin pankki-, maksu-, kryptovara- kuin arvopaperitileistä ja tallelokeroista.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tietojenhakujärjestelmiä, joiden avulla voidaan tunnistaa oikea-aikaisesti kuka tahansa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on niiden alueella toimivassa luottolaitoksessa tai finanssilaitoksessa olevan maksutilin tai IBAN-tunnisteisen pankkitilin, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilin, kryptovaratilin tai tallelokeron haltija tai jolla on määräysvalta tällaiseen tiliin tai tallelokeroon. 16 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että keskitetyissä automatisoiduissa mekanismeissa olevat tiedot ovat suoraan ja välittömästi ja suodattamattomasti rahanpesun selvittelykeskusten saatavilla sekä oikea-aikaisesti valvontaviranomaisten saatavilla niiden tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi. Kyseisen 16 artiklan 3 kohdassa on eritelty tiedot, jotka on oltava saatavilla ja haettavissa keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta. Tarkemmin tietojen sisältöä on avattu 4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Kyseisen artiklakohdan muut tiedot kuin arvopaperitiliä ja kryptovaratiliä koskevat tiedot sisältyvät jo viidenteen rahanpesudirektiiviin ja ne on voimaansaatettu eduskunnan 4.10.2018 hyväksymällä hallituksen esityksellä eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 167/2018 vp). Ehdotetulla lisäyksellä myös kryptovaratiliä ja arvopaperitiliä koskevat tiedot lisättäisiin viranomaisten saataville pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla.

1 a §. *Soveltamisala*. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän *1 momenttiin* lisättäisiin kryptovara- ja arvopaperitilitiedot. Siten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia sovellettaisiin myös noiden tietojen saamiseen ja välittämiseen tiedonluovuttajilta viranomaisille pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla. Edellä mainitut tiedot tulee olla keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta saatavilla edellä 1 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla. Lisäksi pykälän *1* ja nykyistä 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksulaitosta, sähkörahayhteisöä ja kryptovarapalvelun tarjoajaa koskevat termit korvattaisiin kokonaisuudessaan finanssilaitoksen käsitteellä. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaisesti lakia sovellettaisiin myös pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitilitietojen ja tallelokerotietojen saamiseen ja välittämiseen pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän avulla. Uuden momentin lisäämisen myötä voimassa olevan lain 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 3 momentiksi.

Kuudennen rahanpesudirektiivin muotoilu lähtee siitä, että lain soveltamisalan mukaisia ilmoitusvelvollisia ovat luottolaitokset ja finanssilaitokset. Rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohdassa on määritelty finanssilaitoksen käsite. Finanssilaitoksella tarkoitetaan kyseisen kohdan mukaan

a) yritystä, joka ei ole luottolaitos eikä sijoituspalveluyritys ja joka harjoittaa yhtä tai useampaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/36/EU liitteessä I olevassa 2–12 kohdassa sekä 14 ja 15 kohdassa lueteltua toimintaa, mukaan lukien valuutanvaihtotoimistojen toiminta, mutta pois lukien direktiivin (EU) 2015/2366 liitteessä I olevassa 8 kohdassa tarkoitetut toimet, tai yritystä, jonka pääasiallisena toimintana on hankkia omistusosuuksia, mukaan lukien rahoitusalan holdingyhtiöt, rahoitusalan sekaholdingyhtiöt ja rahoitusalalla toimivat monialan holdingyhtiöt;

b) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY 13 artiklan 1 kohdassa määriteltyä vakuutusyritystä, siltä osin kuin se harjoittaa kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa tai muuta sijoitusvakuutustoimintaa, mukaan lukien direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan f ja g alakohdassa määritellyt vakuutushallintayhtiöt ja sen g alakohdassa määritellyt sekavakuutushallintayhtiöt;

c) direktiivin (EU) 2016/97 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa määriteltyä vakuutusedustajaa, jos tämä tarjoaa henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä vakuutuspalveluja, lukuun ottamatta vakuutusedustajaa, joka ei kerää vakuutusmaksuja tai asiakkaalle tarkoitettuja korvauksia ja joka toimii yhden tai useamman vakuutusyrityksen tai -edustajan vastuulla niitä koskevien tuotteiden osalta;

d) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyä sijoituspalveluyritystä;

e) yhteissijoitusyritystä, erityisesti

i) direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyä siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavaa yritystä ja kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä sen rahastoyhtiötä, tai kyseisen direktiivin mukaisesti toimiluvan saanutta sijoituspalveluyritystä, joka ei ole nimennyt rahastoyhtiötä, jos se asettaa siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvan yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavan yrityksen osuuksia ostettavaksi unionissa;

ii) direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoista sijoitusrahastoa ja kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajaa, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädettyyn direktiivin soveltamisalaan;

f) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyä arvopaperikeskusta;

g) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan b alakohdassa määriteltyä luotonantajaa;

h) direktiivin 2014/17/EU 4 artiklan 5 kohdassa ja direktiivin 2008/48/EY 3 artiklan f alakohdassa määriteltyä luotonvälittäjää, kun direktiivin (EU) 2015/2366 4 artiklan 25 alakohdassa määriteltyjä varoja pidetään hallussa luottosopimuksen yhteydessä, lukuun ottamatta luotonvälittäjää, joka harjoittaa toimintaa yhden tai useamman luotonantajan tai luotonvälittäjän vastuulla;

i) kryptovarapalvelun tarjoajaa;

j) a–i alakohdassa tarkoitetun finanssilaitoksen unionissa sijaitsevaa sivuliikettä, riippumatta siitä, sijaitseeko finanssilaitoksen kotipaikka jäsenvaltiossa vai kolmannessa maassa.

Mainitun määritelmän mukaisesti finanssilaitoksia ovat muun muassa sähkörahayhteisöt ja maksulaitokset. Lisäksi finanssilaitoksen käsitteeseen kuuluu muun muassa kryptovarapalvelun tarjoajat. Siten finanssilaitoksen käsite kattaa voimassa olevan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain mukaiset maksulaitokset, sähkörahayhteisöt ja kryptovarapalvelun tarjoajat, mutta tuo soveltamisalan piiriin myös uusia toimijoita, ainakin arvopaperikeskuksen ja arvopaperitietojen säilyttäjän. Soveltamisalan piiriin voi kuulua myös muita toimijoita, kuten yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä. Soveltamisalaan kuuluminen riippuu siitä, onko kyseisillä finanssilaitoksilla rahanpesudirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja maksutilejä, IBAN-tunnisteisia pankkitilejä, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilejä, kryptovaratilejä tai tallelokeroita.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 6 kohdassa säädetään, että keskitetyt automatisoidut mekanismit liitetään yhteen komission kehittämän ja ylläpitämän pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän (BARIS) kautta. Kyseisen artiklan 9 kohdan mukaan rahanpesun selvittelykeskuksilla tulee olla välitön ja suodattamaton pääsy ja rahanpesulain mukaisilla valvontaviranomaisilla oikea-aikainen pääsy pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta saatavilla oleviin tietoihin. Muutetun rahoitustietodirektiivin myötä myös vakavia rikoksia tutkivat viranomaiset saavat hyödyntää pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmää tehtäviensä hoitamiseen. Muutetun rahoitustietodirektiivin 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti 4 artiklaan lisättävässä 1 a kohdassa todetaan, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahoitustietodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti nimetyillä kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet päästä suoraan ja välittömästi tilitietoihin, jotka ovat saatavilla muissa jäsenvaltioissa BARIKsen kautta, ja tehdä niitä koskevia hakuja, aina, kun se on tarpeen niiden sellaisten tehtävien suorittamiseksi, joiden tarkoituksena on estää ennalta, paljastaa ja tutkia vakavia rikoksia tai suorittaa niihin liittyviä syytetoimia tai tukea vakaviin rikoksiin liittyvää rikostutkintaa, mukaan lukien tällaiseen tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen. Suomessa rahoitustietodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat poliisi, rahanpesun selvittelykeskus, Tulli ja Rajavartiolaitos. Siten sekä rahanpesun selvittelykeskuksella, rahanpesulain mukaisilla valvontaviranomaisilla, että poliisilla, Tullilla ja Rajavartiolaitoksella tulee olla pääsy keskitettyyn pankkitilireksiterin yhteenliittämisjärjestelmään. Ehdotettavan uuden 2 momentin mukaisesti pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia sovellettaisiin siten pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitilitietojen ja tallelokerotietojen saamiseen ja välittämiseen pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän avulla. Tämä pitäisi sisällään niin Tullin oikeuden luovuttaa edellä mainitut tiedot pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmään että viranomaisten oikeuden päästä pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmään.

1 d §. *Tiedonhakujärjestelmät*. Pykälän *5 momenttia* ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siihen lisättäisiin Tullille velvoite ottaa teknisiä vaatimuksia laatiessaan huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan muoto, jossa tiedot toimitetaan keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin, sekä tilitapahtumien sähköinen jäsennelty muoto ja tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen.

Voimassa olevassa pykälässä on säädetty, että Tulli valvoo 1 ja 2 momentissa, 4 §:n 2 momentissa ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista sekä antaa määräyksen tässä pykälässä tarkoitettujen tiedonhakujärjestelmien teknisistä vaatimuksista. Tullilla on siten valvontavastuu siitä, että luottolaitokset rakentavat ja ylläpitävät sähköistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, jonka avulla ne voivat toimittaa viranomaisille tietoa asiakkaidensa pankki- ja maksutileistä ja näitä koskevista tilitapahtumista. Lisäksi valvontavastuu ulottuu

myös maksulaitosten, sähkörahayhteisöjen ja kryptovarapalvelujen tarjoajien ylläpitämiin pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmiin. Tullin valvontavastuu kattaa siten kaikkien sähköisen pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmien luoneiden tiedonluovuttajien järjestelmän ylläpidon sekä myös tiedonantovelvollisuuden noudattamisen valvonnan. Lisäksi Tulli antaa tekniset vaatimukset tiedonhakujärjestelmän luomiseksi niin tiedonluovuttajien kuin viranomaisten tiedonhakujärjestelmien osalta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 4 kohdan mukaan komissio voi vahvistaa täytäntöönpanosäädöksillä muodon, jossa tiedot toimitetaan keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 72 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Lisäksi muutetun rahoitustietodirektiivin 6 a artiklan 2 kohdan mukaan komissiolla on valta antaa täytäntöönpanosäädöksillä teknisiä eritelmiä, joilla vahvistetaan sähköinen jäsennelty muoto ja tilitapahtumatietojen toimittamiseksi käytettävät tekniset keinot. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 22 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Hyväksyessään tällaisia täytäntöönpanosäädöksiä komissio ottaa huomioon asiaankuuluvien finanssipalvelujen sanomastandardien kehityksen.

Koska Tulli vastaa tilitapahtumatietoja koskevien tietopyyntöjen ja niihin annettujen vastausten toimittamisesta pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä, Tullin tulisi teknisiä vaatimuksia antaessaan ottaa huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan muoto, jossa tiedot toimitetaan keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin, sekä joilla vahvistetaan tilitapahtumien sähköinen jäsennelty muoto ja ne tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen. Vaikka komissio ei ole vielä julkaissut täytäntöönpanosäädösten teknisiä eritelmiä, asian perustana on EUROPOL-työryhmässä valmisteltu suositus, johon direktiiviä koskevien neuvottelujen yhteydessä päädyttiin. Niiden mukaan tavoitteena on, että kaikissa jäsenvaltiossa tullaan käyttämään ISO20022-standardin mukaisia (camt.052 tai camt.053) sanomia. Tulli tulee käyttämään näitä sanomarakenteita tilitapahtumatietojen välittämiseen. Eduskunnan 16.3.2025 hyväksymässä hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta (HE 25/2025 vp, jäljempänä *PMJ-muutosesitys*) on tarkennettu tilitapahtumatietojen muotoa ja kyselysanomien tarkempaa rakennetta.

1 e §. *Tiedonluovutusjärjestelmä.* Voimassa olevan lain 1 d §:ssä on säädetty Tullin ylläpitämästä tiedonluovutusjärjestelmästä, jonka avulla ne 1 a §:ssä tarkoitetut tiedonluovuttajat, jotka eivät ole rakentaneet pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, luovuttavat tilitapahtumatietoja toimivaltaisille viranomaisille. Tulli antaa pykälän 2 momentin mukaisesti teknisiä määräyksiä siitä, millä tavoin tiedot tulee toimittaa tiedonluovutusjärjestelmään. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että Tullin tulisi teknisiä määräyksiä antaessaan ottaa huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan tilitapahtumien sähköinen jäsennelty muoto ja ne tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen.

Muutetun rahoitustietodirektiivin 6 a artiklan 2 kohdan mukaan komissiolla on valta antaa täytäntöönpanosäädöksillä teknisiä eritelmiä, joilla vahvistetaan sähköinen jäsennelty muoto ja tilitapahtumatietojen toimittamiseksi käytettävät tekniset keinot. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 22 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Hyväksyessään tällaisia täytäntöönpanosäädöksiä komissio ottaa huomioon asiaankuuluvien finanssipalvelujen sanomastandardien kehityksen. Koska Tulli vastaa tilitapahtumatietoja koskevien tietopyyntöjen ja niihin annettujen vastausten toimittamisesta pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä, Tullin tulisi teknisiä vaatimuksia antaessaan ottaa huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan tilitapahtumien sähköinen

jäsennelty muoto ja ne tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen. Vaikka komissio ei ole vielä julkaissut täytäntöönpanosäädösten teknisiä eritelmiä, asian perustana on EUROPOL-työryhmässä valmisteltu suositus, johon direktiiviä koskevien neuvottelujen yhteydessä päädyttiin. Niiden mukaan tavoitteena on, että kaikissa jäsenvaltiossa tullaan käyttämään ISO20022-standardin mukaisia (camt.052 tai camt.053) sanomia. Tulli tulee käyttämään näitä sanomarakenteita tilitapahtumatietojen välittämiseen. Eduskunnan 16.6.2025 hyväksymässä PMJ-muutosesityksessä on tarkennettu tilitapahtumatietojen muotoa ja kyselysanomien tarkempaa rakennetta.

2 §. *Määritelmät*. Pykälän *1 kohta* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin pankki- ja maksutilirekisterin määritelmässä olevat maksulaitosta, sähkörahayhteisöä ja kryptovarapalvelun tarjoajaa koskevat termit kokonaisuudessaan finanssilaitoksen käsitteellä edellä 1 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla. Lisäksi pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavien tietojen listaan ehdotetaan lisättäväksi virtuaalisten IBAN-tilien asiakkaiden tiedot, arvopaperitilien asiakkaiden tiedot, kryptovaratilien asiakkaiden tiedot ja tallelokeroiden asiakkaiden tiedot. Mainitut tiedot tulee olla saatavilla 6 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla.

Pykälän *2 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin 1 d §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedonhakujärjestelmän luoneet muut toimijat finanssilaitoksen käsitteellä. Edellä 1 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa tarkemmin käsitellyllä muutoksella pyritään selkeyttämään säädöstekstin luettavuutta. Lisäksi 2 kohdan luovutettavien tietojen listaan lisättäisiin kryptovaratiliä ja arvopaperitiliä koskevat tiedot. Toimitettavien tietojen sisältöä on käsitelty tarkemmin 4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Pykälän *11 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutettaisiin koostavalla sovelluksella välitettävien tietojen sisältöä. Koska koostava sovellus on osa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää ja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tietosisältöä ehdotetaan muutettavaksi 1 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla, tulee myös koostavan sovelluksen sanamuotoa korjata. Ehdotetun mukaisesti koostava sovellus välittäisi siten voimassa olevan lain mukaisten pankki- ja maksutilitietojen, tallelokerotietojen, saldo- ja tilitapahtumatietojen ja arvopaperitietojen lisäksi myös kryptovaratiliä ja arvopaperitiliä koskevia tietoja.

Pykälän *12 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että keskitetystä automatisoidusta tilitietojärjestelmästä olisi mahdollista saada myös kryptovaratiliä- ja arvopaperitiliä koskevia tiedot. Mainitut tiedot tulee olla saatavilla keskitetyn automatisoidun mekanismin avulla 1 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 17 kohta arvopaperitili,* jolla tarkoitetaan arvo-osuustileistä annetun lain (827/199) 2 §:ssä tarkoitettua arvo-osuustiliä ja arvopaperitileistä annetun lain (750/2012) 2 §:ssä tarkoitettua arvopaperitiliä. Kuudennessa rahanpesudirektiivissä asetetaan jäsenmaille velvoite saattaa arvopaperitiliä koskevat asiakkuustiedot sekä arvopaperitilin tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivä keskitetyn automatisoidun mekanismin kautta saataville. Kuudennessa rahanpesudirektiivissä arvopaperitilillä tarkoitetaan 2 artiklan 10 kohdan mukaista arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 kohdan 28 alakohdassa määriteltyä arvopaperitiliä. Mainitussa asetuksessa arvopaperitilillä tarkoitetaan tiliä, jolle arvopapereita koskevat hyvitys- ja veloitusmerkinnät tehdään. Kansallisesti tällä tarkoitetaan sekä arvo-osuustililaissa tarkoitettua arvo-osuustiliä että arvopaperitileistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua arvopaperitiliä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 18 kohta kryptovaratili*, jolla tarkoitetaan varainsiirtojen ja tiettyjen kryptovarojen siirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja direktiivin (EU) 2015/849 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1113 3 artiklan 19 alakohdassa määriteltyä kryptovaratiliä, jota kryptovarapalvelun tarjoaja ylläpitää yhden tai useamman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nimissä ja jota voidaan käyttää kryptovarojen siirtojen toteuttamiseen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 19 kohta virtuaalinen IBAN-tilinumero*, jolla tarkoitetaan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 26 alakohdassa määriteltyä tunnistetta, joka johtaa maksujen ohjaamiseen maksutilille, joka on yksilöity kyseisestä tunnisteesta poikkeavalla IBAN-tilinumerolla. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että virtuaaliset IBAN-tilinumerot ovat luottolaitosten ja finanssilaitosten myöntämiä virtuaalisia tilinumeroita, joiden avulla maksuja voidaan ohjata fyysisille pankkitileille tai maksutileille.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 20 kohta finanssilaitos*, jolla tarkoitetaan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettuja toimijoita.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 21 kohta pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmä,* jolla tarkoitetaan kansallisten keskitettyjen automatisoitujen mekanismien, kuten keskitettyjen rekistereiden tai keskitettyjen sähköisten tietojenhakujärjestelmien, yhteenliittämistä komission kehittämän ja ylläpitämän pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmästä säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 6 kohdassa.

3 §. *Keskitettyä automatisoitua tilitietojärjestelmää käyttävät viranomaiset*. Voimassa olevassa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevan lain 3 §:ssä säädetään toimivaltaisista viranomaisista, joilla on oikeus päästä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään 4 §:n mukaisesti luovutettaviin ja 6 §:n mukaisesti tallennettuihin tietoihin, jos se on välttämätöntä pykälässä säädettyihin käyttötarkoituksiin ja viranomaisella on muualla laissa säädetty oikeus saada pykälässä mainitut tiedot. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että laajennettaisiin valvontajärjestelmän käyttämiseen oikeutettujen viranomaisten piiriä lisäämällä Patentti- ja rekisterihallitukselle oikeus hyödyntää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän keskitettyä automatisoitua tilitietojärjestelmää rahanpesulain 12 §:ssä säädettyjen tarkistusten tekemistä varten.

Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 12 kohdan vaatimus siitä, että keskitetystä rekisteristä vastaava elin suorittaa saman artiklan 7 kohdan a alakohdassa ja 9 kohdassa tarkoitettuja tarkistuksia muun muassa vertaamalla kyseisessä rekisterissä olevia tietoja muiden lähteiden hallussa oleviin tietoihin. Keskitetyllä rekisterillä tarkoitetaan 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevaa rekisteriä, jota Suomessa hallinnoi patentti- ja rekisterihallitus. Lisäksi säännöksellä pantaisiin täytäntöön saman artiklan 11 kohdan kolmannen alakohdan vaatimus siitä, että keskitetyllä rekisterillä on valtuudet pyytää tietoja muista rekistereistä siinä määrin kuin tällaiset tiedot ovat tarpeen sen tehtävien suorittamiseksi. Luottolaitoksilla on tämän lain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla velvollisuus luovuttaa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään muun ohella asiakkaansa tosiasiallisten edunsaajien täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus. Tämän lain 6 §:ssä nojalla samat tiedot tallennetaan pankki- ja maksutilirekisteriin finanssilaitoksen asiakkaasta. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tiedot soveltuvat näin ollen tosiasiallisten edunsaajien tietoja koskevilta osin hyvin direktiivissä tarkoitettuun tietojen vertailemiseen. Patentti- ja rekisterihallitus on direktiivissä tarkoitettu tosiasiallisia edunsaajia koskevasta keskitetystä rekisteristä vastaava elin, joten sille olisi tarpeen antaa oikeus päästä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tietoihin säännöksessä tarkoitetuilta osin.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan pykälässä säädetään oikeudesta päästä järjestelmässä oleviin, lain 4 §:n mukaisesti luovutettuihin ja 6 §:n mukaisesti tallennettuihin tietoihin, jos se on välttämätöntä pykälässä lueteltujen tehtävien suorittamiseksi. Välttämättömyysedellytystä on tulkittava säännöksen sanamuodon ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti tiukasti. Lisäksi pykälässä säädetään, että viranomaisella tulee olla muualla laissa säädetty oikeus saada pankki- ja valvontajärjestelmään luovutetut ja tallennetut tiedot. Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta saada mainittuja tietoja säädettäisiin ehdotettavan rahanpesulain 10 §:ssä.

4 §. *Pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmästä luovutettavat pankki- ja maksutilitiedot.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään niistä tiedoista, jotka luottolaitoksen tulee luovuttaa pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmän avulla toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutettaisiin kyseisen momentin *1, 2* ja *4 kohdan* tietosisältöä sekä lisättäisiin momenttiin *uusi 3 a, 5* ja *6 kohta*. Ehdotetuilla muutoksilla täytäntöönpantaisiin kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan mukaiset tiedot eli täydennettäisiin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän keskitetyn automatisoidun tilitietojärjestelmän kautta saatavien tietojen sisältöä.

Kyseisen artiklakohdan 3 kohdan mukaan keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta tulee olla saatavilla seuraavat tiedot:

a) asiakastilinhaltijoiden ja asiakastilinhaltijan puolesta oletettavasti toimivien henkilöiden osalta: nimi ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai yksilöllinen tunnistenumero sekä tarvittaessa päivämäärät, jolloin asiakkaanpuolesta oletettavasti toimiva henkilö sai valtuudet toimia asiakkaan puolesta ja jolloin hän lakkasi toimimasta asiakkaan puolesta;

b) asiakastilinhaltijoiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien osalta: nimi ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai yksilöllinen tunnistenumero sekä päivämäärät, jolloin luonnollisesta henkilöstä tuli asiakastilinhaltijantosiasiallinen omistaja ja edunsaaja ja jolloin hän lakkasi olemasta asiakastilinhaltijantosiasiallinen omistaja ja edunsaaja;

c) pankkitilien tai maksutilien osalta: IBAN-numero tai, jos maksutiliä ei voida tunnistaa IBAN-numerolla, yksilöllinen tilitunniste, ja tilin avaamis- ja tarvittaessa lopetuspäivä;

d) luottolaitoksen tai finanssilaitoksen antaman virtuaalisten IBAN-tilinumeroiden osalta: virtuaalinen IBAN-tilinumero ja tilin, jolle virtuaaliselle IBAN-tilinumerolle osoitetut maksut ohjataan automaattisesti uudelleen, yksilöllinen tilitunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;

e) arvopaperitilien osalta: tilin yksilöllinen tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;

f) kryptovaratilien osalta: tilin yksilöllinen tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;

g) tallelokeroiden osalta: vuokraajan nimi ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdanmukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai yksilöllinen.

Mainitut tiedot vastaavat pitkälti viidennen rahanpesudirektiivin mukaisia tietoja, jotka on jo täytäntöönpantu ja ovat siten saatavilla pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta. Kuudennessa rahanpesudirektiivissä tietosisältöä on kuitenkin laajennettu siten, että tiedot tulee saada myös virtuaalisten IBAN-tilien-, arvopaperitilien ja kryptovaratilien osalta. Lisäksi

saatavien tietojen sisältöä on täydennetty muun muassa tallelokeroa koskevien tietojen ja tosiasiallisten edunsaajatietojen osalta.

Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleiden mukaan, yritykset voivat käyttää virtuaalisia IBAN-tilinumeroita laillisiin tarkoituksiin, esimerkiksi sujuvoittaakseen maksujen keräämistä ja lähettämistä rajojen yli. Niihin liittyy kuitenkin myös lisääntynyt rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski, koska niitä voidaan käyttää tilinomistajan henkilöllisyyden peittämiseen, minkä vuoksi rahanpesun selvittelykeskusten on vaikea jäljittää rahavirtoja, tunnistaa tilin sijainti ja määrätä tarvittavista toimenpiteistä, kuten tilin käytön keskeyttämisestä tai valvonnasta. Jotta voidaan lieventää näitä riskejä ja helpottaa rahanpesun selvittelykeskusten työtä laittomien rahavirtojen jäljittämiseksi ja havaitsemiseksi, keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin olisi sisällytettävä tiedot pankkitiliin tai maksutiliin liittyvistä virtuaalisista IBAN-tilinumeroista.

6 §. *Pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavat tiedot.* Voimassa olevassa pykälässä on säädetty niistä tiedoista, jotka maksulaitosten, sähkörahayhteisöjen ja kryptovarapalvelun tarjoajien sekä niiden luottolaitosten, jotka ovat saaneet Finanssivalvonnalta luvan poiketa tiedonhakujärjestelmän ylläpitovelvoitteesta, tulee tallentaa pankki- ja maksutilirekisteriin. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin maksulaitosta, sähkörahayhteisöä ja kryptovarapalvelun tarjoajaa koskevat termit kokonaisuudessaan finanssilaitoksen käsitteellä edellä 1 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla. Tämän lisäksi *2 momentti* ehdotetaan poistettavaksi ja korvattavaksi uudella 2 momentilla, joka vastaisi ehdotettavan 4 §:n sisältöä. Tarkemmin pykälän sisältöä on käyty läpi 4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Siten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään luovutettavat tiedot olisivat yhteneväiset riippumatta siitä luovuttaako 1 a §:n mukainen tiedonluovuttaja tiedot pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmän avulla tai tallentaako se tiedot pankki- ja maksutilirekisteriin.

Myös *3 momentin* sisältöä täydennettäisiin kuudennen rahanpesudirektiivin vaatimalla tavalla. Tullin tulisi ottaa teknisiä määräyksiä antaessaan huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan muoto, jossa tiedot toimitetaan keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin.

7 §. *Tietojen antaminen pankki- ja maksutilirekisteristä.* Pykälän *3 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvattaisiin maksulaitosta, sähkörahayhteisöä ja kryptovarapalvelun tarjoajaa koskevat termit kokonaisuudessaan finanssilaitoksen käsitteellä edellä 1 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla.

10 §. *Lokitiedot*. Voimassa olevassa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskevan lain 10 §:ssä säädetään lokitietoja koskevia velvoitteita sekä Tullille että lain 3 §:n mukaisille toimivaltaisille viranomaisille. Pykälän *1 momenttia* tulisi muuttaa muutetun rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanemiseksi siten, että momenttiin lisättäisiin Tullille velvoite ylläpitää lokirekisteriä keskitetyn automatisoidun tilitietojärjestelmän käyttökertojen lisäksi myös pankkitilirekisterin yhteenliittämisjärjestelmän käyttökerroista. Muutetun rahoitustietodirektiivin 1 artiklan 6 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on säädettävä, että keskitettyjä pankkitilirekistereitä pitävät viranomaiset huolehtivat lokikirjan pitämisestä kaikista nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten 4 artiklan 1 ja 1 a kohdan mukaisista rekisterin käyttö- ja hakukerroista. Mainitun 1a kohdan mukaisesti Tullin tulisi ylläpitää lokitietoja niistä hauista mitä sille on tullut pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Kerättävien tietojen tulisi sisältää vähintään mainitun pykälän 1 momentissa listatut tiedot, jotka on eritelty rahoitustietodirektiivin 6 artiklassa.

10 a §. *Tilastot*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi *uusi 10 a §*, jossa säädettäisiin Tullin velvoitteesta ylläpitää tilastoja toimivaltaisten viranomaisten keskitettyyn automatisoituun

tilitietojärjestelmään tekemien hakujen lukumäärästä toimivaltaisten viranomaisten ryhmien mukaan eriteltynä.

Kuudennen rahanpesudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on ylläpidettävä kattavia tilastoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksentorjuntakehystensä tuloksellisuuteen liittyvistä asioista kehyksen tuloksellisuuden tarkastelemiseksi. Tilastojen on sisällettävä 2 kohdan j alakohdan mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten pankkitilirekistereihin tai tiedonhakumekanismeihin tekemien hakujen lukumäärä toimivaltaisten viranomaisten ryhmien mukaan eriteltynä. Lisäksi rahoitustietodirektiivin 19 artiklan 3 kohdan a alakohta edellyttää jäsenmaita tilastoimaan rahoitustietodirektiivin mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten keskitettyihin pankkitilirekistereihin tekemien hakujen määrän. Ehdotettava sääntely, joka kattaisi Tullin tilastointivelvoitteen kaikkien tämän lain 3 §:n mukaisten toimivaltaisten viranomaisten automatisoituun tilitietojärjestelmään tekemistä hauista, perustuisi muiden kuin rahanpesudirektiivin ja rahoitustietodirektiivin mukaisten hakujen tilastoimisen osalta kansalliseen sääntelytarpeeseen. Sääntelyä pidetään tarpeellisena kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion ja sen pohjalta laaditun toimintasuunnitelman toteuttamiseksi. Toimintasuunnitelman toimenpiteen 2.2.3 mukaan EU-sääntely ja FATFin suositukset edellyttävät, että jäsenmaat tuottavat erilaisia tilastoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan tehokkuuden arvioimiseksi. Rahanpesulain 2 luvun 1 §:n mukaan sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön on varmistettava, että edellä mainittuja tilastoja laaditaan riskiarvion tueksi. Lisäksi sisäministeriön ja valtiovarainministeriön on julkistettava niistä vuosittain yhteenveto. Tilastoimalla toimivaltaisten tekemien kyselyjen määrää voidaan vastata tähän tilastointitarpeeseen.

17 b §. *Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavat saldotiedot*. Pykälän *1 momentti*a ehdotetaan muutettavaksi siten, että keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä olisi mahdollista pyytää pankki- ja maksutilien lisäksi saldotieto myös kryptovaratileistä. Järjestelmästä olisi mahdollista pyytää kyselyn kohteena olevan kryptovaratilin saldotieto eli kryptovaratilillä oleva kryprovarojen määrä vastausta koskevalla kyselyhetkellä. Koska saldotiedon luovuttaminen ei ole välttämättä reaaliaikaista, tilin saldo voi erota viranomaisen kyselyajankohdan ja tiedon luovuttajan vastausajankohdan välillä. Siten annetun saldotiedon tulee koskea vastausajankohdan saldoa. Saldotietoa koskevassa vastauksessa tulisi olla aikaleima, joka tarkentaa saldon ajankohdan. Kryptoavaratilin saldossa tulee olla huomioitu myös mahdolliset tiliä koskevat katevaraukset.

17 d §. *Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavat tilitapahtuma- ja arvopaperitiedot.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 2 momentti*, jossa säädettäisiin keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavista kryptovaratilejä koskevista tilitapahtumatiedoista. Uuden momentin lisäämisen myötä voimassa olevan lain 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi *3 momentiksi*.

Tilitapahtumatiedoilla tarkoitetaan muutetun rahoitustietodirektiivin 1 artiklan 2 b kohdan 7 a alakohdassa tarkoitettuja yksityiskohtaisia tietoja toimista, jotka on suoritettu tiettynä ajanjaksona tietyn maksutilin tai IBAN-tilinumerolla yksilöidyn pankkitilin kautta, tai yksityiskohtaisia tietoja kryptovarojen siirroista. Muutetun rahoitustietodirektiivin 1 artiklan 7 kohdan mukaan lisättävän 6 a artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että finanssilaitokset ja luottolaitokset, kryptovarapalvelun tarjoajat mukaan luettuina, noudattavat 2 kohdan mukaisesti vahvistettuja teknisiä eritelmiä vastatessaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten rikostutkinnan yhteydessä esittämiin tilitapahtumatietoja koskeviin pyyntöihin, mukaan lukien tällaiseen tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen. Samaisen artiklakohdan 2 kohdan mukaan komissiolle siirretään valta antaa täytäntöönpanosäädöksillä teknisiä eritelmiä, joilla vahvistetaan sähköinen jäsennelty muoto ja

tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 22 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Hyväksyessään tällaisia täytäntöönpanosäädöksiä komissio ottaa huomioon asiaankuuluvien finanssipalvelujen sanomastandardien kehityksen.

Eduskunnan 16.6.2025 hyväksymällä PMJ-muutosesityksellä tuotiin pankki- ja maksutilejä koskevat tilitapahtumatiedot keskitetyn sähköisen saldo- ja tilitapahtumajärjestelmän kautta saataville. Koska rahoitustietodirektiivin mukaan myös kryptovaratilejä koskevat kryptovarojen siirtoja koskevat yksityiskohtaiset tiedot tulee toimittaa tietyssä harmonisoidussa muodossa jäsenvaltioille, katsotaan yhdenmukaiseksi säätää myös näiden tietojen olevan saatavilla keskitetyn sähköisen saldo- ja tilitapahtumajärjestelmän kautta. Kun jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille toimitettavat tilitapahtumatiedot, kryptovaratiliä koskevat tilitapahtumatiedot mukaan luettuna, olisivat jo valmiiksi rahoitustietodirektiivin vaatimassa harmonisoidussa muodossa, kansallisen tiedon välittäjän eli keskusrikospoliisin kansainvälisen yksikön olisi sujuvaa hakea pyydetyt tiedot keskitetystä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä ja välittää ne tiedon pyytäjälle oikeassa sanomamuodossa.

17 f §. *Keskitettyä sähköistä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmää koskevien tietojen käsittely.* Pykälän *1 ja 3 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momenttiin lisättäisiin ehdotetun uuden 17 d §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot eli kryptovaratiliä koskevat tilitapahtumatiedot. Ehdotettavan lain 1 a §:n mukaisten tiedonluovuttajien velvollisuus luovuttaa kryptovaratilejä koskevat tilitapahtumatiedot vastaisivat siten voimassa olevan lain pankki- ja maksutiliä koskevien tilitapahtumatietojen luovuttamisvelvoitetta. Velvollisuus luovuttaa edellä mainitut tiedot viranomaisille seuraa 17 a ja 17 c §:n mukaisten viranomaisten voimassa olevista tiedonsaantioikeuksista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin määräaika myös kryptovaratilejä koskevien tilitapahtumatietojen luovuttamiselle. Saldo- ja tilitapahtumatiedot olisi toimitettava viipymättä, mutta viimeistään seuraavan pankkipäivän kuluessa. Lisäksi tiedot tulisi toimittaa salassapitosäännösten estämättä. Koska kyse on tiedosta, jota viranomainen yleensä tarvitsee kiireellisesti esimerkiksi esitutkinnassa, tulisi tieto luovuttaa viranomaiselle viimeistään kyselyä seuraavana pankkipäivänä virka-ajan päättymiseen eli kello 16.15 mennessä. Mikäli kysely ei tulisi virka-ajan puitteissa eli kello 8.00–16.15 välillä, alkaisi määräajan laskenta seuraavasta pankkipäivästä. Toisin sanoen, jos viranomainen lähettää kyselyn perjantaina kello 18.00, määräaika vastauksen toimittamiselle olisi seuraavana tiistaina kello 16.15 mennessä. Määräaikoihin sovellettaisiin Suomen aikavyöhykettä.

Lisäksi pykälän 3 momenttia muutettaisiin niin, että korvattaisiin viittaus 17 d §:n 2 momenttiin 3 momentiksi. Pykälään ehdotettavan *uuden 2 momentin* lisäämisen myötä arvopaperitietoja koskeva momentti siirtyisi 3 momentiksi, jonka vuoksi viittauspykälä korjattaisiin vastaamaan oikeaa sisältöä.

4 luku **Pankkitilirekisterien yhteenliittäminen**

17 i §. *Pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta saataville asetettavat tiedot*. Lakiin esitetään lisättäväksi *uusi 17 i §*, jossa säädettäisiin jäsenvaltioiden keskitettyjen automatisoitujen mekanismien yhteenliittämisen kautta saataville asetettavista tiedoista. Pykälällä implementoidaan kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 6 kohta, jossa säädetään, että keskitetyt automatisoidut mekanismit yhteenliitetään komission kehittämän ja ylläpitämän pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Komissio varmistaa tällaisen yhteenliittämisen yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa viimeistään 10 päivänä heinäkuuta 2029.

Pykälän *1 momentin* mukaan Tullin on huolehdittava siitä, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä saatavat kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaiset ajantasaiset ja tosiasiallisia pankkitilin ja maksutilin, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilin, kryptovaratilin ja tallelokeron tietojen vastaavat tiedot asetetaan saataville pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa selvennetään, että henkilötietojen suojaa ja yksityisyyttä koskevien oikeuksien kunnioittamiseksi sekä kansallisiin keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin sisältyvien tietojen rajat ylittävästä saatavuudesta aiheutuvien vaikutusten rajaamiseksi pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta saatavien tietojen laajuus olisi rajattava välttämättömään tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti niin, että voidaan kuitenkin tunnistaa kaikki luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka ovat pankkitilien tai maksutilien, arvopaperitilien, kryptovaratilien tai tallelokeroiden haltijoita tai joilla on määräysvalta tällaiseen tiliin tai tallelokeroon. 16 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden 5 kohdan perusteella rahanpesun selvittelykeskusten ja muiden toimivaltaisten viranomaisten kannalta olennaisina pitämiä muita tietoja ei anneta saataville eikä haettaviksi pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentissa tarkoitetut tiedot on annettava saataville pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan tilin tai tallelokeron lopettamisen jälkeen. Tästä säädetään kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan kohdassa 8, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedot pankkitilien tai maksutilien, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilien, kryptovaratilien ja tallelokeroiden haltijoista annetaan saataville niiden kansallisten keskitettyjen automatisoitujen mekanismien kautta ja pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan tilin lopettamisenjälkeen.

Pykälän *3 momentin* mukaan Tullin tulee huomioida komission kuudennen rahanpesudirektiivin artiklan 17 mukaisesti vahvistamat tekniset eritelmät, jotka laaditaan jäsenvaltioiden keskitettyjen automatisoitujen mekanismien yhteenliittämiseksi. Kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 6 kohdan mukaan komissio voi vahvistaa täytäntöönpanosäädöksillä tekniset eritelmät ja menettelyt, jotka koskevat jäsenvaltioiden keskitettyjen automatisoitujen mekanismien liittämistä pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmään. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 72 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

17 j §. *Tietojenvaihto yhteenliittämisjärjestelmässä.* Lakiin esitetään lisättäväksi *uusi 17 j §*, jossa säädettäisiin tietojenvaihdosta pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Pykälän *1 momentin* mukaan Tullin on luovutettava pankkitilirekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä muiden EU:n jäsenvaltioiden rahanpesun selvittelykeskuksille, valvontaviranomaisille, rahoitustietodirektiivin mukaisille toimivaltaisille viranomaisille, sekä kuudennen rahanpesudirektiivin 32 artiklan ja rahanpesuasetuksen 40 artiklan nojalla tehtäviä yhteisiä analyyseja varten rahanpesuntorjuntaviranomaiselle pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta saatavat 17 i §:n 1 momentissa yksilöidyt tiedot. Kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 7 kohdan mukaisesti pääsy kyseisiin tietoihin myönnetään tietosuojasääntöjen mukaisesti. Rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että rajat ylittävä suora pääsy pankkitilejä ja maksutilejä, arvopaperitilejä, kryptovaratilejä sekä tallelokeroita koskeviin tietoihin antaisi rahanpesun selvittelykeskuksille valmiudet rahanpesuun liittyvien analyysien laatimiseen riittävän lyhyessä määräajassa monien eri tilien läpi, myös virtuaalisten IBAN-tilinumerojen avulla, kuljetettujen varojen jäljittämiseksi, mahdollisen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen havaitsemiksi ja nopeiden lainvalvontatoimien takaamiseksi. Tämä vahvistaisi niiden kykyä tehdä rahanpesuun liittyviä analyysejä ja tehdä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden rahanpesun selvittelykeskusten kanssa.

Pykälän *2 momentin* mukaan rahanpesun selvittelykeskuksella ja rahanpesulain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan b alakohdan mukaisilla valvontaviranomaisilla on välitön ja suodattamaton pääsy muissa jäsenmaissa oleviin kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaisiin tietoihin, jotka ovat saatavilla pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Rahanpesun selvittelykeskuksen ja valvontaviranomaisten henkilöstön, jolla on pääsy pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmään, tulee ylläpitää luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevia korkeita ammatillisia vaatimuksia ja henkilöstön tulee olla erittäin luotettavaa ja sillä tulee olla asianmukainen osaaminen. Kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 10 kohdan ja muutetun rahoitustietodirektiivin 1 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että käyttöön otetaan tekniset ja organisaatioon liittyvät toimenpiteet teknisesti korkeatasoisen tietoturvan takaamiseksi, jotta rahanpesunselvittelykeskukset ja valvontaviranomaiset pystyvät käyttämään oikeuttaan saada ja hakea tietoja, jotka ovat saatavilla pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta 16 artiklan 5 ja 6 kohdan mukaisesti. Tiedonhallintalaissa säädetään muun muassa tietoturvallisuudesta, mukaan lukien luotettavuutta edellyttävien tehtävien tunnistaminen, käyttöoikeuksien antaminen ja luotettavuudesta varmistuminen sekä tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus.

Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleissa todetaan, että pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän olisi oltava välittömästi ja suodattamattomina rahanpesun selvittelykeskusten ja rahanpesuntorjuntaviranomaisen sekä valvontaviranomaisten saatavilla. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että rahanpesun selvittelykeskusten henkilöstö ylläpitää luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevia korkeita ammatillisia vaatimuksia ja että henkilöstö on erittäin luotettavaa ja sillä on asianmukainen osaaminen. Johdantokappaleissa todetaan, lisäksi että jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön teknisiä ja organisaatioon liittyviä toimenpiteitä, joilla taataan teknisesti korkeatasoinen tietoturva. Se, että kansalliset rahanpesun selvittelykeskukset voisivat saada nopeasti rajat ylittävää tietoa muissa jäsenvaltioissa sijaitsevien pankkitilien ja maksutilien, arvopaperitilien, kryptovaratilien sekä tallelokeroiden haltijoiden henkilöllisyydestä vahvistaisi niiden kykyä tehdä rahanpesuun liittyviä analyysejä ja tehdä yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden rahanpesun selvittelykeskusten kanssa. Johdantokappaleiden mukaan rahanpesuntorjuntaviranomaiselle olisi myös annettava suora pääsy yhteenliittämisjärjestelmään, jotta rahanpesun selvittelykeskuksille voidaan antaa operatiivista tukea yhteisten analyysien yhteydessä. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että valvontaviranomaisilla on suora pääsy yhteenliittämisjärjestemään, jotta nämä voivat suorittaa tehtävänsä tehokkaasti.

Lisäksi 2 momentissa edellytetään, että rahanpesun selvittelykeskuksen ja valvontaviranomaisten tulee ylläpitää tilastoja edellä mainittujen hakujen lukumäärästä. Tämä velvoite tulee kuudennen rahanpesudirektiivin 9 artiklan 2 kohdan j alakohdasta, jonka mukaan rahanpesun selvittelykeskuksen ja valvontaviranomaisten tulee ylläpitää tilastoja pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmään tekemien hakujen lukumäärä.

Pykälän *3 momentissa* säädetään, että poliisilla, Tullilla ja Rajavartiolaitoksella on välitön ja suodattamaton pääsy muissa jäsenmaissa oleviin kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaisiin tietoihin, jotka ovat saatavilla yhteenliittämisjärjestelmän kautta, aina, kun se on tarpeen niiden sellaisten tehtävien suorittamiseksi, joiden tarkoituksena on estää ennalta, paljastaa ja tutkia vakavia rikoksia tai suorittaa niihin liittyviä syytetoimia tai tukea vakaviin rikoksiin liittyvää rikostutkintaa, mukaan lukien tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen. Pääsy tietoihin ja mahdollisuus tehdä niitä koskevia hakuja on ainoastaan sellaisella poliisin, Tullin tai Rajavartioston henkilöstön jäsenellä, joka on nimetty ja valtuutettu suorittamaan näitä tehtäviä. Tietoja, jotka on saatu pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta, saa käsitellä ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne kerättiin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin (EU) 2016/680 4 artiklan 2 kohdan soveltamista.

Kuudennen rahanpesudirektiiviin mukaan vain rahanpesun selvittelykeskuksilla on suora pääsy keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin, myös pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Muutetun rahoitustietodirektiivin myötä myös vakavia rikoksia tutkivat viranomaiset saavat hyödyntää pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmää tehtäviensä hoitamiseen. Muutetun rahoitustietodirektiivin1 artiklan 4 kohdassa säädetään, että rahoitustietodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti nimetyillä kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet päästä ja tehdä hakuja suoraan ja välittömästi pankkitilitietoihin, jotka ovat saatavilla muissa jäsenvaltioissa uuden pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta, aina, kun se on tarpeen niiden sellaisten tehtävien suorittamiseksi, joiden tarkoituksena on estää ennalta, paljastaa ja tutkia vakavia rikoksia tai suorittaa niihin liittyviä syytetoimia tai tukea vakaviin rikoksiin liittyvää rikostutkintaa, mukaan lukien tällaiseen tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen. Suomessa rahoitustietodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat poliisi, rahanpesun selvittelykeskus, Tulli ja Rajavartiolaitos. Näillä kaikilla viranomaisilla tulee olla pääsy pankkitilireksiterin yhteenliittämisjärjestelmään. Vakavilla rikoksilla tarkoitetaan Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/794 liitteen I mukaisia rikoksia.

Muutetun rahoitustietodirektiivin 1 artiklan 4 kohdassa säädetään lisäksi, että rahoitustietodirektiivin 4 artiklaan lisätyn 1 a kohdan nojalla tapahtuvat tietoihin pääsy ja haut katsotaan suoriksi ja välittömiksi myös silloin, kun keskitettyjä pankkitilirekistereitä ylläpitävät kansalliset viranomaiset toimittavat tilitiedot toimivaltaisille viranomaisille nopeasti automaattisen mekanismin välityksellä edellyttäen, että mikään välittävä laitos ei voi puuttua pyydettyihin tai toimitettaviin tietoihin. Rahoitustietodirektiivin 4 artiklaan lisätyn 1 b kohdan mukaan rahoitustietodirektiiviin 4 artiklan nojalla tapahtuvat tietoihin pääsy ja haut eivät rajoita kansallisten menettelytakeiden ja henkilötietojen suojaa koskevien unionin ja kansallisten sääntöjen soveltamista.

8.4 Kaupparekisterilaki

2 §. *Kaupparekisterin julkisuus ja tietojen luovutus.* Pykälän *3 momentti* kumottaisiin, koska tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen luovuttamisesta säädettäisiin jatkossa rahanpesulaissa. Jos tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen luovuttamisesta rahanpesulaissa säädetystä ei muuta johdu, sovellettaisiin pykälässä tietojen luovuttamisesta säädettyä kuitenkin tosiasiallisiin edunsaajiin jatkossakin koskien esimerkiksi selvitystä tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

5 §. *Tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri.* Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Voimassa olevassa pykälässä säädetään tosiasiallisesta edunsaajasta rekisteriin merkittävistä tiedoista. Jatkossa rekisterimerkinnöistä säädettäisiin rahanpesuasetuksessa ja rahanpesulaissa, joten merkinnöistä ei enää ole tarpeen säätää kaupparekisterilaissa.

Pykälän *otsikko* ”tosiasiallisesta edunsaajasta rekisteriin merkittävät tiedot” muutettaisiin muotoon ”tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri”, joka vastaisi rahanpesulain 3 luvun 7 §:n otsikkoa.

Pykälän *1 momentissa* olisi kyse informatiivisesta viittaussäännöksestä. Momentissa säädettäisiin siitä, että rekisteriviranomaisen kaupparekisterin yhteydessä ylläpitämästä tosiasiallisia edunsaajia koskevasta keskitetystä rekisteristä, jäljempänä *edunsaajarekisteri*, ja siihen tehtävistä merkinnöistä säädetään rahanpesuasetuksessa sekä rahanpesulaissa. Edunsaajarekisteristä säädettäisiin rahanpesulaissa, jolla pääosin pannaan täytäntöön rahanpesudirektiivi.

Tosiasiallinen edunsaajaa taas on määritelty rahanpesuasetuksessa, samoin rahanpesuasetuksessa säädetään ilmoitusvelvollisuudesta edunsaajarekisteriin.

Vaikka 1 momentissa on kyse informatiivisesta säännöksestä, on syytä tässäkin huomioida, että edunsaajarekisteri olisi osa kaupparekisteriä, mutta systematiikan kannalta on selkeämpää käyttää kaupparekisteristä erillistä termiä, koska tosiasiallisia edunsaajia koskevaa keskittyä rekisteriä käytetään myös EU-lainsäädännössä. Merkitystä on myös sillä, että tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot kerätään nimenomaisesti terrorismin rahoittamisen ja rahanpesun estämiseksi, jota vastaavaa rajausta ei ole muilla kaupparekisteriin merkittävillä tiedoilla. Edelleen merkitystä on sillä, että myös muilla oikeushenkilöillä kuin vain kaupparekisteriin merkittävillä ilmoitusvelvollisilla on tosiasiallinen edunsaaja. Selvyyden vuoksi rahanpesulaissa säädettäisiin siitä, että edunsaajarekisteriin sovellettaisiin, mitä kaupparekisteristä kaupparekisterilaissa tai muualla lainsäädännössä säädetään, ellei rahanpesulaista tai muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siitä, että edunsaajarekisteriin voidaan merkitä myös muu oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely kuin 3 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen ja sen tosiasialliset edunsaajat, jos oikeushenkilöllä on yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 9 §:ssä tarkoitettu yritys- ja yhteisötunnus tai ulkomaisella oikeushenkilöllä on sitä vastaava tunnus. Koska tosiasiallisia edunsaajia on myös muilla oikeushenkilöillä kuin kaupparekisteriin merkityillä ilmoitusvelvollisilla, voitaisiin edunsaajarekisteriin merkitä myös muu suomalainen oikeushenkilö edellyttäen kuitenkin, että sillä on yritys- ja yhteisötunnus. Edunsaajarekisteriin ei kuitenkaan rekisteröitäisi sellaisia oikeushenkilöitä ja niiden edunsaajia, jos oikeushenkilöön sovelletaan tosiasiallisten edunsaajien osalta olettamaa, kuten hallituksen jäsenyyttä. Nämäkin tiedot voidaan kuitenkin antaa keskitetystä tietopalvelusta. Edunsaajarekisteriin voitaisiin merkitä myös ulkomainen oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely silloin, kun sen tosiasiallisten edunsaajien rekisteröimistä Suomeen edellytetään. Tämä koskee myös rahanpesuasetuksen 67 artiklan nojalla rekisteriin merkittäviä ulkomaisia oikeushenkilöitä tai oikeudellisia järjestelyjä, joilla on artiklassa tarkoitettu sidonnaisuus Suomeen.

6 §. *Express trustista tai oikeusmuodoltaan samankaltaisesta oikeudellisesta järjestelystä ja sen tosiasiallisesta edunsaajasta rekisteriin merkittävät tiedot.* Pykälä kumottaisiin, koska express trustien tai oikeusmuodoltaan samankaltaisesta oikeudellisesta järjestelyjen ja niiden tosiasiallisten edunsaajien rekisteröinnistä säädettäisiin rahanpesulaissa ja rahanpesuasetuksessa.

10 §. *Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset*. Pykälässä säädetään kaupparekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Pykälän *1 momenttia*, joka koskee perustamisilmoituksella ilmoitettavia tietoja, muutettaisiin siten, että voimassa olevassa laissa oleva viittaus 5 §:ään korvattaisiin ilmaisulla edunsaajaarekisteriin merkittävistä tiedoista. Näistä tiedoista säädetään tarkemmin rahanpesulaissa ja rahanpesuasetuksessa.

23 §. *Rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistaminen*. Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin siten, että siinä selvyyden vuoksi säädettäisiin tiettyjen ilmoitusvelvollisten velvollisuudesta tarkistaa vuosittain edunsaajarekisteriin merkityt tiedot. Asiallisesti säännös ei tältä osin muuttuisi, koska se kattaa jo tällä hetkellä tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot. Siltä osin kuin edunsaajarekisteriin olisi merkitty muu oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely kuin kaupparekisterilaissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen, myös tällaisella olisi oikeus tarkistaa edunsaajarekisterin tiedot ja tarkistamisesta tehtäisiin merkintä rekisteriin.

24 §. *Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu*. Pykälän *1 momentin 1 kohdasta* poistettaisiin viittaus lain 5 ja 6 §:ään, koska jatkossa edunsaajatietojen ilmoittamisesta säädetään rahanpesulaissa ja rahanpesuasetuksessa. Pykälään sen sijaan lisättäisiin *uusi 3 momentti*, jossa

säädettäisiin edunsaajatietojen ilmoittamiseen laiminlyönnin perusteella määrättävästä laiminlyöntimaksusta. Pykälän 3 momentin mukaan rekisteriviranomaisen määräisi kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksun myös ilmoitusvelvolliselle, muulle oikeushenkilölle tai oikeudellisen järjestelyn omaisuudenhoitajalle tai vastaavassa asemassa olevalle, joka ei kehotuksesta huolimatta korjaa 10 §:ssä ja rahanpesuasetuksen 63, 64 ja 67 artiklassa säädetysti rahanpesulain 3 luvun 7–9 ja 11 §:n nojalla edunsaajarekisteriin sen ilmoituksen perusteella merkittävissä tiedoissa ja rekisteröitävissä asiakirjoissa olevia puutteita tai virheitä. Pykälässä säädettäisiin näin ollen erikseen edunsaajatietojen laiminlyönnin perusteella määrättävästä kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksusta. Velvollisuudesta ilmoittaa tiedot säädetään sekä kaupparekisterilain 10 §:ssä, että rahanpesuasetuksen 63, 64 ja 67 artiklassa. Ilmoitettavista tiedoista taas säädettäisiin jatkossa rahanpesulain 3 luvun 7–9 ja 11 §:ssä. Laiminlyöntimaksu koskisi siten nimenomaan edunsaajarekisteriin merkittäviä tosiasiallisia edunsaajia, ei sen sijaan tilannetta, jossa edunsaajat ovat olettamasäännöksen perusteella esimerkiksi hallituksen jäsenet.

Koska pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, siirtyisi voimassa olevan lain 3 momentti *4 momentiksi* ja muut jäljempänä olevat momentit vastaavasti. Pykälän *6* ja *7 momentissa* olevat viittaukset aiempiin momentteihin muutettaisiin vastaamaan muuttunutta momenttijärjestystä.

28 §. *Ilmoitusvelvollisen määrääminen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä.* Pykälän viittaus lain 5 §:ään muutettaisiin viittaukseksi rahanpesuasetuksen 63 artiklaan, joka koskee pykälässä tarkoitettuja ilmoitusvelvollisten velvollisuutta ilmoittaa tosiasialliset edunsaajat ja niissä tapahtuneet muutokset. Lisäksi selvyyden vuoksi muutettaisiin pykälä koskemaan edunsaajarekisterissä olevia puutteita tai virheitä voimassa olevassa laissa mainitun rekisterin sijaan.

34 §. *Yhteenliittämisjärjestelmän kautta saataville asetettavat tiedot.* Pykälän *2 momentti*, joka koskee tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen asettamista saataville rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä, kumottaisiin. Asiasta säädettäisiin jatkossa rahanpesulaissa.

8.5 Vakuutusyhtiölaki

6 luku **Vakuutusyhtiön johto, hallintojärjestelmä ja varojen sijoittaminen**

13 §. *Asiakkaiden tunteminen*. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälässä säädetään asiakkaan tuntemisesta, riskienhallintajärjestelmistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien arvioimiseksi sekä viitataan rahanpesulakiin. Asiakkaan tuntemisesta ja riskienhallinnasta säädetään jatkossa rahanpesuasetuksessa, jota sovelletaan pakollisessa soveltamisalassa olevaan henki- ja sijoitusvakuutustoimintaan, niin kuin se on määritelty rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohdan b ja c kohdassa. Esityksessä ehdotetaan, että muu vakuutustoiminta jäisi jatkossa rahanpesun ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, joten vakuutusyhtiölain 6 luvun 13 § tulisi kumota osittain päällekkäisenä rahanpesuasetuksen kanssa ja soveltamisalan supistamisen vuoksi.

8.6 Laki luottolaitostoiminnasta

15 luku **Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa**

6 §. *Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin.* Pykälän *2 momenttia*, jossa säädetään kieltäytymisperusteista perusmaksutilin avaamiselle ja perusmaksutiliin liittyvien maksupalveluiden tarjoamiselle muutettaisiin niin, että voimassa olevan rahanpesulain sijasta siinä viitattaisiin rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin.

18 §. *Asiakkaan tunteminen.* Pykälän *3 momenttia* muutettaisiin niin, että asiakkaan tuntemisen osalta viitattaisiin rahanpesuasetukseen rahanpesulain lisäksi.

8.7 Laki Finanssivalvonnasta

1 luku **Yleiset säännökset**

3 §. *Tehtävät.* Pykälän *2 momentin 5 kohtaan* muutettaisiin viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin viittaukseksi rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin uuden sääntelyn johdosta.

2 luku **Hallinto**

10 §. *Johtokunnan tehtävät.* Pykälän *1 momentin 5 kohtaan* muutettaisiin viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin viittaukseksi uuteen rahanpesulakiin

3 luku **Valvontavaltuudet**

20 b §. *Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta.* Pykälän *3 momentin 3 kohtaan* muutettaisiin viittaus voimassa olevan rahanpesulain 7 luvun 1 §:ään viittaukseksi uuden rahanpesulain 5 luvun 26 §:ään, jossa säädetään valvojien toimivaltuuksista

4 luku **Hallinnolliset seuraamukset**

40 a §. *Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista.* Pykälän *1 momenttiin* tehtäisiin kielellinen muutos niin, että siinä viitattaisiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan lainsäädäntöön, kun nykysäännöksessä on mainittu myös selvittäminen. Voimassa olevalla rahanpesulailla kumotun lain nimi oli rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annettu laki (503/2008), joten ilmeisesti viittaus säännökseen on jäänyt tuolta ajalta.

42 a §. *Hallinnollisten seuraamusten määräämisoikeuden vanhentuminen.* Pykälän *2 momenttia* esitetään muutettavaksi siten, että Finanssivalvonnan oikeutta määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta pidennettäisiin viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Voimassa olevan lain mukaan vanhentumisaika on kertaluonteisen rikkomuksen osalta kymmenen vuotta ja jatketun rikkomuksen osalta viisi vuotta siitä, kun rikkomus päättyi, mikä on epäjohdonmukaista. Ei voida pitää perusteltuna, että jatketun rikkomuksen taikka laiminlyönnin kohdalla seuraamusmaksun määräämisoikeus vanhenee viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi, kun niin sanotun perusmuotoisen, eli ei-jatketun teon kohdalla seuraamusmaksun määräämisoikeus on säännöksen mukaan kymmenen vuotta. Vakavammissa rikkomuksissa, joissa sanktion määrääminen vaatii usein laajempaa selvittämistä, voidaan perustellusti säätää pitemmästä vanhentumisajasta. Pitempää, kuitenkin enintään kymmenen vuoden vanhentumisaikaa, voidaan harkita lähinnä sellaisissa tilanteissa, joissa sanktion määräämiseen voidaan perustellusti olettaa liittyvän viranomaisvalvonnassa vaikeasti selvitettäviä seikkoja.

Finanssivalvonnalla on nykylainsäädännön mukaan lyhyempi aika tehdä päätös seuraamusmaksun määräämisestä jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin tapauksissa kuin tapauksissa, joissa rikkomus tai laiminlyönti on ollut kertaluontoinen. Kuitenkin jatketut teot vaativat usein perusteellisempaa tutkintaa ja valvontaviranomaisten työssä on tullut eteen tilanteita, joissa rikkomus tai laiminlyönti on jatkunut usean vuoden ajan, ja sanktioiden määräämisen perusteena olevat teot ovat tulleet ilmi vasta pitkän ajan kuluttua niiden tapahtumisesta. Velvoitteiden laiminlyöminen tai rikkominen jatketulla teolla osoittaa lähtökohtaisesti erityistä vakavuutta, ja

ilmoitusvelvollisen toiminnan yleisesti katsotaan olevan moitittavampaa kuin jos teko olisi kertaluonteinen.

Finanssivalvonta on omassa valvontatyössään todennut tilanteita, joissa laiminlyönti tai rikkomus on jatkunut usean vuoden ajan, ja sanktioiden määräämisen perusteena olevat teot ovat tulleet ilmi vasta pitkän ajan kuluttua. Joissakin suuriin pankkeihin kohdistuneissa tapauksissa Finanssivalvonta on saattanut tarkastukset loppuun, mutta keskeyttänyt toimenpiteet, joilla pankit olisivat voineet saada hallinnollisen seuraamuksen vanhentumisen vuoksi. Jatkettu teko tai laiminlyönti on jo kestonsa vuoksi sellainen, että sanktion määräämiseen voidaan perustellusti olettaa liittyvän viranomaisvalvonnassa vaikeasti selvitettäviä seikkoja, jotka tulevat ilmi vasta pitkän ajan kuluttua niiden tapahtumisesta. Säännös vastaisi kilpailulain (948/2011) 3 luvun 19 §:n 3 momenttia.

8 luku **Erinäiset säännökset**

71 §. *Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja.* Pykälään muutettaisiin viittaus voimassa olevan rahanpesulain 7 luvun 1 §:ään viittaukseksi uuden rahanpesulain 5 luvun 26 §:ään.

8.8 Maksulaitoslaki

2 luku **Oikeus tarjota maksupalvelua**

7 §. *Muun maksupalvelun tarjoamisen kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskun luvanvaraisuutta koskeva poikkeus.* Pykälän 4 momenttia muutettaisiin niin, että siinä viitattaisiin voimassa olevan rahanpesulain sijaan rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin liittyen oikeuteen tarjota maksupalvelua.

6 luku **Menettelytavat**

39 §. *Asiakkaiden tunteminen.* Pykälän *3 momenttiin* muutettaisiin viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin viittaukseksi rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin, joissa jatkossa säädetään asiakkaan tuntemiseen liittyvistä velvoitteista.

8.9 Sijoituspalvelulaki

12 luku **Salassapito ja asiakkaan tunteminen**

3 §. *Asiakkaan tunteminen.* Pykälän *3 momenttia* muutettaisiin niin, että siinä viitattaisiin voimassa olevan rahanpesulain sijasta rahanpesuasetukseen ja rahanpesulakiin, joissa säädetään jatkossa asiakkaan tuntemiseen liittyvistä velvoitteista.

8.10 Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi

8 §. *Jäädyttämispäätösten käsittely ja jäädyttämispäätösten luettelointi.* Pykälästä muutettaisiin *otsikko* ja sen *1 momentti* niin, että siinä viitattaisiin vanhan rahanpesulain sijasta uuteen rahanpesulakiin. Otsikosta viittaus jäädyttämisilmoituksiin muutettaisiin jäädyttämispäätöksiksi vastaamaan uuden sääntelyn terminologiaa.

8.11 Päästökauppalaki

12 luku **Unionin rekisteri**

69 §. *Unionin rekisterin ylläpito.* Pykälän *3 momenttiin* tehtäisiin lakitekninen muutos ja siinä oleva viittaus neljänteen rahanpesudirektiivin muutettaisiin viittaukseksi rahanpesuasetukseen.

16 luku **Valvonta ja seuraamukset**

90 §. *Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus*. Pykälään muutettaisiin viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin viittaukseksi uuteen rahanpesulakiin.

8.12 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus.* Pykälän *1 momentin 13 kohtaan* tehtäisiin tekninen muutos muuttamalla viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin viittaukseksi uuteen rahanpesulakiin.

8.13 Laki asianajajista

6 §. Pykälän *1 momenttiin* tehtäisiin tekninen muutos viittaamalla hallinnollisten ja taloudellisten seuraamusten määräämistä koskevaan sääntelyyn uudessa rahanpesulaissa.

8.14 Laki panttilainauslaitoksista

28 §. Pykälän *2 momenttiin* tehtäisiin tekninen muutos viittaamalla uuteen rahanpesulakiin.

8.15 Laki vaihtoehtorahastojen hoitajista

12 luku **Osuuksien tarjoaminen**

8 §. ***Asiakkaan tunteminen***. Pykälän *3* ja *5 momenttia* muutettaisiin niin, että niissä viitattaisiin rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin.

8.16 Sijoitusrahastolaki

10 luku **Sijoitusrahaston arvon laskeminen, liikkeeseenlasku ja lunastaminen**

1 §. *Rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku*. Pykälän *5 momenttiin* tehtäisiin lakitekninen muutos ja sen viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin muutettaisiin viittaukseksi uuteen rahanpesulakiin.

26 luku **Salassapito- ja vahingonkorvausvelvollisuus sekä asiakkaan tunteminen**

15 §. *Asiakkaan tunteminen*. Pykälän *3 momentin* viittaus rahanpesulakiin muutettaisiin viittaukseksi rahanpesuasetukseen ja momenttiin lisättäisiin viittaus uuteen rahanpesulakiin.

8.17 Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta

8 luku **Erinäiset säännökset**

3 §. *Asiakkaan tunteminen*. Pykälän *4 momenttiin* tehtäisiin lakitekninen muutos muuttamalla sen viittaus voimassa olevaan rahanpesulakiin viittaukseksi rahanpesuasetukseen ja uuteen rahanpesulakiin.

9 Voimaantulo

Esitetty uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja muut tässä esityksessä ehdotetut lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 10.7.2027, kun rahanpesuasetuksen soveltaminen alkaa. Rahanpesulain tosiasiallisia edunsaajia koskevat säännökset luvussa 3 tulisivat kuitenkin voimaan 10.7.2026, koska kuudes rahanpesudirektiivi velvoittaa niiden osalta aikaisempaan voimaantuloon.

10 Toimeenpano ja seuranta

Rahanpesulain valmistelu on valtiovarainministeriön vastuulla. Koska kyseessä on rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus, on tärkeää seurata ja arvioida esityksessä ehdotetun sääntelyn vaikutuksia. Rahanpesulain valvojat seuraavat valvottaviensa osalta sääntelyn noudattamista ja myös rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnassa rahanpesuilmoitusten vastaanottajana voidaan havaita sääntelyn muutosten johdosta tapahtuvia mahdollisia muutoksia. Uuden lainsäädännön toimivuutta seurattaisiin muun muassa viranomaisvalvonnan avulla ja sidosryhmiltä, kuten ilmoitusvelvollisilta saatavien tietojen kautta.

Rahanpesuasetukseen, AMLA-asetukseen ja kuudenteen rahanpesudirektiivin liittyen komissiolla ja AMLAlla on valmistelussa merkittävä määrä alemman asteista sääntelyä, kuten teknisiä sääntelystandardeja. Sääntelyn muodostama kokonaisuus ja sen vaikuttavuus täsmentyvät alemman asteisen sääntelyn valmistumisen myötä. Valtiovarainministeriö seuraa alemman asteisen sääntelyn valmistelua. On todennäköistä, että kansalliseen sääntelyyn tulee päivitys- ja muutostarpeita alemman asteisen sääntelyn valmistuttua.

Lisäksi nyt implementoitavan EU-sääntelyn osalta on tarkoituksella siirretty valmistelua koskien ammattilaisjalkapalloagenttien- ja seurojen valvontaan sekä keskitetyn yhteyspisteen perustamisesta kiinteistötietoja liittyen myöhemmäksi niille annetun pidemmän, vuoteen 2029 jatkuvan siirtymäajan vuoksi ja tältä osin on tarkoitus käynnistää säädösvalmisteluhanke vuonna 2026.

11 Suhde muihin esityksiin

Eduskunnassa on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi (HE 16/2025 vp). Hallituksen esityksessä esitetään muun muassa muutoksia voimassa olevaan rahanpesulakiin. Rahapelijärjestelmää koskevassa esityksessä ehdotettu sääntely tulisi voimaan pääosin 1.1.2027, kun taas tässä esityksessä ehdotettu sääntely tulisi voimaan pääasiassa 10.7.2027, joten muutokset vanhaan lakiin rahapelijärjestelmän muuttumisen johdosta olisivat tarpeellisia ennen uuden lain voimaantuloa. Uuden rahanpesusääntelyn säätämisen myötä ehdotettavaan rahapelisääntelyyn tulee kohdistumaan muutostarpeitaliittyen viittauksiin, jotka tulee muuttaa kohdistumaan uuteen rahanpesusääntelyyn.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyvistä laeista (HE 64/2025 vp) esitetään, että rahanpesusääntelyn soveltamisalaan tulisivat Finnvera Oyj ja sen tytäryhtiö Suomen Vientiluotto Oy. Tässä esityksessä ehdotetaan, että myös uuden rahanpesulain soveltamisalassa olisivat Finnvera Oyj ja Suomen Vientiluotto Oy.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitys on merkityksellinen perustuslain yksityiselämän suojaa, omaisuudensuojaa, merkittävää julkisen vallan käyttöä, hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle ja oikeusturvaa koskevan sääntelyn kannalta.

12.1 Merkittävä julkisen vallan käyttö ja hallinnolliset rahamääräiset seuraamukset

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan lainvastaisesta teosta määrättävä maksu ei ole perustuslain 81 §:n mukainen vero tai maksu vaan rangaistusluonteinen taloudellinen seuraamus. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen rahamääräisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 4/2001 vp, s. 7, PeVL 32/2005 vp, s. 2, PeVL 55/2005 vp, s. 2, PeVL 17/2012 vp s. 6). Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Laissa on valiokunnan mukaan täsmällisesti ja selkeästi määriteltävä seuraamuksen ja sen suuruuden perusteista ja oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, s. 2–3, PeVL 55/2005 vp, s. 2, PeVL 57/2010 vp, s. 2, PeVL 17/2012 vp s. 6). Perustuslakivaliokunta on todennut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, tarkkuuden yleistä vaatimusta ei kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 9/2012 vp, s. 2, PeVL 57/2010 vp, s. 2 ja PeVL 74/2002 vp, s. 5). Esityksen 1. lakiehdotuksessa esitetään, että rahanpesulaissa tarkoitetuille valvojilla olisi oikeus määrätä taloudellisia ja hallinnollisia seuraamuksia. Sääntely vastaisi pääasiassa voimassa olevan rahanpesulain sääntelyä, mutta kuudennen rahanpesudirektiivin mukaisesti luotto- ja finanssilaitokselle määrättävän vähimmäisseuraamuksen summa nousisi nykyisestä viidestä miljoonasta eurosta kymmeneen miljoonaan euroon oikeushenkilöiden osalta. Valvojien toimivaltuudet olisivat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaisesti täsmälliset ja tarkkarajaiset.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Hallituksen esityksen 1 lakiehdotuksessa ehdotetaan, että asianajajien rahanpesusääntelyn mukaisena valvojana toimisi Suomen Asianajat (asianajajayhdistys). Suomen Asianajajat on lailla perustettu julkisoikeudellinen yhteisö. Ehdotettu sääntely vastaisi pääosin nykytilaa, jossa Suomen Asianajat on toiminut asianajajien valvojana. Muutoksena nykytilaan Suomen Asianajajien kuudennen rahanpesudirektiivin 52 artiklassa edellytettävänä viranomaisvalvojana rahanpesulain valvojan tehtävien osalta toimisi Lupa- ja valvontavirasto. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kuudennen rahanpesudirektiivin 37 artiklan 3 kohdan implementoimiseksi asianajajayhdistys tekisi esityksen hallinnollisten ja taloudellisten seuraamuksien määräämistä valvottavilleen Lupa- ja valvontavirastolle edellä mainitun artiklan 6 kohdan mukaisesti valvottavilleen rahanpesusääntelyn velvoitteiden laiminlyönnistä ja rikkomisesta. Nykysääntelyn mukaan asianajajayhdistyksen on tullut tehdä esitys rahanpesulain 8 luvun 1–3 §:ssä säädettyjen seuraamusten määräämisestä Etelä-Suomen aluehallintovirastolle noudattaen saman luvun 10 §:ssä säädettyä menettelyä, joten esitys vastaisi tältä osin nykytilaa. Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä olisi tehdä seuraamuksen määräämistä koskeva harkinta virkavastuulla, kuten nykyisinkin. Seuraamusten määräämisen osalta kyseessä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan merkittävä julkisen vallan käyttö, joten sitä koskevaa toimivaltuutta ei voitaisi suoraan antaa asianajajayhdistykselle, joka ei ole viranomainen (kts. PeVL 14/2013 vp, s. 2, PeVL 57/2010 vp, PeVL 18/2007 vp, PeVL 45/2006 vp, PeVL 55/2005 vp, PeVL 32/2005 vp).

Hallinnollisista sanktioista säädettäessä on lisäksi otettava huomioon, että ne joissakin tapauksissa sisältyvät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990, Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 artiklan ”rikossyytteen” käsitteeseen ja sopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan kaksinkertaisen syyttämisen ja rankaisemisen kiellon (ne bis in idem) piiriin (PeVL 9/2012 vp, PeVL 17/2013 vp). Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään, että ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä kiellon soveltamisala ei rajoitu vain varsinaisiin rikosoikeudellista rangaistusta koskeviin tuomioihin, vaan se ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin (katso esimerkiksi Jussila v. Suomi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.11.2006 ja Ruotsalainen v. Suomi, tuomio 16.6.2009). Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan vaatimukset oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä on huomioitu 1. lakiehdotuksen 13 luvun 70 §:n säännöksissä, jotka koskevat muutoksenhakua toimivaltaisen valvontaviranomaisen päätökseen. Taloudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta säädettäisiin 8 luvun 54 §:ssä. Lisäksi on mahdollista, että 1. lakiehdotuksessa säädettäväksi esitetyillä hallinnollisilla seuraamuksilla on tarkoitus sanktioida sellaista käyttäytymistä, joka voi täyttää samalla myös jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukainen ne bis in idem -kielto on huomioitu esityksen 1. lakiehdotuksen 8 luvun 52 §:ssä.

Esityksen 4. lakiehdotuksessa koskien kaupparekisterilain muutoksia ehdotetaan muutoksia muun muassa kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua sekä ilmoitusvelvollisen määräämistä selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä koskevaan sääntelyyn. Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua pidetään rangaistusluonteisina taloudellisena seuraamuksena, jolloin se rinnastuu perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Kaupparekisterilaissa on säädetty laiminlyöntimaksusta siten, että säännöksistä ilmenee maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteet, oikeusturva samoin kuin seuraamuksien täytäntöönpano, eli sääntely täyttää perustuslain vaatimukset.

12.2 Omaisuuden suoja

Esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen 6 a §:n sääntelyllä on merkitystä perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuuden suojan kannalta, jonka mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuden suoja turvataan lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklassa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1. lisäpöytäkirjan 1 artiklassa. Perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti perusoikeuksia rajoittavien toimenpiteiden tulee perustua lakiin ja niiden tulee olla välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa. Rajoitusten ei tulisi myöskään mennä pidemmälle kuin on välttämätöntä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että perustuslain 15 §:n 1 momentin säännös ei anna suojaa henkilön rikoksella hankkimalle tai hänen rikolliseen toimintaansa välittömästi liittyvälle omaisuudelle (PeVL 33/2000 vp, s. 2/I, PeVL 53/2006 vp, s. 4/I, PeVL 65/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 8/2016 vp, s. 3). Toisaalta perustuslaki ja erityisesti sen perusoikeussäännökset asettavat rajoja sille, millaisia rangaistus- tai muita seuraamuksia rikoksiin voidaan liittää (ks. esim. PeVL 23/1997 vp, s. 2/I, PeVL 33/2000 vp, s. 2/II, PeVL 53/2006 vp, s. 4/I ja PeVL 65/2010 vp, s. 3/I). Turvaamistoimenpiteet ovat välttämättömiä epäillyn rikoksen tuottaman hyödyn käytön estämiseksi ja vakuustakavarikkoa on pidetty Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä oikeasuhteisena toimenpiteenä tavoiteltuun päämäärään nähden, ottaen huomioon, että omaisuutta ei välttämättä menetetä pysyvästi. Toimenpiteenä se kuitenkin rajoittaa omaisuuden käyttöä (katso esimerkiksi Raimondo ja muut v. Italia, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.2.1994).

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräaikainen pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräys liittyisi vain potentiaaliseen rikoshyötyyn. Sen tarkoituksena on turvata viranomaisten mahdollisuudet päästä kiinni potentiaaliseen rikoshyötyyn jo varhaisemmassa vaiheessa kuin rikostutkinnan aikana sen estämiseksi, että varoja ei ehditä häivyttämään, täydentäen siten toimenpiteenä mahdollisuutta hakea vakuustakavarikkoa. Ottaen huomioon rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen käytettävät yhä monimuotoisemmat menetelmät, tätä voidaan pitää välttämättömänä toimenpiteenä rikoshyödyn takaisinsaannin edellytysten parantamiseksi ja määräaikaisella pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisellä voidaan katsoa olevan painava yhteiskunnallinen tarve ja hyväksyttävä peruste. Kun rahanpesun selvittelykeskus selvittelee epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia, kyse ei ole aina varmasta rikosepäilystä, vaan potentiaalisesti rikostutkintaan johtavasta epäilystä. Keskeyttämispäätös kuitenkin rajoittaa varojen käyttöä, kunnes riittävä selvitys niiden alkuperästä tai käyttötarkoituksesta on saatu. Toisaalta pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräys ei puutu asiallisesti asianomaisen henkilön omistaman laillisen varallisuuden määrään muilta osin kuin siihen varallisuuden määrään, jota pidetään epäilyttävänä. Rajoituksia voidaan siten pitää oikeasuhteisina tavoiteltuun päämäärään nähden. Perusoikeusrajoitukselle asetettavan täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen johdosta on myös aiheellista määritellä tarkemmin ne toimenpiteet, joiden yhteydessä pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräys voi tapahtua. Kyseessä olisi mahdollisuus, joka tulisi sovellettavaksi käytännössä sellaisissa tapauksissa, joissa selvittelyä suorittavan poliisimiehen arvion mukaan pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräys on selvittelyn suorittamiseksi käytännössä välttämätöntä tehdä. Pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämistä koskevan oikeuden käytössä olisi noudatettava tarkkaa harkintaa ja sitä tulisi soveltaa ainoastaan silloin, kun se on käsillä olevan selvittelykokonaisuuden selvittämisen kannalta välttämätöntä.

Keskeyttämismääräyksen kestoksi ehdotetaan viisi arkipäivää, jota voidaan jatkaa 25 arkipäivällä, mikä on huomattavasti pidempi kuin voimassa olevassa laissa oleva kymmeneen arkipäivään rajattu liiketoimen keskeyttämismääräys, josta ei ole muutoksenhakumahdollisuutta. Oikeusturvan kannalta on huomioitava, pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräyksen kohteena olevalla henkilöllä olisi muutoksenhakumahdollisuus, kun keskeytys ylittää viisi arkipäivää. Pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräyksen kohteena olevalla henkilöllä olisi myös mahdollisuus vaikuttaa asian selvittämiseen ja toimittaa selvitystä varojen laillisen alkuperän osoittamiseksi. Jos kysymys on laillisesta omaisuudesta, sen haltijan on lähtökohtaisesti helppo hankkia tarvittava näyttö ja saattaa todennäköiseksi omaisuuden laillinen alkuperä. Tämä periaate on myös hyväksytty Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä (katso esimerkiksi Phillips v. Yhdistynyt Kuningaskunta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 5.7.2001, kohta 43–45) Perustuslakivaliokunta on pitänyt sinänsä selvänä, että tietyn omaisuuden omistussuhteista ja alkuperästä voi yleensä parhaiten esittää näyttöä se, jonka hallusta omaisuus on tavattu. Vaikka rahanpesun selvittelykeskuksen määräys ei välttämättä liittyisi rikosepäilyyn, vastaajan oikeusturvan kannalta on syytä korostaa, ettei todistustaakkaa pidä siirtää vastaajalle, ellei omaisuuden rikollista alkuperää koskeva väite ole objektiivisesti arvioiden perusteltu ja riittävin tosiseikoin tuettu (PeVL 8/2016 vp, s. 4–5, PeVL 33/2000 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on ns. käännettyä todistustaakkaa käsitellessään pitänyt tärkeänä, että menettelyssä ei aseteta kohtuuttomia vaatimuksia sille, milloin vastaajan katsotaan saattaneen omaisuuden laillisen alkuperän todennäköiseksi (PeVL 8/2016 vp, s. 5). Vaikka pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämismääräyksen osalta kyse ei olisi varsinaisesti käännetystä todistustaakasta eikä sen kohteena olevaa henkilöä voisi velvoittaa toimittamaan selvitystä laillisesta alkuperästä, tilanne voisi muistuttaa sitä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomainen henkilö ei pystyisi esittämään selvitystä uskottavasta varojen alkuperästä ja määräaikainen liiketoimen keskeytys johtaisi pakkokeinolain (806/2011) 6 luvun mukaiseen vakuustakavarikkoon, asianomaisella

henkilöllä olisi mahdollisuus muutoksenhakuun vakuustakavarikkoa koskevasta päätöksestä. Keskeytysmenettely voi merkitä tuntuvaakin puuttumista päätöksen kohteen perusoikeuksiin, erityisesti omaisuudensuojaan, ja päätöksestä voi aiheutua merkittävää taloudellista vahinkoa sen kohteelle. Perusteettomasti tehdyn keskeytyspäätöksen kohteelle on turvattu mahdollisuus saada valtiolta korvaus kärsimästään vahingosta ja asiasta aiheutuneista kuluista pykälän 6 b mukaisesti.

Ottaen huomioon, että rahanpesun selvittelykeskuksen antamassa liiketoimen keskeyttämismääräyksessä ei ole kyse rikosoikeudellisesta tai esitutkintaa koskevasta sääntelystä, vaan potentiaalisesti rikostutkintaan johtavasta selvittelyn turvaamisesta, sääntelyllä ei vaikutettaisi ns. syyttömyysolettamaan eikä myöskään puututtaisi asianomaisen henkilön itsekriminointisuojaan. Lainsäädännöllä ei voida myöskään asettaa asianomaiselle henkilölle velvollisuutta myötävaikuttaa asian selvittämiseen, ottaen huomioon, että tällaista velvollisuutta ei ole myöskään esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä itsekriminointisuojan on katsottu kuuluvan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 (1) artiklassa turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ydinalueelle (esimerkiksi Saunders v. Yhdistynyt kuningaskunta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 17.12.1996. kohta 68). Perustuslakivaliokunta on myös ns. käännettyä todistustaakkaa koskevan kysymyksen käsittelyn yhteydessä katsonut, että ehdotettu sääntely ei saa johtaa itsekriminointisuojan loukkaamiseen todetun kaltaisissa käytännön soveltamistilanteissa. (PeVL 8/2016 vp, s. 5) Toisaalta on huomioitava mahdollisuus, että kieltäytyminen selvityksen toimittamisesta tai itsekriminointisuojaan vetoaminen voi johtaa siihen, että asiasta kirjataan rikosilmoitus. Sääntelyn tulee siten Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön valossa pysyä kohtuuden rajoissa ja ottaa asianomaisen henkilön oikeudet asianmukaisesti huomioon.

12.3 Yksityiselämän suoja

Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta ja sen mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Erityisesti esityksen ehdotukset, jotka liittyvät tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen rekisteröintiin, rahanpesun valvontarekisteriin, pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään ja tietojenvaihtoon, rajoittavat yksityiselämän suojaa. Ehdotuksilla pääasiassa implementoidaan Suomea sitova EU-sääntely, jonka osalta liikkumavaraa ei valtaosan sääntelyn osalta ole.

Esitykseen sisältyvässä 1. lakiehdotuksessa on yksityiselämän suojaan liittyvää sääntelyä erityisesti 3 luvussa edunsaajarekisteristä ja rahanpesun valvontarekisteriä koskevien ehdotusten osalta. Ehdotukset vastaavat pääosin jo voimassaolevan lainsäädännön sääntelyä edellä mainituista rekistereistä, joka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella.

Rahanpesuasetuksen 62 artiklassa tarkoitettuja tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia, joista käytetään rahanpesulaissa yhteistä nimitystä tosiasialliset edunsaajat, rahanpesuasetuksen 63 artiklassa tarkoitettu lausuma sekä 66 artiklassa tarkoitettuja nimellisiä järjestelyjä koskevat tiedot merkitään edunsaajarekisteriin, joka on Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterin yhteydessä ylläpitämä keskitetty rekisteri. Rekisteriä koskeva sääntely on ollut aikaisemmin kaupparekisterilaissa, josta se ehdotetaan siirrettäväksi uuteen rahanpesulakiin. Rekisterin ylläpitämisen tarkoituksena on edunsaajatietojen läpinäkyvyyden lisääminen. Kuudennen rahanpesudirektiivin johdantokappaleessa 23 todettaan, että tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien tietojen keskitetyt rekisterit ovat ratkaisevassa asemassa oikeushenkilöiden ja oikeudellisten järjestelyjen väärinkäytön torjunnassa. Keskitetyissä rekistereissä säilytettävien tietojen olisi oltava saatavilla käyttövalmiissa ja koneluettavassa muodossa.

Kaupparekisteriin rekisteröidyt henkilötiedot ovat julkisia, mutta laissa on säädetty tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen luovuttamisesta tietyin edellytyksin. Jatkossa rahanpesulaissa säädettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti henkilötietojen luovuttamisesta perustuslain 10 §:ssä edellytetyllä tavalla, eikä tällainen sääntely ole päällekkäistä EU:n tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain kannalta, eikä tietosuoja-asetuksen ole myöskään katsottava estävän tällaista sääntelyä. Erityisesti tosiasiallisia edunsaajaa koskevaan tietoon liittyy riskiperusteinen sääntelyn tarve.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. **PeVL 17/2016 vp**, s. 6—7 ja siinä viitatut lausunnot). Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa henkilötietojen luovuttamiseen sähköisen tietoverkon kautta esimerkiksi lausunnossaan **PeVL 2/2017 vp**, joka koski hallituksen esitystä HE 228/2016 vp muun muassa voimassa olevan rahanpesulain säätämisestä. Lausunnossa oli kyse myös kaupparekisteristä, mutta henkilötietojen sähköisen luovuttamisen osalta se koski pääsääntöisesti rahanpesun valvontarekisteriä.

Lausunnon mukaan [P]*erustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa ehdotetulla tavalla julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (***PeVL 65/2014 vp***, s. 4/II—5/I,* ***PeVL 32/2008 vp*** *s. 2/I—3/II). Valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että ehdotetun kaltaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Tällaista rajausta pidettiin edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä arvioitaessa varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun luomisen mahdollistavaa esitystä (***PeVL 32/2008 vp***, s. 3/I). Luovutettavien tietojen sisältö ja sääntelykonteksti poikkeavat nyt tuolloin arvion kohteena olleesta (ks. myös* ***PeVL 17/2016 vp***, *s. 6—7). Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että nyt arvioitavana olevan rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajaus hakujen yksittäisyydestä sisällytetään implementoitavana olevan direktiivin asettamissa puitteissa myös nyt arvioitavana olevan lakiehdotuksen säännöksiin julkisista tietopalveluista.*

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, niitä saa kerätä vain tiettyyn, nimenomaiseen ja lailliseen tarkoitukseen, tietoja saa kerätä vain siltä osin kuin se tarpeellista, tietojen tulee olla täsmällisiä ja virheelliset tiedot tulee oikaista, tietoja tulee säilyttää vain niin kauan kuin se on tarpeellista ja tietojen eheys on varmistettava.

Edunsaajarekisteriä koskevassa 1. lakiehdotuksessa on ehdotettu säädettäväksi tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen osalta muun muassa luotettavuuden varmistamisesta (12 §), valvontailmoituksesta (13 §), tarkastusoikeudesta (15 §) ja edunsaajarekisteriin pääsyn epäämisestä ja peruuttamisesta (24 §). Edellä mainitut säännökset koskevat muun ohessa edunsaajarekisteriin merkittyjä henkilötietoja, jolloin ne toteuttavat tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa olevaa vaatimusta siitä, että tietojen tulee olla täsmällisiä ja virheelliset tiedot tulee oikaista.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Edelleen tietosuoja-asetuksen 6 artiklaan 3 kohdan mukaan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn

oikeusperusteessa tai, 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetussa käsittelyssä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Ottaen huomioon edunsaajarekisterin tarkoitus ja, että rekisteriviranomainen vastaa edunsaajarekisterin ylläpidosta osana kaupparekisteriä, on henkilötietojen käsittelylle näin ollen tietosuoja-asetuksen mukainen peruste tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti ja asiasta säädettäisiin jäsenvaltion lainsäädännössä kuitenkin siten, että tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen merkitseminen rekisteriin johtuu unionin oikeuden vaatimuksista, kuten rahanpesuasetuksesta ja kuudennesta rahanpesudirektiivistä.

Rahanpesun valvontarekisteristä ehdotetaan säädettävän rahanpesulain 7 luvussa pääosin voimassa olevaa rahanpesusääntelyä vastaavalla tavalla. Sääntelyn tarkoituksena on tehostaa Lupa- ja valvontaviraston valvontaa. Säännökset koskisivat muun muassa rekisterin pitäjää ja käyttötarkoitusta (45 §), hakemusta rekisteriin merkitsemiseksi ja rekisteröinnin edellytyksiä (46 §), rekisteriin merkittäviä tietoja ja muutoksista ilmoittamista (47 §), luotettavuutta (48 §), rekisteriin merkittyjen tietojen poistamista (49 §), tietojen antamisen edellytyksiä (50 §) sekä tietojen päivittämistä väestötietojärjestelmästä, kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä henkilötietojen oikeellisuuden toteamiseksi (51 §). Sääntelyllä pyrittäisiin varmistamaan tietojen täsmällisyys ja virheellisten tietojen oikaisu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaisesti.

Esitykseen sisältyvän 3. lakiehdotuksen 17 i § ja 17 j § sääntelyllä on merkitystä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan näkökulmasta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Momentin toisen lauseen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Merkityksellistä on ollut, että lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 3–4). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 25/2010 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2 ja PeVL 14/2002 vp, s. 2). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5). Yksityiselämää ja henkilötietojen suojaa koskevan perustuslain säännöksen kannalta lähtökohtana on se, että oikeushenkilöt eivät kuulu säännöksen soveltamisalaan (PeVL 4/2014 vp, s. 2).

Perustuslain 10 §:n mukaista suojaa täydentävät EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattu yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa turvattu henkilötietojen suoja sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus, SopS 18 ja 19/1990) 8 artiklan mukainen yksityiselämän suoja. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8

artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Artiklan 2 kohdan mukaan oikeus ei kuitenkaan ole rajoittamaton, sillä viranomaiset saavat puuttua sen käyttämiseen silloin, kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännössä henkilötietojen suoja on katsottu olennaiseksi osaksi 8 artiklan yksityis- ja perhe-elämän suojaa. EIT ratkaisuissa on korostettu muun muassa, että lainsäädännössä pitää olla asianmukaiset takeet siitä, että henkilötietoja ei käsitellä 8 artiklan vastaisesti. Käsiteltävien tietojen tulee olla tarpeellisia sekä sisällöltään että säilytysajaltaan rajattuja rekisteröinnin käyttötarkoitukseen nähden. Niin ikään sääntelyssä tulee olla riittävät takeet, joilla estetään henkilötietojen lainvastainen käyttö. Perustuslakivaliokunnan mukaan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvattujen oikeuksien rajoituksiin kohdistuva välttämättömyyden vaatimus edellyttää, että rajoitukselle on oltava painava yhteiskunnallinen tarve, puuttumisen ja tavoiteltavan hyväksytyn päämäärän tulee olla oikeassa suhteessa keskenään ja rajoitukselle on oltava asianmukaiset ja riittävät perustelut (PeVL 35/2018 vp).

EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Perustuslakivaliokunta on pitänyt merkityksellisenä, että EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon mainitut perusoikeuskirjan artiklat kiinnittäen huomiota siihen, että EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä (PeVL 14/2018 vp, PeVL 21/2017 vp).

Ehdotuksen mukaan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä tulisi luovuttaa tietoja, joiden avulla voidaan tunnistaa oikea-aikaisesti kuka tahansa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on niiden alueella toimivassa luottolaitoksessa tai finanssilaitoksessa olevan maksutilin tai IBAN-tunnisteisen pankkitilin, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilin, kryptovaratilin tai tallelokeron haltija tai jolla on määräysvalta tällaiseen tiliin tai tallelokeroon, komission kehittämään ja ylläpitämään jäsenvaltioiden keskitettyjen automatisoitujen mekanismien yhteenliittämisjärjestelmään**.** Komission vaikutustenarvioinnin mukaan, jotta viranomaiset, joilla on kansallisen lainsäädännön mukainen pääsy keskitettyihin automatisoituihin pankkitilirekistereihin, voisivat myös käyttää ja hakea tietoja EU:n laajuisesta pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmästä, olisi tarpeen säätää yksityiskohtaisesti kansallisten toimivaltaisten viranomaisten pääsyn ja hakujen ehdoista. Rahoitustietodirektiivin muutoksesta annettu direktiivi asettaa tiukat ehdot toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pääsylle ja hakujen tekemiselle keskitettyihin automatisoituihin järjestelmiin tallennettuihin pankkitilitietoihin. Näihin ehtoihin kuuluu esimerkiksi se, että rekistereihin ja tietojen hakujärjestelmiin pääsy sallitaan vain erityisesti nimetyille ja valtuutetuille henkilöille kussakin toimivaltaisessa viranomaisessa. Toinen turvatoimi on se, että yhteenliittämisjärjestelmässä saatavilla olevien tietojen määrä rajoitetaan vähimmäistasolle, kuten viidennen rahanpesudirektiivin 32a artiklan

3 kohdassa säädetään. Tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti yhteenliittämisjärjestelmä koskee vain tiettyjä tietojoukkoja, jotka mahdollistavat kyselyn tekevän viranomaisen selvittää, missä pankeissa ja jäsenvaltioissa "kiinnostuksen kohteena oleva henkilö", jota epäillään rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyvistä yhteyksistä, omistaa pankki- tai maksutilejä tai tallelokeroita. Tämän vuoksi arkaluonteisiin tietoihin, kuten pankkitilien tilitapahtumatietoihin tai saldotietoihin, ei ole pääsyä eikä niitä voi hakea. Yhteenliittämisjärjestelmän kautta saataville asetetaan vain sellaiset tiedot, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä pankki- tai maksutilin tai tallelokeron haltijan tunnistamiseksi.

Lisäksi komission vaikutustenarvioinnissa todetaan, että sovellettavat suojatoimet varmistavat yksilön oikeuksien, kuten henkilötietojen suojan ja yksityiselämän suojan, kunnioittamisen ja turvaamisen. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnon 5/2020 mukaisesti yhteenliittämisjärjestelmän toteutuksessa otetaan huomioon tietosuojan sisäänrakennettu ja oletusarvoinen toteutus, kuten asetuksen (EU) 2016/679 25 artiklassa säädetään. Lisäksi vahvat tietosuojasuojatoimet otetaan käyttöön erityisesti pääsyoikeuksien ja tietojen paikkansapitävyyden osalta asetuksen (EU) 2016/679 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti. Kaikki pääsyt yhteenliittämisalustaan kirjataan lokiin, jota säilytetään vähintään määritellyn ajan. Näitä lokitietoja tarkastavat säännöllisesti rekisterinpitäjät ja tietosuojaviranomaiset. Tietoihin pääsy ja niiden haku yhteenliittämisjärjestelmän kautta tapahtuu tapauskohtaisesti, ja niitä voivat suorittaa vain kyseisen viranomaisen erityisesti nimetyt ja koulutetut työntekijät.

Rahoitustietodirektiivin mukaisesti nimettyjen toimivaltaisten viranomaisten rajatylittävä pääsy tilitietoihin pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta perustuu jäsenvaltioiden väliseen keskinäiseen luottamukseen, joka puolestaan perustuu siihen, että jäsenvaltiot kunnioittavat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ”perusoikeuskirja”, tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita, esimerkiksi oikeutta yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, oikeutta henkilötietojen suojaan ja prosessuaalisia oikeuksia, kuten oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen, syyttömyysolettama, oikeus puolustukseen, laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate, sekä perusoikeuksia ja periaatteita, joista määrätään kansainvälisessä oikeudessa ja kansainvälisissä sopimuksissa, joiden osapuolia unioni tai kaikki jäsenvaltiot ovat, mukaan lukien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty eurooppalainen yleissopimus, sekä jäsenvaltioiden perustuslaeissa, kunkin niistä soveltamisalalla.

12.4 Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Vaikka perustuslain 21 § ei sisällä erillistä luetteloa oikeusturvan osa-alueista, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitteeseen on vakiintuneen tulkinnan mukaisesti katsottu kuuluvaksi muun muassa oikeus puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä (PeVL 58/2002 vp, s. 2, PeVL 32/2002 vp, s. 2) ja oikeus neuvotella avustajan kanssa luottamuksellisesti (PeVL 28/2008 vp, s. 3, PeVL 58/2002 vp, s. 2). Tämä tulkintakäytäntö vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan ja 3(c) kohdan sisältöä. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin osa-alueiden konkreettiset järjestelyt ja mahdolliset

rajoitukset ovat jääneet lailla lähemmin säänneltäviksi, mutta näiltäkään osin lainsäädäntö ei saa vaarantaa kenenkään oikeusturvaa.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevassa sääntelyssä on tarpeen varmistaa voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti, että se mahdollistaa esimerkiksi puolustusasianajajan asianajosalaisuuden säilymisen silloin, kun kyse on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin osa-alueesta. Rahanpesuasetuksessa on jätetty ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle nykysääntelyä vastaavasti tiedot, jotka asetuksessa luetellut notaarit, juristit, muut itsenäiset juristiammatin harjoittajat, tilintarkastajat, ulkopuolisilla kirjanpitäjät ja veroneuvojat ovat saaneet tai hankkineet joltakin asiakkaaltaan tai jostakin asiakkaastaan selvittäessään kyseisen asiakkaan oikeudellista asemaa tai suorittaessaan kyseistä asiakasta koskevaa puolustus- tai edustamistehtävää oikeuskäsittelyssä tai siihen liittyen, mukaan luettuna oikeuskäsittelyn käynnistämistä tai välttämistä koskeva neuvonta, riippumatta siitä, saadaanko tai hankitaanko tällaiset tiedot ennen käsittelyä, sen aikana vai sen jälkeen. Tämä ei kuitenkaan koske tilanteita, joissa ilmoitusvelvolliselle on tietoisuus, että hänen asiakkaansa hakee lainopillista neuvontaa rahanpesua tai terrorismin rahoittamista varten.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on myös ottanut oikeuskäytännössään kantaa rahan-pesulainsäädännön ja asianajajan ja asiakkaan välisen luottamuksensuojan suhteeseen, arvioidessaan tapauksessa Michaud v. Ranska lainsäädännössä myös asianajajille asetettua velvollisuutta ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Tuomioistuin katsoi, että ihmisoikeussopimuksen 8 artikla takaamaan yksityiselämän suojaan sisältyy oleellisesti kirjeenvaihdon luottamuksellisuuden suoja riippumatta sen sisällöstä, ja että se turvaa myös asianajajan kirjeenvaihdon luottamuksensuojan osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin yhtyi kansallisen tuomioistuimen (Conseil d'Etat) näkemykseen siitä, että ilmoitusvelvollisuus, joka Ranskassa on järjestetty tehtäväksi ensi vaiheessa itsesääntelyelimen kautta, ei riko Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa, koska ilmoitusvelvollisuus ei koske avustamista oikeudenkäynnissä. Tuomioistuin huomioi asianajajayhdistyksen roolin itsesääntelyelimenä. Lisäksi tuomioistuin kiinnittää huomiota lainsäädännön taustalla olevaan tavoitteeseen ehkäistä yhteiskuntaan kohdistuvat vakavat uhat, jolloin asianajajan ja asiakkaan välinen luottamuksensuoja ei estä ilmoitusvelvollisuutta (Michaud v. Ranska, 6.12.2012, tuomiolauselman kohdat 121–132). Asianajajan ja asiakkaan luottamuksensuojaa koskevia kysymyksiä voisi tulla esiin 1. lakiehdotukseen sisältyvien asianajajiin kohdistettavan valvonnan osalta ja osana valvontaa hallinnollisten seuraamusten määräämisen osalta. Tämä on pyritty huomioimaan niin, että ensivaiheen arvioinnin rahanpesusääntelyn velvoitteiden noudattamisesta suorittaisi asianajajayhdistys, joka tekisi 1. lakiehdotuksen mukaisesti esityksen seuraamuksen määräämisestä Lupa- ja valvontavirastolle. Menettely vastaisi voimassa olevassa laissa säädettyä menettelyä.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen esityksessä esitetyt muutokset ovat sopusoinnussa perustuslain kanssa, ja ne voidaan antaa tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Koska rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevissa direktiiveissä ja asetuksissa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla ja joita ehdotetaan täydennettäviksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja selvittämistä sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia.

Tämän lain tavoitteena on myös edistää kohdennettujen talouspakotteiden ja joukkotuhoaseiden leviämisen rahoittamiseen liittyvien kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskiä.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1624, jäljempänä *rahanpesuasetus*, 3 artiklassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja luottolaitoksia ovat luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetut luottolaitokset ja kolmannen maan luottolaitoksen sivuliikkeet.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja finanssilaitoksia ovat

1) vakuutusluokista annetussa laissa (526/2008) tarkoitettua henkivakuutustoimintaa harjoittava vakuutusyritys ja vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (234/2018) tarkoitetut vakuutusedustajat, sivutoimiset vakuutusedustajat sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien Suomessa toimivat sivuliikkeet, lukuun ottamatta vakuutusedustajaa, joka ei kerää vakuutusmaksuja tai asiakkaalle tarkoitettuja korvauksia ja joka toimii yhden tai useamman vakuutusyrityksen tai edustajan vastuulla niitä koskevien tuotteiden osalta;

2) sijoitusrahastolaissa (213/2019) tarkoitettua rahastoyhtiö sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saanut säilytysyhteisö;

3) sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu sijoituspalveluyritys ja kolmannen maan yrityksen sivuliike;

4) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettu arvopaperikeskus mukaan lukien sen perustama kirjausrahasto ja selvitysrahasto;

5) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu suomalainen keskusvastapuoli;

6) maksulaitoslaissa (297/2010) tarkoitettu maksulaitos;

7) sellainen vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolle on myönnetty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahastojen hoitajan toimilupa, sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saanut säilytysyhteisö;

8) edellä 1–7 kohdassa tarkoitettua vastaavat ulkomaiset yhteisön sivuliikkeet sekä ulkomaiset yhteisöt, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluita sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä;

9) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitetun luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluva rahoituslaitos;

10) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (749/2012) tarkoitettu tilinhoitaja ja tilinhoitajan oikeudet saaneen ulkomaisen yhteisön Suomessa sijaitseva toimipiste;

11) maksulaitoslain (297/2010) 7, 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitettu luonnollinen henkilö ja oikeushenkilö sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu rekisteröitymisvelvollinen vaihtoehtorahaston hoitaja;

12) asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) tarkoitettu suomalainen luotonvälittäjä ja ulkomaisen luotonvälittäjän Suomessa toimiva sivuliike;

13) kryptovarojen markkinoista sekä asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 ja direktiivien 2013/36/EU ja 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1114 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitettu kryptovarapalvelun tarjoaja;

14) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (186/2023) soveltamisalaan kuuluva elinkeinonharjoittaja.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja eräitä ilmoitusvelvollisia ovat seuraavat:

1) tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu tilintarkastaja, kun hän suorittaa mainitun lain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa taikka julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetun lain (1142/2015) 1 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tehtäviä taikka muuten toimii tilintarkastuslain 1 luvun 1 §:n 4 momentissa tarkoitetussa ominaisuudessa;

2) pääasiallisena liike- tai ammattitoimintana suoraan tai välillisesti veroneuvontapalveluita tai verotukseen liittyvää tukea tarjoava;

3) liike- tai ammattitoimintana kirjanpitotehtäviä toimeksiannosta hoitava.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja eräitä ilmoitusvelvollisia ovat seuraavat:

1) asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettu elinkeinonharjoittajana toimiva asianajaja tai siinä tapauksessa, että asianajotoimintaa harjoitetaan yhtiömuodossa, asianajoyhtiö, siltä osin kuin toimitaan asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistutaan asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen tai myynti;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaamiseen tai hoitamiseen;

d) yhtiöiden perustamista, toimintaa, tai hallinnointia varten tarvittava varojen järjestely;

e) trustien, säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen;

2) muu liike- tai ammattitoimintana oikeudellisia palveluita tarjoava siltä osin kuin toimitaan asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistutaan asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen tai myynti;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaamiseen tai hoitamiseen;
d) yhtiöiden perustamista, toimintaa, tai hallinnointia varten tarvittava varojen järjestely;
e) trustien, säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan d alakohdassa tarkoitettuja eräitä ilmoitusvelvollisia ovat seuraavat:

1) kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa (1075/2000) tarkoitettu kiinteistönvälitysliike sekä vuokrahuoneiston välitysliike ja muu kiinteistöalan ammattilainen, mukaan lukien sellainen kiinteän omaisuuden vuokraustoiminta, jonka kuukausivuokra on vähintään 10 000 euroa tai vastaava määrä kansallisena valuuttana, maksuvälineestä riippumatta;

2) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettu kiinteistönvälitysliike sekä vuokrahuoneiston välitysliike.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja eräitä ilmoitusvelvollisia ovat seuraavat:

1) rahapelilain (/) x §:ssä tarkoitettu rahapelitoimiluvan haltija;

2) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettu rahapeliyhteisö.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 kohdan tarkoitettuja eräitä ilmoitusvelvollisia ovat h alakohdan osalta joukkorahoituspalvelun tarjoamisesta annetun lain (203/2022) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu joukkorahoituspalvelun tarjoaja.

Rahanpesuasetusta ja tätä lakia sovelletaan lisäksi sijoituspalvelulain (747/2012) 2 luvun 3 §:n 1 momentin 1–8 kohdassa tarkoitettua palvelua liike- tai ammattitoimintana tarjoavaan, panttilainauslaitoksista annetussa laissa (1353/1992) tarkoitettuun panttilainauslaitokseen ja perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä annetussa laissa (411/2018) tarkoitettuun perintätoiminnan harjoittajaan.

Rahanpesuasetusta ja tätä lakia sovelletaan lisäksi Finnvera Oyj:hin ja Suomen Vientiluotto Oy:hyn.

Tätä lakia sovelletaan myös silloin, kun liiketoimen kohteena olevat varat ovat peräisin toisen valtion alueella suoritetusta toimesta.

Rahanpesuasetuksen 69 artiklassa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta sovelletaan Energiavirastoon, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa (1070/2017) tarkoitetun pörssiin sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisöön, jonka tulee ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen.

3 §

Soveltamisalaa koskeva rajaus

Tätä lakia ei sovelleta rahanpesuasetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun taloudelliseen toimintaan. Edellä mainitun asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu taloudellisen toiminnan kokonaisliikevaihdolle asetettava kynnysarvo on 20 000 euroa. Edellä mainitun asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa edellytetty kynnysarvo on 1 000 euroa ja 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan osalta taloudellisen toiminnan liikevaihto ei saa ylittää viittä prosenttia kyseisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kokonaisliikevaihdosta.

Tätä lakia ei sovelleta toiminnassa, joka koskee oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävänä tässä laissa pidetään varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellista neuvontaa, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä.

Tätä lakia ei sovelleta pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella. Lakia sovelletaan kuitenkin, jos pelaaminen tapahtuu rahapelilain (/) 20 §:ssä tarkoitetulla tavalla rekisteröityneeksi pelaajaksi tunnistautuneena.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa sovelletaan rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan määritelmiä.

Lisäksi tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rahanpesuntorjuntaviranomaisella* rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1093/2010, (EU) N:o 1094/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2024/1620, jäljempänä *AMLA-asetus*, perustettua viranomaista.

2) rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan

a) *a alakohdassa tarkoitetulla toimivaltaisella viranomaisella* keskusrikospoliisissa sijaitsevaa rahanpesun selvittelykeskusta;

b) *b alakohdassa tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla* Finanssivalvontaa, Lupa- ja valvontavirastoa ja Patentti- ja rekisterihallitusta;

c) *c alakohdassa tarkoitetuilla toimivaltaisilla viranomaisilla* poliisia, Tullia, Rajavartiolaitosta, Ulosottolaitosta ja syyttäjää; ja

d) *d alakohdassa tarkoitetuilla viranomaisilla* Poliisihallitusta, Tullia, Rajavartiolaitosta, Verohallintoa, Ulosottolaitosta, Rikosseuraamuslaitosta ja konkurssiasiamiestä, joiden on huolehdittava siitä, että niiden toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja paljastamiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden epäilyttävien liiketoimien ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle.

3) *rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 47 alakohdassa tarkoitetulla itsesääntelyelimellä* asianajajista annetun lain (496/1958) 1 §:ssä tarkoitettua asianajajayhdistystä;

4) *finanssivalvojalla* valvojaa, joka vastaa luottolaitoksista ja finanssilaitoksista;

5) *finanssialan ulkopuolisten alojen valvojalla* valvojaa, joka vastaa finanssialan ulkopuolisesta alasta;

6) *finanssialan ulkopuolisella alalla* rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdassa lueteltuja ilmoitusvelvollisia;

7) *ilmoitusvelvollisella* rahanpesuasetuksen 3 artiklassa lueteltua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle ei ole myönnetty poikkeusta kyseisen asetuksen 4, 5, 6 tai 7 artiklan mukaisesti;

8) *kotijäsenvaltiolla* jäsenvaltiota, jossa ilmoitusvelvollisen sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee tai, jos ilmoitusvelvollisella ei ole sääntömääräistä kotipaikkaa, jäsenvaltiota, jossa sen päätoimipaikka sijaitsee;

9) *sijaintijäsenvaltiolla* jäsenvaltiota, joka ei ole kotijäsenvaltio ja jossa ilmoitusvelvollisella on toimipaikka, kuten tytäryritys tai sivuliike taikka jossa ilmoitusvelvollinen toimii palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla infrastruktuurin välityksellä;

10) *tulliviranomaisilla* unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 5 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä tulliviranomaisia ja unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672, jäljempänä *käteisvarojen valvonnasta annettu asetus*, 2 artiklan 1 kohdan g alakohdassa määriteltyjä toimivaltaisia viranomaisia;

11) *rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiolla* pysyvää yhteistyö- ja tietojenvaihtorakennetta, jonka tarkoituksena on valvoa ryhmää tai yhteisöä, joka toimii sijaintijäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa;

12) *arvopaperitilillä* arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014 2 artiklan 1 kohdan 28 alakohdassa määriteltyä arvopaperitiliä;

13) *arvopapereilla* rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU 4 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 34 ja 35 kohdassa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä ja organisaatioista, joissa merkittäviä julkisia tehtäviä hoidetaan, siltä osin kuin on kyse kotimaisista merkittävistä julkisista tehtävistä.

2 luku

Riskiarvio ja tilastot

5 §

Kansallinen riskiarvio

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmä ohjaa kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laatimista, josta vastaa rahanpesun selvittelykeskus. Edellä mainittuun riskiarvioon liittyvän toimintasuunnitelman laatiminen on valtiovarainministeriön ja sisäministeriön vastuulla. Ulkoministeriö vastaa kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskiarvioinnista.

Kansallisessa riskiarviossa arvioidaan Suomeen kohdistuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi, ymmärtämiseksi ja vähentämiseksi. Riskiarvio on pidettävä ajan tasalla ja sitä tarkistetaan vähintään joka neljäs vuosi ja jos riskitilanne sitä edellyttää, useammin tai tapauskohtaisessa alakohtaisessa riskiarviossa.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmä koordinoi kansallisia toimia, joilla puututaan kansallisessa rikisarviossa havaittuihin riskeihin.

Kansallista riskiarviota tulee hyödyntää:

1) parantamaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmiä erityisesti määrittämällä alat, joilla ilmoitusvelvollisten on sovellettava tehostettuja toimenpiteitä riskiperusteisen lähestymistavan pohjalta, ja tarvittaessa määrittelemällä toteutettavat toimenpiteet;

2) tunnistamaan tarvittaessa alat tai sektorit, joilla on pienempi tai suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski;

3) arvioimaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit, jotka liittyvät kunkin tyyppiseen Suomeen asettuneeseen oikeushenkilöön ja kunkin tyyppiseen kansallisen lainsäädännön alaiseen oikeudelliseen järjestelyyn tai jota hallinnoidaan sen alueella tai jonka omaisuudenhoitajat tai samankaltaisten oikeudellisten järjestelyjen mukaisesti vastaavassa asemassa olevat henkilöt asuvat sen alueella, ja saadakseen käsityksen altttiudesta ulkomaisista oikeushenkilöistä ja ulkomaisista oikeudellisista järjestelyistä aiheutuville riskeille;

4) päätöksissä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen ehkäisemiseen käytettävien resurssien jakamisesta ja priorisoinnista;

5) varmistamaan, että kulloistakin alaa tai aluetta varten on laadittu rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä vastaavat asianmukaiset säännöt;

6) antamaan asianmukaista tietoa toimivaltaisten viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten saataville viipymättä, jotta näiden on helpompi suorittaa omat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen

riskejä koskevat arvionsa sekä rahanpesuasetuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyöntiin ja kiertämiseen liittyvien riskien arvioinnit.

Riskiarviossa on annettava kuvaus rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmän rakenteesta ja yleisistä menettelyistä, mekanismeista yhteistyön tekemiseksi vastaavien toimijoiden kanssa unionin sisällä tai kolmansissa maissa, sekä niihin osoitetuista henkilöresursseista ja taloudellisista resursseista, siltä osin kuin nämä tiedot ovat saatavilla.

Riskiarvion laatimisen ohjaamiseen osallistuvat viranomaistyöryhmän jäsenet ja sen laatimisessa tulee kuulla sidosryhmiä, kuten ilmoitusvelvollisia. Riskiarvion tulokset julkaistaan ja toimitetaan komission, rahanpesuntorjuntaviranomaisen ja muiden EU-jäsenvaltioiden saataville.

6 §

Tilastot

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmä vastaa kattavien tilastojen ylläpitämisestä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntakehyksen tuloksellisuuteen liittyvistä asioista kehyksen tuloksellisuuden tarkastelemiseksi.

Tilastojen on sisällettävä:

1) tiedot, joilla mitataan tämän lain soveltamisalaan kuuluvien eri alojen kokoa ja merkitystä, mukaan luettuina luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden lukumäärä kullakin alalla ja kunkin alan taloudellinen merkitys;

2) tiedot, joilla mitataan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansalliseen torjuntajärjestelmään kuuluvia ilmoituksia, tutkimuksia ja oikeuskäsittelyjä, mukaan luettuina rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävistä liiketoimista tehtyjen ilmoitusten lukumäärä ja kyseisten ilmoitusten perusteella toteutetut toimet, rahanpesun selvittelykeskukselle käteisvarojen valvonnasta annetun asetuksen 9 artiklan mukaisesti toimitetut käteisen rahan konkreettista rajan yli liikkumista koskevat tiedot ja näiden tietojen perusteella toteutetut toimet sekä vuotuiset tiedot tutkittujen tapausten, syytteeseen asetettujen henkilöiden ja rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskevista rikoksista tuomittujen henkilöiden lukumäärästä, rahanpesun torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/1673 2 artiklan mukaisesti yksilöidyistä esirikosten tyypeistä, jos nämä tiedot ovat saatavilla, sekä jäädytettyjen, takavarikoitujen tai menetetyksi tuomittujen varojen euromääräisestä arvosta;

3) tietojen jakamiseen muille toimivaltaisille viranomaisille johtavien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus ja, jos saatavilla, lisätutkimuksiin johtaneiden ilmoitusten lukumäärä ja prosenttiosuus sekä rahanpesun selvittelykeskusten 27 artiklan mukaisesti laatima vuotuinen kertomus;

4) tiedot sellaisten rajat ylittävien tietopyyntöjen lukumäärästä, jotka rahanpesun selvittelykeskus on esittänyt tai vastaanottanut, joihin se on kieltäytynyt vastaamasta tai joihin se on vastannut osittain tai kokonaan, jaoteltuina vastapuolena olevan maan mukaan;

5) EU:n ulkopuolisilta vastapuolilta saatujen tai niille esitettyjen, tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevia rahanpesuasetuksen IV luvussa ja tässä laissa koskevia tietoja ja pankkitilitietoihin liittyvien keskinäistä oikeusapua koskevien ja muiden kansainvälisten tietopyyntöjen lukumäärä jaoteltuna toimivaltaisen viranomaisen ja vastapuolena olevan maan mukaan;

6) valvojille osoitetut henkilöresurssit sekä rahanpesun selvittelykeskukselle osoitetut henkilöresurssit rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 2 §:ssä määritettyjen tehtävien hoitamista varten;

7) toimitiloissa ja niiden ulkopuolella toteutettujen valvontatoimien lukumäärä, valvontatoimien perusteella havaittujen rikkomisten lukumäärä ja valvontaviranomaisten ja itsesääntelyelinten IV luvun 4 jakson mukaisesti määräämät taloudelliset seuraamukset ja uhkasakot tai soveltamat hallinnolliset toimenpiteet;

8) rahanpesuasetuksen IV luvun velvoitteiden osalta todettujen rikkomisten lukumäärä ja tyyppi sekä näiden rikkomisten osalta määrätyt taloudelliset seuraamukset tai sovelletut

hallinnolliset toimenpiteet, kaupparekisteriin tosiasiallisista edunsaajatiedoista koskevien ilmoitettujen eroavuuksien lukumäärä, sekä keskitetystä rekisteristä vastaavan elimen tämän direktiivin 10 artiklan 11 kohdan mukaisesti suorittamien tai sen puolesta suoritettujen tarkastusten lukumäärä;

9) seuraavat tiedot oikeutettuun etuun perustuvasta oikeudesta tutustua kaupparekisterin tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin:

a) keskitetyissä rekistereissä oleviin tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa koskeviin tietoihin pääsyä koskevien, 20 §:n 1 momentissa vahvistettujen ryhmien pohjalta esitettyjen pyyntöjen lukumäärä;

b) tietoihin pääsyä koskevien hylättyjen pyyntöjen prosenttiosuus kussakin 20 §:n 1 momentissa vahvistetussa ryhmässä;

c) yhteenveto henkilöryhmistä, joille on myönnetty pääsy tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin 20 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti;

10) toimivaltaisten viranomaisten pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään tekemien hakujen lukumäärä toimivaltaisten viranomaisten ryhmien mukaan eriteltynä sekä rahanpesun selvittelykeskusten ja valvontaviranomaisten pankkitilirekisterit yhteenliittävään järjestelmään tekemien hakujen lukumäärä;

11) seuraavat tiedot kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanosta:

a) jäädytettyjen varojen tai muun omaisuuden arvo tyypeittäin eriteltynä;

b) kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta vastaaville viranomaisille osoitetut henkilöresurssit.

Edellä mainitut tilastot kerätään ja toimitetaan komissiolle vuosittain. Edellä 2 momentin 1, 3 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tilastot on toimitettava rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

3 luku

Edunsaajarekisteri

7 §

Tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri

Rahanpesuasetuksen 62 artiklassa tarkoitetut tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia, jäljempänä *tosiasiallisia edunsaajia*, koskevat tiedot, saman asetuksen 63 artiklan 4 kohdan mukainen lausuma sekä saman asetuksen 66 artiklassa tarkoitettuja nimellisiä järjestelyjä koskevat tiedot merkitään Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterin yhteydessä ylläpitämään tosiasiallisia edunsaajia koskevaan keskitettyyn rekisteriin, jäljempänä *edunsaajarekisteri*, jos oikeushenkilö on perustettu tai jos express trust -järjestelyn omaisuudenhoitaja tai samankaltaisessa oikeudellisessa järjestelyssä vastaavassa asemassa oleva henkilö on sijoittautunut tai hän asuu Suomessa tai vastaavaa oikeudellista järjestelyä hallinnoidaan Suomessa.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta rahanpesuasetuksen 65 artiklassa tarkoitettuihin oikeushenkilöihin ja oikeudellisiin järjestelyihin.

Edunsaajarekisteriin tehtävät merkinnät tallennetaan koneluettavassa muodossa. Rekisterimerkintöjen perusteena olevat tiedot kerätään rahanpesuasetuksen 65 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten mukaisesti.

Edunsaajarekisteriin merkittävien tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen tulee olla riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia. Tähän liittyvistä toimenpiteistä on säädetty tämän luvun 12 ja 13 §:ssä.

Edunsaajarekisteriin merkittyjen tietojen tulee sisältää kaikki muutokset, joita oikeushenkilöiden ja oikeudellisten järjestelyjen tosiasiallisiin edunsaajiin sekä nimellisiin järjestelyihin tehdään sen jälkeen, kun ne on merkitty rekisteriin ensimmäisen kerran.

Ellei tästä laista tai muusta lainsäädännöstä muuta johdu, edunsaajarekisteriin sovelletaan, mitä kaupparekisteristä kaupparekisterilaissa (564/2023) tai muualla lainsäädännössä säädetään.

8 §

Euroopan unionin (tai talousalueen) ulkopuolisen oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn tosiasiallinen edunsaajan rekisteröiminen

Rahanpesuasetuksen 67 artiklassa tarkoitettujen ulkomaisten oikeushenkilöiden ja ulkomaisten oikeudellisten järjestelyjen tosiasiallisia edunsaajia koskevia tietoja säilytetään edunsaajarekisterissä, jos kyseisessä artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Edunsaajarekisteriin merkitään tieto siitä, mikä rahanpesuasetuksen 67 artiklan 1 kohdassa säädetty tilanne on peruste ulkomaisen oikeushenkilön tai ulkomaisen oikeudellisen järjestelyn rekisteröinnille.

9 §

Express Trustin tai samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinti

Jos express trust -järjestelyn omaisuudenhoitajat tai samankaltaisessa oikeudellisessa järjestelyssä vastaavassa asemassa olevat henkilöt ovat sijoittautuneet eri jäsenvaltioihin tai asuvat eri jäsenvaltioissa, todistus rekisteröinnistä tai rekisteriote yhden jäsenvaltion keskitetyssä rekisterissä olevista tosiasiallisia edunsaajia koskevista tiedoista katsotaan riittäväksi osoitukseksi rekisteröintivelvoitteen täyttämisestä.

10 §

Patentti- ja rekisterihallituksen tietojensaantioikeus ja oikeus pyytää tietoja

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus saada oikeushenkilöltä, express trust -järjestelyn omaisuudenhoitajalta ja samankaltaisessa oikeudellisessa järjestelyssä vastaavassa asemassa olevalta henkilöltä sekä niiden tosiasiallisilta edunsaajilta mitä tahansa tietoja, joita tarvitaan niiden tosiallisten edunsaajien tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen.

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tietoja muiden viranomaisen rekistereistä siinä määrin kuin tällaiset tiedot ovat tarpeen sen tässä luvussa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Patentti- ja rekisterihallitus voi pyytää tehtäviensä suorittamisen kannalta tarpeellisia tietoja myös kolmansien maiden rekistereistä.

11 §

Tosiasiallisen edunsaajan tunnistamatta jääminen

Jos yhtään henkilöä ei ole tunnistettu tosiasialliseksi edunsaajaksi rahanpesuasetuksen 63 artiklan 3 kohdassa tai 64 artiklan 6 kohdassa säädetyllä tavalla, edunsaajarekisteriin on merkittävä:

1) lausuma siitä, ettei tosiasiallista edunsaajaa ole tai ettei niitä ole pystytty määrittämään, sekä perustelut sille, miksi tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa ei ole ollut mahdollista määrittää rahanpesuasetuksen 51–57 artiklan mukaisesti ja mikä aiheuttaa epävarmuutta todennetuista tiedoista;

2) rahanpesuasetuksen 62 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa säädettyjä tietoja vastaavat yksityiskohtaiset tiedot kaikista luonnollisista henkilöistä, jotka kuuluvat oikeushenkilön rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 40 alakohdassa säädettyyn ylempään johtoon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin on pääsy toimivaltaisilla viranomaisilla, rahanpesuntorjuntaviranomaisella kuudennen rahanpesudirektiivin 32 artiklan ja AMLA-asetuksen 40 artiklan nojalla tehtäviä yhteisiä analyyseja varten sekä itsesääntelyelimillä ja ilmoitusvelvollisilla. Ilmoitusvelvollisella on kuitenkin pääsy ainoastaan oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn antamaan lausumaan, kun se ilmoittaa eroavuudesta rahanpesuasetuksen 24 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos ilmoitusvelvollinen kuitenkin esittää todisteita toimista, joita se on tehnyt määrittääkseen oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn tosiasialliset edunsaajat, sillä on lisäksi pääsy perusteluihin.

12 §

Tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen luotettavuuden varmistaminen

Patentti- ja rekisterihallituksen on tarkistettava kohtuullisen ajan kuluessa tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen toimittamisesta ja sen jälkeen säännöllisesti, että tiedot ovat riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia. Tarkistamisen laajuuden ja toistuvuuden on oltava oikeassa suhteessa unionin tason riskiarvion tietoihin oikeushenkilöön ja oikeudelliseen järjestelyyn liittyvistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä.

Jos 1 momentissa säädetty tarkistus tehdään tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen toimittamisen yhteydessä ja Patentti- ja rekisterihallitus toteaa, että tiedoissa on epäjohdonmukaisuuksia tai virheitä, se voi evätä tosiasiallista edunsaajaa koskevan rekisterimerkinnän tekemisen.

Jos 1 momentissa säädetty tarkistus tehdään tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen toimittamisen jälkeen ja Patentti- ja rekisterihallitus toteaa, että tiedot eivät ole enää riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia, se voi tehdä tiedoissa olevista puutteista rekisteriin merkinnän, joka on voimassa, kunnes Patentti- ja rekisterihallitus katsoo tietojen olevan riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädetty ei koske tapauksia, joissa epäjohdonmukaisuudet rajoittuvat kirjoitusvirheisiin, eri translitterointitapoihin tai vähäisiin epätarkkuuksiin, jotka eivät vaikuta tosiasiallisten edunsaajien tai heidän omistusosuutensa tunnistamiseen.

Patentti- ja rekisterihallituksella tulee olla käytössään automatisoituja mekanismeja tässä pykälässä säädettyjen tarkistusten tekemiseksi.

13 §

Valvontailmoitus

Kun Patentti- ja rekisterihallitukselle on ilmoitettu rahanpesuasetuksen 24 artiklassa tarkoitetusta eroavuudesta, sen tulee 30 työpäivän kuluessa tehdä asianmukaiset toimet eroavuuden ratkaisemiseksi. Jos eroavuus on monimutkainen eikä Patentti- ja rekisterihallitus voi ratkaista sitä 30 työpäivän kuluessa, sen on kirjattava tapaus ja tehdyt toimet sekä toteutettava tarvittavat toimenpiteet eroavuuden ratkaisemiseksi mahdollisimman pian.

Edunsaajarekisteriin tehdään ilmoitetuista eroavuuksista merkintä, joka on voimassa, kunnes eroavuus on ratkaistu.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun merkintään on pääsy niillä, joilla on pääsy edunsaajarekisterissä oleviin tietoihin tämän lain 19 ja 21 §:n nojalla.

Eroavuuden ratkaisemiseksi Patentti- ja rekisterihallitus kehottaa ilmoitettujen eroavuuksien kohteena olevaa oikeushenkilöä tai oikeudellista järjestelyä antamaan selityksen ilmoitetuista eroavuuksista ja korjaamaan edunsaajarekisterin tiedoissa olevat puutteet tai virheet. Patentti-

ja rekisterihallitus voi myös viran puolesta korjata edunsaajarekisterissä olevat tiedot, jos se pystyy todentamaan oikean tiedon.

14 §

Talouspakotteet

Patentti- ja rekisterihallitus tarkistaa talouspakotteen asettamisen yhteydessä ja säännöllisin väliajoin, koskevatko edunsaajarekisterissä olevat tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot sellaisia luonnollisia henkilöitä tai yhteisöjä, jotka ovat talouspakotteiden kohteena, ja tekee rekisteriin merkinnän, jos oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely on yhteydessä luonnollisiin henkilöihin tai yhteisöihin, jotka ovat talouspakotteiden kohteena. Merkintä on voimassa niin kauan, kun luonnolliseen henkilöön tai yhteisöön kohdistuva talouspakote on voimassa.

Edellä 1 momentissa säädetty merkintä tehdään, kun:

1) oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely on talouspakotteen kohteena;

2) oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely on talouspakotteen kohteena olevan luonnollisen henkilön tai yhteisön määräysvallassa; tai

3) oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn tosiasiallinen edunsaaja on talouspakotteen kohteena.

Edellä 1 momentissa säädettyyn merkintään on pääsy niillä, joilla on pääsy edunsaajarekisterissä oleviin tietoihin 19 ja 21 §:n nojalla.

Patentti- ja rekisterihallituksella tulee olla käytössään automatisoituja mekanismeja tässä pykälässä säädettyjen tarkistusten tekemiseksi.

15 §

Patentti- ja rekisterihallituksen tarkastusoikeus

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa tarkastuksia oikeushenkilön toimitiloissa, kotipaikassa ja muulla tavoin oikeushenkilön nykyisen tosiasiallisen edunsaajan määrittämiseksi ja sen tarkistamiseksi, ovatko edunsaajarekisteriin toimitetut tiedot riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia. Jos trustin omaisuudenhoitaja tai vastaavassa asemassa oleva henkilö on rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen, Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa edellä säädettyjä tarkastuksia trustin omaisuudenhoitajan tai vastaavassa asemassa olevan henkilön toimitiloissa, sääntömääräisessä kotipaikassa ja muulla tavoin.

Patentti- ja rekisterihallituksen oikeutta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tarkistamiseen ei saa rajoittaa, haitata tai estää ellei 3 ja 4 momentista muuta johdu.

Jos luonnollisen henkilön yksityisasunto toimii oikeushenkilön toimitilana tai kyseisen yksityisasunnon osoite on oikeushenkilön yritys- ja yhteisötietojärjestelmään tallennettu posti- tai käyntiosoite, oikeushenkilön toimitiloissa tehtävä tarkastus edellyttää tuomioistuimen ennakkolupaa. Lupa tulee antaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Luvan hakemiseen ja lupaasian käsittelyyn sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaressa säädetään.

Edellä 1 momentin nojalla tekemissä tarkastuksissa Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole oikeutta saada oikeudellisen ammattisalassapitovelvollisuuden suojaamia tietoja.

16 §

Havaintojen ilmoittaminen rahanpesun selvittelykeskukselle

Jos Patentti- ja rekisterihallitus havaitsee seikkoja, jotka saattavat liittyä rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen, sen on ilmoitettava asiasta viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle.

17 §

Edunsaajarekisterin yhteenliittäminen

Edunsaajarekisteri on liitettävä yhteen tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1132, jäljempänä *EU:n yhtiöoikeusdirektiivi*, 22 artiklan 1 kohdalla perustetun eurooppalaisen keskusjärjestelmän kautta.

18 §

Tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen säilyttäminen

Rahanpesuasetuksen 62 artiklassa tarkoitetut tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot, saman asetuksen 63 artiklan 4 kohdan mukainen lausuma sekä saman asetuksen 66 artiklassa tarkoitettuja nimellisiä järjestelyjä koskevat tiedot säilytetään edunsaajarekisterissä ja pidetään keskitettyjen rekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta saatavilla viiden vuoden ajan siitä, kun oikeushenkilö on purettu tai oikeudellinen järjestely on lakannut olemasta.

Patentti- ja rekisterihallitus voi hakemuksesta päättää, että tosiasiallista edunsaajaa koskevat tiedot säilytetään yksittäisissä tapauksissa enintään viiden lisävuoden ajan, jos säilyttäminen on tarpeen ja oikeasuhteista epäillyn rahanpesun tai terrorismin rahoituksen estämistä, paljastamista tai tutkintaa taikka niitä koskevia syytetoimia varten. Säilyttämisajan jatkamista voivat hakea esitutkintaviranomaiset ja syyttäjä.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädetyn säilyttämisajan päätyttyä henkilötiedot poistetaan rekisteristä.

19 §

Toimivaltaisten viranomaisten, itsesääntelyelinten ja ilmoitusvelvollisten pääsy edunsaajarekisterin tietoihin

Seuraavilla viranomaistehtäviä suorittavilla tahoilla tulee olla vapaa pääsy kaikkiin edunsaajarekisterissä oleviin tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin:

1) tämän lain 4 §:n 2 kohdan a–d kohdassa määritellyt toimivaltaiset viranomaiset;
2) asianajajayhdistykselle sen suorittaessa tässä laissa säädettyjä valvontatehtäviään;
3) veroviranomaiset;
4) viranomaiset, joille on osoitettu vastuu SEUT 215 artiklan nojalla annetuissa asiaankuuluvissa neuvoston asetuksissa yksilöityjen unionin rajoittavien toimenpiteiden täytäntöönpanosta;
5) rahanpesuntorjuntaviranomainen rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 2 a §:n ja AMLA-asetuksen 40 artiklan nojalla tehtäviä yhteisiä analyyseja varten;
6) Euroopan syyttäjäviranomainen (EPPO);
7) Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF);
8) Europol ja Eurojust, kun ne antavat operatiivista tukea jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

Edellä 1 momentissa säädetty pääsy tulee myöntää asianomaista oikeushenkilöä tai oikeudellista järjestelyä kuulematta.

Ilmoitusvelvollisille tulee niiden suorittaessa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä rahanpesuasetuksen III luvun mukaisesti myöntää oikea-aikainen pääsy edunsaajarekisterissä oleviin tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin.

20 §

Oikeutetun edun omaavien henkilöiden pääsy edunsaajarekisterin tietoihin

Niille luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille, jotka voivat osoittaa rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen estämiseen ja torjuntaan liittyvän oikeutetun edun, on annettava pääsy seuraaviin edunsaajarekisterissä oleviin oikeushenkilöä ja oikeudellista järjestelyä koskeviin tietoihin:

1) tosiasiallisen edunsaajan nimi;

2) tosiasiallisen edunsaajan syntymäkuukausi ja -vuosi;

3) tosiasiallisen edunsaajan asuinmaa ja kansalaisuus tai kansalaisuudet;

4) oikeushenkilöiden tosiasiallisten edunsaajien osalta hallussa olevan omistusosuuden luonne ja laajuus;

5) express trust -järjestelyjen tai samankaltaisten oikeudellisten järjestelyjen tosiasiallisten edunsaajien osalta omistusosuuden luonne.

Kaikilla 21 §:n 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetuilla luonnollisilla henkilöillä tai oikeushenkilöillä tulee olla pääsy 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös aiempiin tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin oikeushenkilöstä tai oikeudellisesta järjestelystä, mukaan lukien oikeushenkilöt tai oikeudelliset järjestelyt, jotka on purettu tai jotka ovat lakanneet olemasta edeltävien viiden vuoden aikana, sekä kuvaukseen määräysvalta- tai omistusrakenteesta.

Edellä 1 momentissa säädetyt tiedot asetetaan saataville sähköisesti. Jos luovutuksensaaja ei voi käyttää sähköisiä välineitä, tulee hänen saada tiedot pyynnöstä paperisena.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu pääsy tulee antaa pyynnön kohteena oleva oikeushenkilöä tai oikeudellista järjestelyä kuulematta.

21 §

Oikeutetun edun omaavat henkilöt

Seuraavilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä katsotaan olevan oikeutettu etu saada 20 §:n 1 momentissa säädetyt tiedot:

1) henkilöt, jotka toimivat journalistisessa tarkoituksessa, raportointitarkoituksessa tai tiedotusvälineissä tapahtuvassa näitä vastaavassa tarkoituksessa ja jotka ovat yhteydessä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen estämiseen tai torjuntaan;

2) kansalaisyhteiskunnan järjestöt, mukaan lukien valtioista riippumattomat järjestöt ja tiedeyhteisö, jotka ovat yhteydessä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen estämiseen tai torjuntaan;

3) luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka todennäköisesti suorittavat liiketoimia oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn kanssa ja jotka haluavat estää tällaisen liiketoimen ja rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen välisen kytköksen;

4) yhteisöt, joihin sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia vaatimuksia kolmansissa maissa, edellyttäen että ne voivat osoittaa, että niiden on tarpeen saada 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja oikeushenkilöstä tai oikeudellisesta järjestelystä asiakkaan tai mahdollisen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden toteuttamiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien vaatimusten mukaisesti kyseisissä kolmansissa maissa;

5) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta vastaavien unionin toimivaltaisten viranomaisten kolmannessa maassa toimivat vastapuolet, edellyttäen että ne voivat osoittaa, että niiden on tarpeen saada 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja oikeushenkilöstä tai oikeudellisesta järjestelystä, jotta ne voivat suorittaa kyseisten kolmansien maiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan mukaiset tehtävänsä konkreettisessa yksittäistapauksessa;

6) EU:n yhtiöoikeusdirektiivin I osaston II ja III luvun täytäntöönpanosta vastaavat jäsenvaltioiden viranomaiset, erityisesti viranomaiset, jotka vastaavat yhtiöiden rekisteröinnistä mainitun direktiivin 16 artiklassa tarkoitettuun rekisteriin, ja jäsenvaltioiden viranomaiset, jotka

vastaavat osakeyhtiöiden yhtiömuodon muutosten, sulautumisten ja jakautumisten lainmukaisuuden valvonnasta mainitun direktiivin II osaston mukaisesti;

7) Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/1060 tarkoitetusta ohjelmasta vastaavat viranomaiset, jotka jäsenvaltiot ovat nimenneet saman asetuksen 71 artiklan nojalla unionin rahastojen tuensaajien osalta;

8) viranomaiset, jotka panevat elpymis- ja palautumistukivälinettä täytäntöön tukivälineen tuensaajien osalta elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 mukaisesti;

9) jäsenvaltioiden viranomaiset julkisten hankintamenettelyjen yhteydessä niiden tarjoajien ja toimijoiden osalta, joiden kanssa hankintasopimus tehdään julkisessa hankintamenettelyssä;

10) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyvien tuotteiden tarjoajat, vain siinä määrin kuin tuotteita, jotka on kehitetty 20 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella tai jotka sisältävät kyseiset tiedot, tarjotaan ainoastaan asiakkaille, jotka ovat ilmoitusvelvollisia tai toimivaltaisia viranomaisia, edellyttäen että kyseiset tarjoajat voivat osoittaa tarpeen päästä 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin ilmoitusvelvollisen tai toimivaltaisen viranomaisen kanssa tehdyn sopimuksen yhteydessä;

11) edellä yksilöityjen ryhmien lisäksi muut henkilöt, jotka pystyvät osoittamaan, että niillä on oikeutettu etu rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen estämisen ja torjunnan tarkoituksissa tapauskohtaisesti.

Patentti- ja rekisterihallituksen on annettava komissiolle tiedoksi

1) luettelo viranomaisista, joilla on oikeus tutustua tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin 21 §:n 6, 7 ja 8 kohdan nojalla, sekä viranomaisista tai viranomaisten ryhmistä, joilla on oikeus tutustua tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskeviin tietoihin 21 §:n 9 kohdan nojalla;

2) mahdolliset 20 §:n 11 kohdan mukaisesti määritetyt uudet henkilöryhmät, joilla on todettu olevan oikeutettu etu saada tosiasiallisia edunsaajia koskevia tietoja.

Patentti- ja rekisterihallituksen on ilmoitettava komissiolle kaikista muutoksista tai lisäyksistä 2 momentissa tarkoitettuihin ryhmiin viipymättä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa niiden ilmenemisestä.

22 §

Luovutuksensaajia koskevien tietojen luovuttaminen

Patentti- ja rekisterihallituksen pitää kirjaa henkilöistä, joilla on pääsy edunsaajarekisterin tietoihin tämän lain 16 §:n nojalla, jotta se voi luovuttaa henkilön tiedot tosiasialliselle edunsaajalle tämän esittäessä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus)* 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen pyynnön.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen Patentti- ja rekisterihallituksen tulee varmistaa, että edunsaajarekisteristä annetut tiedot eivät johda rekisteriin tutustuvan henkilön tunnistamiseen, kun tällaiset rekistereihin tutustuvat henkilöt ovat edellä 21 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuna luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Näiden henkilöiden osalta Patentti- ja rekisterihallituksen on annettava tiedot edunsaajia koskeviin tietoihin tutustuneiden henkilöiden tehtävästä tai ammatista, kun tosiasiallinen edunsaaja esittää yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen pyynnön.

Patentti- ja rekisterihallituksen tulee pidättäytyä ilmaisemasta rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 44 alakohdan a ja c alakohdassa tarkoitettujen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta vastaavien unionin toimivaltaisten viranomaisten kolmannessa maassa toimivan vastapuolen henkilöllisyyttä niin kauan kuin tämä on tarpeen kyseisen viranomaisen analyysien tai tutkimusten suojaamiseksi. Viranomaisten, jotka pyytävät pääsyä tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin 21 §:n nojalla, on ilmoitettava ajanjakso, jonka ne pyytävät Patentti- ja rekisterihallitusta pidättäytymään tietojen ilmaisemisesta ja joka saa olla enintään viisi vuotta, sekä kyseisen rajoituksen syyt ja miten tietojen antaminen vaarantaisi niiden analyysien ja tutkimusten tarkoituksen.

Edellä 3 momentissa säädettyyn ajanjaksoon voidaan myöntää pidennys ainoastaan kolmannen maan viranomaisen perustellusta pyynnöstä enintään yhdeksi vuodeksi, minkä jälkeen kyseisen viranomaisen on esitettävä uusi perusteltu pyyntö ajanjakson pidentämiseksi.

23 §

Menettely edunsaajarekisterin tietoihin pääsyä koskevan oikeutetun edun tarkistamiseksi ja vastavuoroiseksi tunnustamiseksi

Patentti- ja rekisterihallitus tarkistaa 21 §:ssä tarkoitetun oikeutetun edun käyttämällä edunsaajarekisteriltä tietoja pyytävältä, jäljempänä *hakija*, saatuja asiakirjoja ja tietoja sekä tarvittaessa x momentin nojalla käytettävissään olevia tietoja.

Tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin pääsyä koskevan oikeutetun edun olemassaolo on määritettävä ottaen huomioon seuraavat seikat:

1) hakijan tehtävä tai ammatti; ja

2) liityntä oikeushenkilöön tai oikeudellisiin järjestelyyn, jonka tietoja hakija pyytää.

Edellä 2 momentin 2 kohdassa säädettyä ei sovelleta, jos hakija on 21 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Jos tietoihin pääsyä pyytää henkilö, jonka oikeutettu etu 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ryhmään kuulumisen perusteella on jo tarkistettu toisen jäsenvaltion keskitetyssä rekisterissä, edellä 2 momentin 1 kohdassa säädetyn edellytyksen tarkistamiseen riittää toisen jäsenvaltion keskitetyn rekisterin antama todistus oikeutetusta edusta.

Hakijan henkilöllisyys on todennettava ennen pääsyä edunsaajarekisterin tietoihin.

Henkilöiden, joiden oikeutettu etu on tarkistettu, tulee päästä edunsaajarekisterin tietoihin ilman, että heidän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja tarkistetaan uudestaan aina, kun he tarkastelevat rekisterin tietoja. Tietoihin pääsyyn oikeutetun henkilön 21 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella määritetty tieto voidaan kuitenkin todentaa uudelleen ajoittain. Ellei ole perusteltua syytä epäillä, että oikeutettua etua ei enää ole, todentaminen voidaan tehdä aikaisintaan 12 kuukauden kuluttua pääsyn myöntämisestä.

Patentti- ja rekisterihallituksen on varmistettava, että se tekee 1 momentissa tarkoitetun tarkistuksen ja antaa hakijalle vastauksen 12 työpäivän kuluessa. Jos pyyntöjä esitetään yhtäkkiä suuri määrä, määräaikaa voidaan jatkaa 12 työpäivällä. Jos vastaanotettujen pyyntöjen määrä on jatketun määräajan päättymisen jälkeen edelleen suuri, määräaikaa voidaan jatkaa uudelleen 12 työpäivällä.

Patentti- ja rekisterihallituksen on ilmoitettava komissiolle kaikista edellä tarkoitetuista määräajan jatkamisista hyvissä ajoin. Jos Patentti- ja rekisterihallitus päättää myöntää pääsyn tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin, sen on annettava todistus tietoihin pääsyn myöntämisestä kolmen vuoden ajaksi. Patentti- ja rekisterihallituksen on vastattava tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin pääsyä koskeviin saman henkilön myöhempiin pyyntöihin seitsemän työpäivän kuluessa.

24 §

Edunsaajarekisteriin pääsyn epääminen ja peruuttaminen

Patentti- ja rekisterihallitus voi evätä tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin pääsyä koskevan pyynnön ainoastaan seuraavista syistä:

1) hakija ei ole toimittanut 23 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai asiakirjoja;

2) hakija ei ole osoittanut, että sillä on oikeutettu etu päästä tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin;

3) kun on aihetta epäillä, että tietoja ei käytetä niihin tarkoituksiin, joita varten niitä on pyydetty, tai että tietoja käytetään tarkoituksiin, jotka eivät liity rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen estämiseen;

4) tietoihin pääsy asettaisi tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan alttiiksi suhteettomalle petoksen, sieppauksen, kiristyksen, kiskonnan, häirinnän, väkivallan tai uhkailun riskille tai jos tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on alaikäinen tai rajoitetusti oikeustoimikelpoinen;

5) kun edellä 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu toisen jäsenvaltion keskitetyn rekisterin antama todistus oikeutetusta edusta ei ulotu tarkoitukseen, jota varten tietoja pyydetään;

6) kun hakija on kolmannessa maassa ja vastaaminen tietoihin pääsyä koskevaan pyyntöön ei olisi yleisen tietosuoja-asetuksen V luvun säännösten mukaista.

Ennen pyynnön epäämistä 1 momentin 1, 2, 3 ja 5 kohdassa tarkoitetusta syystä, Patentti- ja rekisterihallituksen voi pyytää hakijalta lisäselvitystä. Jos lisäselvitystä on pyydetty, vastauksen antamisen määräaikaa jatketaan seitsemällä työpäivällä.

Jos tietoihin pääsy evätään 1 momentin nojalla, on hakijalle ilmoitettava epäämisen syyt ja tieto muutoksenhakuoikeudesta. Patentti- ja rekisterihallituksen on dokumentoitava toimet, jotka se on toteuttanut pyynnön arvioimiseksi ja lisätietojen saamiseksi 1 ja 2 momentin nojalla.

Pääsy tietoihin voidaan peruuttaa, jos jokin 1 momentissa tarkoitetusta perusteesta tulee Patentti- ja rekisterihallituksen tietoon sen jälkeen, kun pääsy on myönnetty. Tietoihin pääsyyn oikeutettujen henkilöiden tulee ilmoittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle kaikista muutoksista, jotka voivat johtaa oikeutetun edun lakkaamiseen.

4 luku

Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

25 §

Oikeushenkilön rekisteröintinumero

Rahanpesuasetuksen III luvun 22 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdassa tarkoitettu oikeushenkilön rekisteröintinumero on yritys- ja yhteisötunnus tai muu rekisterinumero, jolla oikeushenkilö yksilöidään.

5 luku

Valvonta

26 §

Valvojat

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 1, 2 ja 3 kohdan h alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia valvoo Finanssivalvonta.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 2 alakohdan, 3 alakohdan a–g alakohdassa ja i–m alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia valvoo Lupa- ja valvontavirasto, siltä osin kuin ne eivät ole

Finanssivalvonnan, Patentti- ja rekisterihallituksen tai asianajajayhdistyksen valvomia ilmoitusvelvollisia. Lupa- ja valvontavirasto valvoo lisäksi 2 §:n 10 momentissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuja tilintarkastajia valvoo Patentti- ja rekisterihallitus.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia valvoo asianajajayhdistys, siltä osin, kuin nämä ovat asianajajista annetussa laissa tarkoitettuja elinkeinonharjoittajana toimivia asianajajia tai siinä tapauksessa, että asianajotoimintaa harjoitetaan yhtiömuodossa, asianajoyhtiöitä, siltä osin kuin asianajaja toimii asiakkaan puolesta ja lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistuu asiakkaansa puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

1) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostaminen tai myynti;
2) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen, mukaan lukien kryptovarojen hoitamiseen;
3) pankki-, säästö- tai arvo-osuus- tai kryptovaratilien avaamiseen tai hoitamiseen;
4) yhtiöiden perustamista, toimintaa, tai hallinnointia varten tarvittava varojen järjestely;
5) trustien, säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen.

Finanssivalvonta valvoo lisäksi Finnvera Oyj:tä ja Suomen Vientiluotto Oy:tä sekä varainsiirtojen ja tiettyjen kryptovarojen siirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja direktiivin (EU) 2015/849 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1113, jäljempänä *maksun tiedot -asetus*, noudattamista sen valvottaviksi kuuluvien ilmoitusvelvollisten osalta siltä osin kuin ne lähettävät, välittävät tai vastaanottavat mainitussa asetuksessa tarkoitettuja varainsiirtoja.

27 §

Tiettyjen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tarkastukset

Valvojien tulee varmistaa, että valuutanvaihto- ja sekinlunastustoimistojen, trusti- ja yrityspalvelun tarjoajien, rahapelipalvelujen tarjoajien sekä rahoitusalalla toimivien monialan holdingyhtiöiden ylemmän johdon jäsenet ja niiden tosiasialliset omistajat ja edunsaajat ovat hyvämaineisia sekä toimivat vilpittömästi ja rehellisesti. Tällaisten yhteisöjen ylemmällä johdolla on myös oltava tehtäviensä hoitamiseen tarvittava osaaminen ja asiantuntemus.

Rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a, b, d, e ja f sekä h–o alakohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten osalta valvojien tulee toteuttaa tarvittavat toimenpiteet estääkseen rahanpesusta, sen asiaankuuluvista esirikoksista tai terrorismin rahoituksesta tuomittuja henkilöitä tai heidän rikoskumppaneitaan saamasta ammatillista hyväksyntää, toimimasta ylemmän johdon tehtävissä kyseisessä ilmoitusvelvollisessa tai olemasta kyseisten ilmoitusvelvollisten tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia.

Valvojien tulee tarkistaa riskialttiuden perusteella, täyttyvätkö 1 ja 2 momentin vaatimukset edelleen. Niiden on tarkistettava erityisesti, onko 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylempi johto hyvämaineinen, onko sen toiminta vilpitöntä ja rehellistä sekä onko johdolla tehtäviensä hoitamiseen tarvittava osaaminen ja asiantuntemus, jos on perusteltu syy epäillä, että rahanpesua tai terrorismin rahoitusta harjoitetaan, on harjoitettu tai sitä on yritetty, taikka jos ilmoitusvelvollisella on tähän liittyvä suurempi riski.

Valvojat voivat vaatia rahanpesusta, sen asiaankuuluvista esirikoksista tai terrorismin rahoituksesta tuomitun henkilön siirtämistä pois 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylemmästä johdosta. Valvojat voivat poistaa tehtävästään 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon jäseniä, jos katsotaan, etteivät he ole hyvämaineisia, etteivät he toimi vilpittömästi ja rehellisesti tai ettei heillä ole tehtäviensä hoitamiseen tarvittavaa

tietämystä ja asiantuntemusta, tai määrätä heille väliaikainen kielto. Valvojat voivat erottaa rahanpesusta, sen asiaankuuluvista esirikoksista tai terrorismin rahoituksesta tuomitut henkilöt, jotka ovat 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia, ilmoitusvelvollisista, myös vaatimalla kyseisten tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien ilmoitusvelvollisissa omistaman osuuden divestointia. Valvojan tai valvojan pyynnöstä muun toimivaltaisen viranomaisen, tulee tarkistaa AMLA-asetuksen 11 artiklassa tarkoitetusta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan keskustietokannasta, onko kyseisen henkilön rikosrekisterissä merkityksellistä tuomiota. Tätä koskeva mahdollinen tietojenvaihto on toteutettava jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä annetun neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäätöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti annetun neuvoston päätöksen 2009/316/YOS mukaisesti, sellaisina kuin ne on pantu täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Valvojien tämän säännöksen nojalla tekemiin päätöksiin sovelletaan tehokkaita korjaavia menettelyjä, myös oikeussuojakeinoja.

28 §

Valvojien valtuudet ja resurssit

Valvojien tulee varmistaa, että kaikki Suomeen sijoittautuneet ilmoitusvelvolliset, 29 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita lukuun ottamatta, ovat riittävän ja toimivan valvonnan piirissä. Valvojien on valvottava tehokkaasti, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusta, sekä toteutettava tarvittavat toimenpiteet tämän varmistamiseksi. Niiden ilmoitusvelvollisten osalta, joita koskevat erityiset toimilupavaatimukset, jotta nämä voivat toimia palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, valvojien tulee valvoa kyseisten erityisten toimilupien nojalla toimivien ilmoitusvelvollisten toimintaa riippumatta siitä, harjoitetaanko luvanvaraista toimintaa niiden alueella sijaitsevan infrastruktuurin kautta vai etänä. Edellä mainitusta valvonnasta on ilmoitettava sen jäsenvaltion valvojille, jossa ilmoitusvelvollisen päätoimipaikka sijaitsee. Tätä momenttia ei sovelleta, kun rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii valvojana.

Valvojilla tulee olla 5 momentissa lueteltujen tehtäviensä hoitamiseen riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit sekä henkilöresurssit ja niiden henkilöstön tulee olla erittäin luotettavaa, sillä tulee olla asianmukainen osaaminen ja sen tulee ylläpitää korkeita ammatillisia vaatimuksia, mukaan lukien luottamuksellisuutta, tietosuojaa ja eturistiriitojen ratkaisemista koskevia vaatimuksia.

Asianajajayhdistyksen 26 §:n 4 momentissa tarkoitetut valvottavat voivat toimittaa rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot asianajajayhdistykselle, joka tekee ilmoituksen viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle.

Jos ilmoitusvelvollisten ryhmän valvonta kuuluu useamman kuin yhden valvojan tehtäväksi, kyseisten valvojien tulee valvoa ilmoitusvelvollisia johdonmukaisesti ja tehokkaasti koko alalla. Tätä varten nimetään johtava valvoja tai perustetaan valvojien välinen koordinointimekanismi. Ilmoitusvelvollisten valvojien kesken perustetaan koordinaatiomekanismi, jolla varmistetaan ilmoitusvelvollisten korkeatasoinen ja tehokas valvonta.

Sovellettaessa 1 momenttia valvojien tulee suorittaa seuraavat tehtävät:

1) jakaa asiaankuuluvat tiedot ilmoitusvelvollisille rahanpesuasetuksen 39 artiklan mukaisesti;

2) päättää tapauksista, joiden osalta alalle ominaisista erityisistä riskeistä on saatu selkeä käsitys eivätkä rahanpesuasetuksen 10 artiklan mukaiset yksilölliset dokumentoidut riskiarviot ole välttämättömiä;

3) tarkistaa ilmoitusvelvollisten sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaisuus ja täytäntöönpano rahanpesuasetuksen II luvun perusteella sekä kyseisen asetuksen mukaisten tehtävien suorittamiseen osoitettujen henkilöresurssien riittävyys ja toteutuminen sekä päättää yhteissijoitusyritysten valvojien osalta tapauksista, joissa

yhteissijoitusyritys voi ulkoistaa epäilyttävästä toiminnasta ilmoittamisen palveluntarjoajalle rahanpesuasetuksen 18 artiklan 7 kohdan mukaisesti;

4) arvioida ja seurata säännöllisesti rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyöntiin ja kiertämiseen liittyviä riskejä, joille ilmoitusvelvolliset altistuvat;

5) seurata, että ilmoitusvelvolliset noudattavat kohdennettuihin talouspakotteisiin liittyviä velvoitteitaan;

6) toteuttaa kaikki tarvittavat tutkimukset toimipaikkojen ulkopuolella, tarkastukset toimipaikoissa, aihepiirikohtaiset tarkastukset ja muut selvitykset, arvioinnit ja analyysit, jotka ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesuasetusta ja 55 §:n nojalla määrättyjä hallinnollisia toimenpiteitä;

7) toteuttaa asianmukaisia valvontatoimenpiteitä puuttuakseen valvonnan yhteydessä tehtävissä arvioinneissa mahdollisesti havaittuihin tapauksiin, joissa ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet noudattamatta sovellettavia vaatimuksia, sekä näiden toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä jatkotoimia.

Valvojilla tulee olla riittävät valtuudet suorittaa 5 momentissa säädetyt tehtävänsä, mukaan lukien valtuudet

1) vaatia ilmoitusvelvollisia esittämään kaikki tiedot, joilla on merkitystä rahanpesu- tai maksun tiedot -asetuksen noudattamisen seurannassa ja varmistamisessa, sekä tehdä tarkastuksia, myös palveluntarjoajille, joille ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut osan tehtävistään kyseisten asetusten vaatimusten täyttämiseksi;

2) soveltaa asianmukaisia ja oikeasuhteisia hallinnollisia toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi rikkomistapauksissa, mukaan lukien taloudellisten seuraamusten määrääminen rahanpesuasetuksen III luvun 4 jakson mukaisesti.

Finanssialaa valvovilla Finanssivalvonnalla ja Lupa- ja valvontavirastolla silloin, kun se valvoo finanssialan toimijoita sekä rahapelipalvelujen tarjoajia on lisäksi 6 momentissa tarkoitettujen valtuuksien lisäksi, valtuudet tarkastaa ilmoitusvelvollisen toimitilat ilman etukäteisilmoitusta, jos asianmukainen tarkastuksen kulku ja tuloksellisuus niin edellyttävät ja kaikki tarvittavat keinot tällaisen tarkastuksen suorittamiseen. Edellä mainituilla valvojilla on oikeus

1) tutkia ilmoitusvelvollisten kirjanpito ja asiakirjat sekä ottaa niistä jäljennöksiä ja otteita;

2) saada pääsy ilmoitusvelvollisen käyttämiin ohjelmistoihin, tietokantoihin, tietoteknisiin laitteisiin tai muihin sähköisiin tallennusvälineisiin;

3) saada kirjalliset tai suulliset tiedot henkilöltä, joka on vastuussa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevista sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä, tai niiden edustajilta tai henkilöstöltä, sekä yhteisöjä, joille ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut tehtäviä rahanpesuasetuksen 18 artiklan mukaisesti, edustavalta henkilöltä tai näiden yhteisöjen henkilöstöltä, sekä haastattelemaan muita henkilöitä, jotka suostuvat haastateltaviksi tutkimuksen kohteeseen liittyvien tietojen keräämistä varten.

Valvontaviranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä rahanpesuasetuksen 33 artiklassa tarkoitetusta yksinkertaistetusta tuntemisvelvollisuudesta ja 34–46 artikloissa tarkoitetusta tiukennetusta tuntemisvelvollisuudesta. Valvontaviranomaiset voivat antaa määräyksiä valvomiensa ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta. Valvontaviranomaiset voivat antaa määräyksiä pakotesääntelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä koskevaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta. Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä kryptovarapalvelun tarjoajalle rahanpesuasetuksen III luvussa tarkoitetuista asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä ja II luvussa tarkoitetusta sisäisistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä. Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä maksun tiedot asetuksen 23 artiklassa tarkoitettujen rajoittavien toimenpiteiden noudattamiseksi vaadittavista sisäisistä toimintatavoista, menettelyistä ja valvontatoimista.

29 §

Palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toimivien tiettyjen välittäjien infrastruktuurimuotojen valvonta

Valvojien tulee valvoa seuraavien ilmoitusvelvollisten toimintaa, jota harjoitetaan Suomessa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla asiamiesten tai edustajien tai muun tyyppisten infrastruktuurien kautta, myös silloin, kun kyseistä toimintaa harjoitetaan oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/36/EU, jäljempänä *luottolaitosdirektiivi*, nojalla saadun toimiluvan nojalla, lukuun ottamatta tilannetta, jossa rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii valvojana:

1) sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2000/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/110/EY 2 artiklan 3 alakohdassa määritellyt sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat;

2) maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366, jäljempänä *maksupalveludirektiivi*, 4 artiklan 11 alakohdassa määritellyt maksupalveluntarjoajat; sekä

3) kryptovarapalvelun tarjoajat.

Tämän pykälän 1 momenttia sovellettaessa valvojien, jotka ovat siinä maassa, jossa toimintaa harjoitetaan, on valvottava tehokkaasti rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen noudattamista ja varmistettava tämän toteutuminen.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitetusta asiamiesten, edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien valvonnasta vastaa sen jäsenvaltion valvoja, jossa ilmoitusvelvollisen päätoimipaikka sijaitsee, jos

1) jäljempänä kuudennen rahanpesudirektiivin 41 artiklan 2 kohdan nojalla annettavassa teknisessä sääntelystandardissa vahvistetut kriteerit eivät täyty; ja

2) kyseisten asiamiesten, edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien sijaintijäsenvaltion valvoja ilmoittaa sen jäsenvaltion valvojalle, jossa ilmoitusvelvollisen päätoimipaikka sijaitsee, että ottaen huomioon kyseisen yhteisön rajallisen infrastruktuurin jäsenvaltion alueella, 1 kohdassa tarkoitetun toiminnan valvonnasta vastaa sen jäsenvaltion valvoja, jossa ilmoitusvelvollisen päätoimipaikka sijaitsee.

Sen jäsenvaltion valvojan, jossa ilmoitusvelvollisen päätoimipaikka sijaitsee, ja sen jäsenvaltion valvojan, jossa ilmoitusvelvollinen toimii palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla asiamiesten tai edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien kautta, on annettava toisilleen kaikki tarvittavat tiedot sen arvioimiseksi, täyttyvätkö 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kriteerit, mukaan lukien ilmoitusvelvollisen olosuhteissa tapahtuneet mahdolliset muutokset, jotka voivat vaikuttaa kyseisten kriteerien täyttymiseen.

Sen jäsenvaltion valvoja, jossa ilmoitusvelvollisen päätoimipaikka sijaitsee, tulee ilmoittaa ilmoitusvelvolliselle kahden viikon kuluessa 2 momentin 2 kohdan mukaisen ilmoituksen vastaanottamisesta, että se valvoo niiden asiamiesten, edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien toimintaa, joiden kautta ilmoitusvelvolliset toimivat palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toisessa jäsenvaltiossa, sekä kaikista valvontaa koskevista myöhemmistä muutoksista.

30 §

Tietojen toimittaminen ilmoitusvelvollisille

Valvojien tulee antaa rahanpesua ja terrorismin rahoitusta koskevia tietoja valvomiensa ilmoitusvelvollisten saataville. Näihin tietoihin on sisällyttävä

1) komission 7 artiklan mukaisesti tekemä unionin tason riskiarvio ja komission kyseisen artiklan perusteella mahdollisesti antamat asiaankuuluvat suositukset;

2) edellä 8 artiklan mukaisesti tehdyt kansalliset tai alakohtaiset riskiarviot;

3) rahanpesuntorjuntaviranomaisen AMLA-asetuksen 54 ja 55 artiklan mukaisesti antamat asiaankuuluvat ohjeet, suositukset ja lausumat;

4) rahanpesuasetuksen III luvun 2 jakson mukaisesti määritettyjä kolmansia maita koskevat tiedot;

5) rahanpesuntorjuntaviranomaisen, muiden valvojien sekä soveltuvin osin itsesääntelyelimiä valvovan viranomaisen, rahanpesun selvittelykeskuksen tai muun toimivaltaisen viranomaisen taikka kansainvälisten järjestöjen tai normeja hyväksyvien tahojen laatimat ohjeet ja kertomukset alalla mahdollisesti sovellettavista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen menetelmistä ja viitteistä, jotka voivat helpottaa rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen kyseisellä alalla mahdollisesti liittyvien liiketoimien tai toiminnan tunnistamista, sekä ohjeet kohdennettuihin talouspakotteisiin liittyvistä ilmoitusvelvollisille kuuluvista velvoitteista.

Valvojien tulee toteuttaa tarvittaessa tiedotuskampanjoita tiedottaakseen valvonnassaan oleville ilmoitusvelvollisille niiden velvollisuuksista.

Valvojien tulee antaa kohdennettujen talouspakotteiden ja YK:n talouspakotteiden osalta nimettyjä henkilöitä tai yhteisöjä koskevia tietoja viipymättä valvomiensa ilmoitusvelvollisten saataville.

31 §

Riskiperusteinen valvonta

Valvojien tulee soveltaa valvonnassa riskiperusteista lähestymistapaa. Tätä varten niiden tulee

1) muodostaa selkeä käsitys omassa jäsenvaltiossaan esiintyvistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä;

2) arvioida kaikkia merkityksellisiä tietoja, jotka koskevat ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä erityisiä kansallisia ja kansainvälisiä riskejä;

3) perustaa toimitiloissa ja niiden ulkopuolella toteutettavan valvonnan sekä aihepiirikohtaisen valvonnan tiheys ja laajuus ilmoitusvelvollisten riskiprofiiliin sekä kyseisessä jäsenvaltiossa esiintyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin ja laadittava vuosittaisia valvontaohjelmia, joissa on otettava huomioon nopeaan reagointiin tarvittavat resurssit, jos on objektiivista ja merkittävää näyttöä rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisesta.

Valvojien tulee ottaa huomioon ilmoitusvelvolliselle sallitun harkintavallan laajuus ja tarkastella asianmukaisesti tämän harkintavallan perustana olevia riskiarvioita sekä sen sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaisuutta.

Valvojien tulee laatia yksityiskohtainen vuotuinen toimintakertomus ja julkaista kertomuksesta yhteenveto. Kyseinen yhteenveto ei saa sisältää luottamuksellisia tietoja, ja siihen on sisällyttävä:

1) valvonnan kohteena olevien ilmoitusvelvollisten ryhmät ja ilmoitusvelvollisten ryhmäkohtainen lukumäärä;

2) kuvaus valvojille myönnetyistä valtuuksista ja niille osoitetuista tehtävistä ja tarvittaessa 37 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista mekanismeista, joihin ne osallistuvat, ja johtavan valvojan osalta yhteenveto toteutetuista koordinointitoimista;

3) yleiskatsaus toteutetuista valvontatoimista.

32 §

Keskitetyt yhteyspisteet

Sovellettaessa 28 §:n 1 momenttia ja 29 §:n 1 momenttia sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden, maksupalveluntarjoajien ja kryptovarapalvelun tarjoajien, joilla on Suomessa muita toimipaikkoja kuin tytäryritys tai sivuliike tai jotka toimivat Suomessa asiamiesten tai edustajien tai muuntyyppisten infrastruktuurien välityksellä palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, tulee nimetä Suomessa sijaitseva keskitetty yhteyspiste. Keskitetyllä yhteyspisteellä on varmistettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien sääntöjen noudattaminen ilmoitusvelvollisen puolesta ja helpotettava valvojien harjoittamaa valvontaa esimerkiksi antamalla niille pyynnöstä asiakirjoja ja tietoja.

33 §

Tietojen luovuttaminen rahanpesun selvittelykeskuksille

Valvojien tulee toimittaa viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle ilmoitusvelvollisia koskevien tarkastustensa yhteydessä tai muulla tavoin selville saamansa tiedot, jotka saattavat liittyä rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen.

Valvojien, jotka ovat toimivaltaisia valvomaan pörssi-, valuutta- ja rahoitusjohdannaismarkkinoita, tulee ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos ne saavat selville tietoja, jotka saattavat liittyä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyjen vaatimusten noudattaminen ei korvaa valvontaviranomaisten velvollisuutta ilmoittaa asiaankuuluville toimivaltaisille viranomaisille kaikesta rikollisesta toiminnasta, jonka ne paljastavat tai saavat tietoonsa valvontatoimiensa yhteydessä.

34 §

Tietojen toimittaminen rahanpesun selvittelykeskuksille

Valvojien tulee toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle vähintään seuraavat tiedot:

1) luettelo Suomessa sijaitsevista toimipaikoista ja luettelo niiden valvomista infrastruktuureista 29 §:n 1 momentin mukaisesti sekä kaikista luetteloihin tehdyistä muutoksista;

2) kaikki asiaankuuluvat havainnot, jotka paljastavat vakavia puutteita ilmoitusvelvollisten ilmoitusjärjestelmissä;

3) edellä 31 §:n mukaisesti tehtyjen riskinarviointien tulokset kootusti.

35 §

Valvontayhteistyötä koskevat yleiset periaatteet

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä luonteestaan tai asemastaan riippumatta. Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä mahdollisuus suorittaa pyynnön vastaanottaneen valvojan toimivallan rajoissa selvityksiä pyynnön esittäneen valvojan lukuun sekä vaihtaa tällaisissa selvityksissä saatuja tietoja tai se, että pyynnön esittänyt valvoja helpottaa tällaisten selvitysten suorittamista.

36 §

Tietojen toimittaminen rajatylittävästä toiminnasta

Valvojan, joka on ilmoitusvelvollisen kotijäsenvaltiossa toimiva valvoja, tulee ilmoittaa sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle mahdollisimman pian ja joka tapauksessa kolmen kuukauden kuluessa rahanpesuasetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen tiedoksiannon vastaanottamisesta, toiminnasta, jota ilmoitusvelvollinen aikoo harjoittaa sijaintijäsenvaltiossa. Kaikista

myöhemmistä muutoksista, jotka on annettu kotijäsenvaltiossa toimivan valvojan tiedoksi rahanpesusetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti, on ilmoitettava sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle mahdollisimman pian ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa niiden vastaanottamisesta.

Valvojan, joka on ilmoitusvelvollisen kotijäsenvaltiossa toimiva valvoja, tulee jakaa sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle tiedot, jotka koskevat ilmoitusvelvollisen tosiasiallisesti sijaintijäsenvaltion alueella toteuttamia toimia ja joita se saa valvontatoimiensa yhteydessä, mukaan lukien tiedot, jotka ilmoitusvelvolliset ovat toimittaneet vastauksena valvontakyselyihin, sekä kaikki sijaintijäsenvaltiossa toteutettuihin toimiin liittyvät merkitykselliset tiedot. Edellä tarkoitettuja tietoja on vaihdettava vähintään kerran vuodessa. Jos nämä tiedot toimitetaan kootusti, kotijäsenvaltiossa toimivan valvojan tulee vastata viipymättä kaikkiin sijaintijäsenvaltiossa toimivan valvojan esittämiin lisätietopyyntöihin. Poiketen siitä, mitä edellä säädetään, kotijäsenvaltiossa toimivan valvojan on ilmoitettava viipymättä sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle saatuaan ilmoitusvelvollisilta rahanpesuasetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen tiedoksiannon, että toiminta on aloitettu sijaintijäsenvaltiossa.

37 §

Säännökset yhteistyöstä ryhmävalvonnan yhteydessä

Konserniin kuuluvien luottolaitosten ja finanssilaitosten osalta 28 §:n 1 momenttia sovellettaessa koti- ja sijaintijäsenvaltiossa toimivien finanssialan valvojien tulee tehdä mahdollisimman laajaa yhteistyötä luonteestaan tai asemastaan riippumatta. Niiden on myös tehtävä yhteistyötä rahanpesuntorjuntaviranomaisen kanssa sen toimiessa valvojana.

Lukuun ottamatta tapauksia, joissa rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii valvojana, kotijäsenvaltiossa toimiva finanssialan valvoja valvoo rahanpesuasetuksen II luvun 2 jaksossa tarkoitettujen konsernin laajuisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa. Sijaintijäsenvaltiossa toimivat finanssialan valvojat valvovat, että niiden jäsenvaltion alueella sijaitsevat toimipaikat noudattavat rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusta.

Lukuun ottamatta tilanteita, joissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita perustetaan 40 §:n mukaisesti, finanssialan valvojien tulee antaa toisilleen joko pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kaikki tiedot, joita ne tarvitsevat valvontatehtäviensä hoitamiseen. Finanssialan valvojien on vaihdettava keskenään erityisesti kaikkia tietoja, jotka saattaisivat vaikuttaa merkittävästi arvioon toisessa jäsenvaltiossa toimivalle luottolaitokselle tai finanssilaitokselle ominaisesta riski- tai jäännösriskialtistuksesta, mukaan lukien

1) kaikki tytäryritykset ja sivuliikkeet kattava selvitys konsernin oikeudellisesta rakenteesta, ohjaus- ja hallintorakenteesta sekä organisaatiorakenteesta;

2) merkitykselliset tiedot tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista sekä ylimmästä johdosta, mukaan lukien soveltuvuus- ja luotettavuusarvioinnin tulokset, riippumatta siitä, suoritetaanko ne tämän lain vai muiden unionin säädösten nojalla;

3) konsernissa käytössä olevat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet;

4) asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot, mukaan lukien asiakasrekisteri ja liiketoimia koskevat asiakirja-aineistot;

5) emoyritykseen, tytäryrityksiin tai sivuliikkeisiin liittyvät kielteiset muutokset, jotka voisivat vaikuttaa vakavasti konsernin muihin osiin;

6) taloudelliset seuraamukset, joita finanssialan valvojat aikovat määrätä, ja hallinnolliset toimenpiteet, joita finanssialan valvojat aikovat soveltaa lain 8 luvussa säädetyn mukaisesti.

Finanssialan valvojien tulee pystyä tekemään toimivaltansa rajoissa selvityksiä pyynnön esittäneen valvojan puolesta sekä jakamaan tällaisten selvitysten kautta saamansa tiedot tai että pyynnön esittänyt valvoja pystyy helpottamaan tällaisten selvitysten suorittamista.

Finanssialan valvoja voi saattaa rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäviksi seuraavat tilanteet:

1) toinen finanssialan valvoja ei ole toimittanut 3 momentissa tarkoitettuja tietoja;

2) yhteistyöpyyntö on evätty tai siihen ei ole vastattu kohtuullisessa ajassa;

3) objektiivisten syiden perusteella vallitsee erimielisyys havaituista rikkomisista ja yhteisölle tai konsernille määrättävistä taloudellisista seuraamuksista tai siihen sovellettavista hallinnollisista toimenpiteistä, joilla kyseiset rikkomiset korjattaisiin.

Tätä säännöstä sovelletaan myös seuraavien valvontaan:

1) finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisten konsernit;

2) ilmoitusvelvolliset, jotka toimivat palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla ilman infrastruktuuria muissa jäsenvaltioissa kuin siinä, johon ne ovat sijoittautuneet, jos tämän toisen jäsenvaltion valvojat valvovat toimintaa kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa 28 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos 5 momentissa tarkoitetut tilanteet koskevat finanssialan ulkopuolisten alojen valvojia, rahanpesuntorjuntaviranomainen voi toimia sille AMLA-asetuksen 38 artiklan nojalla annettujen valtuuksien mukaisesti. Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien tulee tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja silloin, kun finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvolliset kuuluvat rakenteisiin, joilla on yhteisomistus, yhteinen johto tai yhteinen vaatimustenmukaisuuden valvonta, verkostot tai kumppanuudet mukaan lukien.

38 §

Rajatylittävää toimintaa harjoittavia ilmoitusvelvollisia koskeva valvontayhteistyö

Jos ilmoitusvelvolliset, jotka eivät kuulu konserniin, harjoittavat 53 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajatylittävää toimintaa ja jos valvonta on jaettu koti- ja sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien kesken 28 §:n 1 momentin ja 29 §:n 1 momentin mukaisesti, jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseiset valvojat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä ja avustavat toisiaan edellä tarkoitetun valvonnan suorittamisessa.

Tämän pykälän 1 momenttia sovellettaessa ja lukuun ottamatta tapauksia, joissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita perustetaan kuudennen rahanpesudirektiivin 49 artiklan mukaisesti, jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvojat

1) toimittavat toisilleen joko pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kaikki tiedot, joita ne tarvitsevat valvontatehtäviensä hoitamiseksi, mukaan lukien 37 §:n 3 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut tiedot, jos kyseiset tiedot ovat tarpeen valvontatehtävien hoitamiseksi;

2) ilmoittavat toisilleen kaikista ilmoitusvelvolliseen, sen toimipaikkoihin tai infrastruktuurityyppeihin liittyvistä kielteisistä muutoksista, jotka voisivat vaikuttaa vakavasti siihen, noudattaako yhteisö sovellettavia vaatimuksia, sekä taloudellisista seuraamuksista, joita ne aikovat määrätä, tai hallinnollisista toimenpiteistä, joita ne aikovat soveltaa, tämän lain 8 luvun mukaisesti;

3) voivat toimivaltansa rajoissa tehdä selvityksiä pyynnön esittäneen valvojan puolesta ja jakaa tällaisissa selvityksissä saatuja tietoja tai että pyynnön esittänyt valvoja pystyy helpottamaan tällaisten selvitysten tekemistä.

Tämän pykälän 2 momenttia sovelletaan myös ilmoitusvelvollisiin, jotka ovat sijoittautuneet yhteen jäsenvaltioon ja toimivat palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toisessa jäsenvaltiossa ilman infrastruktuuria, jos kyseisen toisen jäsenvaltion valvojat valvovat toimintaa tässä toisessa jäsenvaltiossa 28 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jos ilmoitusvelvollisen ja minkä tahansa tyyppisen infrastruktuurin valvonta muissa jäsenvaltioissa annetaan kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien tehtäväksi 29 §:n 2 momentin mukaisesti, kotijäsenvaltiossa toimivan valvojan tulee tiedottaa säännöllisesti sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle ilmoitusvelvollisessa käytössä olevista toimenpiteistä ja siitä, että kyseinen yhteisö noudattaa sovellettavia vaatimuksia, muun muassa sijaintijäsenvaltiossa voimassa

olevia vaatimuksia. Jos havaitaan vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomisia, kotijäsenvaltiossa toimivan valvojan on viipymättä ilmoitettava sijaintijäsenvaltiossa toimivalle valvojalle näistä rikkomisista ja mahdollisista taloudellisista seuraamuksista, joita ne aikovat määrätä, sekä hallinnollisista toimenpiteistä, joita ne aikovat soveltaa rikkomisten korjaamiseksi. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sijaintijäsenvaltion valvoja antaa kotijäsenvaltiossa toimiville valvojille apua sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa lakisääteisiä vaatimuksia. Jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että sijaintijäsenvaltiossa toimivat valvojat ilmoittavat kotijäsenvaltiossa toimiville valvojille kaikista vakavista epäilyistä, joita niillä on siitä, noudattaako ilmoitusvelvollinen sovellettavia vaatimuksia, ja että ne jakavat kaikki hallussaan olevat asiaa koskevat tiedot kotijäsenvaltiossa toimiville valvojille. Tätä kohtaa sovelletaan myös ilmoitusvelvollisiin, jotka ovat sijoittautuneet yhteen jäsenvaltioon ja jotka toimivat palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toisessa jäsenvaltiossa ilman infrastruktuuria, lukuun ottamatta tapauksia, joissa kyseisen toisen jäsenvaltion valvojat valvovat toimintaa tässä toisessa jäsenvaltiossa 28 §:n 1 momentin mukaisesti.

Valvoja voi saattaa rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäviksi seuraavat tilanteet:

1) valvoja ei ole toimittanut 1 kohdan toisen alakohdan a ja b alakohdassa tai 2 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa tarkoitettuja tietoja;

2) yhteistyöpyyntö on evätty tai siihen ei ole vastattu kohtuullisessa ajassa;

3) objektiivisten syiden perusteella vallitsee erimielisyys havaituista rikkomisista ja yhteisölle määrättävistä taloudellisista seuraamuksista tai siihen sovellettavista hallinnollisista toimenpiteistä, joilla kyseiset rikkomiset korjattaisiin.

39 §

Tietojenvaihto konserninlaajuisten toimintaperiaatteiden täytäntöönpanosta kolmansissa maissa

Valvojien on ilmoitettava toisilleen tilanteista, joissa kolmannen maan lainsäädäntö estää rahanpesuasetuksen 16 artiklassa edellytettyjen toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden täytäntöönpanon. Tällaisissa tapauksissa ratkaisuun voidaan pyrkiä valvojien koordinoiduilla toimilla. Arvioidessaan, mitkä kolmannet maat eivät salli rahanpesuasetuksen 16 artiklassa edellytettyjen toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden täytäntöönpanoa, valvojien on otettava huomioon mahdolliset lainsäädännön rajoitukset, jotka saattavat haitata kyseisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden asianmukaista täytäntöönpanoa, mukaan luettuina salassapitovelvollisuus, riittämätön tietosuoja ja muut rajoitukset, jotka rajoittavat tältä osin mahdollisesti merkityksellisten tietojen vaihtoa.

40 §

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot rahoitusalalla

Finanssivalvonnan tai Lupa- ja valvontaviranomaisen, riippuen siitä, kumpi edellä mainituista vastaa luottolaitosten tai finanssilaitosten konsernin emoyrityksestä taikka luottolaitoksen tai finanssilaitoksen päätoimipaikasta, tulee perustaa erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita seuraavissa tilanteissa:

1) jos luottolaitos tai finanssilaitos, niiden konsernit mukaan lukien, on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen eri jäsenvaltioon, joista kumpikaan ei ole sen päätoimipaikan sijaintijäsenvaltio;

2) jos kolmannen maan luottolaitos tai finanssilaitos on perustanut toimipaikkoja vähintään kolmeen jäsenvaltioon.

Kollegion pysyvät jäsenet ovat emoyrityksestä tai päätoimipaikasta vastaava finanssialan valvoja, sijaintijäsenvaltioissa olevista toimipaikoista vastaavat finanssialan valvojat ja sijaintijäsenvaltioiden infrastruktuurista 37 §:n mukaisesti vastaavat finanssialan valvojat.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta, kun rahanpesuntorjuntaviranomainen toimii valvojana.

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden toimien on oltava oikeassa suhteessa luottolaitokselle tai finanssilaitokselle tai konsernille aiheutuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tasoon ja rajat ylittävän toiminnan laajuuteen.

Sovellettaessa 1 momenttia Finanssivalvonnan tai Lupa- ja valvontaviranomaisen tulee yksilöidä

1) kaikki luottolaitokset tai finanssilaitokset, jotka ovat saaneet toimiluvan jäsenvaltiossaan ja joilla on toimipaikkoja muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa;

2) kaikki kyseisten laitosten muihin jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin perustamat toimipaikat;

3) kaikki muista jäsenvaltioista tai kolmansista maista lähtöisin olevien luottolaitoksen tai finanssilaitosten niiden alueelle perustamat toimipaikat.

Muissa kuin 29 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa, joissa luottolaitokset tai finanssilaitokset harjoittavat toimintaa muissa jäsenvaltioissa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, kotijäsenvaltiossa toimiva finanssialan valvoja voi pyytää kyseisten jäsenvaltioiden finanssialan valvojia osallistumaan kollegioon tarkkailijoina.

Jos luottolaitosten tai finanssilaitosten konserniin kuuluu jokin ilmoitusvelvollinen finanssialan ulkopuoliselta alalta, kollegion perustavan finanssialan valvojan on pyydettävä kyseisten ilmoitusvelvollisten valvojia osallistumaan kollegioon.

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustaminen on sallittua, kun unioniin sijoittautunut luottolaitos tai finanssilaitos on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssivalvonta ja Lupa- ja valvontaviranomainen voi edellä mainituissa tilanteissa kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt.

Kollegioita tulee käyttää muun muassa tietojenvaihtoon, keskinäiseen avunantoon taikka konserniin tai laitokseen kohdistetun valvonnan koordinointiin, sekä tarvittaessa asianmukaisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden toteuttamiseen, jotta voidaan puuttua rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen vakaviin rikkomisiin, joita havaitaan konsernin, luottolaitoksen tai finanssilaitoksen tasolla taikka konsernin tai laitoksen perustamissa toimipaikoissa kollegioon kuuluvan valvojan lainkäyttöalueella.

Rahanpesuntorjuntaviranomainen saa osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden kokouksiin ja avustaa niiden työtä AMLA-asetuksen 31 artiklan mukaisesti. Jos rahanpesuntorjuntaviranomainen päättää osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegion kokouksiin, sillä on tarkkailijan asema.

Finanssialan valvojat voivat sallia kolmansissa maissa toimivien vastapuoltensa osallistua tarkkailijoina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioihin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa tai jos unionin konserneilla tai luottolaitoksella tai finanssilaitoksilla on sivuliikkeitä ja tytäryrityksiä kyseisissä kolmansissa maissa, edellyttäen, että

1) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet esittävät osallistumispyynnön ja kollegion jäsenet hyväksyvät niiden osallistumisen tai kollegion jäsenet hyväksyvät sen, että kyseisiä kolmannessa maassa toimivia vastapuolia pyydetään osallistumaan;

2) tiedonsiirtoa koskevia unionin tietosuojasääntöjä noudatetaan;

3) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet allekirjoittavat 8 kohdan kolmannessa virkkeessä tarkoitetun kirjallisen sopimuksen ja jakavat hallussaan olevat asiaankuuluvat tiedot kollegiossa luottolaitosten tai finanssilaitosten tai konsernin valvontaa varten;

4) luovutettuihin tietoihin sovelletaan vähintään 66 §:n 1 momentissa tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavia vaatimuksia, ja niitä käytetään ainoastaan osallistuvien finanssialan valvojien tai kolmansissa maissa toimivien vastapuolten valvontatehtävien hoitamiseen. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kollegiot perustavat finanssialan valvojat arvioivat, täyttyvätkö ensimmäisen alakohdan edellytykset, ja toimittavat arvion kollegion pysyville jäsenille. Kyseinen arvio on laadittava ennen kuin kolmannessa maassa toimivan vastapuolen sallitaan liittyä kollegioon, ja se voidaan tarvittaessa toistaa sen jälkeen. Kotijäsenvaltiossa toimivat finanssialan valvojat voivat pyytää rahanpesuntorjuntaviranomaiselta tukea kyseisen arvion laatimiseen.

Jos kollegion pysyvät jäsenet katsovat sen tarpeelliseksi, voidaan pyytää lisää tarkkailijoita edellyttäen, että luottamuksellisuutta koskevia vaatimuksia noudatetaan. Tarkkailijoihin voivat kuulua vakavaraisuuden valvojat, mukaan lukien luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1024/2013, jäljempänä *YVM-asetus*, nojalla toimiva Euroopan keskuspankki, sekä Euroopan valvontaviranomaiset ja rahanpesun selvittelykeskukset.

Jos kollegion jäsenet ovat erimielisiä toimenpiteistä, joita ilmoitusvelvollisen suhteen olisi toteutettava, he voivat saattaa asian rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäväksi ja pyytää siltä apua AMLA-asetuksen 33 artiklan mukaisesti.

41 §

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot finanssialan ulkopuolisella alalla

Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat, jotka vastaavat finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisten konsernin emoyrityksen tai finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisen päätoimipaikan valvonnasta, voivat perustaa erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioita seuraavissa tilanteissa:

1) jos finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollinen tai niiden konserni on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen eri jäsenvaltioon, jotka eivät ole sen päätoimipaikan sijaintijäsenvaltioita;

2) jos kolmannessa maassa toimiva yhteisö, johon sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia vaatimuksia ja joka ei ole luottolaitos tai finanssilaitos, on perustanut toimipaikkoja vähintään kolmeen jäsenvaltioon.

Tämän pykälän 1 momenttia sovelletaan myös rakenteisiin, joilla on yhteisomistus, yhteinen johto tai yhteinen vaatimustenmukaisuuden valvonta, mukaan lukien verkostot tai kumppanuudet, ja joihin sovelletaan konsernin laajuisia vaatimuksia rahanpesuasetuksen 16 artiklan nojalla. Kollegion pysyvät jäsenet ovat emoyrityksestä tai päätoimipaikasta vastaava finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja sekä finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat, jotka vastaavat toimipaikoista sijaintijäsenvaltioissa tai kyseisen ilmoitusvelvollisen valvonnasta muissa jäsenvaltioissa 28 §:n 1 momentin toisessa kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

Jos konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta vastaava finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja ei perusta kollegiota, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat antaa lausunnon, jonka mukaan on perustettava kollegio, kun otetaan huomioon ilmoitusvelvolliseen tai konserniin kohdistuvat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit ja sen rajatylittävän toiminnan laajuus. Lausunto on toimitettava vähintään kahdelle finanssialan ulkopuolisten alojen valvojalle, ja se on osoitettava seuraaville:

1) finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja, joka vastaa konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta;

2) rahanpesuntorjuntaviranomainen;

3) kaikki muut finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat. Jos tämän kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettu finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja on

itsesääntelyelin, kyseinen lausunto on toimitettava myös kyseisen itsesääntelyelimen valvonnasta 43 §:n mukaisesti vastaavalle viranomaiselle.

Jos konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta vastaava finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja katsoo 3 momentin mukaisen lausunnon antamisen jälkeen edelleen, ettei kollegiota ole tarpeen perustaa, muut finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat perustaa kollegion edellyttäen, että se koostuu vähintään kahdesta jäsenestä. Näissä tapauksissa finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien on päätettävä keskenään, kuka on kollegiosta vastaava valvoja. Konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta vastaavalle finanssialan ulkopuolisten alojen valvojalle on ilmoitettava kollegion toiminnasta, ja hänen on voitava liittyä kollegioon milloin tahansa.

Sovellettaessa 1 momenttia finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien tulee yksilöidä:

1) kaikki finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvolliset, joiden päätoimipaikka on niiden jäsenvaltiossa ja joilla on toimipaikkoja muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa;

2) kaikki näiden ilmoitusvelvollisten muihin jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin perustamat toimipaikat;

3) muissa jäsenvaltioissa tai kolmansissa maissa toimivien finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollisten alueelleen perustamat toimipaikat.

Jos finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvolliset harjoittavat toimintaa muissa jäsenvaltioissa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, kotijäsenvaltiossa toimiva finanssialan ulkopuolisten alojen valvoja voi pyytää kyseisissä jäsenvaltioissa toimivia finanssialan ulkopuolisten alojen valvojia osallistumaan kollegioon tarkkailijoina.

Jos finanssialan ulkopuolisen alan konserniin kuuluu luottolaitoksia tai finanssilaitoksia, mutta niiden osallisuus konsernissa ei täytä 41 §:n mukaista kollegion perustamisen kynnysarvoa, kollegion perustavan valvojan on pyydettävä kyseisten luottolaitosten tai finanssilaitosten finanssialan valvojia osallistumaan kollegioon.

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden perustaminen on sallittua, kun unioniin sijoittautunut finanssialan ulkopuolisen alan ilmoitusvelvollinen on perustanut toimipaikkoja vähintään kahteen kolmanteen maahan. Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat kehottaa vastapuoliaan kyseisissä kolmansissa maissa perustamaan tällaisen kollegion. Kollegiossa mukana olevien finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteistyön ja tietojenvaihdon edellytykset ja menettelyt. Jos kollegio perustetaan liittyen rahanpesuasetuksen 3 artiklan 3 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin tai niiden muodostamiin konserneihin, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuun kirjalliseen sopimukseen on sisällyttävä myös menettelyt sen varmistamiseksi, että rahanpesuasetuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaisesti kerättyjä tietoja ei jaeta, paitsi jos sovelletaan kyseisen asetuksen 21 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa.

Kollegioita tulee käyttää muun muassa tietojenvaihtoon, keskinäiseen avunantoon taikka konserniin tai ilmoitusvelvolliseen kohdistetun valvonnan koordinointiin sekä tarvittaessa asianmukaisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden toteuttamiseen, jotta voidaan puuttua rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen vakaviin rikkomisiin, joita havaitaan konsernin tai ilmoitusvelvollisen tasolla taikka konsernin tai ilmoitusvelvollisen perustamissa toimipaikoissa kollegioon kuuluvan valvojan lainkäyttöalueella.

Rahanpesuntorjuntaviranomainen voi osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden kokouksiin, ja se helpottaa niiden työtä AMLA-asetuksen 36 artiklan mukaisesti. Jos rahanpesuntorjuntaviranomainen päättää osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegion kokouksiin, sillä on tarkkailijan asema.

Finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat sallia kolmansissa maissa toimivien vastapuoltensa osallistua tarkkailijoina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioihin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa tai jos finanssialan ulkopuolisen alan unionin ilmoitusvelvollisilla tai niiden konserneilla on sivuliikkeitä ja tytäryrityksiä kyseisissä kolmansissa maissa edellyttäen, että

1) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet esittävät osallistumispyynnön ja kollegion jäsenet hyväksyvät niiden osallistumisen tai kollegion jäsenet hyväksyvät sen, että kyseisiä kolmannessa maassa toimivia vastapuolia pyydetään osallistumaan;
2) tiedonsiirtoja koskevia unionin tietosuojasääntöjä noudatetaan;
3) kolmannessa maassa toimivat vastapuolet allekirjoittavat 7 momentissa tarkoitetun kirjallisen sopimuksen ja jakavat hallussaan olevat asiaankuuluvat tiedot kollegiossa ilmoitusvelvollisen tai konsernin valvontaa varten;
4) luovutettuihin tietoihin sovelletaan vähintään 66 §:ssä tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavia vaatimuksia, ja niitä käytetään ainoastaan osallistuvien finanssialan ulkopuolisten alojen valvojien tai kolmansissa maissa toimivien vastapuolten valvontatehtävien hoitamiseen.
Konsernin emoyrityksestä tai ilmoitusvelvollisen päätoimipaikasta tai 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kollegiosta vastaavat finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat arvioivat, täyttyvätkö tämän kohdan ensimmäisen alakohdan edellytykset, ja toimittavat arvion kollegion pysyville jäsenille. Kyseinen arvio on laadittava ennen kuin kolmannessa maassa toimivan vastapuolen sallitaan liittyä kollegioon, ja se voidaan tarvittaessa toistaa sen jälkeen. Kyseisestä arviosta vastaavat finanssialan ulkopuolisten alojen valvojat voivat pyytää rahanpesuntorjuntaviranomaiselta tukea kyseisen arvion laatimiseen.

Jos kollegion pysyvät jäsenet katsovat sen tarpeelliseksi, voidaan pyytää lisää tarkkailijoita edellyttäen, että luottamuksellisuutta koskevia vaatimuksia noudatetaan. Tarkkailijoihin voi kuulua rahanpesun selvittelykeskuksia.

Jos kollegion jäsenet ovat erimielisiä toimenpiteistä, joita ilmoitusvelvollisen suhteen olisi toteutettava, he voivat saattaa asian rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäväksi ja pyytää siltä apua AMLA-asetuksen 38 artiklan mukaisesti.

42 §

Yhteistyö kolmansissa maissa toimivien valvojien kanssa

Valvojat voivat tehdä yhteistyösopimuksia yhteistyöstä ja luottamuksellisten tietojen vaihtamisesta kolmansissa maissa toimivien vastapuoliensa kanssa. Tällaisten yhteistyösopimusten on oltava sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisia, ja niitä voidaan tehdä vain vastavuoroisuuden pohjalta ja jos taataan, että sovelletaan vähintään 66 §:n 1 momentissa tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavia vaatimuksia. Näiden yhteistyösopimusten mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja saa käyttää ainoastaan kyseisten viranomaisten valvontatehtävien suorittamiseen. Jos vaihdetut tiedot ovat lähtöisin toisesta jäsenvaltiosta, ne saa luovuttaa ainoastaan tiedot luovuttaneen valvojan nimenomaisella suostumuksella ja soveltuvin osin ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten tämä valvoja on antanut suostumuksensa.

Valvojien tulee ilmoittaa kaikista tämän säännöksen nojalla tehdyistä sopimuksista rahanpesunvalvontaviranomaiselle kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta.

6 luku

Itsesääntelyelimiä koskevat erityissäännökset

43 §

Itsesääntelyelinten valvonta

Asianajajayhdistystä valvoo Lupa- ja valvontavirasto sen suorittaessa tässä laissa säädettyjä valvontatehtäviään. Asianajajayhdistystä valvovalla Lupa- ja valvontavirastolla on velvollisuus varmistaa, että sen valvomien ilmoitusvelvollisten valvontajärjestelmä on asianmukainen ja tehokas, muun muassa

1) tarkistamalla, että asianajajayhdistys, joka huolehtii tai haluaa huolehtia 28 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä, täyttää kyseisen säännöksen 3 momentin vaatimukset;

2) antamalla ohjeet 28 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta;

3) varmistamalla, että asianajajayhdistys suorittaa tämän luvun mukaiset tehtävät asianmukaisesti ja tehokkaasti;

4) tarkastelemalla asianajajayhdistyksen myöntämiä poikkeuksia velvollisuudesta laatia yksilöllinen dokumentoitu riskiarvio 28 §:n 5 momentin 2 kohdan mukaisesti;

5) tiedottamalla asianajajayhdistykselle säännöllisesti kaikesta rahanpesuntorjuntaviranomaisen suunnittelemasta toiminnasta tai kaikista sen toteuttamista tehtävistä, jotka ovat merkityksellisiä niiden valvontatehtävän suorittamisen kannalta, ja erityisesti vertaisarviointien suunnittelusta AMLA-asetuksen 35 artiklan mukaisesti.

Lupa- ja valvontavirastolla on valvontatehtävässään valtuudet

1) vaatia toimittamaan kaikki vaatimustenmukaisuuden valvonnan ja tarkastusten suorittamisen kannalta merkitykselliset tiedot, lukuun ottamatta tietoja, jotka asianajajayhdistyksen valvottavat ovat keränneet varmistaessaan asiakkaansa oikeudellisen aseman mainitun asetuksen 21 artiklan 2 kohdassa vahvistetuin edellytyksin tai suorittaessaan kyseistä asiakasta koskevaa puolustus- tai edustamistehtävää oikeuskäsittelyssä tai siihen liittyen, mukaan luettuna oikeuskäsittelyn käynnistämistä tai välttämistä koskeva neuvonta, riippumatta siitä, onko tiedot kerätty ennen oikeuskäsittelyä, sen aikana vai sen jälkeen, edellä mainitun lisäksi lupa- ja valvontavirastolla ei ole valtuuksia saada tietoja tai asiakirjoja, jotka sisältävät asianajosalaisuutta koskevia tietoja myöskään rahanpesuasetuksen ja -lain soveltamisalaan kuuluvien asianajajan toimeksiantojen osalta;

2) antaa asianajajayhdistykselle ohjeita niiden tilanteiden korjaamiseksi, joissa tämä ei ole suorittanut 37 artiklan 1 kohdan mukaisia tehtäviään tai noudattanut kyseisen artiklan 6 kohdan vaatimuksia, tai tällaisten laiminlyöntien estämiseksi.

Antaessaan asianajajayhdistykselle ohjeita 2 momentin 2 kohdan mukaisesti Lupa- ja valvontaviraston on otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat ohjeet, jotka se itse tai rahanpesuntorjuntaviranomainen on antanut.

Lupa- ja valvontavirastoon ei saa kohdistua sopimatonta vaikuttamista sen hoitaessa asianajajayhdistyksen valvontaa koskevaa tehtäväänsä. Lupa- ja valvontaviraston henkilöstöä sitovat 66 §:ssä tarkoitettuja salassapitovaatimuksia vastaavat vaatimukset ja sen henkilöstön tulee ylläpitää korkeaa ammatillista tasoa, mukaan lukien luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevat korkeat ammatilliset normit, ja sen tulee olla erittäin luotettava. Lupa- ja valvontaviranostolla tulee olla käytössään menettelyt eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.

Lupa- ja valvontaviraston tulee ilmoittaa rikostutkinnan ja syytteeseenpanon osalta toimivaltaisille viranomaisille hyvissä ajoin joko suoraan tai rahanpesun selvittelykeskuksen kautta kaikista asianajajayhdistyksen valvontaan liittyvien tehtäviensä hoitamisen yhteydessä havaitsemistaan rikkomisista, joihin sovelletaan rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Lupa- ja valvontaviraston on julkaistava vuosikertomus, johon sisältyvät seuraavat tiedot:

1) asianajajayhdistyksen havaitsemien rikkomisten määrä ja luonne sekä ilmoitusvelvollisille määrätyt taloudelliset seuraamukset tai niihin sovelletut hallinnolliset toimenpiteet;

2) asianajajayhdistyksen valvonnan kohteena olevien ilmoitusvelvollisten rahanpesun selvittelykeskukselle tekemien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärä, mukaan lukien rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdan nojalla suoraan toimitetut ilmoitukset sekä rahanpesun selvittelykeskukselle kyseisen asetuksen 70 artiklan 1 artiklan nojalla välittämät ilmoitukset;

3) asianajajayhdistyksen tämän lain nojalla määräämät taloudelliset seuraamukset ja uhkasakot tai soveltamat hallinnolliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvolliset noudattavat tämän lain 54 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla rahanpesuasetusta;

4) Lupa- ja valvontaviraston asianajajayhdistyksen valvonnassa toteuttamien toimenpiteiden lukumäärä ja kuvaus sekä itsesääntelyelimille annettujen ohjeiden lukumäärä.

Vuosikertomus on asetettava saataville itsesääntelyelimiä valvovan viranomaisen verkkosivustolle ja toimitettava komissiolle ja rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

7 luku

Rahanpesun valvontarekisteri

44 §

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan sellaisiin 26 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin, jotka eivät ole toimilupavalvottavia tai velvollisia rekisteröitymään valvontaviranomaisen ylläpitämään muuhun kuin tässä luvussa tarkoitettuun rekisteriin.

45 §

Rahanpesun valvontarekisterin pitäjä ja käyttötarkoitus

Lupa- ja valvontavirasto pitää rekisteriä 44 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi (rahanpesun *valvontarekisteri*).

Rahanpesun valvontarekisterin käyttötarkoituksena on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta.

46 §

Hakemus rekisteriin merkitsemiseksi ja rekisteröinnin edellytykset

Edellä 44 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on tehtävä hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi 14 vuorokauden kuluessa siitä, kun ilmoitusvelvollinen tulee tämän lain soveltamisalan piiriin.

Lupa- ja valvontaviraston on rekisteröitävä hakija, jos:

1) hakijalla on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa;
2) hakijaa ei ole määrätty liiketoimintakieltoon;
3) hakija toimittaa 47 §:ssä tarkoitetut tiedot;
4) valuutanvaihtotoimintaa harjoittava ja 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on 48 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava.

Hakijan on hakemuksessaan ilmoitettava harjoittamansa elinkeinotoiminta, jonka perusteella hakija on ilmoitusvelvollinen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rekisteröintiä koskevan hakemuksen sisällöstä.

47 §

Rahanpesun valvontarekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen

Rahanpesun valvontarekisterin merkitään seuraavat tiedot:

1) yksityisen elinkeinonharjoittajan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan;

2) oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan;
3) tämän luvun 46 §:n 3 momentin mukainen elinkeinotoiminta;
4) henkilön, jonka luotettavuus on 48 §:n nojalla selvitetty, täydellinen nimi, henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä asema rekisteröidyssä;
5) yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai oikeushenkilölle määrätty 8 luvussa tarkoitettu hallinnollinen seuraamus sekä sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu 56 §:ssä tarkoitettu uhkasakko. Tällainen tieto on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen seuraamus on määrätty; ja
6) rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.
Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava Lupa- ja valvontavirastolle viipymättä 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista.

48 §

Luotettavuus

Valuutanvaihtotoimintaa harjoittavaa tai 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos:
1) hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan rahanpesun valvontarekisteriin merkittävää elinkeinotoimintaa; tai
2) hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan 1 kohdassa tarkoitetussa tehtävässä.
Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos hän on:
1) kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai
2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.
Jos ilmoituksen tekijä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa samoin kuin sitä, jolla on suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta muussa yhteisössä.
Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä pykälässä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi tai 6 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten.
Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja rekisteröintiä hakevan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkennöistä, jotka ovat tarpeen tässä pykälässä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi, 49 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.
Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus saada 5 momentissa tarkoitettuja tietoja vastaavat tarpeelliset tiedot myös hakijaan liittyvästä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 2 §:ssä tarkoitetusta organisaatiosta ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

49 §

Rahanpesun valvontarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen

Lupa- ja valvontaviraston on poistettava ilmoitusvelvollinen rahanpesun valvontarekisteristä, jos:

1) ilmoitusvelvollinen ei enää täytä rekisteröinnin edellytyksiä;

2) ilmoitusvelvollisen toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai aluehallintoviraston sen nojalla antamia määräyksiä; tai

3) ilmoitusvelvollinen on lopettanut toimintansa.

Lupa- ja valvontaviraston on ennen 1 momentin 2 kohtaan perustuvan päätöksen tekemistä varattava ilmoitusvelvolliselle kohtuullinen määräaika puutteen korjaamiselle.

Tiedot rekisterimerkinnöistä on säilytettävä viisi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona tieto on poistettu rekisteristä.

50 §

Tietojen antaminen rahanpesun valvontarekisteristä

Jokaisella on oikeus saada rahanpesun valvontarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella tai toiminimellä taikka aputoiminimellä yksilöimästään yrityksestä rekisteriin tallennetut tiedot. Tietoa tähän rekisteriin merkityistä ilmoitusvelvollisista voi hakea myös kootusti elinkeinotoiminnan perusteella.

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, Lupa- ja valvontavirasto saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä tai syntymäajasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina.

Lupa- ja valvontavirasto saa luovuttaa tiedot Lupa- ja valvontaviraston rahanpesun valvontarekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset. Rekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa aluehallintovirastolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

51 §

Tietojen päivittäminen väestötietojärjestelmästä, kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus päivittää väestötietojärjestelmästä tiedostojaan ja tarkistaa rekisteröitäväksi ilmoitettujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi.

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus päivittää rahanpesun valvontarekisterin tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

8 luku

Taloudelliset seuraamukset ja hallinnolliset toimenpiteet

52 §

Yleiset määräykset

Valvojien tulee määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia taloudellisia ja hallinnollisia seuraamuksia rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisista ilmoitusvelvollisille. Asianajajayhdistys tekee esityksen Lupa- ja valvontavirastolle taloudellisen ja hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä.

Jos rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusta on rikottu velvoitteiden koskiessa oikeushenkilöitä, taloudellisia seuraamuksia voidaan määrätä ja hallinnollisia toimenpiteitä soveltaa oikeushenkilöiden lisäksi myös ylempään johtoon ja muihin luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat vastuussa rikkomisesta. Kun valvojat havaitsevat rikkomisia, joihin sovelletaan rikosoikeudellisia seuraamuksia, niiden tulee ilmoittaa tästä hyvissä ajoin esitutkintaviranomaisille ja syyttäjälle.

Määrittäessään taloudellisten seuraamusten tai hallinnollisten toimenpiteiden tyyppiä ja tasoa valvojien tulee ottaa huomioon kaikki merkitykselliset seikat, joihin kuuluvat soveltuvin osin

1) rikkomisen vakavuus ja ajallinen kesto;
2) rikkomisen toistumisten lukumäärä;
3) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön vastuun aste;
4) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön varallisuus, myös kokonaisliikevaihdon tai vuosiansioiden perusteella;
5) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön rikkomisesta saama hyöty, jos se on määritettävissä;
6) rikkomisen kolmansille osapuolille aiheuttamat tappiot, jos ne ovat määritettävissä;
7) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön halukkuus tehdä yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen kanssa;
8) vastuussa olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön aiemmat rikkomiset.

Oikeushenkilöt tulee voida saattaa vastuuseen rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisista, jotka ovat niiden puolesta tai niiden hyväksi itsenäisesti tai osana kyseisen oikeushenkilön elintä toimien toteuttanut kuka tahansa henkilö, jolla on kyseisessä oikeushenkilössä johtava asema, joka perustuu oikeuteen edustaa oikeushenkilöä, valtuuteen tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta tai valtuuteen käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä. Oikeushenkilö tulee voida saattaa vastuuseen myös, jos edellä mainittu henkilö on laiminlyönyt valvontatehtävänsä tai määräysvallan käyttötehtävänsä siten, että kyseisen henkilön alaisena toimiva henkilö on voinut rikkoa rahanpesu- ja maksun tiedot -asetusta kyseisen oikeushenkilön puolesta tai sen hyväksi.

Käyttäessään valtuuksiaan määrätä taloudellisia seuraamuksia ja soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä valvojien on toimittava tiiviissä yhteistyössä ja tarvittaessa koordinoitava toimiaan muiden viranomaisten kanssa tarpeellisissa määrin sen varmistamiseksi, että taloudellisilla seuraamuksilla tai hallinnollisilla toimenpiteillä saavutetaan halutut vaikutukset, ja koordinoitava toimintansa käsitellessään rajat ylittäviä tapauksia.

Asianajajayhdistyksen 26 §:n 4 momentissa tarkoitetulle valvottavalleen määrättävää taloudellista tai hallinnollista seuraamusta koskeva asia tulee vireille Lupa- ja valvontavirastossa asianajajayhdistyksen esityksestä, Asianajajayhdistyksen on tehtävä Lupa- ja valvontaviraston kanssa yhteistyötä tutkinnan aikana ennen esityksen tekemistä.

Asianajajayhdistyksen esitys hallinnollisen tai taloudellisen seuraamuksen määräämisestä on tehtävä kirjallisesti. Esityksessä on mainittava:

1) sen nimi, kotipaikka ja osoite, johon vaatimus kohdistuu;
2) vaatimus ja sen perusteet; sekä
3) ne tosiseikat ja asiakirjat, joihin asianajajayhdistys vetoaa.

Asianajajayhdistyksen on toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle sen pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä asian ratkaisemiseksi välttämättömät lisätiedot. Lupa- ja valvontaviraston on noudatettava viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 §:n mukaista

salassapitovelvoitetta silloin, kun se käsittelee tietoja, joita koskee asianajajista annetulla lailla säädetty salassapitovelvollisuus.

Valvojat voivat jättää taloudellisen tai hallinnollisen seuraamuksen määräämättä rikkomuksista, jos

1) ilmoitusvelvollinen on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi rikkomuksen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut virheestä viivytyksettä toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle;

2) rikkomusta on pidettävä vähäisenä; tai

3) taloudellisen tai hallinnollisen seuraamuksen määräämistä on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Edellä 9 momentissa säädetystä poiketen vakavien, toistuvien ja järjestelmällisten rikkomusten osalta valvoja voi jättää taloudellisen seuraamusmaksun määräämättä tai lykätä sen määräämistä oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle, jos valvontaviranomainen ryhtyy muuhun laissa säädettyyn valvontatoimenpiteeseen.

Taloudellista seuraamusta ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Valvojat eivät saa määrätä hallinnollista tai taloudellista seuraamusta, jos päätöstä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, taikka jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Edellä mainitusta poiketen vakavien, toistuvien taikka järjestelmällisten rikkomusten tai laiminlyöntien osalta valvojat eivät saa määrätä hallinnollista tai taloudellista seuraamusta, jos päätöstä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, taikka jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

Taloudellinen tai hallinnollinen seuraamus saadaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa laiminlyönti tai rikkomus on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

53 §

Ilmoitusvelvollisten toimipaikkoja ja palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toteutettuja tiettyjä toimia koskevat valvontatoimenpiteet

Tämän pykälän 2–5 momenttia sovelletaan sellaisiin ilmoitusvelvollisten toimipaikkoihin, joita ei sellaisenaan katsota luottolaitoksiksi tai finanssilaitoksiksi, tai sellaisiin ilmoitusvelvollisten infrastruktuureihin, joita sijaintijäsenvaltiossa toimiva valvoja valvoo 28 §:n 1 kohdan nojalla.

Jos sijaintijäsenvaltiossa toimivat valvojat havaitsevat sovellettavien vaatimusten rikkomisia, niiden on pyydettävä 1 momentissa tarkoitettujen toimipaikkojen tai infrastruktuurien kautta toimivia ilmoitusvelvollisia noudattamaan sovellettavia vaatimuksia ja ilmoitettava kotijäsenvaltiossa toimiville valvojille kyseisissä ilmoitusvelvollisissa havaituista rikkomisista ja vaatimusten noudattamista koskevasta pyynnöstä.

Jos ilmoitusvelvolliset eivät toteuta tarvittavia toimia, sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien on ilmoitettava asiasta kotijäsenvaltiossa toimiville valvojille. Kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien on toimittava viipymättä ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että asianomainen ilmoitusvelvollinen korjaa sijaintijäsenvaltion toimipaikoissa tai infrastruktuureissa havaitut rikkomiset. Kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien on ilmoitettava sijaintijäsenvaltiossa toimiville valvojille kaikista tässä momentissa tarkoitetuista toimista.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien on tilanteissa, joissa ilmoitusvelvolliset, jotka toimivat 1 kohdassa tarkoitettujen toimipaikkojen tai muuntyyppisten infrastruktuurien kautta niiden alueella, tekevät välittömiä korjaavia

toimenpiteitä edellyttäviä vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomisia, voitava toteuttaa omasta aloitteestaan asianmukaisia ja oikeasuhteisia toimenpiteitä kyseisiin rikkomisiin puuttumiseksi. Näiden toimenpiteiden on oltava väliaikaisia, ja ne on lopetettava, kun havaittuihin rikkomisiin puututaan muun muassa ilmoitusvelvollisen kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien avustuksella tai yhteistyössä niiden kanssa. Sijaintijäsenvaltiossa toimivien valvojien tulee ilmoittaa ilmoitusvelvollisen kotijäsenvaltion valvojalle välittömästi, kun havaitaan vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomisia ja kun toteutetaan ensimmäisen alakohdan nojalla toimenpiteitä, ellei toimenpiteitä toteuteta yhteistyössä kotijäsenvaltiossa toimivien valvojien kanssa.

Jos koti- ja sijaintijäsenvaltiossa toimivat valvojat ovat erimielisiä toimenpiteistä, joita ilmoitusvelvollisen suhteen olisi toteutettava, ne voivat saattaa asian rahanpesuntorjuntaviranomaisen käsiteltäväksi ja pyytää siltä apua AMLA-asetuksen 33 ja 38 artiklan mukaisesti.

54 §

Taloudelliset seuraamukset

Valvojien tulee määrätä ilmoitusvelvollisille taloudellisia seuraamuksia sellaisista vakavista, toistuvista tai järjestelmällisistä rikkomisista, riippumatta siitä, onko ne tehty tahallisesti vai aiheutettu huolimattomuudella, jotka kohdistuvat rahanpesuasetuksen seuraavissa säännöksissä säädettyihin vaatimuksiin:

1) II luku (Ilmoitusvelvollisten sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet);
2) III luku (Asiakkaan tuntemisvelvollisuus);
3) V luku (Ilmoitusvelvollisuudet);
4) 77 artikla (Tietojen säilyttäminen).

Taloudellisia seuraamuksia voidaan määrätä myös, jos ilmoitusvelvolliset eivät ole noudattaneet niihin tämän lain 55 §:n nojalla määrättäviä hallinnollisia toimenpiteitä, tai jotta voidaan puuttua rikkomisiin, jotka eivät ole vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä.

Tämän pykälän 1 momentin 1–2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan määrätä taloudellisesta enimmäisseuraamuksesta, joka on määrältään vähintään kaksi kertaa niin suuri kuin rikkomisesta saatu hyöty, jos hyöty on määritettävissä, tai vähintään 1 000 000 euroa sen mukaan, kumpi näistä määristä on suurempi.

Jos asianomainen ilmoitusvelvollinen on luottolaitos tai finanssilaitos, 2 momentista poiketen voidaan määrätä myös seuraavia taloudellisia seuraamuksia:

1) oikeushenkilön osalta taloudellisia enimmäisseuraamuksia, jotka ovat määrältään vähintään 10 000 000 euroa, tai 10 prosenttia ylimmän hallintoelimen hyväksymän viimeisen saatavilla olevan tilinpäätöksen mukaisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta sen mukaan, kumpi näistä määristä on suurempi; jos ilmoitusvelvollinen on emoyritys tai sellaisen emoyrityksen tytäryritys, jonka on laadittava tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU 22 artiklan mukaisesti konsernitilinpäätös, huomioon otettava vuotuinen kokonaisliikevaihto on johtavan emoyrityksen ylimmän hallintoelimen hyväksymän viimeisen saatavilla olevan konsernitilinpäätöksen mukainen vuotuinen kokonaisliikevaihto tai vastaava tulotyyppi tilinpäätöksiä koskevan säännöstön mukaisesti;
2) luonnollisen henkilön osalta taloudellisia enimmäisseuraamuksia, jotka ovat määrältään vähintään 5 000 000 euroa.

Määritettäessä taloudellisen seuraamuksen määrää valvojan tulee ottaa huomioon ilmoitusvelvollisen kyky maksaa seuraamus ja tarvittaessa kuulla vakavaraisuussääntelyn noudattamisesta vastuussa olevaa Finanssivalvontaa, jos taloudellinen seuraamus voi vaikuttaa vakavaraisuussääntelyn noudattamiseen.

Taloudellisen seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Tämän lain nojalla maksettavaksi taloudellinen seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään.

55 §

Hallinnolliset toimenpiteet

Valvojat voivat soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä, jos ne havaitsevat

1) rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen rikkomisia, joko yhdessä vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä rikkomisista johtuvien taloudellisten seuraamusten kanssa tai ilman niitä;

2) ilmoitusvelvollisen sisäisissä toimintaperiaatteissa, menettelytavoissa ja valvontatoimenpiteissä puutteita, jotka todennäköisesti johtavat edellä 1 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten rikkomiseen, ja hallinnollisilla toimenpiteillä voidaan estää tällaiset rikkomiset tai vähentää niiden riskiä;

3) että ilmoitusvelvollisessa on käytössä sisäisiä toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontatoimenpiteitä, jotka eivät ole oikeassa suhteessa siihen kohdistuviin rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riskeihin.

Valvojat voivat

1) antaa suosituksia;

2) määrätä ilmoitusvelvolliset noudattamaan vaatimuksia sekä toteuttamaan erityisiä korjaavia toimenpiteitä;

3) antaa julkisen lausuman, jossa yksilöidään kyseinen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö ja rikkomisen luonne;

4) antaa määräyksen, jossa kyseistä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä vaaditaan lopettamaan rikkominen ja olemaan toistamatta sitä;

5) rajoittaa tai supistaa ilmoitusvelvollisen muodostavien laitosten liiketoimintaa, toimintoja tai verkostoa tai edellyttää toiminnan lopettamista;

6) perumaan toimiluvan tai keskeyttämään sen voimassaolon, jos ilmoitusvelvollisella on sellainen oltava;

7) vaatimaan muutoksia hallintorakenteeseen.

Valvojat voivat 2 momentissa tarkoitettujen hallinnollisten toimenpiteiden avulla erityisesti

1) vaatia kaikkien tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavien tietojen toimittamista ilman aiheetonta viivytystä tämän luvun mukaisesti, vaatia asiakirjojen toimittamista tai asettaa lisäraportointia tai useammin tapahtuvaa raportointia koskevia vaatimuksia;

2) vaatia sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden vahvistamista;

3) vaatia ilmoitusvelvollista soveltamaan tiettyjä toimintaperiaatteita tai vaatimuksia, jotka liittyvät yksittäisiin suuririskisiin asiakkaisiin, liiketoimiin, toimintoihin tai jakelukanaviin tai niiden ryhmiin;

4) edellyttää toimenpiteiden toteuttamista ilmoitusvelvollisen toimintaan ja tuotteisiin väistämättä liittyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien vähentämiseksi.

5) määrätä väliaikaisen kiellon, jolla ilmoitusvelvollisessa johtotehtävissä toimivaa henkilöä tai muuta luonnollista henkilöä, jonka on katsottu olevan vastuussa rikkomisesta, kielletään hoitamasta johtotehtäviä ilmoitusvelvollisissa.

Valvojat voivat asettaa 2 momentissa tarkoitettujen hallinnollisten toimenpiteiden täytäntöönpanolle tarvittaessa sitovat määräajat. Valvojien tulee seurata ja arvioida, miten ilmoitusvelvolliset panevat vaaditut toimet täytäntöön.

56 §

Uhkasakot

Jos ilmoitusvelvolliset eivät noudata valvojan 55 §:n 2 momentin 2, 4, 5 ja 7 kohdan nojalla soveltamia hallinnollisia toimenpiteitä sovellettavien määräaikojen puitteissa, valvojat voivat määrät uhkasakkoja kyseisten hallinnollisten toimenpiteiden noudattamisen velvoittamiseksi.

Uhkasakkojen on oltava tehokkaita ja oikeasuhteisia. Uhkasakkoja on määrättävä, kunnes asianomainen ilmoitusvelvollinen tai henkilö noudattaa asiaankuuluvia hallinnollisia toimenpiteitä. Oikeushenkilöiden osalta uhkasakkojen määrä saa olla enintään kolme prosenttia niiden edeltävän tilikauden keskimääräisestä päiväliikevaihdosta tai luonnollisten henkilöiden ollessa kyseessä enintään kaksi prosenttia heidän keskimääräisestä päivätulostaan edellisenä kalenterivuotena.

Uhkasakkoja voidaan määrätä enintään kuuden kuukauden ajaksi valvojan päätöksen antamisesta. Jos ilmoitusvelvollinen ei ole kyseisen määräajan päättyessä vielä noudattanut hallinnollista toimenpidettä, valvojat voivat määrätä uhkasakkoja vielä enintään kuuden kuukauden ajan.

Päätös uhkasakon määräämisestä voidaan tehdä siitä päivästä alkaen, jona hallinnollisen toimenpiteen soveltaminen alkaa. Uhkasakkoa on sovellettava päivästä, jona kyseinen päätös tehdään.

57 §

Taloudellisten seuraamusten, hallinnollisten toimenpiteiden ja uhkasakkojen julkaiseminen

Valvojien tulee julkaista verkkosivustollaan helposti saatavilla olevassa muodossa päätökset, jotka koskevat taloudellisten seuraamusten määräämistä, 55 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla toteutettujen 55 §:n 2 momentin 3–7 kohdassa tarkoitettujen hallinnollisten toimenpiteiden soveltamista tai uhkasakkojen määräämistä.

Valvojan tulee julkaista 1 momentissa tarkoitetut päätökset välittömästi sen jälkeen, kun kyseisistä päätöksistä on ilmoitettu rikkomisesta vastuussa oleville henkilöille. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, jos julkaiseminen koskee hallinnollisia toimenpiteitä, joihin haetaan muutosta ja joiden tarkoituksena ei ole korjata vakavia, toistuvia ja järjestelmällisiä rikkomisia, kyseisten hallinnollisten toimenpiteiden julkaisemista voidaan lykätä muutoksenhaun määräajan päättymiseen saakka. Jos julkaiseminen koskee päätöksiä, joihin haetaan muutosta, valvojien on julkaistava verkkosivustollaan välittömästi myös tämä tieto ja mahdolliset myöhemmät tiedot muutoksenhausta ja tällaisen muutoksenhaun tuloksesta. Myös kaikki päätökset, joilla kumotaan taloudellisen seuraamuksen määräämistä, hallinnollisen toimenpiteen soveltamista tai uhkasakon määräämistä koskeva aikaisempi päätös, on julkaistava.

Julkaisuun on sisällytettävä vähintään tiedot rikkomisen tyypistä ja luonteesta sekä vastuussa olevien henkilöiden henkilöllisyys samoin kuin taloudellisten seuraamusten ja uhkasakkojen määrät. Edellä mainittua ei sovelleta päätöksiin soveltaa hallinnollisia toimenpiteitä, jotka ovat luonteeltaan tutkinnallisia tai jotka tehdään 55 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdan nojalla.

Jos valvoja katsoo, että rikkomisesta vastuussa olevien henkilöiden henkilöllisyyden tai henkilötietojen julkaiseminen on kohtuutonta tapauskohtaisen arvioinnin perusteella, tai jos julkaiseminen vaarantaa finanssimarkkinoiden vakauden tai meneillään olevan tutkinnan, valvojan on

1) lykättävä päätöksen julkaisemista, kunnes ei enää ole perusteita olla julkaisematta sitä;

2) julkaistava päätös anonyymisti kansallisen lainsäädännön mukaisesti tavalla, jolla henkilötiedot voidaan tehokkaasti suojata ja lykätä henkilötietojen julkaisemista kohtuulliseksi ajaksi, jos anonyymin julkaisemisen perusteiden arvioidaan tuon ajan kuluessa raukeavan;

3) jätettävä päätös julkaisematta, jos edellä 1 ja 2 kohdassa esitettyjä vaihtoehtoja pidetään riittämättöminä varmistamaan se, että finanssimarkkinoiden vakaus ei vaarannu tai että päätöksen julkaiseminen on oikeassa suhteessa vähämerkityksisiksi katsottavien rikkomisten taloudellisiin seuraamuksiin ja hallinnollisiin toimenpiteisiin verrattuna.

Kaikkien tämän säännöksen mukaisesti julkaistujen tietojen tulee olla saatavilla valvojien verkkosivustolla viiden vuoden ajan niiden julkaisemisen jälkeen. Julkaistujen tietojen

sisältämiä henkilötietoja saa sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisesti kuitenkin pitää valvojien verkkosivustolla ainoastaan tarvittavan ajan ja joka tapauksessa enintään viisi vuotta.

58 §

Taloudellisia seuraamuksia ja hallinnollisia toimenpiteitä koskevien tietojen vaihto

Valvojien ja Lupa- ja valvontaviraston 43 §:ssä tarkoitetussa tehtävässään on ilmoitettava valvontatehtäviä hoitaessaan rahanpesuntorjuntaviranomaiselle kaikista tämän luvun mukaisesti määrätyistä taloudellisista seuraamuksista ja sovelletuista hallinnollisista toimenpiteistä, myös näihin mahdollisesti liittyneistä muutoksenhauista ja näiden tuloksista. Tällaiset tiedot on jaettava muiden valvojien kanssa, kun taloudellinen seuraamus tai hallinnollinen toimenpide koskee kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa toimivaa yhteisöä.

9 luku

Rikkomisista ilmoittaminen

59 §

Rikkomisista ilmoittaminen ja ilmoittavien henkilöiden suojelu

Rahanpesu- ja maksun tiedot -asetuksen ja tämän lain rikkomisista ilmoittamiseen sekä tällaisista rikkomisista ilmoittavien henkilöiden ja ilmoitusten kohteina olevien henkilöiden suojeluun sovelletaan unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2019/1937, jäljempänä *whistleblower-direktiivi*.

Valvontaviranomaisten on whistleblower-direktiivin mukaisesti oltava viranomaisia, joilla on toimivalta perustaa ulkoisia ilmoituskanavia ja toteuttaa ilmoitusten perusteella jatkotoimia siltä osin kuin on kyse ilmoitusvelvollisiin sovellettavista vaatimuksista.

Lupa- ja valvontavirastolla 43 §:ssä tarkoitetussa tehtävässään on toimivalta perustaa ulkoisia ilmoituskanavia ja toteuttaa jatkotoimia asianajajayhdistyksen ja sen henkilöstön ilmoitusten perusteella siltä osin kuin on kyse asianajajayhdistyksen valvontatehtävien hoitamisen yhteydessä sovellettavista vaatimuksista.

Finanssialan ulkopuolisen alan valvontaviranomaiset ilmoittavat vuosittain rahanpesuntorjuntaviranomaiselle

1) tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen vastaanotettujen ilmoitusten lukumäärän ja tiedot niiden ilmoitusten osuudesta, joiden perusteella on toteutettu tai ollaan toteuttamassa jatkotoimia, mukaan lukien tiedot siitä, onko niiden käsittely päätetty vai jatkuuko se edelleen, sekä tiedot hylätyistä ilmoituksista;

2) ilmoitettujen sääntöjenvastaisuuksien tyypit;

3) kuvauksen valvojan toteuttamista toimista, jos ilmoitusten perusteella on toteutettu jatkotoimia, ja kuvauksen valvojan suunnittelemista toimista, jos ilmoitusten käsittely on vielä kesken;

4) syyt ilmoitusten hylkäämiseen, jos ilmoitukset on hylätty.

Tämän pykälän 4 momentissa tarkoitetut vuosittaiset ilmoitukset eivät saa sisältää tietoja ilmoittavien henkilöiden henkilöllisyydestä tai ammatista tai muita tietoja, jotka voisivat johtaa heidän tunnistamiseensa.

10 luku

Yhteistyö

60 §

Yleiset määräykset

Päätöksentekijöillä, rahanpesun selvittelykeskuksilla, valvojilla ja muilla toimivaltaisilla viranomaisilla sekä veroviranomaisilla tulee olla tehokkaat mekanismit, joilla ne voivat tehdä yhteistyötä sekä koordinoida kansallisesti toimintaperiaatteiden ja toiminnan kehittämistä ja toteuttamista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi sekä kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin tai kiertämisen estämiseksi, myös niiden 5 §:ssä säädettyjen velvoitteiden täyttämistä varten.

Rahanpesuasetuksen IV luvun ja tässä laissa säädetyn mukaisesti hankittujen tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien tietojen osalta Patentti- ja rekisterihallituksen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten tulee toimittaa tällaisia tietoja vastapuolina oleville muiden jäsenvaltioiden tai kolmansien valtioiden toimivaltaisille viranomaisille hyvissä ajoin ja maksutta.

Toimivaltaiset viranomaiset eivät saa kieltäytyä noudattamasta avunantopyyntöä, sillä perusteella, että

1) pyynnön katsotaan koskevan myös verokysymyksiä;

2) lainsäädäntö edellyttää ilmoitusvelvollisten noudattavan salassapitovelvollisuutta, paitsi niissä tapauksissa, joissa pyynnön kohteena olevia tietoja suojaa oikeudellinen ammattisalassapitovelvollisuus tai asianajosalaisuus, kuten rahanpesuasetuksen 70 artiklan 2 kohdassa säädetään;

3) on vireillä selvitys, tutkinta, menettely tai rahanpesun selvittelykeskuksen analyysi, paitsi jos avunannosta aiheutuisi haittaa kyseiselle selvitykselle, tutkinnalle, menettelylle tai rahanpesun selvittelykeskuksen analyysille;

4) pyynnön esittävän vastapuolena olevan toimivaltaisen viranomaisen luonne tai asema on erilainen kuin pyynnön vastaanottavan toimivaltaisen viranomaisen.

61 §

Toimivaltaisten viranomaisten luettelon toimittaminen

Valtiovarainministeriö toimittaa komissiolle ja rahanpesuntorjuntaviranomaiselle

1) luettelon valvojista, jotka valvovat, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesuasetusta, sekä itsesääntelyelimiä valvovan viranomaisen tiedot;

2) rahanpesun selvittelykeskuksen yhteystiedot;

3) luettelon toimivaltaisista kansallisista viranomaisista.

Sovellettaessa 1 momenttia on toimitettava seuraavat yhteystiedot:

1) yhteyspiste tai, jos se ei ole mahdollista, yhteyshenkilön nimi ja asema;

2) yhteyspisteen sähköpostiosoite ja puhelinnumero tai, jos se ei ole mahdollista, yhteyshenkilön työsähköpostiosoite ja työpuhelinnumero.

Valtiovarainministeriö varmistaa, että komissiolle ja rahanpesuntorjuntaviranomaiselle 1 momentin 1 kohdan mukaisesti toimitetut tiedot päivitetään heti, kun niissä tapahtuu muutoksia.

Rekisterissä olevien viranomaisten on valtuuksiensa rajoissa toimittava yhteyspisteenä vastapuolina oleville toimivaltaisille viranomaisille. Myös rahanpesun selvittelykeskuksen ja valvojien on toimittava yhteyspisteenä rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

62 §

Yhteistyö rahanpesuntorjuntaviranomaisen kanssa

Valvontaviranomaisten, asianajajayhdistyksen ja rahanpesun selvittelykeskuksen on tehtävä yhteistyötä rahanpesuntorjuntaviranomaisen kanssa ja toimitettava sille kaikki tiedot, jotka se tarvitsee tämän lain sekä rahanpesu- ja AMLA-asetuksen mukaisten tehtäviensä hoitamiseen.

11 luku

Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ja luottamuksellisten tietojen vaihto

63 §

Luottolaitoksiin tai finanssilaitoksiin liittyvä yhteistyö

Finanssialan valvojien ja rahanpesun selvittelykeskuksen tulee tehdä tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antaa toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Tällainen yhteistyö ja tietojenvaihto ei saa vaikuttaa rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, rahanpesun selvittelykeskusten analyyseihin, tutkimuksiin tai käsittelyihin, jos finanssivalvoja tai luottolaitosten tai finanssilaitosten valvontaan muiden säädösten nojalla toimivaltainen viranomainen sijaitsevat Suomessa, eikä se saa vaikuttaa 66 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin salassapitovelvollisuuksiin liittyviin vaatimuksiin.

Jos finanssialan valvoja havaitsee puutteita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevassa luottolaitoksen sisäisessä valvontajärjestelmässä ja siinä, miten luottolaitos soveltaa rahanpesuasetuksen vaatimuksia, ja nämä puutteet lisäävät merkittävästi riskejä, joille luottolaitos altistuu tai saattaa altistua, finanssialan valvojan on ilmoitettava asiasta välittömästi Euroopan pankkiviranomaiselle sekä kyseistä luottolaitosta luottolaitosdirektiivin mukaisesti valvovalle viranomaiselle tai elimelle, myös Euroopan keskuspankille, joka toimii YVM-asetuksen mukaisesti. Jos riski on erityisen suuri, finanssialan valvoja voi tehdä yhteistyötä ja jakaa tietoa laitosta valvovien viranomaisten kanssa luottolaitosdirektiivin mukaisesti ja niiden on laadittava yhteinen arvio, jonka valvoja, joka ensimmäisenä lähetti tiedoksiannon, antaa tiedoksi Euroopan pankkiviranomaiselle. Tällaisista tiedoksiannoista on ilmoitettava rahanpesuntorjuntaviranomaiselle.

Jos finanssialan valvoja toteaa luottolaitoksen kieltäytyneen aloittamasta liikesuhdetta tai päättäneen lopettaa liikesuhteen, mutta rahanpesuasetuksen 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti dokumentoidut asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet eivät oikeuta tähän kieltäytymiseen, sen on ilmoitettava asiasta viranomaiselle, joka vastaa siitä, että kyseinen luottolaitos noudattaa maksutileihin liittyvien maksujen vertailukelpoisuudesta, maksutilien siirtämisestä ja mahdollisuudesta käyttää perusmaksutilejä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2014/92/EU tai maksupalveludirektiiviä .

Finanssialan valvojan tulee tehdä yhteistyötä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/59/EU, jäljempänä *pankkien kriisinratkaisudirektiivi*, 2 artiklan 1 kohdan 18 alakohdassa määriteltyjen kriisinratkaisuviranomaisten tai talletusten vakuusjärjestelmistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 18 alakohdassa määriteltyjen nimettyjen viranomaisten kanssa. Finanssialan valvojan on ilmoitettava ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuille viranomaisille, jos se suorittaessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyviä valvontatoimiaan havaitsevat jonkin seuraavista tilanteista:

1) kasvanut todennäköisyys, että talletuksia ei kyetä maksamaan;

2) riski siitä, että luottolaitoksen tai finanssilaitoksen katsotaan pankkien kriisinratkaisudirektiivin 32 artiklan 4 kohdan mukaisesti olevan lähellä kaatumista tai todennäköisesti kaatuvan.

Jos sen todennäköisyys on kasvanut, että talletuksia ei kyetä maksamaan tai jos on riski siitä, että luottolaitoksen tai finanssilaitoksen katsotaan olevan pankkien kriisinratkaisudirektiivin 32 artiklan 4 kohdan mukaisesti lähellä kaatumista tai todennäköisesti kaatuvan, finanssialan valvojien on tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen viranomaisten pyynnöstä ilmoitettava näille viranomaisille kaikista kyseisen luottolaitoksen tai finanssilaitoksen hallinnoimista liiketoimista, tileistä tai liikesuhteista, jotka rahanpesun selvittelykeskus on keskeyttänyt 24 artiklan mukaisesti.

Finanssialan valvojien on ilmoitettava rahanpesuntorjuntaviranomaiselle vuosittain tämän säännöksen mukaisesta yhteistyöstään muiden viranomaisten kanssa, myös rahanpesun selvittelykeskusten osallistumisesta tähän yhteistyöhön.

64 §

Tilintarkastajiin liittyvä yhteistyö

Patentti- ja rekisterihallituksen ja rahanpesun selvittelykeskuksen tulee tehdä tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antaa toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut viranomaiset saavat käyttää tämän artiklan mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja ainoastaan tämän lain tai tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta, direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 84/253/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY 32 artiklan ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 537/2014 20 artiklan soveltamisalaan kuuluvia tehtäviään hoitaessaan sekä kyseisten tehtävien hoitoon nimenomaisesti liittyvien hallinnollisten käsittelyjen tai oikeuskäsittelyjen yhteydessä.

Toimivaltaiset viranomaiset voivat kieltää 1 momentissa tarkoitetun yhteistyön, jos tämä yhteistyö, tietojenvaihto mukaan lukien, voisi vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, rahanpesun selvittelykeskuksen analyyseihin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa viranomaiset sijaitsevat.

65 §

Yhteistyö kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten kanssa

Valvojien, rahanpesun selvittelykeskuksen ja kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten tulee tehdä tiivistä yhteistyötä omien toimivaltuuksiensa rajoissa ja antaa toisilleen tietoja, jotka ovat tärkeitä niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Toimivaltaiset viranomaiset voivat kieltää edellä mainitun yhteistyön, tietojenvaihto mukaan lukien, jos se voi vaikuttaa kansallisen rikos- tai hallintolainsäädännön mukaisiin meneillään oleviin selvityksiin, tutkimuksiin tai käsittelyihin siinä jäsenvaltiossa, jossa viranomaiset sijaitsevat.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut viranomaiset saavat käyttää tämän säännöksen mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja ainoastaan tämän lain tai muiden EU-säädösten soveltamisalaan kuuluvia tehtäviään hoitaessaan sekä kyseisten tehtävien hoitoon nimenomaisesti liittyvien hallinnollisten käsittelyjen tai oikeuskäsittelyjen yhteydessä.

66 §

Salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset

Salassapitovelvollisia ovat kaikki henkilöt, jotka ovat tai ovat olleet valvojien tai asianajajayhdistyksen palveluksessa tai toimineet kyseisten valvojien tai viranomaisten lukuun tilintarkastajina tai asiantuntijoina. Luottamuksellisia tietoja, joita edellä tarkoitetut henkilöt saavat tämän lain mukaisissa tehtävissään, voidaan luovuttaa ainoastaan tiivistetysti tai kootusti siten, ettei niistä voida tunnistaa yksittäisiä ilmoitusvelvollisia. Edellä mainittu ei kuitenkaan vaikuta unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisen rikostutkinnan tai syytteeseenpanon piiriin kuuluviin tapauksiin tai rahanpesun selvittelykeskuksille 33 ja 34 §:n mukaisesti annettuihin tietoihin.

Edellä 1 momentissa säädetty ei estä tietojenvaihtoa seuraavien välillä:

1) toimivaltaiset kansalliset valvojat tai eri jäsenvaltioiden valvojat, mukaan lukien rahanpesuntorjuntaviranomainen sen toimiessa valvojana tai asianajajayhdistys tai muiden jäsenvaltioiden itsesääntelyelimiä valvovat viranomaiset;

2) valvojat sekä asianajajayhdistys ja rahanpesun selvittelykeskukset;

3) valvojat sekä asianajajayhdistys ja 4 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset;

4) luottolaitosten ja finanssilaitosten valvonnasta niiden valvontaa koskevien muiden unionin säädösten mukaisesti vastaavat finanssivalvojat ja viranomaiset, mukaan lukien Euroopan keskuspankki sen toimiessa YVM-asetuksen mukaisesti, joko yhden jäsenvaltion sisällä tai eri jäsenvaltioissa.

Sovellettaessa 2 momentin 4 kohtaa tietojenvaihtoon sovelletaan 1 momentissa tarkoitettuja salassapitovelvollisuuteen liittyviä vaatimuksia.

Kaikki viranomaiset tai asianajajayhdistys, jotka saavat luottamuksellisia tietoja 2 momentin mukaisesti, saavat käyttää tätä tietoa ainoastaan

1) hoitaessaan tämän lain tai muiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa, vakavaraisuuden sääntelyä ja luottolaitosten ja finanssilaitosten valvontaa koskevien EU:n säädösten mukaisia tehtäviään, seuraamusten määrääminen mukaan luettuna;

2) haettaessa muutosta viranomaisen tai itsesääntelyelimen päätökseen, tuomioistuinkäsittely mukaan luettuna;

3) tuomioistuinkäsittelyssä, joka on saatettu vireille tämän lain alalla tai vakavaraisuusvalvonnan ja luottolaitosten ja finanssilaitosten valvonnan alalla annettujen EU-oikeuden erityissäännösten nojalla.

67 §

Tietojenvaihto valvojien ja muiden viranomaisten kesken

Rahanpesuasetuksen 70 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tapauksia lukuun ottamatta tietojenvaihto on sallittua seuraavien välillä:

1) valvojat ja Lupa- ja valvontaviranomainen sen 43 §:ssä tarkoitetussa tehtävässään, sekä edellä mainittujen tietojenvaihto muiden EU-jäsenvaltioiden valvojien ja itsesääntelyelimiä kuudennen rahanpesudirektiivin IV luvun mukaisesti valvovien viranomaisten kanssa;

2) valvojat ja viranomaiset, jotka ovat lain mukaan vastuussa finanssimarkkinoiden valvonnasta, hoitaessaan itselleen kuuluvia valvontatehtäviä;

3) tilintarkastajien valvonnasta vastaava Patentti- ja rekisterihallitus ja asianajajayhdistys sekä edellä mainittujen tietojenvaihto myös toisten EU-jäsenvaltioiden kuudennen rahanpesudirektiivin IV luvun mukaisesti itsesääntelyelimiä valvovat viranomaiset sekä viranomaiset, joilla on toimivalta valvoa lakisääteisiä tilintarkastajia ja tilintarkastusyhteisöjä tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 32 artiklan ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 20 artiklan mukaisesti.

Edellä 66 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyt salassapitovelvollisuutta koskevat vaatimukset eivät saa estää 1 momentissa tarkoitettua tietojenvaihtoa. Tämän pykälän 1 momentin mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja saa käyttää ainoastaan hoidettaessa asianomaisten viranomaisten velvollisuuksia sekä kyseisten tehtävien hoitoon nimenomaisesti liittyvien hallinnollisten käsittelyjen tai oikeuskäsittelyjen yhteydessä. Saatuihin tietoihin sovelletaan kaikissa tapauksissa vähintään 66 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia vastaavia salassapitovaatimuksia.

Edellä 66 §:n 1 ja 3 momentissa säädetyt salassapitovelvollisuutta koskevat vaatimukset eivät estä tietojen ilmaisemista kansallisesti rahoitusmarkkinoiden valvonnasta vastuussa oleville viranomaisille tai viranomaisille, joille on osoitettu velvollisuuksia rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen torjunnan tai tutkinnan alalla. Tämän momentin mukaisesti vaihdettuja luottamuksellisia tietoja saa kuitenkin käyttää vain asianomaisten viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamiseen. Henkilöitä, joilla on pääsy tällaisiin tietoihin, koskevat vähintään 66 §:n 1 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia vastaavat salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset.

Rahanpesuasetuksen ja tämän lain noudattamisen valvontaan liittyviä ilmoitusvelvollisia koskevia tietoja voidaan luovuttaa toimivaltaisille viranomaisille, joilla on toimivaltaa tutkia tai tarkastaa valvojien toimet tai niiden viranomaisten toimet, jotka vastaavat tällaista valvontaa koskevasta lainsäädännöstä, seuraavin edellytyksin;

1) tiedot ovat ehdottoman välttämättömiä a alakohdassa tarkoitetun toimeksiannon suorittamiseksi;

2) henkilöitä, joilla on pääsy tietoihin, koskevat vähintään 1 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia vastaavat kansallisen lainsäädännön mukaiset salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset;

3) jos tiedot ovat lähtöisin toisesta jäsenvaltiosta, niitä ei saa luovuttaa ilman tiedot luovuttaneen valvojan nimenomaista suostumusta, ja ne saa luovuttaa ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten tämä valvoja on antanut suostumuksensa. Edellä mainittuja tietoja voidaan luovuttaa myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 226 artiklan ja Euroopan parlamentin tutkintaoikeuden käyttämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission päätöksen 95/167/EY, Euratom, EHTY 2 artiklan mukaisesti perustamille väliaikaisille tutkintavaliokunnille, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen kyseisten valiokuntien toiminnan toteuttamiseksi.

12 luku

Tietosuoja

68 §

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely

Toimivaltaiset viranomaiset voivat käsitellä yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä sekä kyseisen asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja siinä laajuudessa, mikä on tarpeen tämän lain soveltamiseksi edellyttäen, että rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojatoimet on toteutettu seuraavien suojatoimien lisäksi:

1) tällaisia tietoja saa käsitellä vain tapauskohtaisesti kunkin toimivaltaisen viranomaisen henkilöstö, joka on erityisesti nimetty ja saanut luvan tällaisten tehtävien suorittamiseen;

2) toimivaltaisten viranomaisten henkilöstön on ylläpidettävä luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevia korkeita ammatillisia vaatimuksia, minkä lisäksi sen on oltava erittäin luotettavaa ja sillä on oltava asianmukainen osaaminen, myös massadata-aineistojen eettisen käsittelyn osalta;

3) käytössä on oltava tekniset ja organisaatioon liittyvät toimenpiteet, joilla taataan teknisesti korkeatasoinen tietoturva.

13 luku

Erinäiset säännökset

69 §

Eräiden yhteisöjen ja säätiöiden tosiasiallisen edunsaajan määräytyminen

Yhdistyslaissa (503/1989) tarkoitetun aatteellisen yhdistyksen tosiasiallisina edunsaajina pidetään yhdistysrekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä, ellei yhdistys ilmoita muuta henkilöä edunsaajarekisteriin. Yhdistyksen hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään yhdistyslaissa.

Uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitetun uskonnollisen yhdyskunnan tosiasiallisina edunsaajina pidetään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Uskonnollisen yhdyskunnan hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään uskonnonvapauslaissa.

Säätiölaissa (487/2015) tarkoitetun säätiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään säätiörekisteriin merkittyjä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä. Säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten rekisteröinnistä säädetään säätiölaissa.

Asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitetun asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä.

70 §

Muutoksenhaku

Valvontaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Hallinto-oikeuden on valitusasiaa käsiteltäessä varattava asianajajayhdistykselle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta sekä tarvittaessa esittää todistelua ja muuta selvitystä, jos asia koskee ilmoitusvelvollista, jonka toimintaa asianajajayhdistys 26 §:n 4 momentin mukaan valvoo.

Valvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää tai muualla laissa toisin säädetä.

Finanssivalvonnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä säädetään.

71 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 10 päivänä heinäkuuta 2027. Sen 3 luku tulee kuitenkin voimaan 10 päivänä heinäkuuta 2026, lukuun ottamatta sen 23 §:n 6 momenttia, joka tulee voimaan 10 päivänä marraskuuta 2026.

Lain 2 §:n 1 momentin osalta sitä sovelletaan rahanpesuasetuksen 3 artiklan 2 alakohdan n ja o alakohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin 10 päivästä heinäkuuta 2029.

Tällä lailla kumotaan laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017).

———

2.

Laki

rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 2 §:n 1 momentin johdantokappale, 1 momentin 2 ja 6 kohta sekä 4 momentin johdantokappale, 3 §:n 5 ja 9 momentti, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n otsikko, 6 §:n 1 ja 4 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 9 momentti laissa 616/2019, 4 §:n 4 momentti laissa 274/2025 sekä 5 §:n 3 ja 4 momentti laissa 377/2021 sekä 6 §:n 4 momentti laissa 434/2021, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 5 a kohta, 4 momenttiin uusi 1–9 kohta sekä uusi 5 ja 6 momentti, lakiin uusi 2 a–2 d §, 4 §:ään uusi 4 momentti sekä uusi 5, 6 ja 8 momentti, 5 §:ään uusi 5 ja 6 momentti, lakiin uusi 6 a ja 6 b § seuraavasti:

2 §

Rahanpesun selvittelykeskus ja sen tehtävät

Keskusrikospoliisissa on toiminnallisesti itsenäinen ja riippumaton rahanpesun selvittelykeskus, jonka tehtävänä on:

— —

2) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 1 luvun 4 §:n momentin 6 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1624,jäljempänä *rahanpesuasetus*, 69 artiklan, 74 artiklan ja 80 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaisesti toimittamien ilmoitusten ja kaikkien muiden rahanpesuun, sen esirikoksiin tai terrorismin rahoitukseen liittyvien tietojen, mukaan lukien unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672, jäljempänä *käteisvarojen valvonnasta annettu asetus*, 9 artiklan mukaisesti toimittamien tietojen, sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen valvontaviranomaisten tai muiden viranomaisten toimittamien tietojen vastaanottaminen ja analysointi, sekä palautteen antaminen niiden vaikutuksista vähintään kerran vuodessa. Ilmoitusvelvollisille annettavassa palautteessa on käsiteltävä ainakin toimitetun tiedon laatua, ilmoitusten oikea-aikaisuutta, epäilyn kuvausta ja toimitusvaiheessa esitettyjä asiakirjoja. Palaute annetaan myös edellä tarkoitettujen toimivaltaisten valvontaviranomaisten saataville.

— —

5 a) yhteistyö ja tietojenvaihto kohdennetuista talouspakotteista vastaavien toimivaltaisten viranomaisten kanssa;

6) tilaston pitäminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten tekemien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten ja rahanpesuasetuksen 71 artiklassa säädettyjen liiketoimien keskeytysten lukumäärästä; kyseisten ilmoitusten perusteella toteutetuista toimista, rahanpesun selvittelykeskukselle käteisvarojen valvonnasta annetun asetuksen 9 artiklan mukaisesti toimitetut käteisen rahan konkreettista rajan yli liikkumista koskevista tiedoista ja näiden tietojen perusteella toteutetuista toimista; tietojen jakamiseen muille toimivaltaisille viranomaisille johtavien

epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärästä ja prosenttiosuudesta ja, jos saatavilla, lisätutkimuksiin johtaneiden ilmoitusten lukumäärästä ja prosenttiosuudesta; tiedot sellaisten rajat ylittävien tietopyyntöjen lukumäärästä, jotka rahanpesun selvittelykeskus on esittänyt tai vastaanottanut, joihin se on kieltäytynyt vastaamasta tai joihin se on vastannut osittain tai kokonaan, jaoteltuina vastapuolena olevan maan mukaan; ja rahanpesun selvittelykeskukselle osoitetuista henkilöresursseista;

— —

Keskusrikospoliisin tulee antaa vuosittain Poliisihallitukselle selvitys rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnasta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toiminnan yleisestä edistymisestä Suomessa. Selvityksessä on oltavat seuraavat tilastot:

1) rahanpesun selvittelykeskuksen saamien epäilyttävistä liiketoimista ja epäilyttävästä toiminnasta tehtyjen ilmoitusten perusteella toteutetut jatkotoimet;

2) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten tekemät ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista;

3) valvojilta sekä keskitetyistä rekistereistä saadut tiedot;

4) toimivaltaisille viranomaisille jaetut tiedot ja tietojen jakamisen johdosta toteutetut jatkotoimet;

5) muille rahanpesun selvittelykeskuksille esitetyt ja niiltä vastaanotetut pyynnöt;

6) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille esitetyt ja niiltä vastaanotetut pyynnöt;

7) rahanpesun selvittelykeskukselle osoitetut henkilöresurssit;

8) Tullille käteisvarojen valvonnasta annetun asetuksen 9 artiklan mukaisesti toimittamat tiedot käteisen rahan fyysisestä liikkumisesta rajan yli;

9) tämän lain 6 §:ssä tarkoitettujen liiketoimen keskeyttämistä koskevien määräysten lukumääristä ja 6 a §:ssä tarkoitettujen pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämistä koskevien määräysten lukumääristä.

Selvityksen on sisällettävä tietoa myös muille toimivaltaisille viranomaisille jaetuissa tiedoissa yksilöidyistä suuntauksista ja tyypeistä. Selvitykseen sisältyvien tietojen perusteella ei saa pystyä tunnistamaan ketään luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä.

Rahanpesun selvittelykeskuksen tulee toiminnassaan kunnioittaa ja suojella asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia.

2 a §

Yhteiset analyysit

Rahanpesun selvittelykeskus voi osallistua yhteisiä analyysejä epäilyttävistä liiketoimista ja epäilyttävästä toiminnasta tekeviin analyysityöryhmiin ja tehdä yhteisen analyysityöryhmän perustamista koskevan pyynnön. Analyysityöryhmiin voivat osallistua vieraiden valtioiden rahanpesun selvittelykeskukset, rahanpesuntorjuntaviranomainen ja kolmannet osapuolet, mukaan lukien unionin elimet, toimistot ja virastot, jos kyseinen osallistuminen kuuluu näiden kolmansien osapuolten toimivaltuuksiin.

Analyysityöryhmään kuuluvien rahanpesun selvittelykeskusten, joita rahanpesuntorjuntaviranomainen avustaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1093/2010, (EU) N:o 1094/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1620 40 artiklan mukaisesti, on perustettava yhteinen analyysityöryhmä tiettyä tarkoitusta varten määräajaksi, jota voidaan jatkaa keskinäisellä suostumuksella, tekemään operatiivisia analyyseja epäilyttävistä liiketoimista tai epäilyttävästä toiminnasta, joihin liittyy yksi tai useampi työryhmän muodostava rahanpesun selvittelykeskus.

Yhteinen analyysityöryhmä voidaan perustaa, jos

1) rahanpesun selvittelykeskusten operatiiviset analyysit edellyttävät sellaisten vaikeiden ja vaativien analyysien suorittamista, jotka liittyvät muihin jäsenvaltioihin;
2) useat rahanpesun selvittelykeskukset suorittavat operatiivisia analyyseja, joissa tapauksen olosuhteet oikeuttavat yhteensovitetut toimet asianosaisissa jäsenvaltioissa.

Jos yhteinen analyysityöryhmä tarvitsee apua rahanpesun selvittelykeskukselta, joka ei ole mukana työryhmässä, se voi pyytää kyseistä rahanpesun selvittelykeskusta
1) liittymään yhteiseen analyysityöryhmään,
2) toimittamaan rahanpesun selvittelyyn liittyviä tietoja ja muita rahoitustietoja yhteiselle analyysityöryhmälle.

Rahanpesun selvittelykeskus voi kutsua kolmansia osapuolia, mukaan lukien unionin elimet, toimistot ja virastot, osallistumaan yhteisiin analyyseihin, jos se on tarpeen yhteisten analyysien tekemiseksi ja jos kyseinen osallistuminen kuuluu näiden kolmansien osapuolten toimivaltuuksiin. Yhteisiin analyyseihin osallistuvat rahanpesun selvittelykeskukset määrittävät edellytykset, joita sovelletaan kolmansien osapuolten osallistumiseen, ja ottavat käyttöön toimenpiteitä, joilla taataan vaihdettujen tietojenluottamuksellisuus ja turvallisuus. Vaihdettuja tietoja voidaan käyttää yksinomaan niihin tarkoituksiin, joita varten yhteinen analyysi on käynnistetty.

Osallistuessaan yhteiseen analyysityöryhmään rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstön jäsen voi luovuttaa analyysityöryhmän jäsenille 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja työryhmän suorittamaan analyysia varten.

2 b §

Tietojen toimittaminen valvojille

Rahanpesun selvittelykeskuksen tulee toimittaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle oma-aloitteisesti tai pyynnöstä tietoja, joilla voi olla merkitystä rahanpesulain 5 luvun mukaisen valvonnan kannalta, mukaan lukien vähintään seuraavat tiedot:
1) ilmoitusvelvollisten toimittamien epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten laatu ja määrä;
2) ilmoitusvelvollisten rahanpesun selvittelykeskusten pyyntöihin rahanpesuasetuksen 69 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan mukaisesti antamien vastausten laatu ja oikea-aikaisuus;
3) edellä 2 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaisesti tehtyjen strategisten analyysien asiaankuuluvat tulokset sekä kaikki asiaankuuluvat tiedot rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen suuntauksista ja menetelmistä, mukaan lukien maantieteelliset, rajat ylittävät ja kehittymässä olevat riskit.

Rahanpesun selvittelykeskus ilmoittaa valvojille aina, kun sen hallussa olevat tiedot viittaavat siihen, että ilmoitusvelvolliset mahdollisesti rikkovat rahanpesuasetusta ja varainsiirtojen ja tiettyjen kryptovarojen siirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja direktiivin (EU) 2015/849 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2023/1113 (jäljempänä *maksun tiedot -asetus*). Päätöksen tässä momentissa tarkoitetusta tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies.

Lukuun ottamatta tapauksia, joissa se on ehdottoman välttämätöntä edellä 2 momentin soveltamiseksi, tämän pykälän nojalla toimitetut tiedot eivät saa sisältää mitään tietoja yksittäisistä luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä tai tapauksista, joihin liittyy sellaisia luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, jotka ovat käynnissä olevan analyysin tai tutkinnan kohteena, taikka tietoja, jotka voivat johtaa luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden tunnistamiseen.

2 c §

Liiketoimien tai toiminnan seurantamääräys

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen seurata, rahanpesun selvittelykeskuksen määrittämän ajanjakson ajan, liiketoimia tai toimintaa, joita toteutetaan ilmoitusvelvollisen hallinnoiman yhden tai useamman pankkitilin tai maksutilin tai kryptovaratilin tai muun liikesuhteen kautta, sellaisten henkilöiden osalta, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten tai terrorismin rahoituksen riski. Rahanpesun selvittelykeskus voi määrätä ilmoitusvelvollisen raportoimaan seurannan tuloksista.

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ulkomaisen rahanpesun selvittelykeskuksen pyynnöstä edellä 1 momentissa kuvatun määräyksen ilmoitusvelvolliselle.

2 d §

Ilmoitusvelvolliselle annettavat ilmoitukset

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle ilmoituksen seikoista, jotka ovat merkityksellisiä asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämisen kannalta rahanpesuasetuksen III luvun mukaisesti. Näihin tietoihin on sisällytettävä:

1) sellaisten liiketoimien tai toiminnan tyypit, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen riski;

2) tietyt henkilöt, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen riski;

3) tietyt maantieteelliset alueet, joihin liittyy merkittävä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorisminrahoituksen riski.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta on sovellettava rahanpesun selvittelykeskuksen määrittelemän ajanjakson ajan, joka saa olla enimmillään kuusi kuukautta.

Rahanpesun selvittelykeskusten on annettava ilmoitusvelvollisille vuosittain strategisia tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen tyypeistä, riski-indikaattoreista ja suuntauksista.

3 §

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

— —

Epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekijän nimi ja henkilöllisyys ovat salassa pidettäviä tietoja. Edellä säädetyn estämättä tiedon saa kuitenkin luovuttaa, kun se on välttämätöntä rahanpesun, terrorismin rahoittamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, sekä Europol-asetuksen liitteen I mukaisten rikosten esitutkinnassa, syyteharkinnassa, tuomioistuinkäsittelyssä ja rangaistuksen täytäntöönpanossa.

— —

Rahanpesun selvittelykeskusten henkilöstöä sitovat vastaavat salassapitovaatimukset kuin mitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 11 luvun 66 §:ssä on säädetty. Henkilöstön tulee lisäksi ylläpitää korkeaa ammatillista tasoa, mukaan lukien tietosuojaa koskevat korkeat ammatilliset normit, henkilöstön tulee olla erittäin luotettavaa ja sillä tulee olla asianmukainen osaaminen massadata-aineistojen eettisen käsittelyn osalta. Rahanpesun selvittelykeskuksella tulee olla käytössään menettelyt eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Poliisin henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi luonnollisten henkilöiden

suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019).

4 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa

Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä sekä ilmoitusvelvollisilta, mukaan lukien tarvittaessa edellä mainittujen johtajat ja työntekijät, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liikesalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita, taloudellista asemaa tai verotustietoja koskevien tietojen salassapidosta säädetään. Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Asianajajiin ja luvan saaneisiin oikeudenkäyntiavustajiin kohdistuvat salassapitovelvollisuutta ja todistamiskieltoa koskevat säännökset muussa laissa rajoittavat kuitenkin rahanpesun selvittelykeskuksen oikeutta tietojensaantiin.

Selvittelykeskuksella on oikeus saada maksutta yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä ja henkilöltä selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystöön kuuluvan poliisimiehen kirjallisesta pyynnöstä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toiminnantarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan salassapitovelvollisuuden estämättä.

Rahanpesun selvittelykeskuksella tulee olla välitön ja suora pääsy seuraaviin rahoitus- ja hallinnollisiin tietoihin:

1) pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään sisältyvät tiedot;

2) ilmoitusvelvollisilta saadut tiedot, mukaan lukien tiedot maksun tiedot -asetuksen 3 artiklan 9 alakohdassa määritellyistä varainsiirroista ja mainitun asetuksen 3 artiklan 10 alakohdassa määritellyistä kryptovarojen siirroista;

3) kiinnityksiä ja lainoja koskevat tiedot;

4) kansallisiin valuutta- ja valuutanvaihtotietokantoihin sisältyvät tiedot;

5) arvopapereita koskevat tiedot;

6) verotiedot, myös veroviranomaisten hallussa olevat tiedot sekä hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2011/16/EU 8 artiklan 3 a kohdan nojalla saadut tiedot;

7) tiedot tavaroita tai palveluja tai käyttöoikeussopimuksia koskevista julkisista hankintamenettelyistä;

8) pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain (/) 4 luvun 17 j §:ssä) tarkoitetun pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän tiedot, sekä kiinteistörekisterin tiedot;

9) väestötietojärjestelmässä olevat tiedot;

10) passi- ja viisumirekistereissä olevat tiedot;

11) matkustajatietojärjestelmässä olevat tiedot;

12) kauppa- ja yritysrekisterissä olevat tiedot;

13) liikenneasioiden rekisterissä olevat tiedot;

14) sosiaaliturvarekisterissä olevat tiedot;

15) tullaustiedot, myös käteisen rahan fyysistä liikkumista rajan yli koskevat tiedot;

16) aserekisterissä olevat tiedot;

17) tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevissa rekistereissä olevat tiedot;

18) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitetun tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevien keskitettyjen rekisterien yhteenliittämisen kautta saatavilla olevat tiedot;

19) yhdistys- ja säätiörekisterissä olevat tiedot;

20) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 10 luvun 60 §:n ja 11 luvun 66 §:n 2 momentin mukaiset tiedot;

21) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätösten N:o 280/2004/EY ja N:o 406/2009/EY mukaisen unionin rekisterin perustamisesta ja komission asetusten (EU) N:o 920/2010 ja (EU) N:o 1193/2011 kumoamisesta annetun komission asetuksen (EU) N:o 389/2013 41 artiklan mukaisesti perustetut tietokannat, joissa säilytetään hiilidioksidipäästökauppaa koskevia tietoja;

22) kaupparekisterin yritysten vuositilinpäätöksiä koskevat tiedot;

23) ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä olevat tiedot;

24) markkinaoikeuden hallussa olevat tiedot;

25) maksukyvyttömyysrekisterissä ja Ulosottolaitoksen hallussa olevat tiedot;

26) tiedot kohdennettujen talouspakotteiden nojalla jäädytetyistä tai pysäytetyistä varoista ja muusta omaisuudesta; sekä suora tai välillinen pääsy seuraaviin lainvalvontatietoihin:

27) kaikenlaiset tiedot, joita toimivaltaisilla viranomaisilla on jo hallussaan rikostenehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi tai niihin liittyviä syytetoimia varten ja;

28) kaikenlaiset tiedot, joita viranomaisilla tai yksityisillä on hallussaan rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi tai niihin liittyviä syytetoimia varten ja jotka ovat toimivaltaisten viranomaisten saatavilla ilman, että niiden tarvitsee käyttää kansallisen lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja.

Edellä 1, 2, ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa rahanpesun selvittelykeskukselle tietojoukkona tai sähköisesti turvallisten ja suojattujen kanavien kautta. Edellä 3 momentissa tarkoitettua tietoihin pääsyä pidetään suorana ja välittömänä, jos tiedot sisältyvät tietotekniseen tietokantaan, rekisteriin tai tietojenhakujärjestelmään, josta rahanpesun selvittelykeskus voi hakea tiedot ilman välivaiheita, tai jos tietoja hallussaan pitävät yhteisöt tai viranomaiset antavat ne viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle, ja mikään yhteisö, viranomainen tai kolmas osapuoli ei pysty puuttumaan pyydettyihin tai annettaviin tietoihin. Jos rahanpesun selvittelykeskukselle on myönnetty välillinen pääsy 27 ja 28 kohdan mukaisiin tietoihin, tiedot hallussaan pitävän yhteisön tai viranomaisen on annettava ne ilman aiheetonta viivytystä.

Rahanpesurekisterin tietoja saa käyttää ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, sekä Europol-asetuksen liitteen I mukaisten rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskus saa luovuttaa tietoja myös ilman pyyntöä. Lisäksi tietoja saa luovuttaa ulkoministeriölle varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 9 §:ssä säädettyjen tehtävien ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) 2 b §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja ulosottomiehelle mainitun lain 14 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 11 luvun 65 §:n mukaisesti kohdennetuista talouspakotteista vastaaville toimivaltaisille viranomaisille. Tietoja saadaan luovuttaa myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle ja asianajajayhdistykselle, jos luovutettava tieto on välttämätön toimivaltaisen valvontaviranomaisen tai asianajajayhdistyksen mainitussa laissa tarkoitetun tehtävän suorittamiseksi. Tietoja saadaan luovuttaa Finanssivalvonnalle, jos tiedot ovat välttämättömiä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädettyjen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin arvioimista edellyttävien tehtävien suorittamiseksi. Vastaavia tässä momentissa tarkoitettuja välttämättömiä tietoja saadaan luovuttaa myös Euroopan keskuspankille sen hoitaessa luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien

erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille annetussa neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1024/2013 tarkoitettuja tehtäviä. Lisäksi tietoja voidaan luovuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisille toimivaltaisille viranomaisille ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaiselle ilmoitusvelvolliselle toimittaessa osana rahanpesuasetuksen 75 artiklan mukaista tietojenvaihtokumppanuutta. Päätöksen tässä momentissa tarkoitetusta tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Tässä momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa tietojoukkona tai sähköisesti turvallisten ja suojattujen kanavien kautta. Poliisilla, Tullilla, Rajavartiolaitoksella ja syyttäjällä on oikeus saada rahoitustietoja ja -analyyseja rahanpesun selvittelykeskukselta Europol-asetuksen liitteen I mukaisten rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, tutkimiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa rajoituksia ja ehtoja 1, 2, 3 ja 6 momentissa tarkoitettujen luovutettavien tietojen käytölle. Rahanpesun selvittelykeskus voi kieltäytyä luovuttamasta tietoja muulle kuin esitutkintaviranomaiselle, jos asiassa on syytä epäillä rahanpesua tai terrorismin rahoittamista ja tietojen luovuttaminen voisi vaarantaa tutkinnan tavoitteet tai jos on kyse poikkeustapauksesta, jossa tietojen ilmaiseminen olisi selvässä epäsuhteessa luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeutettuihin etuihin nähden tai merkityksetöntä siihen tarkoitukseen nähden, johon niitä on pyydetty. Tällaisissa tapauksissa rahanpesun selvittelykeskuksen on esitettävä kirjallisesti perustelut pyynnön esittäneelle viranomaiselle. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdan mukaisten toimivaltaisten viranomaisten on annettava rahanpesun selvittelykeskukselle palautetta edellä 6 momentin sekä 2 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaisesti toimitettujen tietojen käyttämisestä ja niiden hyödyllisyydestä sekä kyseisten tietojen perusteella toteutettujen toimien ja tutkimusten tuloksista. Tällaista palautetta on annettava säännöllisesti ja joka tapauksessa kootussa muodossa vähintään kerran vuodessa.

Rahanpesun selvittelykeskuksen 1, 2 ja 3 momentissa säädetyn tiedonsaantioikeuden perusteella tehtyä tiedustelua tai sen sisältöä ei saa paljastaa tiedustelun kohteelle. Tiedustelun ja sen johdosta annetun vastauksen säilyttämiseen ja niiden tarkastamiseen sovelletaan, mitä rahanpesuasetuksen 77 artiklassa säädetään epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttämisestä ja tarkastamisesta.

5 §

Kansainvälinen tietojen vaihtaminen

— —

Rahanpesun selvittelykeskus voi perustellusta pyynnöstä luovuttaa 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle, tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskuksen tietojen luovuttamista koskevaan pyyntöön on vastattava mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään viiden työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, jos pyydetyt tiedot ovat rahanpesun selvittelykeskuksen hallussa tai jos pyydettyjä tietoja säilytetään tietokannassa tai rekisterissä, johon rahanpesun selvittelykeskuksella on suora pääsy. Poikkeuksellisissa ja asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa tätä määräaikaa voidaan pidentää enintään kymmeneen työpäivään. Jos rahanpesun selvittelykeskus ei pysty hankkimaan pyydettyjä tietoja, sen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle rahanpesun selvittelykeskukselle. Jos rahanpesun selvittelykeskusta pyydetään antamaan tietoja, joita joko säilytetään tietokannassa tai rekisterissä, johon rahanpesun selvittelykeskuksella on suora pääsy, tai jotka ovat jo sen hallussa, rahanpesun selvittelykeskuksen on poikkeuksellisissa, perustelluissa

ja kiireellisissä tapauksissa annettava kyseiset tiedot viimeistään yhden työpäivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Jos rahanpesun selvittelykeskus ei pysty vastaamaan yhden työpäivän kuluessa tai sillä ei ole suoraa pääsyä tietoihin, sen on ilmoitettava tämä perusteluineen pyynnön esittäneelle rahanpesun selvittelykeskukselle. Jos pyydettyjen tietojen toimittaminen yhden työpäivän kuluessa aiheuttaisi kohtuuttoman rasituksen rahanpesun selvittelykeskukselle, se voi lykätä tietojen toimittamista. Tällöin sen on viipymättä ilmoitettava pyynnön esittäneelle rahanpesun selvittelykeskukselle tällaisesta lykkäyksestä. Rahanpesun selvittelykeskus saa pidentää tietopyyntöön vastaamiselle asetettua määräaikaa enintään kolmella työpäivällä. Vieraan valtion toimivaltaisen viranomaisen tietojen luovuttamista koskevaan pyyntöön on vastattava ilman aiheetonta viivytystä.

Rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa rajoituksia ja ehtoja luovutettavien tietojen käytölle. Tietojen luovuttamisesta vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle voidaan kieltäytyä, jos se voisi olla Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden vastaista. Ennakkosuostumuksen antamisesta vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tietojen edelleen luovuttamiseksi vieraan valtion toimivaltaisille viranomaisille voidaan kieltäytyä, jos se voisi haitata rahanpesun, terrorismin rahoittamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen hyöty on saatu, estämistä, paljastamista tai selvittämistä tai tutkintaan saattamista taikka niiden luovuttaminen ei kuulu rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien säännösten soveltamisalaan, taikka jos tietojen vaihtaminen voisi olla ristiriidassa ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevien periaatteiden kanssa tai olla muutoin Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden vastaista. Tietojen luovuttamista koskevan suostumuksen antamisesta kieltäytyminen on aina selitettävä asianmukaisesti. Tietojen luovuttamisesta vieraan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle voidaan kieltäytyä, jos se voisi haitata rahanpesun, terrorismin rahoittamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen hyöty on saatu, estämistä, paljastamista tai selvittämistä tai tutkintaan saattamista taikka jos tietojen vaihtaminen voisi olla ristiriidassa ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevien periaatteiden kanssa tai olla muutoin Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden vastaista. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle myös ilman pyyntöä silloin, kun se on tarpeen tässä momentissa säädettyä tarkoitusta varten. Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottaessa rahanpesuasetuksen 69 ja 74 artiklassa sekä 80 artiklan 4 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun ilmoituksen, joka koskee toista Euroopan unionin jäsenvaltiota, sen on viipymättä toimitettava ilmoitus tai kaikki siitä saadut olennaiset tiedot tuon jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskukselle ilman rajoituksia tai ehtoja kyseisten tietojen käytölle. Rahanpesun selvittelykeskuksen tulee antaa toisen maan viranomaiselle palautetta tämän lain nojalla tapahtuneen tiedonvaihdon vaikutuksista ja laadusta.

Tietoja voidaan luovuttaa myös Europolille, rahanpesuntorjuntaviranomaiselle (AMLA), Euroopan syyttäjänvirastolle (EPPO), Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF), sekä Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastolle (Eurojust) ilman aiheetonta viivytystä.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja tulee vastaanottaa ja luovuttaa EU:n jäsenvaltioiden rahanpesun selvittelykeskusten ja rahanpesuntorjuntaviranomaisen välillä erityistä hajautettua järjestelmää (FIU.net) käyttäen. Jos FIU.net-järjestelmään tulee tekninen häiriö, tiedot on toimitettava muulla asianmukaisella keinolla, jolla varmistetaan tietoturvan ja tietosuojan korkea taso. FIU.net-järjestelmää voidaan käyttää myös viestintään kolmansissa maissa toimivien rahanpesun selvittelykeskusten vastapuolien sekä muiden viranomaisten ja unionin elinten, toimistojen ja virastojen kanssa. Tietojenvaihto rahanpesun selvittelykeskuksen ja sen kolmansissa maissa toimivien vastapuolten sekä toimivaltaisten viranomaisen välillä, jotka eivät ole yhteydessä FIU.net-järjestelmään, on tapahduttava suojattujen viestintäkanavien kautta tietojoukkona tai sähköisesti käyttäen uusinta saatavilla olevaa teknologiaa. Rahanpesun selvittelykeskus voi hakea osumatietoja Euroopan unionin jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskuksen ylläpitämästä rekisteristä, jos asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on antanut siihen suostumuksensa. Euroopan unionin jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskukselle voidaan antaa oikeus hakea osumatietoja 3 §:ssä tarkoitetusta rekisteristä sen selvittämiseksi, sisältääkö

rekisteri tietoja asianomaisen valtion haun kohteesta. Päätöksen tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen ja osumatietoihin liittyvien tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies.

6 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Jos rahanpesuasetuksen 69 artiklan mukaisesti ilmoitetun epäilyn perusteella todetaan, että liiketoimen keskeyttäminen tai sen jatkamisen kieltäminen on tarpeen, ilmoitusvelvolliselle annetaan määräys keskeyttämisestä tai jatkamisen kieltämisestä kolmen työpäivän kuluessa ilmoituksen tekemisestä. Jos tarve keskeyttää liiketoimi perustuu rahanpesun selvittelykeskuksen analyysitoimintaan riippumatta siitä, onko ilmoitusvelvollinen tehnyt aiemman ilmoituksen, rahanpesun selvittelykeskuksen on määrättävä keskeyttämisestä mahdollisimman pian.

— —

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartioviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Pidätettävillä varoilla tarkoitetaan käteisvarojen valvonnasta annetun asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja käteisvaroja sekä muuta irtainta omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa.

— —

6 a §

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ulkomaisen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen torjunnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä ilmoitusvelvolliselle pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on 1, 2 ja 4 momentissa säädettyä tarkoitusta varten oikeus pyytää selvitystä pankkitilistä, maksutilistä, kryptovaratilistä tai liikesuhteesta siltä, jonka

varoja tai omaisuutta keskeyttäminen koskee. Pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämistä koskeva määräys on viivytyksettä peruttava, kun keskeytys ei ole enää tarpeen.

Rahanpesun selvittelykeskus voi määrätä edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä keskeytystä jatkettavan enintään 25 arkipäivällä, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksen edellä 4 momentin nojalla tekemään määräykseen pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisen jatkamisesta saa vaatia oikaisua keskusrikospoliisilta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

6 b §

Valtion korvausvastuu

Jos määräys keskeyttämisestä tämän lain 6 ja 6 a §:n nojalla on annettu perusteettomasti, valtion on korvattava päätöksen kohteelle keskeyttämisestä aiheutunut vahinko ja asiassa aiheutuneet kulut.

Kanne vahingon ja kulujen korvaamisesta on puhevallan menettämisen uhalla nostettava vuoden kuluessa päivästä, jona keskeyttämispäätös kumottiin, tai jos keskeyttämistä koskevasta päätöksestä tehty valitus on silloin vielä ratkaisematta, päivästä, jona asia on lopullisesti ratkaistu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain (571/2019) 2 §:n 1 momentin 4, 5 ja 7 kohta sekä 6 §:n 2 momentti,

sellaisena kun 2 §:n 1 momentin 7 kohta on laissa 415/2024 ja 6 §:n 2 momentti laissa HaVM 16/2025,

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 1 a §, 1 d §:n 2 ja 5 momentti, 1 e §:n 2 momentti, 2 §:n 1, 2, 11 ja 12 kohta, 4 §:n 2 momentti, 6 § ja 7 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 17 b §:n 1 momentti ja 17 f §:n 1 ja 3 momentti,

sellaisena kuin 7 §:n 3 momentti on laissa 415/2024, sellaisena kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentin 1 kohta, 1 a §:n 1 ja 2 momentti, 1 d §:n 2 ja 5 momentti, 1 e §:n 2 momentti, 2 §:n 1, 2, 11 ja 12 kohta laissa HaVM 16/2025, 4 §:n 2 momentti, 6 §, 10 §:n 1 momentti ja 17 b §:n 1 momentti, 17 f §:n 1 ja 3 momentti laissa HaVM 16/2025, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 17–21 kohta, 3 §:ään uusi 11 kohta, 6 §:n 3 momenttiin uusi 3 a ja 5–6 kohta, lakiin uusi 10 a §, 17 d §:ään uusi 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa HaVM 16/2025, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, lakiin uusi 4 luku, jolloin nykyinen 4 luku siirtyy 5 luvuksi, seuraavasti:

1 §

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä ja lain tarkoitus

— —

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tarkoituksena on:

1) edistää viranomaisten automaattista tiedonsaantia pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitileistä ja tallelokeroista;

2) edistää viranomaisten sähköistä tiedonsaantia saldo- ja tilitapahtumatiedoista sekä arvopapereihin liittyvistä tiedoista; sekä

3) parantaa luovutettavien henkilötietojen tietoturvaa.

— —

1 a §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitilitietojen, tallelokerotietojen, saldo- ja tilitapahtumatietojen sekä arvopaperitietojen saamiseen ja välittämiseen finanssilaitoksilta ja luottolaitoksilta toimivaltaisille viranomaisille pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla.

Lisäksi tätä lakia sovelletaan pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitilitietojen ja tallelokerotietojen saamiseen ja välittämiseen pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän avulla.

Mitä tässä laissa säädetään finanssilaitoksesta, ja luottolaitoksesta, sovelletaan myös ulkomaisten finanssilaitosten ja luottolaitosten Suomessa sijaitseviin sivuliikkeisiin.

1 d §

Tiedonhakujärjestelmät

— —

Finanssilaitokset voivat ylläpitää 1 momentissa tarkoitettua pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, jolloin niiden tulee luovuttaa tiedonhakujärjestelmän avulla 2 ja 3 luvussa tarkoitetut tiedot toimivaltaiselle viranomaiselle.

— —

Tulli valvoo 1 ja 2 momentissa, 4 §:n 2 momentissa ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamista sekä antaa määräyksen tässä pykälässä tarkoitettujen tiedonhakujärjestelmien teknisistä vaatimuksista. Tullin tulee ottaa teknisiä vaatimuksia laatiessaan huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan muoto, jossa tiedot toimitetaan keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin, sekä tilitapahtumien sähköinen jäsennelty muoto ja tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen.

1 e §

Tiedonluovutusjärjestelmä

— —

Tulli antaa teknisiä määräyksiä siitä, millä tavoin tiedot tulee toimittaa tiedonluovutusjärjestelmään. Tullin tulee ottaa teknisiä vaatimuksia laatiessaan huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan tilitapahtumien sähköinen jäsennelty muoto ja tekniset keinot, joita käytetään tilitapahtumatietojen toimittamiseen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pankki- ja maksutilirekisterillä* rekisteriä, johon kerätään finanssilaitosten sekä Finanssivalvonnalta 1 d §:n 1 momentissa tarkoitetun poikkeusluvan saaneiden luottolaitosten pankki- ja maksutilien, virtuaalisten IBAN-tilien, tallelokeroiden, arvopaperitilien ja kryptovaratilien asiakkaiden tiedot;

2) *pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmällä* järjestelmää, jonka avulla luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitetut luottolaitokset ja tiedonhakujärjestelmän luoneet finanssilaitokset luovuttavat tietoa pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitileistä sekä niiden saldo- ja tilitapahtumista, tallelokeroista ja arvopapereista toimivaltaisille viranomaisille;

— —

11) *koostavalla sovelluksella* Tullin ylläpitämää automatisoitua teknistä ratkaisua, jonka avulla se välittää pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitilitietoja, tallelokerotietoja, saldoja tilitapahtumatietoja sekä arvopaperitietoja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän avulla;

12) *keskitetyllä automatisoidulla tilitietojärjestelmällä* rahoitusjärjestelmän käytön estämistä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/843 mukaista keskitettyä automatisoitua mekanismia, jonka avulla on mahdollista saada pankki-, maksu-, kryptovara- ja arvopaperitilitiedot ja tallelokerotiedot välittömästi;

— —

17) *arvopaperitilillä* arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 2 §:ssä tarkoitettua arvo-osuustiliä ja arvopaperitileistä annetun lain (750/2012) 2 §:ssä tarkoitettua arvopaperitiliä;

18) *kryptovaratilillä* tiliä, jota kryptovarapalvelun tarjoaja ylläpitää yhden tai useamman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nimissä ja jota voidaan käyttää kryptovarojen siirtojen toteuttamiseen;

19) *virtuaalisella IBAN-tilinumerolla* tunnistetta, joka johtaa maksujen ohjaamiseen maksutilille, joka on yksilöity kyseisestä tunnisteesta poikkeavalla IBAN-tilinumerolla;

20) *finanssilaitoksella* rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1624, jäljempänä *rahanpesuasetus*, 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettuja toimijoita;

21) *pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmällä* kansallisten keskitettyjen automatisoitujen mekanismien, kuten keskitettyjen rekistereiden tai keskitettyjen sähköisten tietojenhakujärjestelmien, yhteenliittämistä komission kehittämän ja ylläpitämän pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta.

3 §

Keskitettyä automatisoitua tilitietojärjestelmää käyttävät viranomaiset

Seuraavilla toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus päästä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään 4 §:n mukaisesti luovutettaviin ja 6 §:n mukaisesti tallennettuihin tietoihin, jos se on välttämätöntä seuraavien tehtävien suorittamiseksi ja viranomaisella on muualla laissa säädetty oikeus saada edellä mainitut tiedot:

— —

11) Patentti- ja rekisterihallituksella rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 12 §:ssä säädettyjen tarkistusten tekemistä varten.

4 §

Pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmästä luovutettavat pankki- ja maksutilitiedot

— —

Tiedonhakujärjestelmän kautta on luovutettava toimivaltaiselle viranomaiselle seuraavat tiedot, jos toimivaltainen viranomainen on ne salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan:

1) tilinhaltijan ja tilin käyttöoikeudenhaltijan täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot sekä asiakkuuden ja tilin käyttöoikeuden alkamis- ja päättymispäivä, tai jos tilinhaltija on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä asiakkuuden alkamis- ja päättymispäivä ja kaikki tilin käyttöoikeudenhaltijat ja näiden luonnollista henkilöä koskevat edellä mainitut tiedot tai jos käyttöoikeudenhaltija on yleinen edunvalvoja, edunvalvojan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sijasta palveluntuottajan yksilöintitiedot, edunvalvojan nimike sekä, jos palveluntuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, edunvalvojan järjestysnumero;

2) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 5–7 §:ssä tarkoitettujen tosiasiallisten edunsaajien täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai muut tunnistetiedot tai yksilöllinen tunnistenumero sekä päivämäärät, jolloin luonnollisesta henkilöstä tuli asiakastilinhaltijan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja ja jolloin hän lakkasi olemasta asiakastilinhaltijan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja tai sen puuttuessa kansalaisuus;

3) pankki- ja maksutilin IBAN-numero tai muu yksilöintitunnus sekä tilin avaamis- ja sulkemispäivä;

3 a) luottolaitoksen tai finanssilaitoksen antaman virtuaalisten IBAN-tilinumeroiden osalta virtuaalinen IBAN-tilinumero ja tilin, jolle virtuaaliselle IBAN-tilinumerolle osoitetut maksut

ohjataan automaattisesti uudelleen, yksilöllinen tilitunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät. Kun on kyse virtuaalisesta IBAN-tilinumerosta, edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu asiakastilinhaltija on sen tilin haltija, jolle virtuaaliselle IBAN-tilinumerolle osoitetut maksut ohjataan automaattisesti uudelleen;

4) tallelokeron vuokraajan ja tallelokeron käyttöoikeutetun täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai kansalaisuus sekä tallelokeron yksilöintitieto, sekä vuokrasopimuksen alkamispäivä ja tarvittaessa sen päättymispäivä, vuokra-ajan pituus, tai jos vuokraaja on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä tallelokeron yksilöintitieto ja vuokra-ajan pituus, vuokrasopimuksen alkamis- ja tarvittaessa sen päättymispäivä tai jos käyttöoikeutettu on yleinen edunvalvoja, edunvalvojan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sijasta palveluntuottajan yksilöintitiedot, edunvalvojan nimike sekä, jos palveluntuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, edunvalvojan järjestysnumero;

5) arvopaperitilien osalta tilin yksilöllinen tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;

6) kryptovaratilien osalta tilin yksilöllinen tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät.

— —

6 §

Pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavat tiedot

Finanssilaitosten, on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä annettava Tullille 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Finanssilaitokset voivat ylläpitää 1 d §:ssä tarkoitettua pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, jolloin tiedonhakujärjestelmän kautta on luovutettava tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettuja tietoja.

Pankki- ja maksutilirekisteriin tallennetaan seuraavia tietoja finanssilaitoksen rahanpesuasetuksen 22 artiklassa tunnistettavaksi säädetystä asiakkaasta. Jos luottolaitos on saanut Finanssivalvonnalta 1 d §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan poiketa tiedonhakujärjestelmän ylläpitovelvoitteesta, pankki- ja maksutilirekisteriin tallennetaan seuraavia tietoja:

1) tilinhaltijan ja tilin käyttöoikeudenhaltijan täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus tai sen puuttuessa rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot sekä asiakkuuden ja tilin käyttöoikeuden alkamis- ja päättymispäivä, tai jos tilinhaltija on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä asiakkuuden alkamis- ja päättymispäivä ja kaikki tilin käyttöoikeudenhaltijat ja näiden luonnollista henkilöä koskevat edellä mainitut tiedot tai jos käyttöoikeudenhaltija on yleinen edunvalvoja, edunvalvojan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sijasta palveluntuottajan yksilöintitiedot, edunvalvojan nimike sekä, jos palveluntuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, edunvalvojan järjestysnumero;

2) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 5–7 §:ssä tarkoitettujen tosiasiallisten edunsaajien täydellinen nimi, syntymäaika ja suomalainen henkilötunnus ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai muut tunnistetiedot tai yksilöllinen tunnistenumero sekä päivämäärät, jolloin luonnollisesta henkilöstä tuli asiakastilinhaltijan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja ja jolloin hän lakkasi olemasta asiakastilinhaltijan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja;

3) pankki- ja maksutilin IBAN-numero tai muu yksilöintitunnus sekä tilin avaamis- ja sulkemispäivä;

3 a) luottolaitoksen tai finanssilaitoksen antaman virtuaalisten IBAN-tilinumeroiden osalta virtuaalinen IBAN-tilinumero ja tilin, jolle virtuaaliselle IBAN-tilinumerolle osoitetut maksut ohjataan automaattisesti uudelleen, yksilöllinen tilitunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät. Kun on kyse virtuaalisesta IBAN-tilinumerosta, edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu

asiakastilinhaltija on sen tilin haltija, jolle virtuaaliselle IBAN-tilinumerolle osoitetut maksut ohjataan automaattisesti uudelleen;

4) tallelokeron vuokraajan ja tallelokeron käyttöoikeutetun täydellinen nimi ja joko rahanpesuasetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaisesti vaaditut muut tunnistetiedot tai tallelokeron yksilöintitieto, sekä vuokrasopimuksen alkamispäivä ja tarvittaessa sen päättymispäivä, tai jos vuokraaja on oikeushenkilö, sen täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä tallelokeron yksilöintitieto ja vuokrasopimuksen alkamis- ja tarvittaessa sen päättymispäivä tai jos käyttöoikeutettu on yleinen edunvalvoja, edunvalvojan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sijasta palveluntuottajan yksilöintitiedot, edunvalvojan nimike sekä, jos palveluntuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, edunvalvojan järjestysnumero.

5) arvopaperitilien osalta tilin yksilöllinen tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;

6) kryptovaratilien osalta tilin yksilöllinen tunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on annettava sähköisesti. Tulli voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä sähköistä menettelyä käyttäen ja millä tavoin varmennettuina tietoja voidaan toimittaa. Tullin tulee ottaa huomioon komission täytäntöönpanosäädöksillä antamat tekniset eritelmät, joilla vahvistetaan muoto, jossa tiedot toimitetaan keskitettyihin automatisoituihin mekanismeihin.

7 §

Tietojen antaminen pankki- ja maksutilirekisteristä

— —

Tulli saa luovuttaa toimivaltaiselle viranomaiselle sekä luottolaitokselle ja finanssilaitokselle asianomaiseen toimivaltaiseen viranomaiseen, finanssilaitokseen sekä luottolaitokseen liittyvät lokitiedot sen oman toiminnan seurantaa ja valvontaa varten. Ennen tietojen luovuttamista Tullille on toimitettava selvitys siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää.

10 §

Lokitiedot

Tullin on ylläpidettävä lokirekisteriä pankki- ja maksutilirekisterin, koostavan sovelluksen kautta tapahtuvan keskitetyn automatisoidun tilitietojärjestelmän sekä pankkitilirekisterin yhteenliittämisjärjestelmän käyttökerroista ja luovutettava lokitiedot 3 §:ssä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille pyynnöstä. Lokirekisterin on sisällettävä vähintään seuraavat tiedot:

1) asian viitetiedot;

2) säännökset, joiden nojalla tietoja pyydetään;

3) tiedustelun tai haun päivämäärä ja kellonaika;

4) tiedustelussa tai haussa käytettyjen tietojen tyyppi;

5) tiedustelun tai haun tuloksen tunnistetiedot;

6) rekisteriä käyttäneen toimivaltaisen viranomaisen nimi.

— —

10 a §

Tilastot

Tullin on ylläpidettävä tilastoja toimivaltaisten viranomaisten keskitettyyn automatisoituun tilitietojärjestelmään tekemien hakujen lukumäärästä toimivaltaisten viranomaisten ryhmien mukaan eriteltynä.

17 b §

Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavat saldotiedot

Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä on mahdollista pyytää seuraavat pankki- ja maksutilien-sekä kryptovaratilien saldoon liittyvät tiedot:

1) tilinumero;
2) tilin saldo;
3) tilin saldoa koskeva päivämäärä ja kellonaika.

— —

17 d §

Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavat tilitapahtuma- ja arvopaperitiedot

— —

Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä on mahdollista pyytää myös kryptovaratilejä koskevat tilitapahtumatiedot.

— —

17 f §

Keskitettyä sähköistä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmää koskevien tietojen käsittely

Edellä 1 a §:ssä tarkoitettujen toimijoiden on luovutettava 17 b §:ssä ja 17 d §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot viipymättä, mutta viimeistään seuraavan pankkipäivän kuluessa salassapitosäännösten estämättä.

— —

Edellä 1 a §:ssä tarkoitettu toimija voi perustellusta syystä luovuttaa 17 d §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot muuta sähköistä tietoturvallista tapaa käyttäen.

4 luku

Pankkitilirekisterien yhteenliittäminen

17 i §

Pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta saataville asetettavat tiedot

Tullin on huolehdittava siitä, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä saatavat kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaiset ajantasaiset ja tosiasiallisia pankkitilin ja maksutilin, virtuaaliset IBAN-tilinumerot mukaan luettuina, arvopaperitilin, kryptovaratilin ja tallelokeron tietojen vastaavat tiedot asetetaan saataville pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot on annettava saataville pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta viiden vuoden ajan tilin tai tallelokeron lopettamisen jälkeen.

Tullin tulee huomioida komission kuudennen rahanpesudirektiivin artiklan 17 mukaisesti vahvistamat tekniset eritelmät, jotka laaditaan jäsenvaltioiden keskitettyjen automatisoitujen mekanismien yhteenliittämiseksi.

17 j §

Tietojenvaihto yhteenliittämisjärjestelmässä

Tullin on luovutettava pankkitilirekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden rahanpesun selvittelykeskuksille, valvontaviranomaisille, rahoitustietodirektiivin mukaisille toimivaltaisille viranomaisille, sekä kuudennen rahanpesudirektiivin 32 artiklan ja rahanpesuasetuksen 40 artiklan nojalla tehtäviä yhteisiä analyyseja varten rahanpesuntorjuntaviranomaiselle pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta saatavat edellä 17 i §:n 1 momentissa yksilöidyt tiedot.

Rahanpesun selvittelykeskuksella ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n 2 kohdan b alakohdan mukaisilla valvontaviranomaisilla on välitön ja suodattamaton pääsy muissa jäsenmaissa oleviin kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaisiin tietoihin, jotka ovat saatavilla pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta. Rahanpesun selvittelykeskuksen ja valvontaviranomaisten henkilöstön, jolla on pääsy pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmään, tulee ylläpitää luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevia korkeita ammatillisia vaatimuksia ja henkilöstön tulee olla erittäin luotettavaa ja sillä tulee olla asianmukainen osaaminen. Rahanpesun selvittelykeskuksen ja valvontaviranomaisten tulee ylläpitää tilastoja edellä mainittujen hakujen lukumäärästä.

Poliisilla, Tullilla ja Rajavartiolaitoksella on välitön ja suodattamaton pääsy muissa jäsenmaissa oleviin kuudennen rahanpesudirektiivin 16 artiklan 3 kohdan mukaisiin tietoihin, jotka ovat saatavilla pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta, aina, kun se on tarpeen niiden sellaisten tehtävien suorittamiseksi, joiden tarkoituksena on estää ennalta, paljastaa ja tutkia vakavia rikoksia tai suorittaa niihin liittyviä syytetoimia tai tukea vakaviin rikoksiin liittyvää rikostutkintaa, mukaan lukien tutkintaan liittyvien varojen tunnistaminen, jäljittäminen ja jäädyttäminen. Pääsy tietoihin ja mahdollisuus tehdä niitä koskevia hakuja on ainoastaan sellaisella poliisin, Tullin tai Rajavartioston henkilöstön jäsenellä, joka on nimetty ja valtuutettu suorittamaan näitä tehtäviä. Tietoja, jotka on saatu pankkitilirekisterien yhteenliittämisjärjestelmän kautta, saa käsitellä ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne kerättiin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin (EU) 2016/680 4 artiklan 2 kohdan soveltamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 17 j §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 10 päivästä heinäkuuta 2029.

4.

Laki

kaupparekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kaupparekisterilain (564/2023) 2 §:n 3 momentti, 6 § ja 34 §:n 2 momentti ja
muutetaan 5 §, 10 §:n 1 momentti, 23 §:n 1 momentti, 24 ja 28 §,
seuraavasti:

5 §

Tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri

Rekisteriviranomaisen kaupparekisterin yhteydessä ylläpitämästä tosiasiallisia edunsaajia koskevasta keskitetystä rekisteristä, jäljempänä *edunsaajarekisteri*, ja siihen tehtävistä merkinnöistä säädetään rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1624, jäljempänä *rahanpesuasetus*, sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/), jäljempänä *rahanpesulaki*.

Edunsaajarekisteriin voidaan merkitä myös muu oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely kuin 3 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen ja sen tosiasialliset edunsaajat, jos oikeushenkilöllä on yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 9 §:ssä tarkoitettu yritys- ja yhteisötunnus tai ulkomaisella oikeushenkilöllä tai oikeudellisella järjestelyllä on sitä vastaava tunnus.

10 §

Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset

Ennen elinkeinotoiminnan aloittamista 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus, joka sisältää 4 §:ssä tarkoitetut ja edunsaajarekisteriin merkittävät tiedot (*perustamisilmoitus*). Myös kotipaikan siirtämisestä Suomeen on tehtävä perustamisilmoitus.

— —

23 §

Rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistaminen

Osakeyhtiön, osuuskunnan, eurooppayhtiön, eurooppaosuuskunnan ja Suomeen sivuliikkeen perustaneen ulkomaalaisen elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava kaupparekisteriin ja sen yhteydessä ylläpidettävään edunsaajarekisteriin ilmoitusvelvollisen ilmoituksen perusteella merkittävät tiedot ja yritys- ja yhteisötunnusrekisteriin merkityt yrityksen yhteystiedot ajantasaisiksi kalenterivuosittain. Muulla kuin edellä mainitulla ilmoitusvelvollisella ja 5 §:n 3 momentissa tarkoitetulla oikeushenkilöllä tai oikeudellisella järjestelyllä on oikeus ilmoittaa rekisteritiedot ajantasaisiksi.

— —

24 §

Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu

Rekisteriviranomainen määrää kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksun ilmoitusvelvolliselle, joka ei kehotuksesta huolimatta:

1) korjaa 10 §:ssä säädetysti 4 §:n tai sen 3 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen, 10 §:n 2 momentin tai 11 §:n nojalla kaupparekisteriin ilmoitusvelvollisen ilmoituksen perusteella merkittävissä tiedoissa ja rekisteröitävissä asiakirjoissa olevia puutteita tai virheitä;

2) ilmoita rekisteritiedoistaan poistettavaksi merkintää 4 §:n 2 momentin 4 tai 5 kohdassa tarkoitetusta henkilöstä, joka ei liiketoimintakiellon tai muun henkilön kelpoisuuteen liittyvän syyn johdosta voi enää toimia rekisteriin merkityssä tehtävässä;

3) korjaa yritys- ja yhteisötietolain 11 §:ssä säädetysti mainitun lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa yhteystiedoissa olevia puutteita tai virheitä;

4) ilmoita, jos kyse on kirjanpitolain 3 luvun 9 §:ssä tarkoitetusta ilmoitusvelvollisesta, mainitun lain mukaisesti laadittua tilinpäätöstä ja toimintakertomusta tilintarkastusta koskevine tietoineen rekisteröitäväksi lukuun ottamatta 25 §:ssä tarkoitettua ilmoitusvelvollista tai täydennä puutteellisena rekisteröitäväksi ilmoitettuja edellä tässä kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Laiminlyöntimaksu määrätään myös 23 §:n 1 momentissa tarkoitetulle ilmoitusvelvolliselle, joka on laiminlyönyt ilmoittaa rekisteritiedot ajantasaiseksi kalenterivuoden aikana, eikä kehotuksesta huolimatta anna ilmoitusta.

Rekisteriviranomaisen määrää kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksun myös ilmoitusvelvolliselle, muulle oikeushenkilölle tai oikeudellisen järjestelyn omaisuudenhoitajalle tai vastaavassa asemassa olevalle, joka ei kehotuksesta huolimatta korjaa 10 §:ssä ja rahanpesuasetuksen 63, 64 ja 67 artiklassa säädetysti rahapesulain 3 luvun 7–9 ja 11 §:n nojalla edunsaajarekisteriin sen ilmoituksen perusteella merkittävissä tiedoissa ja rekisteröitävissä asiakirjoissa olevia puutteita tai virheitä.

Laiminlyöntimaksun suuruus on 300 euroa. Julkista osakeyhtiötä ja eurooppayhtiötä koskevan laiminlyöntimaksun suuruus on 600 euroa.

Laiminlyöntimaksua ei saa määrätä 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitetusta laiminlyönnistä, jos päätöstä sen määräämisestä ei ole tehty vuoden kuluessa sitä seuraavasta päivästä, jona ilmoitusvelvollisen on tullut ilmoittaa tilinpäätös rekisteröitäväksi tai rekisteriin merkityt tiedot ajantasaisiksi. Tässä momentissa säädettyä sovelletaan myös sivuliikkeen velvollisuuteen ilmoittaa tilinpäätös rekisteröitäväksi 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

Muiden kuin 5 momentissa tarkoitettujen laiminlyöntien osalta laiminlyöntimaksua ei saa määrätä, jos päätöstä sen määräämisestä ei ole tehty vuoden kuluessa sitä seuraavasta päivästä, jona rekisteriviranomainen on lähettänyt kehotuksen laiminlyönnin korjaamiseksi.

Rekisteriviranomaisen määräämä laiminlyöntimaksu ei estä määräämästä uutta laiminlyöntimaksua, jos ilmoitusvelvollinen ei ole korjannut 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettua laiminlyöntiä rekisteriviranomaisen uuden kehotuksen jälkeen. Näin määrättävä laiminlyöntimaksu on kaksinkertainen sitä edeltäneeseen laiminlyöntimaksuun verrattuna ja voidaan määrätä korkeintaan kolme kertaa kahden vuoden aikana ensimmäisestä päätöksestä lukien siten, että tämän jälkeen ensimmäinen maksu määrätään 4 momentissa säädetyn suuruisena. Tässä säädettyä ei sovelleta sivuliikkeeseen siltä osin kuin kyse on sen velvollisuudesta ilmoittaa tilinpäätös 11 §:n mukaisesti rekisteröitäväksi.

28 §

Ilmoitusvelvollisen määrääminen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä

Jos ilmoitusvelvollinen, johon sovelletaan osakeyhtiölain (624/2006) 20 luvun 4 §:ää tai osuuskuntalain (421/2013) 23 luvun 4 §:ää, laiminlyö rahanpesuasetuksen 63 artiklassa tarkoitetun tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen antamisen tai edunsaajarekisterissä olevien

puutteellisten tai virheellisten tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen korjaamisen, eikä ilmoitusvelvollinen kehotuksesta huolimatta korjaa laiminlyöntiä, rekisteriviranomainen voi noudattaen osakeyhtiölain 20 luvun 5 §:ssä tai osuuskuntalain 23 luvun 5 §:ssä tarkoitettua menettelyä määrätä ilmoitusvelvollisen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

5.

Laki

vakuutusyhtiölain 6 luvun 13 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan vakuutusyhtiölain (521/2008) 6 luvun 13 § sellaisena kuin se on osaksi laeissa 981/2013 ja 461/2017.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———————

6.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 15 luvun 6 §:n 2 momentti ja 18 §:n 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 448/2017, seuraavasti:

15 luku

Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa

— —

6 §

Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Talletuspankin on hyväksyttävä tai hylättävä asiakkaan perusmaksutilihakemus ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kymmenen pankkipäivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hakemuksen. Talletuspankki saa kieltäytyä perusmaksutilin avaamisesta ja perusmaksutiliin liittyvien maksupalveluiden tarjoamisesta vain rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) 2024/1624, jäljempänä *rahanpesuasetus*, ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetusta laista (/) tai eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetusta laista (659/1967) johtuvasta syystä.

— —

18 §

Asiakkaan tunteminen

— —

Asiakkaan tuntemisessa on lisäksi voimassa, mitä rahanpesuasetuksessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa säädetään.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———————

7.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 1 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohta, 2 luvun 10 §:n 1 momentin 5 kohta, 3 luvun 20 b §:n 3 momentin 3 kohta, 4 luvun 40 a §:n 1 momentti ja 42 a §:n 2 momentti sekä 8 luvun 71 §:n 1 momentin 15 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 2 momentin 5 kohta ja 3 luvun 20 b §:n 3 momentin 3 kohta laissa 445/2023, 2 luvun 10 §:n 1 momentin 5 kohta ja 4 luvun 40 a §:n 1 momentti laissa 569/2020, 4 luvun 42 a §:n 2 momentti laissa 1071/2017 ja 8 luvun 71 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 574/2019, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Tehtävät

— —

Laissa erikseen säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi Finanssivalvonta:

— —

5) valvoo, että finanssimarkkinoilla toimivat noudattavat rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1624, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia (/) sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä;

— —

2 luku

Hallinto

10 §

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnalla on seuraavat finanssimarkkinoiden valvontaa koskevat tehtävät:

— —

5) tuomita maksettavaksi Finanssivalvonnan asettama uhkasakko sekä päättää 4 luvussa säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (566/2020) säädetyistä Finanssivalvonnan määräämistä seuraamusmaksuista;

— —

3 luku

Valvontavaltuudet

20 b §

Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta

— —

Finanssivalvonnalla on oikeus saada 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot, jos ne ovat tarpeen:

— —

3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 5 luvun 26 §:ssä tarkoitetun valvontatehtävän suorittamiseksi;

— —

4 luku

Hallinnolliset seuraamukset

40 a §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määräämisestä sille, joka laiminlyö tai rikkoo rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaa lainsäädäntöä tai varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/847, säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa.

— —

42 a §

Hallinnollisten seuraamusten määräämisoikeuden vanhentuminen

Finanssivalvonta ei saa määrätä seuraamusmaksua, jos sitä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatketun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

8 luku

Erinäiset säännökset

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

— —

15) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 5 luvun 26 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja asianajajayhdistykselle sekä niitä vastaavalle ETA-valtion viranomaiselle tai toimielimelle, jos tiedot ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi, sekä rahanpesun selvittelykeskukselle sen tehtävien hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

maksulaitoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maksulaitoslain (297/2010) 2 luvun 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 890/2017 ja 6 luvun 39 §:n 3 momentti, seuraavasti:

2 luku

Oikeus tarjota maksupalvelua

7 §

Muun maksupalvelun tarjoamisen kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskun luvanvaraisuutta koskeva poikkeus

— —

Tässä pykälässä tarkoitettua oikeutta tarjota maksupalvelua ei ole, jos liiketoiminnan hallinnointiin tai harjoittamiseen osallistuva tai siitä vastaava luonnollinen henkilö ei ole 13 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava taikka jos maksunpalveluntarjoaja ei täytä, mitä sen velvollisuuksista säädetään mitä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1624 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä (jäljempänä *rahanpesuasetus*) ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

— —

6 luku

Menettelytavat

39 §

Asiakkaiden tunteminen

— —

Asiakkaan tuntemisessa on lisäksi voimassa, mitä rahanpesuasetuksessa ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä annetussa laissa säädetään.

— —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

9.

Laki

sijoituspalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 12 luvun 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 449/2017, seuraavasti.

12 luku

Salassapito ja asiakkaan tunteminen

3 §

Asiakkaan tunteminen

— —

Asiakkaan tuntemisesta säädetään rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1624 ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

10.

Laki

varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lain varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (325/2013) 8 §:n otsikko ja 1 momentti, seuraavasti.

8 §

Jäädyttämispäätösten käsittely ja jäädyttämispäätösten luettelointi

Edellä 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista jäädyttämisilmoituksista ja niiden käsittelystä säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

11.

Laki

päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan päästökauppalain (1270/2023) 12 luvun 69 §:n 3 momentti ja 16 luvun 90 §:n 4 momentti, seuraavasti:

12 luku

Unionin rekisteri

69 §

Unionin rekisterin ylläpito

— —

Unionin rekisterin perustamisesta ja ylläpidosta, rekisterin keskusvalvojan ja kansallisten valvojien tehtävistä sekä rekisterin toiminnoista säädetään komission rekisteriasetuksessa. Rikostentorjuntaan sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn unionin rekisterissä sovelletaan komission rekisteriasetusta ja siinä rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesun tai terrorismin rahoitukseen annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1624 säännöksiä.

— —

16 luku

Valvonta ja seuraamukset

90 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

— —

Energiavirastolla on oikeus saada komission rekisteriasetuksen mukaiselta tilinomistajalta ja tilille nimetyiltä edustajilta salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 2 §:n 4 momentissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

12.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 454/2017, seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

— — — —

13.

Laki

asianajajista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan asianajajista annetun lain (496/1958) 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 469/2017, seuraavasti:

6 §

Asianajajayhdistyksen hallituksen on valvottava, että asianajajat esiintyessään tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona sekä muussakin toiminnassaan täyttävät velvollisuutensa. Asianajajayhdistyksen hallitus tekee Lupa- ja valvontavirastolle esityksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/) tarkoitetun hallinnollisen tai taloudellisen seuraamuksen määräämisestä. Asianajaja on velvollinen antamaan hallitukselle tiedot, joita tätä valvontaa varten tarvitaan. Asianajajan on myös sallittava hallituksen määräämän henkilön suorittaa tarkastus hänen toimistossaan, jos hallitus katsoo sen valvontaa varten tarpeelliseksi, sekä tällöin esitettävä ne asiakirjat, joiden tutkimista tarkastuksen toimittaminen edellyttää. Hallituksen jäsen ja tarkastuksen toimittaja eivät saa oikeudettomasti ilmaista sellaista salassa pidettävää tietoa, jonka he valvontaa suorittaessaan ovat saaneet tietää.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

14.

Laki

panttilainauslaitoksista annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan panttilainauslaitoksista annetun lain (1353/1992) 28 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 453/2017 ja seuraavasti:

28 §

— —

Taloudelliselta arvoltaan merkittäviin pantteihin sovelletaan 1 momentista poiketen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia (/).

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

15.

Laki

vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 12 luvun 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 8 §:n 3 ja 5 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 452/2017 seuraavasti:

12 luku

Osuuksien tarjoaminen

8 §

Asiakkaan tunteminen

— —

Vaihtoehtorahastojen hoitajan on viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä siten kuin rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1624, jäljempänä *rahanpesuasetus*, 69 artiklassa säädetään.

— —

Asiakkaan tuntemisesta säädetään rahanpesuasetuksessa ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

16.

Laki

sijoitusrahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoitusrahastolain (213/2019) 10 luvun 1 §:n 5 momentti ja 26 luvun 15 §:n 3 momentti, seuraavasti:

10 luku

Sijoitusrahaston arvon laskeminen, liikkeeseenlasku ja lunastaminen

1 §

Rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku

— —

Mitä 4 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos 26 luvun 15 §:stä tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetusta laista (/) johtuu muuta.

— —

26 luku

Salassapito- ja vahingonkorvausvelvollisuus sekä asiakkaan tunteminen

15 §

Asiakkaan tunteminen

— —

Asiakkaan tuntemisesta säädetään rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1624 sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

17.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (348/2017) 8 luvun 3 §:n 4 momentti, seuraavasti:

8 luku

Erinäiset säännökset

3 §

Asiakkaan tunteminen

— —

Asiakkaan tuntemisesta säädetään rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1624 ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Liite
Rinnakkaistekstit

Laki

[Kopioi säädöksen nimi tähän]

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
# § [Kopioi momentin teksti tähän]	# § [Kopioi momentin teksti tähän]
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .